

Walter Scott

Ivanhoe

Walter Scott

Ivanhoe

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

1

Således ordene faldt, som her med hinanden de skifted'.
Snart kom røgterne hjem med svinenes flokke fra marken,
og i de vanlige stier de stænged' dem ind for at sove,
men en forfærdelig grynten der lød, da de dreves i stalden.

– Odysseen

I den en smukke egn i det muntre England, der blev gennemstrømmet af floden Don, strakte der sig i gamle dage en stor skov, som dækkede størstedelen af de skønne bakker og dale, der ligge mellem Sheffield og den smukke by Doncaster. Resterne af denne vidtstrakte skov kunne endnu ses ved herresæderne Wentworth og Wharncliffe Park samt omkring Rotherham. Her huserede i længst forsvundne tider den mystiske Wantley-drage; her leveredes mange af de hårdeste kampe i borgerkrigene mellem den røde og den hvide rose; og her færdedes også i gamle dage de skarer af tapre fredløse, hvis bedrifter er blevet forherliget i de engelske folkeviser.

Dette er hovedskuepladsen for vor fortælling, og den falder i tidsrummet hen imod slutningen af Richard den Førstes regering, da hans hjemkomst fra det lange fangenskab var blevet en begivenhed, som hans fortvivlede undersåtter, der imens var prisgivne for allehånde vold og undertrykkelse, mere ønskede end håbede på. Adelsmændene, hvis magt havde overskredet alle grænser under Stephens regering, og hvem Henry den Andens klogskab kun til en vis grad havde bragt til at underkaste sig kronens overhøjhed, var nu blevet i højeste grad

selvrådige; de ringeagtede det engelske statsråds magtesløse bud, befæstede deres borge, forøgede antallet af deres undergivne, bragte alle deres omgivelser i vasalforhold til dem og stræbte hver især med alle de midler, der stod til deres rådighed, efter at stille sig i spidsen for sådanne stridskræfter, at de kunne blive i stand til at spille en rolle i de indbyrdes kampe, der syntes nær forestående.

Den lavere jordbesidderstand, de såkaldte frigårdsejere, der efter den engelske forfatnings ånd og lovbud var berettigede til at betragte sig som uafhængige af lenstyranniet, kom mere og mere i en særdeles uheldig stilling. Hvis de, som tilfældet i reglen var, stillede sig under beskyttelse af en eller anden af småkongerne i nabolaget, påtog sig lenstjeneste hos ham eller ved gensidige forbunds- og beskyttelsespagter forpligtede sig til at understøtte ham i hans foretagender, så kunne de ganske vist købe sig til en midlertidig ro, men det måtte ske med opofrelse af den uafhængighed, der var ethvert engelsk hjerte så dyrebar, og med sikker fare for at blive inddraget som part i hvilket som helst voveligt foretagende, som deres beskytters ærgerrighed kunne forlede ham til at indlade sig på. På den anden side besad de store baroner så virksomme og mangfoldige midler til at plage og undertrykke dem, at de aldrig manglede påskud og sjældent vilje til at hjemsøge og forfølge, ja næsten fuldstændig ødelægge enhver af deres mindre mægtige naboer, der forsøgte at unddrage sig deres myndighed og stolede på, at hans egen fredsommelige færd og landets love skulle beskytte ham under tidens farer.

En omstændighed, der bidrog meget til at forøge adelens tyranni og de lavere samfundsklassers lidelser, skrev sig fra

følgerne af hertug William af Normandiets erobring. Fire slægtled havde ikke været tilstrækkelige til at blande normannernes og angelsaksernes fjendtlige blod eller til ved fælles sprog og fælles interesser at forene to fjendtlige folkestammer, af hvilke den ene endnu var stolt af sin sejr, mens den anden sukkede under alle nederlagets følger. Magten var som følge af slaget ved Hastings helt og holdent kommet i den normanniske adels hænder, og den var, som vore historieskrivere beretter os, ikke blevet brugt med mådehold. Den hele stamme af angelsaksiske fyrster og adelsmænd var med få eller ingen undtagelser blevet udryddet eller jaget fra sine besiddelser, og det var end ikke mange, der selv som ejendomsbesiddere af anden eller endnu lavere rang besad jord i deres fædres land.

Kongernes politik var længe gået ud på med alle, både lovlige og ulovlige, midler at svække den del af befolkningen, der med rette blev antaget for at nære den mest rodfæstede uvilje imod dens overvinder. Alle monarkerne af den normanniske race havde vist den mest udprægede forkærlighed for deres normanniske undersåtter. Jagtlovene og mange andre love, der var ukendte i den af en mildere og friere ånd prægede angelsaksiske forfatning, var blevet pålagt de underkuede indbyggere lige som for at forøge byrden af de lenslænker, hvormed de var tynget. Ved hoffet og i de fornemme adelsmænds borge, hvor man stræbte at udfolde lige så megen pomp og pragt som ved et hof, var normanner-fransk det eneste sprog, der blev talt. Ved domstolene blev sagerne ført og dommene afsagt i det samme tungemål. Kort sagt, fransk var det fornemme sprog, ridderstandens sprog, ja endog rettens

sprog, mens det langt mandigere og mere udtryksfulde angelsaksiske blev overladt til brug for bønder og livegne, der ikke kunne noget andet. Ikke desto mindre foranledigede imidlertid det nødvendige samkvem mellem jorddrotterne og de undertrykte lavere væsner, som dyrkede jorden, lidt efter dannelsen af en dialekt, en blanding af fransk og angelsaksisk, hvori de kunne gøre sig gensidigt forståelige for hinanden, og deraf udviklede sig da efterhånden det nuværende engelske sprog, hvori sejrherrernes og de besejredes tungemål på en så heldig måde er blevet sammenblandet, og som senere er blevet så meget beriget og forbedret ved optagelse i det af elementer fra de klassiske sprog og fra de sprog, som tales af de sydeuropæiske folk.

Denne tingenes tilstand har jeg anset det for nødvendigt, på forhånd at omtale til underretning for den almindelige læser, der let kunne glemme, at skønt ingen store historiske begivenheder, såsom krig eller oprør, betegner angelsakserne tilværelse som et særligt folk efter William den Andens regering, vedblev dog den store nationale forskellighed mellem dem og deres erobrere, mindet om, hvad de tidligere havde været, og hvad de nu var blevet bragt ned til, lige indtil Edward den Tredjes regering at holde de sår åbne, som erobringen havde slået, og at bevare en sondring mellem de sejrrige normanners og de besejrede angelsakseres efterkommere.

Solen var ved at gå ned over en af de frodige, græsbevoksede sletter i den skov, vi har omtalt i begyndelsen af kapitlet. Hundreder af bredkronede, kortstammede ege, der måske havde været vidner til de romerske soldaters strunke march,

strakte deres knortede arme ud over et tæt tæppe af det herligste grønsvær. På nogle steder voksede mellem dem bøge, kristtorn og forskellige slags underskov så tæt, at den synkende sols skrå stråler slet ikke kunne falde igennem. På andre steder stod de længere fra hinanden og dannede sådanne lange perspektiver, i hvis dyb blikket så gerne fortaber sig, mens fantasien betragter dem som veje til endnu vildsommere landskaber i skovens ensomhed. Her kastede solens røde stråler et brudt og dæmpet lys, der delvis opfangedes af træernes spredte grene og mosklædte stammer, hist belyste de i blinkende pletter de dele af græsværen, til hvilke de banede sig vej. En betydelig åben plads midt på denne slette syntes fordum at have været viet den druidiske overtros religiøse ceremonier, for på toppen af en bakke, der var så regelmæssig, at den syntes dannet ved kunst, var der endnu en del af en rundkreds af råt tilhugne, store stene. Syv af dem stod oprejst, resten var flyttet fra deres pladser, sandsynligvis ved en til kristendommen omvendt persons fromme iver, og lå, nogle henkastet i nærheden af deres tidligere plads, andre på siden af højen. Kun én stor sten havde fundet vej ned til foden, og idet den standsede løbet af en lille bæk, der gled sagte om højens fod, gav den ved sin modstand det rolige og andetsteds stille vandløb en sagte rislende lyd.

De menneskelige skikkelser, der fuldendte landskabsbilledet, var tvende i tallet og havde i dragt og ydre det uciviliserede og plumpe præg, som i den gamle tid karakteriserede skovegene i West-Riding i Yorkshire. Den ældste af disse mænd havde et strengt, råt og vildt udseende. Hans klædedragt var af den simpleste form, som tænkes kunne, idet den bestod af

tætsluttende jakke med ærmer, lavet af et eller andet dyr, på hvilket hårene oprindelig var blevet siddende, mens de nu var slidt af på så mange steder, at det ville have været vanskeligt af de, der var tilbage, at skelne, hvad for et dyr huden havde tilhørt. Dette primitive klædningsstykke nåede fra halsen ned til knæene og opfyldte på en gang alle de vanlige formål for en kropsklædning; åbningen ved halsen var ikke større, end at hovedet lige kunne komme igennem, og man kan deraf slutte, at vedkommende ved påklædningen smøgede det over hovedet og skuldrene på samme måde som en nymodens skjorte eller en gammel brynje. Fødderne beskyttedes ved sandaler, der var bundet med remme af vildsvineskind, og et bind af tyndt læder var kunstfærdigt snoet om benene og gik op over læggene, men lod knæene være nøgne som på en skotsk højlænder. For at jakken skulle sidde endnu tættere om kroppen, var den på midten ombundet med et bredt læderbælte, som blev lukket med et metalspænde. På den ene side af det hang der en slags taske, på den anden side et vædderhorn, forsynet med et mundstykke til at blæse i. I det samme bælte sad der en af de brede, spidse, tveæggede knive med et bukkehornshåndtag, der var tilvirket i omegnen og allerede i den gamle tid gik under navnet sheffieldknive. Manden bar ingen beklædning på hovedet, som kun var skærmet af hans eget tykke hår, der var uredt og sammenfiltret, og som var brændt af solen, så at det havde mørkerød favre, der stak stærkt af imod det yppige skæg på kinderne, som var af en gullig eller lysebrun farve. Endnu er der kun en del af hans dragt tilbage at omtale, men den er for karakteristisk til, at den skulle forbigås. Det var en metalring, der lignede et hundehalsbånd, men ikke havde nogen åbning og

var loddet fast om halsen. Det sad så løst, at det ikke lagde ham nogen hindring i vejen for at trække vejret, men dog så stramt, at det ikke kunne tages af undtagen ved brugen af en fil. På denne ejendommelige ringkrave var der med angelsaksiske bogstaver indgraveret følgende udskrift. "Gurth, Beowulphs søn, er Cedric af Rotherwoods fødte livegne".

Foruden svinehyrden – for det var Gurths beskæftigelse – sad på et af de omstyrtede druidiske mindesmærker en person, der så ud til at være en halv snes år yngre, og hvis dragt, skønt den i faconen lignede hans kammerats, var af bedre stoffer og havde et mere fantastisk præg. Hans jakke var af lys purpurfarve, og der var gjort et forsøg på at male nogle groteske prydelser på den i forskellige farver. Foruden jakken bar han en kort kappe, der næppe nåede halvt ned på lårene, den var af karmoisinrødt klæde, men godt smudsig, og med en lysegul bræmme. Da han kunne flytte den fra den ene skulder til den anden eller efter eget vilje trække den helt sammen om sig, idet dens vidde stod i stærk modsætning til dens mangel på længde, dannede den et fantastisk klædningsstykke. På armene havde han tynde sølvarmbånd og om halsen et halsbånd af samme metal, hvorpå der stod: "Wamba, Witlefs' søn, er Cedric af Rotherwoods livegne." Denne person havde samme slags sandaler som hans kammerat, men i stedet for at være omviklede med bind af læderremme var hans ben gemt i en slags gamacher, af hvilke den ene var rød og den anden gul. Han var endvidere forsynet med en hue, på hvilken der var anbragt flere bjælder omtrent af størrelse som dem, der sættes på falkene. De klingrede, når han drejede sit hoved fra den ene side til den anden, og da han sjældent forblev et minut i samme stilling, hørtes denne lyd så

godt som uafbrudt. Om randen af denne hue var der en stiv læderkant, der foroven var udtunget, så at den lignede en krone, mens en langstrakt pose udgik fra dens puld og faldt ned på den ene skulder som en gammeldags nathue eller en filtrerpose eller en moderne husars hovedbeklædning. Det var til denne del af huen, at bjælderne var fæstet, og denne omstændighed så vel som formen af hans hovedbeklædning og det halvt fjollede, halvt fiffige udtryk i hans ansigt viste, at han hørte til den art husnarre eller spøgefugle, der blev holdt i de riges huse for at fordrive kedsomheden i de langsomt henrindende timer, som de var nødt til at tilbringe inden døre. Ligesom sin kammerat havde han en taske hængende ved bæltet, men han havde hverken horn eller kniv, da han sandsynligvis blev betragtet som henhørende til en klasse mennesker, hvem det blev anset for farligt at betro skarpe redskaber. I stedet for disse sager var han forsynet med et træsværd, der lignede dem, hvormed Harlekin udfører sine vidunderlige kunster på vor tids teatre.

Der var næppe større modsætning mellem disse to mænds klædedragt, end der var mellem deres udtryk og holdning. Den ældre livegne så tvær og forknyt ud. Han så ned på jorden med et udtryk af dyb modfaldenhed, der næsten kunne være antaget for sløvhed, når ikke den ild, der nu og da funklede i hans røde øjne, havde røbet, at der under det svære og forknytte ydre slumrede en følelse af forknythed og en tilbøjelighed til at gøre modstand. Wambas udseende derimod, som det i reglen var tilfældet med folk af hans art, på en slags tom nysgerrighed og urolig tålmodighed, der ikke tillod ham at sidde længe i samme stilling, samt den højeste grad af selvtilfredshed med sine vilkår

og den figur, han gjorde. Den samtale, de underholdt med hinanden, førtes på angelsaksisk, der, som ovenfor bemærket, almindeligt blev talt af de lavere klasser med undtagelse af de normanniske soldater og de store lensherrers umiddelbare vasaller. Men en gengivelse af deres samtale i det oprindelige sprog ville ikke være forståelig for den moderne læser, og til bedste for ham skal vi meddele den i oversættelse.

"Gid St. Witholds forbandelse være over dette svinekram!" sagde svinehyrden efter at have blæst stærkt i sit horn for at samle den spredte svineflok, der besvarede hans kald med lige så melodiske toner, men ikke forhastede sig med at fjerne sig fra det overdådige måltid af olden og agern, som de havde mæsket sig på, eller med at forlade bækkens sumpede bredder, hvor flere af dem, sunket halvt ned i mudderet, lå udstrakte i god ro og mag uden i mindste måde at ænse deres hyrdes stemme.

"St. Witholds forbandelse over dem og over mig," sagde Gurth, "hvis den tobenede ulv ikke napper nogle af dem, inden mørket falder på, vil jeg ikke være ærlig. – Halløj, Fangan!" råbte han så stærkt han kunne, til en lodden, ulveagtig hund, en slags jagthund, halvt bulbider, halvt mynde, der løb hinkende om ligesom for at hjælpe sin herre med at samle de genstridige gryntedyr, men i virkeligheden, enten fordi den misforstod svinehyrdens signaler, eller fordi den var uvidende om sin pligt, eller af overlagt ondskab, bare jog dem frem og tilbage og gjorde det onde værre, som den gav sig mine af at ville råde bod på.

"Gid den onde trække tænderne ud på den," sagde Gurth, "og gid al landsens ulykke komme over skovfogeden, der hugger

kløerne af forbenene på vore hunde og gør dem uskikkede til deres gerning. Wamba, rejs dig og hjælp mig, så er du en flink fyr. Løb rundt om højen for at komme mellem dem og vinden, og når du er kommet til luv af dem, så kan du drive dem frem for dig som en flok fromme lam."

"Jeg vil sige dig noget," sagde Wamba uden at røre sig af pletten, "jeg har rådført mig med mine ben, og de er af den mening, at det ville være meget uvenskabeligt imod min ophøjede person og min kongelige dragt, hvis de skulle bære mine smukke klæder gennem dette morads. Derfor råder jeg dig, Gurth, til at kalde Fangan bort og overlade flokken til dens skæbne, som, hvad enten den træffer på bander af rejsende krigskarle eller på fredløse eller på vandrende pilgrimme, ikke kan blive stort andet end at blive forvandlet til normanner inden morgen til ikke ringe trøst og glæde for dig."

"Svinene forvandlet til normanner til trøst for mig?" gentog Gurth, "forklar mig det, Wamba, for min hjerne er for flov og mit sind for tungt til at løse gåder."

"Nå, hvad kalder du disse gryntende bæster, der løber om på deres fire ven?" spurgte Wamba.

"Svin, din nar, svin," sagde hyrden, "det ved enhver tosse."

"Og svin er godt angelsaksisk," sagde narren, "men hvad kalder du soen, når den er flået og skåret op og parteret og hængt op ved benene som en forræder?"

"Flæsk," svarede svinehyrden.

"Det glæder mig, at hver tosse også ved det," sagde Wamba, "og flæsk, skulle jeg mene, er godt normannerfransk. Altså, når bæstet lever og bliver røgtet af en angelsaksisk træl, så går det under sit angelsaksiske navn, men det bliver til en normanner

og kaldes flæsk, når det bringes op i borghallen for at tjene til gildemad for adelsmændene. Hvad mener du om det, min ven Gurth, hvad?"

"Det er desværre ganske sandt, min ven Wamba, skønt det kommer fra dit narrehoved."

"Ja, jeg kan sige dig mere endnu," sagde Wamba i den samme tone. "Der er den gamle rådsherre oksen, han bliver ved at beholde sit angelsaksiske navn, så længe han er under tilsyn af trælle og livegne som dig, men bliver til "Boeuf", en fyrig fransk riddersmand, når han kommer for de højfornemme kæber, der er bestemt til at fortære ham. Min herr Kalv bliver ligeledes på samme måde til monsieur de Veau. Han er angelsakser, når han trænger til røgt, men antager et normannisk navn, når han skal tjene til fornøjelse."

"Ved St. Dunstan," svarede Gurth, "du taler bedrøvelige sandheder. Vi har ikke stort andet tilbage end den luft, vi indånder, og det lader til, at man endog kun nødigt har ladet os beholde den, åbenbart kun for at sætte os i stand til at bære de byrder, de lægger på vore skuldre. Det lækreste og fedeste er til deres bord. Det dejligste er til deres leje. De bedste og tapreste må tjene deres fremmede herrer som krigsfolk, og deres ben smuldre i fjerne lande, så at der kun bliver få tilbage her, som har enten vilje eller magt til at beskytte den ulykkelige angelsakser. Guds velsignelse over vor herre Cedric, han har øvet manddomsværk ved at stille sig i gabet, men nu kommer Reginald Front-de-Boeuf i egen person her ud på egnen, og så vil vi nok få at se, hvor lidt Cedrics møje vil nytte ham. Kom hid, kom hid!" råbte han igen med hævet røst, "så – å! så – å! godt

gjort, Fangan! Nu har du dem alle sammen foran dig og driver dem godt, kammerat!"

"Gurth," sagde narren, "jeg mærker nok, at du anser mig for en tosse, ellers ville du ikke være så rask til at stille dit hoved i mit gab. Blot et ord til Reginald Front-de-Boeuf eller Philip de Malvoisin om, at du har ført forræderisk tale om normannerne, usle svinehyrde som du er – og du vil dingle i et af de træer der henne til skræk og advarsel for alle dem, der taler ilde om de fornemme folk."

"Din hund, du vil vel ikke forråde mig," sagde Gurth, "efter at du har lokket mig til at sige så meget til min skade?"

"Forråde dig!" svarede narren "nej, det var et puds, som en vis mand kunne spille dig; en nar kan ikke halvt så godt se på sit eget bedste – men stille, hvem har vi der?" sagde han og lyttede til en trampen af flere heste, der nu kunne høres.

"Det er lige meget, hvem det er," svarede Gurth, der nu havde fået sin flok foran sig og med Fangans bistand drev den ned ad en af de lange lysninger i skoven, som vi har forsøgt at beskrive.

"Ja, men jeg må se rytterne," svarede Wamba; "måske kommer de fra felandet med et bud fra kong Oberon."

"Gid der må ske dig en ulykke," svarede svinehyrden, "vil du tale om noget sådant, mens et forskrækkeligt uvejr med torden og lynild raser en halv mils vej fra os? Hør, hvor tordenen ruller! Og af en sommerregn at være har jeg aldrig set sådanne store dråber falde lige plat ned fra skyerne. Skønt det er stille i vejret, sukker og knager det også i egetræernes store grene, som om de ville spå et uvejr. Du kan godt spille den fornuftige, når du selv vil; stol for en gangs skyld på mig, og lad os se at komme hjem,

inden stormen begynder at tage fat for alvor, for det bliver en forskrækkelig nat."

Wamba syntes at erkende det rimelige i denne opfordring og fulgte med sin ledsager, der begyndte sin vandring efter at have taget en lang pigkæp op, der lå i græsset ved siden af ham. Denne nye Eumæus skred hastigt gennem lysningen i skoven og drev med Fangans hjælp hele flokken af hans disharmoniske plejebørn foran sig.

2

En munk der var, en herreskabets pryd,
hestens galop og jagten var hans fryd.
En mandig herre, skabt til abbedkald,
helt mangen fyrig hest han holdt på stald;
og når han red, til øret vinden bar
hans tøjles klingren, lydelig og klar,
som kirkeklokkens klang fra klostret, hvor
han i den lille, stille celle bor.

– Chaucer.

Skønt Gurth jævnligt skyndte på sin ledsager og gav ham knubbede ord, mens lyden af hestenes trampen stadig kom nærmere, kunne Wamba dog ikke dy sig for nu og da, så tit han kunne finde et påskud, at blive stående på vejen, hvor han snart rev en klase halvmodne nødder af en hasselbusk, snart vendte hovedet om for at skele efter en landsbypige, der kom over deres vej. Rytterne indhentede dem derfor snart på vejen.

De var ti i tallet, og de to, der red forrest, syntes at være personer af betydelig vigtighed, mens de andre var deres følge. Det var ikke vanskeligt at komme på det rene med, hvad stilling og stand den ene af disse personer havde. Han var åbenbart en gejstlig af høj rang. Han bar cisterciensermunkenes dragt, men den var lavet af langt finere stof end det, denne ordens regler tillod. Hans kappe og kutte var af det bedste flanderske klæde og faldt i vide, ikke uskønne folder om en smuk, om end noget korpulent person. Hans ansigt bar lige så lidt præg af selvfornægtelse, som hans dragt tydede på foragt for denne

verdens glans. Hans træk kunne være betegnet som smukke, hvis der ikke under hans øjenlåg havde luret et listigt, blinkende, epikuræisk blik, der tydede på, at han var en forsigtig vellystning. I øvrigt havde hans stand og stilling lært ham stort herredømme over sit ansigt, som han, når han ville, kunne lægge i højtidelige folder, mens dets naturlige udtryk var godmodig, beleven velvilje. Trods klosterregler og trods edikter af paver og koncilier var denne prælats ærmer foret og besat med rigt pelsværk, hans kappe var fæstet sammen i halsen med et guldspænde og hele hans ordensdragt var lige så forfinet og udsmykket som i vore dage en kvækerskønheds, der vel beholder sin sekts dragt og snit, men ved valget af stoffet og den måde, det anvendes på, stadig forstår at give dens simpelhed et vist koket og tillokkende præg, der kun smager alt for meget af verdens forfængelighed.

Denne værdige kirkens tjener red på et velnæret, i jævn pasgang gående muldyr, hvis ridetøj var rigt smykket, og hvis tømme på den tids vis var prydet med sølvbjælder. I hans måde at sidde på var der intet af den klosterlige kejtethed, tvært imod viste han hele en vel uddannet rytters lethed og vanlige anstand. Det lod virkelig også til, at så beskedent et befordringsmiddel som et muldyr, hvor godt det end var i stand, og hvor vel det end var tilredet til en behagelig og magelig pasgang, dog kun blev brugt af den ridderlige munk, når han rejste på landevejen. En lægbroder, der var i hans følge, havde til hans brug ved andre lejligheder en af de smukkeste, spanske heste, der nogen sinde var lagt til i Andalusien – heste, som købmænd på den tid med stor møje og risiko plejede at indføre til brug for rige og fornemme personer. Denne prægtige

gangers sadel og skaberak var tildækket med et langt sadeldækken, der nåede næsten til jorden, og på hvilket der i rigt broderi sås bispehuer, kors og andre kirkelige emblemer. En anden lægbroder førte et pakæsel, der sandsynligvis var belæsset med hans foresattes bagage, og to ringere munke af hans egen orden red sammen bagude, leende og passiarende med hinanden uden at tage synderlig notits af de andre medlemmer af ryttertroppen.

Prælatens ledsager var en mand på over fyrretyve år, slank, stærk, høj og muskuløs, en kæmpeskikkelse, hos hvilken lang anstrengelse og stadig legemlig øvelse syntes ikke have efterladt noget af den blødere del af det menneskelige legeme og at have forvandlet det hele til muskler, knogler og sener, der havde udstået tusinde møjsommeligheder og var rede til at trodse tusinde til. På hovedet havde han en skarlagenrød hue, kantet med pelsværk, af den slags, som franskmændene kalder *mortier*, fordi de ligner en omvendt morter. Man kunne derfor se hele hans ansigt, og dets udtryk var vel skikket til at indgyde fremmede en vis ærefrygt, om ikke frygt. Et stolt ansigt, der af naturen var barskt og kraftigt, var ved stadig at være udsat for en tropisk sol blevet sådan forbrændt, at det næsten var blevet så sort som en negers, og når det var i sin sædvanlige tilstand, så det ud, som om det slumrede, efter at lidenskabernes storm havde raset ud, men de fremstående årer på panden, den lethed, hvormed overlæben og de tykke, sorte knebelsbarter rystede ved den mindste sindsbevægelse, tydede klart på, at uvejret atter og med lethed kunne fremkaldes. Hans skarpe, gennemborende, sorte øjne fortalte i hvert et blik en historie om besejrede vanskeligheder og trodsede farer, og syntes at

udfordre til modstand imod hans ønsker, blot for at han kunne have den fornøjelse at feje den af vejen ved en bestemt udfoldelse af mod og viljekraft. Et dybt ar på hans pande gav hans fysiognomi et yderligere præg af strenghed og lagde et vist skummelt udtryk i det ene af hans øjne, der var blevet lidt beskadiget ved samme lejlighed, og som vel havde bevaret sin fulde synskraft, men var blevet en smule fortrukket.

Denne persons overklædning lignede hans ledsagers i form, idet den bestod af en lang munkekappe, men da dens farve var skarlagenrød, sås det deraf, at han ikke hørte til nogen af de fire regelrette munkeordener. På højre skulder af kappen var syet et ejendommeligt formet kors af hvidt klæde. Under denne overklædning skjultes noget, der første øjekast syntes at stemme dårligt med dens form, nemlig en ringbrynje med ærmer og handsker af samme slags, kunstfærdigt flettet og vævet, og bøjende sig efter kroppen lige som de klædningsstykker, der nu af langt mindre hårdt stof væves på strømpevæven. Forsiden af hans lår, hvor man kunne se dem for kappens folder, var også dækket med et ringpanser; knæene og fødderne var beskyttet ved skinner eller tynde stålplader, der var sindrigt føjet til hinanden, og panserhoser, der nåede fra anklen til knæet, dækkede forsvarlig benene og fuldendte rytterens forsvarsrustning. I bæltet bar han en lang, tveægget daggert, der var det eneste angrebsvåben, han bar hos sig.

Han red ikke som sin ledsager på et muldyr, men på en stærk pasgænger, for at spare på sin vælige stridshingst, som en riddersvend førte bagefter, og som var fuldt rustet til slag, med et flettet hovedtøj på hovedet, fra hvilket en kort pig sprang frem i panden. På den ene side af sadlen hang der en kort

stridsøkse, rigt indlagt med damascener-ornamenter. På den anden side hang rytterens fjersmykkede hjelm og stålhue samt et langt tohåndssværd, der på den tids blev brugt af ridderskabet. En anden riddersvend bar sin herres lanse, fra hvis spids der vajede et lille flag eller vimpel med et kors af samme form som det, der var broderet på hans kappe. Han bar også hans lille, trekantede skjold, der var bredt nok for oven til at dække brystet og derfra løb ud i en spids. Det var indhyllet i et skarlagensklæde, så at man ikke kunne se devisen.

Disse to riddersvende blev efterfulgt af to tjenere, hvis mørke ansigter, hvide turbaner og klæder af østerlandsk snit viste, at de var indfødte fra et eller andet fjernt land i Orienten. Denne kriger og hans følge havde i det hele noget vildt og fremmed i deres udseende; hans svendes dragter var pragtfulde, og hans østerlandske tjenere bar sølvhalsbånd om halsen og armbånd af samme metal om deres sortladne arme og ben, af hvilke de første var nøgne fra albuen og de sidste fra midt på benet til anklen. Silke og baldyring fandtes i rigt mål på deres dragter og vidnede om deres herres rigdom og fornemhed, mens de samtidig dannede en slående modsætning til hans egen dragts krigeriske simpelhed. De var bevæbnet med krumsabler, hvis hjalter og gehæng var indlagt med guld, og som til pendanter på den anden side havde tyrkiske daggerter af endnu kosteligere arbejde. Hver af dem havde ved sin sadelbue et knippe kastepile eller kastespyd, omtrent fire fod lange og forsynet med skarpe stålspidser – et våben, der blev brugt meget mellem saracenerne, og om hvilket mindet endnu bevares i den krigerske idræt, som kaldes *El Jerrid*, og som endnu øves i Østerland.

Disse tjeneres heste var lige så fremmede at se til som deres ryttere. De var af saracensk oprindelse, altså af arabisk race, og deres fine, slanke lemmer, små hovskæg, tynde manker og lette, springende bevægelse dannede en udpræget modsætning til de sværlemmede, tunge heste, der blev opdrættet i Flandern og Normandiet til at bære den tids stridsmænd i hele deres rustning af panser og plade, og som, når de blev stillet ved siden af disse østerlandske løbere, kunne gælde for personifikationer af material substans, mens disse kunne betragtes som personifikationer af begrebet skygge.

Denne ryttertrops ejendommelige udseende vakte ikke blot Wambas, men endog hans mindre let bevægelige kammerats nysgerrighed. Han genkendte øjeblikkelig i munken prioren for abbediet Jorvaulx, vel kendt i mange miles omkreds som elsker af jagten, af et godt gæstebud og, hvis rygtet ikke gjorde ham uret, af andre verdslige glæder, der endnu mindre lod sig forene med hans klosterløfter.

Men så slappe var den tids begreber med hensyn til gejstlighedens færd, både ordensgejstligheden og den ikke ved nogen ordensløfte bundne gejstlighed, at prior Aymer trods alt bevarede et godt navn i omegnen af sit abbedi. Hans muntre, joviale temperament og den redebonhed, hvormed han tillod absolution for alle almindelige forseelser, gjorde ham meget yndet hos både den højere og den lavere adel, af hvilken sidste flere familier var beslægtet med ham, da han selv var af fornem normannisk byrd. Navnlig var damerne ikke tilbøjelige til at tage det så nøje med moralen hos en mand, der var en erklæret beundrer af deres køn, og som besad mange midler til at fordrive den kedsomhed, der let sneg sig ind i en gammel

lensborgs haller og fruerbure. Prioren deltog med mere end ganske tilbørlig iver i jagtens adspredelser og havde ord for at besidde de bedst dresserede falke og de letteste mynder i North Riding – omstændigheder, der højlig anbefalede ham til de unge adelsmænd. Over for de gamle havde han en anden rolle at spille, og når det var nødvendigt, kunne han udføre den med megen anstand. Hans bogkundskab var vel overfladisk, men dog tilstrækkelig stor til, at han kunne give de uvidende herrer ærbødighed for hans formentlige lærdom, og hans værdige sprog og holdning, samt den tone, hvori han gjorde kirkens og præsteskabets myndighed gældende, indgav dem en ikke mindre høj mening om hans hellighed. Selv menigmand, der er den strengeste dommer over de højere samfundsklassers opførsel, så gerne gennem fingre med prior Aymers skrøbeligheder og dårskaber. Han var gavmild, og kærlighed skjuler som bekendt syndernes mangfoldighed i en anden betydning end den, hvori det siges i skriften. Klosterets indtægter, af hvilke en stor del flød til hans rådighed, gav ham på en gang midler til at afholde sine egne betydelige udgifter og til de gaver, som han fordelte mellem bønderne, og ved hvilke han ofte lindrede de undertryktes nød. Om også prior Aymer red vel skarpt på jagten eller blev vel længe ved gæstebuddet – om prior Aymer også i det tidlige morgengry sås at træde ind ad en bagdør på abbediet, når han sneg sig hjem fra et eller andet stævnemøde, der havde optaget mørkets timer, så trak folk blot på skuldrene og undskyldte hans uregelmæssigheder med, at de også blev begået af mange af hans standsfæller, der slet ingen forsonende egenskaber havde til at bøde der på. Prior Aymer og hans ry var altså vel kendt for de to angelsaksiske

livegne, der gjorde deres plumpe reverens for ham og til gengæld modtog hans "*benedicite, mes filz*".

Men hans ledsagers og dennes følges ejendommelige udseende fængslede deres opmærksomhed og vakte deres forundring, og de lagde næppe mærke til prioren af Jorvaulx' spørgsmål, da han spurgte dem, om de vidste, om der var noget herberg i nabolaget, så forbavsede var de over den mørkladne fremmedes halvt klosterlige, halvt krigeriske udseende og over hans østerlandske ledsageres sælsomme dragt og våben. Det er også sandsynligt, at det sprog, hvori velsignelsen blev givet og oplysningen blev forlangt, lød ubehagelig, om end rimeligvis ikke uforståelig i de angelsaksiske bønders øren.

"Jeg spurgte jer, børn," sagde prioren, idet han hævede sin stemme og talte i *lingua franca* eller det blandede sprog, hvori den normanniske og den angelsaksiske race talte med hinanden, "om der her i nabolaget er nogen god mand, der af kærlighed til Gud og ærbødighed for vor moder kirken vil give to af hendes ydmygste tjenere med deres følge nattely og vederkvægelse."

Disse ord udtalte han i en selvbevidst og overlegen tone, der stod i skærende modsætning til de beskedne udtryk, han anså det for sømmeligt at bruge.

"To af de ydmygste tjenere af vor moder kirken!" gentog Wamba for sig selv – men, nar som han var, tog han sig vel i agt for at gøre sin bemærkning på nogen hørlig måde: "så gad jeg nok set dens seneskalke, dens overkældermestre og dens øvrige øverste husfolk."

Efter denne stiltiende kommentar til priorens tale løftede han sine øjne og svarede på spørgsmål, der var blevet rettet til

dem.

"I fald de ærværdige fædre," sagde han, "holder af god beværtning og et blødt leje, så behøver de blot at ride nogle få mil, da kommer de til Brinxworth priori, hvor de efter den rang, de har, kan være sikre på en meget hæderlig modtagelse, men hvis de foretrækker at tilbringe en aften i bodsøvelser, så kan de ride ned ad den vilde skovvej der henne, den vil føre dem til Copmanhursts eneboerhytte, hvor en from eremit sikkert gerne for en nat ville lade dem dele husly og bønner med ham."

Prioren rystede på hovedet ved begge forslag.

"Min brave ven," sagde han, "hvis dine bjælders klingen ikke havde sløvet din forstand, så ville du have vidst, at *clericus clericum non decimat*, det vil sige, at vi kirkens mænd ikke lægger beslag på hinandens gæstfrihed, men hellere attrår lægfolks for således at give dem en lejlighed til at tjene Gud og at ære og hjælpe hans beskikkede tjenere."

"Sandt er det," svarede Wamba, "at skønt jeg kun er et æsel, har jeg dog den ære at bære bjælder ligesom Deres Højærværdigheds muldyr, men ikke desto mindre bildte jeg mig ind, at den hellige kirkes og dens tjeneres velgørenhed lige som al anden efter ordsproget rettest bør begynde hjemme."

"Hold nu op med din uforskammethed, knægt," afbrød den bevæbnede rytter med høj og streng røst hans sladder, "sig os, om du kender vejen til – hvad var det nu, I kaldte jeres frigårdsejer, prior Aymer?"

"Cedric," svarede prioren, "Cedric Angelsakseren. Sig mig, min gode ven, er vi nær ved hans hus, og kan du vise os vejen?"

"Vejen er ikke god at finde," svarede Gurth, der nu for første gang brød tavsheden, "og Cedrics familie går tidligt til ro."

"Å, kom ikke med den snak, knægt," sagde den krigerske rytter; "det er let for dem at stå op og sørge for rejsende som os, der ikke ville nedlade os til at bede om den gæstfrihed, som vi har ret til at fordre."

"Jeg ved ikke," sagde Gurth tvært, "om jeg skal vise folk vejen til min herres hus, der forlanger som en ret det herberg, som de fleste gerne beder om som en gunst."

"Mukker du, træl!" sagde stridsmanden, og idet han gav sin hest sporerne, lod han den gøre en halv volte over vejen og løftede i det samme ridepisken, som han holdt i hånden, for at tugte den livegnes formentlige uforskammethed.

Gurth kastede et vildt og hævngerrigt sideblik på ham og lagde med en heftig, men dog tøvende bevægelse hånden på fæstet af sin kniv. Prior Aymer red imidlertid sit muldyr ind imellem sin ledsager og svinehyrden og forhindrede sådan den tilsigtede voldshandling.

"Nej, ved St. Maria, broder Brian, I må ikke tro, at I nu er i Palæstina og regerer over hedenske tyrker og vantro saracener. Vi øboere holder ikke af hug, undtagen af den hellige kirke, der revser den, som den elsker. – Sig mig, min ven," sagde han til Wamba og støttede sine ord ved en lille sølvmønt, "sig du mig vejen til Cedric Angelsakserens hus. Du må nødvendigvis kende den, og det er din pligt at vise vandringsmanden vejen, selv om han er af en mindre hellig stand end vi."

"Til visse, ærværdige fader," svarede narren, "Jeres højærværdige ledsagers saracenerhoved har skræmt vejen hjem helt ud af mit – jeg er ikke sikker på, at jeg selv vil finde hjem i aften."

"Snak," sagde abbeden, "du kan sige os den, hvis du vil. Denne ærværdige broder har hele sit liv været optaget af at kæmpe mellem saracenerne for at genvinde den hellige grav; han hører til tempelherrernes orden, som du måske har hørt tale om. Han er halvt munk, halvt krigsmand."

"Når han kun er halvt munk," sagde narren, "skulle han ikke være helt urimelig imod dem, han træffer på vejen, selv om de ikke skulle have hastværk med at svare på spørgsmål, som slet ikke vedkommer dem."

"Jeg tilgiver dig din spøg," svarede abbeden, "på den betingelse, at du viser mig vejen til Cedrics hus."

"Nu vel da," svarede Wamba, "Jeres velærværdigheder må holde Jer på denne vej, til I kommet til et sunket kors, der knapt rager en alen op over jorden, så må I følge vejen til venstre, for der er fire, som mødes ved det sunkne kors, og så er jeg sikker på, at Jeres velærværdigheder ville få tag over hovedet, inden uvejret kommer."

Abbeden takkede sin kloge rådgiver, og rytterskaren sporede hestene og red til, sådan som mænd gør, der gerne vil nå kroen, før et natligt uvejr bryder løs. Da hovslagene af deres heste døde hen, sagde Gurth til sin kammerat:

"Hvis de ærværdige fædre følger din kloge anvisning, vil de næppe nå Rotherwood i nat."

"Nej," sagde narren grinende, "men de kunne måske nå Sheffield, hvis de har lykken med sig, og det er lige så passende et sted for dem. Jeg er ikke få dårlig en jæger, at jeg skulle vise hunden, hvor dyret ligger, når jeg ikke har lyst til, at den skal jage det."

"Du har ret," sagde Gurth, "det vil være ilde, hvis Aymer så frøken Rowena, og værre endnu var det måske, om Cedric, som det vel sagtens ville ske, kom i strid med denne munkekriger. Men lad os som gode tjenere høre og se og ingenting sige."

Vi vil vende tilbage til rytterne, der snart var kommet langt bort fra de livegne og talte sammen i det normannerfranske sprog, som brugtes af de højere samfundsklasser undtagen de få, der endnu var tilbøjelige til at gøre sig til af deres angelsaksiske herkomst.

"Hvad mener de karle med deres egensindige uforskammethed," sagde tempelherren til benediktineren, "og hvorfor forhindrede I mig fra at tugte dem?"

"I sandhed, broder Brian," svarede prioren, "hvad den ene af dem angår, vil det være vanskeligt for mig at angive en grund for, at en nar taler efter sin naragtighed og den anden tølper er en af den vilde, heftige, ustyrlige race, af hvilken der endnu, som jeg tit har sagt Jer, findes nogle mellem efterkommerne af de besejrede angelsaksere, og hvis største lyst det er på alle tænkelige måder at lægge deres uvilje for dagen imod dem, der har overvundet dem."

"Jeg skulle snart have fugtlet ham, så han var blevet artig," bemærkede Brian. "Jeg er vant til at omgås med fyre af den slags. Vore tyrkiske fanger er så vilde og ustyrlige, at Odin selv ikke kunne have været værre, men to måneder hos mig under min slavefogeds behandling har gjort dem myge, underdanige, omgængelige og lydige under min vilje. Visselig, herre, må I tage Jer i agt for deres gift og daggert, for de bruger gerne begge dele, når man giver dem den ringeste lejlighed."

"Ja, men hvert land har sine egne skikke og sædvaner," svarede prior Aymer "og foruden at det, at I fugtlede denne karl, ikke kunne skaffe os nogen besked om vejen til Cedric, ville det ganske sikkert have voldt strid mellem Jer og ham, om vi havde fundet vejen dertil. Husk på, hvad jeg sagde Jer; denne rige frigårdsejer er stolt, heftig, mistroisk og pirrelig. Han er en modstander af adelen, endog af sine naboer, Reginald Front-de-Boeuf og Philip Malvoisin, som dog ikke er børn at slås med. Han træder så bestemt i skranken for sin stammes rettigheder og er så stolt af, at han stammer lige ned fra Hereward, en navnkundig helt under Heptarkiet, at han almindelig kaldes Cedric Angelsakseren. Han sætter en ære i at høre til et folk, som mange andre gør sig umage for at skjule, at de stammer fra, for at de ikke skal få en part af det *væ victis* eller de byrder, som pålægges de overvundne."

"Prior Aymer," sagde tempelherren, " er en mand med høviske lader, vel erfaren i studiet af det skønne og så kyndig som en trubadur i alle sager, der angår kærlighedens hemmeligheder, men jeg venter mig megen skønhed hos denne priste Rowena, hvis det skal opveje den selvfornægtelse og det tålmod, jeg må øve, i fald jeg skal bejle til sådan en oprørsk tølpers gunst, som hendes fader Cedric efter Jeres beskrivelse må være."

"Cedric er ikke hendes fader," svarede prioren, "og er kun langt ude beslægtet med hende; hun stammer fra ædlere blod end selv han gør krav på, og står kun i fjernt sIægtskabsforhold til ham. Hendes formynder er han imidlertid, selvbeskikket, så vidt jeg ved. Men hans myndling er ham så kær, som om hun var hans eget barn. Hendes skønhed vil I snart selv kunne dømme om, og hvis hendes hvide og røde kinder og det på en

gang majestætiske og blide udtryk i hendes milde blå øjne ikke jager Palæstinas sortøjede piger, ja selv hurierne i den gamle Muhammeds paradis ud af Jeres erindring, så vil jeg være en vantro eg ikke nogen ægte kirkens søn."

"Skulle Jeres lovpriste skønhed," sagde tempelherren, "blive vejet og fundet for let, så husker I jo nok vort væddemål?"

"Min gode halskæde," svarede prioren, "mod ti fade vin. – De er mine, så sikkert, som om de allerede i var i klosterkælderen under kældermesterens, den gamle Dennis', forvaring."

"Og jeg skal selv dømme om det," sagde tempelherren, "og skal kun tabe min sag, når jeg selv vedgår, at jeg siden pinse sidste år ikke har set nogen så smuk pige. Var det ikke sådan, at vi væddede? Prior, Jeres halskæde er i fare. Jeg vil bære den om min hals under dystløbene ved Ashby-de-la-Zouche."

"Vind den ærligt," sagde prioren, "og bær den, som I vil. Jeg stoler på, at I vil svare ærligt og oprigtigt på Jeres ord som ridder og ordensherre. Men følg mit råd, broder, og tving Jeres tunge til lidt større artighed, end I ved at byde over vantro fanger og østerlandske trælle er blevet vant til. Når Cedric Angelsakseren bliver fornærmet – og han er let til at blive det – så er han en mand, der uden ærbødighed for Jeres ridderværdighed, min høje stilling og den hellige stand, vi begge to tilhører, vil jage os ud af huset og give os herberg mellem markens fugle, om det så var ved midnatstide. Og agt vel på, hvordan I ser på Rowena, som han vogter på med den mest nidkære omhu. Hvis han får den ringeste mistanke i den retning, så er det ude med os. Man siger, at han jog sin eneste søn ud af sit hus, fordi han fæstede sine øjne noget ømt på denne fagre kvinde, der nok, som det lader, kan få lov til at

tilbedes i afstand, men som man ikke må nærme sig til med andre tanker end dem, vi bringer med til den hellige jomfrus alter."

"Godt, I har sagt nok," svarede tempelherren "jeg vil for en aften pålægge mig den fornødne tvang og te mig så pænt som en jomfru, men at han skulle jage os ud med magt, den skam skulle jeg og mine svende med samt Hamet og Abdalla værge Jer imod. I kan trøstigt stole på, at vi er stærke nok til at holde vort kvarter."

"Vi må ikke lade det komme så vidt," svarede prioren "men her er det sunkne kors, narren talte om, og aftenen er så mørk, at vi knapt kan se, hvad vej vi skal følge. Jeg mener, han sagde, at vi skulle dreje til venstre."

"Til højre," sagde Brian, "så vidt jeg husker ret."

"Nej, til venstre, det var for sand til venstre; jeg mindes, at han pegede med sit træsværd."

"Ja, men han holdt sværdet i venstre hånd og pegede med det til den anden side," sagde tempelherren.

Hver holdt, som det gerne sker i sådanne tilfælde, fast på sin mening. Der blev appelleret til følget, men det havde ikke været nær nok til at høre Wambas anvisninger. Endelig bemærkede Brian, hvad der i halvmørket først var undgået hans opmærksomhed.

"Her ligger en til og sover eller er død ved foden af korset – Hugo, stik til ham med knappen af din lanse."

Aldrig så snart var det gjort, før personen rejste sig og udbrød på godt fransk:

"Hvem du end er, så er det uhøfligt af dig at forstyrre mig i mine betragtninger."

"Vi vil bare," sagde prioren, "spørge Jer om vejen til Rotherwood, Cedric Angelsakserens bolig."

"Jeg agter mig selv der hen," svarede den fremmede, "og havde jeg en hest, ville jeg være jeres vejviser, for vejen er noget indviklet, men den er mig såre vel bekendt."

"Du skal få både tak og løn, min ven," sagde prioren, "hvis du vil bringe os i sikkerhed til Cedrics hus."

Og han lod en af sine ledsagere stige op på sin egen håndhest og give den fremmede, der skulle tjene som vejviser, den, han selv havde redet på.

Deres fører slog ind på en vej lige modsat den, som Wamba havde anvist for at lede dem vild. Vejen førte snart dybere ind i skoven og gik over mere end en å, som det var farligt nok at komme til på grund af de sumpe, gennem hvilke de randt, men den fremmede syntes ligesom instinktivt at kende den fasteste grund og de sikreste vadesteder og førte varsomt og forsigtigt selskabet ind på en bredere skovvej, end det endnu havde set. Derefter pegede han på en stor, lav, uregelmæssig bygning for enden af den og sagde så til prioren:

"Der henne ligger Rotherwood, Cedric Angelsakserens hus."

Det var en glædelig meddelelse for Aymer, hvis nerver ikke var af de stærkeste, og som havde udstået så megen sindsbevægelse og ængstelse, mens de red gennem de farlige sumpe, at han endnu ikke havde følt sig drevet nysgerrigheden til at stille sin vejviser et eneste spørgsmål. Da han nu følte sig i sikkerhed og havde husly lige for hånden, begyndte hans nysgerrighed at vågne, og han spurgte vejviseren, hvem og hvad han var.

"En pilgrim, der netop er vendt tilbage fra det hellige land," lød svaret.

"I havde gjort bedre i at blive der og kæmpe for genvindelsen af den hellige grav," sagde tempelherren.

"Sandt nok, ærværdige hr. ridder," svarede pilgrimmen, som tempelherrens ydre syntes fuldkomment vel bekendt, "men når de, som er forpligtede ved ed til at genvinde den hellige stad, findes rejsende så langt borte fra det sted, hvor deres pligter byder dem at være, kan det da undre Jer, at en fredelig bonde som jeg ikke vil påtage mig det hverv, som de have opgivet?"

Tempelherren ville have givet et vredt svar, men blev afbrudt af prioren, som atter udtrykte sin forbavselse over, at deres vejviser efter så lang fraværelse var så nøje bekendt med vejen i skoven.

"Jeg er barnefødt her på egnen," svarede deres vejviser, og da han gav dette svar, stod de foran Cedrics hus, en lav, uregelmæssig bygning, der indesluttede flere gårde eller indelukker og bredte sig over en betydelig grund, og som, skønt dens størrelse viste, at dens beboer var en velhavende mand, dog var ganske forskellig fra de høje, tårnsmykkede og med fæstningsmure omgivne bygninger, hvori den normanniske adel boede, og som var blevet den almindelige bygningsstil i hele England.

Rotherwood var dog ikke uden forsvarsværker; i denne urolige tid kunne ingen bolig have undværet sådanne uden at være udsat for at blive plyndret og nedbrændt før morgengry. En dyb grav løb om hele bygningen og fyldtes med vand fra en nærliggende å. En dobbelt række palisader, bestående af spidse bjælker, som man fik fra den nærmeste skov, tjente til dækning

for den indre og ydre rand af graven. Der var en indgang vesterfra gennem den ydre palisaderække, som ved en vindebro var sat i forbindelse med en tilsvarende åbning i det indre værn. Der var sørget for at dække disse adgange ved fremspringende bastioner, fra hvilke de i nødstilfælde kunne beskydes af bueskytter eller slyngekastere.

Foran denne indgang stødte tempelherren højt i sit horn, for regnen, der længe havde truet, brød nu løs med stor voldsomhed.

3

Da kom (o ringe hjælp!), rødmosset, stærk,
med hørgult hår, blåøjet angelsakser
fra øde kyst, hvor Nordhavs bølger brøle.

– Thomson's "Frihed".

I en hal, hvis højde stod i stærkt misforhold til dens overordentlige længde og bredde, stod der et langt egetræsbord, dannet af råt tilhugne og næsten uhøvlede planker fra skoven, klar til Cedric Angelsakserens aftensmåltid. Loftet bestod af bjælker og spær, og plankerne og tækkehalmen var det eneste, der skilte rummet fra himlen. Der var et vældigt ildsted i hver ende af hallen, men da skorstenene var indrettet på en meget uhensigtsmæssig måde, kom der mindst lige så meget af røgen ud i rummet, som der gik op gennem det rigtige lufthul. Den stadige os, som dette foranledigede, havde givet bjælker og lægter i den lave hal en vis politur ved at dække dem med en sort sodfernis. På hallens sidevægge hang der krigs- og jagtredskaber, og i hvert hjørne var der fløjdøre, gennem hvilke man kom til andre dele af den udstrakte bygning.

De andre indretninger i huset var præget af den simpelhed, som hørte til den angelsaksiske tid, og som Cedric satte en ære i at bibeholde. Gulvet bestod af kalkblandet jord, der var stampet til en fast masse af den slags, der hyppigt anvendes til gulv i vor tids lader. I omtrent en fjerdedel af hallens længde var gulvet hævet et trin op, og på denne plads, der blev kaldt *dais*, måtte kun de ypperste medlemmer af familien og fornemme gæster

opholde sig. I dette øjemed var et bord, dækket med et rigt skarlagensklæde, anbragt tværs over forhøjningen, og fra det udgik det længere og lavere bord, ved hvilket tyendet og de ringere personer spiste, ned imod enden af hallen. Det hele lignede i form bogstavet T eller et af de gamle spiseborde, der indrettet efter samme princip, endnu kan ses i de gamle kollegier i Oxford eller Cambridge. Massive stole af udskåret egetræ var anbragt på forhøjningen, og over disse sæder og det højere bord var der anbragt en tronhimmel af klæde, der til en vis grad tjente til at skærme de fornemme personer, som indtog denne udmærkede plads, imod vejret og navnlig imod regnen, som på nogle steder trængte ned gennem det dårligt byggede tag.

Væggene i denne øvre ende af hallen, så langt som forhøjningen strakte sig, var dækket med tapeter eller gardiner, og på gulvet var der et tæppe, begge dele prydet med nogle tilløb til vævede mønstre eller broderi, udført i strålende eller rettere grelle farver. Over den lavere bordrække var taget, som ovenfor bemærket, ikke dækket. De rå, hvidtede mure var nøgne, og der var intet tæppe på det simple lergulv. På bordet var der ingen dug og simple, klodsede bænke trådte i stedet for stole.

Midt for højbordet var der anbragt to stole, noget højere end de andre, til husfaderen og husfruen, der førte forsædet, når gæstfriheden blev udfoldet her, og deraf havde deres angelsaksiske ærestitel, som betød: "uddelerne af brødet".

Ved hver af disse stole stod der en skammel, kunstfærdigt udskåret og indlagt med elfenben, hvilket udmærkelsestegn var særegent for dem. Et af disse sæder blev nu indtaget af Cedric

Angelsakseren, der, skønt han af rang kun var en than eller, som normannerne kaldte det, en frigårdsmand, ved udeblivelsen af hans aftensmåltid følte en pirrelig utålmodighed, der kunne have sømmet sig for en *alderman* både i gamle dage og i nutiden.

Af denne jorddrots åsyn skønnedes det virkelig, at han var af et frimodigt, men hidsigt og opfarende gemyt. Han var kun middel af vækst, men bredskuldret, langarmet og kraftigt bygget som en mand, der er vant til at udholde krigens eller jagtens møjsommeligheder. Hans ansigt var bredt, han havde store blå øjne, åbne og frimodige træk, smukke tænder og et velformet hoved, alt sammen tydende på den slags godmodighed, der hyppigt er parret med et let bevægeligt og hidsigt sind. Stolthed og mistænksomhed lå der i hans blik, for han havde tilbragt sit liv med at hævde rettigheder, der til stadighed var udsat for overgreb, og mandens raske, fyrige og bestemte karakter var stadig blevet holdt i ånde ved de forhold, hvorunder han levede. Hans lange, gule hår var skilt fra issen ned til panden og redt ned på begge sider, så at det hang ned til skuldrene. Der var kun få grå stænk i det, skønt Cedric var nær ved de tres.

Hans dragt bestod af en bladgrøn tunika, besat ved halsen og opslagene med såkaldt uægte hermelin, en slags pelsværk, der var ringere i kvalitet en ægte hermelin og, efter hvad man antager, blev det tilvirket af det grå egerns skind. Denne vams hang utilknappet over et mere tætsluttende klædningsstykke af skarlagenklæde, der sad stramt om kroppen. Han havde benklæder af samme stof, men de nåede ikke længere ned end til den nederste del af låret, så at knæet var blottet. På fødderne

havde han sandaler af samme form som de livegnes, men af finere stoffer og befæstet foran med guldspænder. Han havde guldarmbånd på sine arme og et bredt halsbånd af samme kostbare metal om halsen. Om livet havde han et rigt besat bælte, i hvilket der sad et kort, lige, tveægget sværd med en skarp spids, anbragt sådan, at det hang næsten lodret ned på siden af ham. Bag hans plads hang der en skarlagenskappe kantet med pelsværk, og en rigt baldyret hue af samme stof, som fuldendte den rige landejendomsbesidders dragt, når det behagede ham at gå ud. Et kort vildsvinespyd med en bred og blank stålod stod også op til ryggen af hans stol, det tjente ham, når han gik ud, enten som stav eller som våben, alt eftersom omstændighederne krævede det.

Flere husfolk, hvis dragt på forskellig måde var en mellemting mellem deres herres rige klædebon og svinehyrden Gurths simple og grove påklædning, spejdede efter den angelsaksiske herremands blikke og ventede på hans befalinger. To eller tre tjenere af højere rang stod på den ophøjede plads bag deres herre. Resten befandt sig i den lavere del af hallen. Også andre tjenende skabninger af forskellig art var der, to eller tre store, lodne mynder af den slags, som på den tid blev benyttet til at jage hjorten og ulven; lige så mange bulbidere af en stærk, knoklet race, med tykke halse, store hoveder og lange ben; en eller to af de mindre hunde, der nu kaldes terriere, og som utålmodigt ventede på, at aftensmaden skulle blive bragt ind, men med den kloge fysiognomiske kundskab, der ejendommelig for deres race, tog sig vel i agt for at forstyrre deres herres tankefulde tavshed, sandsynligvis bange for en kort, hvid knippel, der lå ved Cedrics trætallerken i

det øjemed, at han med den kunne genne sine firbenede undersåtter tilbage, hvis de blev for påtrængende. Kun en glubende, gammel ulvehund havde med den frihed, som en udkåren favorit tager sig, sat sig lige ved højsædet og vovede af og til at påkalde sin herres opmærksomhed ved at lægge sit store, lodne hoved på hans knæ eller skubbe sin snude ind i hans hånd. Selv den blev imidlertid jaget tilbage med det strenge bud:

"Læg dig, Balder, læg dig! Jeg er ikke oplagt til narrestreger."

Cedric var virkelig, som tidligere bemærket, just ikke i nogen synderlig blid sindsstemning. Lady Rowena, der havde været borte for at høre aftenmessen i en kirke noget derfra, var lige kommet hjem og var i færd med at skifte de klæder, der var gennemblødt af regnen. Man havde endnu ikke hørt noget til Gurth og hans svineflok, der for længe siden skulle have været drevet hjem fra skoven, og så stor var usikkerheden i den tid, at forsinkelsen meget sandsynligt kunne forklares af et eller andet røverisk overfald af de fredløse, hvor af den nærliggende skov husede en mængde, eller af en voldsgerning af en eller anden baron i nabolaget, hvis bevidsthed om egen styrke bragte ham til i samme grad at ringeagte ejendomsretten. Sagen var af betydning, for en stor del af de angelsaksiske jorddrotters rigdom bestod i talrige svineflokke, navnlig i skovegnene, hvor disse dyr let fandt deres føde.

Det var årsager nok til at være bekymret, men desuden længtes den angelsaksiske than også efter sin yndlingsnar Wamba, hvis spøg, simpel som den var, tjente som en slags krydderi til aftensmåltidet og til de store slurke af øl og vin, hvormed han plejede at skylle det ned. Hertil kom, at Cedric

havde fastet siden middag, og at den sædvanlige aftensmadstid for længe siden var forbi, en omstændighed, der altid, både i gamle dage og i nutiden, har sat herremænd i slet lune. Han ytrede sin mishag i afbrudte sætninger, som han dels mumlede for sig selv, dels henvendte til de tyender, der stod omkring ham, og navnlig til sin mundskænk, der fra tid til anden rakte ham en sølvpokal fyldt med vin som et beroligende middel.

"Hvor bliver lady Rowena af?"

"Hun skifter blot sit hovedtøj," svarede et kvindeligt tyende med al den selvtillid, hvormed en begunstiget kammerpige i reglen svarer en moderne families mandlige overhoved. "I vil vel ikke have, at hun skal sætte sig til bords med hætte og kåbe? Ingen dame i hele grevskabet kan være raskere til at klæde sig på end min frøken."

Dette uigendrivelige argument fremkaldte en slags resigneret "hm" fra angelsakseren, der imidlertid tilføjede: "Jeg ville ønske, at hendes andagt vil vælge godt vejr til det næste besøg i St. Johanneskirken, – men hvad i pokkers skind og ben," fortsatte han, idet han vendte sig om til mundskænken og hævede stemmen, som om han var glad over at have fundet en kanal, i hvilken han uden frygt for at blive bidt af kunne give sin harme afløb – "hvad i pokkers skind og ben holder Gurth så længe til skovs? Jeg tænker, vi får ondt at høre om svinene; han har ellers været en tro og påpasselig karl, og jeg havde bestemt ham til noget bedre; kan hænde sig, at jeg endog ville have gjort ham til en af mine fogeder."

Mundskænken Oswald bemærkede, at "det næppe var en time, siden aftenklokken havde ringet" – en dårligt valgt

undskyldning, fordi den ledte tanken hen på et emne, som lød dårligt i angelsaksiske øren.

"Gid den onde måtte tage aftenklokken og den tyranniske bastard, som har fundet på den," udbrød Cedric, "og den hjerteløse træl med, som nævner den med angelsaksisk tunge for et angelsaksisk øre! Aftenklokken!" tilføjede han efter en pause, "ja, aftenklokken, som nøder brave folk til at slukke deres lys, for at tyve og røvere kunne øve deres gerninger i mørke! Ja, aftenklokken – Reginald Front-de-Boeuf og Philip de Malvoisin kender nytten af aftenklokken lige så godt som William bastarden selv eller hvilken som helst anden normannisk eventyrer, der var med i slaget ved Hastings. Jeg vil sagtens nok få at høre, at min ejendom er slæbt bort for at fri det forsultne røverpak, som de ikke kunne underholde på anden måde end ved tyveri og røveri, fra at dø af sult. Min tro livegne er myrdet, og mit gods er taget som bytte – og Wamba – hvor er Wamba? Var der ikke en, der sagde, at han var gået med Gurth?"

Oswald svarede bekræftende.

"Se, se, det bliver bedre og bedre. Han er også slæbt bort, den angelsaksiske nar, for at tjene den normanniske herre. Narre er visselig alle vi, som tjener dem, og fortjener mere deres hån og latter, end om vi kun var født med halvdelen af vor forstand. Men jeg skal nok få hævn," tilføjede han, idet han, forbitret over den formentlige fornærmelse, for op fra sin stol og greb fat i sit vildtspyd. "Jeg vil gå med min klage til det store råd. Jeg har venner, jeg har tilhængere – mand for mand vil jeg byde normannerne op til dyst. Lad dem komme i deres panser og plade og alt det, som kan gøre krysteren dristig. Jeg har sendt sådant et spyd som dette gennem stærkere værn end tre af

deres krigsskjolde! – kan hænde sig, de tror, at jeg er gammel, men ene og barnløs som jeg er, skal de mærke, at Herewards blod ruller i Cedrics årer. Ak, Wilfred, Wilfred!" udbrød han i en sagtere tone, "havde du kunnet tøjle din uforstandige hidsighed, så havde din fader nu ikke i sin alderdom stået som den ensomme eg, der strækker sine spredte og uskærmede grene ud imod stormens fulde magt!"

Denne tanke syntes at forvandle hans ophidsede følelser til vemod. Han satte sit kastespyd tilbage på dets plads, indtog atter sit sæde, vendte blikket nedefter og syntes hensunket i bedrøvede betragtninger.

Fra sin grublen vågnede Cedric med et ved lyden af et horn, der blev besvaret med en støjende tuden og gøen af alle hundene i hallen og en tyve-tredive stykker, der opholdt sig i andre dele af bygningen. Der krævedes nogle slag af den hvide knippel, understøttet af tyendets bestræbelser, for at bringe dette hundeglam til tavshed.

"Ud til porten, drenge!" sagde angelsakseren hastigt, så snart tummelen havde lagt sig så meget, at folkene kunne høre hans røst. "Se, hvad tidender det horn bringer os. Sagtens melder det om et eller andet hærværk og rov, der er blevet forøvet på mine jorder."

Efter mindre end tre minutters forløb kom en svend tilbage og meldte, at "prior Aymer fra Jorvaulx og den gode ridder Brian de Bois-Guilbert, høvedsmand i den tapre og ærværdige tempelherreorden, med et lille følge udbad sig gæstfrihed og natteleje, fordi de var på vej til en turnering, der skulle holdes anden dagen efter ikke langt fra Ashby-de-la-Zouche."

"Aymer, prior Aymer? Brian de Bois-Guilbert?" brummede Cedric, "normanner begge to, men enten det er normanner eller angelsakser, skal gæstfriheden på Rotherwood ikke lide noget skår derved. De er velkomne, eftersom de har valgt at gøre holdt her – hellere havde jeg dog set, om de var redet videre på deres vej. Men ilde var det at knurre over en nats herberg og en aftens føde. Som gæster må selv normanner tøjle deres overmod. Gå, Hundebert," tilføjede han til en slags hushovmester, der stod bag ved ham med en hvid stav i hånden, "tag seks af folkene og før de fremmede ind i gæstekamrene. Sørg for deres heste og muldyr, og pas på, at deres følge ikke kommer til at mangle noget. Lad dem få klæder til at skifte med, hvis de trænger til det, og ild og vand til at vaske sig i og vin og øl; og sig til kokkene, at de skal føje til vort aftensmåltid, hvad de i hast kan, og lad det blive sat på bordet, når de fremmede er rede til at spise med. Sig til dem, Hundebert, at Cedric selv ville byde dem velkommen, hvis han ikke havde givet det løfte aldrig at gå mere end tre skridt fra højbordspladsen i sin egen hal for at møde nogen, der ikke har angelsaksisk kongeblod i sine årer. Gå nu. Se til, at der bliver sørget godt for dem, så de ikke i deres hovmod skal sige, at den angelsaksiske bonde har vist både sit hovmod og sin gerrighed."

Hushovmesteren gik bort med flere tjenere for at udføre sin herres bud.

"Prior Aymer," gentog Cedric og så på Oswald, "om jeg ikke tager fejl, er han broder til Giles de Mauleverer, der nu er herre på Middleham?"

Oswald gjorde et ærbødigt og bekræftende tegn.

"Hans broder sidder i højsædet og tager sig en bedre slægts fædrenearv, Ulfgar af Middlehams slægt, men hvilken normannisk herre gør ikke lige så? Denne prior er, efter hvad de siger, en livlig og munter præst, som holder mere af bægeret og jagthornet end af klokke og bønnebog. Godt, lad ham komme, han skal være velkommen. Hvad var det, du kaldte tempelherren?"

"Brian de Bois-Guilbert."

"Bois-Guilbert," sagde Cedric, stadig i den grundende, halvt argumenterende tone, som det stadige liv mellem undergivne havde vænnet ham til at bruge, og som lignede den måde, hvorpå en mand taler, der mere taler til sig selv end med sine omgivelser – "Bois-Guilbert? Det navn har et vidt ry både for godt og for ondt. De siger, at han er kæk som den tapreste i sin orden, men plettet med de laster, som gerne findes blandt dem, stolthed, overmod, grumhed og vellyst. En hårdhjertet mand skal han være, der kender hverken frygt på jorden eller ærbødighed for Himlen. Det siger de få krigere, der er kommet hjem fra Palæstina. Nu, det er kun for en nat. Han skal også være velkommen. Oswald, stik det ældste vinfad an. Sæt den bedste mjød, det stærkeste øl, den fyldigste honningvin, den klareste most og den mest duftende kryddervin på bordet. Fyld de største drikkehorn – tempelherrer og abbeder holder af gode vine og godt mål. Elgitha, lad din frøken Rowena vide, at vi ikke venter hende i hallen i aften, hvis hendes hu ikke særlig står til det."

"Men det gør hendes hu," svarede Elgitha med den største frejdighed, "for hun længes altid efter at høre det sidste nye fra Palæstina."

Cedric kastede et hastigt og vredt blik på den dristige terne, men Rowena og alt, hvad der hørte hende til, havde særlige forrettigheder og var sikre imod hans harme. Han svarede kun: "Ti stille, pige, din tunge er rappere end din omtanke. Bring mit bud til din frøken, og lad hende gøre, som hun synes. Her hersker Alfreds ætling i al fald endnu som fyrstinde."

Elgitha gik ud af hallen.

"Palæstina," gentog angelsakseren, "Palæstina! Hvor mange øren lytter ikke til de fortællinger, som ryggesløse korsfarere eller hyklerske pilgrimme bringer fra dette ulykkelige land. Også jeg gad gerne spørge – også jeg gad gerne forhøre mig – også jeg gad gerne lytte med bankende hjerte til fabler, som de forslagne landstrygere finder på for at narre sig til vor gæstfrihed – men nej – den søn, der har været mig ulydig, er ikke længere min, og ikke vil jeg bekymre mig mere om hans skæbne end om den mest uværdige mands lod mellem de millioner, som har fæstet korset på deres skulder, styrtet sig i udskejelser og blodskyld og kaldt det en fuldkommelse af Guds vilje."

Han rynkede panden og fæstede et øjeblik sine øjne på jorden. Da han løftede dem op, blev fløjdørene for enden af hallen slået op, og med hushovmesteren med sin stav og fire tjenere, der bar flammende fakler, foran, trådte aftenens gæster ind i hallen.

4

Derpå de slagtede dygtige får og mæskede geder,
slagted' så glinsende svin og et nød, som af hjorden var udsøgt,
indmaden stegte de flinkt og delte den om, mens andre
kummerne fyldte med vin … …
… … … … … … …
Fuld af rænker i sind Telemachos bænked' sin fader
henne ved tærsklen af sten i den fastopbyggede højsal,
hvor han en mådelig stol havde sat og et bord af de mindste.

– *Odysseen.*

Prior Aymer havde benyttet den lejlighed, der blev givet ham til at skifte sin ridedragt med en anden af endnu kostbarere stoffer, over hvilken han bar en kunstfærdig baldyret korkåbe. Foruden den massive guld-signetring, der betegnede hans gejstlige værdighed, havde han på fingrene, skønt det stred imod ordensreglerne, flere andre kostbare ædelstene. Hans sandaler var af det fineste læder, som var indført fra Spanien. Hans skæg var studset til så ringe omfang, som hans orden på nogen måde tillod, og hans ragede isse var skjult af en rigt broderet, skarlagensrød hue.

Også tempelherrens ydre var forandret, og skønt mindre besat med smykker var hans dragt lige så rig og hans holdning langt mere bydende end hans rejsefælles.

Han havde skiftet sin panserskjorte med en tunika af mørkt, purpurfarvet silketøj, besat med pelsværk, over hvilken hans lange, skinnende hvide kappe faldt ned i vide folder. Hans ordens ottetungede kors af sort fløjl var syet på skulderen af

hans kappe. Den høje hue dækkede ikke længere hans pande, som kun blev overskygget af kort, tyndt, krøllet og ravnsort hår, der passede godt til hans usædvanlig mørke ansigtsfarve. Intet kunne være mere majestætisk end hans gang og holdning, når de blot ikke havde været præget af et iøjnefaldende overmod, der let kommer ved udøvelsen af en myndighed, som ingen modstand møder.

Disse to høje herrer blev efterfulgt af deres respektive tjenerskab og i mere beskeden afstand af deres vejviser, ved hvis skikkelse der ikke var noget sært mærkeligt undtagen den klædedragt, som en pilgrim sædvanligvis bar. En kappe af groft, sort uldent tøj indhyllede hele hans legeme. Den lignede i form de nuværende husarkapper, idet den også som disse havde klapper til at dække armene, og kaldtes en *sclaveyn* eller *slavonier*. På sine nøgne fødder havde han grove sandaler, bundet med læderremme, på hovedet bar han en bredskygget hat, på hvis skygge der var fastsyet muslingeskaller, og endelig havde han i hånden en lang stav forsynet med jerndupsko, hvortil der i den øverste ende var fæstet en palmegren. Han fulgte beskedent efter den sidste af det optog, der trådte ind i hallen. Og da han så, at der ned det lavere bord næppe var plads nok til Cedrics tyende og hans gæsters følge, trak han sig tilbage til en bænk, der stod tæt ved og næsten under en af de store kaminer, og syntes at sysle med at tørre sine klæder, indtil en eller anden gik fra bordet, så at han kunne så plads der, eller hushovmesterens gæstfrihed forsynede ham med nogle forfriskninger på det afsides sted, han havde udvalgt sig.

Cedric rejste sig med en værdig, gæstfri mine for at modtage sine gæster, og idet han steg ned fra den ophøjede plads i

hallen, tog han tre skridt hen imod dem og afventede der deres komme.

"Det gør mig ondt, ærværdige prior," sagde han, "at mit løfte binder mig til ikke at gå længere frem på dette mine fædres gulv, selv for at modtage sådanne gæster som Jer og denne tapre ridder af Det Hellige Tempel, men min hushovmester har forklaret Jer årsagen til min tilsyneladende mangel på høflighed. Lad mig også bede Jer undskylde, at jeg taler til Jer i mit modersmål, og jeg beder Jer at svare mig i samme, i fald Jeres kundskab i det tillader det. Hvis ikke, forstår jeg normannisk nok til at fatte, hvad I mener med Jeres tale."

"Løfter," sagde abbeden, "bør ikke overtrædes, hæderværdige frigårdsejer, eller lad mig hellere sige hæderværdige tyran, skønt denne titel nu er forældet. Løfter er de bånd, som binder os til Himlen – de er de reb, som binder offeret til alterets horn – og skal derfor, som jeg før sagde, holdes og udføres, med mindre vor hellige moder kirken siger det modsatte. Og hvad sproget angår, fører jeg gerne en samtale i det tungemål, som taltes af min højagtede bedstemoder, Hilda af Middleham, der døde i hellligheds duft, kun lidt mindre, i fald vi tør anmasse os til at sige det, end hendes glorværdige navnes, den velsignede helgeninde Hilda af Whitby, Gud være hendes sjæl nådig!"

Da prioren havde endt denne tale, i hvilken han havde bestræbt sig for at vise sig imødekommende, sagde hans ledsager kort og fyndigt:

"Jeg taler ellers altid fransk, kong Ricards og hans ridderes sprog, men jeg forstår engelsk nok til at tale med de indfødte i landet."

Cedric kastede den talende et af de hastige, utålmodige blikke, som sammenligninger mellem de to rivaliserende folkeslag sjældent undlod at fremkalde, men ihukommende gæstfrihedens pligter betvang han ethvert yderligere udbrud af harme, og med en håndbevægelse bød han sine gæster at tage to stole, der var lidt lavere end hans, men anbragt tæt ved siden af ham, hvorefter han gav tegn til at aftensmaden kunne sættes på bordet.

Mens tjenerskabet skyndte sig at efterkomme Cedrics bud, fik han øje på svinehyrden Gurth, der sammen med sin følgesvend Wamba lige var trådt ind i hallen.

"Lad de to karle, der har drevet tiden hen, komme hid," sagde angelsakseren heftigt. Og da synderne stod foran den ophøjede plads, fortsatte han:

"Hvoraf kommer det, trælle, at I har drevet så længe ude? Har du bragt din hjord hjem, du Gurth, eller har du givet den røvere og ransmænd i vold?"

"Hjorden er i sikkerhed med Jeres tilladelse," sagde Gurth.

"Men jeg tillader ikke, træl," sagde Cedric, "at du i to timer har ladet mig være i en anden tro, og at jeg har måttet sidde her og pønse på hævn over mine naboer for uret, som de ikke har øvet imod mig. Det vil jeg sige dig, at bærer du dig sådan ad igen, skal du blive sat i fangehullet i bolt og jern!"

Gurth, der kendte sin herres pirrelige sind, forsøgte ikke at undskylde sig. Men narren, der kunne regne med Cedrics overbærenhed i kraft af sine forrettigheder som nar, svarede for dem begge:

"I sandhed, onkel Cedric, I er hverken klog eller rimelig i aften."

"Hvad siger du, karl" sagde hans herre, "du skal komme ned i porthullet og prøve tugten der, hvis du som nar tager dig sådanne friheder."

"Lad først Jeres visdom sige mig," sagde Wamba, "er det ret og billigt at straffe en person for en andens forseelse?"

"Nej, vist er det ej, nar," svarede Cedric.

"Hvorfor vil I så, onkel, lægge stakkels Gurth i bolt og jern for hans hund Fangans forseelse? For det vil jeg sværge på, at vi ikke spildte et minut på vejen, da vi havde fået vor flok sammen, men det blev Fangan ikke færdig med, før vi hørte vesperklokken ringe."

"Så klyng Fangan op," sagde Cedric, idet han hastigt vendte sig om imod svinehyrden, "hvis det er dens skyld, og skaf dig en anden hund."

"Med forlov, onkel," sagde narren, "det ville igen skride imod retten, for det var ikke Fangans skyld, at den var lammet på forbenene og ikke kunne samle flokken, men det var deres skyld, som huggede to af kløerne på dens forben af, en operation, som den stakkels fyr næppe ville have givet sit minde til, hvis man havde spurgt ham om det."

"Og hvem har vovet at gøre en hund lam, som tilhørte min livegne?" sagde angelsakseren, hvis harme blev tændt ved narrens ord.

"Ih, det har så Marri gamle Hubert gjort," sagde Wamba, "sir Philip de Malvoisins jagtfoged. Han fik fat i Fangan, da den strejfede om i skoven, og sagde, at den krænkede hans herres ret som tilsynsmand ved skovene ved at jage efter dyrene."

"Den onde annamme Malvoisin med samt hans jagtfoged!" svarede angelsakseren. "Jeg skal lære dem, at skoven blev givet

fri ved den store jagtlov. Men lad os nu ikke tale mere om det. Gå, træl, gå til din plads og du, Gurth, skaf dig en anden hund, og skulle jagtfogeden vove at røre den, skal jeg mærke ham sådan, at han aldrig mere kan afskyde en bue. Gid jeg være forbandet som en kryster, om jeg ikke skal hugge pegefingeren af hans højre hånd – han skal aldrig komme til at spænde en bue mere. Jeg beder Jer om tilgivelse, mine ærede gæster. Jeg er her belemret med naboer, som er værre end Jeres vantro i det hellige land, hr. ridder. Men maden står nu for Jer. Spis, og lad en god vilje bøde på den ringe kost."

Det måltid, der stod på bordet, behøvede imidlertid ingen undskyldninger fra husets herre. Svinekød, tilberedt på forskellige måder, sås på den lavere del af bordet, og lige så fjerkræ, dyrevildt, geder og harer samt forskellige slags fisk, vældige brød og kager og flere sorter syltetøj, lavet af frugter og honning. De mindre sorter fuglevildt, hvoraf der var overflødighed, var ikke anrettet på fade, men blev bragt ind på små træspid eller pinde og blev budt rundt af de tjenere, som bar dem, til den ene gæst efter den anden, som så skar så meget af dem, som han selv ville. Foran hver rangsperson var der sat en sølvpokal. Det nedre bord var forsynet med store drikkehorn.

Da måltidet skulle til at begynde, løftede hushovmesteren pludselig sin stav og sagde højt:

"Giv agt! – Plads for lady Rowena!"

En sidedør ved den øvre ende af hallen bag gildesbordet gik op, og ledsaget af fire terner trådte Rowena ind i hallen. Skønt Cedric blev noget overrasket, og det måske ikke på en ganske behagelig måde, over, at hans myndling viste sig offentligt ved

denne lejlighed, ilede han hende i møde for med ceremoniel ærbødighed at føre hende til den ophøjede plads på hans højre side, der var bestemt for husets dame. Alle rejste sig for at modtage hende, og idet hun besvarede deres nik med en stum hilsen, skred hun med yndefuld anstand frem for at indtage sin plads ved bordet. Inden hun endnu havde fået tid til at gøre det, hviskede tempelherren til prioren:

"Jeg vil ikke komme til at bære Jeres halskæde ved turneringen. Chiosvinen er Jeres."

"Sagde jeg det ikke nok," svarede prioren, "men læg bånd på Jeres henrykkelse, frigårdsejeren holder øje med Jer."

Uden at ænse disse forestillinger og vant til kun at handle efter sine ønskers umiddelbare indskydelse, holdt Brian de Bois-Guilbert sine øjne fæstet på den angelsaksiske skønhed, der måske gjorde så meget stærkere indtryk på hans indbildningskraft, fordi hun var så vidt forskellig fra de østerlandske sultanaer.

Rowena var så ypperligt formet som nogen kvinde, var desuden høj af vækst, men dog ikke så meget, at hun på grund af nogen usædvanlig højde tiltrak sig opmærksomhed. Hun var meget blond, men hendes stolte holdning og ædle træk gjorde, at der ikke ved hende var det præg af ubetydelighed, som ellers er almindeligt hos blonde skønheder. Hendes klare, blå øjne, der overskyggedes af smukt hvælvede, brune øjenbryn, som var tilstrækkelig stærkt markerede til at give panden udtryk, syntes i stand til både at opildne og at smelte, både at byde og at bønfalde. Om også mildhed er det naturlige udtryk for en sådan sammensætning af ansigtstræk, så var det dog tydeligt, at udøvelsen af tilvant højhed og modtagelsen af almindelig

hyldest i nærværende tilfælde havde givet den angelsaksiske dame et stoltere præg, der blandede sig med og ændrede det, der var givet hende af naturen. Hendes yppige, mørkt blonde hår var på en fantastisk og graciøs måde sat op i talrige lokker, til hvis dannelse kunsten og naturen rimeligvis havde rakt hinanden hånden. I disse lokker var der indsat ædelsten, og det, at de blev båret i deres fulde længde, var et vidnesbyrd om den unge piges ædle byrd og fribårne stand. Om halsen havde hun en guldkæde, til hvilken var befæstet en relikvieæske af samme metal. Om de blottede arme bar hun armbånd. Hendes dragt bestod i en underkjole og livstykke af lyst, søgrønt silketøj, hvorover der blev båret en lang, løst hængende robe, der nåede ned til gulvet og havde meget vide ærmer, som imidlertid kun nåede ganske lidt neden for albuerne. Denne robe var karmoisinrød og af det allerfineste uldne tøj. Et silkeslør, indvirket med guld, var fæstet til den øverste del af den og kunne, alt efter den pågældende dames behag, enten drages sammen over ansigt og barm på spansk vis eller lægges som en slags draperi over skuldrene.

Da Rowena så, at tempelherrens øjne var fæstet på hende med en ild, der stak stærkt af imod de mørke huler, i hvilke de bevægede sig, og gav dem et udseende som glødende trækul, trak hun med anstand sløret for ansigtet som en antydning af, at den uforskammede frihed, hvormed han stirrede på hende, var hende imod. Cedric bemærkede denne bevægelse og årsagen til den.

"Hr. tempelherre," sagde han, "vore angelsaksiske jomfruers kinder har prøvet for lidt af solen til, at de kan tåle en korsfarers stirrende blik."

"I fald jeg har krænket nogen," svarede ridder Brian, "så beder jeg om forladelse – det vil sige, jeg beder lady Rowena om forladelse – for videre kan jeg ikke gå i ydmyghed."

"Lady Rowena," sagde prioren, "har straffet os alle, idet hun har tugtet min vens dristighed. Lad mig udtale det håb, at han vil være mindre grusom imod den glimrende ridderskare, der vil møde ved turneringen."

"Det er usikkert, om vi kommer til den," sagde Cedric. "Jeg ynder ikke disse forfængelige optog, som var ukendte for mine fædre, da England var et frit land."

"Lad os ikke desto mindre håbe," sagde prioren, "at vort selskab kan bestemme Jer til at rejse derhen; når vejene er så usikre, er ridder Brian de Bois-Guilberts ledsagelse ikke til at foragte."

"Hr. prior," svarede angelsakseren, "hvor som helst jeg har rejst i dette land, har jeg hidtil med mit gode sværds og mine tro svendes bistand ikke i nogen retning haft anden hjælp behov. I fald vi ved denne lejlighed rejser til Ashby-de-la-Zouche, gør vi det sammen med min ædle nabo og landsmand, Athelstane af Coningsburgh, og med sådant følge, at vi kan holde fredløse og fjender blandt lensherrerne fra livet. Jeg drikker Jer til, hr. prior, i dette bæger vin, som jeg håber vil falde i Jeres smag, og jeg takker Jer for Jeres artighed. Skulle I være så streng i overholdelsen af klosterreglerne," tilføjede han, "at I foretrækker Jeres sure mælkedrik, så håber jeg, at I ikke af bare høflighed vil undlade at sige noget om det."

"Nej," sagde præsten leende, "det er kun i vort abbedi, at vi indskrænker os til *lac dulce* eller *lac acidum*. Når vi færdes med verden, følger vi verdens skikke, og derfor modtager jeg Jeres

skål i denne ædle vin og overlader den svagere drik til min lægbroder."

"Og jeg," sagde tempelherren og fyldte sit bæger, "drikker en skål for den skønne Rowena; for siden hendes navne indførte denne skik i England, har ingen nogen sinde været værdigere til en sådan hyldest. På min tro, jeg kunne tilgive den ulykkelige Vortigern, om han kun havde haft halvt så megen årsag, som vi nu ser her, til at sætte sin ære og sit rige til."

"Jeg vil spare jer Jeres artighed, hr. ridder," sagde Rowena med værdighed og uden at tage sløret fra sit ansigt, "eller rettere, jeg vil lægge beslag på den ved at spørge Jer om de sidste nyheder fra Palæstina. Det er et emne, som er behageligere i vore angelsaksiske øren end de artigheder, som Jeres franske opdragelse lærer Jer."

"Jeg har intet af vigtighed at berette, ædle frøken," svarede ridder Brian de Bois-Guilbert, "undtagen at efterretningen om afslutningen af en våbenstilstand med Saladin har bekræftet sig."

Han blev afbrudt af Wamba, der havde indtaget den for ham bestemte plads på en stol, hvis ryg var prydet med to æseløren, og som stod et par skridt bagved hans herres, der fra tid til anden forsynede ham med levnedsmidler fra sin egen tallerken, en gunst, som narren imidlertid delte med yndlingshundene, af hvilke, som tidligere bemærket, flere var til stede. Her sad Wamba med et lille bord foran sig, med hælene trukket op imod stolens tværstang, kinderne så oppustet, at kæberne lignede en nøddeknækker, og øjnene halvt lukket, men dog med spændt opmærksomhed spejdende efter enhver lejlighed til at øve de narrestreger, på hvilke han havde forret.

"Disse våbenhviler med de vantro," udbrød han uden at genere sig for brat at afbryde den statelige tempelherre, "gør mig til en gammel mand."

"Nå da, knægt, hvordan det?" sagde Cedric, hvis ansigt lagde sig i folder til at modtage den forventede spøg gunstigt.

"Fordi," svarede Wamba, "jeg husker tre af dem i mine dage, og hver af dem skulle var halvtredsindstyve år. Når jeg regner dem sammen, må jeg altså i det mindste være halvandet hundrede år gammel."

"Jeg skal love dig for, at du ikke skal komme til at dø af alderdom," sagde tempelherren, der nu genkendte sin ven fra skoven "jeg tør forsikre dig imod enhver anden dødsmåde end en voldsom død, hvis du giver vejfarende sådanne anvisninger, som du i aften gav prioren og mig."

"Hvad for noget, knægt," sagde Cedric, "viser du rejsende vild? Vi må nok lade dig smage pisken. Du er mindst lige så stor gavtyv, som du er nar."

"Ak nej, for Guds skyld, onkel," svarede narren, "lad min dumhed for en gangs skyld tjene til undskyldning for mine gavtyvestreger. Jeg tog bare fejl af min højre hånd og min venstre hånd, og den, der tager en nar til rådgiver og vejviser, bør kunne tilgive endnu større fejl."

Samtalen blev afbrudt her ved, at portnerens dreng trådte ind og meldte, at der var en fremmed ved porten, som bad om, at man ville lade ham komme ind og unde ham gæstfrihed.

"Lad ham komme ind," sagde Cedric, "hvem og hvad han end monne være – en nat som denne, i hvilken stormen tuder udenfor, nøder selv vilde dyr til gå i flok med tamme og søge beskyttelse hos mennesket, deres dødsfjende, hellere end at

omkomme ved elementernes rasen. Lad der blive sørget med al omhu for hans fornødenheder – tag vare på det, Oswald."

Og hushovmesteren forlod hallen for at påse, at hans herres bud blev udført.

5

Har en jøde ikke øjne? Har en jøde ikke hænder, organer, krop, sanser, følelser, lidenskaber? Ernæres han ikke med den samme føde, såres med de samme våben, er undergivet de samme sygdomme, læges ved de samme lægemidler, opvarmes og afkøles ved den samme vinter og sommer som en kristen?

– Købmanden i Venedig.

Oswald kom tilbage og hviskede sin herre i øret:

"Det en jøde, der kalder sig Isak fra York. Er det sømmeligt, at jeg fører han ind i hallen?"

"Lad Gurth udføre din bestilling, Oswald," sagde Wamba med sin sædvanlige uforskammethed. "Svinehyrden vil passe bedst til at føre jøden ind."

"Hellige Marie," sagde abbeden og korsede sig, "en vantro jøde, og han skal indlades i sådant selskab!"

"En hund af en jøde," udbrød tempelherren, "skulle nærme sig en forsvarer af den hellige grav!"

"På min tro," sagde Wamba, "det lader til, at tempelherren sætter større pris på jødernes arvegods end på deres selskab."

"Stille, mine ærede gæster!" sagde Cedric. "Jeres mishag bør ikke sætte grænser for min gæstfrihed. Når Herren vor Gud har båret over med det hele folk af stivsindede vantro i flere år, end en lægmand kan tælle, kan vi vel finde os i en eneste jødes nærværelse i nogle timer. Men jeg tvinger ingen mand til at tale eller spise med ham. Lad ham få et bord og mad for sig selv –

med mindre," tilføjede han smilende, "disse turbanklædte fremmede vil finde sig i hans selskab."

"Hr. frigårdsejer," svarede tempelherren, "mine saracenske slaver er ægte muselmænd og undgår lige så fuldt som nogen kristen at have samkvem med en jøde."

"I sandhed," sagde Wamba, "jeg kan ikke skønne, at de, der tilbeder Mahund og Termagaunt, har så stort fortrin for det engang af Gud udkårne folk."

"Han skal sidde hos dig, Wamba," sagde Cedric "narren og gavtyven passer godt sammen."

"Narren," svarede Wamba, idet han løftede resterne af en flæskeskinke, "vil sørge for at rejse en skranke imod gavtyven."

"Tys," sagde Cedric, "der kommer han."

Indført uden store ceremonier og skridende frygtsomt og nølende frem, med mange dybe, ydmyge buk, nærmede en høj, mager, gammel mand, der imidlertid ved stadig at bøje sig forover havde mistet meget af sin virkelige højde, sig til den nedre ende af bordet. Hans skarpe, regelmæssige ansigtstræk, ørnenæse og gennemborende, sorte øjne, samt hans høje, furede pande, lange grå hår og skæg ville være blevet betragtet som smukke, hvis de ikke havde hørt med til en fysiognomi, som var ejendommelig for en race, der i disse mørke tider i lige høj grad afskyedes af den lettroende og fordomsfulde mængde og forfulgtes af den griske og rovgerrige adel, og som, måske netop på grund af dette had og denne forfølgelse, havde fået en nationalkarakter, i hvilken der mildest talt var meget dårligt og frastødende.

Jødens dragt, der syntes at have lidt betydeligt ved vejret, var en simpel, rødbrun kappe med mange folder, der dækkede en

mørk, purpurfarvet tunika. Han havde støvler, kantede med pelsværk, og et bælte om livet, i hvilket der hang en lille kniv og en kapsel med skrivematerialer, men ingen våben. På hovedet havde han en høj, firkantet, gul hue af ejendommelig facon, som det var pålagt hans folkefærd at bære, for at man kunne kende dem fra kristne, og som han såre ydmygt tog af ved hallens dør.

Denne persons modtagelse i Cedric Angelsakserens hal var en sådan, at den kunne have tilfredsstillet selv den mest fordomsfulde fjende af Israels stammer. Cedric selv nikkede koldt som svar på jødens gentagne hilsener og gjorde tegn til ham, at han kunne tage plads ved den nederste ende af bordet, hvor imidlertid ingen tilbød at gøre plads for ham. Tvært imod, da han gik langs rækken af de tilstedeværende, kastede et frygtsomt, bønligt blik på dem og vendte sig til hver især af dem, der sad ved den nedre ende af bordet, skød de angelsaksiske husfolk skuldrene ud og vedblev med stor standhaftighed at sluge maden i sig uden at tage mindste hensyn til den nye gæsts behov. Abbedens ledsagere korsede sig med blikke, der udtrykte from afsky, og selv de hedenske saracenere drejede, da Isak nærmede sig til dem, deres knebelsbarter harmfuldt i vejret og lagde deres hænder på deres dolke, som om de var parat til ved de mest fortvivlede midler at fri sig for den frygtede besmittelse af hans yderligere tilnærmelse.

De samme bevæggrunde, der havde bragt Cedric til at åbne sin hal for denne søn af et forskudt folk, ville sandsynligvis også have bragt ham til at byde sine folk at modtage Isak med større høflighed. Men abbeden havde i dette øjeblik indledt en højst

interessant samtale med ham om hans yndlingshundes race og beskaffenhed, og den ville han ikke have afbrudt selv for sager af langt større betydning end det, at en jøde kom til at gå i seng uden aftensmad. Mens Isak stod således som en forskudt i det forsamlede selskab, lige som hans folk var mellem nationerne, og forgæves så sig om efter et venligt blik eller et hvilested, fattede pilgrimmen, der sad ved kaminen, medlidenhed med ham og overlod ham sin plads, idet han kort sagde:

"Gamle mand, mine klæder er tørret, min hunger er stillet, du er både våd og fastende."

Med disse ord samlede han de hendøende brande, der lå på det store arnested, og bragte dem til at blusse op i luer, derpå tog han fra det større bord en skål suppe og noget kogt gedekød, satte det på det lille bord, ved hvilket han selv havde nydt sit aftensmåltid, og gik uden at afvente jødens tak hen til den anden side af hallen. Om det var af ulyst til at træde i nærmere samkvem med genstanden for hans velvilje, eller fordi han ønskede at komme nærmere hen til den øvre ende af bordet, syntes uvist.

Havde der i de tider været malere, som havde været i stand til at behandle et sådant emne, ville jøden, da han bøjede sin magre skikkelse og rakte sine valne, rystende hænder frem over ilden, have været en ikke dårlig symbolsk personifikation af vintertiden. Efter at have fået bugt med kulden vendte han sig ivrig om imod den dampende mad, der var sat for ham, og spiste med en hast og et øjensynligt velbehag, der syntes at vidne om, at han længe havde måttet undvære føde.

Imidlertid fortsatte abbeden og Cedric deres samtale om jagten. Lady Rowena lod til at være optaget af en samtale med

en af sine terner og den stolte tempelherre, hvis blik vandrede fra jøden til den angelsaksiske skønhed, hengav sig til tanker, der syntes at interessere ham særdeles.

"Det undrer mig, værdige Cedric," sagde abbeden i løbet af deres samtale, "at, hvor stor forkærlighed I end nærer for Jeres eget, mandige sprog, dog ikke skænker normanner-fransken Jeres gunst, i alt fald hvad jagtens hemmeligheder angår. Visselig er intet tungemål så rigt på de forskellige udtryk, som jagtens idræt kræver, eller yder den erfarne jæger midler til så vel at udtrykke sig om sin fornøjelige kunst."

"Gode fader Aymer," sagde angelsakseren, "det være Jer vitterligt, at jeg ikke bryder mig om de oversøiske forfinelser, uden hvilke jeg godt nok kan finde min glæde i skolen. Jeg kan blæse i mit horn, skønt jeg ikke kalder det enten et eller et *recheate* eller et *morte* – jeg kan hidse mine hunde på byttet, og jeg kan flå og partere dyret, når det er fældet, uden at bruge de nymodens ord *curée*, *arbor*, *nombles* og al den snak, som den fabelagtige ridder Tristram har indført."

"Det franske," sagde tempelherren, idet han løftede sin stemme med den anmassende og myndige tone, som han ved alle lejligheder brugte, "er ikke blot det naturlige sprog ved jagten, men også i kærligheden og krigen, det sprog, hvori man skal vinde damerne og byde fjenderne trods."

"Drik mig til i et bæger vin, hr. tempelherre," sagde Cedric, "og fyld et med til abbeden, mens jeg skuer en tyve år tilbage for at fortælle Jer en anden historie. Som Cedric Angelsakseren dengang var, behøvede hans jævne engelske tale ingen udsmykning fra franske trubadurer, når den taltes i de skønnes øren, og Northallertons valplads på det hellige banners dag

kunne melde, om saksiske krigsråb ikke hørtes lige så vidt i den skotske hærs rækker som den kækkeste normanniske barons *cri de guerre*. På de tapres minde, som kæmpede der! – Gør mig besked, mine gæster." Han tog en dyb slurk og fortsatte med voksende varme: "Ja, det var en dag, da skjolde kløvedes, da hundrede bannere var bøjet fremad over de tapres hoved, da blod randt viden om som vand, og død holdtes for bedre end flugt. En angelsaksisk barde har kaldt det en sværdefest – ørnenes flokken om deres bytte – øksernes gny på skjold og hjelm, kampens bulder, frydeligere at høre end brudefærdsjubel. Men vore barder er ikke mere," sagde han; "vore bedrifter er glemt for en anden folkestammes. Vort sprog – ja, selv vort navn iler deres undergang i møde, og ingen sørger for det undtagen en eneste gammel mand – mundskænk! karl! fyld bægrene – for de gæve i kampen, hr. tempelherre, deres folkestamme eller deres tungemål være nu, hvad det være vil, som fører deres sværd bedst i Palæstina blandt korsets stridsmænd."

"Det sømmer sig ikke for en mand, der bærer dette mærke, at svare," sagde ridder Brian de Bois-Guilbert "og dog, hvem andre end den hellige gravs svorne riddere kan palmen tilkendes blandt korsets kæmper?"

"Hospitalsridderne," sagde abbeden; "jeg har en broder af deres orden."

"Jeg vil ikke nedsætte deres berømmelse, " sagde tempelherren "men ikke desto mindre –"

"Mig synes, ven Cedric," faldt Wamba ham i talen, "at havde Richard Løvehjerte været klog nok til at følge en nars råd så kunne han være blevet hjemme med sine glade englændere og

have overladt Jerusalems generobring til de samme riddere, der havde mest at gøre med tabet af det."

"Skulle der da ingen være i den engelske hær," sagde Lady Rowena, "hvis navne er værdige til at nævnes sammen med tempelherrerne og johanniterridderne?"

"Tilgiv mig, frøken," svarede de Bois-Guilbert, "den engelske konge bragte viselig en hær af gæve krigere til Palæstina, der kun stod tilbage for dem, hvis bryst har været den stadige skanse for det hellige land."

"*Ikke for nogen* stod de tilbage," sagde pilgrimmen, der havde stået nær nok til at høre, hvad der blev sagt, og med iøjnefaldende utålmodighed havde lyttet til denne samtale. "Jeg påstår," fortsatte pilgrimmen med bestemt og kraftig røst, "at det engelske ridderskab ikke stod tilbage for nogen, som nogen sinde har draget sværdet til værge for det hellige land. Jeg siger derfor, for jeg var vidne til det, at kong Richard selv og fem af hans riddere efter indtagelsen af St. Jean d'Acre holdt en turnering, til hvilken de udfordrede enhver, som ville indfinde sig. Jeg erklærer, at på den dag red hver ridder tre løb og kastede tre modstandere til jorden. Jeg erklærer videre, at syv af disse modstandere var tempelherrer – og sir Brian de Bois-Guilbert ved meget vel, at det, jeg siger Jer, er sandt."

Det er umuligt med ord at beskrive det skulende, forbitrede blik, der gjorde tempelherrens mørkladne ansigt endnu mørkere. I sin voldsomme fortørnelse og forvirring greb han med rystende fingre efter fæstet på sit sværd og trak dem måske kun tilbage, fordi han var sig bevidst, at ingen voldshandling uden fare kunne udføres på dette sted og i dette selskab. Cedric, hvis følelser alle var af en jævn, oprigtig art og

sjældent var optaget af mere end en genstand ad gangen, lagde i den glæde, hvormed han hørte tale om sine landsmænds hæder, ikke mærke til sin gæsts vrede og forvirring.

"Jeg vil give dig dette guldarmbånd, pilgrim," sagde han, "om du kunne sige mig navnene på de riddere, der så gævt hævdede det gamle Englands ry."

"Det vil jeg med glæde gøre," svarede pilgrimmen, "og det uden løn. En ed, jeg har aflagt, forbyder mig i nogen tid at røre guld."

"Jeg skal bære armbåndet for Jer, om det behager Jer, ven pilgrim," sagde Wamba.

"Den første i hæder som i våben, i berømmelse som i rang," sagde pilgrimmen, "var den tapre Richard, konge af England."

"Jeg tilgiver ham," sagde Cedric, "jeg tilgiver ham, at han stammer fra tyrannen, hertug William."

"Greven af Leicester var den anden," fortsatte pilgrimmen, "ridder Thomas Multon af Gilsland var den tredje."

"*Han* er i al fald af angelsaksisk æt," sagde Cedric stolt.

"Ridder Foulk Doilly var den fjerde," sagde pilgrimmen.

"Også han er en angelsakser, i al fald på mødrene side," vedblev Cedric, der lyttede med den mest spændte opmærksomhed og, til dels i al fald, glemte sit had til normannerne i den almindelige stolthed over Englands konge og hans mænd. "Og hvem var den femte?" spurgte han.

"Den femte var ridder Edwin Turneham."

"Ægte angelsakser, ved Hengists ånd!" udbrød Cedric, "og den sjette" fortsatte han ivrigt – "hvad kalder I den sjette?"

"Den sjette," sagde pilgrimmen efter en pause, i hvilken han syntes at samle sine tanker, "var en ung ridder af mindre

berømmelse og lavere rang, der var blevet optaget i det højbårne selskab mindre for at yde dem nogen hjælp til deres værk end for at gøre tallet fuldt – hans navn har ikke fæstet sig i min erindring."

"Hr. pilgrim," sagde ridder Brian de Bois-Guilbert hånligt, "denne påtagne glemsomhed, efter at I har husket så meget, kommer for sent til at opfylde Jeres hensigt. Jeg skal selv sige den ridders navn, for hvis lanse tilfældet og en fejl af min hest bevirkede, at jeg faldt – det var ridderen af Ivanhoe, og der var ingen af de seks, der efter hans alder havde et større navn i våbenfærdighed. – Men det vil jeg sige, og sige højt – at var han i England og turde ved den turnering, som skal afholdes i denne uge, gentage sin udfordring fra St. Jean d'Acre, så vil jeg, bereden og væbnet som jeg nu er, give ham enhver fordel med hensyn til valget af våben og dog trøstig se udfaldet i møde."

"Jeres udfordring ville snart blive modtaget," svarede pilgrimmen, "hvis Jeres modstander var i Jeres nærhed. Som sagen står, så forstyr ikke hallens fred med brovteri om udfaldet af en kamp, som I vel ved ikke kan finde sted. I fald Ivanhoe nogen sinde vender tilbage fra Palæstina, vil jeg gå i borgen for, at han møder Jer."

"En herlig borgen!" sagde tempelherren "og hvad byder I som pant?"

"Denne relikvieæske," sagde pilgrimmen, idet han tog en lille elfenbensæske frem fra sit bryst og korsede sig, "som indeholder en del af det hellige kors, der er købt i klosteret på Karmels bjerg."

Prioren fra Jorvaulx korsede sig og fremsagde et paternoster, hvilket alle andægtigt istemte undtagen jøden,

muhamedanerne og tempelherren, hvilken sidste, uden at tage sin hue af eller vise nogen ærbødighed for relikviens påståede hellighed, tog en guldkæde af sin hals og kastede den på bordet med ordene: "Lad prior Aymer opbevare mit pant og denne navnløse landstrygers som tegn på, at når ridderen af Ivanhoe kommer indenfor Bretlands fire have, så har han at modtage Brian de Bois-Guilberts udfordring, og gør han ikke det, så lader jeg ham udråbe som en kryster på hvert tempelhofs mure i Europa."

"Det er ikke nødvendigt," brød lady Rowena tavsheden. "Min røst skal høres, om ingen anden opløftes i denne hal til forsvar for den fraværende Ivanhoe. Jeg påstår, at han ærligt vil modtage enhver ærlig udfordring. Kunne min svage borgen yde denne hellige pilgrims uvurderlige pant yderligere sikkerhed, så ville jeg sætte mit navn og min ære i pant for, at Ivanhoe vil tage den dyst med denne stolte ridder, som han attrår."

Et mylder af modstridende følelser syntes at have grebet Cedric og at have holdt ham tavs under denne forhandling. Tilfredsstillet stolthed, vrede og forlegenhed afløste hinanden på hans brede og åbne pande som skyggen af skyer, der trækker hen over en høstager, mens hans folk, på hvilke den sjette ridders navn syntes at øve en næsten elektriserende virkning, spejdede med spændt forventning efter deres herres blikke. Men da Rowena talte, syntes lyden af hendes stemme at vække ham op af hans tavse betragtninger.

"Frøken," sagde Cedric, "det sømmer sig ikke; var der yderligere pant behov, ville jeg selv, krænket, og med føje krænket som jeg er, dog sætte min ære i pant for Ivanhoes ære,

men kamppantet er fyldestgørende, selv efter det normanniske ridderskabs forunderlige vedtægter – er det ikke, fader Aymer?"

"Jo, det er," svarede prioren, "og den hellige relikvie og den kostbare kæde vil jeg gemme sikkert i vort klosters skatkammer, indtil denne udfordring til kamp har fundet sin afgørelse."

Efter at have talt sådan korsede han sig atter og atter, og efter mange knæbøjninger og fremmumlede bønner leverede han relikvieæsken til broder Ambrosius, hans tjenende munk, mens han selv med mindre ophævelser, men måske med ikke mindre indre tilfredshed indsvøbte guldkæden og lagde den i en lomme, foret med vellugtende skind, som fandtes under hans arm. "Og nu, hr. Cedric," sagde han, "det ringer til vesper for mine øren formedelst Jeres gode vins styrke – tillad mig nu at drikke endnu en skål på lady Rowenas vel, og giv os så frihed til at gå til hvile."

"Ved Bromholmes kors," sagde angelsakseren, "I kender kun ilde Jeres ry, hr. prior. Rygtet siger, at I er en flink munk, der godt kan høre morgenklokken ringe, inden I forlader det fyldte bæger, og gammel som jeg er, frygtede jeg, at jeg ville stå til skamme, når jeg kom sammen med Jer. Men på min tro, en angelsaksisk dreng på tolv år ville i min tid ikke så snart have forladt sit bæger."

Prioren havde imidlertid sine egne grunde til ikke at svigte det mådehold i nydelsen, som han ved denne lejlighed havde lagt an på. Han var ikke blot fredsstifter af stand, men vanen havde bragt ham til at hade al kiv og strid. Det var ikke udelukkende af kærlighed til næsten, ej heller af kærlighed til sig selv, ej heller af en blanding af begge dele. Ved nærværende lejlighed havde han en instinktmæssig frygt for angelsakserens

letopbrusende gemyt og skønnede, hvad fare der var for, at den hensynsløse og overmodige ånd, som hans ledsager allerede havde givet så mange beviser på, til sidst kunne fremkalde et eller andet ubehageligt udbrud. Han indrømmede derfor beskedent, at ingen, der stammede fra noget andet land, magtede at indlade sig i den ædle bægerkamp med de hårdføre, hovedstærke angelsaksere. Et par ord sagde han også, om end kun flygtigt, om sit eget hellige kald, og han endte med at holde fast ved sit forslag om at gå til ro.

Afskedsbægeret blev derfor båret rundt, og efter at have bøjet sig dybt for værten og for lady Rowena rejste gæsterne sig og blandede sig mellem hinanden i hallen, mens familiens overhoveder ad forskellige døre trak sig tilbage med deres tjenerskab.

"Vantro hund," sagde tempelherren til jøden Isak, da han kom forbi ham i trængslen, "agter du dig til turneringen?"

"Ja, det er så min agt," svarede Isak ydmygt bukkende, "med Jeres tilladelse, ærværdige og tapre hr. ridder."

"Ja vel," sagde ridderen, "for at slå vore adelsmænd med åger og bedrage kvinder og børn med tant og legetøj – jeg vædder på, du har penge i mængde i din jødiske taske."

"Ikke en schekel, ikke en sølvpenny, ikke en halv – så sandt hjælpe mig Abrahams gud!" sagde jøden og knugede sine hænder sammen, "jeg drager kun hen for at søge hjælp hos nogle brødre af min stamme til at betale den skat, som jødeskatmesteren har pålagt mig – fader Jakob stå mig bi! Jeg er en fattig stakkel – selv den kappe, jeg bærer, er lånt af Ruben af Tadcaster."

Tempelherren smilede besk, da han svarede:

"Gid du få en ulykke, du falske løgnhals."

Og idet han derpå gik bort, som om han forsmåede at tale videre med ham, sagde han nogle ord til sine muhamedanske slaver i et sprog, som ikke blev forstået af de nært stående. Den stakkels israelit syntes så fortumlet ved den krigeriske munks tiltale, at tempelherren var kommet helt hen i den anden ende af hallen, inden han løftede sit hoved fra den ydmyge stilling, han havde indtaget, så meget, at han blev opmærksom på hans bortgang. Og da han så sig om, var det med en så forbavset mine som den, en mand har, ved hvis fødder en lynstråle lige er slået ned, og som endnu hører tordenbraget lyde i sine øren.

Tempelherren og prioren blev kort efter ført til deres sovegemakker af hushovmesteren og mundskænken, hver især ledsaget af to kertebærere og to tjenere, der bar forfriskninger, mens tjenere af lavere rang anviste deres følge og de andre gæster deres respektive hvilesteder.

6

Hans gunst at vinde, venskab jeg ham byder,
vil han modtage det, så godt. Hvis ej, farvel;
og foruret mig ikke for min kærlighed.

– Købmanden af Venedig.

Da pilgrimmen, som en tjener lyste for med en kærte, gik igennem den indviklede række af gemakker i dette store og uregelmæssige hus, listede mundskænken sig bag efter ham og hviskede ham i øret, at hvis han ikke havde noget imod et bæger god mjød i hans værelse, var der mange husfolk i familien, som gerne ville høre, hvad nyt han havde bragt med fra det hellige land, navnlig for så vidt det angik ridder Ivanhoe. Et øjeblik efter viste Wamba sig for at fremsætte den samme begæring, og han bemærkede, at et bæger efter midnat var lige så godt som tre efter aftenklokken. Uden at benægte rigtigheden af en grundsætning, der blev fremsat af en så vægtig autoritet, takkede pilgrimmen dem for deres artighed, men bemærkede, at han i sit hellige løfte havde indbefattet en forpligtelse til aldrig at tale i køkkenet om sager, som det var forbudt at tale om i hallen.

"Et sådant løfte," sagde Wamba til mundskænken, "ville næppe passe for en tjener."

Mundskænken trak ærgerlig på skuldrene.

"Det havde været min agt at anvise ham kammeret oven på," sagde han, "men siden han holder så lidt af kristne menneskers selskab, så lad ham få båsen ved siden af jødens. – Anwold,"

sagde han til kertebæreren, "før pilgrimmen til det sydlige kammer. – Jeg ønsker Jer godnat, hr. pilgrim," tilføjede han, "med ringe tak for kort artighed."

"Godnat, og vor frues velsignelse!" sagde pilgrimmen med fatning, og hans fører satte sig i bevægelse.

I et lille forværelse, til hvilket flere døre gik ud, og som blev oplyst af en lille jernlampe, blev de atter standset af Rowenas kammerterne, der i en myndig tone sagde, at hendes frøken ønskede at tale med pilgrimmen, tog kerten ud af Anwolds hånd, bød ham at vente, til hun kom tilbage, og gav pilgrimmen et tegn til, at han skulle følge med hende. Øjensynlig fandt han det ikke passende at afslå denne indbydelse, lige som han havde afslået den første, for selv om hans mine og holdning udtrykte nogen forbavselse over denne opfordring, adlød han den uden svar eller indsigelse.

Ad en kort gang og en trappe på syv trin, der alle var lavet af stærke egebjælker, kom han til lady Rowenas gemak, hvis rå pragt stemte med den ærbødighed, der blev vist hende af husets herre. Væggene var dækket med baldyrede tapeter, på hvilke der var anvendt forskelligfarvet silke, indvirket med guld og sølvtråde, og som med at den kunst, tiden rådede over, fremstillede jagtoptrin. Sengen var prydet med samme rige tæpper og omgivet med purpurfarvede gardiner. Også stolene havde farvede overtræk, og den ene af dem, der var højere end de andre, var forsynet med en kunstfærdigt udskåret elfenbensskammel.

Ikke færre end fire sølvkandelabre med store vokskerter tjente til at oplyse gemakket. Men ingen moderne skønhed skal dog misunde en angelsaksisk fyrstinde den pragt, der omgav

hende. Gemakkets vægge var så dårligt sammenføjet og så fulde af revner, at de rige tapeter bevægede sig i nattevinden, og trods en slags skærm, hvis formål var at beskytte dem imod vinden, stod kerternes flammer på skrå ud i luften som en høvedsmands udslåede flag. Pragt var der og et vist råt tilløb til smag, men hygge var der kun lidt af, og da den var ukendt, var den ikke savnet.

Lady Rowena, bag ved hvem der stod tre terner, som satte hendes hår tilrette, inden hun lagde sig til ro, sad på den allerede omtalte tronstol og så ud, som om hun var født til at modtage alles hyldest. Pilgrimmen anerkendte hendes krav ved en dyb knæbøjning.

"Stå op, pilgrim," sagde hun nådigt, "den fraværendes forsvarer har krav på en gunstig modtagelse af alle, der sætter pris på sandhed og ære." Derpå sagde hun til sine terner: "Træk Jer tilbage – bortset fra Elgitha. Jeg vil tale med denne hellige pilgrim."

Uden at forlade gemakket trak ternerne sig tilbage til den anden ende af det og satte sig på en lille bænk op imod væggen, hvor de blev siddende så stumme som statuer, skønt i en sådan afstand, at deres hvisken ikke ville kunne forstyrre deres frøkens samtale.

"Pilgrim," sagde frøkenen efter et øjebliks pause, i hvilken hun syntes usikker om, hvordan hun skulle tiltale ham, "I nævnte i aften et navn – jeg mener," sagde hun med en vis anstrengelse, "navnet Ivanhoe, i de haller, hvor det efter naturens og slægtskabets love burde have haft en velkommen klang. Og dog, så bagvendt er skæbnens gang, at af de mange, hvis hjerter må have banket ved at høre det, er jeg den eneste,

der tør spørge Jer, hvor og i hvad tilstand I forlod ham, hvem I talte om. Vi hørte, at han efter at være blevet i Palæstina formedelst sit svækkede helbred efter den engelske hærs bortgang havde udstået forfølgelse af det franske parti, som tempelherrerne vides at høre til."

"Jeg kender kun lidt til ridder Ivanhoe," svarede pilgrimmen i en forvirret tone, "jeg ville ønske, at jeg kendte ham nøjere, siden I, frøken, har interesse for hans skæbne. Han har, tror jeg, besejret sine fjenders forfølgelse i Palæstina og er i begreb med at vende tilbage til England, hvor I, frøken, må vide bedre end jeg, hvad udsigt han har til at lykken vil være ham god."

Lady Rowena sukkede dybt og spurgte pilgrimmen nærmere ud om, hvornår ridder Ivanhoe kunne ventes til sit fødeland, og om han ikke ville være udsat for store farer på vejen. Om det første punkt erklærede pilgrimmen, at han var uvidende; om det andet sagde han, at rejsen kunne gøres i sikkerhed over Venedig og Genua og derfra gennem Frankrig til England. "Ivanhoe," sagde han, "var så vel kendt med de franskes sprog og sæder, at der ikke var nogen fare for, at der skulle tilstøde ham noget uheld på denne del af hans rejser."

"Give Gud," sagde lady Rowena, "at han allerede var kommet hertil i god behold og kunne føre våben i den kommende turnering, ved hvilken dette lands ridderskab ventes at ville lægge sin våbenfærdighed og tapperhed for dagen. Skulle Athelstane af Coningsburgh vinde prisen, kan det vel hænde, at Ivanhoe vil høre onde tidender, når han kommer til England. Hvordan så han ud, fremmede, da I sidst så ham? Havde sygdom lagt sin hånd tungt på hans styrke og skønhed?"

"Han var mørkere," sagde pilgrimmen, "og mere mager, end da han kom fra Cypern i Løvehjertes følge, og kummer syntes at hvile tungt på hans pande, men jeg kom ham ikke nær, fordi han er mig ukendt."

"Jeg frygter," sagde frøkenen, "at han kun vil finde lidt i sit fødeland til at jage disse skyer bort fra hans åsyn. Tak, gode pilgrim, for Jer underretning om min barndoms legekammerat. Piger," sagde hun, "kom hid – byd denne hellige mand sovebægeret, jeg vil ikke længere forholde ham hans hvile."

En af ternerne rakte et sølvbæger frem, som indeholdt en kostelig blanding af vin og krydderi, og Rowena berørte det lige med sine læber. Derpå blev det budt til pilgrimmen, som efter en dyb hilsen smagte et par dråber.

"Modtag denne gave, min ven," fortsatte frøkenen og rakte ham et guldstykke, "som påskønnelse af din møjsommelige rejse og af de besøg, du har aflagt på de hellige steder."

Pilgrimmen modtog gaven med et nyt dybt buk og fulgte ternen ud af gemakket.

I forgemakket fandt han sin ledsager Anwold, som tog kerten fra kammerternen og med større hast end ærbødighed førte ham til en ydre, lidet anselig del af bygningen, hvor en del små værelser eller rettere celler tjente som sovesteder for den lavere klasse af tyende og for fremmede af ringe rang.

"I hvilket af disse kamre sover jøden?" sagde pilgrimmen.

"Den vantro hund," svarede Anwold, "ligger i kammeret nærmest Jer hellighed. St. Dunstan, hvor det må skrubbes og skures, inden det igen bliver et passende opholdssted for en kristen!"

"Og hvor sover svinehyrden Gurth?" sagde den fremmede.

"Gurth," svarede den livegne, "ligger i kammeret på Jer højre side, mens jøden ligger i det til venstre. I danner skillevæggen mellem omskærelsens barn og ham, som er en vederstyggelighed for hans stamme. I kunne have fået en hæderligere plads, om I havde modtaget Oswalds indbydelse."

"Det er godt, som det er," sagde pilgrimmen, "selv en jødes selskab kan vanskeligt bringe smitte gennem en skillevæg af egetræ."

Med disse ord trådte han ind i det kammer, der blev ham anvist, og idet han tog kerten fra tyendet, takkede han ham og bød ham godnat. Da han havde lukket døren til sin celle, satte han kerten i en lysestage af træ og så sig om i sit sovegemak, hvis bohave var af den simpleste slags. Det bestod af en groft forarbejdet, lav træstol og et endnu simplere sengested, fyldt med ren halm og forsynet med to eller tre fåreskind som sengeklæder.

Efter at have slukket sin kerte kastede pilgrimmen sig uden at tage sine klæder af på dette simple leje og sov – eller beholdt i al fald sin hvilende stilling – indtil de første solstråler trængte ind gennem det lille tilgitrede vindue, der tjente til på en gang at skaffe luft og lys ind i hans ikke særligt hyggelige kammer. Da fo'r han op, og efter at have sagt sin morgenbøn og bragt sine klæder i orden, forlod han kammeret og trådte ind i jøden Isaks, idet han løftede klinken så sagte som muligt.

Dets beboer lå i urolig slummer på et leje af samme art som det, hvorpå pilgrimmen selv havde tilbragt natten. De dele af jødens dragt, som han havde lagt til side den foregående aften, var omhyggeligt anbragt i nærheden af hans person for at de ikke tilfældigvis skulle blive taget bort, mens han sov. Der var i

hans ansigt et udtryk af uro, der nærmede sig til dødsangst. Hans hænder og arme bevægede sig krampagtigt, som om han kæmpede med en mare, og foruden forskellige udbrud på hebraisk hørte man tydeligt på normanner-engelsk eller landets blandede sprog følgende ord: "For Abrahams Guds skyld, skån en ulykkelig, gammel mands liv! Jeg er fattig, jeg har ingen penge – om I så med Jeres jern vred mine lemmer af led, kunne jeg ikke fyldestgøre Jer."

Pilgrimmen ventede ikke på, at jødens drøm skulle få ende, men rørte ved ham med sin pilgrimsstav. Berøringen fremkaldte sandsynligvis, som almindeligt er, en tankeforbindelse med de ængstelser, som drømmen havde vakt, for den gamle mand fo'r op, hans grå hår stod næsten stift på hans hoved, og idet han kastede nogle af sine klædningsstykker om sig og holdt på de andre, aflagte klæder med et greb så fast som det, hvormed en falk holder på sit bytte, fæstede han sine skarpe, sorte øjne, i hvilke der var et udtryk af forvirret forbavselse og dødelig angst, på pilgrimmen.

"I skal ikke frygte noget fra mig, Isak," sagde pilgrimmen, "jeg kommer som Jeres ven."

"Israels Gud lønne Jer, " sagde jøden, tydeligt beroliget, "jeg drømte – men fader Abraham være priset, det var kun en drøm." Derpå fattede han sig og tilføjede i sin sædvanlige tone: "Og hvad vil I vel hos den stakkels jøde i en så tidlig stund?"

"Jeg vil blot lade Jer vide," sagde pilgrimmen, "at hvis I ikke straks forlader dette hus og skyndsomt fortsætter Jeres rejse, kan den let blive farlig."

"Hellige fader," sagde jøden, "hvem skulle kunne finde en glæde i at berede en fattig, stakkel som mig nogen fare?"

"I hvad hensigt kan I bedst slutte Jer til," sagde pilgrimmen, "men det kan I forlade Jer på, at da tempelherren i aftes gik gennem hallen, talte han til sine muhamedanske slaver i de saracenske sprog, som jeg godt forstår, og pålagde dem i dag at passe jøden op, gribe ham, når han var i en passende afstand fra huset, og føre ham til Philip de Malvoisins eller Reginald Front-de-Boeufs borg."

Det er umuligt at skildre det overmål af skræk, som betog jøden ved denne meddelelse og syntes straks at lamme alle hans evner. Hans arme faldt ned på hans sider, hans hoved sænkede sig imod hans bryst, hans knæ bøjede sig under hans legemes vægt, hver en nerve og muskel i hans krop syntes at falde sammen og miste sin kraft, og han faldt ned for pilgrimmens fod, ikke som den, der med vilje bøjer sig, knæler eller kaster sig ned for at vække medynk, men som en mand, der fra alle sider føres ned ved trykket af en eller anden usynlig magt, der knuger ham til jorden, uden at han er i stand til at yde modstand.

"Hellige Abrahams Gud!" var hans første udbrud, idet han foldede og løftede sine rynkede hænder op, men uden at løfte sit grå hoved fra gulvet: "O, hellige Moses! O, velsignede Aron! Drømmen bliver ikke drømt for intet, og synet kommer ikke uden grund! Jeg føler allerede deres jern sønderrive mine sener! Jeg føler marterredskabet gå over mit legeme som savene og harverne og jernøkserne over Rabbahs mænd og Ammons børns stæder!"

"Stå op, Isak, og hør på mig," sagde pilgrimmen, der så på hans overvældende angst med en medlidenhed, hvori der blandede sig en høj grad af foragt; "I har årsag til Jeres skræk, hvis hensyn tages til den måde, hvorpå fyrster og adelsmænd

har behandlet Jeres brødre for at afpresse dem deres skatte, men stå op, siger jeg, og jeg vil anvise Jer, hvordan I skal undslippe dem. Forlad straks dette hus, mens dets beboere sover trygt efter gildet i aftes. Jeg skal føre Jer ad skovens lønlige stier, der er mig lige så bekendte, som de er for den skovfoged, der har tilsyn med dem, og jeg vil ikke forlade Jer, før I er under sikkert lejde af en eller anden ridder eller baron, der drager til turneringen, og hvis velvilje I sagtens nok har midler til at vinde."

Da Isaks øren fornemmede det håb om at undslippe, som disse ord vakte, begyndte han lidt efter lidt, og lige som tomme for tomme, at rejse sig op fra gulvet, indtil han hvilede på sine knæ. Han kastede da sit lange, grå hår og skæg tilbage og fæstede sine skarpe, sorte øjne på pilgrimmens ansigt med et blik, der på en gang udtrykte håb og frygt, men samtidig ikke var blottet for en vis mistænksomhed. Da han hørte den sidste del af sætningen, syntes hans oprindelige angst at vågne på ny i sin fulde styrke, og han faldt atter ned på sit ansigt og udbrød:

"Jeg skulle have midler til at skaffe mig velvilje! Ak, der er kun en vej til at vinde en kristens gunst, og hvordan kan den stakkels jøde, som afpresninger allerede har bragt i samme nød og elendighed som Lazarus, finde den?" Og ret som om mistænksomheden havde fået bugt med alle hans andre følelser, udbrød han der efter pludselig: "For Guds skyld, unge mand, forråd mig ikke – for den store faders skyld, der har skabt os alle, både jøder og hedninge, både israelitter og ismaelitter – øv ikke forræderi imod mig. Jeg har ikke midler til at vinde en kristen stodders velvilje, om han så kun satte den til en eneste hvid." Da han ytrede de sidste ord, rejste han sig op og

greb sat i pilgrimmens kappe med det bønligste blik. Pilgrimmen rev sig løs, som om der var besmittelse ved denne berøring.

"Om du så var belæsset med at dit folks rigdom," sagde han, "hvad glæde kunne jeg da have af at gøre dig fortræd – med denne dragt har jeg påtaget mig en forpligtelse til fattigdom og til ikke at bytte den med noget undtagen en hest og et harnisk. Men tro blot ikke, at jeg attrår dit selskab eller lover mig nogen fordel af det. Bliv her, om du vil – Cedric Angelsakseren kan måske beskytte dig."

"Ak!" sagde jøden, "han vil ikke lade mig rejse i sit følge – angelsaksere og normanner skammer sig lige meget over den stakkels israelit og at rejse alene gennem Philip de Malvoisins og Reginald Front-de-Boeufs godser – nej, gode yngling, jeg vil gå med Jer. Lad os ile! Lad os omgjorde vore lænder – lad os flygte! – Her er din stav, hvorfor tøver du?"

"Jeg tøver ikke," sagde pilgrimmen, idet han gav efter for jødens indtrængende bønner, "men jeg må sørge for, at vi kan komme bort fra dette sted – følg mig!"

Han gik i forvejen til det næste kammer, i hvilket, som læseren ved, svinehyrden Gurth lå.

"Stå op, Gurth," sagde pilgrimmen, "stå hurtigt op. Luk bagporten op, og lad jøden og mig komme ud."

Gurth, hvis beskæftigelse, der nu anses for så ringe, gav ham lige så megen betydning i det angelsaksiske England som den, Eumæus besad på Ithaka, blev krænket over den fortrolige og bydende tone, hvori pilgrimmen talte.

"Jøden skulle forlade Rotherwood," sagde han, idet han løftede sig op på albuen og så på ham med et overmodigt blik

uden at forlade sit hårde leje, "og tilmed drage bort i selskab med pilgrimmen –"

"Lige så godt kunne jeg have drømt," sagde Wamba, som i det øjeblik trådte ind i kammeret, "at han listede sig bort med en flæskeskinke."

"Ikke desto mindre," sagde Gurth, idet han atter lagde sit hoved ned på den træblok, der tjente ham som hovedpude, "må både jøde og hedning give sig tilfreds med at vente, til den store port bliver åbnet – vi lader ingen gæster snige sig bort på så urimelig en tid."

"Ikke desto mindre," sagde pilgrimmen i en bydende tone, "tror jeg ikke, I vil nægte mig den tjeneste."

Med disse ord bøjede han sig ned over den hvilende svinehyrdes seng og hviskede ham noget i øret i det angelsaksiske sprog. Gurth fo'r op, som om han var blevet elektrisk. Pilgrimmen løftede imidlertid sin finger op, som om han ville mane til forsigtighed, og tilføjede:

"Tag dig i agt, Gurth – du er vant til at være forsigtig. Jeg siger: luk bagporten op – du skal snart få mere at høre."

Med største iver adlød Gurth ham, mens Wamba og jøden fulgte efter, begge to undrende sig over den pludselige forandring, der var indtrådt i svinehyrdens opførsel.

"Mit muldyr, mit muldyr!" sagde jøden, så snart de stod udenfor bagporten.

"Hent ham hans muldyr," sagde pilgrimmen, "og hører du, lad mig også få et, for at jeg kan gøre ham selskab, til han er kommet ud over denne egn. Jeg skal levere det uskadt tilbage til en af Cedrics følge ved Ashby. Og gør –" Resten hviskede han i øret på Gurth.

"Gerne, hjertelig gerne skal det blive gjort," sagde Gurth og gik straks ud for at besørge sit ærinde.

"Jeg gad nok vide," sagde Wamba, da hans kammerat havde vendt dem ryggen, "hvad I pilgrimme lærer i det hellige land."

"At sige vore bønner, nar," svarede pilgrimmen, "at angre vore synder og at spæge os med faste, vågen og lange bønner."

"Vel sagtens også noget kraftigere end det," svarede narren, "for hvordan skulle anger eller bøn bringe Gurth til at udvise en artighed, eller faste og nattevågen formå ham til at låne Jer et muldyr – jeg tror, I lige så godt kunne have fortalt hans sorte yndlingsorne om Jeres vågen og pønitense og ville have fået et lige så høfligt svar."

"Ti stille," sagde pilgrimmen, "du er kun en angelsaksisk nar."

"Sandt er det, du siger," sagde narren, "havde jeg været født normanner, som jeg antager, du er, ville jeg have haft lykken med mig og været lige ved at være en vismand."

I dette øjeblik kom Gurth til syne på den anden side af graven med muldyrene. De rejsende gik over graven på en vindebro af kun to plankers bredde, hvis smalhed passede til bagportens snæverhed og til en lille låge i den udvendige palisaderække, ad hvilken man kom ind i skoven. Aldrig så snart havde de nået muldyrene, før jøden hastigt og med rystende hænder bandt en lille pose af blåt lærred, som han tog frem fra sin kappe, bag på sadlen og som han mumlende forsikrede indeholdt "et sæt linned til at skifte med – bare et sæt linned." Derefter steg han op dyret med større raskhed og hast, end man skulle have ventet efter hans alder, og skyndte sig med at brede fligen af sin kappe sådan ud, at den helt skjulte den pakke, han således havde lagt bag på dyret, for fremmede blikke.

Pilgrimmen satte sig op med større sindighed og rakte ved afrejsen sin hånd til Gurth, der kyssede den med den størst mulige ærbødighed. Svinehyrden stod og stirrede efter de rejsende, indtil de forsvandt under skovstiens grene. Han blev imidlertid skræmt i sine drømme af Wambas røst.

"Ved du hvad, min gode ven Gurth," sagde narren, "du er mærkværdigt høflig og højst usædvanlig from på denne sommermorgen. – Jeg ville ønske, at jeg var en sort prior eller en barfodet pilgrim for at høste nytte af din uvante iver og artighed – jeg skulle sandelig vide gøre mere ud af dem end et håndkys."

"Du er ikke så stor en tosse, Wamba," svarede Gurth, "skønt du kun dømmer efter skinnet, og mere kan selv den viseste blandt os ikke gøre. – Men det er på tide, at jeg ser til mine svin."

Med disse ord vendte han tilbage til huset, fulgt af narren.

Imidlertid blev de rejsende ved at fortsætte deres vej med en hast, der vidnede om jødens dødelige angst, eftersom personer i hans alder sjældent synes om at bevæge sig hastigt. Pilgrimmen, der syntes nøje at kende hver en sti og hver en udgang i skoven, red i spidsen ad de vildsomste veje og vakte mere end en gang på ny israelittens mistanke om, at han agtede at lokke ham i et eller andet baghold af hans fjender.

Man kunne visselig nok tilgive ham hans tvivl for med undtagelse måske af flyvefisken fandtes der ingen race på jorden, i luften eller i havet, der var genstand for en så uophørlig, almindelig og skånselsløs forfølgelse som jøderne i denne periode. Under de ubetydeligste og urimeligste påskud og på de tåbeligste og mest grundløse beskyldninger blev deres

personer og gods udsat for ethvert udbrud af folkets raseri; for normanner, angelsaksere, danskere og briter, hvor fjendtligt sindede disse folkeslag end var imod hinanden, kappedes om, hvem der med størst afsky betragtede et folk, som det ansås for en religiøs pligt at hade, at forhåne, at foragte, at plyndre og at forfølge. Kongerne af den normanniske race og de uafhængige adelsmænd, som fulgte deres eksempel i alle tyranniske handlinger, gjorde dette ulykkelige folk til genstand for en forfølgelse af en mere regelmæssig, mere beregnet og egennyttig art. Det er en velkendt historie om kong John, at han holdt en rig jøde fanget i et af de kongelige slotte og hver dag lod en af hans tænder trække ud, indtil den ulykkelige israelit, da hans mund var blevet halvt tandløs, gik ind på at betale en stor sum penge, som det var tyrannens formål at afpresse ham. Den smule rede penge, der var i landet, var fortrinsvis i dette forfulgte folks besiddelse, og adelen tog ikke i betænkning at følge deres suveræners eksempel og fravriste det pengene ved alle slags undertrykkelser, ja endog ved anvendelsen af tortur. Men det passive mod, som kærligheden til vinding indgød, bragte dog jøderne til at trodse de forskellige lidelser, de var underkastet, af hensyn til det uhyre udbytte, de var i stand til at finde i et af naturen så rigt land som England. Trods alle slags tvangsforholdsregler, ja endog trods den allerede omtalte, særlige beskatningsautoritet, den såkaldte "jødernes skatmester", der var oprettet udelukkende i det øjemed at plyndre og fortrædige dem, formerede jøderne sig, voksede i tal og sammenskrabede store summer, som de transporterede fra den ene hånd til den anden ved hjælp af veksler – en opfindelse, som handelen siges at skylde dem, og som satte dem i stand til

at overføre deres rigdom fra land til land, for at deres skatte, hvis de blev truet med forfølgelse i det ene land, kunne bringes i sikkerhed i det andet.

Jødernes stivsindethed og gerrighed, der sådan til en vis grad stilledes i modsætning til de folks fanatisme og tyranni, under hvilke de levede, syntes at vokse i samme forhold som den forfølgelse, hvormed de hjemsøgtes, og den uhyre rigdom, de i reglen erhvervede i handel, bragte dem vel hyppigt i fare, men anvendtes til andre tider til at udvikle deres indflydelse og sikre dem en vis grad af beskyttede. På disse vilkår levede de, og deres karakter, som påvirkedes af dem, var årvågen, mistænksom og frygtsom – og dog stivsindet, ubøjelig og fiffig til at undgå de farer, de var udsat for.

Da de rejsende en tidlang var ilet rask afsted på mange vildsomme veje, brød pilgrimmen endelig tavsheden.

"Denne store, gamle eg," sagde han, "betegner grænsen for det område, over hvilket Front-de-Boeuf gør krav på at øve myndighed – vi er for længe siden kommet ud af Malvoisins godser. Nu behøver vi ikke at være bange for at blive forfulgt."

"Gid hjulene på deres vogne må blive taget af," sagde jøden, "lige som hjulene i faraos hær, så at de kun kan køre tungt! – Men forlad mig ikke, gode pilgrim. Tænk blot på den vilde og grumme tempelherre med hans saracenske slaver – de vil hverken tage hensyn til territorium eller lensherlighed eller ejendomsret."

"Vore veje," sagde pilgrimmen, "bør skilles her, for det sømmer sig ikke for mænd som dig og mig at rejse længere sammen, end nødvendigheden byder. Desuden, hvad hjælp

kunne du have af mig, en fredelig pilgrim, imod to bevæbnede hedninge?"

"Ak, gode unge mand," svarede jøden, "du kan værge mig, og jeg er vis på, at du ville gøre det. Fattig som jeg er, vil jeg lønne dig for det – ikke med penge, for så sandt hjælpe mig min fader Abraham, penge har jeg ingen af – men –"

"Penge og løn," afbrød pilgrimmen ham, "har jeg allerede sagt, at jeg ikke ønsker af dig. Vise dig vejen kan jeg og måske også på en vis måde værge dig, fordi det at beskytte en jøde imod en saracener næppe kan regnes for uværdigt for en kristen. Derfor, jøde, vil jeg sørge for, at du kommer i sikkerhed under passende lejde. Vi er nu ikke langt fra byen Sheffield, hvor du let kan finde mange af din stamme, du kan søge tilflugt hos."

"Jakobs velsignelse være over dig, gode yngling!" sagde jøden; "i Sheffield kan jeg tage ind hos min frænde Zareth og finde en eller anden udvej til at rejse videre i sikkerhed."

"Lad så være," sagde pilgrimmen; "ved Sheffield skilles vi altså, og om en halv times ridt vil vi have denne by i sigte."

Den halve time forløb i fuldstændig tavshed fra begge sider, idet pilgrimmen måske forsmåede at tiltale jøden, når det ikke var absolut nødvendigt, mens jøden ikke dristede sig til at fremtvinge en samtale med en person, hvis rejse til den hellige grav gav ham et vist ry for hellighed. De holdt stille på toppen af en lav bakke, og idet pilgrimmen pegede på byen Sheffield, som lå neden under dem, gentog han ordene:

"Her skilles vi altså."

"Ikke før I har modtaget den stakkels jødes tak," sagde Isak "for jeg drister mig ikke til at bede Jer om at følge med mig til

min frænde Zareth, der måske nok kunne forstrække mig med nogle midler til at lønne Jer for Jeres gode tjeneste."

"Jeg har allerede sagt," svarede pilgrimmen, "at jeg ikke attrår nogen løn. Hvis du blandt dine mange skyldnere for min skyld vil spare en eller anden ulykkelig kristen, der er i din vold, for lænker og fangehul, så vil jeg holde mig for vellønnet for den tjeneste, jeg i dag har ydet dig."

"Tøv lidt, tøv lidt," sagde jøden og greb fat i hans klædedragt, "noget ville jeg gerne gøre, noget for dig selv. Gud skal vide, jøden er fattig – ja, Isak er en stodder blandt sit folk – men tilgiv mig, hvis jeg gætter, hvad du i dette øjeblik mest føler trang til."

"Om du også skulle gætte rigtigt," sagde pilgrimmen, "er det noget, som du ikke kan skaffe, selv om du var lige så rig, som du siger, at du er fattig."

"Som jeg siger " gentog jøden, "o, tro mig, jeg siger kun sandhed. Jeg er en udplyndret, forgældet, ulykkelig mand. Hårde tider har fravristet mig mit gods, mine penge, mine skibe og alt, hvad jeg ejede. – Ikke desto mindre kan jeg sige dig, hvad du savner, og måske også skaffe dig det. Selv nu står din hu til en hest og en rustning."

Pilgrimmen studsede og vendte sig pludselig om imod jøden.

"Hvilken ond ånd har indgivet dig denne formodning?" sagde han hastigt.

"Lige meget," sagde jøden smilende, "hvis den blot er rigtig – og lige som jeg kan gætte dit savn, sådan kan jeg også udfylde det."

"Men betænk," sagde pilgrimmen, "min stand, min dragt, mit løfte."

"Jeg kender Jer kristne," svarede jøden, "og ved, at selv de fornemste blandt Jer kunne gå hen i overtroisk bodfærdighed og tage stav og sandaler og vandre bort til fods for at besøge døde mænds grave."

"Driv ikke spot med Gud, jøde," sagde pilgrimmen strengt.

"Tilgiv mig!" sagde jøden, "det var uoverlagt tale, jeg førte. Men der undslap Jer ord i aftes og i morges, der lige som gnister, der farer fra flinten, røbede det skjulte metal, og i denne pilgrims kappe er skjult en ridders kæde og guldsporer. De blinkede, da I i morges bøjede Jer over min seng."

Pilgrimmen kunne ikke lade være at smile.

"I fald dine klæder undersøgtes af så nysgerrigt et øje, Isak," sagde han, "hvad for opdagelser kunne der da ikke gøres?"

"Tal ikke mere om det," sagde jøden og skiftede farve, og idet han i hast fremtog sine skrivematerialer. Lige som for at afbryde samtalen, begyndte han at skrive på et stykke papir, som han lagde på pulden af sin gule hue, uden at stige af muldyret. Da han var færdig, leverede han papirrullen, hvorpå han havde skrevet med hebraiske bogstaver, til pilgrimmen og sagde:

"I byen Leicester kender alle mennesker den rige jøde Kirjath Jairam fra Lombardiet. Giv ham dette papir – han har seks harnisker fra Milano til salg – seks, af hvilke selv det dårligste vil passe for et kronet hoved – og ti prægtige gangere, af hvilke selv den ringeste kunne rides af en konge, hvis han skulle kæmpe for sin trone. Mellem dem vil han give dig frit valg så vel som mellem alt andet, hvad du behøver for at blive udrustet til turneringen. Når den er forbi, leverer du det i uskadt stand

tilbage – med mindre du har så meget, at du kan betale ejeren dets fulde værdi."

"Men ved du, Isak," sagde pilgrimmen smilende, "at ved disse våbenlege tilfalder den ridders våben og ganger, der kastes af sadlen, den, der har besejret ham. Det kan ske, at jeg er uheldig og således taber, hvad jeg ikke kan give tilbage eller erstattet."

Jøden så noget bestyrtet ud ved denne mulighed, men han samlede sit mod og svarede hastigt:

"Nej – nej – nej – det er umuligt – jeg vil ikke have sådan tanke. Vor faders velsignelse vil være over dig. Din lanse vil være mægtig som Moses' stav."

Med disse ord ville han vende sit muldyrs hoved bort, da pilgrimmen nu på sin side greb fat i hans kappe.

"Nej, Isak, du kender ikke al den fare, du løber. Gangeren kan blive dræbt, rustningen beskadiget – for jeg vil hverken spare hest eller mand. Desuden giver folk af din stamme intet for intet. Noget må der betales for deres brug."

Jøden vred sig i sin saddel som en mand, der har et anfald af bugvrid; men hans bedre følelser vandt overhånd over dem, som ellers til daglig brug rådede hos ham.

"Jeg bryder mig ikke om det," sagde han, "jeg bryder mig ikke om det. Lad mig drage bort. Sker der nogen skade, skal det ikke koste Jer noget – skal der betales leje, vil Kirjath Jairam eftergive Jer den for hans frændes Isaks skyld. Far nu vel. – Men hør dog, gode yngling," tilføjede han og vendte sig om, "vov dig ikke for vidt i dette forfængelige våbengny. Jeg taler ikke for den fare, hvori hesten og rustningen kunne stedes, men for dit eget liv og dine egne lemmer."

"Mange tak for din advarsel," sagde pilgrimmen og smilede atter, "jeg vil frimodigt benytte dit gode tilbud, og det skal gå hårdt til med mig, hvis jeg ikke vil blive i stand til at gengælde det."

De skiltes og fulgte hver sin vej til byen Sheffield.

7

I rige dragter, guld og broget pynt
ankomme riddersmænd med deres svende;
en bærer lansen, en det blanke skjold,
en tredje snører hjelmens bånd behænde.
Den ganger stamper med ubændigt mod,
snart bidslets guld man ej for skum kan kende.
Hovsmed og våbensmed på heste ride,
med fil i hånden, hammeren ved side,
nagler til spyddet, der i dysten brast,
og remme til at holde skjoldet fast.
Stolte drabanter må for gaden stænge,
mens bønderne med knipler frem sig trænge.

– Palamon og Arcite.

Det engelske folks tilstand var på den tid sørgeligt nok. Kong Richard var borte som fange og i den troløse og grusomme hertug af Østrigs vold. Selv det sted, hvor han blev holdt fanget, vidste man ikke med sikkerhed, og hans skæbne var kun meget ufuldkomment kendt for flertallet af hans undersåtter, der imidlertid var udsat for allehånde undertrykkelser af de mægtige.

Prins John anvendte sammen med Philip af Frankrig, Løvehjertes dødsfjende, al mulig indflydelse hos hertugen af Østrig for at forlænge sin broder Richards fangenskab, skønt han stod i hans gæld for så mange nådesbevisninger. Imidlertid bestræbte han sig for at styrke sit parti i riget, til hvilket han i tilfælde af kongens død ville gøre den retmæssige arving,

Arthur, hertug af Bretagne, søn af Geoffrey Plantagenet, Johns ældre broder, arveretten stridig. Denne tilranelse satte han som bekendt senere i værk. Da John selv var en mand med en letfærdig, udskejende og troløs karakter, faldt det ham ikke vanskeligt til sig og sit parti at knytte ikke blot alle dem, der havde grund til at frygte for Richards vrede formedelst forbryderisk færd under hans fraværelse, men også de talrige lovløse voldsmænd, som fra korstogene var vendt tilbage til deres fædreland, godt erfarne i østerlandets laster, blottet for subsistensmidler og med forhærdede gemytter, og som satte deres håb om en gylden høst til en borgerkrig.

Til disse årsager til den i landet herskende nød og ængstelse må endnu føjes de mangfoldige fredløse, som, drevet til fortvivlelse ved lensadelens undertrykkelser og den strenge udøvelse af jagtlovene, sluttede sig sammen i store flokke, bemægtigede sig skovene og de øde egne og trodsede retten og landets øvrighed. De adelige selv, der befæstede sig i deres borge og spillede småkonger over deres besiddelser, var ledere for skarer, der næppe var mindre lovløse og øvede mindre vold end de erklærede røverbander. For at underholde disse skarer og blive i stand til at bestride udgifterne ved den ødselhed og pragt, som deres overmod forledte dem til at udfolde, lånte adelen pengesummer af jøderne til de mest ublu ågerrenter, der gnavede på deres godser som en kræftskade, der næppe stod til at læge, undtagen når omstændighederne gav dem lejlighed til at blive den kvit ved at øve en eller anden hensynsløs voldshandling imod deres kreditorer.

Under de forskellige byrder, som denne ulykkelige tingenes tilstand pålagde, våndede det engelske folk sig dybt for

øjeblikket, og det havde dog endnu større årsag til at ængstes for fremtiden. For at gøre dets elendighed endnu større bredte en farlig, smitsom syge sig over landet. De lavere samfundsklassers urenlighed, dårlige føde og elendige boliger forøgede dens ondartede karakter, og den bortrev mangfoldige, hvis skæbne de overlevende var fristet til at misunde dem, fordi de på den måde blev fri for de kommende ulykker.

Men trods al denne mangfoldige elendighed følte de fattige lige så fuldt som de rige, menigmand lige så fuldt som adelen, når der blev afholdt en turnering, hvilket var den tids store skuespil, samme interesse for disse, som Madrids forsultne borger, der ikke har en real tilbage til at købe levnedsmidler til sin familie, føler for udfaldet af en tyrefægtning. Hverken forretninger eller svaghed kunne holde unge og gamle borte fra sådanne fester. Det dystløb, som det kaldtes, der skulle afholdes ved Ashby i grevskabet Leicester, og hvor de berømteste riddere ville træde i skranken i overværelse af selve prins John, som man regnede med ville hædre turneringen med sin nærværelse, havde derfor tildraget sig almindelig opmærksomhed, og en umådelig mængde mennesker af alle samfundsklasser strømmede på den bestemte morgen hen ad kamppladsen til.

Denne frembød et højst romantisk skue. Ved randen af en skov, der strakte sig til omtrent en engelsk mil fra Ashby, var der en udstrakt eng med det fineste og smukkeste grønsvær, begrænset på den ene side af skoven, på den anden side indfattet af spredte egetræer, af hvilke nogle havde nået en overordentlig størrelse. Næsten som om terrænet specielt var dannet til den krigeriske idræt, der påtænktes, skrånede det gradvis ned ad på alle sider til en jævn flade, der i anledning af

dystløbene var omgivet med stærke palisader og dannede en plads på omtrent en kvart engelsk mil i længden og omtrent halvt så meget i bredden. Formen af den indelukkede plads var en aflang firkant, undtagen for så vidt hjørnerne var betydeligt afrundede for at gøre det mere bekvemt for tilskuerne. De åbninger, ad hvilke de kæmpende kom ind, befandt sig ved den nordlige og sydlige ende af skranken. Der var for dem anbragt stærke træporte, så brede, at to ryttere kunne ride ved siden af hinanden igennem dem. Ved hver af disse porte var der posteret to herolder, ledsaget af seks trompetere, lige så mange følgesvende og en stærk afdeling af harniskklædte mænd, til opretholdelse af ordenen og til at forvisse sig om de ridderes værdighed, der ønskede at tage del i den krigeriske leg.

På en terrasse hinsides den sydlige indgang, der dannedes af en naturlig hævning af terrænet, var der opslået fem prægtige telte, smykket med rødbrune og sorte flag, de farver, som de fem udfordrende riddere havde kåret. Teltsnorene var af samme farve. Foran hvert telt hang den ridders skjold, det var beboet af, og ved siden af det stod hans væbner, underligt klædt som en vild eller skovmand eller i en anden fantastisk dragt, alt efter hans herres smag og den rolle, han var bestemt til at spille under våbenlegen. Midterteltet var som ærespladsen blevet tildelt Brian de Bois-Guilbert, hvis ry for forfarenhed i alle ridderlige idrætter så vel som hans forbindelse med de riddere, der havde foreslået anordningen af dette dystløb, havde bevirket, at han med begærlighed var blevet optaget blandt de udfordrende og endog var blevet kåret til deres høvedsmand og anfører, skønt han først for så kort tid siden havde sluttet sig til dem. På den ene side af hans telt fandtes Reginald Front-de-

Boeufs og Richard de Malvoisins, og på den anden side var Hugh de Grantmesnils, en ædel baron i nabolaget, hvis stamfader havde været lord overhofmester af England på Vilhelm Erobrerens og hans søn, William Rufus' tid. Ralph de Vipont, en ridder af St. Johannes af Jerusalems orden, der havde nogle gamle besiddelser på et sted kaldet Heather i nærheden af Ashby-de-la-Zouche, beboede det femte telt. Fra indgangen til kamppladsen førte en jævnt skrånende vej af ti meters bredde op til den terrasse, hvorpå teltene var slået op. Den var på begge sider omgivet med svære palisader, og det samme var tilfældet med esplanaden foran teltene, og det hele var bevogtet af drabanter.

Den nordlige adgang til skranken endte med en lignende vej, ligeledes ti meter bred, ved enden af hvilken der var et stort, indelukket rum til de riddere, der måtte have lyst til at prøve en dyst med de udfordrende, og bagved var der anbragt telte, som indeholdt alle slags forfriskninger til deres afbenyttelse, samt våbensmede, hovsmede og andre folk, der var rede til at yde deres tjeneste, hvor som helst der måtte være behov for den.

Pladsen udenfor skranken var delvis optaget af midlertidige gallerier, der var beklædt med vævede tapeter og forsynede med hynder til bekvemmelighed for de damer og adelsmænd, der ventedes at ville overvære turneringen. Et smalt mellemrum mellem disse gallerier og skranken tjente til plads for fribønder og tilskuere af bedre stand end den simple mængde og kunne sammenlignes med parterret i et teater. Den store hob tog plads på store græsbænke, der var lavet i anledning af festen, og hvorfra de på grund af terrænets naturlige hævning kunne se ud over gallerierne og have et godt overblik over kamppladsen.

Foruden på de pladser, som fandtes på disse steder, havde mange hundrede mennesker taget sæde på grenene af de træer, der omgav engen, og selv tårnet på en landsbykirke, der lå noget borte, var tæt besat med tilskuere.

Med hensyn til den almindelige anordning skal endnu bemærkes, at et galleri lige midt på den østlige side af skranken, altså lige for det sted, hvor den hedeste kamp måtte finde sted, var noget højere end de andre, rigere dekoreret og smykket med en slags trone og tronhimmel, hvorpå de kongelige våben var malet. Væbnere, pager og yeomen i rige livréer færdedes om denne æresplads, der var bestemt for prins John og hans følge. Lige over for dette kongelige galleri var der et andet af samme højde på den vestlige side af skranken. Det var livligere, om end mindre kostbart dekoreret end det, der var bestemt for prinsen selv. En skare af pager og unge piger, de skønneste, man havde kunnet finde, livligt klædt i fantastiske grønne og blegrøde dragter, omgav en med de samme farver dekoreret trone. Mellem vimpler og flag, hvorpå sås sårede hjerter, flammende hjerter, blødende hjerter, buer og pile og alle de almindelige emblemer på Cupidos triumf, underrettede en i strålende farver malet indskrift tilskuerne om, at denne hædersplads var bestemt for *La Royne de la Beaulté et de Amoers*, men hvem der ved denne lejlighed skulle forestille skønhedens og kærlighedens gudinde, havde ingen nogen anelse om.

Imidlertid trængte tilskuere af alle arter sig frem for at indtage deres respektive pladser, selvfølgelig ikke uden mange tvistigheder om, hvilke pladser de var berettigede til at få. Nogle af disse tvistigheder blev afgjort kort og godt af drabanter, der glat væk brugte skafterne på deres stridsøkser og

knappene på deres sværd som argumenter til at overbevise de mere genstridige. Andre stridigheder, der gjaldt mere ophøjede personers rang, blev afgjort af herolderne eller af de to kampmarskaller William de Wyvil og Stephan de Martival, som, fuldt rustet, red op og ned langs skranken for at fremtvinge og opretholde god orden blandt tilskuerne.

Lidt efter lidt fyldtes gallerierne med riddere og adelsmænd i deres fredsdragter, hvis lange og mørktfarvede kapper dannede en modsætning til de lysere og mere brogede dragter hos damerne, der endnu ivrigere end selv mændene trængte sig frem for at være vidne til en idræt, som man skulle have troet var alt for blodig og farlig til at yde dem megen fornøjelse. Det lavere og indre rum fyldtes snart af kraftige fribønder og borgere og sådanne mænd af den lavere adel, der af beskedenhed, fattigdom eller på grund af tvivlsom berettigelse ikke turde tiltage sig nogen højere plads. Det var naturligvis mellem dem, at de hyppigste stridigheder om forrangen faldt sted.

"Hund af en vantro," sagde en gammel mand, hvis luvslidte trøje vidnede om hans fattigdom, mens hans sværd og dolk og guldkæde antydede, at han gjorde krav på at være en rangsperson – "Hvalp af en ulvinde! Vover du at trænge dig ind på en kristen og en normannisk adelsmand af Montdidiers blod?"

Denne rå tiltale var henvendt til ingen anden end vor gamle bekendt Isak, der rigt, ja prægtig klædt i en kappe, besat med kniplinger og kantet med pelsværk, bestræbte sig for at skaffe plads i den forreste række under galleriet for sin datter, den skønne Rebecca, der var kommet til ham i Ashby og nu hang

ved sin faders arm, ikke så lidt forfærdet over det mishag, som hendes faders dristige optræden allevegne syntes at vække. Men skønt vi ved andre lejligheder har set Isak bange nok, vidste han vel, at han for øjeblikket intet havde at frygte. På steder, hvor så mange mennesker mødtes, og hvor deres ligemænd var forsamlet, vovede ingen pengegrisk og ond adelsmand at tilføje ham nogen uret. Ved sådanne lejligheder var jøderne under beskyttelse af den almindelige lov, og viste det sig at være en skrøbelig sikkerhed, hændte det i reglen, at der mellem de forsamlede personer var nogle baroner, som af egennyttige bevæggrunde var rede til at optræde som deres beskyttere. Ved nærværende lejlighed følte Isak sig usædvanlig tryg, da han vidste, at prins John netop da stod i begreb med at optage et stort lån hos jøderne i York, for hvilket der skulle gøres pant i visse juveler og godser. Isaks egen part i denne forretning var betydelig, og han vidste vel, at prinsens ivrige ønske om at bringe den i stand ville sikre ham hans beskyttelse i den vanskelige situation, hvori han befandt sig.

Disse betragtninger gjorde jøden dristig, og han blev ved sit forehavende og skubbede til den normanniske kristne uden at ænse enten hans byrd, hans rang eller hans religion. Den gamle mands beklagelser rakte imidlertid de omkringståendes harme. En af dem, en kraftig, undersætsig fribonde, der var iført en grov Iincolndragt og havde tolv pile i sit bælte, plader og spænde af sølv, samt en bue af seks fods længde i hånden, vendte sig rask om, og mens hans ansigt, der ved stadig færden i den frie luft var blevet så brunt som en hasselnød, blev mørkere af vrede, rådede han jøden til at huske på, at den rigdom, han havde vundet ved at suge blodet ud af sine

ulykkelige ofre, kun havde gjort ham så svullen som en opsvulmet edderkop, som man kunne lade være at ænse, så længe den holdt sig i en krog, men som ville blive knust, hvis den vovede sig frem for dagens lys. Denne advarsel, der blev fremsat på normanner-engelsk i en bestemt tone og med en streng mine, bragte jøden til ængsteligt at træde tilbage, og han ville sandsynligvis have trukket sig helt bort fra et så farligt naboskab, hvis ikke alles opmærksomhed pludselig var blevet henledt på prins John, som i dette øjeblik red inden for skranken, ledsaget af et talrigt og broget følge, bestående dels af lægmænd, dels af gejstlige, hvis dragt var lige så lys, og hvis færd var lige så livlig som deres ledsageres. Blandt disse var prioren af Jorvaulx i den mest glimrende dragt, hvori en prælat kunne vise sig. På pelsværk og guld var der ikke sparet på hans klædebon, og med en overdrivelse af tidens smagløse mode var spidserne på hans støvler trukket så langt i vejret, at de var fæstet, ikke, som hos andre, ved hans knæ, men ved hans bælte og ligefrem forhindrede ham i at sætte sin fod i stigbøjlen. Dette var imidlertid ikke nogen stor ulempe for den galante abbed, der måske endog var ganske glad ved den lejlighed, der herved blev givet ham til at udfolde sin færdighed i ridekunsten for så mange tilskuere, navnlig af det smukke køn. Resten af prins Johns følge bestod af yndlingsanførerne for hans lejetropper, nogle rovbegærlige baroner og udsvævende hoffolk samt flere tempelherrer og johanniterriddere.

Det kan her bemærkes, at ridderne af disse to ordener ansås for fjendtligsindede imod kong Richard og havde taget Philip af Frankrigs parti i den lange række af tvistigheder, der fandt sted mellem denne monark og Englands løvehjertede konge. Den

velkendte følge af denne uenighed var, at Richards gentagne sejre forblev uden nytte, at hans romantiske forsøg på at erobre Jerusalem mislykkedes, og frugten af at den hæder, han havde vundet, var skrumpet sammen til en usikker våbenstilstand med sultan Saladin. I henhold til den samme politik, der havde foranlediget deres brødres adfærd i det hellige land, sluttede tempelherrerne og hospitalsridderne i England og Normandiet sig til prins Johns parti, da de havde ringe grund til at ønske, at Richard skulle vende tilbage til England, eller at Arthur, hans lovlige arving, skulle bestige tronen efter ham. Af anden grund hadede og foragtede prins John de få angelsaksiske familier af betydning, der fandtes i England, og lod ingen lejlighed ubenyttet til at ydmyge og krænke dem, da han vel vidste, at hans person og hans krav var ilde set af dem, så vel som af størstedelen af det engelske menige folk, der frygtede yderligere angreb på dets rettigheder og friheder af en suveræn med Johns tøjlesløse og tyranniske karakter.

Ledsaget af dette glimrende følge, selv vel bereden og pragtfuldt klædt i karmoisinrødt og guld, bærende på sin hånd en falk og med hovedet dækket af en kostbar pelsværkshue, smykket med en kreds af ædelstene, fra hvilken hans lange, krøllede hår hang ned og bredte sig over skuldrene, tumlede prins John sig på en vælig grå ganger indenfor skrankerne i spidsen for sit muntre selskab, lo højt med sit følge og mønstrede med hele en kongelig kritikers dristighed de skønheder, som prydede de høje gallerier.

De, der i prinsens fysiognomi bemærkede en letfærdig frækhed, blandet med en høj grad af stolthed og ligegyldighed for andres følelser, kunne dog ikke nægte, at hans ansigt besad

den art af skønhed, der ligger i åbne træk, velformede af naturen, lempet ved kunst efter høviskhedens sædvanlige krav, men dog tilsyneladende så frimodige og ærlige, at det så ud, som om de ville fralægge sig enhver bestræbelse for at skjule sjælens naturlige rørelser. Et sådant udtryk antages ofte fejlagtigt for mandig frejdighed, mens det i virkeligheden skriver sig fra den sorgløse ligegyldighed hos en libertinsk karakter, der er sig bevidst en overlegenhed i byrd, rigdom eller andre tilfældige fortrin, som ikke står i mindste forbindelse med personlige egenskaber. For dem, der ikke tænkte så dybt – og der var ikke en blandt hundrede, med hvem det var tilfældet – var prins Johns prægtige *rheno* (d. v. s. pelsværkskrave), hans rige kappe, foret med det kostbareste zobelskind, hans maroquins støvler og gyldne sporer, samt den anstand, hvormed han styrede sin ganger, nok til at aflokke dem støjende bifald.

Mens prinsen lystigt tumlede sig inden for skranken, blev hans opmærksomhed vakt ved den endnu ikke ganske dæmpede bevægelse, som Isaks dristige fremtrængen til de højere pladser i forsamlingen havde vakt. Prins Johns hurtige blik genkendte øjeblikkelig jøden, men blev på en langt behageligere måde tiltrukket af hans skønne datter, som, forskrækket over tumlen, klyngede sig til sin bedagede faders arm.

Rebeccas skikkelse kunne virkelig godt have tålt sammenligning med Englands stolteste skønheder, selv når den blev bedømt af en så erfaren kender som prins John. Hendes figur var overordentlig symmetrisk og blev fremhævet til sin fordel af en slags østerlandsk dragt, som hun bar efter den hos

kvinder af hendes folk gængse mode. Hendes turban af gult silketøj passede godt til hendes mørke hudfarve. Hendes spillende, glansfulde øjne, hendes prægtige, hvælvede øjenbryn, hendes velformede ørnenæse, hendes perlehvide tænder og hendes yppige, sorte lokker, der i små, snoede krøller faldt ned på den dejlige hals og barm, for så vidt de ikke skjultes af en talar af det kostbareste persiske silketøj, på hvilket blomster i deres naturlige farver var vævet i ophøjet arbejde på purpurgrund – alt dette dannede et så sjældent smukt hele, at hun ikke stod tilbage for de skønneste af de unge piger, der sås i hendes omgivelser. Vel sandt, af de perlebesatte guldspænder, hvormed hendes kjole var fæstet sammen fra halsen til livet, stod de tre øverste åbne på grund af heden, og det forhøjede noget billedets skønhed. Et diamanthalsbånd af uskatterlig værdi var på denne måde også blevet mere synligt. En strudsefjer, som var fæstet i hendes turban ved en med brillanter besat agraffe, afgav ligeledes en sjælden pynt for den skønne jødinde, som var genstand for hånlige, spottende bemærkninger af de stolte damer, der sad oven over hende, men som hemmeligt misundtes af dem, der gav sig mine af at håne hendes stads.

"Ved Abrahams skaldede isse," sagde prins John, "den jødinde der henne må være et mønster på den dejlighed, der fordrejede hovedet på den viseste konge, som nogen sinde har levet. Hvad siger du, prior Aymer? – ved bemeldte vise konges tempel, som min endnu visere broder Richard viste sig ude af stand til at generobre, hun er selve bruden i Højsangen."

"Sarons rose og dalens lilje," svarede prioren i en snøvlende tone, "men Jeres nåde må erindre, at hun dog kun er en

jødinde."

"Ej, ej," tilføjede prins John uden at ænse, hvad han sagde, "og der er jo også min tilbeder af det uretfærdige mammon – marquien af Kaperland, baronen af Byzans, kæmpende om plads med fattige hunde, hvis luvslidte kapper ikke i deres lommer har en eneste korsmønt til at holde Djævlen fra at danse der. Ved St. Marcus' legeme, min pengeforstrækningsfyrste og hans yndige jødinde skal have en plads på galleriet. Hvem er hun, Isak? Er det din kone eller din datter, den østerlandske huri, som du holder så fast under din arm, som om det var din pengekiste?"

"Min datter Rebecca med Jeres nådes tilladelse," svarede Isak med et dybt buk, ikke i mindste måde forlegen ved prinsens hilsen, hvori der imidlertid var mindst lige så megen spot som høflighed.

"Du er en klog karl," sagde John med en skraldende latter, hvori hans lystige ledsagere pligtskyldigt istemte. "Men enten hun nu er din datter eller din hustru, bør hun have de fortrin, som hendes skønhed og dine fortjenester berettiger hende til. – Hvem sidder deroppe?" vedblev han og fæstede sit blik på galleriet. "Angelsaksiske bønderknolde, der strækker sig, så lange de er! – Lad dem rykke sammen og gøre plads for min fyrste blandt ågerkarle og hans dejlige datter. Jeg vil lade de tølpere vide, at de må dele halskæderne i synagogen med dem, som synagogen med rette tilhører."

De, der sad på det galleri, til hvilket denne fornærmelige og uhøflige tale var henvendt, var Cedric Angelsakserens og hans forbundsfælle og frænde, Athelstane af Coningsburghs, familier. Sidstnævnte var en person, der på grund af, at han

stammede fra de sidste angelsaksiske monarker i England, var i høj anseelse blandt alle de indfødte angelsaksere i det nordlige England. Men med denne gamle kongestammes blod var også mange af dens svagheder gået i arv til Athelstane. Han var ganske køn, svært og kraftigt bygget samt i sin blomstrende alder – men der savnedes liv i udtrykket, hans blik var sløvt, hans øjenbryn svære, hans bevægelser dorske og lade, og han var så langsom til at fatte beslutninger, at en af hans forfædres øgenavne var blevet overført på ham, og han kaldtes almindelig Athelstane den Sendrægtige. Hans venner – og af dem havde han mange, der ligesom Cedric var ham lidenskabeligt hengivne – påstod, at denne ladhed ikke hidrørte fra mangel på mod, men blot fra mangel på resoluthed. Andre påstod, at drukkenskabens last, som han havde arvet fra sine forfædre, havde sløvet hans åndsevner, der aldrig havde været særlig stærke, og at det passive mod og den bløde godmodighed, der var blevet tilbage, blot var bundfaldet af en karakter, der kunne have været prisværdig, men af hvilken alle de værdifulde dele var forsvundet under et langt liv i dyrisk umådeholdenhed.

Det var til denne person, sådan som vi har skildret ham, at prinsen henvendte sin bydende befaling om at give plads for Isak og Rebecca. Højligt forvirret over et bud, som den tids sæder og synsmåder gjorde så krænkende og fornærmeligt, uvillig til at adlyde det, men uden helt at vide, hvordan han skulle modsætte sig det, satte Athelstane kun *vis inertiæ* imod Johns vilje, og uden at røre sig eller gøre nogen som helst bevægelse for at efterkomme prinsens bud åbnede han sine store, grå øjne og stirrede på prinsen med en forbavselse, hvori

der var noget yderst komisk. Men den hidsige John så ikke sagen i dette lys.

"Det angelsaksiske svin," sagde han, "sover enten eller bryder sig ikke om, hvad jeg siger. – Pir til ham med Jeres lanse, de Bracy," sagde han til en ridder, der red i nærheden af ham, anføreren for en skare friknægte eller condottieri – det vil sige lejetropper, som ikke hørte til nogen speciel nation, men tog tjeneste for en tid hos den første, den bedste fyrste, der betalte dem for det. Der lød en mumlen endog blandt prins Johns ledsagere, men de Bracy, hvis håndtering frigjorde ham for alle betænkeligheder, rakte sin lange lanse ud over det rum, som skilte galleriet fra skranken, og ville have udført prinsens befaling, inden Athelstane den Sendrægtige havde fået blot så megen åndsnærværelse tilbage, at han kunne bøje sig til side for at undgå våbnet, hvis ikke Cedric, der var lige så rask, som hans ledsager var langsom, med lynets hast havde draget det korte sværd, som han bar, og med et eneste slag havde skilt lansespidsen fra skaftet. Blodet fo'r prins John op i kinderne. Han svor en af sine kraftigste eder og stod i begreb med at fremsætte en lige så voldsom trussel, da han blev afholdt fra udførelsen af sin hensigt dels af hans egne ledsagere, der flokkedes om ham og besvor ham at tage sagen med ro, dels ved et almindeligt udråb fra mængden, der lydelig tilkendegav sit bifald med Cedrics modige færd. Prinsen så sig forbitret om, lige som for at udvælge sig et let og sikkert offer, og da hans blik tilfældigvis faldt på den tidligere omtalte bueskytte, der med en uforsagt mine trods det vrede blik, prinsen sendte ham, vedblev at tiljuble Cedric sit bifald, spurgte han ham, hvorfor han skreg sådan op.

"Jeg giver altid mit besyv med," sagde fribonden, "hvis jeg ser et godt skud eller et dygtigt hug."

"Hvad siger du?" svarede prinsen, "så kan du vist nok også selv træffe målet."

"En jægers mål og på jægers afstand kan jeg træffe," svarede fribonden.

"Og Wat Tyrrels mål på hundrede meter," sagde en røst bagude, men fra hvem den kom, kunne man ikke skelne.

Denne hentydning til prinsens slægtnings, William Rufus' skæbne på en gang ophidsede og ængstede prins John. Han lod sig imidlertid nøje med at pålægge de drabanter, der omgav skranken, at holde øje med pralhalsen, og dermed pegede han på fribonden.

"Ved St. Grizzel," tilføjede han, "vi vil forsøge den mands færdighed, der er så villig til at tilråbe andres bedrifter sit bifald."

"Jeg skal ikke flygte fra prøven," sagde fribonden med den ro, der prægede hele hans holdning.

"Rejs Jer imidlertid op, angelsaksiske bønder," sagde den hidsige prins, "for ved himlens lys, siden jeg har sagt det, skal jøden også have plads iblandt Jer."

"Nej, på ingen måde, med Jeres nådes tilladelse! – Det sømmer sig ikke for folk som os at sidde blandt landets herrer," sagde jøden, hans ærgerrighed efter at komme godt frem, havde bragt ham til at tvistes om pladsen med den reducerede og forarmede ætling af slægten Montdidier, men ingenlunde tilskyndet ham til at gøre noget angreb på de rige angelsakseres forrettigheder.

"Op med dig, vantro hund, når jeg befaler dig det," sagde prins John, "eller jeg skal lade din sorte hud trække af og garve til ridetøj."

Efter denne indtrængende befaling begyndte jøden at stige op ad den stejle og smalle trappe, der førte op til galleriet.

"Lad mig se," sagde prinsen, "hvem der tør vove at standse ham," og dermed fæstede han sit blik på Cedric, hvis holdning tydede på, at det var hans agt at kaste jøden på hovedet ned af trappen.

En sådan katastrofe blev imidlertid forhindret af narren Wamba, der fo'r ind imellem sin herre og Isak og udbrød som svar på prinsens trodsige ord:

"Så Marri, det vil jeg!" Dermed holdt han op imod jødens skæg som et skjold et stykke flæsk, som han trak frem fra sin kappe, og hvormed han uden tvivl havde forsynet sig for det tilfælde, at turneringen trak længere ud, end hans appetit tillod ham at faste. Da jøden så kødet af det dyr, der var hans folk en vederstyggelighed, stukket lige op i næsen på ham, mens narren samtidig svingede sit træsværd over hans hoved, veg han tilbage, tabte fodfæstet og rullede ned ad trappen – en udmærket spøg for tilskuerne, der brast i en høj latter, som prins John og hans følge hjerteligt istemte.

"Tilkend mig prisen, fætter prins," sagde Wamba, "jeg har besejret min fjende i ærlig kamp med sværd og skjold," tilføjede han, idet han svingede flæsket i den ene hånd og træsværdet i den anden.

"Hvem og hvad er du, ædle ridder?" sagde prins John, der stadig lo.

"En nar i kraft af min byrd," svarede narren "jeg er Wamba, søn af Tankeløs, der var en søn af Dummerhoved, som igen var søn af en rådsherre."

"Gør plads for jøden foran i den nederste kreds," sagde prins John, som måske var ret glad ved at kunne gribe et påskud til at opgive sit oprindelige forsæt. "At anbringe den overvundne ved siden af sejrherren ville være stridende imod alle våbenregler."

"At sætte gavtyven oven over narren ville være værre endnu," svarede narren, "og at sætte den oven over flæsket ville være det allerværste."

"Ej, ej! gode ven," udbrød prins John, "du behager mig. Hør du, Isak, lån mig en håndfuld byzantinere."

Mens jøden, bestyrtet over denne begæring, bange for at afslå den, men dog lidet villig til at efterkomme den, famlede i den pelsværkspung, der hang ved hans bælte, og måske stræbte at komme på det rene med sig selv om, hvor få pengestykker der kunne gælde for en håndfuld, bukkede prinsen sig ned fra sin ganger og løste Isaks tvivl ved at snappe selve pungen fra hans side. Derpå tilkastede han Wamba et par af de guldstykker, den indeholdt, og fortsatte så sit ridt rundt på kamppladsen, mens han overlod jøden til de omgivendes spot og selv høstede så meget bifald hos tilskuerne, som om han havde øvet en eller anden hæderlig og ærefuld bedrift.

8

Udfordrerens trompet helt trodsig skralder,
men svar fra den udfordrede ham kalder.
fra marken og fra himlens hvælv det gjalder.
Så ride kækt fra skranken frem de to,
visiret lukket, lanserne i ro;
snart de mod hjelm og hjelmbusk spidsen retter,
mens sporen de i hestens sider sætter.

– Palamon og Arcite.

Midt under sit ridt standsede prins John pludselig, og idet han vendte sig om til prioren af Jorvaulx, bemærkede han, at man havde glemt den vigtigste af dagens forretninger.

"Ved min salighed," sagde han, "vi har glemt, hr. prior, at udnævne den fagre dronning for kærlighed og skønhed, af hvis hvide hånd sejrens palme skal uddeles. Jeg for mit vedkommende er fordomsfri i mine anskuelser, og jeg har intet imod at give den sortøjede Rebecca min stemme."

"Hellige jomfru," svarede prioren og vendte forfærdet sine øjne imod himlen, "en jødinde! Vi vil fortjene at blive stenet ud af skranken, og jeg er endnu ikke gammel nok til at blive martyr. Desuden sværger jeg ved min skytspatron, at hun står langt under den dejlige angelsakserinde Rowena."

"Angelsakser eller jøde," svarede prinsen, "angelsakser eller jøde, hund eller svin, hvad forskel er der på det? Jeg siger, udnævn Rebecca, om så blot for at ydmyge de angelsaksiske bønderknolde."

Der hørtes en mumlen selv mellem prinsens umiddelbare følge.

"Det er en vel grov spøg, mylord," sagde de Bracy, "ingen ridder her vil fælde sin lanse, hvis man tillader sig en sådan forhånelse."

"Det er en blodig fornærmelse," sagde en af de ældste og indflydelsesrigeste af prins Johns tilhængere, Valdemar Fitzurse, "og hvis Jeres nåde forsøger den, kan det kun være til fordærv for Jeres planer."

"Jeg har," sagde John og holdt stolt sin ganger an, "antaget Jer, hr. ridder, som min følgemand, men ikke som min rådgiver."

"De, som følger Deres Nåde på de veje, ad hvilke I vandrer," sagde Valdemar, men i en sagtere tone, "vinder dermed ret til at give Jer råd, for Jeres vel og sikkerhed står ikke mere på spil end deres."

Af den tone, hvori disse ord udtaltes, skønnede John at han var nødt til at give efter.

"Det var kun min spøg," sagde han, "og I farer løs på mig som hugorme. Udnævn i Djævelens navn, hvem I har lyst til, og vær så fornøjet."

"Nej, nej," sagde de Bracy, "lad den skønne dronnings trone stå tom, indtil sejrherren er forkyndt, og lad så ham vælge den dame, der skal beklæde den. Det vil gøre hans sejr endnu mere dyrebar for ham og lære skønne damer at sætte pris på tapre ridderes kærlighed, der kan berede dem en sådan udmærkelse."

"Hvis Brian de Bois-Guilbert vinder prisen," sagde prioren, "vil jeg vove min rosenkrans på, at jeg kan sige, hvem dronningen for kærlighed og skønhed bliver."

"Bois-Guilbert," svarede de Bracy, "fører en god lanse, men der er andre til stede her ved turneringen, som ikke ville være bange for at møde ham."

"Stille, I herrer," sagde Valdemar "og lad prinsen indtage sin plads. Ridderne og tilskuerne er lige utålmodige, og det er på høje tid, at legen begynder."

Skønt prins John endnu ikke var monark, havde han i Valdemar Fitzurses person alle ulemperne ved en yndlingsminister, der, idet han tjener sin suveræn, altid gør det på sin egen vis. Prinsen rettede sig imidlertid efter ham, skønt hans karakter netop var af den art, der er tilbøjelig til at være stridig i småting, og idet han indtog sin trone, og hans hoffolk tog plads omkring ham, gav han herolderne et vink om at forkynde reglerne for turneringen, der kort lød som følger:

For det første: De fem udfordrende skulle tage det op med enhver, der meldte sig.

For det andet: Enhver ridder, der agtede at deltage i kampen, kunne, om han lystede, kåre sig en særlig modstander blandt de udfordrende ved at berøre hans skjold. Gjorde han det med omvendt lanse, så skulle dygtighedsprøven finde sted med, hvad der kaldtes høflighedsvåben – det vil sige, med lanser, på enden af hvilke der var fæstet et stykke rundt, fladt træ, så at der ikke kunne opstå nogen anden fare end den, der stammede fra sammenstødet mellem heste og ryttere, men hvis skjoldet berørtes med den skarpe ende af lansen, var det meningen, at kampen skulle være *en outrance* – det vil sige, ridderne skulle kæmpe med skarpe våben, som i et virkeligt slag.

For det tredje: når de tilstedeværende riddere havde indfriet deres løfte derved, at hver af dem havde brudt fem lanser, skulle

prinsen forkynde sejrherren i den første dags turnering, der som pris skulle modtage en stridshingst af udmærket skønhed og uforlignelig styrke, og foruden denne tapperhedsløn forkyndtes det nu, at han skulle have den særlige ære at udnævne dronningen for kærlighed og skønhed, af hvem prisen næste dag skulle uddeles.

For det fjerde forkyndtes det, at der næste dag skulle være en almindelig turnering, i hvilken alle de tilstedeværende riddere, som attråede at vinde hæder, kunne tage del: de skulle da deles i to lige store afdelinger og kæmpe mand mod mand, indtil prins John gav tegn til, at kampen skulle høre op. Den kårne dronning for kærlighed og skønhed skulle da krone den ridder, som prinsen fandt havde stået sig bedst på denne anden dag, med en krone af tynde guldplader, formet som en laurbærkrans. På den anden dag hørte ridderlegene op, men på den næste dag skulle der øves bueskydning, tyrekamp og andre folkelige forlystelser til mere umiddelbar adspredelse for den store hob. På denne måde stræbte prins John at lægge grundvolden for en folkegunst, som han dog stadig forspildte ved en eller anden uoverlagt handling, der krænkede folkets følelser og fordomme.

Kamppladsen frembød nu et højst glimrende skue. De terrasseformede gallerier var fuldt besat med alt, hvad der var af fornemt, stort, rigt og skønt i den nordlige og mellemste del af England, og den mangfoldighed af forskellige dragter, som disse højbårne tilskuere bar, gjorde skuet lige så livligt, som det var rigt, mens den indre og lavere plads, der var opfyldt med det glade Englands trivelige borgere og fribønder, med deres mere tarvelige dragter dannede en mørkere frynse eller kant

om denne kreds af glimrende broderi og tjente til at give dens glans forøget relief.

Herolderne endte deres kundgørelse med det sædvanlige råb: "*Largesse, largesse*, tapre riddere!" og guld og sølvmønter regnede ned over dem fra gallerierne, da det var en æressag for ridderskabet at vise gavmildhed imod dem, som tidsalderen betragtede som både hæderens sekretærer og dens historieskrivere. Tilskuernes rundhåndethed anerkendtes ved de vante råb: "Damernes kærlighed – riddernes død – ære være de gavmilde – hæder lønne de tapre!" – hvortil de mere beskedne tilskuere tilføjede deres bifaldsråb og en talrig skare trompetere en fanfare med deres krigeriske instrumenter. Da denne larm var hørt op, trak herolderne sig tilbage fra kamppladsen i et broget og glimrende optog, og der blev ingen tilbage inden for skrankerne undtagen kampmarskallerne, som, harniskklædte fra top til tå, sad til hest så ubevægelige som statuer ved den anden ende af kamppladsen. Den indelukkede plads ved den nordlige ende af denne var imidlertid nu, stor som den var, blevet propfuld af riddere, som ønskede at lægge deres færdighed for dagen imod de udfordrende, og når man skuede ned på den fra gallerierne, så den ud som et hav af bølgende fjerbuske, blandet med blinkende hjelme og høje lanser på enden af hvilke der i mange tilfælde var fæstet små vimpler af omtrent 15 centimeters bredde, der, flagrende i duften, når vinden tog fat i dem, forenede sig med fjerbuskenes urolige bevægelse om at give scenen forøget liv.

Endelig blev bommene åbnet, og fem riddere, der var udtaget ved lodtrækning, red langsomt ind på kamppladsen.

Forrest red en enkelt ridder, og de andre fire fulgte parvis efter. Alle var de iført pragtfulde rustninger, og i det angelsaksiske manuskript, der giver en beretning om turneringen, omtales udførligt deres deviser, deres farver og broderiet på deres ridetøj. Det er imidlertid unødvendigt at dvæle omstændigt ved disse enkeltheder. Det er, som en samtidig digter synger, der desværre har skrevet alt for lidt:

> Ridderen støv er vorden,
> af rust er hans sværd fortæret,
> hans sjæl vel i helliges skare.

Deres skjolde er for længe siden smuldret hen og faldet fra deres borges mure. Selv deres borge er kun grønne høje og spredte ruiner – de steder, som engang kendte dem, kender dem ikke mere – ja, mangen en slægt, der er kommet efter dem, er uddød og blevet gemt i det land, hvor de fordum herskede med lensbesidderes og lensherrers fulde myndighed. Hvad kunne det så nytte læseren at kende deres navne eller de forgængelige symboler på deres krigeriske rang!

Men uden i fjerneste måde at tænke på den glemsel, der ventede deres navne og bedrifter, red ridderne imidlertid frem på kamppladsen, idet de holdt deres fyrige gangere stramt i tøjlen og nødte dem til at bevæge sig i langsom og sirlig skridtgang, mens de samtidig udfoldede deres anstand og færdighed i ridekunsten. Da optoget kom indenfor skrankerne, hørtes tonerne af en vild, barbarisk musik bag ved de udfordrende ridderes telte, hvor musikanterne var skjult. Musikken var af østerlandsk oprindelse og var bragt hjem fra det hellige land, og med den blandede klang af bækkener og klokker syntes den på en gang at hilse ridderne velkommen og

at udfordre dem til kamp, mens de red frem. Med en umådelig mængde tilskueres øjne fæstet på sig red de fem riddere hen til det ophøjede terræn, hvorpå de udfordrendes telte lå, og idet de der skiltes, rørte hver især let og med den omvendte lanse den modstanders skjold, som han ønskede at vove en dyst med. De lavere klasser af tilskuere i almindelighed – ja, mange af de højere klasser med, det siges endog adskillige af damerne, følte sig noget skuffet over, at ridderne valgte høflighedsvåbnene. For den samme slags mennesker, som i vore dage ivrigst applauderer de mest gruopvækkende tragedier, interesserede sig da for en turnering ganske i forhold til den fare, som de riddere, der deltog i den, udsatte sig for.

Efter at have givet deres fredsommeligere hensigter til kende trak ridderne sig tilbage til den anden ende af kamppladsen, hvor de blev holdende i en række, mens udfordrerne, der hver især kom frem fra deres telt, besteg deres heste og med Brian de Bois-Guilbert i spidsen red ned fra platformen og tog plads over for de riddere, som havde berørt deres respektive skjolde.

Under en fanfare af klariner og trompeter fo'r de løs på hinanden i fuld galop, og så stor var de udfordrendes overlegne færdighed eller deres held, at de, der stod imod Bois-Guilbert, Malvoisin og Front-de-Boeuf, tumlede ned på jorden. I stedet for at rette sin lansespids lige på sin fjendes hjelmbusk eller skjold afveg Grantmesnils modstander så meget fra den lige linje, at han kom til at bryde sit våben på tværs af sin modparts person – en omstændighed, der regnedes ham til større skam, end om han var blevet løftet af sadlen og kastet til jorden, for det sidste kunne skyldes et uheld, mens det første vidnede om kejtethed og mangel på evne til at styre sit våben og sin hest.

Kun den femte ridder hævdede sit partis ære og skiltes på en smuk måde fra johanniterridderen, idet begges lanser splintredes uden fordel på nogen af siderne.

Den forsamlede mængdes råb i forbindelse med heroldernes bifald og trompeternes klang forkyndte sejrherrernes triumf og de besejredes nederlag. De første trak sig tilbage til deres telte, mens de sidste, så godt de kunne, kom på benene og beskæmmet og forknyt begav sig uden for skrankerne for at søge overenskomst med deres overvindere om indløsningen af deres våben og heste, som de efter turneringslovene havde forskertset. Kun den femte af deres tal forblev så længe på kamppladsen, at han blev hilst med tilskuernes bifaldsråb, under hvilke han trak sig tilbage, uden tvivl til yderligere ærgrelse og ydmygelse for hans kampfæller.

Et andet og et tredje sæt riddere rykkede i skranken, og skønt de havde forskelligt held, fortsatte dog i det hele fordelen afgjort at være hos de udfordrende, af hvilke ikke en blev kastet af sadlen eller fejlede i sit anløb – uheld, der i hvert stævne ramte en eller to af deres modstandere. Modet syntes derfor ved deres stadige held betydeligt dæmpet hos dem, der var trådt i skranken imod dem. Kun tre riddere mødte ved det fjerde indtog, og de prøvede af undgå Bois-Guilberts og Front-de-Boeufs skjolde og lod sig nøje med at berøre de tre andre ridderes, der ikke fuldt ud havde lagt den samme styrke og behændighed for dagen. Dette forsigtige udvalg forandrede dog ikke lykken på kamppladsen. Udfordrerne var fremdeles heldige. En af deres modstandere blev kastet af sadlen, og begge de andre fejlede i *attaint*'en – det vil sige i at ramme deres modstanders hjelm og skjold bestemt og kraftigt, med lansen

holdt i lige linje, så at våbnet måtte knække, med mindre ridderen blev kastet af sadlen.

Efter dette fjerde stævne indtrådte der en betydelig pause, og det lod ikke til, at nogen var synderlig ivrig for at forny kampen. Tilskuerne mumlede indbyrdes, for blandt udfordrerne var Malvoisin og Front-de-Boeuf ikke afholdt på grund af deres karakter, og de andre med undtagelse af Grantmesnil var ilde sete som fremmede og udlændinge.

Men ingen tog så levende del i den almindelige misfornøjelse som Cedric Angelsakseren, der i enhver af de normanniske udfordrere vundet fordel så en gentagen triumf over Englands hæder. Hans egen opdragelse havde ikke givet ham nogen færdighed i ridderlige idrætter, skønt han med sine angelsaksiske forfædres våben ved mange lejligheder havde vist sig som en tapper og viljefast krigsmand. Han så forskende på Athelstane, der havde lært tidsalderens færdigheder, som om han ønskede, at han skulle gøre et personligt forsøg på at genvinde den sejr, der var kommet i hænderne på tempelherren og hans kampfæller. Men skønt Athelstane havde et modigt hjerte og en kraftig legemsbygning, var han for lad og lidet ærgerrig til at indlade sig på det forsøg, som Cedric syntes at vente af ham.

"Dagens lykke er England ugunstig, mylord," sagde Cedric med eftertryk, "føler I Jer ikke fristet til at tage lansen?"

"Jeg vil bryde en lanse i morgen," svarede Athelstane, "i *melée*'en. Det er ikke umagen værd at trække i rustningen i dag."

Der var to ting i dette svar, som mishagede Cedric. Det indeholdt det normanniske ord *melée* (betegnelsen for den almindelige kamp), og det røbede en vis ligegyldighed for

landets ære, men det blev sagt af Athelstane, for hvem han nærede en så dyb agtelse, at han ikke dristede sig til at gå i rette med hans bevæggrunde eller skrøbeligheder. Desuden fik han ingen tid til at komme med nogen bemærkning, for Wamba blandede sig i talen og sagde, at "det var bedre, om end næppe lettere, at være den bedste mand blandt hundrede end at være den bedste af to".

Athelstane optog denne udtalelse som en alvorlig kompliment, men Cedric, der bedre forstod narrens mening, kastede et strengt og truende blik på ham, og heldigt var det måske for Wamba, at tiden og stedet forhindrede, at han trods sin plads og den tjeneste, han gjorde, fik et mere føleligt tegn på sin herres vrede.

Pausen i turneringen blev endnu ikke afbrudt undtagen af herolderne, der råbte: "Damers kærlighed, brydning af lanser. Træd frem, tapre riddere, skønne øjne skuer Jeres dåd."

Også udfordrernes musik lød af og til vildt, triumferende og trodsigt, mens bønderne knurrede over, at festdagen syntes at skulle gå unyttet hen, og gamle riddere og adelsmænd hviskende beklagede den krigeriske ånds forfald, talte om triumferne i deres yngre dage, men var enige om, at landet nu ikke frembragte damer med så glimrende skønhed som dem, der havde oplivet turneringerne i gamle dage. Prins John begyndte at tale med sit følge om at træffe forberedelser til gæstebuddet og om nødvendigheden af at tilkende Brian de Bois-Guilbert, der med en eneste lanse havde kastet to riddere af sadlen og afvæbnet en tredje, dagens pris.

Endelig, da udfordrernes saracenske musikanter sluttede en af de høje, langtrukne fanfarer, hvormed de havde afbrudt

stilheden på kamppladsen, besvaredes den af en enkelt trompet, der fra den nordlige ende lod en udfordrende tone høre. Alle øjne vendte sig om for at se den nye ridder, som denne tone bebudede, og aldrig så snart var bommene åbnet, før han red ind på kamppladsen. Så vidt man kunne dømme om en mand, der var klædt i panser og plade, var den nye lykkeridder ikke synderlig over middelhøjde og syntes snarere at være spinkel end kraftigt bygget. Hans rustning var af stål, rigt indlagt med guld, og devisen på hans skjold var et ungt egetræ, rykket op med rode, og det spanske ord *Desdichado*, hvilket betyder arveløs. Han red på en prægtig, sort hest, og da han red hen over kamppladsen, hilste han med anstand på prinsen og damerne ved at sænke sin lanse. Den færdighed, hvormed han tumlede sin ganger, og en vis ungdommelig ynde, som han lagde for dagen i sin holdning, vandt ham mængdens yndest, som nogle personer af de lavere klasser tilkendegav ved at råbe: "Rør ved Ralph de Viponts skjold – rør ved hospitalsridderens skjold. Han sidder mindst sikkert i sadlen, ham kan I få for billigst køb."

Under disse velmente vink fortsatte ridderen sit ridt og nærmede sig til terrassen ad den opadskrånende vej, som førte til den fra den indhegnede kampplads. Til alle de tilstedeværendes forbavselse red han lige hen til midterteltet og slog med den skarpe ende af sin lanse på Brian de Bois-Guilberts skjold, så det rungede. Alle var forbavsede over hans dristige handling, men ingen mere end den frygtede ridder, som han således havde udæsket til en kamp på liv og død, og som stod ligegyldig ved døren til sit telt, da han ikke havde ventet en så plump udfordring.

"Har I skriftet, broder?" sagde tempelherren, "og har I hørt messe i morges, siden I så frejdigt vover Jeres liv?"

"Jeg er mere egnet til at gå døden i møde, end du er," svarede den arveløse ridder, for under dette navn havde den fremmede ladet sig indføre i turneringsbogen.

"Så tag din plads indenfor skrankerne," sagde Bois-Guilbert, "og se for sidste gang op på solen, for i nat skal du sove i Paradis."

"Tak for din artighed," svarede den arveløse ridder "og til gengæld råder jeg dig til at tage en frisk hest og en ny lanse, for ved min ære, du vil få brug for begge dele."

Efter at have udtalt sig så tillidsfuldt lod han sin hest gå baglæns ned ad skråningen, som han var redet op ad, og tvang den til på samme måde at rykke tilbage gennem hele kamppladsen, indtil han nåede den nordre ende, hvor han blev holdende stille og ventede på sin modstander. Denne bedrift i ridekunsten fremkaldte atter mængdens bifald.

Hvor opbragt Brian de Bois-Guilbert end var på sin modstander for de forsigtighedsregler, han havde anbefalet ham, undlod han dog ikke at følge hans råd, for hans ære stod for meget på spil til, at han skulle forsømme noget middel, der kunne sikre ham sejren over hans dristige modstander. Han byttede sin hest ud med en ny og prøvet, meget kraftig og fyrig ganger. Han udtog en ny og sej lanse, da træet i den forrige muligvis kunne have givet sig noget ved de tidligere sammenstød, han havde haft. Endelig lagde han sit skjold til side, da det havde fået en lille skade, og fik et nyt af sine væbnere. På hans forrige skjold havde der kun stået hans ordens almindelige devise, som forestillede to riddere, ridende

på én hest, et emblem, der betegnede tempelherrernes oprindelige ydmyghed og fattigdom, egenskaber, som de siden havde byttet ud med det overmod og den rigdom, der til sidst foranledigede ordenens ophævelse. På Bois-Guilberts nye skjold sås en ravn i fuld flugt, holdende i sine klør en hjerneskal, og med mottoet: *Gare le Corbeau*.

Da de to riddere holdt lige over for hinanden ved de to ender af kamppladsen, var publikums forventning spændt på det højeste. Kun få tænkte sig muligheden af, at kampen kunne ende godt for den arveløse ridder, men hans kække mod vandt ham i det hele tilskuernes gode ønsker.

Aldrig så snart havde trompeterne givet signalet, før ridderne med lynets hast forsvandt fra deres pladser og med et tordenbrag stødte sammen midt på kamppladsen. Lanserne brast i splinter lige op til fæstet, og det få i det øjeblik ud til, at begge riddere var faldet, for stødet havde bevirket, at begges heste var sunket baglæns i haserne. Rytternes færdighed bragte dog snart deres gangere på fode ved hjælp af tøjle og sporer, og efter at have stirret på hinanden et øjeblik gennem åbningerne på deres visirer gjorde de begge en halv volte, trak sig tilbage til enden af kamppladsen og modtog friske lanser af deres svende.

Et højt råb fra tilskuerne, en viften med skærf og lommetørklæder og almindelige bifaldsytringer vidnede om den interesse, hvormed tilskuerne fulgte denne kamp, den ligeligste og bedst udførte, som havde forherliget dagen. Men aldrig så snart havde ridderne igen indtaget deres pladser, før bifaldsråbene afløstes af en dødsstilhed så dyb, at det lod, som om mængden endog var bange for at trække vejret.

Da der var blevet givet nogle minutters pause, for at både de kæmpende og deres heste kunne puste ud, gav prins John med sin stav trompeterne et vink om at blæse til angreb. Anden gang galopperede ridderne bort fra standpladserne og mødtes midt på kamppladsen med samme fart, samme behændighed, samme voldsomhed, men ikke samme lige held som før.

I dette andet stævne sigtede tempelherren på midten af sin modstanders skjold og ramte det så godt og med så stor kraft, at hans lanse fløj i splinter, og at den arveløse ridder vaklede i sadlen. På den anden side havde denne ridder i begyndelsen af løbet rettet spidsen af sin lanse imod Bois-Guilberts skjold, men næsten lige i det øjeblik, da de stødte sammen, skiftede han sigtet og rettede den imod hjelmen – et mål, som det var vanskeligere at ramme, men hvor stødet også, hvis det ramte, blev mere uimodståeligt. Godt og sikkert traf han normanneren på visiret, hvor hans lansespids blev indviklet i stængerne. Men selv under disse ugunstige forhold hævdede tempelherren sit store ry, og var ikke sadelgjorden sprunget, var han måske ikke blevet kastet af. Nu tumlede imidlertid sadel, hest og mand til jorden i en sky af støv.

At rede sig løs fra stigbøjlerne og den faldne hest var for tempelherren næppe et øjebliks sag, og ægget til raseri både ved skammen og ved de bifaldsråb, hvormed den hilstes af tilskuerne, trak han sit sværd og svingede det udfordrende imod sin modstander. Den arveløse ridder sprang af hesten og trak også sit sværd. Kampmarskallerne sporede imidlertid deres heste og red ind imellem dem, idet de mindede dem om, at reglerne for turneringen ikke ved nærværende lejlighed tillod en kamp af denne art.

"Jeg håber, vi vil mødes igen," sagde tempelherren og kastede et forbitret blik på sin modstander, "og det på et sted, hvor der ingen er til at skille os."

"Gør vi ikke det," sagde den arveløse ridder, "vil skylden ikke være min. Til fods eller til hest, med lanse, med økse eller med sværd, skal jeg altid være lige rede til at møde dig."

Flere og skarpere ord ville der være blevet vekslet, hvis ikke marskallerne ved at krydse deres lanser imellem dem, havde nødet dem til at gå fra hinanden. Den arveløse ridder vendte tilbage til sin første plads og Bois-Guilbert til sit telt, hvor han blev resten af dagen i mørk fortvivlelse.

Uden at stige af hesten bød sejrherren, at man skulle bringe ham et bæger vin, og idet han slog den nederste del af sit visir op, forkyndte han, at han tømte det "for alle ægte engelske hjerter og for de udenlandske tyranners undergang". Derefter bød han trompeteren at blæse en fanfare for at æske udfordrerne til kamp og bad en herold forkynde dem, at han ikke ville træffe noget særligt valg, men var villig til at kæmpe med dem i den orden, hvori det måtte behage dem at ride frem.

Den kæmpestore Front-de-Boeuf, iført en sort rustning, var den første, der trådte i skranken. Han havde på et hvidt skjold et sort tyrehoved, der var blevet halvt udslettet i de talrige kampe, han havde bestået, og med det anmassende motto: *Cave, adsum* [Note 1)]. Over denne modstander vandt den arveløse ridder en lille, men afgørende fordel. Begge riddere brød deres lanser på rette måde, men Front-de-Boeuf, som ved sammenstødet tabte den ene stigbøjle, erklæredes for overvundet.

Den fremmedes tredje dyst med Philip de Malvoisin var han ligeledes heldig, idet han traf bemeldte baron med sådan styrke på hjelmen, at dennes bånd brast, og Malvoisin, der kun slap for at falde, fordi han tabte hjelmen, blev lige som sine kampfæller erklæret for overvundet.

I sin fjerde kamp med de Grantmesnil viste den arveløse ridder lige så meget artighed, som han hidtil havde lagt mod og behændighed for dagen. De Grantmesnils hest, der var ung og fyrig, stejlede og slog bag ud under løbet, så at rytterens sigte blev forstyrret, men den fremmede ville ikke benytte den fordel, tilfældet havde givet ham. Han løftede sin lanse, red forbi sin modstander uden at røre ham, vendte med sin hest og red igen tilbage til den anden ende af kamppladsen, hvorfra han ved en herold tilbød sin modstander en ny dyst. Dette tilbud afslog de Grantmesnil, idet han erklærede sig overvundet lige så meget ved sin modstander artighed som ved hans våbenfærdighed.

Ralph de Vipont sluttede listen på den fremmedes triumfer, idet han blev kastet til jorden med sådan kraft, at blodet strømmede ham ud af næse og mund, og han blev båret bevidstløs bort fra kamppladsen.

Tusinders bifaldsråb tiljublede den enstemmige kendelse af prinsen og marskallerne, hvorved dagens pris blev tilkendt den arveløse ridder.

9

– – – Midt for en dame sad,
hvis ranke holdning, skønhed, fine ynde
ved første blik en dronning stolt forkynde.
– – –
Og var hun selv den skønneste af alle,
man måtte også dragten fornemst kalde;
en krones røde guld om panden lagt,
jævn uden simpelhed, rig uden pragt.
Højt har hun tegnet på sin herskermagt,
den agnus-castusgren, hun holdt i hånden.

– Blomsten og bladet.

Kampmarskallerne William de Wyvil og Stephan de Martival var de første, der bragte sejrherren deres lykønskninger, og samtidig bad de ham at lade sin hjelm tage af eller i alt fald slå visiret op, inden de førte ham hen, for at han kunne modtage prisen for dagens turnering af prins Johns hånd. Med al ridderlig høflighed afslog den arveløse ridder deres anmodning, idet han erklærede, at han af grunde, som han havde meddelt herolderne, da han trådte i skranken, for øjeblikket ikke kunne lade sit ansigt se. Marskallerne var fuldkomment tilfredsstillede ved dette svar, for blandt de talrige og forunderlige løfter, hvorved riddere i disse tider plejede at binde sig, var der ingen mere almindelige end dem, hvorved de forpligtede sig til at forblive ukendte i en vis tid, eller indtil de havde udført en eller anden særlig bedrift. Marskallerne trængte derfor ikke videre ind på den arveløse

ridders hemmelighed, men meddelte prins John, at sejrherren ønskede at forblive ukendt, og bad om tilladelse til at føre ham frem for Hans Nåde, for at han kunne modtage lønnen for sin tapperhed.

Johns nysgerrighed var vakt ved den hemmelighedsfuldhed, hvormed den fremmede omgav sig, og da han allerede var misfornøjet med udfaldet af turneringen, i hvilken de udfordrende, som han skænkede sin gunst, med held var blevet besejret af én ridder, svarede han marskallerne stolt: "Ved glorien om vor frues pande, denne arveløse ridder må have mistet ikke blot sine godser, men også sin høflighed, siden han ønsker at vise sig for os uden at blotte sit ansigt. Ved I, mylords," sagde han, idet han vendte sig om til sit følge, "hvem denne gæve riddersmand kan være, siden han træder så stolt op?"

"Jeg kan ikke gætte det," svarede de Bracy, "ej heller havde jeg troet, at der inden for de fire have, som omgiver Bretland, var nogen helt, der kunne kaste disse fem riddere af sadlen i en dags turnering. Ved min tro, jeg skal aldrig glemme den kraft, hvormed han stødte de Vipont ned. Den stakkels hospitalsridder blev kastet af sin sadel som en sten af en slynge."

"Gør Jer ikke til af det," sagde en tilstedeværende johanniterridder, "Jeres tempelherre havde ikke bedre held. Jeg så Jeres gæveste ridder, Bois-Guilbert, tumle tre gange rundt og ved hver omdrejning få hænderne fulde af sand."

De Bracy, som hørte til tempelherrernes parti, ville have svaret, men blev forhindret deri af prins John.

"Stille, I herrer," sagde han, "hvad gavn har vi af en sådan ordstrid?"

"Sejrherren," sagde de Wyvil, "venter stadig på Deres Højheds bestemmelse."

"Det er vor vilje," svarede John, "at han skal vente, indtil vi erfarer, om der ikke er en, som i alt fald kan gætte hans navn og rang. Om han så skal vente, til det blev nat, har han haft arbejde nok til, at det kan holde ham varm."

"Deres Nåde," sagde Valdemar Fitzurse, "vil ikke vise sejrherren skyldig ære, om I nøder ham til at vente, til vi siger Deres Højhed, hvad vi ikke kan vide. I alt fald kan jeg ikke gætte på nogen, med mindre han er en af de gode riddere, som fulgte med kong Richard til Palæstina, og som nu, den ene efter den anden, kommer hjem fra det hellige land."

"Kan hænde sig, det er greven af Salisbury," sagde de Bracy, "han er omtrent af samme højde."

"Snarere sir Thomas de Multon, ridderen af Gilsland," sagde Fitzurse, "Salisbury er sværere bygget."

Der opstod en hvisken blandt følget, men fra hvem den først kom, kunne man ikke komme på det rene med.

"Det er måske kongen – det er måske Richard Løvehjerte selv."

"Det forbyde Gud," sagde prins John, idet han blev bleg som et lig og fo'r sammen, som om han var ramt af lynet. "Valdemar! – de Bracy – gæve riddere og herrer, husk på Jeres løfte og stå mig trolig bi!"

"Her truer ingen fare," sagde Valdemar Fitzurse; "kender I så dårligt Jeres faders søns vældige lemmer, at I kan tro, at de kunne rummes i den rustning der? De Wyvil og Martival, I vil

tjene prinsen bedst ved at føre sejrherren frem for tronen og gøre en ende på en vildfarelse, der har jaget alt blodet fra hans kinder. – Se nærmere på ham," fortsatte han, "Deres Højhed vil se, at han mangler tre tommer i kong Richards højde og dobbelt så meget i hans skulderbredde. Selve den hest, han sidder på, havde ikke kunnet bære kong Richards store vægt i et eneste løb."

Mens han endnu talte, førte marskallerne den arveløse ridder frem til foden af en trætrappe, som dannede opgangen fra kamppladsen til prins Johns trone. Endnu var prinsen så betaget af den tanke, at hans broder, imod hvem han havde øvet så stor uret, og til hvem han stod i så stor gæld, pludselig var kommet tilbage til sit rige, at ikke engang de forskelligheder, som Fitzurse havde påpeget, ganske magtede at dæmpe prinsens ængstelse, og mens han med en kort og forlegen lovtale over hans tapperhed lod ham overlevere den stridshingst, der var udsat som pris, rystede han for, at der fra det lukkede visir på den panserklædte skikkelse, som stod for ham, skulle komme et svar med Richard Løvehjertes dybe og ærefrygtindgydende stemme.

Men den arveløse ridder mælede ikke et ord som svar på prinsens ros, som han kun takkede for med et dybt buk.

Hesten blev ført ind på kamppladsen af to rigt klædte svende, og selve dyret var fuldt forsynet med det prægtigste krigsudstyr, der dog næppe forhøjede det ædle dyrs værd i kenderes øjne. Idet den arveløse ridder lagde sin ene hånd på saddelknappen, svang han sig straks op på hestens ryg uden at bruge stigbøjlen, og svingende sin lanse højt i luften, red han

kamppladsen to gange rundt og lod med fuldendt ridekunst dyret vise sin gang og sine gode egenskaber.

Mens man ellers let kunne have troet, at denne stillen til skue skrev sig fra tom forfængelighed, erkendtes det ved nærværende lejlighed, at det sømmede sig godt for ham at lade den fyrstelige gave, han var blevet hædret med, vise sig fra en så fordelagtig side som muligt, og ridderen blev atter hilst med alle tilstedeværendes bifaldsråb.

Imidlertid havde den vimse prior af Jorvaulx hviskende mindet prins John om, at sejrherren nu måtte vise sin gode smag i stedet for sin tapperhed ved mellem de skønheder, der prydede gallerierne, at kåre den dame, der skulle indtage den trone, der var rejst for skønhedens og kærlighedens dronning og næste dag overrække turneringens pris. Prinsen gav derfor et vink med sin stav, da ridderen kom forbi ham på sit andet ridt rundt om kamppladsen. Ridderen vendte sig om imod tronen, og idet han sænkede sin lanse, indtil spidsen var en fod fra jorden, blev han holdende ubevægelig, som om han ventede på prins Johns befalinger, mens alle beundrede den færdighed, hvormed han øjeblikkelig bragte sin fyrige ganger, der var i den raskeste bevægelse, og i hvis årer blodet rullede stærkt, til at stå så stille som en rytterstatue.

"Hr. arveløse ridder," sagde prins John, "eftersom det er den eneste benævnelse, med hvilken vi kan tiltale Jer, det er nu Jeres pligt, som det er Jeres ret, at nævne den skønne dame, der som ærens og kærlighedens dronning skal føre forsædet ved næste dags fest. Hvis I som fremmed i vort land skulle kræve andres bistand til vejledning ved Jeres dom, kan vi kun sige, at Alicia, datter af vor tapre ridder Valdemar Fitzurse, ved vort hof længe

har været holdt for den første i skønhed som i rang. Imidlertid er det Jeres ubestridelige ret at tildele hvem I synes denne krone, ved hvis overrækkelse til den dame, på hvem Jeres valg måtte falde, udnævnelsen af dronningen for den dag i morgen vil være fuldbragt. Løft Jeres lanse op."

Ridderen adlød, og på dens spids hængte prins John en krans af grønt atlask, om hvis rand der var en guldring, hvis øverste kant var besat med pilespidser og hjerter, der skiftede som jordbærbladene og kuglerne i en hertugkrone.

Til det tydelige vink, som han lod falde med hensyn til Valdemar Fitzurses datter, havde prins John mere end en bevæggrund, der alle skrev sig fra en karakter, som var en forunderlig blanding af sorgløshed og overmod på den ene side, simpel fiffighed og snedighed på den anden side. Han ønskede at bringe de ham omgivende riddere til at glemme hans upassende og anstødelige spøg om jødinden Rebecca; han ville gerne forsone Alicias fader Valdemar, som han nærede ængstelig ærbødighed for, og som mere end en gang havde vist sig misfornøjet med, hvad der foregik i dagens løb. Han nærede også et ønske om at sætte sig i gunst hos den unge dame, for prins John var mindst lige så letfærdig i sine adspredelser som skamløs i sin ærgerrighed. Men foruden alle disse årsager attråede han at skaffe den arveløse ridder (som han allerede nærede en stærk uvilje imod) en mægtig fjende i Valdemar Fitzurse, der rimeligvis, tænkte han, ville føle sig voldsomt krænket over den fornærmelse, der blev tilføjet hans datter, hvis sejrherren, hvad der ikke var usandsynligt, traf et andet valg.

Og sådan skete det. For den arveløse ridder red forbi det galleri, der var nærmest prinsens, og på hvilket lady Alicia sad i

den triumferende skønheds fulde stolthed, og idet han lod sin hest gå lige så langsomt, som han hidtil havde redet hurtigt inden for skrankerne, syntes han at udøve sin ret til at undersøge de mange skønne ansigter, der prydede den glimrende kreds.

Det var nok umagen værd at se den forskellige adfærd, de skønheder viste, der undergik denne prøvelse, i den tid, den stod på. Nogle rødmede, andre påtog sig en stolt og værdig mine, nogle så lige frem for sig og bestræbte sig for at lade, som om de aldeles ikke vidste, hvad der foregik. Nogle trak sig ængsteligt tilbage, hvilket måske kun var på skrømt. Nogle bestræbte sig for at lade være at smile, og der var to eller tre, som lo højt. Der var også nogle, der lod slørene falde for deres yndigheder. Men da det, efter hvad det berettes, var skønne, som havde været en halv snes år i vælten, tør det antages, at de havde fået deres fulde part af sådanne forfængelige glæder og derfor var villige til at opgive deres krav for at give de skønheder, der nu var i fremvækst, en god lejlighed til at blive bemærket.

Endelig holdt ridderen stille under den balkon, hvor på lady Rowena sad, og tilskuernes forventning var nu spændt på det højeste.

Det må indrømmes, at hvis den deltagelse, der var vist for den arveløse ridders held, kunne have bestukket ham, havde den del af galleriet, foran hvilken han holdt, fortjent hans forkærlighed. Cedric Angelsakseren havde, sjæleglad over tempelherrens nederlag og endnu mere over det uheld, der havde ramt hans to ildesindede naboer, Front-de-Boeuf og Malvoisin, med forkroppen halvt ud over balkonen fulgt

sejrherren i hvert løb, ikke blot med øjnene, men med hele sit hjerte, al sin sjæl. lady Rowena havde med lignende opmærksomhed iagttaget dagens færd, men uden åbenlyst at røbe den samme levende deltagelse. Selv den dorske Athelstane havde vist tegn til, at han vågnede af sin sløvhed, havde forlangt et vældigt bæger muskatellervin og tømt det på den arveløse ridders sundhed.

En anden gruppe, der havde plads under det galleri, der var optaget af angelsakserne, havde vist ikke mindre interesse for dagens begivenheder.

"Fader Abraham!" sagde Isak fra York, da det første løb havde fundet sted mellem tempelherren og den arveløse ridder, "hvor den hedning rider forrykt! Den prægtige hest, der er ført hele den lange vej hertil fra Barbariet, han bryder sig ikke mere om den, end om det var en vild æselplag – og den ypperlige rustning, der var Joseph Pareira, våbensmeden i Milano, så mange zechiner værd foruden halvfjerdsindstyve procent profit, den ænser han lige så lidt, som om han havde fundet den på landevejene."

"Hvis han selv vover liv og lemmer, fader, " sagde Rebecca, "ved at kæmpe en så forfærdelig kamp, kan man da ikke vente, at han skal spare hest og rustning."

"Barn," svarede jøden noget heftigt, "du ved ikke, hvad du siger. Hans hals og hans lemmer er hans egne, men hans hest og rustning tilhører – hellige Jakob! Hvad var det, jeg var ved at sige? Men lige meget. Det er en flink ung mand. Se, Rebecca! Se, han vil igen gå i kamp med filistrene. Bed, mit barn, bed for den flinke, unge mands frelse, og for den raske hest og for den kostbare rustning. Du mine fædres Gud!" udbrød han atter,

"han har sejret, og den uomskårne filister er faldet for hans lanse, ligesom Og, kongen af Basan, og Sihon, amoritternes konge, faldt for vore fædres sværd! Sandelig, han vil tage deres guld og deres sølv og deres stridsheste og deres rustninger af malm og stål som løn og bytte."

Den samme ængstelse lagde den gode jøde for dagen i hvert løb, der blev løbet, og sjældent undlod han at opstille en hastig beregning over værdien af den hest og den rustning, som ved hvert nyt held tilfaldt ridderen. Der var altså vist ikke ringe interesse for den arveløse ridders held af dem, som befandt sig på den del af pladsen, foran hvilken han nu holdt.

Enten det nu hidrørte fra, at dagens helt vaklede i sin beslutning, eller han havde andre grunde til at tøve, nok er det, han blev holdende stille i over et minut, mens de tavse tilskueres øjne var fæstet på hans bevægelser, men idet han derpå gradvis og med anstand sænkede lansespidsen, lagde han den krans, som hang på den, ned for den skønne Rowenas fødder. Øjeblikkelig lød trompeterne, mens herolderne udråbte lady Rowena som skønhedens og kærlighedens dronning for den næste dag og truede dem, der ikke ydede hendes myndighed tilbørlig lydighed, med passende straffe. Derpå gentog de deres råb om "*Largesse*", som Cedric i sit overmål af glæde besvarede med en rig gave, hvortil Athelstane, om end mindre rask, føjede en af samme størrelse.

Der var nogen knurren hos damerne af normannisk byrd, der var lige så vant til at se en angelsaksisk skønhed foretrukket for dem, som de normanniske adelsmænd var til at lide nederlag i de ridderlege, som de selv havde indført. Men disse udbrud af misfornøjelse blev overdøvet af folkets lydelige råb.

"Længe leve lady Rowena, den kårne og retmæssige dronning for kærlighed og skønhed." Hertil føjede mange på den lavere tilskuerplads: "Længe leve den angelsaksiske fyrstinde! længe leve den udødelige Alfreds æt!"

Hvor lidet lystige disse råb end måtte være for prins John og hans omgivelser, så han sig ikke desto mindre nødt til at stadfæste sejrherrens valg, og idet han lod sin hest føre frem, forlod han sin trone, besteg sin ganger og red, ledsaget af sit følge, atter ind på kamppladsen. Prinsen holdt et øjeblik under lady Alicias galleri, hilste på hende og sagde samtidig til sine ledsagere:

"Ved den hellige jomfru, I herrer, om ridderens våbendåd end har vist, at han har lemmer og muskler, har hans valg ikke mindre tydeligt vist, at hans øjne just ikke er af de klareste."

Det var ved denne lejlighed som i hele hans liv prins Johns ulykke, at han ikke rigtig forstod de mænds karakter, som han ønskede at vinde. Valdemar Fitzurse følte sig snarere krænket end smigret over, at prinsen således åbenlyst udtalte den mening, at hans datter var blevet tilsidesat.

"Jeg kender ingen kosteligere eller uantasteligere ret for ridderskabet," sagde han, "end den, at enhver fri ridder efter eget skøn kan kåre sit hjertes dame. Min datter lægger ikke vind på udmærkelse af nogen og vil i sin egen stand og i den kreds, hvor hun hører hjemme, aldrig undlade i fuldt mål at modtage, hvad der tilkommer hende."

Prins John svarede ikke, men idet han sporede sin hest, lige som for at give sin ærgrelse luft, lod han den gøre et spring fremad til det galleri, hvor lady Rowena sad med kransen endnu liggende ved sine fødder.

"Modtag, skønne dame," sagde han, "tegnet på Jeres herskermagt, hvilken ingen oprigtigere yder sin hyldest end vi, John af Anjou; og om det måtte behage Jer i dag sammen med Jeres ædle frænde og venner at hædre vort gæstebud i Ashby Castle med Jeres nærværelse, vil vi lære at kende den herskerinde, som vi i morgen vil vie vor tjeneste."

Lady Rowena tav, og Cedric svarede for hende i sit hjemlige angelsaksiske mål:

"Lady Rowena," sagde han, "er ikke Jeres sprog så mægtig, at hun kan besvare Jeres artighed eller tage del på rette måde i Jeres gæstebud. Også jeg og den ædle Athelstane af Coningsburgh taler kun vores fædres sprog og kender ikke Jeres skikke. Vi afslår derfor med tak Deres Højheds artige indbydelse til gæstebuddet. I morgen vil lady Rowena indtage den æresplads, til hvilken hun er blevet kaldt ved den sejrende ridders frie valg, som er blevet stadfæstet ved folkets bifaldsråb."

Med disse ord løftede han kransen op og satte den på Rowenas hoved til tegn på, at hun modtog den midlertidige myndighed, som var tildelt hende.

"Hvad siger han?" sagde prins John, der lod, som om han ikke forstod det angelsaksiske sprog, i hvilket han imidlertid var godt forfaren. Indholdet af Cedrics tale blev gentaget for ham på fransk. "Det er godt," sagde han "i morgen vil vi selv føre denne stumme dronning til hendes æresplads. I, hr. ridder," tilføjede han og vendte sig om til sejrherren, der var blevet holdende i nærheden af galleriet, "vil vel i al fald i dag tage del i vort gæstebud?"

Ridderen, som nu for første gang åbnede munden, undskyldte sig i en sagte og hastig tone, idet han anførte som påskud, at han var træt, og at det var nødvendigt for ham at forberede sig på næste dags dyst.

"Det er godt," sagde prins John stolt "skønt vi ikke er vant til sådanne afslag, vil vi bestræbe os for at fordøje vort måltid, så godt vi formår, om det end ikke hædres ved nærværelsen af den mand, der har været heldigst i kampen, og hans udkårne skønhedsdronning."

Med disse ord beredte han sig til at forlade kamppladsen med sit glimrende følge, og det, at han i dette øjemed vendte sin ganger, var et signal for tilskuerne til at bryde op og sprede sig.

Men med den skarpe, hævngerrige hukommelse, som er ejendommelig for krænket stolthed, navnlig når den er forenet med bevidstheden om egen mangel på fortjeneste, var John næppe redet tre skridt, før han atter vendte om, fæstede et strengt og fortørnet blik på den fribonde, der tidligere på dagen havde mishaget ham og befalede de drabanter, der holdt i nærheden: "Ved Jeres liv, lad ikke den karl slippe bort."

Fribonden udholdt prinsens vrede blik med samme urokkelige ro, der havde præget hans tidligere holdning, og sagde med et smil: "Jeg har ikke i sinde at tage fra Ashby før i overmorgen – jeg må se, hvordan Staffordshire og Leicestershire kan spænde deres buer – Needwoods og Charnwoods skove må fostre gode bueskytter."

"Jeg vil se," sagde prins John til sit følge, om end ikke som noget ligefremt svar, "hvordan han selv kan spænde sin. Og ilde

skal det gå ham, om ikke hans færdighed kan give nogen undskyldning for hans uforskammethed."

"Det er på høje tid," sagde de Bracy, "at disse bønders *outrecuidance* tøjles ved et slående eksempel."

Valdemar Fitzurse, der sandsynligvis fandt, at hans patron ikke fulgte den mest bekvemme vej til at vinde folkegunst, trak på skuldrene og tav. Prins John fortsatte sin vej bort fra kamppladsen, og mængdens spredning blev almindelig.

Ad forskellige veje, alt efter de forskellige kvarterer, hvorfra de kom, og i grupper af forskellig størrelse sås tilskuerne at vandre hen over sletten. Den i alle måder talrigste del strømmede hen imod byen Ashby, hvor mange af de fornemme personer boede på slottet, og hvor andre havde herberg i selve byen. Blandt disse var de fleste af de riddere, som allerede havde optrådt i turneringen, eller som agtede at tage del i den den næste dag, og som, mens de langsomt red hen ad vejen og talte om dagens begivenheder, blev hilst med høje råb af folket. De samme bifaldsråb hilste prins John, skønt han mere havde sin prægtige klædning og sit følge end den folkegunst, hvori hans karakter stod, at takke for det.

Et mere oprigtigt og almindeligt samt bedre fortjent bifald hilste dagens sejrherre, indtil han, ivrig for at unddrage sig den almindelige opmærksomhed, tyede ind i et af de telte, der var opslået ved udkanten af kamppladsen, og som kampmarskallerne høfligt tilbød ham at benytte. Da han trak sig tilbage i sit telt, spredte også mange sig, der var blevet på kamppladsen for at se på ham og anstille gisninger om ham.

Den tummel og det liv, der havde været følgen af, at så mange mennesker nylig havde været samlet på et sted og havde haft

opmærksomheden henvendt på de samme forbigående tildragelser, afløstes nu af den fjerne summen af stemmer fra forskellige grupper, der vandrede bort i alle retninger, og de døde hurtigt hen i fuldstændig tavshed. Ingen andre lyde hørtes da end de lejesvendes stemmer, der fjernede hynderne og tæpperne fra gallerierne for at gemme dem for natten og kivedes indbyrdes om de halvt tømte vinflasker og levningerne af de forfriskninger, der var blevet budt rundt blandt tilskuerne.

Udenfor kamppladsens område var der opført mere end én smedje, og de begyndte nu at blinke i tusmørket og viste, at våbensmedene arbejdede, hvilket de skulle fortsætte med hele natten igennem for at istandsætte eller forandre de rustninger, der atter skulle benyttes næste dag.

En stærk vagt af væbnede mænd, der afløstes med to timers mellemrum, omgav kamppladsen og holdt vagt om natten.

10

Som ravnen, der ulykkevarslende,
den syges rejsepas i næbet bringer
og i den tavse, skyggefulde nat
udryster smitsot fra de sorte vinger,
således iler pinte Barrabas
hen mod de kristne med forbandelser.

– Jøden fra Malta.

Aldrig så snart var den arveløse ridder kommet ind i sit telt, før væbnere og pager i mængde tilbød ham deres tjeneste med at spænde hans harnisk af, bringe ham nye klæder og skaffe ham et forfriskende bad. Deres iver ved denne lejlighed skærpedes måske af nysgerrighed, fordi alle ønskede at vide, hvem den ridder var, der havde vundet så mange laurbær, men dog, selv på prins Johns bud, havde vægret sig ved at slå sit visir op eller nævne sit navn. Men deres tjenstvillige nysgerrighed blev ikke tilfredsstillet. Den arveløse ridder afslog al anden bistand end af hans egen våbendrager eller rettere *yeoman* – en mand med et bondeagtigt udseende, der, svøbt i en kappe af mørk filt og med hoved og ansigt halvt skjulte i en normannisk hue af sort pelsværk, syntes lige så meget som sin herre at lægge vægt på at være ukendt. Da alle andre havde forladt teltet, tog denne svend de tungere dele af rustningen af sin herre og satte mad og vin frem for ham, som efter dagens anstrengelser var meget kærkomne.

Næppe havde ridderen i hast endt sit måltid, før hans svend meldte ham, at fem mænd, der hver især førte en fuldt opsadlet hest, ønskede at tale med ham. Den arveløse ridder havde ombyttet sin rustning med den lange kjortel, som mænd i hans stilling plejede at bære, og som, da den var forsynet med en hætte, skjulte ansigtet, når den, der bar den, ønskede det, næsten lige så fuldstændigt som selve hjelmens visir, men mørket, der nu faldt stærkt på, ville i og for sig have gjort en forklædning unødvendig undtagen over for personer, der havde et ganske særligt kendskab til den pågældende mands ansigt.

Den arveløse ridder trådte derfor dristigt frem foran sit telt og fandt uden for det de udfordrende ridderes væbnere, som han let kendte på deres rødbrune og sorte dragter, og som hver især førte sin herres stridshest med den rustning, hvori han den forløbne dag havde kæmpet.

"Efter ridderskabets love," sagde den forreste af disse mænd, "tilbyder jeg, Baldwin de Oyley, den frygtede ridder Brian de Bois-Guilberts væbner, Jer, der for øjeblikket kalder Jer den arveløse ridder, den hest og den rustning, som blev brugt af bemeldte Brian de Bois-Guilbert i denne dags dyst, idet jeg overlader det til Jeres ædelhed enten at beholde dem eller at modtage løsepenge for dem, alt efter Jeres ønske, for dette er kamploven."

De andre væbnere gentog omtrent den samme formular og stod da og ventede på den arveløse ridders beslutning.

"Til Jer, fire væbnere," svarede ridderen, idet han vendte sig til dem, der havde talt sidst, "og til Jeres hæderværdige og tapre herrer har jeg et fælles svar. Anbefal mig til de ædle riddere, Jeres herrer, og sig til dem, at jeg ville gøre ilde i at berøve dem

gangere og våben, der aldrig kunne bruges af gævere riddersmænd. Jeg ville ønske, at jeg hermed kunne ende mit bud til disse tapre riddere, men da jeg, som jeg med sandhed og for fuldt alvor kalder mig, er en arveløs ridder, må jeg henstille til Jeres herrer, at de efter deres skøn gunstigt ville løskøbe deres gangere og rustninger, fordi jeg næppe kan kalde den, jeg bærer, min egen."

"Vi har alle fuldmagt til," svarede Reginald Front-de-Boeufs væbner, "at tilbyde hundrede zechiner i løsepenge for disse heste og rustninger."

"Det er nok," sagde den arveløse ridder, "halvdelen af denne sum nøder mit behov for øjeblikket mig til at modtage. Af den anden halvdel beder jeg Jer, væbnere, at dele det halve mellem Jer selv og resten mellem herolderne og deres følgesvende, musikanterne og tjenerne."

Med huen i hånden og dybe buk udtalte væbnerne deres erkendtlighed for en artighed og gavmildhed, der ikke hyppigt øvedes, i alt fald ikke efter så stor en målestok. Den arveløse ridder henvendte derefter sin tale til Baldwin, Brian de Bois-Guilberts væbner.

"Fra Jeres herre," sagde han, "vil jeg hverken modtage våben eller løsepenge. Sig til ham i mit navn, at vor kamp ikke er til ende – nej, ikke før vi har kæmpet både med sværd og med lanser, både til fods og til hest. Til denne kamp på liv og død har han selv udfordret mig, og jeg skal ikke glemme udfordringen. Lad ham imidlertid være forvisset om, at jeg ikke betragter ham på samme måde som en af hans kampfæller, med hvem jeg med glæde kan udveksle artighedsbeviser, men mere som en mand, med hvem jeg har at bestå en kamp på liv og død."

"Min herre," svarede Baldwin, "forstår at gengælde foragt med foragt og slag med slag så vel som artighed med artighed. Siden I forsmår af ham at modtage de løsepenge, hvortil I har anslået de andre ridderes våben, må jeg lade hans rustning og hans ganger blive her, fuldt forvisset om, at han aldrig vil bestige den første eller bære den anden."

"I har talt vel, gode væbner," sagde den arveløse ridder, "vel og djærvt, som det sømmer sig den at tale, der svarer for en fraværende herre. Men lad dog ikke gangeren og rustningen blive her. Bring dem tilbage til Jeres herre, og hvis han forsmår at modtage dem, så behold dem, min ven, til Jeres eget brug. For så vidt de er mine, skænker jeg Jer dem villigt."

Baldwin gjorde et dybt buk og trak sig tilbage med sine kammerater, og den arveløse ridder trådte ind i teltet.

"Endnu, Gurth," sagde han og vendte sig om til sin svend, "har det engelske ridderskabs ry da ikke lidt noget ved mig."

"Og jeg," sagde Gurth, "har af en angelsaksisk svinehyrde at være ikke ilde spillet en normannisk væbners rolle."

"Ja," svarede den arveløse ridder, "men jeg har dog hele tiden været angst for, at dit klodsede væsen skulle røbe dig."

"Å nej," sagde Gurth, "jeg er ikke bange for at blive opdaget af nogen undtagen min kammerat, narren Wamba, om hvem jeg aldrig har kunnet finde ud af, om han var mest slyngel eller mest nar. Men jeg kunne dog knapt bare mig for at le, da min gamle herre kom så nær forbi mig og hele tiden bildte sig ind, at Gurth vogtede sine svin mange mile borte i Rotherwoods skove og sumpe. Hvis jeg bliver opdaget –"

"Tal ikke om det," sagde den arveløse ridder, "du ved jo, hvad jeg har lovet dig."

"Det er ikke for det," sagde Gurth, "jeg skal aldrig svigte en ven af frygt for min pels. Jeg har en sej hud, der kan tåle kniv eller svøbe så godt som nogen ornes hud i min hjord."

"Stol på mig, jeg skal lønne dig for den fare, du udsætter dig for for min skyld, Gurth," sagde ridderen. "foreløbig beder jeg dig om at modtage disse ti guldstykker."

"Jeg er rigere," sagde Gurth og stak dem i sin lomme, "end nogen svinehyrde eller livegen nogen sinde har været."

"Bring denne pose guld til Ashby," fortsatte hans herre, "opsøg Isak, jøden fra York, og lad ham tage betaling af den for den hest og de våben, som han ved sin borgen skaffede mig."

"Nej, ved St. Dunstan," svarede Gurth, "det vil jeg ikke gøre."

"Hvad for noget, træl," svarede hans herre, "vil du ikke adlyde mine befalinger?"

"Jo, når det er hæderlige, fornuftige og kristne befalinger," svarede Gurth "men det er denne ikke. At lade jøden selv tage sin betaling ville være uhæderligt, for det ville være at bedrage min herre; og ufornuftigt ville det være, for det ville være narreværk; og ukristeligt, fordi det ville være at plyndre en troende for at berige en vantro."

"Sørg imidlertid for, at han bliver tilfredsstillet, du stivnakke," sagde den arveløse ridder.

"Det skal jeg gøre," sagde Gurth, idet han tog posen under sin kappe og gik ud af teltet, "og det skulle gå hårdt til," mumlede han, "om jeg ikke skulle stille ham tilfreds med halvdelen af, hvad han selv forlanger."

Med disse ord gik han og overlod den arveløse ridder til sine egne mangeartede betragtninger, der i flere retninger, end det

nu er muligt at forklare læseren, var af en særdeles urolig og pinefuld beskaffenhed.

Vi må nu forlægge scenen til landsbyen Ashby eller rettere til et landsted i nærheden af den, som tilhørte en rig israelit, hos hvem Isak og hans datter med deres følge var taget ind, for jøderne var som bekendt lige så villige til at udvise gæstfrihedens og godgørenhedens pligter indbyrdes, som de havde ord for at være trevne og uvillige til at strække dem til dem, som de benævnte hedninger, og som ganske vist også behandlede dem på en sådan måde, al de ikke fortjente nogen gæstfrihed af dem.

I et ganske vist lille, men med prydelser i østerlandsk stil rigt udsmykket værelse sad Rebecca på en bunke broderede puder, der var stablet op på en lav forhøjning, som løb rundt langs værelsets vægge og lige som spaniernes estrada trådte i stedet for stole og bænke. Hun holdt med et blik fuldt af ængstelig datterkærlighed øje med sin faders bevægelser, mens han med en modfalden mine og usikre skridt gik op og ned ad gulvet. Ind i mellem slog han hænderne sammen og kastede øjnene op imod loftet i værelset som en mand, der led store åndelige kvaler.

"O, Jakob," udbrød han, "o, alle vor stammes tolv hellige fædre! Hvad er det dog ikke for et tab og en ulykke for en mand, der samvittighedsfuldt har overholdt hvert et bud, hver en tøddel i Mose lov – halvtredsindstyve zechiner revet fra mig med et tag og med en tyrans klør!"

"Men, fader," sagde Rebecca, "det så ud, som om I gav prins John guldet godvilligt."

"Godvilligt! Gid Ægyptens bylder må hjemsøge ham. Godvilligt, sagde du? Ja, lige så godvilligt, som dengang jeg i bugten ved Marseille kastede mine varer over bord for at lette skibet, da det tumledes rundt af stormen – klædte de brusende bølger i mine kostbare silketøjer – gjorde deres salte skum duftende af myrrha og aloe – berigede havets huler med guld og sølvarbejde! Og var ikke det en usigelig kvalfuld time, skønt jeg bragte offeret med mine egne hænder?"

"Men det var et offer, som Himlen krævede for at frelse vort liv," svarede Rebecca, "og vore fædres Gud har siden den tid velsignet Jeres handel og Jeres formue."

"Ja," svarede Isak, "men når så tyrannen bemægtiger sig den, som han gjorde i dag, og tvinger mig til at smile, mens han plyndrer mig? Ak, min datter, arveløse omflakkende som vi er, er den værste ulykke, der rammer folk, den, at hvis vi bliver forurettet og plyndret, ler alle mennesker ad os, og vi er nødt til at betvinge følelsen af den uret, der sker os, og at smile spagt, mens vi burde hævne os mandigt."

"Tænk ikke sådan, fader," sagde Rebecca; "vi har også vore fordele. Disse hedninger, grusomme voldsmænd som de er, er på en vis måde afhængige af Zions børn, som de foragter og forfølger. Uden rigdoms hjælp kan de hverken sende deres hære ud i krig eller fejre deres triumfer i fred, og det guld, som vi låner dem, vender med renter tilbage til vore pengekister. Vi er som den urt, der gror bedst, når der trampes mest på den. Ikke engang denne dags fest kunne have fundet sted uden samtykke af den foragtede jøde, der ydede pengemidlerne til den."

"Datter," sagde Isak, "du har anslået en anden sorgens streng. Den prægtige ganger og den kostbare rustning, der opvejer al

den profit, jeg har haft af min handel med vor frænde Kirjath Jairam fra Leicester – også de er et stort tab – ja, et tab, der opsluger vindingen for en hel uge, ja, for tiden fra den ene sabbat til den anden – men måske kan det dog ende bedre, end jeg nu tror, for han er en god, ung mand."

"Visselig," sagde Rebecca, "vil I ikke komme til at angre, at I har gengældt den gode tjeneste, som den fremmede ridder har vist Jer."

"Jeg håber det, min datter," sagde Isak, "og jeg håber også på Zions genopførelse, men lige så fuldt jeg håber med disse mine jordiske øjne at se det nye tempels mure og tinder, som at se en kristen, selv den allerbedste kristne, betale sin gæld til en jøde, hvis ikke angsten for dommer og slutter tvinger ham til det."

Med disse ord begyndte han igen at gå misfornøjet op og ned ad gulvet, og da Rebecca så, at hendes forsøg på at trøste ham kun bidrog til at give ham nyt stof til klager, opgav hun klogeligt sine unyttige bestræbelser – en forstandig fremfærd, som fortjener at anbefales til alle, der under lignende omstændigheder vil give sig af med at trøste og råde.

Mørket faldt nu på, og en jødisk tjener trådte ind i stuen og satte på bordet to sølvlamper, fyldt med vellugtende olie. Samtidig satte et andet israelitisk tyende de kostbareste vine og de mest udsøgte forfriskninger på et lille ibenholttræs bord, indlagt med sølv; for inde i deres huse nægtede jøderne sig ingen kostbar luksus. Samtidig lod tjeneren Isak vide, at en nazaræer (således kaldte de de kristne, når de talte sammen indbyrdes) ønskede at tale med ham. Den, der ville leve af handel, måtte altid være rede til at tale med enhver, som ønskede at gøre forretninger med ham. Isak satte straks det

bæger græsk vin urørt på bordet, som han lige havde løftet til sine læber, og idet han i hast sagde til sin datter: "Rebecca, tag dit slør for ansigtet," gav han befaling til, at den fremmede skulle lukkes ind.

Lige som Rebecca havde ladet et slør af sølvflor, der nåede hende til fødderne, falde ned over sine skønne ansigtstræk, gik døren op, og Gurth trådte ind, indsvøbt i sin normanniske kappes vide folder. Hans udseende var snarere egnet til at vække mistanke end til at gøre noget gunstigt indtryk, til med da han i stedet for at tage sin hue af trak den endnu længere ned over sin barkede pande.

"Er du jøden Isak fra York?" sagde Gurth på angelsaksisk.

"Det er jeg," svarede Isak i det samme sprog, for den handel, han drev, havde gjort ham fortrolig med alle de tungemål, som taltes i England, "og hvem er du?"

"Det vedkommer ikke dig," svarede Gurth.

"Lige så meget, som mit navn vedkommer dig," svarede Isak "for hvordan kan jeg uden at kende dit navn gøre forretninger med dig?"

"Såre let," svarede Gurth, "for da jeg skal betale penge, må jeg vide, at jeg leverer dem til den rette, men du, som skal modtage dem, vil vist nok ikke bryde dig stort om, hvem der leverer dem til dig."

"Nå, så du er kommet for at betale penge," sagde jøden, "hellige fader Abraham! Det forandrer vort forhold til hinanden. Og fra hvem bringer du dem?"

"Fra den arveløse ridder," sagde Gurth, "sejrherren i denne dags turnering. Det er betalingen for den rustning, han på din anbefaling har fået af Kirjath Jairam fra Leicester. Hesten er sat

ind i din stald. Jeg ønsker at vide, hvilken sum jeg skal betale for rustningen."

"Jeg sagde, at han var en god ung mand," udbrød Isak glad triumferende. "Et bæger vin vil ikke gøre dig nogen skade," tilføjede han, idet han skænkede op og rakte svinehyrden en kosteligere drik, end Gurth nogen sinde før havde smagt, "og hvor mange penge," fortsatte Isak, "har du med dig?"

"Hellige jomfru!" sagde Gurth og satte bægeret fra sig, "hvilken gudedrik disse vantro hunde dog drikker, mens gode kristne er glade ved at slukke deres tørst med øl så tykt og mudret som den bærme, vi giver svinene. Hvad penge jeg har bragt med?" fortsatte angelsakseren, da han var færdig med dette uhøflige udråb, "kun en lille sum, men noget er det dog altid. Hør, Isak, du må jo dog også have en samvittighed, om det også kun er en jødesamvittighed."

"Ja," sagde jøden, "men din herre har vundet prægtige gangere og kostbare rustninger med sin stærke lanse og kraftige hånd, men han er en god ung mand – jøden vil tage dem i betaling og give ham tilbage, hvad der bliver til overs."

"Min herre har allerede skilt sig af med dem," sagde Gurth.

"Ak, det var uret af ham," sagde jøden, "det var tåbeligt. Ingen kristen her har kunnet købe så mange heste og rustninger – ingen jøde uden jeg har villet give ham halvdelen af deres værdi. Men du har hundrede zechiner med dig i den pose," sagde Isak og famlede ind under Gurths kappe, "den er tung."

"Jeg har hoveder til flitsbuepile i den," sagde Gurth øjeblikkelig.

"Nu vel," sagde jøden gispende og vaklende mellem sin vante attrå efter vinding og et nyopstået ønske om i nærværende

tilfælde at vise sig ædelmodig, "om jeg nu ville sige, at jeg vil tage firsindstyve zechiner for den gode ganger og den kostbare rustning, og det vil ikke give mig en gyldens profit, har du da penge til at betale mig?"

"Knapt og napt," sagde Gurth, skønt den forlangte sum var mere rimelig, end han havde ventet, "og så vil min herre være så godt som helt blottet for penge. Ikke desto mindre, hvis det er dit endelige tilbud, må jeg slå mig til tåls med det."

"Skænk dig et bæger vin til," sagde jøden. "Ak, firsindstyve zechiner er for lidt. Så får jeg slet ingen renter for brugen af pengene og desuden kan den gode hest have lidt skade i denne dags kamp. Ja, det var en hård og farlig dyst. Mænd og gangere styrtede løs på hinanden som Baschans vilde tyre. Hesten må ganske sikkert have lidt skade."

"Jeg siger dig," svarede Gurth, "at den er rask både på lunger og lemmer og du kan nu se den i din stald. Og jeg siger også, at halvfjerdsindstyve zechiner er nok for rustningen, og jeg skulle mene, at en kristens ord er lige så godt som en jødes. Hvis du ikke vil tage imod de halvfjerds, vil jeg bringe denne pung" (og han rystede den, så at dens indhold klingrede) "tilbage til min herre."

"Nej, nej," sagde Isak, "kom med talenterne – seklerne – de firsindstyve zechiner, og du skal se, jeg skal betænke dig rigeligt."

Endelig gik Gurth ind på det, og efter han havde talt firsindstyve zechiner op på bordet, gav jøden ham en kvittering for hesten og rustningen. Jødens hånd rystede af glæde, da han strøg de første halvfjerdsindstyve guldstykker til sig. De sidste ti talte han meget betænksomt, gjorde en pause og sagde noget,

mens han tog hver mønt fra bordet og lod den falde i sin pung. Det så ud, som om hans pengegriskhed kæmpede med hans bedre natur og nødte ham til at putte den ene zechin i pungen efter den anden, mens han ædlere følelser tilskyndede ham til at give i al fald en del af dem tilbage til sin velgører eller skænke dem til hans svend. Hele hans tale lød omtrent sådan:

"Enoghalvfjerds – tooghalvfjerds; din herre er en god ung mand – treoghalvfjerds, en fortræffelig ung mand – fireoghalvfjerds, det guldstykke er klippet i kanten – femoghalvfjerds – og det ser ud til at være noget let i vægten – seksoghalvfjerds – når din herre har brug for penge, få lad ham komme til Isak fra York – syvoghalvfjerds – det vil sige, med rimelig sikkerhed." Her gjorde han en betydelig pause, og Gurth havde godt håb om, at sidste tre guldstykker kunne undgå deres kammeraters skæbne, men optællingen blev ved – "otteoghalvfjerds – er en skikkelig fyr – nioghalvfjerds og fortjener noget til dig selv –"

Jøden gjorde atter en pause og så på den sidste zechin uden tvivl i den hensigt at skænke Gurth den. Han vejede den på spidsen af sin finger og lod den falde ned på bordet, så at den klingrede. Havde klangen været dårlig, eller havde den været en lille smule for let at føle på, ville højmodigheden have sejret, men desværre for Gurth var klangen fyldig og ægte, zechinen tyk, nylig møntet og et gran over vægten. Isak kunne ikke bære det over sit hjerte at skille sig af med den og lod den lige som åndsfraværende falde i sin pung med de ord: "Firs – det er rigtigt, og jeg håber, din herre vil lønne dig vel. I sandhed," tilføjede han og så med et forskende blik på posen, "du har vist flere penge i den taske?"

Gurth fortrak munden til et grin, hvilket var det nærmeste, han kunne komme til at le, og svarede: "Ja, omtrent lige så mange, som du netop så omhyggeligt har talt." Derpå lagde han kvitteringen sammen, stak den op under sin hue og tilføjede: "Gud nåde dit skæg, om det ikke har sin fulde rigtighed med den!" Uopfordret skænkede han sig et tredje bæger vin og forlod værelset uden at farvel.

"Rebecca," sagde jøden, "den ismaelit har taget mig lidt ved næsen. Men det er det samme, hans herre er en god, ung mand og det fornøjer mig, at han har vundet sekler af guld og sekler af sølv ved sin raske ganger og sin kraftige lanse, der ligesom Goliath Filisterens kunne kappes med en væverbom."

Da han vendte sig om for at høre Rebeccas svar, så han, at hun ubemærket havde forladt værelset, mens han sjakrede med Gurth.

Imidlertid var Gurth gået ned ad trappen, og efter at være kommet ned i den mørke forstue, famlede han rundt i den for at finde udgangen, da en hvidklædt kvindelig skikkelse, oplyst af en lille lampe, som hun holdt i hånden, vinkede ham ind i et sideværelse. Gurth betænkte sig på at følge dette vink. Mens han var plump og voldsom som et vildsvin, når han kun havde jordiske kræfter at frygte for, var han betaget af al den for angelsakserne ejendommelige angst for fauner, skovtrolde, hvide damer og alle de andre overtroiske forestillinger, som hans forfædre havde bragt med sig fra Tysklands urskove. Han kom ydermere i hu, at han var i huset hos en jøde, et folk, der foruden de andre lidet tiltalende egenskaber, som rygtet tillagde det, blev antaget at være erfarne troldmænd og sortekunstnere. Efter et øjebliks pause efterkom han ikke desto

mindre den hemmelighedsfulde skikkelses vink og fulgte efter den ind i det gemak, hun pegede på, og hvor han til sin glade overraskelse opdagede, at hans smukke vejviserske var den skønne jødinde, han havde set ved turneringen og en kort tid også i hendes faders værelse.

Hun bad ham at give sig nærmere underretning om den forretning, han havde haft med Isak, og han forklarede den nøjagtigt.

"Min fader har kun drevet spøg med dig, min gode mand," sagde Rebecca, "han står i så stor taknemlighedsgæld til din herre, at den ikke kan betales med disse våben og denne ganger, om så deres værdi var tifold så stor, som den er. Hvor stor en sum har du nu imidlertid betalt min fader?"

"Firsindstyve zechiner," sagde Gurth, overrasket over dette spørgsmål.

"I denne pung," sagde Rebecca, "vil du finde hundrede. Giv din herre, hvad der tilkommer ham, og behold selv resten. Skynd dig – gå – tøv ikke for at takke mig. Og tag dig vel i agt, når du går igennem denne menneskefyldte by, hvor du let kan miste både din pung og dit liv. – Ruben," tilføjede hun, idet hun klappede i hænderne, "lys denne fremmede ud, og glem ikke at sætte lås og slå for efter ham."

Ruben, en mørkbrynet og sortskægget israelit, adlød hendes befaling og gik forud med en kerte i hånden. Han lukkede husets yderdør op, førte Gurth over en brolagt gård og lukkede ham ud gennem en portlåge, som han lukkede efter ham med slåer og kæder, der kunne have passet for et fængsel.

"Ved St. Dunstan," sagde Gurth, mens han ravede hen ad den mørke vej, "det er ingen jødinde, men en engel fra Himlen! Ti

zechiner fra min gæve, unge herre – tyve fra denne Zions perle – sandelig, det er en lykkelig dag. Sådan en dag til, Gurth, og du kan løskøbe dig af livegenskabet og blive så fri og frank som den bedste mand. Så lægger jeg svinehyrdens horn og stav fra mig og tager den frie mands sværd og skjold og følger min unge herre til døden uden at skjule hverken mit åsyn eller mit navn."

11

Første fredløse:
Stå stille, herre, hid med, hvad I har.
Hvis ikke, sætter vi Jer ned og plyndre Eder.
Rap:
Ak, herre, vi er væk! Det er de skurke,
for hvilke alle rejsende er bange.
Valentin:
Hør, venner –
Første fredløse:
Nej, ej så, vi fjender er.
Anden fredløse:
Tys! vi vil høre ham.
Tredje fredløse:
Ja, ved mit skæg,
det vil vi, for han er en hædersmand.

– De to herrer fra Verona.

Gurths natlige eventyr var endnu ikke til ende. Han fik også selv delvis en fornemmelse af det, da han efter at være kommet forbi et af de spredte huse, der lå i udkanten af landsbyen, befandt sig på en hulvej, der løb mellem to bakker, som var bevokset med nøddebuske og kristtorn, mens hist og her en dværgeg strakte sine grene ud over vejen. Denne var desuden meget hullet og opkørt af de vogne, på hvilke der for ikke længe siden var kørt genstande af forskellig art til turneringen og den var mørk, for bakkerne og buskene skyggede for månens skin.

Fra landsbyen hørtes de fjerne lyde af lystige gilder, nu og da blandede med høj latter, af og til afbrudt af skrig og en fjern

musiks vilde toner. Alle disse lyde, der vidnede om den tummel, som herskede i byen, der var overfyldt af stridbare adelsmænd og deres udskejende følge, voldte Gurth nogen uro.

"Jødinden havde ret," sagde han til sig selv, "ved Himlen og St. Dunstan, jeg ville ønske, at jeg var i god behold ved min vandrings mål med alle disse skatte. Her er så mange, jeg vil ikke sige af omstrejfende gavtyve, men af vandrende riddere og vandrende svende, vandrende munke og vandrende sangere, vandrende gøglere og vandrende narre, at en mand med en eneste mark i lommen vil være i fare, endsige da en stakkels svinehyrde med en hel pose fuld af zechiner. Give Gud, jeg var ude af skyggen fra disse pokkers buske, for at jeg i al fald kan se et glimt af St. Nicolai klerke, inden de farer løs på mig."

Gurth fremskyndede derfor sin gang for at nå den åbne fælled, vejen førte ud til, men var ikke så heldig at nå sit mål. Lige som han var kommet til den øverste ende af hulvejen, hvor krattet var tættest, sprang fire mand løs på ham, netop som han havde været bange for, to fra hver side af vejen, og tog et så fast tag i ham, at modstand, selv om der straks havde kunnet være tale om det, nu var umulig.

"Hid med, hvad I bærer på," sagde en af dem; "vi er statens beskikkede befriere, der letter hver mand for hans byrde."

"I skal ikke så let skille mig af med min," brummede Gurth, hvis trevne ærlighed ikke engang bøjede sig over for den truende fare for øjeblikkelig vold, "om jeg blot var i stand til at slå tre slag til værge for den."

"Det skal vi straks så at se," sagde røveren. Derpå vendte han sig om mod sine kammerater og sagde: "Tag fyren med. Jeg ser,

at han vil have både sit hoved knust og sin pung sprættet op, så at han på en gang kan blive åreladt på to steder."

I henhold til denne befaling blev Gurth skubbet afsted, og efter noget ublidt at være slæbt over bakken på venstre side af vejen, befandt han sig i et vildt krat, der lå mellem den og den åbne fælled. Han var nødt til at følge med sine plumpe førere ind i den tætteste del af denne kratskov, hvor de med et standsede på en uregelmæssig åben plads, der for en stor del var blottet for træer, og på hvilken månens stråler derfor faldt uden at hindres synderlig af grene og blade. Her traf de røvere, der havde fanget ham, sammen med to andre personer, der åbenbart ligeledes hørte til banden. De havde korte sværd ved siden og pigstave i hånden, og Gurth så nu, at de alle seks bar masker, hvilket hævede enhver tvivl om deres beskæftigelse, selv om der kunne have været nogen sådan efter deres tidligere færd.

"Hvad penge har du, karl?" sagde en af røverne.

"Tredive zechiner ejer jeg selv," svarede Gurth tvært.

"Forbrudt – forbrudt!" råbte røverne. "en angelsakser har tredive zechiner og kommer ædru hjem fra en landsby! Så er alt, hvad han har hos sig, uundgåeligt og ubestrideligt forbrudt."

"Jeg har sparet dem sammen for at købe mig frihed," svarede Gurth.

"Du er et fæ," svarede en af røverne, "tre potter dobbeltøl ville have gjort dig lige så fri som din herre, ja friere endnu, hvis han er en angelsakser ligesom du."

"Det er en bedrøvelig sandhed," svarede Gurth; "men hvis jeg for disse samme tredive zechiner kan købe mig fri for jer, så løs

mine hænder, så skal jeg betale jer dem."

"Stop lidt," sagde en, der syntes at øve nogen myndighed over de andre, "den pose, som du bærer med dig, indeholder, efter hvad jeg kan føle gennem din kappe, flere penge, end du har sagt os."

"Det er den gode ridders, min herres," svarede Gurth, "og jeg vil visselig ikke have mælet et ord om dem, hvis I havde været tilfredse med at gøre, hvad I ville, med det, der tilhører mig."

"Du er en brav karl," svarede røveren, "den lov vil jeg give dig, og vi tilbeder ikke St. Nicolai så ivrigt, at dine tredive zechiner ikke måske kan nå at slippe, hvis du er oprigtig imod os. Men kom foreløbig med, hvad der er dig betroet."

Med disse ord tog han fra Gurths bryst den store læderpose, hvori den pung, Rebecca havde givet ham, samt resten af zechinerne var gemt, og fortsatte da sit forhør.

"Hvem er din herre?"

"Den arveløse ridder," sagde Gurth.

"Hvis gode lanse vandt prisen ved turneringen i dag?" sagde røveren, "hvad er hans navn og slægt?"

"Det er hans vilje," svarede Gurth, "at de skal være skjult, og af mig vil I visselig intet erfare om dem."

"Hvad er dit eget navn og din egen slægt?"

"Om jeg sagde det," svarede Gurth, "kan det måske lede til opdagelsen af min herres."

"Du er en trodsig karl," sagde røveren, "men det kan vi tale om siden. Hvordan kommer din herre til dette guld? Er det hans arv, eller på hvad måde har han fået det?"

"Ved sin gode lanse har han vundet det," svarede Gurth, "i disse punge findes løsepengene for fire gode heste og fire gode

rustninger."

"Hvor meget er der?" spurgte røveren.

"To hundrede zechiner."

"Kun to hundrede zechiner!" sagde røveren, "din herre har været lemfældig imod de overvundne og ladet dem slippe med billige løsepenge. Nævn os dem, som har betalt dette guld."

Gurth gjorde det.

"Tempelherren Brian de Bois-Guilberts rustning og ganger, hvad løsepenge blev de sat til? – Du ser, du kan ikke føre mig bag lyset."

"Min herre," svarede Gurth, "vil ikke tage noget fra tempelherren undtagen hans hjerteblod. De har udfordret hinanden på liv og død og kan ikke stå i venligt samkvem med hinanden."

"Ja så," udbrød røveren og gjorde en pause, efter at han havde udtalt disse ord. "Og hvad bestiller du nu i Ashby med så mange penge i dit værge?"

"Jeg gik derhen," svarede Gurth, "for at betale jøden Isak fra York for en rustning, som han havde leveret min herre til denne turnering."

"Og hvor meget betalte du Isak? – Det synes mig efter vægten at dømme, at der endnu er to hundrede zechiner i denne pung."

"Jeg betalte Isak firsindstyve zechiner," sagde angelsakseren, "og han gav mig hundrede i stedet."

"Hvad siger du!" udbrød alle røverne på en gang, "tør du drive gæk med os, siden du fortæller os sådanne urimelige løgne?"

"Hvad jeg siger jer," sagde Gurth, "er så sandt som, at månen står på himlen. I vil finde denne sum i en silkepung i læderposen, adskilt fra resten af guldet."

"Husk vel på, mand," sagde høvdingen, "du taler om en jøde, om en israelit, der lige så lidt er i stand til at give guld tilbage, som det tørre sand i hans ørken formår at give det bæger vand tilbage, som pilgrimmen spilder på det."

"Der er lige så lidt barmhjertighed hos dem," sagde en anden af banditterne, "som hos en landfogeds betjent, der ikke har fået stikpenge."

"Det forholder sig imidlertid, som jeg siger," sagde Gurth.

"Tænd straks lys," sagde høvedsmanden, "jeg vil se den omtalte pung efter, og hvis det forholder sig, som denne karl siger, er dens gavmildhed næsten lige så vidunderlig som den kilde, der læskede hans stammefædre i ørkenen."

Der blev skaffet et lys til veje, og røveren gav sig til at undersøge pungen. De andre flokkedes om ham, og selv de to, der havde holdt på Gurth, løsnede deres tag, mens de strakte deres halse frem for at se udfaldet af undersøgelsen. Af denne uagtsomhed benyttede Gurth sig, og med en pludselig anspændelse af sine kræfter rev han sig løs fra dem og kunne være undsluppet, hvis han havde kunnet beslutte sig til at lade sin herres ejendom i stikken. Men sådan var ikke i hans hensigter. Han vristede en pigstav fra en af røverne, slog høvedsmanden, der ikke anede hans hensigt, til jorden og var lige ved igen at bemægtige sig pungen og pengene. Røverne var ham imidlertid for raske og greb igen fat både i pungen og i den trofaste Gurth.

"Din slyngel!" sagde høvedsmanden og rejste sig, "du har slået hovedet i stykker på mig, og hos andre folk af vor slags ville det gå dig ilde for din frækhed. Men du skal straks få din skæbne at vide. Lad os først tale om din herre. Ridderens sager

må efter rette ridderskabslov gå forud for svendens. Stå du nu imidlertid stille – rører du dig igen, skal du få sådan en bekomst, at du skal blive stille for livstid. Kammerater," sagde han da til sin bande, "denne pung er broderet med hebraiske bogskaver, og jeg tror, at svendens tale er sand. Den vandrende ridder, hans herre, må nødvendigvis slippe toldfri forbi os. Han ligner os for meget til, at vi skal plyndre ham, fordi hunde ikke bør gøre hunde fortræd, hvis der er ulve og ræve i overflod."

"Ligner os?" sagde en af banden, "jeg gad nok høre, hvordan det kan forklares."

"Ih, din nar," svarede høvedsmanden, "er han ikke fattig og arveløs, ligesom vi er? Tjener han ikke sit udkomme med sværdodden ligesom vi? Har han ikke slået Front-de-Boeuf og Malvoisin, ligesom vi ville slå dem, hvis vi kunne? Er han ikke dødsfjende af Brian de Bois-Guilbert, som vi har så megen årsag til at frygte? Og hvis også alt dette var anderledes, ville du så have, at vi skulle vise mindre villighed end en vantro, en hebraisk jøde?"

"Nej, det ville være en skam," brummede den anden, "skønt, da jeg tjente i den gæve, gamle Gandelyns bande, havde vi ingen sådanne samvittighedsskrupler. Og denne uforskammede bonde – han skal vel også have lov til at slippe uskadt herfra?"

"Ikke hvis du kan skade ham," svarede høvedsmanden. "Halløj, du der," fortsatte han, idet han vendte sig om til Gurth, "kan du bruge staven, siden du så villigt griber til den?"

"Jeg tænker," sagde Gurth, "at du selv bedst kan svare på det spørgsmål."

"Ja, på min tro, du gav mig et ordentligt slag," svarede høvedsmanden, "gør det samme ved denne fyr, og du skal slippe

skudfri, men gør du det ikke, så tænker jeg minsandten, at jeg, siden du er sådan en gæv karl, kommer til selv at betale løsepengene. Tag din stav, møller," tilføjede han, "og tag dit hoved i vare; og I andre, slip karlen, og giv ham en stav. Der er lys nok til at slå et slag ved."

Da de to kæmpere var blevet ens bevæbnet med svære stave, trådte de frem midt på den åbne plads for at drage den størst mulige nytte af måneskinnet, mens røverne lo og råbte til deres kammerat.

"Tag dit toldekar i agt, møller!"

Mølleren for sit vedkommende tog sin stav på midten og svingede den om hovedet på den måde, som franskmændene kalder *faire le moulinet*, hvorpå han brovtende udbrød:

"Kom an, bondelømmel, hvis du tør, så skal du få en møllernæve at føle."

"Hvis du er en møller," svarede Gurth uforfærdet og lod sit våben spille om hovedet med samme færdighed, "så er du en dobbelt tyveknægt, og jeg byder dig som ærlig mand spidsen."

Med disse ord angreb de to stokkekæmpere hinanden, og i nogle minutter lagde de stor lighed i kræfter, mod og færdighed for dagen, idet hver især af dem parerede eller gengældte sin modstanders slag med lynsnar behændighed, mens en person, der befandt sig i nogen afstand, efter den uafbrudte klapren af våbnene kunne have antaget, at mindst seks personer på hver side var indviklet i kamp. Mindre hårdnakkede, ja selv mindre farlige kampe er blevet skildret i gode, heroiske vers, men kampen mellem Gurth og mølleren må forblive ubesunget af mangel på en laurbærkronet digter til at yde dens mindeværdige gang retfærdighed. Men skønt stokkeleg i vore

dage er gået af mode, vil vi dog gøre, hvad vi formår, for disse brave kæmper.

Længe kæmpede de med lige held, indtil mølleren begyndte at blive utålmodig, fordi der blev gjort så kraftig modstand imod ham, og fordi han hørte latteren fra sine kammerater, der, som tilfældet gerne er ved sådanne lejligheder, morede sig over, at det gik ham ilde. Det var ikke en sindsstemning, der var gunstig for den ædle stokkekamp, i hvilken der lige som i et almindeligt slagsmål med knipler kræves den yderste koldblodighed, og det gav Gurth, der var af et tvært, roligt gemyt, lejlighed til at vinde en afgjort fordel, i hvis benyttelse han lagde stor dygtighed for dagen.

Mølleren trængte rasende frem, gav skiftevis slag med begge ender af sit våben og søgte at komme ind på en afstand af stavens halve længde, mens Gurth værgede sig imod angrebet, holdt sine hænder omkring en meter fra hinanden og dækkede sig ved med stor behændighed at skifte sit våben fra hånd til hånd, således at han beskyttede sit hoved og sin krop. Sådan holdt han sig til defensiven og lod øje, fod og hånd holde takt med hinanden, indtil han mærkede, at hans modstander tabte vejret. Da rettede han med sin venstre hånd et slag imod hans ansigt, og da mølleren søgte at parere slaget, greb han i hast med sin højre hånd ned efter den venstre, svingede stokken med fuld kraft og gav sin modstander et sådant slag på den venstre side af hovedet, at han øjeblikkelig, så lang han var, tumlede om på græsset.

"Det er godt gjort, og som det sømmer sig en gæv bonde!" råbte røverne. "Ærlig kamp og gamle England leve!

Angelsakseren har reddet både sin pung og sit skind, og mølleren har fundet sin ligemand."

"Du kan gå din vej, min ven," sagde høvedsmanden til Gurth som bekræftelse på den af hans folk udtalte kendelse, "og jeg skal lade to af mine kammerater føre dig ad den bedste vej til din herres telt og beskytte dig imod nattevandrere, der muligvis kan have en mindre øm samvittighed end vi, for i en nat som denne er der mange af dem ude at spadsere. Tag dig imidlertid i agt," tilføjede han alvorligt, "husk på, du har vægret dig ved at sige dit navn – spørg ikke efter vort, og forsøg ikke at opdage, hvem eller hvad vi er, for gør du et sådant forsøg, vil der overgå dig en værre skæbne end den, du nu har haft."

Gurth takkede høvedsmanden for hans venlighed og lovede at efterkomme hans pålæg. To af røverne tog deres pigstave, bad Gurth at følge tæt i hælene på dem og gik med ham ad en sti, der førte gennem krattet og over det ujævne terræn, som stødte op til det. Lige ved udkanten af krattet tiltalte to mænd hans ledsagere, og efter at have fået et hviskende svar, trak de sig tilbage i skoven og lod dem gå forbi uden at forulempe dem. Denne omstændighed viste Gurth både at banden var talrig, og at den holdt ligefrem vagt omkring sit mødested.

Da de kom ud på den åbne hede, hvor det kunne være faldet Gurth lidt vanskeligt at finde vej, førte røverne ham lige hen til toppen af en lille bakke, hvorfra han under sig i månelyset kunne se palisaderne om kamppladsen, de skinnende telte, der var opslået ved hver ende af den, samt de vimpler, der prydede dem og flagrede i månens stråler, lige som han også der fra kunne høre den sagte nynnen af den sang, vagterne forslog nattevagten med.

Her standsede røverne.

"Vi følger ikke længere med dig," sagde de, "det vil ikke være tilrådeligt, hvis vi gjorde det. Husk på den advarsel, du har modtaget – hold hemmeligt, hvad der i denne nat er overgået dig, og du skal ikke få grund til at fortryde det – lad være at ænse, hvad der nu er sagt dig, og selv Londons Tower skal ikke kunne skærme dig imod vor hævn."

"Godnat, gode herrer," sagde Gurth "jeg skal mindes jeres bud, og jeg håber ikke, I vil tage mig det fornærmeligt op, når jeg ønsker jer en mere sikker og hæderlig håndtering."

Således skiltes de, og røverne vendte tilbage i den retning, hvorfra de var kommet, mens Gurth fortsatte vejen til sin herres telt. Trods det pålæg, han havde fået, meddelte han ham hele aftenens eventyr. Den arveløse ridder var yderst forbavset, ikke mindre over Rebeccas højmodighed, som han imidlertid besluttede ikke at benytte sig af, end over den samme egenskab hos røverne, for hvis håndværk den ellers syntes at være ganske fremmed. Hans betragtninger over disse ejendommelige forhold blev imidlertid snart afbrudt ved, at han indså nødvendigheden af at søge hvile, hvilket både den forløbne dags anstrengelse og ønskeligheden af at samle kræfter til næste dags dyst gjorde uundgåelig fornødent.

Ridderen lagde sig derfor til hvile på en blød løjbænk, hvormed teltet var forsynet, mens den tro Gurth strakte sine hårdføre lemmer på et bjørneskind, der dannede en slags tæppe i teltet, og lagde sig tværs for indgangen til rette, så at ingen kunne komme der ind uden at vække ham.

12

Herolden standser brat sin gangers fart,
horn og trompeter skingrer lydt og klart.
Og så – ja, resten er ret snart fortalt,
i øst og vest man sænker lansen alt.
Den skarpe spore sårer hestens side,
mænd ser du, der turnere kan og ride;
hist splintres lansen mod det tykke skjold,
dens stød trods harnisk mærker kæmpen bold;
hist løftes tyve fod i højden spær,
her lyner skarpe, sølverblanke sværd,
og hjelme søndres under hug og stød,
blodstrømme farver mangen pande rød.

– Chaucer.

Morgenen oprandt i skyfri glans, og inden solen var kommet synderlig op over horisonten, sås de mest ørkesløse eller de ivrigste af tilskuerne på fælleden, vandrende hen imod kamppladsen som et fælles centrum for at sikre sig en gunstig plads for derfra at tage den forventede fortsættelse af ridderlegene i øjesyn.

Marskallerne og deres følgesvende viste sig derefter på pladsen sammen med herolderne med det formål at modtage navnene på de riddere, der agtede at deltage i turneringen, samt opgivelsen af det parti, til hvilket hver især agtede at slutte sig. Det var en nødvendig forholdsregel for at sikre lighed i styrke hos de to afdelinger, der skulle stå imod hinanden.

Efter vedtaget skik og brug skulle den arveløse ridder betragtes som anfører for den ene afdeling, mens Brian de Bois-Guilbert, der var blevet skønnet at være den, som havde gjort det næstbedst den foregående dag, udnævntes til første ridder i den anden afdeling. De, der havde været sammen med ham til udfordringen, hørte naturligvis til hans parti, alene med undtagelse af Ralph de Vipont, hvis fald havde gjort uegnet til så snart at tage sin rustning på. Der var ingen mangel på udmærkede og ædle ansøgere, som ønskede at udfylde rækkerne på begge sider.

Skønt de almindelige turneringer, i hvilke alle riddere kæmpede på en gang, i virkeligheden var farligere end enkeltmandskampe, var de ikke desto mindre mere søgte og øvede af den tids ridderskab. Mange riddere, der ikke havde tilstrækkelig tillid til deres egen dygtighed til at trodse en enkelt modstander af højt ry, attråede ikke desto mindre at vise deres tapperhed i den almindelige kamp, hvor de kunne mødes med andre, som de stod på lige trin med. Ved nærværende lejlighed var omtrent halvhundrede riddere indskrevet på hver side til deltagelse i kampen, da marskallerne erklærede, at der ikke kunne tilstedes flere adgang, til skuffelse for adskillige, der var kommet for sent med deres krav på at komme med.

Omtrent klokken ti var hele sletten fyldt med herrer og damer til hest og fodgængere, der ilede hen til turneringen, og kort efter forkyndte en lydelig trompetfanfare ankomsten af prins John og hans følge, ledsaget af mange af de riddere, der agtede at tage del i turneringen, så vel som af andre, der ikke havde nogen sådan hensigt.

Omtrent ved samme tid ankom Cedric Angelsakseren med lady Rowena, der imidlertid ikke blev ledsaget af Athelstane. Denne angelsaksiske herremand havde iført sin høje og kraftige person en rustning for at tage plads med blandt de kæmpende og havde til betydelig overraskelse for Cedric valgt at lade sig optage i tempelherrens parti. Angelsakseren havde gjort sin ven alvorlige forestillinger i anledning af det ubetænksomme partivalg, han havde truffet, men han havde kun fået et svar af den art, der i reglen gives af dem, som er mere halsstarrige til at følge deres eget hoved end stærke til at retfærdiggøre det.

Sin bedste, om ikke eneste grund til at slutte sig til Brian de Bois-Guilberts parti var Athelstane klog nok til at beholde for sig selv. Skønt hans medfødte ladhed forhindrede ham i at gøre sig nogen umage for at vinde lady Rowenas gunst, var han dog på ingen måde ufølsom for hendes yndigheder og betragtede sin forbindelse med hende som en sag, der allerede var ubestridelig afgjort ved Cedrics og hendes øvrige venners samtykke. Det havde derfor været med undertrykt harme, at den stolte, om end lade herre til Coningsburgh havde set sejrherren fra den foregående dag kåre Rowena som genstanden for den hæder, det blev hans forret at tilkende. For at straffe ham for en hædersbevisning, der syntes at gøre indgreb i hans egen ret som bejler, havde Athelstane, der stolede på sin styrke, og som i alt fald de, der smigrede ham, tillagde stor våbenfærdighed, besluttet ikke blot at berøve den arveløse ridder sin mægtige bistand, men også, hvis der blev givet en lejlighed, at lade ham føle vægten af sin stridsøkse.

De Bracy og andre riddere, der hørte til prins Johns følge, havde, lystrende et vink fra ham, sluttet sig til udfordrernes

parti, idet John gerne om muligt ville skaffe dette parti sejren. På den anden side tog mange andre riddere, både englændere og normanner, både indfødte og fremmede, parti imod udfordrerne, og det så meget villigere, som det modsatte parti skulle anføres af en så udmærket stridsmand, som den arveløse ridder havde vist sig at være.

Så snart prins John bemærkede, at dagens kårne dronning var ankommet på pladsen, påtog han sig den høviske mine, der klædte ham så godt, når det behagede ham at anlægge den, og red hende i møde. Han tog sin baret af, steg af hesten og hjalp lady Rowena af sadlen, mens hans ledsagere samtidig blottede deres hoveder og en af de fornemste steg af hesten for at holde hendes ganger.

"Det er sådan," sagde prins John, "at vi giver et pligtskyldigt eksempel på ærbødighed imod kærlighedens og skønhedens dronning og selv fører hende hen til den trone, som hun i dag skal beklæde. Mine damer," sagde han, "følg Jeres dronning, så sandt I ønsker engang at opnå en lignende hæder."

Ved disse ord førte prins John Rowena til hæderspladsen lige over for hans egen plads, mens de skønneste og fornemste af de tilstedeværende damer strømmede efter hende for at få pladser så nær som muligt ved deres midlertidige suveræn.

Aldrig så snart havde Rowena taget sæde, før musikkens toner, der halvt overdøvedes af mængdens råb, hilste hende i hendes ny værdighed. Imidlertid skinnede solen varmt og klart på de blanke våben, der førtes af begge partiers riddere, som opfyldte de to modsatte ender af kamppladsen og holdt ivrige rådslagninger indbyrdes om, hvordan de bedst skulle opstille deres slagorden og føre kampen.

Herolderne påbød derpå tavshed, mens lovene for turneringen blev læst op. Disse var til en vis grad beregnet på at formindske kampens farer, en forsigtighed, der var så meget mere nødvendig, som kampen skulle føres med skarpe sværd og spidse lanser.

Det var derfor forbudt de kæmpende at støde med sværdet, de måtte kun slå. En ridder, forkyndtes det, kunne benytte en kølle eller stridsøkse efter behag, men dolken var et forbudt våben. En ridder, der var kastet af hesten, kunne forny kampen til fods med enhver anden af det modsatte parti, der befandt sig i samme stilling, men det var i dette tilfælde forbudt riddere til hest at angribe ham. Når nogen ridder kunne trænge sin modstander hen til enden af kamppladsen, så at han rørte ved palisaderne med sin person eller sine våben, var en sådan modstander forpligtet til at erkende sig for overvundet, og hans rustning og hest stod til hans overvinders rådighed. En sådan besejret ridder måtte ikke have lov til at tage yderligere del i kampen. Hvis nogen deltager i kampen blev kastet til jorden og ikke kunne komme på fode igen, kunne hans væbner eller page træde ind på kamppladsen og slæbe sin herre ud af trængslen, men i så fald erklæredes ridderen for overvundet, og hans våben og hest var forbrudt. Kampen skulle høre op, så snart prins John kastede sin kommandostav til jorden, en forholdsregel, der også i reglen blev taget for at forhindre unødvendig blodsudgydelse ved at trække en så fortvivlet idræt for længe ud. Enhver ridder, der brød reglerne for turneringen eller på anden måde krænkede et hæderligt ridderskabs vedtægter, skulle miste sine våben og med omvendt skjold stilles op på skrævs over palisaderne til spot for mængden som

en straf for sin uridderlige adfærd. Efter at have forkyndt disse regler sluttede herolderne med en opfordring til enhver god ridder om at gøre sin pligt og gøre sig fortjent til skønhedens og kærlighedens dronnings gunst.

Da denne forkyndelse havde fundet sted, trak herolderne sig tilbage til deres poster. Ridderne red i et langt optog ind fra begge ender af kamppladsen og opstillede sig i en dobbelt række lige over for hinanden. Anføreren for hvert parti var i midten af den forreste række, en plads, de først indtog, efter at de hver især omhyggeligt havde ordnet rækkerne i deres parti og stillet hver mand på hans plads.

Det var et smukt og samtidig ængsteligt spændende skue at se så mange tapre riddere, ridende på fyrige heste og rigt rustede, holde rede til en så frygtelig kamp, siddende på deres kampsadler som jernstøtter og ventende på signalet til dysten med samme iver som deres ædle gangere, der lagde deres utålmodighed for dagen ved at vrinske og stampe i jorden.

Endnu holdt ridderne deres lange lanser i vejrets. Deres blanke spidser funklede i solen, og de vimpler, de var smykket med, flagrede over fjerbuskene og hjelmene. Sådan blev de holdende, mens kampmarskallerne med den største nøjagtighed mønstrede deres rækker for at påse, at intet af partierne havde flere eller færre end det bestemte antal. Tallet blev fundet at være netop, hvad det skulle være. Marskallerne trak sig da tilbage fra kamppladsen, og med stentorrøst udråbte William de Wyvil signalordene: – *Laissez aller!* Trompeterne skraldede, da han sagde disse ord – riddernes lanser blev straks sænket og lagt i hvil – sporerne blev sat i hestenes sider, og de to forreste rækker af hvert parti fo'r løs på

hinanden i fuld galop og mødtes midt på kamppladsen med et drøn, der hørtes på en fjerdingvejs afstand. Den bageste række af hvert parti rykkede langsommere frem for at stå de slagne bi eller forfølge det held, som deres partis sejrherrer havde haft.

Følgerne af sammenstødet kunne ikke straks overskues, for den støvsky, som blev hvirvlet op ved, at så mange gangere trampede på jorden, formørkede luften, og det varede et minut, inden de spændte tilskuere kunne se dystens udfald. Da man kunne overse kampen, var halvdelen af ridderne på hvert parti kastet af sadlen, nogle ved den færdighed, deres modstandere havde ført deres lanser med, andre ved modstandernes overlegne fart og kraft, som havde kastet både hest og rytter omkuld – nogle lå udstrakt på jorden, som om de aldrig mere skulle rejse sig, andre var allerede kommet på fode og var i fuld nærkamp med dem af deres modstandere, der befandt sig i samme stilling – og flere på begge sider, der havde fået sår, som havde gjort dem ukampdygtige, var i færd med at standse blodet med deres skærf og prøvede at komme ud af kamptummelen. De beredne riddere, hvis lanser næsten alle sammen var splintret i det rasende sammenstød, var nu i fuld kamp med deres sværd, idet de opløftede deres kampråb og udvekslede hug, som om liv og død afhang af kampens udfald.

Tummelen forøgedes nu ved, at den anden række på begge sider, der fungerede som reserve, sprængte frem for at komme deres kammerater til undsætning. Brian de Bois-Guilberts parti råbte: "Ha! *Beau-séant*! – *Beau-séant* [Note 2)]! – For templet! – For templet!" Det modsatte parti råbte til svar. "*Desdichado!* – *Desdichado!*" – hvilket feltråb de havde taget af mottoet på deres anførers skjold.

Mens de kæmpende således mødtes med den største forbitrelse og med vekslende held, bølgede kampens strøm snart hen imod den sydlige, snart hen imod den nordlige ende af kamppladsen, alt eftersom det ene eller det andet parti havde overhånd. Imidlertid blandede de kæmpendes slag og råb sig på en frygtelig måde med trompeternes klang og overdøvede den stønnen, som lød fra de faldne, der lå værgeløse og væltede sig under hestenes hove. De kæmpendes prægtige rustninger var nu besudlet med støv og blod og bøjede sig under hvert hug med sværdet og stridsøksen. De lyse fjerbuske, der var hugget bort fra hjelmkammene, flagrede rundt i luften som sneflokke. Alt skønt og tiltalende ved det krigeriske optog var forsvundet, og hvad der nu sås, var kun egnet til at vække rædsel eller medlidenhed.

Men så stor er vanens magt, at ikke blot de simple tilskuere, der ganske naturligt følte sig tiltrukket ved synet af det rædselsfulde, men endog de fornemme damer, der fyldte gallerierne, så på kampen med en ganske vist gysende interesse, men dog uden noget ønske om at vende deres øjne bort fra et så forfærdeligt skue. Hist og her kunne vel en skøn kind blegne, eller man kunne høre et svagt skrig, når en elsket, en broder eller en mand kastedes af hesten. Men i almindelighed opmuntrede damerne rundt om de kæmpende, ikke blot ved at klappe i hænderne og vifte med deres slør og lommetørklæder, men også ved at råbe: "Kække lanse! Gode sværd!", når et heldigt stød eller slag foregik for deres øjne.

Da det smukke køn viste en sådan deltagelse for denne blodige leg, kan man lettere forstå mændenes interesse for den. Den lagde sig for dagen i høje råb ved enhver lykkens

omskiftelse, mens alles øjne var således fæstet på kamppladsen, at det så ud, som om tilskuerne selv havde givet eller fået de slag, der i så rigt mål blev uddelt der. Og i hver pause hørte man heroldernes stemme, der råbte: "Kæmp videre, tapre riddere! Manden dør, men æren lever! Kæmp videre – død er bedre end nederlag! Kæmp videre, tapre riddere, for skønne øjne skue Jeres dåd!"

Under kampens vekslende lykke bestræbte alle sig for at opdage anførerne for hvert parti, der, tumlende sig, hvor kampen var hårdest, opmuntrede deres mænd både ved tale og ved eksempel. Begge udførte glimrende tapperhedsbedrifter, og hverken Bois-Guilbert eller den arveløse ridder fandt i de rækker, som kæmpede imod dem, nogen stridsmand, der kunne kaldes deres uomtvistelige ligemand. De bestræbte sig gentagne gange for at komme til en enekamp, ansporet af gensidigt nag og vel vidende, at den ene anførers fald kunne betragtes som afgørende for sejren. Så stor var imidlertid trængslen og forvirringen, at deres bestræbelser for at komme til at kæmpe med hinanden i den første del af kampen var frugtesløse, og de skiltes gentagne gange fra hinanden ved den iver, der udfoldedes af deres kampfæller, af hvilke hver især var begærlig efter at vinde hæder ved at prøve styrke med det modsatte partis anfører.

Men da mylderet mindskedes, eftersom mange på begge sider havde erklæret sig for overvundne eller var trængt hen til enden af kamppladsen eller på anden måde var sat ud af stand til at fortsætte kampen, mødtes tempelherren og den arveløse ridder endelig til enekamp med al den forbitrelse, som dødeligt fjendskab i forbindelse med skinsyg ærgerrighed kunne

fremkalde. Så stor var begges færdighed i at afparere og hugge, at tilskuerne brød ud i et enstemmigt og uvilkårligt råb, der tolkede deres glæde og beundring.

Men i dette øjeblik stod det dårligst til med den arveløse ridders parti; Front-de-Boeufs vældige arm på den ene fløj og Athelstanes mægtige styrke på den anden slog ned og spredte dem, der kom umiddelbart i lag med dem. Da disse to riddere følte sig befriet for deres umiddelbare modstandere, syntes det i samme øjeblik at være faldet dem begge to ind, at de ville skaffe deres parti den mest afgørende fordel ved at hjælpe tempelherren i hans kamp med sin medbejler. De vendte derfor samtidig deres heste om, og normanneren sporede sin fra den ene side, angelsakseren sin fra den anden side ind på den arveløse ridder. Det var aldeles umuligt, at genstanden for dette ulige og uventede angreb kunne havde modstået det, hvis han ikke var blevet advaret ved et almindeligt råb fra tilhørerne, der ikke kunne undlade at føle interesse for en mand, som var udsat for en så ufordelagtig kamp.

"Tag dig i agt! Tag dig i agt, ridder Arveløs," råbtes der så højt fra alle sider, at ridderen blev opmærksom på faren, og idet han førte et kraftigt hug imod tempelherren, rykkede han i samme øjeblik sin ganger tilbage for at undvige Athelstanes og Front-de-Boeufs indhug. Da det mål, imod hvilket disse riddere stilede, således var blevet forrykket, sprængte de fra modsatte sider ind imellem genstanden for deres angreb og tempelherren og løb næsten imod hinanden med deres heste, inden de kunne standse deres løb. Imidlertid holdt de snart deres heste an, vendte dem, og så forfulgte alle tre deres fælles formål, at kaste den arveløse ridder til jorden.

Intet kunne have frelst ham undtagen den mærkværdige kraft og raskhed hos den ædle hest, som han havde vundet den foregående dag.

Denne omstændighed var så meget mere værdifuld for ham, som Bois-Guilberts hest var såret, og både Front-de-Boeufs og Athelstanes heste var trætte af at bære deres kæmpemæssige, i fuld rustning klædte herrer og af dagens forbigangne anstrengelser. Den arveløse ridders ypperlige færdighed i ridekunsten og det ædle dyrs raskhed, som han red på, satte ham i stand til i nogle minutter at holde sine tre modstandere fra livet, idet han kastede sig rundt så behændigt som en falk i flugten, holdt sine fjender så langt fra hinanden, som han formåede, og uddelte lynsnare hug med sværdet uden selv at modtage de hug, der til gengæld blev rettet imod ham.

Men skønt kamppladsen genlød af bifaldsråb over hans behændighed, var det åbenbart, at han til sidst måtte blive overmandet, og de adelsmænd, der omgav prins John, bad ham enstemmigt om at kaste sin kommandostav ned og frelse så tapper en ridder for den skam at blive overvundet i så ulige en kamp.

"Nej, ved himlens lys, om jeg vil!" svarede prins John, "denne grønskolling, der skjuler sit navn og forsmår den gæstfrihed, vi har tilbudt ham, har allerede vundet en pris og må nu finde sig i at lade andre komme til."

Mens han talte sådan, forandrede en uventet tildragelse dagens lykke.

I den arveløse ridders rækker var der en stridsmand i sort rustning, ridende på en sort hest, stor, høj og efter udseendet at dømme stærk og kraftig ligesom den rytter, af hvem den blev

redet. Denne ridder, der ikke på sit skjold havde nogen slags devise, havde ind til nu kun vist meget ringe interesse for kampens udfald, havde med tilsyneladende lethed slået dem tilbage, der angreb ham, men havde hverken forfulgt sine fordele eller selv angrebet nogen. Kort sagt, han havde indtil nu snarere spillet en tilskuers end en deltagers rolle i turneringen – en omstændighed, der blandt tilskuerne skaffede ham navnet *Le Noir Fainéant* eller "den sorte drivert".

Med et syntes denne ridder at vågne af sin sløvhed, da han opdagede, at hans partis anfører var så hårdt trængt; for idet han satte sporerne i siderne på sin hest, der var ved ganske friske kræfter, ilede han ham lynsnart til hjælp og råbte med en røst som et trompetstød:

"*Desdichado*! Jeg kommer!" Det var på høje tid, for mens den arveløse ridder trængte ind på tempelherren, var Front-de-Boeuf kommet lige ind på livet af ham med sit løftede sværd, men inden han kunne lade slaget falde, førte den sorte ridder et hug imod hans hoved. Det gled af fra den blanke hjelm og faldt med næsten uformindsket voldsomhed på hestens *chamfron*, og Front-de-Boeuf tumlede sammen med hesten, begge lige bedøvet af det voldsomme slag, om på jorden. *Le Noir Fainéant* vendte da sin hest om imod Athelstane af Coningsburgh, og da hans eget sværd var blevet brækket i kampen med Front-de-Boeuf, vristede han ud af den svære angelsaksers hånd den stridsøkse, denne svingede, og som en mand, der var fortrolig med brugen af dette våben, gav han ham et sådant slag oven i hjelmen, at også Athelstane tumlede bevidstløs til jorden. Da ridderen havde udført denne dobbelte bedrift, for hvilken der tiljubledes ham et så meget stærkere bifald, fordi man slet ikke

havde ventet den af ham, syntes hans ladhed at vende tilbage, og han red igen roligt hen til den nordre ende af kamppladsen, mens han overlod det til sin anfører at gøre det af med Brian de Bois-Guilbert, så godt han kunne. Det var nu ikke længere så vanskelig en sag som tidligere. Tempelherrens hest havde blødt meget og kunne ikke modstå stødet ved den arveløse ridders raske angreb. Brian de Bois-Guilbert tumlede til jorden og kunne ikke få sin fod ud af stigbøjlen. Hans modstander sprang af hesten, svingede sit dødbringende sværd over sin modstanders hoved og bød ham at overgive sig, men prins John, der var mere rørt over tempelherrens farlige stilling, end han havde været over hans rivals, sparede ham for den ydmygelse at erklære sig overvundet ved at kaste sin kommandostav til jorden og således gøre ende på kampen.

Det var visselig også kun så at sige kampens rester og emmer, der endnu brændte, for af de få riddere, der endnu opholdt sig på kamppladsen, havde størstedelen efter en stiltiende overenskomst i nogen tid holdt sig borte fra striden og overladt dens afgørelse til anførerne.

Væbnerne, der havde fundet det både farligt og vanskeligt at stå deres herrer bi under kampen, ilede nu ind på kamppladsen for at yde de sårede skyldig hjælp, og disse førtes med den største omhu og varsomhed til teltene i nærheden eller til de kvarterer, som var sat i stand til dem i den nærliggende landsby.

Sådan endte det mindeværdige dystløb ved Ashby-de-la-Zouche, en af den periodes med størst tapperhed udkæmpede turneringer, for mens der vel kun var død fire riddere på kamppladsen, deriblandt én, som var kvalt af sin rustnings hede, var over tredive hårdt sårede, og af dem kom fire eller fem

sig aldrig. Adskillige andre blev for livstid ude af stand til at føre våben, og de, der slap bedst, bar dog mærker af kampen med sig i graven. Derfor omtales den altid i de gamle beretninger som "det berømmelige og fornøjelige dystløb ved Ashby".

Det var nu prins Johns pligt at nævne den ridder, der havde kæmpet bedst, og han bestemte, at dagens hæder tilkom den ridder, som folkets røst havde givet navnet *Le Noir Fainéant*. Mod denne kendelse fremhævedes det for prinsen, at sejren i virkeligheden var blevet vundet af den arveløse ridder, der i dagens løb med egen hånd havde besejret seks stridsmænd og til sidst havde løftet modpartiets anfører af sadlen og kastet ham til jorden. Men prins John holdt fast ved sin mening, for hvilken han anførte, at den arveløse ridder og hans parti ville have tabt i kampen, hvis ikke ridderen i den sorte rustning havde ydet sin kraftige bistand, og han vedblev derfor at tilkende ham prisen.

Til alle tilstedeværendes overraskelse var imidlertid den ridder, hvem fortrinnet således var givet, nu intet steds at finde. Han havde forladt kamppladsen, så snart kampen var endt, og nogle af tilskuerne havde set ham ride ned ad en af skovvejene i den langsomme skridtgang og med det rolige, ligegyldige væsen, der havde skaffet ham tilnavnet "den sorte drivert". Efter at han to gange ved trompetstød og heroldernes råb var blevet opfordret til at indfinde sig, blev det nødvendigt at udnævne en anden, der skulle modtage den pris, som var blevet tilkendt ham. Prins John havde nu intet yderligere påskud for at modsætte sig den arveløse ridders krav, og han erklærede af denne årsag ham for dagens helt.

Over en kampplads, der var slibrig af blod og belemret med sønderbrudte rustninger og dræbte eller sårede hestes kroppe, førte kampmarskallerne atter sejrherren hen til foden af prins Johns trone.

"Arveløse ridder," sagde prins John, "eftersom I kun vil gå ind på at kendes af os under dette navn, for anden gang tilkender vi Jer prisen i denne turnering og forkynder for Jer Jeres ret til at æske og modtage af kærlighedens og skønhedens dronning den hæderskrans, som Jeres tapperhed med føje har fortjent."

Ridderen bukkede dybt og med ædel anstand, men svarede ikke.

Mens trompeterne skraldede, mens herolderne anstrengte deres stemmer for at forkynde den tapres ære og sejrherrens hæder, mens damerne viftede med deres silketørklæder og broderede slør, og mens alle tilskuere istemte et rungende jubelråb, førte marskallerne den arveløse ridder over kamppladsen hen til foden af den ærestrone, som beklædtes af lady Rowena.

På det nederste trin af denne trone lod man ridderen knæle ned. Siden kampen var endt, syntes han i det hele snarere at have handlet efter tilskyndelse af dem, der omgav ham, end af egen fri vilje, og man lagde mærke til, at han vaklede, da kampmarskallerne anden gang førte ham over kamppladsen. Rowena gik med yndefulde og værdige skridt ned fra sin plads og ville sætte den krans, hun holdt i hånden, på ridderens hjelm, da marskallerne som med en røst udråbte:

"Sådan må det ikke være – hans hoved må blottes."

Ridderen mumlede med svag stemme nogle ord, der imidlertid ikke kunne høres for hjelmen, men de syntes at gå ud

på, at han ikke ønskede, at hans hjelm skulle tages af.

Enten det nu var af hensyn til de brugelige former eller af nysgerrighed, nok er det, marskallerne gav ikke agt på hans indsigelser, men tog hjelmen af ham ved at skære dens remme over og løse halskraven på rustningen. Da hjelmen var taget af, kom en omtrent femogtyveårig ung mands velformede, men solbrændte træk til syne under en yppig fylde af kort, blond hår. Hans ansigt var dødblegt, og på et par steder så man blodstriber på det.

Aldrig så snart havde Rowena set ham, før hun udstødte et svagt skrig, men hendes viljestyrke vandt snart overhånd, hun tvang sig til at udføre den gerning, der påhvilede hende, og mens hun endnu rystede på hele legemet af den pludselige og voldsomme sindsbevægelse, satte hun på sejrherrens sænkede hoved den prægtige krans, der var dagens løn, og udtalte med klar og tydelig stemme følgende ord:

"Jeg skænker dig denne krans, hr. ridder, som den tapperhedsløn, der er bestemt for sejrherren i dag."

Hun holdt nu inde et øjeblik, men tilføjede da i fast og bestemt tone:

"Og på en værdigere pande kunne en ridderkrans aldrig sættes."

Ridderen bøjede sit hoved og kyssede den skønne dronnings hånd, af hvem hans tapperhed havde fået sin løn, men derpå sank han endnu dybere ned, og snart lå han udstrakt for hendes fødder.

Der herskede almindelig bestyrtelse. Cedric, der var blevet stum af forbavselse ved sin bortjagne søns tilsynekomst, ilede nu frem, ligesom for at skille ham fra Rowena. Men dette var

allerede blevet besørget af kampmarskallerne, der havde gættet årsagen til Ivanhoes besvimelse og havde skyndt sig at tage rustningen af. De så da, at spidsen af en lanse var trængt igennem hans brystharnisk og havde bibragt ham et sår i siden.

13

"Helte, træd frem!" Så lød stridens råb,
"adskiller Eder fra den store hob,
I, som ved mandig kraft og dygtighed
tør håbe ærefuldt at sejre her.
En herlig ko, vel tyve okser værd,
får den, der sender længst sin pil afsted."

– Popes Iliade.

Aldrig så snart var Ivanhoes navn blevet forkyndt, før det fløj fra mund til mund med al den hast, hvormed ivrighed kunne nævne og nysgerrighed høre det. Det varede ikke længe, før det nåede den kreds, der omgav prinsen, hvis pande rynkede sig, da han hørte denne meddelelse. Imidlertid så han sig om med en hånlig mine og sagde:

"I herrer, og navnlig I, hr. prior, hvad er Jeres mening om det, de lærde lærer os om medfødt velvilje og uvilje? Mig synes det, at jeg fornemmede tilstedeværelsen af min broders yndling, selv da jeg mindst anede, hvem den rustning indesluttede."

"Front-de-Boeuf må belave sig på at give lenet Ivanhoe tilbage," sagde de Bracy, der efter hæderligt at have udført sin del af turneringen, havde lagt sit skjold og sin hjelm til side og igen havde blandet sig i prinsens følge.

"Ja," ytrede Valdemar Fitzurse, "denne bolde ridder vil sagtens nok gøre krav på den borg og det gods, som Richard gav ham, og som Jeres højhed siden gavmildt har skænket Front-de-Boeuf."

"Front-de-Boeuf," svarede prins John, "er en mand, der er mere villig til at sluge tre sådanne godser som Ivanhoe end at give et af dem fra sig. Forresten, herrer, håber jeg, at ingen her vil benægte min ret til at overdrage kronens len til de tro mænd, som omgiver mig og er redebonne til at udføre den sædvanlige krigstjeneste, i stedet for til dem, der er draget til fremmede lande og hverken kan gøre hylding eller tjeneste, når de opfordres der til."

Tilhørerne var selv alt for interesserede i spørgsmålet til, at de ikke skulle erklære den ret, prinsen havde tiltaget sig, for aldeles utvivlsom. "En højsindet fyrste! – En ædel herre, der således stiller sig til opgave at lønne sine tro mænd."

Sådan lød ordene fra ridderne i følget, der alle sammen ventede lignende gaver på kong Richards tilhængeres og yndlinges bekostning, hvis de ikke allerede havde modtaget dem. Prior Aymer tiltrådte også prinsens almindelige sætning, men bemærkede dog, at "det hellige Jerusalem visselig ikke kunne kaldes et fremmed land. Det var *communis mater* – alle kristnes moder. Men han skønnede ikke," erklærede han, "at ridderen af Ivanhoe kunne udlede nogen ret for sig, fordi han" (prioren) "var forvisset om, at korsfarerne under Richard aldrig var kommet længere end til Askalon, der, som alverden vidste, var en by hos filistrene og ikke kunne gøre krav på nogen af den hellige stads forrettigheder."

Valdemar, hvis nysgerrighed havde draget ham hen til det sted, hvor Ivanhoe var segnet om, kom nu tilbage.

"Den tapre ridder," sagde han, "vil rimeligvis næppe volde Jeres højhed stort besvær og vil sikkert lade Front-de-Boeuf roligt beholde, hvad han har fået – han er hårdt såret."

"Hvad der end bliver af ham," sagde prins John, "er han sejrherre i dagens kamp, og om han så tifold var vor fjende eller vor broders hengivne ven, hvilket måske er det samme, må der ses til hans sår – vor egen læge skal se til ham."

Et ondt smil spillede om prinsens læber, da han sagde disse ord. Valdemar Fitzurse skyndte sig at svare, at Ivanhoe allerede var bragt bort fra kamppladsen og befandt sig i sine venners og slægtninges varetægt.

"Det gjorde mig ondt," sagde han, "at se den sorg, der havde betaget kærlighedens og skønhedens dronning, hvis korte herskerværdighed denne tildragelse havde forvandlet til kummer. Jeg er ikke den mand, der ellers røres ved en kvindes klager over sin elskede, men denne lady Rowena bekæmpede sin sorg med sådan anstand og værdighed, at den kun kunne ses på hendes foldede hænder og det tåreløse øje, der bævede, mens det fæstede sig på den livløse skikkelse foran hende."

"Hvem er denne lady Rowena," sagde prins John, "som vi har hørt tale så meget om?"

"En angelsaksisk dame, der er arving til store godser," svarede prior Aymer, "en rose i dejlighed og en juvel i rigdom. Den skønneste blandt tusinde, duftende som virak og myrrha."

"Vi skal trøste hendes sorger," sagde prins John, "og forædle hendes blod ved at gifte hende med en normanner. Hun synes at være mindreårig, og det tilkommer altså os, som landets regent, at sørge for hendes ægteskab. Hvad siger du, de Bracy? hvad synes du om at vinde store godser og et rigt udkomme ved at tage en angelsakserinde til ægte ligesom Wilhelm Erobrerens mænd?"

"Hvis godserne er efter mit ønske, Deres Nåde," svarede de Bracy, "vil jeg sagtens kunne give mig tilfreds med en brud, og storlig vil jeg holde mig Deres Højhed forbunden for en gave, hvorved alle de Jeres tjenere og lensmænd givne løfter vil blive opfyldt."

"Vi skal ikke glemme det," sagde prins John, "og for straks at skride til værket, så byd vor seneskalk at indbyde lady Rowena og hendes følge – det vil sige hendes grove tølper af en formynder og den angelsaksiske okse, som den sorte ridder fældede i turneringen – til vort gæstebud i aften. – De Bigot," tilføjede han til sin seneskalk, "du må overbringe denne vor anden indbydelse i så artige ord, at disse angelsakseres stolthed bliver tilfredsstillet, og at det bliver umuligt for dem atter at give et afslag, skønt, ved St. Beckets ben, at vise artighed mod dem er at kaste perler for svin."

Så vidt var prins John kommet og ville lige til at give signalet til opbrud fra kamppladsen, da der blev stukket ham en lille billet i hånden.

"Hvorfra?" sagde prins John og så på den person, der leverede ham den.

"Fra udlandet, Deres Højhed, men hvorfra ved jeg ikke," svarede hans tjener, "den blev bragt hid af en franskmand, der sagde, at han havde redet nat og dag for at levere den i Deres Højheds hænder."

Prinsen så skarpt på udskriften og derefter på seglet, der var anbragt således, at det befæstede den floksilke, som omsluttede billetten. På det sås præget af tre liljer. John åbnede billetten med synlig sindsbevægelse, der tydeligt i høj grad voksede, da

han havde gennemlæst indholdet, der kun bestod i følgende ord:

Tag Jer i agt, for Djævelen er løs!

Prinsen blev ligbleg, så først ned på jorden og derefter op på himlen som en mand, der har fået budskab om, at han er blevet dømt til døden. Da han havde genvundet fatningen efter den første overraskelse, trak han Valdemar Fitzurse og de Bracy til side og rakte dem den ene efter den anden billetten.

"Det betyder," tilføjede han med rystende stemme, "at min broder Richard har fået sin frihed."

"Det er måske blind alarm eller et falsk brev," sagde de Bracy.

"Det er Frankrigs egen hånd og segl," svarede prins John.

"Så er det på tide," sagde Fitzurse, "at samle vort parti enten i York eller på et andet midtpunkt. Venter vi blot nogle dage, vil det sikkert blive for sent. Jeres højhed må gøre kort besked med dette narrespil."

"Fribønderne og menigmand," sagde de Bracy, "må ikke gå bort i misfornøjelse, fordi de ikke har fået deres del i legen."

"Dagen er endnu ikke så langt fremskreden," sagde Valdemar; "lad bueskytterne skyde et par omgange til skiven, og lad priserne blive uddelt. Det vil være en fuldt tilstrækkelig indfrielse af prinsens løfter for denne flok angelsaksiske trælles vedkommende."

"Jeg takker dig, Valdemar," sagde prinsen "du minder mig også om, at jeg har en gæld at betale den uforskammede bonde, der fornærmede os i går. Vort gæstebud skal også afholdes i aften, sådan som det var vor agt. Om det så var den sidste time, hvor i jeg havde magten, så skulle den være viet hævn og glæde – lad så nye sorger komme med den dag i morgen."

Trompeternes skrald kaldte snart de tilskuere tilbage, der allerede havde begyndt at forlade kamppladsen, og det forkyndtes, at prins John ved høje og bydende pligter, der pludselig havde krævet hans opmærksomhed, så sig nødsaget til at lade de for næste dag bestemte adspredelser fare. Men da han ikke ønskede, at så mange gode fribønder drog bort uden at have fået lejlighed til at lægge dygtighed for dagen, var det hans ønske, at de nu, inden de forlod pladsen, skulle øve den væddekamp i bueskydning, der var fastsat til næste dag. Den bedste bueskytte ville der tilfalde en pris, bestående af et sølvbeslået jagthorn og et rigt prydet silkebælte med en medaljon af St. Hubert, skytspatronen for jagten.

Der meldte sig straks som deltagere over tredive fribønder, af hvilke nogle var skovfogeder og betjente ved de kongelige skove Needwood og Charnwood. Men da bueskytterne hørte, hvem de skulle kæmpe med, trak over tyve af dem sig tilbage fra kampen, fordi de ikke ville udsætte sig for skammen ved et næsten sikkert nederlag. For i de dage var enhver navnkundig skyttes dygtighed lige så velkendt i mange miles omkreds, som en vel trænet hests egenskaber ved Derbyløbet nu til dags er kendt af dem, der besøger disse berømte væddeløb.

Den indskrænkede liste over medbejlerne til skytteprisen omfattede dog endnu otte sådanne. Prins John steg ned fra sit kongelige sæde for nærmere at tage disse udvalgte fribønder, af hvilke flere bar det kongelige livré, i øjesyn. Efter at have tilfredsstillet sin nysgerrighed ved denne undersøgelse så han sig om efter genstanden for sin vrede, som han så stående på samme plet og med den samme rolige og stille mine som den foregående dag.

"Du karl der," sagde prins John, "jeg kunne nok af din uforskammede snak slutte mig til, at du ikke var nogen ægte bueskytte, og nu ser jeg, at du ikke tør vove din færdighed mellem sådanne gæve mænd som dem, der står der henne."

"Med forlov, herre," svarede fribonden, "jeg har en anden grund til, at jeg ikke skøtter om at skyde, uden at jeg just skulle være bange for den skam at komme til kort."

"Og hvad er det for en anden grund?" sagde prins John, der af en eller anden årsag, som han måske ikke selv havde kunnet forklare, følte en pinlig nysgerrighed med hensyn til denne person.

"For jeg ved ikke," svarede jægeren, "om disse gode bønder og jeg er vant til at skyde efter det samme mål og ydermere ved jeg ikke, om Deres Nåde vil synes om, at en tredje pris blev vundet af en mand, der uden sit vidende er faldet i ugunst hos Jer."

Prins John blev ganske rød i hovedet, da han spurgte:

"Hvad er dit navn, fribonde?"

"Locksley," svarede denne.

"Nå, Locksley," sagde prins John, "så skal du skyde, når disse gode bønder har vist deres færdighed. Hvis du vinder prisen, vil jeg føje tyve rosenobler til den, men hvis du taber, så skal din grønne lincolnjakke trækkes af dig, og du skal piskes ud af pladsen med buestrenge som en fræk ordgyder og pralhals."

"Og hvis jeg nu siger nej til at skyde på de vilkår?" sagde fribonden; "Deres Nåde, der har så mange væbnede mænd til hjælp, kan sagtens lade min trøje trække af mig og piske mig, men kan ikke nøde mig til at spænde min bue eller skyde med den."

"Hvis du ikke vil gå ind på mit gode tilbud," sagde prinsen, "så skal profossen på kamppladsen skære din buestreng over, bryde din bue og dine pile og jage dig ud som en elendig kryster."

"Det er ikke rimelige vilkår, I stiller mig under, stolte prins," sagde fribonden, "sådan at tvinge mig til at vove mig op imod de bedste bueskytter i Leicester og Staffordshire og stille mig skam og spot i udsigt, hvis de skulle skyde bedre end jeg. Ikke desto mindre vil jeg efterkomme Jeres ønske."

"Hold godt øje med ham, drabanter," sagde prins John, "han begynder at blive forknyt; jeg er bange for, at han vil forsøge på at knibe ud fra prøven. Og I, gode folk, skyd I kun dristigt omgangen rundt. En dåhjort og et fad vin er parate til, at I kan styrke jer bagefter i teltet derhenne, når prisen er vundet."

Der blev anbragt en skive ved den øverste ende af den sydlige alle, der førte til kamppladsen. De i skydningen deltagende bueskytter indtog efter tur deres plads ved den anden ende af alleen, og afstanden mellem denne plads og skiven var så stor, at der hørte gode skytter til at ramme målet. Bueskytterne, der i forvejen ved lodtrækning havde bestemt den orden, hvori de skulle skyde, skulle hver især afskyde tre pile efter hinanden. Skydningen blev i øvrigt ledet af en betjent af lavere rang, der blev benævnt profos ved disse kaplege, for kampmarskallerne fra dystløbet var for fornemme til, at de uden skam skulle kunne nedlade sig til at føre tilsyn ved bøndernes idræt.

Den ene efter den anden af bueskytterne trådte frem og afskød deres pile på god og gæv odelsbondevis. Af fireogtyve pile, der var afskudt umiddelbart efter hinanden, var ti blevet siddende i skiven, og de andre havde ramt så tæt ved den, at det

i betragtning af den afstand, hvori den var anbragt, måtte anses for god skydekunst. Af de pile, der ramte skiven, var to, der sad i den indre kreds, afskudt af Hubert, en skovbetjent i Malvoisins tjeneste, der følgelig erklæredes for sejrherre.

"Nå, Locksley," sagde prins John til den kække bonde med et bittert smil, "vil du vove dig i kast med Hubert, eller vil du udlevere bue, kogger og bælte til profossen?"

"Siden ikke andet kan være," sagde Locksley, "får jeg at prøve min lykke på det vilkår, at hvis jeg har skudt pile efter Huberts mål der henne, så skal han være forpligtet til at skyde en efter det mål, jeg angiver."

"Det er ikke mere end rimeligt," svarede prins John, "det skal ikke blive nægtet dig. Slår du denne pralhals af marken, Hubert, så skal jeg fylde dit jagthorn med sølvpenge."

"En mand kan ikke gøre mere end sit bedste," svarede Hubert, "men min farfader førte en god bue ved Hastings, og jeg håber for vist, at jeg ikke skal gøre hans minde skam."

Den første skive blev nu taget bort, og en ny af samme størrelse blev sat i dens sted. Hubert, der som sejrherre i den første færdighedsprøve havde ret til at skyde først, tog meget omhyggeligt sigte og målte længe afstanden med øjet, mens han i hånden holdt sin spændte bue med pilen anbragt på strengen. Endelig gjorde han et skridt fremad, og idet han med sin fuldt udstrakte venstre arm løftede buen, indtil midten af den eller det sted, han holdt på, befandt sig omtrent i lige linje med hans ansigt, trak han buestrengen op til øret. Pilen hvinede gennem luften og ramte inden for den indre kreds i skiven, men ikke lige i centrum.

"I har ikke taget nok hensyn til vinden, Hubert," sagde hans modstander og spændte buen, "ellers ville det have været et bedre skud."

Med disse ord trådte Locksley uden at vise mindste iver for at få sigtet rigtig godt hen til den bestemte plads og afskød sin pil tilsyneladende så ligegyldig, som om han ikke engang havde set på skiven. Han talte næsten i samme øjeblik, som pilen fløj fra buestrengen, men dog ramte den i skiven to tommer nærmere end Huberts ved den hvide plet, der betegnede centrum.

"Ved himlens lys!" sagde prins John til Hubert, "om du lader den opsætsige træl vinde over dig, så fortjener du at blive klynget op."

Hubert havde kun et svar på rede hånd ved alle lejligheder:

"Om også Deres Højhed vil lade mig hænge," sagde han, "kan en mand ikke gøre mere end sin bedste. Ikke desto mindre, min farfader førte en god bue –"

"Fanden tage din farfader og al hans slægt!" afbrød John ham, "skyd, træl, og skyd det bedste, du kan, eller det skal gå dig ilde."

Efter at have fået denne opmuntring, stillede Hubert sig igen på sin plads, og med tilbørligt hensyn til den advarsel, hans modstander havde givet ham, tog han en ganske let vind, der nys havde rejst sig, med i beregningen og skød så heldigt, at hans pil ramte lige i centrum på skiven.

"Det var ret, Hubert! Det var ret, Hubert!" råbte mængden, der interesserede sig mere for en bekendt person end en for fremmed, "lige i prikken! lige i prikken! – Hurra for Hubert."

"Det skud kan du ikke gøre bedre, Locksley," sagde prinsen med et hånligt smil.

"Jeg vil imidlertid mærke hans pil for ham," svarede Locksley.

Dermed afskød han sin pil med lidt større omhu end før, og den traf lige på hans medbejlers, som den splintrede.

Folk, der stod rundt om, var så forbavset over hans vidunderlige færdighed, at de ikke engang kunne give deres overraskelse luft i deres sædvanlige råb:

"Det må være den skinbarlige Satan og ikke noget menneske af kød og blod," hviskede bønderne til hinanden, "sådan bueskydning har man aldrig set, siden der første gang blev krøget en bue i Bretland."

"Og nu," sagde Locksley, "beder jeg om Deres Nådes tilladelse til at sætte et sådant mål som det, der bruges nordpå i landet, og hil være hver brav fribonde, der forsøger et skud efter det for at vinde et smil af det pigebarn, han holder mest af!"

Han vendte sig derpå om for at forlade kamppladsen.

"Lad kun Jeres drabanter passe på mig," sagde han, "hvis I synes det – jeg går kun hen for at skære en kvist af den nærmeste pil."

Prins John gav et tegn til, at nogle folk skulle følge efter ham for det tilfælde, at han ville liste sig bort, men råbene: "Fy! Fy!", der uvilkårligt lød fra mængden, bragte ham til at opgive sit smålige fortsæt.

Locksley vendte næsten øjeblikkelig tilbage med en pilevånd omtrent seks fod i længden, fuldstændig lige og lidt tykkere end en mands tommelfinger. Han begyndte med stor ro at skrælle barken af, idet han bemærkede, at det at opfordre en god skytte til at skyde efter en skive af sådan størrelse som den, man hidtil havde benyttet, var at fornærme hans færdighed.

"Han og folkene i den egn, hvor han var opdraget," sagde han, "ville lige så gerne finde på at tage til skive kong Arthurs runde

bord, om hvilket der kunne sidde tresindstyve riddere. Et barn på syv år," sagde han, "kunne uden at gøre sig umage ramme den skive med sin pil, men," tilføjede han, idet han med sindige skridt gik hen til den anden ende af pladsen og stak pilevånden ned i jorden, "den, som rammer denne vånd på hundrede meters afstand, ham vil jeg kalde en bueskytte, som er værdig til at bære bue og kogger for en konge, om det så var den gæve kong Richard selv."

"Min farfader," sagde Hubert, " førte en god bue i slaget ved Hastings og havde dog aldrig i sit liv et sådant mål – og heller ikke vil jeg gøre det. Hvis denne fribonde kan kløve den kvist der, så giver jeg tabt for ham, eller rettere for djævlen, der stikker i hans vams, for sådan færdighed kan intet menneske have. En mand kan ikke mere end gøre sit bedste, og jeg vil ikke skyde, hvor jeg er sikker på ikke at træffe. Lige så godt kunne jeg skyde efter odden af præstens kniv eller efter et hvedestrå eller efter en solstråle som efter en tynd, hvid stribe, som jeg knapt kan se."

"Din feje hund," sagde prins John, "nå du, Locksley, skyd nu! Træffer du sådant et mål, vil jeg sige, at du er den første mand, der nogen sinde har gjort det. Hvordan det end er med det, skal du ikke gøre blæst med din færdighed uden at vise os den."

"Jeg skal gøre mit bedste, som Hubert siger," svarede Locksley, "mere kan ingen mand gøre."

Med disse ord spændte han igen sin bue, men denne gang så han opmærksomt på sit våben og skiftede strengen, som han syntes ikke var rigtig rund mere, da den var blevet slappet lidt ved de to tidligere skud. Derefter tog han sindigt og omhyggeligt sigte, og mængden ventede i åndeløs tavshed på

udfaldet. Bueskytten gjorde ikke dens gode mening om hans færdighed til skamme, for hans pil splintrede den pilekvist, han havde sigtet efter. Et jubelråb lød, og selv prins John glemte af beundring over Locksleys færdighed for et øjeblik den uvilje, han nærede for ham.

"Disse tyve rosenobler," sagde han, "og dette jagthorn, som du ærligt har vundet, er dine, vi vil forøge dem til halvtreds, hvis du vil trække i uniformen og tage tjeneste som yeoman i vor livgarde og altid være om vor person. For aldrig har så kraftig en hånd spændt en bue eller så sikkert et øje taget sigte med en pil."

"Tilgiv mig, ædle prins," sagde Locksley, "men jeg har gjort det løfte, at hvis jeg nogen sinde tager tjeneste, skal det være hos Jeres kongelige broder, kong Richard. Disse tyve rosenobler overlader jeg til Hubert, der i dag har ført lige så god en bue som hans farfader ved Hastings. Havde han ikke i sin beskedenhed undslået sig ved prøven, ville han lige så godt som jeg have ramt pilevånden."

Hubert rystede på hovedet, da han modtog den fremmedes gave, mens Locksley, der ville unddrage sig yderligere opmærksomhed, blandede sig mellem mængden og ikke sås mere.

Den sejrende bueskytte ville måske ikke så let have undgået prins Johns opmærksomhed, hvis ikke sager af større vigtighed og alvorligere bekymringer i det øjeblik havde optaget hans tanker. Han kaldte på sin kammersvend, da han gav tegnet til at begive sig bort fra kamppladsen, og pålagde ham ufortøvet at galoppere til Ashby og opsøge jøden Isak.

"Sig til den hund," sagde han, "at han, inden Solen går ned, skal sende mig tusind kroner. Han ved, hvad pant jeg byder, men du kan som tegn på, at du kommer fra mig, vise ham denne ring. Resten af pengene må indbetales i York inden seks dages forløb. Undlader han det, skal det koste den vantro nidding hans hoved. Pas på, at du ikke rider forbi ham på vejen, for den omskårne slave var her og viste sin stjålne pragt frem blandt os."

Med disse ord steg prinsen atter til hest og vendte tilbage til Ashby, mens hele mængden, da han var borte, ligeledes brød op og spredtes.

14

I ridderspillets grelle pragt
de stilled' deres glans og magt
for mængdens undren ret til skue.
Fjersmykket herre, pyntet frue
gav møde ved trompetens skrald
i borgens hvalte riddersal.

– Warton.

Prins John holdt sit store gæstebud i borgen Ashby. Det var ikke den samme bygning, hvis prægtige ruiner endnu vækker den rejsendes interesse, og som blev opført i en senere periode af lord Hastings, Englands overkammerherre, et af de første ofre for Richard den Tredjes tyranni, men bedre kendt som en af personerne i Shakespeares tragedier end for sin historiske berømmelse. Borgen og byen Ashby tilhørte dengang Roger de Quincy, greve af Winchester, som på den tid, da vor fortælling falder, var fraværende i det hellige land. Prins John havde imidlertid uden betænkelighed bemægtiget sig hans borg og rådet over hans besiddelser, og da han for øjeblikket søgte at blænde folks øjne ved sin gæstfrihed og pragt, havde han givet befaling til store forberedelser for at gøre gæstebuddet så glimrende som muligt.

Prinsens skaffere, der ved denne og andre lejligheder øvede fuld kongelig myndighed, havde udplyndret egnen for alt, hvad de kunne skrabe sammen af, hvad der blev anset for værdigt til at komme på deres herres bord. Også var der indbudt gæster i

stort antal, og da det for øjeblikket var nødvendigt for prins John at bejle til folkegunst, havde han udstrakt sine indbydelser til nogle enkelte fornemme angelsaksiske og danske familier foruden egnens højere og lavere normanniske adel. Hvor ringeagtede og tilsidesatte angelsakserne end var ved almindelige lejligheder, måtte deres store antal nødvendigvis gøre dem farlige under de indbyrdes uroligheder, der syntes at nærme sig, og god politik krævede tydeligvis, at prinsen måtte søge at vinde deres lederes gunst.

Det var derfor prinsens hensigt, som han også i nogen tid udførte, at behandle disse usædvanlige gæster med en artighed, som de havde været dårligt vant til. Men skønt intet menneske kunne gøre sig mindre betænkeligheder ved at lade sine sædvaner og følelser lempe sig efter sine interesser, var det prinsens ulykke, at hans kådhed og letfærdighed stadig brød løs og kuldkastede alt, hvad der var vundet ved hans tidligere forstillelse

På denne vankelmodige karakter gav han et mindeværdigt eksempel i Irland, da han var sendt derhen af sin fader, Henry den Anden, i det øjemed at vinde et gunstigt omdømme hos indbyggerne i denne nye og vigtige erhvervelse for den engelske krone. De irske høvdinge kappedes ved denne lejlighed om, hvem der først skulle bringe den unge prins deres troskabshylding og give ham fredskysset. Men i stedet for at modtage deres hilsner med høflighed kunne John og hans kåde følge ikke modstå fristelsen til at trække de irske høvdinge i deres lange skæg, en adfærd, som disse fornærmede stormænd, som man kunne vente, tog meget ilde op, og som fremkaldte skæbnesvangre følger for det engelske herredømme i Irland.

Det er nødvendigt at have disse indbyrdes modsigelser i Johns karakter for øje, for at læseren kan forstå hans adfærd ved nærværende lejlighed.

I henhold til den beslutning, prinsen havde fattet i et mere betænksomt øjeblik, modtog han Cedric og Athelstane med udmærket artighed og udtalte uden harme sin beklagelse, da den første af dem angav Rowenas upasselighed som grund til, at hun ikke efterkom hans nådige indbydelse. Cedric og Athelstane var begge iførte den gamle angelsaksiske dragt, der, selv om den i og for sig ikke var uskøn og i nærværende tilfælde bestod af kostbare stoffer, i snit og udseende var så vidt forskellig fra de andre gæsters, at prins John over for Valdemar Fitzurse gjorde sig overmåde til af, at han havde kunnet bare sig for at le ad et syn, som efter dagens mode var helt latterligt. Men for et uhildet blik var angelsaksernes korte, tætsluttende tunika og lange kappe en nok så klædelig og nok så hensigtsmæssig klædedragt som normannernes, der bestod af en lang vams, som sad så løst, at den lignede en skjorte eller bluse, og over den en kappe, der var så lille, at den hverken kunne skærme den, som bar den, imod kulde eller imod regn, og hvis eneste formål syntes at være at fremvise så meget pelsværk og broderi og så mange juveler, som skrædderens opfindsomhed kunne finde på at anbringe på den. Kejser Karl den Store, under hvis regering denne kappe først blev indført, synes stærkt at have følt de ulemper, som denne mode medførte. "I Himlens navn," sagde han, "hvad nytter disse afstumpede kapper? Hvis vi er i seng, dækker de os ikke, til hest er de ingen beskyttelse imod vinden og regnen, og når vi sidder, beskytter de ikke vore ben imod fugtigheden eller kulden."

Men trods denne kejserlige dadel holdt ikke desto mindre de korte kapper sig i mode lige til den tid, vi her omtaler, navnlig blandt prinserne af huset Anjou. De var derfor i almindelig brug blandt prins Johns hoffolk, og den lange kappe, der udgjorde angelsaksernes overklædningsstykke, var i samme grad genstand for deres spot.

Gæsterne sad ved et bord, som bugnede under mængden af kostelige retter. De talrige kokke, der var fulgt med prinsen, havde udfoldet al deres kunst for at bringe afveksling i de former, hvori de sædvanlige levnedsmidler serveredes, og det var lykkedes dem næsten lige så godt som vor tids store kogekunstnere at gøre dem aldeles forskellige fra, hvad de var af naturen. Foruden disse retter af indenlandsk oprindelse var der forskellige lækkerier, som var indforskrevet fra udlandet, og en mængde tærter, fint brød og kager, der kun fandtes på det højeste aristokratis borde. Gæstebuddet udmærkede sig endelig ved de fineste vine, både indenlandske og udenlandske.

Men skønt de normanniske adelsmænd var overdådige, var de i det store og hele ikke nogen til umådeholdenhed forfalden race. De satte vel pris på bordets glæder og holdt meget af lækkerier, men nød ikke til overmål og var tilbøjelige til at tillægge de overvundne angelsaksere frådseri og drukkenskab som laster, der var ejendommelige for deres lavere samfundsstilling. Prins John og de, der bejlede til hans gunst ved at efterligne hans svagheder, var ganske vist også tilbøjelige til for stor hengivelse til nydelsen af mad og drikke, og det er en kendt sag, at hans død skyldtes overdreven nydelse af ferskener og frisk øl. Han dannede imidlertid i så henseende en undtagelse fra sine landsmænd i almindelighed.

Med snildelig påtaget alvor, der kun blev afbrudt ved hemmelige tegn til hinanden indbyrdes, iagttog de normanniske riddere og adelsmænd Athelstanes og Cedrics mindre slebne adfærd ved et gæstebud, med hvis former og skikke de var uvante. Og mens den måde, de jævne angelsaksere opførte sig på, således var genstand for spottende iagttagelse, overtrådte de uden at vide det adskillige af de vedtægter, der gjaldt for selskabslivet. Det er en kendt sag, at en mand mere ustraffet kan gøre sig skyldig i et brud enten på virkelig god opdragelse eller på virkelig sædelighed, end om han viser sig ukendt med de fineste detaljer i den gængse etikette. Cedric, der tørrede sine hænder i et håndklæde i stedet for at lade fugtigheden dunste bort ved med anstand at svinge dem frem og tilbage i luften, pådrog sig derfor større spot end hans kammerat Athelstane, der alene satte en hel, stor postej til livs, som var lavet af de mest udsøgte, udenlandske lækkerier, og som på den tid kaldtes en "karum-postej". Da det imidlertid ved et alvorligt krydsforhør blev opdaget, at thanen til Coningsburgh ikke havde nogen forestilling om, hvad han havde fortæret, og at han havde anset karum-postejens indhold for lærker og duer, mens det i virkeligheden var havesmutter og nattergale, skaffede hans uvidenhed ham en rigelig del af den spot, til hvilken hans grådighed med større ret kunne have været hjemfalden.

Det lange måltid var til sidst forbi, og mens bægrene gik flittigt rundt, talte folk om bedrifterne ved den afholdte turnering – om den ukendte sejrherre ved bueskydningen – om den sorte ridder, der selvfornægtende havde unddraget sig den ære, han havde vundet – og om den tapre Ivanhoe, der havde

købt dagens pris så dyrt. Disse emner blev drøftet med ridderlig frimodighed, og der lød latter og spøg rundt om i hallen. Kun prins Johns ansigt var alvorligt under disse samtaler. En eller anden overvældende bekymring syntes at hvile tungt på hans sind, og kun når han nu og da fik et vink af sine hoffolk, syntes han at føle nogen interesse for, hvad der foregik omkring ham. Ved sådanne lejligheder fo'r han op, skyllede et bæger vin ned lige som for at oplive sit humør og blandede sig da i samtalen ved en eller anden kort eller på lykke og fromme fremsat bemærkning.

"Vi tømmer dette bæger," sagde han, "på Wilfred af Ivanhoes vel, sejrherren i denne våbenleg, og beklager, at hans sår holder ham borte fra vort gæstebud. Lad alle drikke denne skål, og navnlig Cedric af Rotherwood, en så lovende søns værdige fader."

"Nej, mylord," svarede Cedric, idet han rejste sig og satte sit bæger på bordet uden at have smagt på det, "jeg giver ikke sønnenavn til den ulydige yngling, som både ringeagter mine befalinger og svigter sine forfædres sæder og skikke."

"Det er umuligt," udbrød prins John med vel forstilt forbavselse, "at så tapper en ridder skulle være en uværdig eller ulydig søn."

"Med denne Wilfred er det dog så, mylord," svarede Cedric. "Han forlod sit fædreneland for at færdes med den lystige adel ved Jeres broders hof, hvor han lærte at øve de rytterkunster, som I priser så højt. Han forlod det imod mit ønske og mit bud, og i Alfreds dage ville det være blevet kaldet ulydighed – ja, en brøde, der fortjente streng straf."

"Ak ja," svarede prins John med et dybt suk, der udtrykte påtaget deltagelse, "fordi Jeres søn var en tilhænger af min ulykkelige broder, behøver man ikke at spørge om, hvor eller af hvem han har lært sønlig ulydighed."

Sådan talte prins John, idet han forsætligt glemte, at af alle Henry den Andens sønner, af hvilke ganske vist ingen kunne sige sig fri for den omtalte fejl, havde han selv været den, der havde udmærket sig mest ved opsætsighed og utaknemlighed imod sin fader.

"Jeg tror," sagde han efter et øjebliks pause, "at min broder agtede at give sin yndling det skønne gods Ivanhoe i len."

"Han forlenede ham med det," svarede Cedric, "og ikke er det den mindste årsag til strid med min søn, at han nedlod sig til at modtage som len de godser, hans forfædre besad som fri og uafhængig ejendom."

"Vi har altså Jeres bifald og samtykke, gode Cedric," sagde prins John, "til at overdrage dette len til en mand, hvis værdighed ikke vil lide under at have et len fra den britiske krone. – Ridder Reginald Front-de-Boeuf," sagde han, idet han vendte sig om til baronen, "jeg håber, I vil værge det skønne baroni Ivanhoe så godt, at ridder Wilfred ikke vil pådrage sig sin faders mishag ved atter at bemægtige sig dette len."

"Ved St. Antonius," svarede den sortbrynede kæmpe, "jeg giver Deres Højhed ret til at holde mig for en angelsakser, hvis enten Cedric eller Wilfred eller den bedste mand, der nogen sinde har haft engelsk blod i sine årer, skal fravriste mig den gave, Deres Højhed har hædret mig med."

"Hvem som vil kalde dig en angelsakser, hr. baron," svarede Cedric, krænket over en udtryksmåde, hvorved normannerne

hyppigt tilkendegav deres sædvanlige ringeagt for englænderne, "vil gøre dig en lige så stor som ufortjent ære."

Front-de-Boeuf ville have svaret, men prins Johns letsindige kådhed kom ham i forkøbet.

"Visselig, mine herrer riddere," sagde han, "den ædle Cedric taler sandhed, og hans slægt kan kræve forrang for os lige så fuldt i længden af deres stamtræer som i længden af deres kapper."

"De går virkelig foran os i kampen – lige som dyrene foran hundene," sagde Malvoisin.

"Og med god føje går de foran os – glem ikke," sagde prior Aymer, "deres fine anstand og sirlige lader."

"Deres sjældne afholdenhed og mådehold," sagde de Bracy, idet han glemte den plan, hvorefter han skulle have en angelsaksisk brud.

"Og så det mod og den mandhaftighed," sagde Brian de Bois-Guilbert, "hvorved de udmærkede sig ved Hastings og andetsteds."

Mens hofmændene med glatte og smilende kinder den ene efter den anden fulgte prinsens eksempel og sendte en spottens pil efter Cedric, blussede angelsakserens ansigt mere og mere af harme, og han så fra den ene til den anden med et rasende blik, som om den hurtige rækkefølge, hvori de mange fornærmelser fulgte på hinanden, forhindrede ham i at svare på hver især, eller som en jaget tyr, der, omringet af sine plageånder, ikke ved, hvem af dem den først skal kåre til genstand for sin hævn. Endelig tog han til orde med en af forbitrelse halvt kvalt stemme, og idet han vendte sig om til

prins John som den, der havde givet signalet til de fornærmelser, der var tilføjet ham, sagde han:

"Hvilke dårskaber og laster vort folk end kan have gjort sig skyldigt i, ville den angelsakser være blevet holdt for en nidding, der i sin egen hal, og mens hans eget bæger gik rundt, ville have behandlet eller tilladt andre at behandle en fredsommelig gæst sådan, som Deres Højhed i dag har set mig blive behandlet, og hvad uheld end vore forfædre har haft på valpladsen ved Hastings, så skulle i alt fald de tie skille," ved disse ord så han på Front-de-Boeuf og tempelherren, "der i disse få timer atter og atter er kastet fra sadel og stigbøjle ved en angelsaksers lanse."

"På min tro, en bidende spøg!" sagde prins John, "hvad synes I om det, herrer? Vore angelsaksiske undersåtter gør fremskridt i mod og mandhaftighed, bliver onde i vid og dristige i holdning i disse urolige tider. Hvad siger I, mine herrer? Ved himlens lys, jeg holder det for bedst, at vi igen tyr til vore galejer og i tide vender tilbage til Normandiet."

"Af frygt for angelsakserne!" sagde de Bracy leende, "vi vil ikke behøve andre våben end vore jagtspyd til at holde disse vildsvin i ave."

"Hold nu inde med Jeres spot, I herrer riddere!" sagde Fitzurse "og det vil være vel," tilføjede han og vendte sig om til prinsen, "om Deres Højhed vil forsikre den brave Cedric om, at der ikke er tilsigtet nogen fornærmelse imod ham ved spøgeord, der nødvendigvis må lyde ilde i en fremmeds øren!"

"Fornærmelse!" svarede prins John, idet han atter påtog sig sit artige væsen, "jeg håber ikke, man vil tro, at jeg kan ønske eller tillade, at nogen fornærmedes i min nærværelse. Hør nu!

Jeg fylder mit bæger på Cedrics eget vel, siden han ikke vil drikke sin søns skål."

Bægeret gik rundt under hofmændenes skrømtede bifald, som imidlertid ikke gjorde det tilsigtede indtryk på angelsakserens sind. Han var ikke af naturen synderlig skarpsindig, men de, der bildte sig ind, at en sådan smigrende artighed ville udslette følelsen af den tidligere fornærmelse, undervurderede dog i alt for høj grad hans åndsevner. Han tav imidlertid, da det kongelige bæger atter gik rundt "på ridder Athelstane af Coningsburghs vel".

Denne ridder bukkede og viste sin påskønnelse af den ære, der blev tildelt ham, ved som svar at tømme et vældigt bæger.

"Og nu, I herrer," sagde prins John, som begyndte at blive hed af den vin, han havde drukket, "da vi nu har vist vore angelsaksiske gæster retfærdighed, vil vi bede dem at gengælde vor artighed. Hæderværdige than," fortsatte han, idet han henvendte sig til Cedric, "tør vi bede Jer at nævne for os en normanner, hvis navn mindst vil besudle Jeres mund, og med et bæger vin skylle al den bitterhed ned, som dets klang mulig kan efterlade?"

Fitzurse rejste sig, mens prins John talte, og idet han listede sig om bag angelsakserens stol, hviskede han til ham, at han ikke burde forsømme lejligheden til at gøre ende på alt uvenskab mellem de to folkestammer ved at nævne prins Johns navn. Angelsakseren svarede ikke på denne snilde opfordring, men idet han rejste sig op og fyldte sit bæger til randen, tiltalte han prins John med disse ord:

"Deres Højhed har forlangt, at jeg skal nævne en normanner, som fortjente at mindes ved vort gæstebud. Det er, kan hænde

sig, en vanskelig opgave, fordi der stilles den opfordring til trællen, at han skal synge herrens pris – til den overvundne, at han, mens han kues af alle erobringens onder, skal synge erobrerens pris. Men jeg *vil* dog nævne en normanner – den første i våbendåd som i rang – den bedste og den ædleste af hans folkestamme. Og de læber, der ikke vil drikke med mig på hans velfortjente berømmelse, dem kalder jeg falske og æreløse, og det vil jeg hævde med mit liv – jeg tømmer dette bæger på Richard Løvehjertes vel!"

Prins John, der havde ventet, at angelsakseren ville have endt sin tale med at nævne hans navn, studsede, da hans krænkede broders navn så uformodet blev nævnt. Han løftede mekanisk bægeret til sine læber, men satte det fra sig for at iagttage de tilstedeværendes holdning ved denne uventede opfordring, som mange af dem fandt det lige så lidt rådeligt at modsætte sig som at følge. Nogle af dem, der var gamle og erfarne hofmænd, efterlignede nøje prinsens eget eksempel, løftede bægeret til deres læber og satte det igen ned foran sig. Mange, der var besjælede af ædlere følelser, råbte: "Længe leve kong Richard! Og gid han snart må blive givet os tilbage." Nogle få, blandt hvilke var Front-de-Boeuf og tempelherren, lod med mut foragt deres bægre stå urørt foran sig. Men ingen mand vovede lige ud at udtale sig imod en skål, der blev tømt for den regerende konge.

Efter omtrent i et minut at have nydt sin triumf, sagde Cedric til sin fælle:

"Rejs Jer op, ædle Athelstane! Vi har været her længe nok, efter som vi nu har gengældt den gæstfri artighed, som er blevet vist os ved prins Johns gæstebud. De, der vil vide

nærmere besked med vore simple angelsaksiske manerer, må for fremtiden opsøge os i vore fædres hjem, for vi har nu fået nok af kongelige gæstebud og af normannisk artighed."

Med disse ord rejste han sig og forlod hallen, fulgt af Athelstane og flere andre gæster, der var af angelsaksisk herkomst og derfor følte sig fornærmet ved prins Johns og hans hoffolks spydigheder.

"Ved St. Thomas' ben," sagde prinsen, da de gik, "de angelsaksiske bønderknolde har sejret i dag og er draget bort i triumf."

"*Conclamatum est, poculatum est,*" sagde prior Aymer "vi har drukket, og vi har støjet – nu er det på tide, at vi forlader vore vinkrus."

"Der er vist et eller andet kønt skriftebarn, munken skal have i skrifte i aften, siden han har sådant hastværk med at komme afsted," sagde de Bracy.

"Nej, det er ikke så, hr. ridder," svarede abbeden, "men jeg må se i aften at komme et godt stykke på vejen hjemefter."

"De bryder op," sagde prinsen hviskende til Fitzurse, "deres angst foregriber begivenhederne, og denne feje prior er den første, der trækker sig tilbage fra mig."

"I skal ikke være bange, mylord," sagde Valdemar, "jeg skal give ham sådanne grunde, at han nok skal komme til os, når vi holder vort møde i York. Hr. prior," sagde han, "jeg må tale med Jer i enrum, inden I bestiger Jeres ganger."

De andre gæster spredtes nu hurtigt med undtagelse af dem, der i snævrere betydning hørte med til prinsens parti, og hans følge.

"Det er alt så frugten af Jeres råd," sagde prinsen og vendte sig med en vred mine om til Fitzurse, "at jeg trodses ved mit eget bord af en drukken angelsaksisk bondeknold, og at mænd ved den blotte lyd af min broders navn trækker sig tilbage fra mig, som om jeg var spedalsk."

"Hav tålmodighed, herre," svarede hans rådgiver, "jeg kunne kaste Jeres beskyldning tilbage og dadle den ubetænksomme letsindighed, der forspildte mine planer og vildledte Jeres egen bedre dom. Men det er ikke det rette øjeblik til at rette beskyldninger imod hinanden. De Bracy og jeg vil straks gå ud blandt disse krystere, der vil svigte os, og gøre det klart for dem, at de er gået for vidt til, at de kan trække sig tilbage."

"Det vil være spildt umage," sagde prins John, idet han gik op og ned i gemakket med usikre skridt og talte i en stærkt bevæget tone, hvortil den vin, han havde drukket, bidrog sin del – "det vil være spildt umage – de har set skriften på væggen – de har opdaget løvens spor i sandet – de har hørt dens brøl ryste skovene ved dens komme – intet vil magte at genoplive deres mod."

"Give Gud," sagde Fitzurse til de Bracy, "at noget kan genoplive hans eget mod! Han ryster, når han blot hører sin broders navn nævne. Ulykkelige er rådgiverne for en fyrste, der mangler kraft og udholdenhed lige så fuldt i godt som i ondt."

15

Og dog han tror – ha, ha, ha, ha – han tror,
at jeg et redskab er, hans viljes tjener.
Å ja, men i den brogede forvirring,
hans rænker, lave herskesyge skaber,
jeg baner selv mig vej til ærens tinde,
og hvo vil kalde dette uret?

– Basil, en tragedie.

Ingen edderkop har nogen sinde gjort sig mere umage for et bøde sit vævs sønderrevne masker, end Valdemar Fitzurse gjorde for atter at samle og sammenknytte de spredte deltagere i prins Johns rænkespil. Kun få af disse var knyttet til ham af tilbøjelighed, ingen af personlig agtelse. Det var derfor nødvendigt, at Fitzurse stillede dem nye fordele i udsigt og mindede dem om dem, som de allerede havde modtaget. De unge og vilde adelsmænd lod han forstå, at de ustraffet skulle kunne give sig hen til deres laster og udskejelser, de ærgerrige lovede han forøget magt, de havesyge forøget rigdom og større godser. Anførerne for lejetropperne fik en gave i guld, det bevismiddel, der havde størst indflydelse på deres sind, og uden hvilket alle andre ville have vist sig frugtesløse. Løfter uddeltes med endnu større rundhåndethed end penge af denne virksomme agent; kort sagt, intet blev ladt uforsøgt, der kunne bestemme de vaklende eller give de forknytte nyt mod. Kong Richards tilbagekomst omtalte han som en tildragelse, der lå helt uden for sandsynlighedens område, men da han af de

ængstelige blikke og usikre svar, han fik, skønnede, at det var den bekymring, der mest tyngede på hans medskyldiges sind, så behandlede han dristigt denne begivenhed, hvis den virkelig skulle indtræffe, som noget, der ikke burde forandre deres politiske beregninger.

"Hvis Richard kommer tilbage," sagde Fitzurse, "kommer han hjem for at berige de trængende og forarmede korsfarere på deres bekostning, der ikke fulgte med ham til det hellige land. Han kommer tilbage for at kræve frygtelig til regnskab dem, som under hans fraværelse har gjort noget, der kan udlægges som krænkelse og forsyndelse enten imod landets love eller imod kronens rettigheder. Han kommer tilbage for at tage hævn over tempelherrerne og hospitalsridderne for den forkærlighed, de viste for Philip af Frankrig under krigene i det hellige land. Kort sagt, han kommer tilbage for at tugte enhver tilhænger af hans broder, prins John, som oprører. Er I bange for hans magt?" fortsatte prinsens snedige fortrolige, "vi erkender, at han er en stærk og tapper ridder, men vi lever ikke mere i kong Arthurs dage, da en enkelt stridsmand kan tage det op med en hel hær. Hvis Richard virkelig skulle komme tilbage, må han komme alene – uden ledsagere – uden venner. Hans tapre hærs ben er bleget i Palæstinas sandørkener. De få af hans ledsagere, der er kommet tilbage, er kommet enkeltvis hertil som denne Wilfred af Ivanhoe, som forarmede og ødelagte mænd. Og hvad tale om Richards førstefødselsret?" fortsatte han som svar til dem, der af denne grund fremførte betænkeligheder, "er de krav, Richard støtter på sin førstefødselsret, sikrere og mere afgjorte, end hertug Robert af Normandiets, Wilhelm Erobrerens ældste søns, var? Og dog

blev Wilhelm den Røde og Henry, hans anden og tredje broder, efter hinanden foretrukket for ham ved folkets stemme. Robert havde alle de fortrin, der kunne anføres til gunst for Richard. Han var en kæk ridder, en dygtig anfører, gavmild mod sine venner og imod kirken, og så tilmed en korsfarer og erobrer af den hellige grav. Og dog døde han som en blind og elendig fange i borgen Cardiff, fordi han modsatte sig folket, der ikke ville, at han skulle herske over det. Det er vor ret," sagde han, "blandt de kongelige prinser at vælge den, der er bedst egnet til at have den højeste magt. Det vil sige," rettede han sig selv, "den, hvis valg bedst vil fremme adelens interesser. I personlige egenskaber," tilføjede han, "var det muligt, at prins John var sin broder Richard underlegen, men når det betænktes, at denne kom tilbage med hævnens sværd i hånden, mens den første tilbød belønninger, friheder, forrettigheder, rigdom og æresposter, så kunne der ikke næres tvivl om, hvem af dem, der var den konge, hvem adelen gjorde klogt i understøtte."

Disse og mange flere argumenter, af hvilke nogle var lempet efter de personers særlige forhold, som de var henvendt til, havde den attråede vægt hos adelsmændene af prins Johns parti. De fleste af dem lovede at indfinde sig ved det påtænkte møde i York for at træffe almindelige foranstaltninger til at sætte kronen på prins Johns hoved.

Det var sent om aftenen, da Fitzurse, træt og udmattet efter de forskellige anstrengelser, men tilfreds med frugten af dem, vendte tilbage til borgen Ashby og der mødtes med de Bracy, som havde skiftet den festdragt, han havde båret ved gæstebuddet, med en kort, grøn kittel, benklæder af samme stof og farve, en læderhue, et kort sværd, et horn, der hang i en

over skuldrene kastet rem, en bue i hånden og et knippe pile i bæltet. Havde Fitzurse truffet denne skikkelse i et af forgemakkerne, ville han have gået forbi ham i den tro, at det var en mand af livvagten, men da han fandt ham i den indre hal, så han opmærksommere på ham og genkendte den normanniske ridder i en engelsk fribondes dragt.

"Hvad er det for mummespil, de Bracy?" sagde Fitzurse lidt vredt, "er det en tid til julelege og sært mummeri, når vor herres, prins Johns, skæbne er lige ved sin afgørelse? Hvorfor har du ikke lige som jeg været blandt disse feje krystere, som kong Richards blotte navn forskrækker, ligesom man siger, at det skræmmer saracenernes børn?"

"Jeg har passet *min* forretning," svarede de Bracy rolig, "ligesom I har passet Jeres, Fitzurse."

"Jeg passet min forretning!" gentog Valdemar, "jeg har været optaget af prins Johns, vor fælles skytsherres, anliggender."

"Ret som om du havde nogen anden grund til det, Valdemar," sagde de Bracy, "end den at fremme dit eget personlige vel. Nej hør, Fitzurse, vi kender hinanden – ærgerrighed er det, der driver dig, lyst til glæden er min drivfjeder, og de passer hver især for vor alder. Om prins John tænker du ligesom jeg, at han er for svag til at være en stærk regent, for tyrannisk til at være en mild regent, for stolt og anmassende til at være en folkekær regent, for vankelmodig og frygtsom til overhovedet længe at være regent, enten af den ene eller anden art. Men han er en regent, ved hvis hjælp Fitzurse og de Bracy håber at kunne vinde magt og rigdom, og derfor står du ham bi med din politik og jeg med mine friknægtes lanser."

"Visselig en hjælper, man kan stole på," sagde Fitzurse utålmodig, "der giver sig af med narrestreger i det øjeblik, da der er den største brug for hans hjælp. Hvad i alverden har du i et så vigtigt øjeblik i sinde med din forklædning?"

"At skaffe mig en kone," svarede de Bracy koldt, "på Benjamins stammes vis."

"Benjamins stamme!" sagde Fitzurse; "jeg forstår dig ikke."

"Var du ikke til stede i aftes," sagde de Bracy, "da vi hørte prior Aymer fortælle os en historie i anledning af den sang, minnesangeren sang for os? Han fortalte, hvordan der for længe siden i Palæstina opstod et dødeligt fjendskab mellem Benjamins stamme og resten af det israelske folk, hvordan de huggede næsten hele denne stammes ridderskab sønder og sammen, hvordan de svor ved den hellige jomfru, at de ikke ville tillade dem, der var tilbage, at gifte sig ind i deres familier, men hvordan de fortrød denne ed og sendte bud til Hans Hellighed paven for at spørge ham, på hvilken vis de kunne løses og hvordan efter den hellige faders råd ynglingene af Benjamins stamme ved en prægtig turnering bortførte alle de damer, som var til stede, og sådan vandt sig hustruer uden hverken deres brudes eller disses slægtninges samtykke."

"Jeg har hørt den historie," sagde Fitzurse, "skønt enten prioren eller du har gjort nogle underlige forandringer i tidspunktet og de omstændigheder, hvorunder den skete."

"Jeg siger dig," sagde de Bracy, "at jeg agter at skaffe mig en hustru på Benjamins stammes vis, hvilket vil sige, at jeg i denne dragt vil overfalde den flok angelsaksiske okser, der i aften har forladt borgen, og bortføre den yndige Rowena fra dem."

"Er du gal, de Bracy?" sagde Fitzurse. "Betænk vel, at om end mændene er angelsaksere, er de dog rige og mægtige, og holdes i så meget større ære af deres landsmænd, fordi ære og rigdom kun falder i få mænds lod, der er af angelsaksisk byrd."

"Og ikke burde falde i nogens lod," sagde de Bracy; "erobringens værk burde fuldføres."

"Det er i al fald ikke et gunstigt øjeblik til det," sagde Fitzurse; "den nært forestående afgørelse gør mængdens gunst uundværlig, og prins John kan ikke undslå sig ved at øve retfærdighed imod enhver, som krænker dens yndlinge."

"Lad ham gøre det, hvis han vover," sagde de Bracy, "han vil snart se, hvad forskel der er på den hjælp, han kan have af en sådan lystig flok lanser som min, og den, en forknyt hob af angelsaksiske bønderknolde kan yde ham. Men jeg tænker for øvrigt ikke, man straks vil opdage, hvem jeg er. Ser jeg ikke i denne dragt ud som så god en jægersmand, som nogen sinde har blæst i et horn? Skylden for den øvede vold vil blive lagt på de fredløse i Yorkshires skove. Jeg har sikre spejdere ude for at holde øje med, hvad angelsakserne foretager sig. I nat sover de i St. Wittols eller Witholds kloster, eller hvad det nu er, de kalder denne bondelømmel af en angelsaksisk helgen, i Burton-on-Trent. Den næste dags rejse fører dem ind på vort område, og som falke slår vi da ned på dem. Straks efter vil jeg vise mig i min egen skikkelse, spille den høviske ridder, befri den ulykkelige og sorgfulde skønne af de plumpe røveres hænder, føre hende til Front-de-Boeufs borg eller til Normandiet, hvis det skulle være nødvendigt, og ikke udlevere hende til hendes frænder, før hun er Maurice de Bracys brud og hustru."

"Det er en mageløst snild plan," sagde Fitzurse, "og jeg bilder mig ind, at du ikke har været alene om at udklække den. Sig mig oprigtigt, de Bracy, hvem har hjulpet dig med at finde på den og hvem skal hjælpe dig med dens udførelse? For dine egne folk ligger nok, så vidt jeg ved, helt oppe i York?"

"Nå, om du endelig vil vide det," sagde de Bracy, "så var det tempelherren Brian de Bois-Guilbert, der lagde den nærmere plan til det foretagende, som Benjamins stammes bedrift vakte tanken om hos mig. Han skal hjælpe mig ved angrebet, og han og hans følge skal forestille de fredløse, fra hvilke min tapre arm, når jeg har skiftet klæder, skal befri damen."

"Ved den hellige jomfru," sagde Fitzurse, "planen er Jeres samlede kløgt værdig, og din klogskab, de Bracy, viser sig navnlig ved, at du vil lade damen blive i dine brave forbundsfællers hænder. Det kan måske, tænker jeg, lykkes dig at tage hende fra hendes angelsaksiske frænder, men hvordan du bag efter vil udfri hende af Bois-Guilberts klør, synes mig betydelig mere tvivlsomt. Han er en falk, der er godt vant til at slå ned på en agerhøne og holde sit bytte fast."

"Han er tempelherre," sagde de Bracy, "og kan derfor ikke optræde som min rival, når talen er om at ægte denne rige unge dame; og at han skulle forsøge på noget, der vil vanære de Bracys kårne brud – nej, ved himlen, om han så var et helt kapitel af sin orden i en person, så vil han ikke vove at tilføje mig en sådan fornærmelse!"

"Nå, siden alt, hvad jeg kan sige," sagde Fitzurse, "ikke vil kunne bringe dig bort fra denne dårlighed – for jeg ved jo nok, hvor stivsindet du er – så spild i al fald så lidt tid som muligt.

Utidig er din dårlighed, men lad den ikke oven i købet være langvarig."

"Jeg siger dig," svarede de Bracy, "at det kun vil tage nogle timer, og jeg skal møde i York i spidsen for mine tapre og dristige karle, lige så rede til at støtte enhver forvoven plan, som din politik kan være til at lægge den. Men nu hører jeg mine kammerater samlet, og hestene tramper og vrinsker i borggården. Farvel. Jeg drager som en ægte ridder bort for at vinde den skønnes smil."

"Som en ægte ridder!" gentog Fitzurse og så efter ham, "som en nar, vil jeg hellere sige, eller som et barn, der forlader den alvorligste og nødvendigste beskæftigelse for at jage efter det tidseldun, der flagrer forbi ham. Men sådanne redskaber er det, jeg må arbejde med og til hvis bedste? For en fyrste, der er lige så uklog, som han er lastefuld, og som rimeligvis vil blive en lige så utaknemlig herre, som han allerede har været en oprørsk søn og unaturlig broder. Men han – han er også kun et af de redskaber, jeg arbejder med, og stolt som han er, skal han snart få det at mærke, hvis han vover at skille sin sag fra min."

Statsmandens betragtninger blev afbrudt her af prinsens stemme, der fra et indre gemak råbte:

"Ædle Valdemar Fitzurse!" Og med baretten i hånden ilede den vordende kansler – for denne høje post stilede den snedige normanner efter – ind for at modtage sin tilkommende suveræns befalinger.

16

En hellig eremit sit hele liv
I ørk'nen boede, fri for verdens kiv;
en hule var hans celle, mos hans leje,
hans føde frugter, kildens vand hans drik,
I bøn og Herrens pris hans dage gik,
med Gud han leved, fjernt fra mængdens veje.

– Parnell.

Læseren har sikkert ikke glemt, at udfaldet af turneringen blev afgjort af en ukendt ridder, hvem tilskuerne formedelst den passive og ligegyldige adfærd, han havde vist i den første del af kampen, havde givet navnet *Le Noir Fainéant*. Denne ridder havde hastigt forladt kamppladsen, da sejren var vundet, og da han blev opfordret til at modtage lønnen for sin tapperhed, var han intetsteds at finde. Mens der blev kaldt på ham af herolder og trompeter, satte ridderen imidlertid sin kurs nordpå, idet han undgik alle befærdede stier og fulgte den korteste vej gennem skoven. Han dvælede om natten i et lille herberg, der lå uden for den almindelige vej, men hvor han imidlertid af en omvandrende sanger fik efterretning om turneringens udfald.

Næste morgen tidligt brød ridderen op i den hensigt at gøre en lang rejse; for hans hest, som han havde skånet den foregående dag, var i en sådan tilstand, at han var i stand til at rejse langt uden at være nødt til at unde sig megen hvile. Hans hensigt forspildtes dog ved de vildsomme veje, ad hvilke han red, og da det blev aften, befandt han sig kun ved grænserne af

West Riding i Yorkshire. Ved denne tid trængte både hest og rytter til hvile og vederkvægelse, og det var desuden nødvendigt at se sig om efter et sted, hvor de kunne tilbringe natten, der nu nærmede sig stærkt.

Det sted, hvor den rejsende befandt sig, syntes ikke gunstigt til at få enten husly eller vederkvægelse, og det var rimeligt, at han ville blive nødt til at ty til de omvandrende ridderes sædvanlige udvej. Ved sådanne lejligheder lod de deres heste græsse og lagde sig ned med et egetræ som hovedpude for at tænke på deres hjertes udkårne. Men den sorte ridder havde enten ingen elsket at tænke på eller var lige så koldsindig i kærlighed, som han syntes at være i kamp, og var derfor ikke så optaget af lidenskabelige betragtninger over hendes skønhed og grumhed, at de kunne afbøde virkningerne af udmattelse og sult og lade kærligheden tjene som erstatning for en sengs og et aftensmåltids solide behageligheder. Han var derfor misfornøjet, da han så sig om og opdagede, at han var langt inde i en skov, i hvilken der vel var mange åbne lysninger og nogle veje, men kun sådanne, der syntes dannet af de talrige kvæghjorde, som græssede i skoven, eller af vildtet og jægerne, som jagede det.

Solen, efter hvilken ridderen fortrinsvis havde rettet sit ridt, var nu sunket ned bag Derbyshires høje til venstre, og alle forsøg, han ville gøre på at fortsætte sin rejse, kunne lige så gerne føre ham bort fra hans vej som længere frem på den. Efter forgæves at have bestræbt sig for at vælge den mest befærdede vej i det håb, at den måske ville føre til en eller anden hyrdes hytte eller til en skovfogeds bolig, og efter gentagne gange at have fundet sig ganske ude af stand til at træffe et valg,

besluttede ridderen at betro sig til sin gangers kløgt, for tidligere erfaringer havde lært ham, hvilken vidunderlig gave disse dyr har i at rede både sig selv og deres ryttere ud af slige forlegenheder.

Den gode ganger, der var temmelig træt af den lange dagsrejse under en panserklædt rytter, havde ikke så snart af de slappe tøjler fornemmet, at det var overladt til den selv at gå, hvor den ville, før den syntes at få nye kræfter og nyt mod og mens den tidligere næppe havde vist, at den mærkede sporen, på anden måde end ved en klagende pusten, spidsede den nu øren, som om den var stolt over den tillid, der vistes den, og satte sig af egen drift i en raskere bevægelse. Den vej, dyret slog ind på, bøjede af fra den retning, ridderen havde fulgt i dagens løb, men da hesten syntes sikker i sin sag, overlod rytteren sig til dens forgodtbefindende.

Resultatet retfærdiggjorde denne tillid, for stien blev snart lidt bredere og mere betrådt, og klangen fra en lille klokke lod ridderen at forstå, at han var i nærheden af et kapel eller en eremitbolig.

Han nåede snart en åben, græsklædt plads, på den modsatte side af hvilken en klippe, der hævede sig brat fra en jævnt skrånende slette, vendte sin grå, vejrslåede forside ud imod den rejsende. Vedbend dækkede den på nogle steder, mens på andre steder små ege og kristtornbuske, hvis rødder fandt næring i klipperifterne, viftede over afgrunden neden under som krigerens fjerbusk over hans stålhjelm og føjede noget mildt og yndefuldt til et landskab, der ellers i sine hovedtræk havde noget vildt ved sig. Ved foden af klippen, lige som lænet op til den, var der opført en simpel hytte, fortrinsvis bygget af

træstammer, som var fældet i den omliggende skov, og skærmet imod vejret ved, at sprækkerne var udfyldt med mos, blandet med ler. Stammen af et ungt fyrretræ, af hvilket grenene var afhugget, og tværs over hvilket der i nærheden af toppen var bundet et stykke træ, var anbragt i opretstående stilling tæt ved døren som en rå fremstilling af det hellige kors. Lidt derfra på højre side rislede en kilde med det klareste vand frem af klippen og blev opfanget i en hul sten, der var blevet omdannet til et simpelt bassin. Idet vandet strømmede ud fra det, rislede det ned ad skrænten i en rende, som det selv havde dannet, og randt hen over den lille slette for derpå at tabe sig i den nærliggende skov.

Ved denne kilde lå ruinerne af et meget lille kapel, hvis tag delvis var styrtet ind. Bygningen havde, da den var hel, aldrig været mere end fem meter lang og tre meter bred, og det forholdsvis lave tag hvilede på fire koncentriske buer, der udgik fra bygningens fire hjørner og hver især blev båret af en kort, svær søjle. To af disse buer stod blottet, da taget var faldet ned imellem dem. Over de andre var det endnu helt. Man kom ind i dette gamle bedehus under en meget lav rundbue, som var smykket med flere rækker af de zigzag-ornamenter, der ligner hajfisketænder, og som man så ofte finder på de ældre angelsaksiske bygninger. Over udgangen hævede der sig på fire små søjler et klokketårn, hvori den grønne, vejrslåede klokke hang, hvis svage toner den sorte ridder nylig havde hørt.

Det hele stille og fredelige landskab lå blinkende i aftenens halvlys for den rejsendes blikke og gav ham sikkerhed for nattely, eftersom det var en særlig pligt for de eremitter, der

boede ude i skovene, at vise gæstfrihed imod rejsende, der var faret vild eller blevet overrasket af natten.

Ridderen gav sig derfor ikke tid til at tage de nys beskrevne enkeltheder nærmere i øjesyn, men idet han takkede St. Julian – de rejsendes skytspatron – der havde anvist ham et godt herberg, sprang han af hesten og bankede på eremitboligens dør med enden af sin lanse for at vække opmærksomhed og vinde adgang.

Det varede nogen tid, inden han modtog noget svar, og da svaret kom, var det ugunstigt.

"Gå videre, hvem du end er," lød det svar, der blev givet med en dyb, hæs stemme fra det indre af hytten, "og forstyr ikke Guds og St. Dunstans tjener i hans aftenandagt."

"Ærværdige fader," svarede ridderen, "det er en stakkels vandringsmand, som har forvildet sig i disse skove, og som nu vil give dig lejlighed til at vise din medlidenhed og gæstfrihed."

"Gode broder," svarede eremitboligens beboer, "det har behaget vor frue og St. Dunstan at bestemme mig til at være formål for disse dyder i stedet for at udøve dem. Jeg har ingen levnedsmidler her, som selv en hund ville dele med mig, og en hest, der blot var nogenlunde vel vant, ville forsmå mit leje – drag derfor videre på din vej, og Gud være med dig!"

"Men hvordan er det muligt for mig," svarede ridderen, "at finde vej gennem en skov som denne, når mørket falder på? Jeg beder Jer, ærværdige fader, så sandt I er en kristen, at åbne Jeres dør og i al fald vise mig vejen."

"Og jeg beder Jer, gode kristne broder," svarede eneboeren, "ikke at forstyrre mig længere. I har allerede afbrudt mig i et

pater, to *ave* og et *credo*, som jeg, elendige synder som jeg er, efter mit løfte skulle have sagt, før månen stod op."

"Vejen – vejen!" råbte ridderen, "giv mig oplysning om vejen, hvis jeg ikke kan vente mere af dig."

"Vejen," svarede eremitten, "er let at finde. Vejen fra skoven fører til et morads og derfra til et vadested, som man måske nok kan komme over, siden regnen har lagt sig. Når du er kommet over vadestedet, må du passe på at komme vel op ad den venstre bred, for den er noget stejl, og den sti, der fører op fra floden, skal, efter hvad jeg hører (for jeg forlader kun sjældent tjenesten i mit kapel) i den sidste tid være skredet ud på flere steder. Så må du følge den lige vej –"

"En sti, der er skredet ud – en stejl skrænt – et vadested og et morads!" afbrød ridderen ham. "Hr. eremit, om I så var den helligste mand, der nogen sinde har båret skæg og rosenkrans, skal dog ikke få mig til at følge denne vej i nat. Jeg vil lade dig vide, at du, der lever af egnens milde gaver – dårligt fortjente, som de vist nok er – ikke har nogen ret til at nægte den vejfarende nattely, når han er stedt i nød. Enten lukker du i en fart døren op, eller ved min salighed, jeg slår den ind og skaffer mig selv adgang!"

"Vejfarende ven," svarede eremitten, "vær ikke påtrængende. Hvis du tvinger mig til at bruge kødelige våben for at værge mig, vil det gå dig ilde."

I dette øjeblik blev en fjern gøen og knurren, som den rejsende i nogen tid havde hørt, overmåde høj og heftig og vakte den formodning hos ridderen, at eremitten, som truslen om at bane sig adgang med vold havde gjort ængstelig, havde kaldt de hunde, fra hvem denne larm hidrørte, til hjælp fra et

eller andet indre rum, i hvilket de havde ligget. Opbragt over denne foranstaltning af eremitten til at iværksætte sin ugæstfri hensigt sparkede ridderen så rasende til døren, at både stolper og hængsler rystede ved det.

Eneboeren, der ikke skøttede om at udsætte døren for en ny lignende rystelse, råbte nu højt:

"Hav tålmodighed, hav tålmodighed – spar dine kræfter, gode rejsende, så skal jeg straks lukke døren op, skønt det rimeligvis kun vil volde dig ringe glæde."

Døren blev altså lukket op, og eremitten, en høj, kraftigt bygget mand, med en kutte og hætte af sækkelærred, ombundet med et sivtov, stod foran ridderen. Han havde i den ene hånd en brændende kerte og i den anden en stav af skovæbletræ, så tyk og svær, at den med god føje kunne kaldes en knippel. To store, lodne hunde, halvt mynde, halvt bulbider, stod parat til at fare løs på den rejsende, så snart døren åbnedes. Men da lyset af kerten faldt på den udenfor stående ridders høje hjelmbusk og gyldne sporer, holdt eremitten, der sandsynligvis forandrede sine oprindelige hensigter, sine hjælpetroppers raseri i tømme, slog over i en trevent høflig tone og bød ridderen at træde indenfor i sin hytte, idet han undskyldte sin ulyst til at lukke op til sin bolig efter solnedgang ved at henvise til de mange røvere og fredløse, der strejfede om og hverken havde ærbødighed for vor frue, St. Dunstan eller for de hellige mænd, der tilbragte livet i disses tjeneste.

"Jeres celles fattigdom, gode fader," sagde ridderen, idet han så sig om og ikke opdagede andet end et leje af løv, et groft, udskåret egetræs-krucifiks, en messebog samt et råt, tilhugget bord, et par stole og nogle stykker simpelt husgeråd – "Jeres

celles fattigdom skulle synes at yde tilstrækkeligt værn imod ethvert overfald af røvere, for ikke at tale om den hjælp, I kan have af to pålidelige hunde, der ser ud til at være store og stærke nok til at gøre det af med en hjort og naturligvis også til at tage det op med de fleste mennesker."

"Den gode skovfoged," sagde eremitten, "har tilladt mig at have disse dyr hos mig til at beskytte mig i min ensomhed, indtil tiderne bliver bedre."

Ved disse ord satte han sin kerte i en snoet jernarm, der tjente som lysestage, og idet han satte det trebenede egetræsbord hen foran den hendøende ild, som han friskede op på med noget tørt træ, satte han en stol hen på den ene side af bordet og vinkede til ridderen, at han skulle gøre lige så på den anden side.

De satte sig ned og stirrede meget alvorligt på hinanden, mens hver især i sit stille sind tænkte, at han sjældent havde set en kraftigere og mere atletisk skikkelse end den, der sad lige overfor ham.

"Ærværdige eremit," sagde ridderen efter længe at have stirret stift på sin vært, "om jeg ikke derved forstyrrer Jeres fromme betragtninger, vil jeg gerne spørge Jeres Hellighed om tre ting. For det første, hvor jeg skal sætte min hest, for det andet, hvad aftensmad jeg kan få, og for det tredje, hvor jeg skal tage nattelejet."

"Jeg vil svare Jer med min finger," sagde eremitten, "fordi det strider imod mine grundsætninger at tale med ord, når tegn kan gøre samme nytte."

Med disse ord pegede han efter hinanden på to hjørner af hytten.

"Jeres stald," sagde han, "er der – Jeres seng er der og," tilføjede han, idet han fra en hylde bagved sig nedtog en træskål med et par håndfulde tørrede ærter og satte den på bordet, "Jeres aftensmad er her."

Ridderen trak på skuldrene, gik ud af hytten, trak sin hest, som han midlertidig havde bundet til et træ, ind i den og tog med megen omhu sadlen af den, hvorpå han bredte sin egen kappe over dyrets trætte ryg.

Eremitten syntes at røres lidt af medlidenhed ved den omhu og færdighed, hvormed den fremmede sørgede for sin hest, og idet han mumlede noget om foder, som skovfogeden havde liggende her til sin hest, trak han et knippe hø frem fra en krog og spredte det for ridderens ganger. Straks efter rystede han også nogle tørre bregner ud i den krog, han havde anvist rytteren til natteleje. Ridderen takkede ham for hans artighed, og da begge havde besørget deres forretninger, satte de sig igen til bordet, på hvilket den ovenomtalte skål med tørre ærter stod imellem dem. Efter en lang bordbøn, som engang havde været latin, men i hvilken der nu kun var få spor tilbage af dette oprindelige sprog undtagen hist og her endelsen på et eller andet ord, en eller anden talemåde, gav eremitten sin gæst et eksempel ved beskedent i sin meget store mund, besat med tænder, der både i skarphed og hvidhed kunne måle sig med et vildsvins tandsæt, at putte tre eller fire tørre ærter, et tarveligt kornforråd, skulle man synes, for så stor og kraftig en mølle.

For at følge et så priseligt eksempel lagde ridderen sin hjelm, sit brystharnisk og størstedelen af sin rustning fra sig og viste eremitten et hoved besat med tykt, krøllet, gult hår, ædle ansigtstræk, blå øjne, mærkværdigt klare og spillende, en

velformet mund, hvis overlæbe skjultes af knebelsbarter af mørkere farve end håret, og i det hele et ansigt, der tydede på kækhed, dristighed og virkelyst og stemte godt med den kraftige skikkelse.

Ligesom for at gøre gengæld for den tillid, hans gæst viste ham, slog eremitten sin hætte tilbage og fremviste et rundt, kugleformet hoved, der tilhørte en mand i livets kraftigste alder. Hans kronragede isse, der var omgivet af en krans af stift, kruset, sort hår, lignede noget en kvægfold, omgivet med et højt hegn. Der var ikke i trækkene noget, som tydede på strengt munkeliv og asketisk forsagelse. Tværtimod var det et kækt, noget mut ansigt med tykke, sorte øjenbryn, en hvælvet pande og kinder så røde og runde som en trompeters; fra dem hang et langt, kruset sort skæg ned. Et sådant ansigt i forbindelse med den hellige mands kraftige skikkelse tydede mere på nydelsen af oksebove og dyrekøller end på ærter og andre bælgfrugter. Denne modsigelse imellem mandens ydre og hans foregivne levevis undgik ikke gæstens opmærksomhed. Efter at han med stort besvær havde tygget en mundfuld af de tørre ærter, fandt han det uomgængeligt nødvendigt at anmode sin fromme vært om at give sig noget at drikke, og denne efterkom anmodningen ved at stille en stor kande med det reneste kildevand for ham.

"Det er fra St. Dunstans kilde," sagde han, "i hvilken han fra den ene solopgang til den anden døbte fem hundrede danske og britiske hedninger – priset være hans navn!"

Og idet han lagde sit sorte skæg op imod kanden, tog han en slurk, der var langt mere mådeholden, end man efter hans varme lovtale skulle have ventet.

"Det synes mig, ærværdige fader," sagde ridderen, "at den smule, I spiser, og denne hellige, men noget tynde drik har næret Jer mærkværdig godt. I ser ud som en mand, der er mere skikket til at vinde prisen i en brydeleg eller stokkekamp eller sværdleg end til at tilbringe Jeres dage i denne øde skov med at synge messer og leve af tørre ærter og koldt vand."

"Hr. ridder," svarede eremitten, " tænker som en uvidende lægmand, sådan som kødet indgiver Jer det. Det har behaget vor frue og min skytshelgen at velsigne den ringe kost, jeg under mig, lige som bælgfrugterne og vandet velsignedes for Sadrachs, Mesbechs og Abednegos børn, der hellere nød dem, end de ville besmitte sig med den vin og de kostelige retter, som blev sat for dem af saracenernes konge."

"Hellige fader," sagde ridderen, "på hvis åsyn det har behaget Himlen at udføre et sådant mirakel, tillad en syndig lægmand at spørge dig om dit navn?"

"Du kan," svarede eremitten, "kalde mig klerken i Copmanhurst, for sådan kaldes jeg i disse egne. Folk plejer vel at tilføje ordet *hellig*, men det holder jeg ikke af, fordi jeg er uværdig til en sådan benævnelse. Og nu, tapre ridder, tør jeg nu spørge Jer om min hæderværdige gæsts navn?"

"Ja visselig," sagde ridderen, "hellige klerk i Copmanhurst, folk kalder mig i disse egne den sorte ridder – mange føjer dertil tilnavnet *Driverten*, men jeg er ingenlunde så ærgerrig, at jeg lægger vægt på at blive hædret med dette tilnavn."

Eremitten kunne næppe lade være at smile over sin gæsts svar.

"Jeg skønner vel, ridder Drivert," sagde han, "at du er en mand med klogskab og forstand, og ydermere ser jeg, at min

fattige munkekost ikke smager dig, der måske har været vant til det lystige liv ved hoffet og i lejren og til byernes overdådighed; og nu kommer jeg i tanker om, ridder Drivert, at da den gavmilde og kristenkærlige skovfoged efterlod disse hunde til min beskyttelse samt disse knipper hø, efterlod han også nogen føde, men da den ikke egnede sig til min brug, var den under mine vægtigere granskninger gået mig helt i glemme."

"Det turde jeg gøre min ed på," sagde ridderen "lige fra I slog Jeres hætte tilbage, hellige klerk, var jeg overbevist om, at der var bedre føde i Jeres celle. Jeres skovfoged er en flink mand, og ingen, som så dine møllesten slide i disse ærter og din hals oversvømmet med dette ublide element, kunne se dig fordømt til sådan hestefoder og sådan hestedrik" (dermed pegede han på de levnedsmidler, der stod på bordet) "uden at sørge for, at din kost blev forbedret. Lad os derfor ufortøvet se på skovfogedens gode gave."

Eremitten så vist på ridderen med et blik, hvori var et komisk udtryk af tvivlrådighed, som om han ikke rigtig vidste, om han ville handle klogt ved at stole på sin gæst. Der var imidlertid i ridderens træk så megen åben kækhed, som der kunne findes i noget ansigt. Der var også i hans smil noget uimodståelig komisk, og det røbede en ærlighed og trohjertethed, som hans vært ikke kunne lade være at sympatisere med.

Efter at de havde vekslet et par stumme blikke, gik eremitten hen til den anden side af hytten og åbnede en lem, der var skjult med stor omhu og en vis sindrighed. Ud af et mørkt rum, hvortil denne lem gav adgang, hentede han en stor postej, der var bagt i en tinskål af usædvanIigt omfang. Denne mægtige ret

satte han foran sin gæst, der skar hul på den med sin daggert og skyndte sig at gøre sig bekendt med dens indhold.

"Hvor længe er det siden, den gode skovfoged har været her?" sagde ridderen til sin vært efter i hast at have slugt nogle mundfulde af denne forstærkning til eremittens gode beværtning.

"Omtrent to måneder," svarede pateren hastigt.

"Ved den sande Gud," svarede ridderen, "alt i Jeres eremitbolig er vidunderligt, hellige klerk, for jeg ville have svoret på, at den fede råbuk, der har leveret indholdet til denne vildtpostej, havde løbet på sine ben i denne uge."

Eremitten blev lidt betuttet ved denne bemærkning, og han satte desuden et noget ynkeligt ansigt op, mens han så, hvordan det svandt i postejen, som hans gæst gjorde fortvivlede indhug i, en krigsfærd, som han efter tidligere forsikringer om sin afholdenhed ikke kunne finde noget påskud til at tage del i.

"Jeg har været i Palæstina, hr. klerk," sagde ridderen, idet han brat standsede, "og jeg mindes, at det er skik der, at enhver vært, som beværter en gæst, skal give ham sikkerhed for, at den spise, han byder ham, er sund, ved at han spiser sammen med ham. Langt være det fra mig at nære mistanke til en så hellig mand om, at I på nogen måde skulle handle imod gæstfrihedens pligter, men ikke desto mindre vil jeg være Jer meget forbunden, om I vil følge denne østerlandske skik."

"For at berolige Jeres ufornødne betænkeligheder, hr. ridder, vil jeg for en gangs skyld afvige fra min regel," svarede eremitten. Og da der i de tider ingen gafler var, jog han straks fingrene ned i det indre af postejen.

Da isen først var brudt, syntes gæsten og værten at kappes om, hvem der kunne vise den bedste appetit, og skønt den første sandsynligvis havde fastet længst, overgik eremitten ham dog ubetinget.

"Hellige klerk," sagde ridderen, da hans hunger var stillet, "jeg tør vædde min gode hest derhenne imod en zechin, at den brave skovfoged, som vi skylder vildtet, også har ladet en stob vin eller en kande kanarisekt eller en anden sådan ubetydelighed stå her for at gøre denne herlige postej følge. Det er jo vist nok en ting, som er ganske uværdig til at fæstne sig i en så streng eneboers erindring, men jeg tænker, at om I endnu engang så efter i kælderen derhenne, så ville I finde, at jeg har ret i min formodning."

Eremitten svarede med et grin, og idet han atter gik hen til lemmen, trak han en læderflaske frem, der kunne rumme omtrent seks potter. Han fremtog også to store bægre, der var lavet af uroksehorn og beslået med sølv. Da han på denne måde havde sørget for en god drik til at skylle aftensmaden ned med, syntes han at mene, at yderligere ophævelser og betænkeligheder fra hans side var ufornødne, og idet han fyldte begge bægre og på angelsaksisk vis sagde: " Hr. ridder Drivert" tømte han sit i en slurk.

"*Drink hael*, hellige klerk af Copmanhurst," svarede krigeren og gjorde sin vært besked i et lignende bredfyldt bæger.

"Hellige klerk," sagde den fremmede, efter at det første bæger således var skyllet ned, "jeg kan ikke lade være at undres over, at en mand, der har sådanne muskler og sener som du, og som desuden viser sådanne gaver som bordfælle, kan få i sinde at skjule sig i denne udørk. Efter mit skøn er du bedre egnet til at

værge en borg, spise kraftig spise og drikke stærke drikke end til at leve her af bælgfrugter og vand eller af skovfogedens milde gaver. Var jeg som du, ville jeg skaffe mig både tidsfordriv og rigelig føde af kongens dyr. Der er mangen en god flok i disse skove, og en buk, der går til St. Dunstans kapellan, vil aldrig blive savnet."

"Ridder Drivert," svarede klerken, "det er farlige ord og jeg beder dig, lad sådan tale fare. Jeg er en eremit, som er kongen og loven tro, og ødelagde jeg min herres og konges vildt, ville jeg være sikker på fangehullet, ja, om min kutte ikke reddede mig, ville jeg stå i fare for at blive hængt."

"Ikke des mindre, var jeg som du," sagde ridderen, "så ville jeg gå ud i måneskinnet, når skovfogederne og skovløberne lå i deres lune seng, og ind imellem, mens jeg sagde min bøn, ville jeg lade en pil flyve ind mellem de flokke af brune dyr, der græsser på lysningerne i skoven. Sig mig oprigtigt, hellige klerk, har du aldrig øvet sådan et tidsfordriv?"

"Min gode Drivert," svarede eremitten, "du har set alt, hvad der vedkommer dig, i min husholdning, og endda noget mere, end den mand fortjener, der skaffer sig husly med vold. Tro mig, det er bedre at nyde det gode, Vorherre sender dig, end at være uforskammet nysgerrig efter, hvordan det kommer. Skænk i dit bæger og drik, og det beder jeg dig, bring mig ikke ved flere næsvise spørgsmål til at vise, at du næppe kunne have skaffet dig husly her, hvis jeg for alvor havde villet sætte mig imod det."

"På min tro," sagde ridderen, "du gør mig mere nysgerrig end nogen sinde! Du er den mest gådefulde eremit, jeg nogen sinde i mit liv har truffet på, og inden vi skilles, vil jeg vide nærmere

besked med dig. Hvad dine trusler angår, hellige mand, så må du vide, at du taler med en mand, hvis håndtering det er at opsøge faren, hvor som helst den er at finde."

"Ridder Drivert, jeg drikker dig til," sagde eremitten, "jeg har megen ærbødighed for din tapperhed, men såre lidt for din forstand. Hvis du vil prøve våben med mig, så vil jeg i al venskabelighed og broderlig kærlighed give dig sådan pønitense og absolution, at du i de næste tolv måneder ikke skal indlade dig på nysgerrighedens slemme synd."

Ridderen drak ham til og bad ham at nævne sine våben.

"Der er ingen," svarede eremitten, "lige fra Dalilas saks og Joels nagle indtil Goliaths sværd, uden at jeg kan tage det op med dig i brugen af dem. Men skal jeg gøre et valg, hvad siger du da, gode ven, til dette legetøj?"

Med disse ord lukkede han op for et andet aflukke og fremtog af det et par brede sværd og skjolde af den slags, som fribønderne i den tid brugte. Ridderen, som holdt øje med hans bevægelser, bemærkede, at dette andet aflukke var forsynet med to eller tre almindelige buer, en flitsbue og nogle knipper pile til begge arter af buer. En harpe og nogle andre sager af meget lidet gejstligt udseende kom ligeledes til syne, da der blev lukket op for dette mørke aflukke.

"Jeg lover dig, broder klerk," sagde han, "at jeg ikke vil stille dig flere krænkende spørgsmål. Indholdet af det skab er et svar på alle mine forespørgsler, og jeg ser et våben der" (med disse ord bukkede han sig ned og tog harpen frem) "på hvilket jeg med større glæde vil vise min færdighed over for dig end med sværd og skjold."

"Jeg håber, hr. ridder," sagde eremitten, "at du ikke har givet særlig årsag til dit tilnavn Drivert. Det siger jeg dig, du er mig slemt mistænkelig. Men du er jo min gæst, og derfor vil jeg ikke sætte dit mandsmod på prøve uden din frie vilje. Sæt dig da ned, og fyld dit bæger. Lad os drikke, synge og være glade. Hvis du kan synge en god vise, skal du være velkommen til et stykke god postej i Copmanhurst, så længe jeg betjener St. Dunstans kapel, hvilket med Guds bistand vil vare, indtil jeg ombytter min grå kutte med grønsværstæppet. Men skænk dig nu et krus, for det vil tage nogen tid at stemme harpen, og intet klarer stemmen og skærper øret så godt som et bæger vin. Jeg for min del kan nok lide at mærke druesaften ude i fingerspidserne, inden de lader harpestrengene klinge."

17

Hver aften i den stille krog
jeg åbner spændet på min bog
og læser om martyrens kval,
om evig løn i himmelsal.
Mens lyset brænder mat, jeg lover
min Gud i sang, før ind jeg sover.

* * *

Hvo vil ej bytte pomp og pragt
for eremittens simple dragt
og foretrække hyttens fred
for verdens larm og herlighed?

– Warton.

Trods den muntre eremits råd, som hans gæst villigt efterkom, fandt han det ikke let at få harpen stemt.

"Det synes mig, hellige fader," sagde han, "at instrumentet mangler en streng, og at resten er blevet noget ilde behandlet."

"Ej, så du kan mærke det?" svarede eremitten. "Det viser, at du er en mester i kunsten. Vin og svir!" tilføjede han, idet han alvorlig vendte sine øjne imod himlen, "vin og svir er skyld i det hele! Jeg sagde nok til Allan-a-Dale, minnesangeren fra Norden, at han ville skade harpen, når han rørte ved den efter det syvende bæger, men han ville ikke lade sig noget sige. Ven, jeg drikker på, at dit forsøg må lykkes!"

Med disse ord tømte han med stort alvor sit bæger og rystede på hovedet over den skotske harpesangers mangel på mådehold.

Ridderen havde imidlertid bragt strengene i nogen orden og spurgte efter et kort forspil sin vært, om han ønskede en *sirvente* i *Oc*sproget eller en *lai* i *Oui*sproget eller en *virelai* eller ballade på jævnt engelsk.

"En ballade, en ballade," sagde eremitten, "hellere end alle de franske *oc*'er og *oui*'er. Ægte engelsk er jeg, hr. ridder, og ægte engelsk var min skytspatron St. Dunstan, og han foragtede *oc* og *oui*'er, lige som han ville have foragtet en spån af den ondes hov – ægte engelsk er det eneste, der skal synges i denne celle."

"Så vil jeg," sagde ridderen, "prøve på en ballade, som er digtet af en angelsaksisk sanger, som jeg har kendt i det hellige land."

Det skønnedes hurtigt, at hvis ridderen end ikke var en fuldendt mester i sangkunsten, så var hans smag dog i alt fald blevet uddannet under de bedste lærere. Kunst havde lært ham at bøde på fejlene ved en stemme, der havde ringe omfang og af naturen var snarere hård end blød, og havde i det hele gjort alt, hvad uddannelsen formår, for at erstatte naturlige mangler. Hans udførelse ville derfor rimeligvis være blevet betegnet som overmåde agtværdig selv af kyndigere dommere end eremitten, især da ridderen lagde i tonerne snart en ikke ringe ild, snart en vemodig begejstring, der gav de vers, han sang, kraft og energi.

Korsfarerens hjemkomst.

Med heltery fra mangt et tog
Korsfareren mod hjemmet drog;
Det kors, han på sin skulder bar,
I kamp og uvejr falmet var.
Et bulet skjold med rift på rift
Var tegn på mangen stolt bedrift;
Nu, mens mærket faldt, hans sang
Op til hans dames vindue klang: –

"Hil, skønne, dig! din riddersmand
er kommet fra det gyldne land;
men uden skatte står han her,
han ejer kun sit gode sværd,
stridshesten, som mod fjenden fo'r,
og lansen, som han slog til jord;
fuld løn det er dog for mit mod,
om du, min Thekla, er mig god.

Hil, skønne, dig! din kærlighed
gav armen kraft, når hårdt jeg stred;
ja, unævnt skal di blive ej,
hvor ridderskaren flokker sig;
minstrellens sang, heroldens ord
skal prise dig i syd og nord:
"Hin fagre mø – ved Askalon
gav hendes blik os sejr i hånd!"

Se smilet! – det gav sværdet od
og voldte mangen enkes gråd;
det slog Iconiums sultan ned

trods egen kraft og Muhammed.
Se lokkers guld – halvt dækker de
og halvt de viser halsens sne;
hvert enkelt lille gyldenhår
en hedning stærk gav banesår!

Hil, skønne dig! – det navn jeg vandt,
jeg skænker dig som elskovspant.
Men duggen falder, det er nat,
du åbner døren nu, min skat!
Vant er jeg nu til Syriens glød,
og blæsten her er kold som død;
lad elskov sejre, vær ej bly,
gør salig den, der vandt dig ry!"

Mens sangen blev foredraget, bar eremitten sig ad ganske som en kritiker af første rang nu til dags ved en ny opera. Han lænede sig med halvt tillukkede øjne tilbage på sin stol; snart foldede han sine hænder, legede med sine tommelfingre og syntes hensunket i tanker, snart gyngede han op og ned med sine udstrakte hænder og bevægede dem sagte i takt efter musikken. Ved et par strofer, som særligt tiltalte ham, ydede han selv lidt bistand, da ridderens stemme ikke syntes at kunne gå så højt, som hans fine smag ønskede. Da sangen var endt, erklærede eneboeren med fynd, at det var en god sang, og at den var blevet sunget godt.

"Men alligevel," sagde han, "tror jeg, at min angelsaksiske landsmand må have gået i flok med normannerne så længe, at han er blevet smittet af tonen i deres tungsindige arier. Hvad førte den brave ridder fra hjemmet og hvad kunne han vente

andet end ved sin hjemkomst at finde sin hjertenskær nok så artigt trolovet med en rival og sin serenade, som de kalder den, lige så lidt påagtet som en kats mjaven i tagrenden? Ikke desto mindre, hr. ridder, drikker jeg dette bæger på dit vel og på alle sande elskendes vel – jeg er bange for, at du ikke hører til den slags," tilføjede han, da han lagde mærke til, at ridderen, hvis hoved begyndte at blive ophedet af den megen drikken, spædede sit vinkrus op med vandkrukken.

"Hvad," sagde ridderen, "fortalte du mig ikke, at dette vand kom fra din hellige skytspatrons, St. Dunstans, kilde?"

."Jo, visselig," sagde eremitten, "og mange hundrede hedninge døbte han i den, men jeg har aldrig hørt, at han har drukket af den. Alt bør anvendes på rette måde her i verden. St. Dunstan vidste så godt som nogen, hvad rettigheder en gemytlig klosterbroder har."

Med disse ord tog han harpen og underholdt sin gæst med følgende karakteristiske sang til en slags omkvæd, der hørte med til de gamle engelske sange og sagdes at skrive sig fra druidernes tid:

Barfodsmunken.

Kammerat, jeg vil give dig et år eller to,
søg Europa igennem uden rist eller ro,
en mand så glad og munter som barfodsmunken – nej,
søger du, til du styrter, du finder ham ej.

En ridder galopperer for sin dame i dyst,
ved aften hjem han bæres med gennemboret bryst;
i hast jeg ham skrifter – for på den ganske jord
hans dame ved ej bedre trøst end barfodsmunkens ord.

En konge? – Pyt! For hætten og munkekappens uld
gav mangen prins med glæde sit purpur og guld,
men bytte med en krone sin kære kutte grå –
nej, nej så dum en tiggermunk du sikkert aldrig så.

På vandring drager munken; det hele fede land
sit herredom, sit eje han trøstigt nævne kan;
han går, hvor det ham lyster, og når han hvile vil,
står hver mands dør ham åben, hvert hus ham hører til.

Man venter ham til middag; tom lænestolen står,
og ingen rører suppen, før han til sæde går;
for sidde blødt ved ilden og blive dygtig mæt,
det skulle jeg mene, er barfodsmunkens ret.

Man venter ham til aften; Postejen damper alt,
det sorte krus de fylder og brygger øl af malt,
før jager konen manden ud på den våde eng,
før hendes munk skal mangle en pude i sin seng.

Højt leve da sandaler og kutte og snor,
frygt Djævlen, ær din pave, det er et visdomsord;
at plukke livets roser, men uden tornens stik,
den gave barfodsmunken fremfor de andre fik.

"På min tro," sagde ridderen, "du har sunget vel og lystigt, og din egen orden til stor pris. Og siden I taler om Djævelen, hellige klerk, er I da ikke bange for, at han skal aflægge Jer et besøg ved en eller anden ukanonisk tidsfordriv?"

"Jeg ukanonisk!" svarede eremitten, "jeg afviser denne beskyldning – jeg afviser den aldeles bestemt. Jeg forretter ærligt og redeligt tjenesten i mit kapel – to messer om dagen,

morgen og aften, prime, middagsbøn og vesper, *ave*, *credo*, *pater* –"

"Undtagen i månelyse nætter, når jagttiden er begyndt," sagde hans gæst.

"*Exceptis excipiendis*," svarede eremitten, "som vor gamle abbed lærte mig at sige, når uforskammede lægmænd skulle finde på at spørge mig, om jeg overholdt hver lille forskrift af min orden."

"Sandt nok, hellige fader," sagde ridderen; "men Djævlen er opsat på at holde udkig efter sådanne undtagelser. Han går rundt, ved du nok, som en brølende løve."

"Lad ham kun brøle her, om han tør," sagde broderen. "Et rap med mit tov skal bringe ham til at hyle så højt, som selve St. Dunstans gloende tænger fik ham til at brøle. Jeg har aldrig været bange for noget menneske, og lige så lidt er jeg bange for djævelen og hans yngel. Sankt Dunstan, Sankt Dubric, Sankt Winibald, Sankt Winifred, Sankt Swibert, Sankt Willick, ikke at forglemme Sankt Thomas a Kent og min egen ringhed oven i købet – jeg trodser hver en djævel, enten han så kommer med studset eller med lang hale. Men jeg vil forresten betro Jer en hemmelighed, min ven, jeg taler aldrig om sådanne sager før efter fromessen."

Han ledte da talen hen på noget andet. Stadig vildere blev de to personers lystighed, og mangen en sang veksledes iblandt dem, da deres drikkelag blev afbrudt ved en lydelig banken på eremitboligens dør.

Anledningen til denne afbrydelse kan vi kun forklare ved at berette, hvordan det gik med et andet sæt af personerne i vor

fortælling, for ligesom den gamle Ariosto lægger vi ikke vind på stadig at følge en enkelt person i vort drama.

18

Afsted! vor vej går igennem dal og kløft,
hvor dåens kalv om bange moder springer,
hvor solens stråler over græsset spiller,
i kamp med skyggerne fra egens løv –
Afsted! Afsted! – det er en prægtig vej,
når højt fra himlens bue solen lyser.
men mørk og farlig, når den blege måne
usikkert flimrer bag de sorte stammer.

– Ettrick Skov.

Da Cedric Angelsakseren så sin søn segne bevidstløs om på kamppladsen ved Ashby, var hans første indskydelse at befale sine egne folk at tage ham i deres varetægt og sørge for ham, men ordene blev siddende i hans hals. Han kunne ikke overtale sig til i en sådan forsamlings nærværelse at anerkende den søn, som han havde forstødt og gjort arveløs. Han bød imidlertid Oswald at holde øje med ham og befalede ham og to af hans livegne at bringe Ivanhoe til Ashby, så snart mængden havde spredt sig. Der var dog andre, som var kommet Oswald i forkøbet med denne barmhjertighedsgerning. Mængden spredtes visselig, men ridderen var intetsteds at se.

Forgæves så Cedrics mundskænk sig om efter sin unge herre – han så blodpletten, hvor han nylig var segnet om, men ham selv så han ikke længere. Det så ud, som om venlige feer havde ført han bort fra stedet. Måske Oswald – der var overtroisk som alle angelsaksere, ville have opstillet en sådan forklaring over Ivanhoes forsvinden, hvis ikke hans blik pludselig var faldet på

en person, der var klædt som riddersvend, men i hvem han genkendte sin medtjener Gurth. Ængstelig bekymret for sin herres skæbne og fortvivlet over hans pludselige forsvinden søgte den forvandlede svinehyrde alle vegne efter ham og havde, mens han gjorde det, forsømt at holde sit ansigt skjult, hvor af hans egen sikkerhed var afhængig. Oswald anså det for sin pligt at bemægtige sig Gurth som en undvegen livegen, hvis skæbne hans herre skulle afgøre.

De yderligere efterforskninger, mundskænken anstillede angående Ivanhoes skæbne, førte ikke til andet resultat, end at han af de omstående erfarede, at ridderen var blevet varsomt løftet op af nogle velklædte svende, anbragt i en bærestol, der tilhørte en dame, som havde været til stede ved turneringen, og øjeblikkelig bragt ud af trængslen. Da Oswald havde fået denne besked, besluttede han at vende tilbage til sin herre for at få nærmere instruktioner og medtog Gurth, som han betragtede som en person, der var løbet bort fra Cedrics tjeneste.

Angelsakseren havde været meget levende bekymret for sin søn; for naturen havde gjort sin ret gældende trods den patriotiske stoicisme, der gjorde sit bedste for at fornægte den. Men aldrig så snart erfarede han, at Ivanhoe befandt sig under god og rimeligvis venskabelig pleje, før den faderlige ængstelse, der var blevet vakt ved tvivlen om hans skæbne, atter veg for en følelse af krænket stolthed og harme over det, han betegnede som Wilfreds sønlige ulydighed.

"Lad ham gå sin egen vej," sagde han, "lad dem læge hans sår, for hvis skyld han har fået dem. Han er bedre skikket til det normanniske ridderskabs gøglerier end til at hævde sine

engelske forfædres ry og hæder med glavindet og hellebarden, sit fædrelands gode, gamle våben."

"Hvis det," sagde den tilstedeværende Rowena, "er nok at være rådsnar og kæk – at være den gæveste blandt de gæve og den mildeste blandt de milde, så kender jeg ingen røst undtagen hans faders –"

"Ti stille, lady Rowena! – Dette er det eneste emne, jeg ikke vil høre Jer tale om. Gør Jer i stand til prinsens gæstebud; vi er blevet indbudt til det med usædvanlig ærbødighed og artighed, sådan som de overmodige normanner kun sjældent har vist vort folk siden den ulykkelige kamp ved Hastings. Derhen vil jeg gå, om det så blot var for at vise disse stolte normanner, hvor lidt en angelsakser tager sig den skæbne nær, som har ramt en søn, der kunne besejre deres tapreste mænd."

"Der hen," sagde Rowena, "går jeg ikke, og jeg beder Jer at tage Jer vel i vare, at ikke det, I kalder mod og fasthed, vil blive regnet for hårdhjertethed."

"Så bliv da hjemme, utaknemmelige dame," svarede Cedric, "du er den hårdhjertede, når du kan ofre et underkuet folks vel for en dårlig og utilbørlig tilbøjelighed. Jeg vil opsøge den ædle Athelstane og med ham være til stede ved John af Anjous gæstebud."

Han gik altså til gæstebuddet, hvis vigtigste begivenheder vi allerede har berettet. Straks da de angelsaksiske thaner forlod borgen med deres følge, steg de til hest, og under den travlhed, som fulgte, faldt Cedrics blik for første gang på den bortløbne livegne Gurth. Den ædle angelsakser var, som vi har set, gået fra gæstebuddet i et ikke synderlig blidt lune og trængte kun til et påskud for at lade sin vrede gå ud over en eller anden.

"Lænker!" råbte han, "lænker! – Oswald – Hundibert! Slyngler og hunde! Hvorfor lægger I ikke lænker på den træl?"

Uden at vove nogen indvendinger bandt Gurths kammerater ham med en grime, som var det tov, der var nærmest for hånden. Han fandt sig i denne behandling uden nogen indsigelse, kun sendte han sin herre et bebrejdende blik og sagde:

"Det kommer der af at elske Jeres kød og blod højere end mit eget."

"Til hest og afsted!" sagde Cedric.

"Det er visselig på høje tid," sagde den ædle Athelstane "for rider vi ikke meget hastigt, så vil den aftensmad, som den ærværdige abbed Waltheoff har tilberedt, blive spoleret."

De rejsende red imidlertid så rask til, at de nåede St. Witholds kloster, inden det frygtede uheld indtraf. Abbeden, der selv var af gammel angelsaksisk byrd, modtog de fornemme angelsaksere med deres folks rundelige og overdådige gæstfrihed, som de nød med velbehag indtil en sen eller rettere en tidlig time og ej heller tog de afsked med deres ærværdige vært næste morgen, forinden de med ham havde nydt en god frokost.

Da toget forlod klostergården, indtraf der en hændelse, som noget ængstede angelsakserne, der af alle Europas folk var de, som tog mest hensyn til varsler, og til hvem man kan spore tilbage de forestillinger i så henseende, som endnu kan findes blandt den engelske almues sagn. For normannerne, der var en blandet race og i forhold til de tiders oplysning i besiddelse af større dannelse, havde ladet de fleste af de overtroiske forestillinger fare, som deres forfædre havde medbragt fra

Skandinavien, og gjorde sig til af deres fordomsfrie anskuelser om sådanne sager.

Den agtværdige profet, som i nærværende tilfælde vakte frygten for en truende ulykke, var ingen mindre end en stor, mager, sort hund, der sad og tudede ynkeligt, da de forreste ryttere red ud af porten, og derefter med en heftig gøen sprang frem og tilbage og syntes tilbøjelig til at slutte sig til selskabet.

"Jeg ynder ikke den musik, fader Cedric," sagde Athelstane; for med denne ærbødige benævnelse var han vant til at tiltale ham.

"Jeg heller ikke, onkel," sagde Wamba, "jeg er meget bange for, at vi kommer til at betale spillet."

"Efter min mening," sagde Athelstane, på hvis erindring abbedens gode øl (for Burton var allerede dengang kendt for denne fortræffelige drik) havde gjort et gunstigt indtryk – "efter min mening gør vi bedre i at vende om og blive hos abbeden til i eftermiddag. Det er uheldigt at rejse, når ens vej krydses af en munk, en hare eller en tudende hund, før man har nydt sit næste måltid."

"Afsted," sagde Cedric utålmodigt, "dagen er allerede for kort til vor rejse. Hvad hunden angår, ved jeg, at det er min bortløbne livegne Gurths køter, en forløben døgenigt ligesom dens herre."

Med disse ord løftede han sig i stigbøjlerne, ærgerlig over denne forstyrrelse i sin rejse, og kastede sit kastespyd efter stakkels Fangan – for Fangan var det, som efter at have sporet sin herre så vidt på hans hemmelige udflugt, havde tabt hans spor her og nu på denne underlige måde gav sin glæde luft over gensynet af ham. Kastespyddet tilføjede dyret et sår ved den

øverste del af forbenet og havde nær spiddet det til jorden, og Fangan løb hylende bort fra den forbitrede thans nærhed. Gurths hjerte svulmede, for dette forsøg på at dræbe hans trofaste følgesvend gjorde langt dybere indtryk på ham end den hårde behandling, han selv havde fået. Efter forgæves at have forsøgt at løfte sin hånd op til sine øjne sagde han til Wamba, der ved synet af sin herres dårlige lune klogeligt havde trukket sig tilbage til bagtroppen.

"Jeg beder dig, giv mig den tjeneste at tørre mine øjne med fligen af din kappe. Jeg har fået støv i dem, og jeg kan for disse bånd ikke hjælpe mig selv enten på den ene eller den anden måde."

Wamba gjorde ham den forlangte tjeneste, og de red side om side i nogen tid, uden at Gurth i sin bedrøvelige stemning talte et ord. Endelig kunne han ikke længere tvinge sine følelser.

"Ven Wamba," sagde han, "af alle dem, der er narre nok til at tjene Cedric, er du den eneste, der forstår at vise din naragtighed sådan, at han finder sig i den. Gå derfor hen til ham, og fortæl ham, at hverken af hengivenhed eller af frygt vil Gurth tjene ham længere. Han kan hugge hovedet af mig – han kan piske mig – han kan belæsse mig med jern, men for fremtiden skal han aldrig tvinge mig hverken til at holde af ham eller til at lystre ham. Gå hen til ham og sig, at Gurth, Beowulphs søn, siger sig fra hans tjeneste."

"Nej," sagde Wamba, "nar som jeg er, vil jeg dog visselig ikke løbe til nar for dig. Cedric bar et kastespyd til siddende i bæltet, og du ved, han fejler ikke altid sit mål."

"Mig er det lige meget," svarede Gurth, "om han straks tager mig til mål. I går lod han Wilfred, min unge herre, ligge i sit

blod. I dag har han lige for mine øjne forsøgt at dræbe det eneste levende væsen foruden ham, der nogen sinde har vist mig godhed. Ved St. Edmund, St. Dunstan, St. Withold, St. Edward bekenderen og alle andre angelsaksiske helgener i kalenderen" (Cedric svor aldrig ved noget, der ikke var af angelsaksisk herkomst, og alle hans folk drog de samme grænser for deres fromhed) "det tilgiver jeg ham aldrig."

"Efter hvad jeg tror," sagde narren, der var vant til hyppigt at være fredsstifter imellem tyendet, "var det ikke vor herres agt at skyde Fangan, men kun at skræmme den. For, hvis du lagde mærke til det, han løftede sig op i stigbøjlerne, lige som om han udtrykkelig var bestemt på at kaste over målet og det ville han også have gjort, hvis Fangan ikke i samme øjeblik tilfældigvis var sprunget op og havde fået en smule skramme, som jeg vil forpligte mig til at kurere med for et par skilling tjære."

"Ja, troede jeg det," sagde Gurth, "kunne jeg bare tro det – men nej – jeg så, at han tog godt sigte med spyddet – jeg hørte det suse gennem luften, så man rigtig kunne høre, hvor bister og gal dén var, der kastede det, og det rystede, da det havde sat sig fast i jorden, som om det var ærgerligt over, at det havde fejlet sit mål. Ved St. Antonius' galt, jeg siger ham op!"

Og den fortørnede svinehyrde hensank da igen i sin mørke tavshed, som ingen bestræbelser af narren atter kunne få ham til at bryde.

Imidlertid talte Cedric og Athelstane, der red i spidsen for troppen, sammen om landets tilstand, om spliden i den kongelige familie, om fejderne og stridighederne mellem de normanniske adelsmænd og om den mulighed, der var for, at de undertrykte angelsaksere kunne befri sig fra normannernes

åg eller i alt fald hæve sig til national betydning og uafhængighed under de borgerlige uroligheder, der efter al rimelighed forestod. Når Cedric talte om dette emne, var han lutter liv. Generhvervelsen af hans folkestammes uafhængighed var hans hjertes afgud, for hvilken han villigt havde ofret huslig lykke og sin søns interesser. Men når denne store omvæltning til bedste for de indfødte englændere skulle udføres, var det nødvendigt, at de var indbyrdes enige og optrådte under et anerkendt overhoved. Nødvendigheden af at vælge deres overhoved af det angelsaksiske kongeblod var ikke blot i sig selv indlysende, men var blevet gjort til en højtidelig betingelse af dem, som Cedric havde betroet sine hemmelige planer og forhåbninger. Athelstane havde i al fald denne egenskab, og skønt han i øvrigt kun besad få åndelige egenskaber og gaver, der kunne anbefale ham som fører, så han dog godt ud, var ingen kryster, havde været vant til krigeriske øvelser og syntes villig til at rette sig efter rådgivere, der var klogere end han. Frem for alt var han kendt for at være gavmild og gæstfri og blev antaget at være godmodig. Men hvilke krav Athelstane end kunne gøre på at betragtes som hovedet for et angelsaksisk forbund, var dog mange af dette folk tilbøjelige til for hans krav at foretrække lady Rowenas, da hun nedstammede fra kong Alfred, og da hendes fader havde været en for visdom, mod og højsind berømt høvding, hvis minde derfor var holdt højt i ære af hans undertrykte landsmænd.

Det ville ikke have været vanskeligt for Cedric, hvis han havde haft lyst til det, at stille sig i spidsen for et tredje parti, der var mindst lige så mægtigt som noget af de andres. Som erstatning for deres kongelige herkomst besad han mod, virkelyst, energi

og frem for alt den opofrende hengivenhed for sagen, der havde skaffet ham tilnavnet "Angelsakseren", og i byrd stod han ikke tilbage for nogen undtagen netop for Athelstane og sin myndling. Disse egenskaber var imidlertid ikke parret med den ringeste skygge af egenkærlighed. Og i stedet for at splitte sin svækkede folkestamme yderligere ved selv at danne et parti, var det et hovedtræk i Cedrics plan, at han ville udjævne den bestående partideling ved at fremkalde et giftermål mellem Rowena og Athelstane. For denne hans yndlingsplan var der en hindring i den gensidige tilbøjelighed mellem hans myndling og hans søn, og dette var den oprindelige årsag til Wilfreds bortvisning fra sin faders hus.

Denne strenge forholdsregel havde Cedric taget i det håb, at Rowena under Wilfreds fraværelse skulle lade sin forkærlighed for ham fare, men i dette håb var han blevet skuffet, en skuffelse, hvortil grunden til dels kunne søges i den måde, hvor på hans myndling var blevet opdraget. Cedric, for hvem Alfreds navn havde en næsten guddommelig klang, havde behandlet den eneste endnu levende efterkommer af denne store hersker med en så stor ærbødighed, at der i de dage måske end ikke vistes en anerkendt fyrstinde magen. Rowenas vilje havde i næsten alle tilfælde været en lov i hans hus, og Cedric selv, der syntes bestemt på, at hendes kongelige myndighed i alt fald skulle anerkendes i denne lille kreds, syntes at sætte en stolthed i at optræde som den første af hendes undersåtter. Da Rowena således var opdraget i udøvelsen ikke blot af vilje, men af en despotisk myndighed, var hun som følge af denne opdragelse tilbøjelig både til at modsætte sig og til at harmes over ethvert forsøg på at bestemme hendes følelser eller råde over hendes

hånd i strid med hendes tilbøjelighed og til at hævde sin uafhængighed i forhold, i hvilket selv sådanne kvinder, der er opdraget til lydighed og underordnede, ikke sjældent er tilbøjelige til at byde myndlinges og forældres myndighed trods. De meninger, som havde fæstet dybt rod hos hende, vedkendte hun sig også kækt, og Cedric, der ikke kunne tilsidesætte den ærbødighed, han var vant til at vise for hendes meninger, var ganske ude af stand til med magt at gøre sin myndighed som formynder gældende.

Forgæves forsøgte han at blænde hende ved udsigten til en indbildt trone. Rowena, der besad god, sund fornuft, betragtede hverken hans plan som udførlig eller som ønskelig for hendes vedkommende, om den også havde kunnet gennemføres. Uden at forsøge på at skjule sin vitterlige forkærlighed for Ivanhoe erklærede hun, at selv om der ikke var tale om denne foretrukne ridder, ville hun hellere tage tilflugt i et kloster end dele en trone med Athelstane, som hun altid havde foragtet, og som hun nu begyndte at hade grundigt for de plagerier, hun for hans skyld var blevet udsat for.

Ikke desto mindre fortsatte Cedric, der ikke nærede synderligt høje meninger om kvindelig bestandighed, at anvende alle de midler, der stod i hans magt, for at tilvejebringe det attråede parti, hvorved han bildte sig ind, at han gjorde den angelsaksiske sag en væsentlig tjeneste. Sin søns pludselige og romantiske tilsynekomst på kamppladsen ved Ashby havde han med føje betragtet næsten som et dødsstød for hans forhåbninger. Hans faderkærlighed havde vel for et øjeblik vundet overhånd over hans stolthed og fædrelandskærlighed, men de var begge kommet igen med fuld styrke, og under

forenet påvirkning af dem var han nu til sinds at gøre et energisk forsøg på at få forbindelsen mellem Athelstane og Rowena sat i værk, samtidig med at han traf de andre forholdsregler, der var nødvendige for at fremme generhvervelsen af den angelsaksiske uafhængighed.

For denne sag søgte han nu at bearbejde Athelstane, om han end ganske vist nu og da havde grund til lige som Henry "Hotspur" at beklage, at han måtte bringe sådan et fad skummet mælk frem til en så ærefuld gerning. Athelstane var ganske vist forfængelig nok og holdt meget af, at hans øren kildredes med fortællinger om hans høje byrd og om hans arveret til hylding og kongemagt. Men hans smålige forfængelighed blev tilfredsstillet tilstrækkeligt ved at modtage denne hyldest af hans nærmeste omgivelser og af de angelsaksere, der kom sammen med ham. Selv om han havde haft mod til at gå faren i møde, så hadede han i al fald den ulejlighed, der var forbundet med at opsøge den, og mens han var enig i de almindelige grundsætninger, Cedric fremsatte angående angelsaksernes krav på uafhængighed, og endnu lettere lod sig overbevise om sin egen ret til at herske over dem, når denne uafhængighed blev vundet, så var han dog, når talen var om midlerne til at gøre disse rettigheder gældende, stadig "Athelstane den Sendrægtige", lad, vankelmodig, nølevorn og ikke i besiddelse af nogen foretagsomhed. Cedrics varme og indtrængende opmuntringer havde lige så lidt virkning på hans utilgængelige sind som gloende kugler, der falder ned i vandet, hvor de fremkalder en svag lyd og nogen røg, men derpå straks afkøles.

Når Cedric opgav dette arbejde, der kunne sammenlignes med at spore et træt øg eller hamre på koldt jern, og vendte sig til sin myndling Rowena, havde han ikke stort mere tilfredsstillelse af at tale med hende. For da hans nærværelse forstyrrede samtalen mellem frøkenen og hendes yndlingsterne om Wilfreds tapperhed og skæbne, undlod Elgitha ikke at hævne både sin frøken og sig selv ved at henlede talen på, hvordan Athelstane blev kastet af sadlen på kamppladsen, det ubehageligste emne, der kunne bringes på tale i Cedric påhør. For denne stivsindede angelsakser var dagens rejse derfor rig på allehånde skuffelser og ubehageligheder, så at han mere end en gang i sit stille sind bandede turneringen og den, som havde ladet den afholde, samt den tåbelighed, han selv havde vist ved nogen sinde at tænke på at tage med til den.

Ved middagstid gjorde de rejsende efter Athelstanes tilskyndelse rast i en skyggefuld skovegn ved en kilde for at lade deres heste hvile sig og nyde nogen proviant, hvormed den gæstfri abbed havde belæsset et pakæsel. Deres måltid var temmelig langt, og de forskellige afbrydelser gjorde det umuligt for dem at håbe på at nå Rotherwood uden at rejse hele natten, en overbevisning, som bragte dem til at drage hastigere afsted, end de hidtil havde gjort.

19

En ædel dame, fulgt af mænd i våben,
sig nærmer hist, og efter hvad jeg hørte,
da uset jeg mig listed' efter dem,
de vil nok overnatte her på borgen.

– Orra, en tragedie.

De rejsende havde nu nået randen af skoven og stod i begreb med at begive sig ind i dens ensomhed, der på den tid blev anset for farlig på grund af de mange fredløse, som undertrykkelse og fattigdom havde drevet til fortvivlelse, og som opholdt sig i skovene i så store bander, at de med lethed kunne byde den periodes svage politi trods. For disse røvere troede dog Cedric og Athelstane sig sikre trods den sene tid på døgnet, da de havde i følge med sig ti svende foruden Wamba og Gurth, hvis bistand der ikke kunne gøres regning på, da den første var en nar og den anden en fange. Det kan tilføjes, at Cedric og Athelstane, når de vovede at rejse så sent gennem skoven, stolede ikke blot på deres mod, men også på deres herkomst og det gode navn, de havde. De fredløse, som jagtlovenes strenghed havde ført ind på denne omflakkende og fortvivlede levevis, var for det meste bønder af angelsaksisk herkomst og blev antaget i almindelighed at respektere deres landsmænds personer og ejendom.

Mens de rejsende drog afsted, blev de opskræmt ved gentagne råb om hjælp, og da de red hen til det sted, hvorfra råbene kom, blev de overrasket ved at finde en bærestol stående

på jorden og ved siden af den en ung kvinde i rig, jødisk dragt, mens en gammel mand, hvis gule hue vidnede om, at han hørte til samme folk, gik frem og tilbage med fagter, der røbede den dybeste fortvivlelse, og vred sine hænder, som om han var blevet ramt af en forfærdelig ulykke.

På Athelstanes og Cedrics forespørgsler kunne den gamle jøde i nogen tid kun svare ved at påkalde beskyttelse af alle det gamle testamentes patriarker, den ene efter den anden, imod Ismaels sønner, der kom for at slå dem ned aldeles med sværdodden. Da Isak fra York (for det var vor gamle ven), begyndte at komme sig af sin dødsangst, kunne han endelig forklare, at han i Ashby havde lejet en dækning af seks mand samt muldyr til at bære en syg vens bærestol. Disse folk havde påtaget sig at eskortere ham til Doncaster. Hertil var de kommet uden at forulempes, men da de af en skovhugger havde fået underretning om, at en stærk bande af fredløse lå på lur i skoven foran dem, havde Isaks lejede følge ikke blot taget flugten, men havde også medtaget de muldyr, der bar bærestolen, og ladet jøden og hans datter blive tilbage uden midler hverken til at værge sig eller til at vende om, for at plyndres og sandsynligvis myrdes af stimændene, som de ventede hvert øjeblik ville styrte sig over dem.

"Vil I, tapre herrer," tilføjede Isak i en såre ydmyg tone, "ikke tillade de stakkels jøder at rejse under Jeres beskyttelse? Jeg sværger ved Lovens tavler, at aldrig er nogen velgerning blevet vist noget Israels barn siden vort fangenskabs dage, for hvilken der vil blive vist større taknemmelighed."

"Hund af en jøde!" sagde Athelstane, hvis hukommelse var af den smålige slags, der gemmer på ubetydeligheder af alle arter,

men navnlig ubetydelige fornærmelser, "husker du ikke, hvordan du trodsede os på turneringspladsen? Kæmp eller flygt, eller kom overens med de fredløse, som du selv vil, men forlang hverken hjælp eller selskab af os, og hvis de kun plyndrer folk som dig, der plyndrer alverden, så vil jeg for mit vedkommende holde dem for skikkelige folk."

Cedric sluttede sig ikke til sin rejsefælles strenge forslag.

"Vi vil," sagde han, "gøre bedre i at overlade dem to mænd af vort følge og to heste til at følge dem tilbage til den nærmeste landsby. Det vil ikke formindske vor styrke synderligt, og med Jeres gode sværd, ædle Athelstane, og de folks hjælp, som vi beholder tilbage, vil det være en let sag for os at byde en snes af disse landløbere spidsen."

Rowena, der blev noget ængstelig, da hun hørte tale om, at der var fredløse i større antal i nærheden af dem, støttede ivrigt sin formynders forslag, men pludselig rettede Rebecca sig op fra sin modfaldne stilling, banede sig vej gennem følget til den angelsaksiske dames ganger, knælede ned og kyssede Rowenas kjortels søm, sådan som østerlandske damer gør, når de henvender sig til dem, der er højere i rang. Idet hun derpå rejste sig op og slog sit slør tilbage, bønfaldt hun hende i den guds navn, som de begge tilbad, og ved åbenbaringen af den lov på Sinai bjerg, som de begge troede på, at have medlidenhed med dem og tillade dem at fortsætte deres rejse under deres beskyttede.

"Det er ikke for min egen skyld, at jeg beder om denne gunst," sagde Rebecca "ej heller er det så meget for denne stakkels gamle mands. Jeg ved, at det at forurette og plyndre vort folk ikke er nogen stor synd, ja måske endog en dyd, hos de

kristne; og hvad forskel gør det for os, om det sker i byen, i udørkenen eller på åben mark? Men det er i ens navn, som er mange kær, og som også er Jer kær, at jeg bønfalder Jer om at lade denne syge blive ført videre med omhu og varsomhed under Jeres beskyttelse, for hvis en ulykke skulle ske ham, vil Jeres livs sidste stund blive forbitret af græmmelse over, at har nægtet mig, hvad jeg beder Jer om."

Den ædle holdning og højtidelige tone, hvor med Rebecca fremsatte denne opfordring, gav den dobbelt vægt hos den skønne angelsakserinde.

"Manden er gammel og svag," sagde hun til sin formynder, "pigen ung og smuk, deres ven syg og i livsfare. Skønt de er jøder, kan vi ikke som kristne forlade dem i denne nød. Lad dem læsse to af pakæslerne af og lægge deres byrder bag to af de livegne. Muldyrene kan bære bærestolen, og vi har håndheste til den gamle mand og hans datter."

Cedric gik villigt ind på, hvad hun foreslog, og Athelstane tilføjede kun den betingelse, at de skulle holde sig bagude i bagtroppen, hvor Wamba, sagde han, kunne beskytte dem med sit flæskeskinkeskjold.

"Jeg har ladet mit skjold blive på turneringspladsen," svarede narren, "som det er sket for mangen en bedre ridder end mig."

Athelstane rødmede dybt, for det var sket for ham selv på den sidste dag af turneringen, mens Rowena, som narrens spydighed ret fornøjede, lige som for at give Rebecca oprejsning for sin ufølsomme bejlers rå spøg bad hende om at ride ved siden af hende.

"Det er ikke passende, at jeg gør det," svarede Rebecca med stolt ydmyghed, "for mit selskab kan let holdes for en skam for

min beskytterinde."

Ved denne tid var omlæsningen af bagagen fuldført, for det ene ord "fredløse" bragte fart i alle, og tusmørkets nærhed gjorde, at klangen af det havde endnu stærkere virkning. Under travlheden blev Gurth taget af hesten, og mens dette foregik, fik han narren til at løse det reb, hvormed armene var bundet. Det blev, måske med fortsæt, bundet så løst igen af Wamba, at Gurth ikke havde nogen vanskelighed ved helt at befri sine arme, hvorpå han sneg sig ind i skovtykningen og undveg fra selskabet.

Tummelen og forvirringen havde været meget stor, og det varede nogen tid, inden Gurth blev savnet, for da han for resten af rejsen skulle anbringes bag ved en af tjenerne, antog hver især af dem, at en anden af hans kammerater havde ham under sin bevogtning, og da det begyndte at hviskes blandt dem, at Gurth virkelig var forsvundet, ventede man hvert øjeblik et angreb af de fredløse, hvorfor det ikke blev anses for hensigtsmæssigt at skænke denne omstændighed synderlig opmærksomhed.

Den vej, ad hvilken selskabet drog frem, var nu så smal, at mere end to ryttere ikke nogenlunde bekvemt kunne ride ved siden af hinanden på den, og den begyndte at skråne nedefter til en snæver dal, gennem hvilken der løb en bæk, hvis bredder var uvejsomme, sumpede og bevokset med dværgpile. Cedric og Athelstane, der red foran deres følge, indså, hvor farligt det ville være at blive angrebet i dette pas. Men da ingen af dem havde haft synderlig øvelse i krigen, kunne de ikke tænke sig nogen bedre måde til at afværge faren end at ile gennem hulvejen så hurtigt som muligt. De red derfor frem uden synderlig orden

og var lige kommet over bækken med en del af deres følgemænd, da de på en gang blev angrebet forfra, fra siden og bagfra med en sådan heftighed, at det var dem umuligt i den forvirrede og slet forberedte tilstand, hvori de befandt sig, at gøre nogen virksom modstand. Fra alle sider hørtes råbene:

"En hvid drage! – en hvid drage! Sankt Georg for det muntre England!" Krigsråb, som angriberne havde antaget, fordi de hørte med til den rolle, de spillede som angelsaksiske fredløse, og rundt om kom der fjender til syne med en hurtighed i fremrykningen og angrebet, som syntes at mangfoldiggøre deres antal.

Begge de angelsaksiske høvdinge blev taget til fange i samme øjeblik, hver især under omstændigheder, der var betegnende for deres karakter. Så snart Cedric så, at en fjende viste sig, slyngede han efter ham det kastespyd, han havde tilbage. Det gjorde bedre virkning end det, han havde kastet efter Fangan, for det naglede manden til et egetræ, som tilfældigvis var tæt bag ved ham. Efter at Cedric så vidt havde været heldig, sporede han sin hest frem imod en ny, trak samtidig sit sværd og slog løs med så hensynsløst raseri, at hans våben ramte en tyk gren, som hang over hans hoved, og han blev afvæbnet ved sit eget hugs voldsomhed. Han blev øjeblikkelig taget til fange og trukket af hesten af to eller tre af de stimænd, der stimlede sammen om ham. Athelstane delte hans fangenskab, da hans tømme var blevet grebet og han selv med magt revet ned, længe forinden han kunne drage sit våben eller sætte sig i nogen ordentlig forsvarsstilling.

Følget, der var besværet med bagage og overrasket og forskrækket over den skæbne, der havde ramt dets herrer, blev

et let bytte for angriberne, mens lady Rowena midt i toget og jøden og hans datter i bagtroppen havde den samme ulykkelige skæbne.

Af hele toget undkom ingen undtagen Wamba, der ved denne lejlighed viste langt mere mod end de, der gjorde krav på at besidde større fornuft. Han bemægtigede sig et sværd, der tilhørte en af tjenerne, som sendrægtig og tvivlrådig var i færd med at drage det, slog om sig med det som en løve, drev flere personer, der nærmede sig til ham, tilbage og gjorde et kækt, omend frugtesløst forsøg på at komme sin herre til hjælp. Da narren ikke længere kunne værge sig imod overmagten, sprang han af hesten, ilede ind i den tætte skov og undslap, hjulpet af den almindelige forvirring, fra kamppladsen.

Men så snart den tapre nar befandt sig i sikkerhed, tænkte han mere end en gang på, om han ikke skulle vende om og dele den herres fangenskab, som han var oprigtig hengiven.

"Jeg har hørt mænd tale om frihedens velsignelser," sagde han til sig selv, "men jeg ville ønske, at en eller anden vismand vil lære mig, hvad jeg skal bruge den til, nu da jeg har den."

Da han udtalte disse ord højt, kaldte en stemme ganske tæt ved ham i en sagte og forsigtig tone: "Wamba!" og samtidig sprang en hund, som han genkendte som Fangan, op og logrede ad ham.

"Gurth!" svarede Wamba lige så forsigtigt, og svinehyrden stod straks foran ham.

"Hvad er der på færde?" sagde han ivrigt, "hvad betyder disse råb og denne klirren med sværd?"

"Å, det er bare et puds, som hører med til vor tid," sagde Wamba "de er alle til hobe fanger."

"Hvem er fanger?" udbrød Gurth utålmodig.

"Vor herre og vor frøken og Athelstane og Hundibert og Oswald."

"I Guds navn," sagde Gurth, "hvordan er de blevet fanger – og hvis fanger er de?"

"Vor herre var for rask til at kæmpe," sagde narren, "og Athelstane var ikke rask nok, og de andre ville slet ikke slås. Og det er mænd med grønne jakker og sorte masker, der har taget dem til fange. Og de ligger alle sammen kastet om i græsset ligesom de skovæbler, du plejer at ryste ned til dine svin. Og jeg ville le ad det," sagde den skikkelige nar, "hvis jeg bare kunne det for gråd."

Og han fældede tårer af uskrømtet sorg.

Gurths kinder blussede.

"Wamba," sagde han, "du har et våben, og dit hjerte har altid været stærkere end din hjerne – vi er kun to – men et rask angreb af mænd med mod i brystet kan udrette meget – følg med mig!"

"Hvorhen – og i hvad hensigt?" sagde narren.

"For at befri Cedric."

"Men du har jo lige nys sagt dig fra hans tjeneste," sagde Wamba.

"Ja, det var dengang han var lykkelig – følg nu med."

Da narren netop ville til følge hans opfordring, kom en tredje person pludselig til syne og bød dem begge at standse. Efter hans dragt og våben ville Wamba have holdt ham for en af de fredløse, der nys havde overfaldet hans herre, men foruden at han ikke havde nogen maske på, kunne han trods halvmørket på det pragtfulde skulderbælte, det kostbare jagthorn, som

hang i det, og det rolige, bydende udtryk i hans stemme og holdning genkende fribonden Locksley, der under så ugunstige omstændigheder havde sejret i kampen om den ved bueskydningen udsatte pris.

"Hvad betyder alt dette?" sagde han, "hvem er det, der røver og plyndrer og tager fanger her i disse skove?"

"Du kan se lidt nærmere på deres jakker," sagde Wamba, "så vil du snart kunne se, om det er dine børns klæder eller ej – for de ligner dine lige så grangiveligt, som den ene grønne ærtebælg ligner den anden."

"Jeg skal straks få besked på det," svarede Locksley, "men det vil jeg sige Jer, rør Jer ikke af stedet, før jeg kommer tilbage, ellers gælder det Jeres liv. Gør kun, som jeg siger, det er det bedste både for Jer og for Jeres herrer. Men bliv lidt, jeg må sørge for, at jeg så meget som muligt kommer til at ligne disse mænd."

Med disse ord spændte han skulderremmen med jagthornet af, tog en fjer af sin hue og gav dem til Wamba; derpå tog han en maske op af sin taske, pålagde dem på ny at stå stille og begav sig ud for at rekognoscere.

"Skal vi stå stille, Gurth," sagde Wamba, "eller skal vi også smøre haser fra ham? Efter min naragtige mening havde han hele en røvers udstyr alt for meget på rede hånd, til at han selv kan være en ærlig mand."

"For mig må han gerne være den lede satan," sagde Gurth, "så kan vi dog ikke blive værre farne ved at vente, til han kommer tilbage. Hører han med til banden, så må han allerede have gjort anskrig hos den, og så kan det kun lidet nytte enten at slås eller at flygte. Desuden har jeg for ikke længe siden erfaret, at

røvere just ikke er de værste mænd i verden, man kan have at bestille med."

Efter nogle minutters forløb kom fribonden tilbage.

"Min ven Gurth," sagde han, "jeg har færdedes mellem folkene der henne og erfaret, hvem de hører til, og hvor hen de skal. Der er efter mit skøn ingen rimelighed for, at de vil øve nogen ligefrem vold imod deres fanger. For tre mænd vil det være den rene galskab at angribe dem i dette øjeblik for de er gode krigsmænd og har derfor stillet vagter for at gøre anskrig, hvis nogen nærmer sig. Men jeg håber snart, jeg kan samle en sådan styrke, at jeg trods alle deres forsigtighedsregler kan byde dem trods. I er begge to tjenere og, efter hvad jeg mener, tro tjenere hos Cedric Angelsakseren, ham, der kæmper for englændernes ret. Der skal ikke mangle engelske arme til at hjælpe ham i hans nød. Følg derfor med mig, til jeg får samlet mere hjælp."

Med disse ord gik han gennem skoven med hastige skridt, fulgt af narren og svinehyrden.

Det lå ikke for Wamba at vandre længe i tavshed.

"Jeg synes," sagde han, idet han så på det bælte og jagthorn, som han endnu bar i hånden, "at jeg så det pileskud, som vandt denne smukke pris, og det var nok på denne side jul."

"Og jeg," sagde Gurth, "turde gøre min saligheds ed på, at jeg har hørt den gode fribondes stemme, som der vandt den, ikke blot ved dagens lys, men også ved nattetid, og at månen ikke er blevet tre dage ældre, siden jeg hørte den."

"I gode venner," svarede bonden, "hvem eller hvad jeg er, har for øjeblikket ikke stort at sige. Hvis jeg befrier Jeres herre, vil I have årsag til at holde mig for den bedste ven, I nogen sinde i

Jeres liv har haft. Og om jeg er kendt under det ene eller det andet navn – om jeg kan spænde en bue lige så godt eller bedre end en kvægvogter – og om jeg har lyst til at vandre rundt i solskin eller måneskin, det er noget, som ikke vedkommer Jer, og som I derfor heller ikke behøver at bryde Jer om."

"Vore hoveder er i løvens gab," hviskede Wamba til Gurth, "vi må se, hvordan vi kan få dem ud."

"Tys – ti stille," sagde Gurth, "krænk ham ikke ved dine narrestreger, så håber jeg sikkert, at alt vil gå vel."

20

Var vinternatten mørk og lang,
og trang og ensom skovens sti,
hvor lød da eremittens gang
for den, der vandred' træt forbi!

Her smelted' sammen kunst og tro,
bevinget tonen steg mod sky,
det klang som fuglekvidder fro,
der hilser dagens første gry.

– Eremitten ved St. Clements kilde.

Efter tre timers rask gang nåede Cedrics to livegne med deres hemmelighedsfulde fører til en lille åben plads i skoven, midt på hvilken der stod et mægtigt egetræ, som strakte sine knudrede grene ud i alle retninger. Under dette træ lå tre eller fire skytter udstrakt på jorden, mens en fjerde som skildvagt gik frem og tilbage i den af månelyset dannede skygge.

Da vagten hørte lyden af trin, der nærmede sig, gjorde han straks anskrig, og de sovende sprang øjeblikkelig op og spændte deres buer. Seks pile, lagt på strengene, var rettet hen imod den kant, hvorfra vandringsmændene nærmede sig, men da deres fører blev genkendt, blev han modtaget med alle tegn på ærbødighed og hengivenhed, og alle varsler om og bekymringer for en ublid modtagelse forsvandt straks.

"Hvor er mølleren?" var det første spørgsmål.

"På vejen til Rotherham."

"Med hvor mange?" spurgte anføreren, for det syntes han at være.

"Med seks mand og godt håb om bytte med St. Nicolais bistand."

"Det er fromt talt," sagde Locksley, "og hvor er Allan-a-Dale?"

"Han er gået hen ad Watlingstreet til for at passe prioren af Jorvaulx op."

"Det er også vel betænkt," svarede høvedsmanden, "og hvor er munken?"

"I sin celle."

"Der hen vil jeg gå," sagde Locksley, "spred Jer nu og opsøg Jeres kammerater. Saml så mange mand, som I kan få fat på, for der er vildt ude, som må jages skarpt og vil bide fra sig. Og tøv lidt," tilføjede han, "jeg har glemt det nødvendigste af det hele. To af Jer må straks begive Jer på vejen til Torquilstone, Front-de-Boeufs borg. En flok fine herrer, der har forklædt sig i samme dragt, som vi har, er i færd med at føre en del fanger derhen. Hold skarpt øje med dem, for selv om de når borgen, før vi får samlet vor styrke, er det en æressag for os at tugte dem, og vi skal nok finde udvej til det. Hold derfor skarpt udkig med dem, og send en af Jeres kammerater, den, som er lettest til bens, for at bringe bud om det."

De lovede nøje at efterkomme høvdingens bud og begav sig hurtigt bort i deres forskellige ærinder. Imidlertid fortsatte deres anfører og hans to ledsagere, der nu betragtede ham med stor ærbødighed og nogen ængstelse, deres vej til Copmanhurst kapel.

Da de havde nået den lille, månebelyste plads og havde liggende for sig det ærværdige, om end forfaldne kapel og den

simple eremitbolig, der passede så vel til asketiske andagtsøvelser, hviskede Wamba til Gurth:

"Hvis det er en røvers bolig, stemmer det med det gamle ordsprog, at jo nærmere man er kirken, desto længere er man fra Gud. Og ved min hanekam," tilføjede han, "jeg tror så vist, det forholder sig så – hør blot på den gale aftensang, de synger inde i eremitboligen."

Eneboeren og hans gæst sang virkelig i dette øjeblik med deres stærke lungers fulde kraft en gammel drikkevise, hvis omkvæd lød sådan:

Hej, ræk mig det brune krus!
    Lystige svend, lystige svend!
Ræk mig det brune krus.
    Drik selv, din sølle pjalt,
Ræk mig det brune krus!

"Det er ikke dårligt sunget," sagde Wamba, der selv havde stemt i med for at hjælpe på koret, "men hvem i alle helgeners navn skulle have ventet at høre sådan lystig sang tone fra en eremitbolig ved midnatstid?"

"Så Marri, det skulle jeg," sagde Gurth, "for den lystige klerk i Copmanhurst er vidt kendt og skyder halvparten af de dyr, der stjæles i denne skov. Folk siger, at skovfogeden har klaget over ham, og at kutte og hætte vil blive trukket af ham, hvis han ikke bliver bedre."

Mens de talte sådan, havde Locksleys stærke og gentagne banken endelig vakt opmærksomhed hos eremitten og hans gæst:

"Ved min rosenkrans," sagde eremitten, idet han brat standsede i en storartet roulade, "der kommer flere gæster, som

er blevet overrasket af natten. For min kuttes skyld vil jeg ikke have, at de skal finde os ved disse andagtsøvelser. Alle mennesker har deres fjender, gode ridder Drivert og der kunne være folk, der var så ondskabsfulde, at de vil udlægge den gæstfri vederkvægelse, jeg har givet Jer, en mødig rejsende, i tre korte timer, som pure drukkenskab og frådseri, laster, der er lige fremmede for mit hellige kald og for min tilbøjelighed."

"Lumpne bagtalere!" svarede ridderen, "jeg vil ønske, at jeg kunne komme til at tugte dem. Men sandt er det ikke desto mindre, hellige klerk, at alle har deres fjender, og der gives folk her i landet, som jeg hellere vil tale med gennem visiret på min hjelm end med blottet ansigt."

"Så tag din jernpotte på hovedet, min dvaske ven, så hurtigt, som din natur tillader det," sagde eremitten, "mens jeg sætter disse tinkrus bort, hvis fordums indhold løber underligt rundt i mit hoved, og for at man ikke skal høre støjen – for sandt at sige, mærker jeg, at jeg er noget usikker på benene – så stem i den melodi, som du hører mig synge. Det er lige meget med ordene – jeg kan dem knapt selv."

Med disse ord istemte han et tordnende *de profundis clamavi*, og mens det lød, flyttede han de redskaber, de havde brugt ved deres lag, til side, mens ridderen, der lo hjerteligt og alt imens væbnede sig, fra tid til anden, alt som hans lystighed tillod ham det, stod sin vært bi med sin røst.

"Hvad er det for en satans morgenmesse, I har for på denne tid af døgnet?" sagde en stemme udenfor.

"Vorherre forlade Jer, hr. rejsende!" sagde eremitten, der formedelst den støj, han selv gjorde, og måske også på grund af det natlige drikkelag ikke kunne kende en stemme, som ellers

var ham tåleligt velbekendt – "gå videre på Jeres vej i Guds og St. Dunstans navn, og forstyr ikke min og min hellige broders andagt."

"Gale præst," svarede stemmen udefra, "luk op for Locksley."

"Alt har sin rigtighed," sagde eremitten til sin gæst.

"Men hvem er han?" sagde den sorte ridder, "det er mig meget om at gøre at få det at vide."

"Hvem han er?" svarede eremitten, "jeg siger dig, at han er en ven."

"Men hvad for en ven?" sagde ridderen, "for han kan måske være en ven af dig og ikke af mig."

"Hvad for en ven?" svarede eremitten, "det er et af de spørgsmål, som det er lettere at stille end at svare på. Hvad for en ven? – Ja, nu da jeg tænker mig lidt om, så kommer jeg i tanker om, at han netop er den skikkelige skovfoged, jeg for lidt siden talte til dig om."

"Ja, lige så skikkelig en skovfoged, som du er en skikkelig eremit," svarede ridderen, "det tvivler jeg ikke om. Men luk døren op for ham, inden han slår den af dens hængsler."

Hundene, der havde gøet, som om de var gale, i begyndelsen af afbrydelsen, syntes imidlertid nu at genkende den mands stemme, der stod udenfor, for de forandrede deres måde at være på og skrabede og peb ved døren, som om de ville lægge et godt ord ind for, at han skulle lukkes ind. Eremitten skød hastigt slåen fra døren og lukkede Locksley og hans to ledsagere ind.

"Nå, eremit," var skyttens første spørgsmål, så snart han så ridderen, "hvad er det for en kammerat, du der har?"

"En broder af vor orden," svarede munken og rystede på hovedet, "vi har siddet ved vore bønner hele natten."

"Han er nok en munk af den stridende kirke, tror jeg," svarede Locksley, "og der er flere af dem på færde. Jeg vil lade dig vide, broder, du må lægge rosenkransen til side og tage pigstaven frem, vi vil få brug for alle vore lystige fæller, både klerke og lægmænd, men," tilføjede han og trak ham lidt til side, "er du gal at lukke en ridder ind, som du ikke kender? Har du glemt vore love?"

"Ikke kender!" svarede eremitten dristig, "jeg kender ham så godt, som stodderen kender sit fad."

"Hvad hedder han da?" spurgte Locksley.

"Hans navn," sagde eremitten – "hans navn er ridder Anthony af Scrabelstone – som om jeg skulle drikke med en mand uden at kende hans navn!"

"Du har drukket mere end nok, broder," sagde jægersmanden, "og jeg er bange for, at du også har talt mere end nok."

"Gode skytte," sagde ridderen, idet han trådte frem, "vær ikke vred på min lystige vært. Han skænkede mig den gæstfrihed, som jeg ville have aftvunget ham, hvis han havde nægtet mig den."

"Du aftvinge mig noget!" sagde eremitten, "vent du blot, til jeg har ombyttet denne grove kutte med en grøn jakke, og hvis jeg så ikke lader en pigstav ringe tolv om dit hoved, så vil jeg hverken være en rigtig klerk eller en rigtig jægersmand."

Mens han talte sådan, trak han sin kutte af og viste sig i en tætsluttende, sort lærredsvams og underbenklæder, hvorover han i hast kastede en grøn jakke og benklæder af samme farve.

"Jeg beder dig at snøre mine bånd," sagde han til Wamba, "så skal du få et bæger kanarisekt for din umage."

"Tak skal du have for din sekt," sagde Wamba, "men synes du, det er rigtigt af mig at hjælpe dig med at forvandle dig fra en hellig eremit til en syndig jægersmand?"

"Du skal ikke være bange," sagde eremitten, "jeg skrifter bare min grønne jakkes synder til min gråbroderkutte, så går det alt sammen i orden igen."

"Amen!" svarede narren, "en bodfærdig i klæde bør have en skriftefader i sækkelærred, og Jeres kutte kan godt give min spraglede jakke absolution oven i købet."

Med disse ord hjalp han eremitten med at binde den uendelige mængde snore, hvormed benklæderne blev fæstet til vamsen.

Mens de var beskæftiget med dette, trak Locksley ridderen lidt til side og talte sådan til ham:

"Nægt det ikke, hr. ridder, I er den, der afgjorde sejren til fordel for englænderne imod de fremmede på den anden dag af turneringen ved Ashby?"

"Og hvad følger så af det, om I gætter sandt, gode yeoman?"

"I så fald," svarede Locksley, "holder jeg Jer for en ven af det svagere parti."

"Sådan er i alt fald en ægte ridders pligt," svarede den sorte ridder, "og jeg vil nødig have, at der skulle være årsag til at tænke anderledes om mig."

"Men for mit formål," sagde skytten, "må I helst være lige så god englænder som god ridder. For det, jeg har at tale om, vedkommer vel, hvad der er hver brav mands pligt, men det er dog særlig pligt for hver en ægtefødt søn af England."

"Du kan ikke tale med nogen, " svarede ridderen, "for hvem England og hver engelskmands liv er mere dyrebar end for mig!"

"Jeg vil gerne tro det," sagde jægersmanden, "for aldrig har dette land trængt så meget til bistand af alle dem, som elsker det. – Hør på mig, og jeg skal berette dig om et foretagende, som du kan tage en hæderlig del i, hvis du virkelig er det, som du synes at være. En skare usle niddinge, forklædt som mænd, der er bedre end de, har bemægtiget sig en englænder, kaldet Cedric Angelsakseren sammen med hans myndling og hans ven Athelstane af Coningsburgh og har ført dem til en borg i denne skov kaldet Torquilstone. Jeg spørger dig, som en god ridder og en god engelskmand, om din hjælpe til at befri dem?"

"Jeg er bundet ved mit løfte til at gøre det," svarede ridderen, "men jeg vil gerne vide, hvem du er, der beder om min bistand på deres vegne."

"Jeg er en navnløs mand," sagde skovmanden, "men jeg er en ven af mit fødeland og af mit fødelands venner. Med denne forklaring om mig må du for tiden lade dig nøje, og det så meget mere, som du selv ønsker at forblive ukendt. Det må du dog tro, at når jeg engang har givet mit ord, er det lige så ubrydeligt, som om jeg gik med gyldne sporer."

"Jeg tror det gerne," sagde ridderen, "jeg har været vant til at læse i mænds åsyn, og jeg kan læse ærlighed og bestemthed i dit. Jeg vil derfor ikke stille dig flere spørgsmål, men hjælpe dig med at sætte disse fanger i frihed. Når det er sket, håber jeg, at vi vil skilles bedre bekendte og vel tilfredse med hinanden."

"Altså," sagde Wamba til Gurth – for da eremitten nu var fuldt omklædt, havde narren nærmet sig til den anden side af hytten

og havde hørt slutningen af samtalen, "- altså har vi fået en ny forbundsfælle. Jeg håber sandelig, at ridderens tapperhed vil være mere ægte metal end eremittens fromhed og skyttens ærlighed, for denne Locksley ser ud som en ægte krybskytte og præsten som en lystig hykler."

"Hold din mund, Wamba," sagde Gurth, "det er måske alt sammen, som du tror, men om så den lede Satan med bukkehornene kom og bød mig sin hjælp til at sætte Cedric og lady Rowena i frihed, så er jeg bange for, at jeg ikke ville være from nok til at sige nej til den Ondes tilbud og byde ham vige fra mig."

Eremitten var nu fuldstændig klædt som en skytte med sværd og jagthorn, bue og pilekogger og en svær stav på skulderen. Han forlod sin celle i spidsen for de forsamlede, og efter omhyggeligt at have låst døren af stak han nøglen ind under dørtrinnet.

"Er du i en sådan tilstand, at du kan gøre god tjeneste, broder," sagde Locksley, "eller løber øllet dig endnu rundt i hovedet?"

"Ikke mere, end en slurk af St. Dunstans kilde kan råde bod på," svarede præsten, "der er en smule susen i min hjerne og lidt usikkerhed i benene, men I skal snart se begge dele forsvinde."

Med disse ord gik han ned til det stenbassin, hvori kildens vand faldt og boblede, mens det dansede i det hvide månelys, og tog så stor en slurk, som om han havde villet tømme kilden.

"Hvornår har du før drukket så stor en slurk vand, hellige klerk af Copmanhurst?" sagde den sorte ridder.

"Aldrig, siden mit vinfad blev lækt, og væsken løb ud af det forkerte hul," svarede eremitten, "så at jeg ikke havde andet at

drikke end min skytspatrons gode gave her."

Der på dyppede han hænder og hoved i kilden og vaskede alle spor af det natlige drikkelag bort af dem.

Da den lystige præst således var blevet forfrisket og ædru, svingede han sin svære stav om hovedet med tre fingre, som om den havde været et rør, og udbrød:

"Hvor er de lumpne røvere, der slæber pigebørn bort imod deres vilje? Gid den lede Satan må flyve bort med mig, om jeg ikke er karl for et dusin stykker af dem."

"Bander du, hellige klerk?" sagde den sorte ridder.

"Din klerketitel kan du beholde for dig selv," svarede den forvandlede præst. "Ved St. Georg og dragen, jeg er ikke munk længere, end jeg har min kutte på kroppen. Når jeg har fået min grønne jakke på, drikker jeg og bander og gantes med tøsene så godt som nogen jægersmand i West Riding."

"Kom nu, du præst," sagde Locksley, "og hold din mund. Du gør sådant spektakel som et helt kloster på en helligaften, når pater abbeden er gået i seng. Kom også, gode mænd, tøv ikke for at tale – hører I, kom med, vi må samle hele vor styrke, og endda bliver der få nok, hvis vi skal storme Reginald Front-de-Boeufs borg."

"Hvad for noget?" sagde den sorte ridder, "er det Front-de-Boeuf, der på kongens vej har standset kongens tro undersåtter? Er han blevet røver og voldsmand?"

"Voldsmand har han altid været," sagde Locksley.

"Og hvad røveriet angår," sagde præsten, "så tvivler jeg om, at han nogen sinde har været halvt så ærlig en mand som mangen en røver af mit bekendtskab."

"Nu afsted, præst, og ti stille," sagde Locksley "det var bedre, om du viste vejen til mødestedet, end at du går her og siger ting, som både velanstændighed og klogskab burde afholde dig fra at sige."

21

Ak, mange timer, mange år er rundne,
bort vandred' de, der her om bordet sad,
og lampen slukkedes, der for dem lyste!
Men under disse mørke buers hvælving
jeg hører hines stemmer svagt genlyde,
der slumred' længst dog i den tavse grav.

– Orra, en tragedie.

Mens disse forholdsregler blev taget til bedste for Cedric og hans ledsagere, ilede de bevæbnede mænd, af hvilke disse var taget til fange, med deres fanger afsted til den faste borg, hvor de agtede at holde dem fanget. Men endelig faldt mørket på, og vejene i skoven syntes kun ufuldstændig kendt af stimændene. De var nødt til flere gange at gøre holdt i længere tid, og en eller to gange måtte de vende om for at finde den retning, i hvilken de skulle drage. Sommermorgenen var gryet, inden de kunne fortsætte rejsen med fuld vished om, at de befandt sig på rette vej. Men med dagens lys vendte tilliden tilbage, og toget drog nu rask afsted. Imidlertid forefaldt følgende samtale mellem de to anførere for røverne:

"Det er på tide, at I forlader os, ridder Maurice," sagde tempelherren til de Bracy, "for at forberede den anden del af Jeres mysterium. Nu skal I jo til at spille den frelsende ridder."

"Jeg har betænkt mig," sagde de Bracy, "jeg vil ikke forlade Jer, før fangsten er lykkelig og vel anbragt i Front-de-Boeufs borg. Der vil jeg vise mig for lady Rowena i min egen skikkelse og

stole på, at hun vil undskylde den vold, jeg har gjort mig skyldig i, formedelst min brændende kærlighed."

"Og hvad har bragt Jer til at forandre Jeres plan, de Bracy?" spurgte tempelherren.

"Det vedkommer ikke Jer," svarede hans kammerat.

"Jeg håber imidlertid, hr. ridder," sagde tempelherren, "at denne forandrede beslutning ikke skriver sig fra nogen mistanke til min hæderlige vilje, som Fitzurse måske har søgt at indgive Jer."

"Mine tanker er mine egne," svarede de Bracy, "Djævelen ler, siger folk, når den ene tyv stjæler fra den anden, og vi ved, at om han så spyede ild og svovl, vil det aldrig afholde en tempelherre fra at følge sin lyst."

"Ej heller føreren for et kompagni friknægte," svarede tempelherren, "fra af en kammerat og ven at frygte den uret, han gør imod hele menneskeheden."

"Det er unyttige og farlige beskyldninger at komme med," svarede de Bracy, "nok er det, jeg kender tempelherreordenens sædelighed, og jeg vil ikke give Jer magt til at narre mig for det smukke bytte, som jeg har løbet så megen fare for at vinde."

"Puh!" svarede tempelherren, "hvad har du at frygte? Du kender jo min ordens løfter."

"Ja, ganske godt," sagde de Bracy, "og jeg ved også, hvordan de holdes. De ordensregler, der forbyder kærlighed til kvinden, får en vid fortolkning i Palæstina, hr. tempelherre, og i dette tilfælde vil jeg ikke stole på Jeres samvittighed."

"Så hør da sandheden," sagde tempelherren, "jeg bryder mig ikke om Jeres blåøjede skønhed. Der er i toget en anden, hvis selskab jeg hellere attrår."

"Hvad! Vil I nedlade Jer til ternen?" sagde de Bracy.

"Nej, hr. ridder," sagde tempelherren stolt, "til ternen vil jeg ikke nedlade mig. Jeg har et bytte mellem fangerne, der er lige så fagert som Jeres."

"Ved den hellige messe, mener I den smukke jødinde?" sagde de Bracy.

"Og om jeg også gør det," sagde tempelherren, "hvem vil så forbyde mig det?"

"Ingen, det jeg ved af," sagde de Bracy, "det skulle da være Jeres kyskhedsløfte eller et lille anfald af samvittigheden, der vil forbyde Jer at have et kærlighedsforhold til en jødinde."

"Hvad mit løfte angår," sagde tempelherren, "har min stormester givet mig dispensation. Og hvad min samvittighed angår, behøver en mand, der har dræbt tre hundrede saracener, ikke at regne hver lille forseelse op som en landsbypige, der langfredag aften første gang er til skrifte."

"I kender bedst Jeres egne rettigheder," sagde de Bracy, "dog ville jeg have svoret på, at Jeres tanker var mere ved den gamle ågerkarls pengeposer end ved datterens sorte øjne."

"Jeg kan beundre begge dele," svarede tempelherren. "Desuden er den gamle jøde kun halv prise. Jeg må dele byttet fra ham med Front-de-Boeuf, der ikke vil overlade os brugen af sin borg for intet. Jeg må ved dette vort togt have noget, som jeg kan kalde udelukkende mit, og jeg har bestemt, at den smukke jødinde skal være mit særlige bytte. Men nu, da I kender min hensigt, vil I vel genoptage Jeres oprindelige plan, vil I ikke? I har, som I ser, intet at frygte af nogen indblanding fra min side."

"Nej," svarede de Bracy, "jeg vil forblive hos mit bytte. Hvad I siger, lyder ganske troværdigt, men jeg lider ikke de rettigheder, I har fået ved stormesterens dispensation, og den fortjeneste, I har vundet ved at slagte trehundrede saracener. I har for stort krav på syndsforladelse til, at I behøver at være synderlig nøjeregnende med småsynder."

Mens denne samtale foregik, forsøgte Cedric at få lokket en tilståelse ud af dem, som bevogtede ham, om, hvad slags folk de var, og hvad hensigten var med deres overfald.

"I skulle være englændere," sagde han, "og dog, hellige Himmel, røver I fra Jeres landsmænd, som om I var ægte normanner. I skulle være mine naboer og altså mine venner, for hvem af mine engelske naboer har grund til andet? Jeg siger Jer, folk, at selv de iblandt Jer, der er erklærede fredløse, har fundet beskyttelse hos mig; for jeg har ynkedes over deres elendighed og forbandet de tyranniske adelsmænds undertrykkelse. Hvad vil I da have af mig og hvortil kan denne vold nytte Jer? I er værre end umælende dyr i Jeres handlinger, og vil også efterligne dem i at være stumme?"

Forgæves gik Cedric dog i rette med sine bevogtere, der havde for mange gode grunde for deres tavshed til at lade sig formå til at bryde den enten ved hans vrede eller ved hans forestillinger. De vedblev at jage afsted med ham i stor hast, indtil Torquilstone, nu Reginald Front-de-Boeufs gamle, skimlede borg, hævede sig for enden af en allé af mægtige træer. Borgen var ikke af stort omfang. Den bestod af et stort, højt, firkantet tårn, der var omgivet af lavere bygninger, som omsluttede en indre borggård. Rundt om ydermuren var der en dyb grav, som blev forsynet med vand fra en nærliggende å.

Front-de-Boeuf, hvis færd ofte bragte ham i fejde med sine fjender, havde forøget borgens styrke betydeligt ved at bygge tårne på ydermuren, så at den kunne flankeres fra alle sider. Som sædvanlig i borge fra den tid kom man ind til den gennem et hvælvet udenværk, der forsvaredes ved små tårne på alle hjørner. Aldrig så snart så Cedric tårnene på Front-de-Boeufs borg hæve deres grå og mosgroede tinder op i morgensolen over de skove, de var omgivet af, før han øjeblikkelig fik en sandere anelse om årsagen til hans ulykke.

"Jeg gjorde røverne og de fredløse i disse skove uret," sagde han, "da jeg antog, at sådanne stimænd hørte til deres bander. Med lige så megen føje kunne jeg have forvekslet rævene i disse krat med Frankrigs grådige ulve. Sig mig, I hunde – er det mit liv eller min formue, Jeres herre eftertragter? Er det for meget, at to angelsaksere, jeg og den ædle Athelstane, besidder jordegods i det land, som engang var vort folks fædrenearv? Dræb os da, og fuldend Jeres tyranni ved at tage vort liv, lige som I begyndte med at tage vore friheder. Hvis angelsakseren Cedric ikke kan befri England, er han villig til at dø for det. Sig til Jeres tyranniske herre, at jeg kun beder ham at lade lady Rowena fare med ære og i sikkerhed. Hun er en kvinde, han behøver ikke at frygte hende, og med os vil alle de dø, der vover at kæmpe for hendes sag."

De mænd, der bevogtede dem, forblev lige så stumme over for denne tiltale som over for den tidligere, og nu holdt de foran borgporten. De Bracy stødte tre gange i sit horn, og bueskytterne, der havde taget plads på muren ved deres komme, skyndte sig at fire vindebroen ned og give dem adgang. Fangerne blev af deres bevogtere nødet til at stige af hestene og

førtes til et gemak, hvor der blev budt dem et i hast tilberedt måltid, som dog ingen uden Athelstane følte nogen tilbøjelighed til at deltage i. Ej heller fik Edward Bekenderens ætling synderlig tid til at lade den gode spise, der var sat for dem, vederfares retfærdighed, for deres bevogtere lod ham og Cedric at forstå, at de skulle holdes fængslet i et andet gemak end Rowena. Modstand var unyttig, og de blev tvunget til at følge med til en stor stue, der hvilede på klodsede angelsaksiske søjler og lignede de refektorier og kapitelhuse, som endnu kan ses i de ældste dele af de ældste engelske klostre.

Lady Rowena blev der på skilt fra sit følge og ført til et fjerntliggende gemak, ganske vist med al høflighed, men uden at man spurgte hende, om hun havde lyst til det. Den samme foruroligende udmærkelse vistes Rebecca trods alle bønner fra hendes fader, der i denne yderste vånde endog tilbød penge, for at hun kunne få lov til at blive hos ham.

"Elendige vantro," svarede en af hans bevogtere, "når du har set din hytte, vil du ikke ønske, at din datter skal dele den."

Og uden yderligere forhandling blev den gamle jøde med magt slæbt bort ad en anden kant end de andre fanger. Tjenerskabet blev, efter at være omhyggeligt ransaget og afvæbnet, ført hen til en anden del af borgen, og der nægtedes endog Rowena den trøst, hun kunne have haft af sin terne Elgithas nærværelse.

Det gemak, i hvilket de angelsaksiske høvdinge blev indespærret – for dem vil vi først henvende opmærksomheden på – brugtes vel for tiden som en slags vagtstue, men havde tidligere været borgens fornemste hal. Det var nu viet til ringere formål, fordi den nuværende besidder blandt andre

tilbygninger, hvor ved han havde forøget sin højadelige boligs bekvemmelighed, sikkerhed og skønhed, også havde ladet opføre en ny og prægtigere riddersal, hvis hvælvede loft hvilede på lettere og elegantere søjler, og var udstyret med den rigere ornamentik, som normannerne allerede havde indført i arkitekturen.

Cedric gik op og ned i gemakket, optaget af harmfulde tanker om fortiden og nutiden, mens hans lidelsesfælles sløvhed, der hos ham øvede samme virkning som tålmodighed og en filosofisk livsbetragtning, tjente til at skærme ham imod alt andet end øjeblikkets ubehageligheder. Og så lidt følte han endog disse, at han kun nu og da blev vækket til et svar ved Cedric livlige og lidenskabelige henvendelse til ham.

"Ja," sagde Cedric, halvt talende med sig selv, halvt til Athelstane, "det var i denne selvsamme hal, at min fader holdt gæstebud med Torquil Wolfganger, da han havde den tapre og ulykkelige Harold som gæst, dengang han drog ud imod nordmændene, som var gået i forbund med oprøreren Tosti. Det var i denne hal, at Harold gav sin oprørske broders sendebud det højsindede svar. Ofte har jeg hørt min fader blive varm, når han fortalte om det. Tostis sendebud blev indladt, mens dette store gemak knapt kunne rumme den store skare af ædle angelsaksiske høvdinge, som tømte bægrene med den blodrøde vin om deres konge."

"Jeg håber," sagde Athelstane, på hvem denne del af hans vens udtalelse gjorde noget indtryk, "at de ikke vil glemme at sende os noget vin og noget spiseligt til middag – vi fik næppe pusterum til at stille vor sult, og jeg har aldrig rigtig godt af

maden, når jeg spiser lige efter, at jeg er steget af hesten, uanset lægerne anbefaler denne levevis."

Cedric blev ved med sin fortælling uden at tage sig af denne indskudsbemærkning fra hans ven.

"Tostis sendebud," sagde han, "skred op gennem hallen uden at lade sig skræmme af de vrede åsyn og rynkede bryn, der mødte ham fra alle sider, og bøjede sig for kong Harolds trone.

'Hvilke vilkår, herre konge,' sagde han, 'har din broder Tosti at håbe, hvis han nedlægger sine våben og beder dig om fred?'

'En broders kærlighed,' udbrød den ædle Harold, 'og det smukke jarldømme Northumberland.'

'Men om nu Tosti modtog disse vilkår,' fortsatte sendebuddet, 'hvad land skal der da gives hans trofaste forbundsfælle, Harald Hårderåde, Norges konge?'

'Syv fod engelsk jord,' svarede Harold heftigt, 'eller, fordi det siges, at Harald Hårderåde er en kæmpe, kan vi måske indrømme ham tolv tommer til.'

"Rungende bifaldsråb lød gennem hallen, og bægre og horn tømtes på, at nordmanden hurtigt måtte komme i besiddelse af sit engelske jordegods."

"Jeg vil af ganske hjerte have tømt den skål med," sagde Athelstane, "for min tunge klæber ved ganen."

"Skuffet drog sendebuddet bort," blev Cedric ved med sin fortælling, skønt den ikke interesserede hans tilhører, "for at bringe Tosti og hans forbundsfælle hans krænkede broders svar. Da var det, at Yorks fjerne tårne og Derwents blodige vande var vidner til den forfærdelige kamp, i hvilken Norges konge og Tosti efter at have vist det ubetvingeligste mandsmod begge to faldt med ti tusinde af deres gæveste tilhængere. Hvem skulle

have troet, at på den stolte dag, da dette slag blev vundet, den samme storm, i hvilken de angelsaksiske bannere triumferende vajede, fyldte normannernes sejl og førte dem til Sussex' ulykkelige kyster. Hvem skulle have troet, at Harold nogle få korte dage efter selv ikke skulle besidde mere af sit rige end den lod, han i sin harme indrømmede den norske voldsmand? Hvem skulle have troet, at I, ædle Athelstane – at I, en ætling af Harolds blod, og at jeg, hvis fader just ikke var den dårligste forsvarer af den angelsaksiske krone, skulle være fanger hos en elendig normanner i denne samme hal, hvor i vore forfædre holdt sådan festligt gæstebud?"

"Det er bedrøveligt nok," svarede Athelstane; "men jeg stoler på, at de vil løsgive os mod rimelige løsepenge. I et hvert tilfælde kan det ikke være deres hensigt ligefrem at sulte os, men skønt det er ved middagstid, ser jeg endnu ingen forberedelser til at anrette maden. Se op på vinduet, ædle Cedric, og skøn efter solstrålerne, om det ikke er nær middag?"

"Det kan være, at det er så," svarede Cedric; "men jeg kan ikke se på de farvede ruder, uden at de vækker andre tanker hos mig end dem, der drejer sig om øjeblikket og dets savn. Da det vindue blev forarbejdet, min ædle ven, kendte vore hårdføre forfædre ikke den kunst at lave glas eller at farve det. Wolfgangers stolte fader bragte en kunstner med fra Normandiet til at pryde hans hal med denne nye udsmykning, der bryder vor herres velsignede dags gyldne lys i så mange spillende farver. Den fremmede kom hertil fattig, ussel, krybende og underdanig, rede til at tage sin hue af for den ringeste indfødte mand i huset. Han vendte tilbage mæsket og stolt for at fortælle sine rovbegærlige landsmænd om de

angelsaksiske adelsmænds rigdom og enfoldighed – en dårskab, o Athelstane, som fra gammel tid var blevet varslet og forudset af disse efterkommere af Hengist og hans hårdføre stammer, der bevarede deres sæders jævnhed. Vi gjorde disse fremmede til vore nære venner, vore fortrolige tjenere. Vi lånte deres kunstnere og deres kunster og foragtede den ærlige jævnhed og hårdførhed, hvormed vore gæve forfædre hævdede deres stilling, og vi blev svækket ved normanniske kunster, længe før vi faldt for normanniske våben. Langt bedre var vor hjemlige kost, fortæret i fred og frihed, end de overdådige lækkerier, for hvilke vi fik smag, og hvorved vi er blevet den fremmede erobrers livegne."

"Jeg vil," svarede Athelstane, "i dette øjeblik betragte en meget ringe kost som et overdådigt måltid og det forbavser mig, ædle Cedric, at I så tro kan bevare erindringen om fordums bedrifter, at det synes so om, I glemmer selve spisetiden."

"Det er tidsspilde," mumlede Cedric ærgerlig for sig selv, "at tale til ham om andet end, hvad der vedrører hans madlyst. – Hardeknuds sjæl har bemægtiget sig ham og han har ingen anden glæde end at fylde vommen og råbe på mere!" sagde han, idet han medlidende så på Athelstane, "at så sløv en ånd skal have bo i et så herligt et legeme! Ak! At et sådant forehavende som Englands genfødelse skal afhænge af så svagt et redskab! Bliver han gift med Rowena, kan vel måske hendes stoltere og ædlere sjæl endnu vække den bedre natur, der slumrer hos ham. Men hvordan skal det kunne ske, så længe Rowena, Athelstane og jeg er denne rå stimands fanger og måske er blevet det, forbi han har en følelse af den fare, vor frihed kan medføre for hans folks tilranede magt?"

Mens angelsakseren var optaget af disse pinlige betragtninger, gik fængselsdøren op, og ind ad den trådte en taffelmester, bærende i hånden den hvide stav, der var tegnet på hans værdighed. Denne vigtige person gik med afmålte skridt frem i gemakket, fulgt af fire svende, som bar et bord, fyldt med retter, af hvilke synet og lugten syntes at være en øjeblikkelig erstatning for Athelstane for al den ubehagelighed, han havde udstået. De personer, der opvartede ved måltidet, var maskeret og indhyllet i kapper.

"Hvad er det for mummespil?" sagde Cedric "tror I, at vi er uvidende om, hvis fanger vi er, når vi er i Jeres herres borg? Sig ham," fortsatte han, rede til at benytte denne lejlighed til at åbne en forhandling om sin frigivelse – "sig Jeres herre, Reginald Front-de-Boeuf, at vi ikke kender nogen årsag, han kan have til at forholde os vor frihed, undtagen hans ulovlige attrå efter at berige sig på vor bekostning. Sig ham, at vi vil føje hans rovbegærlighed, som vi under lignende forhold vil gøre det overfor en ligefrem røver. Lad ham nævne de løsepenge, han kræver for vor frigivelse, og de skal blive betalt, såfremt ellers forlangendet ikke overstiger vore midler."

Taffelmesteren svarede ikke, men bøjede hovedet.

"og sig til ridder Reginald Front-de-Boeuf," sagde Athelstane, "at jeg sender ham min udfordring og æsker ham til kamp med mig på liv og død, til fods eller til hest, på et hvilket som helst sikkert sted, inden otte dage efter, at vi er sat i frihed. Er han en sand ridder, vil han under disse omstændigheder ikke vove at afslå min udfordring eller udsætte kampen."

"Jeg skal bringe ridderen Jeres udfordring," sagde taffelmesteren. "Imidlertid overlader jeg Jer til Jeres måltid."

Athelstanes udfordring blev ikke ligefrem fremsat med megen anstand, for en stor mundfuld mad, der krævede brugen af begge kæber på en gang, i forbindelse med den nølen, der hørte med til Athelstanes natur, svækkede betydeligt virkningen af den kække trods, som lå i ordene. Ikke desto mindre blev hans tale hilst med bifald af Cedric som et ubestrideligt tegn på, at ånden vågnede hos hans lidelsesfælle, hvis tidligere ligegyldighed trods hans ærbødighed for Athelstanes herkomst havde sat hans tålmodighed på en hård prøve. Nu trykkede han hjerteligt hans hånd som tegn på hans bifald, men blev noget bedrøvet, da Athelstane bemærkede, at "han ville kæmpe med et dusin sådanne mænd som Front-de-Boeuf, hvis han ved at gøre det kunne fremskynde sin udfrielse af et fangehul, hvor de kom så meget hvidløg i maden". Trods dette vidnesbyrd om, at Athelstane atter var i begreb med at falde tilbage i den af sanselige lyster fremkaldte sløvhed, satte Cedric sig dog lige over for ham og viste snart, at om end sorgen over hans fædreland kunne holde tanken om spisevarer borte, så længe bordet ikke var dækket, var disse dog aldrig så snart sat der, før han måtte lægge for dagen, at han havde arvet sine angelsaksiske forfædres gode appetit sammen med deres andre egenskaber.

Fangerne havde imidlertid ikke længe været optaget af at nyde deres måltid, før deres opmærksomhed blev draget bort fra denne højst alvorlige beskæftigelse ved, at der blev stødt i et horn foran porten. Det blev gentaget tre gange med sådan styrke, som om der var stødt i hornet foran en fortryllet borg af den udkårne ridder, på hvis bud haller og tårne, mure og tinder skulle styrte sammen og forsvinde som morgentågen.

Angelsakserne fo'r op fra bordet og ilede hen til vinduet. Men deres nysgerrighed blev skuffet, for vinduerne vendte ud imod borggården, og hornets toner kom udefra. Imidlertid syntes de at have noget alvorligt at betyde, for der kom straks stor travlhed i borgen.

22

Min datter – mine penge – o, min datter!
– – – mine kristne penge!
Ret og lov! – min datter, mine penge!

– Købmanden af Venedig.

Idet vi overlader det til de angelsaksiske høvdinge at vende tilbage til deres måltid, så snart deres utilfredsstillede nysgerrighed vil tillade dem at efterkomme deres halvt tilfredsstillede appetits krav, vil vi betragte Isak fra Yorks langt strengere fangenskab. Den stakkels jøde var i hast blevet slæbt ned i et fangehul i borgen, hvis gulv lå dybt under jordens overflade og var meget fugtigt, fordi det endog lå dybere end selv borggraven. Den eneste lys kom gennem et eller to glughuller, der sad så højt oppe, at fangen langt fra kunne nå dem. Selv ved middagstid faldt der gennem disse åbninger kun et dunkelt og usikkert lys, der blev til fuldstændigt mørke, længe før resten af borgen var gået glip af dagens velsignelse. Lænker og håndjern, der havde været benyttet til tidligere fanger, som man havde været bange for skulle gøre forsøg på at undvige, hang rustne og tomme på fængslets mure, og i ringene på et af disse sæt lænker sad der to hensmuldrende knokler, der syntes engang at have tilhørt et menneskeligt ben, som om fangen ikke blot havde måttet sidde der til sin død, men endog havde måttet blive der som lig, til han var forvandlet til et skelet.

Ved den ene ende af dette forfærdelige opholdssted var der en stor rist, tværs over hvilken der lå nogle af rust halvt fortærede jernstænger.

Hele fængslets udseende kunne have forfærdet selv en modigere mand end Isak, der dog var mere fattet, nu da den truende fare havde ramt ham, end han havde set ud til at være, da han pintes af en angst, hvis årsag endnu var fjern og afhang af tilfældigheder. Jagtelskere siger, at haren føler større dødsangst under myndernes forfølgelse, end når den vrider sig under deres klør. Sådan er det sandsynligt, at jøderne, netop forbi de så hyppigt sattes i angst, til en vis grad var forberedt på alle de skændselsgerninger, tyrannerne kunne udføre imod dem, så at ingen vold, når den havde fundet sted, kunne vække den overraskelse hos dem, som er den mest lammende side af angsten. Heller ikke var det første gang, at Isak havde befundet sig i så farlige omstændigheder. Han havde derfor erfaringen til vejleder samt håbet om, at han atter ligesom tidligere kunne blive befriet som en fangen fugl fra fuglefængeren. Frem for alt havde han en støtte i sit folks urokkelige hårdnakkethed og den ubøjelige bestemthed, hvormed man hyppigt har set israelitter finde sig i de største pinsler, vold og magt kan påføre dem, hellere end de har villet tilfredsstille voldsmændene ved at opfylde deres fordringer.

I denne stemning af passiv modstand og med sit klædebon samlet under sig for at beskytte sine lemmer imod det våde stengulv sad Isak i en krog af sit fængsel, hvor hans foldede hænder, hans uordnede hår og skæg, hans pelsværkskappe og høje hue, set i den matte, brudte belysning, ville have afgivet et studie for Rembrandt, hvis denne berømte maler havde levet i

denne periode. Jøden blev siddende uden at forandre sin stilling i næsten tre timer, efter hvis udløb der hørtes trin på fængselstrappen. Slåerne peb, da de blev trukket fra – hængslerne knagede, da den lave dør blev åbnet, og Reginald Front-de-Boeuf trådte ind i fangehullet, fulgt af tempelherrens to saracenske slaver.

Front-de-Boeuf, en høj, kraftig mand, der havde tilbragt sit liv i krig eller private fejder og tvistigheder, og som ikke havde skyet noget middel for at udstrække sit lensvælde, havde ansigtstræk, der stemte med hans karakter og stærkt udtrykte sindets vildere og slettere lidenskaber. De ar, hvor af hans ansigt var fuldt, ville, hvis man havde set dem i et ansigt af anden art, have vakt den deltagelse og ærbødighed, som skyldes mærkerne af priselig tapperhed, men hos Front-de-Boeuf forøgede de kun det grumme udtryk i hans åsyn og den rædsel, hans nærværelse indgød. Denne skrækindjagende baron var iført en lædervams, der sluttede tæt om kroppen og var skrabet og tilsmudset med pletter fra rustningen. Han havde ingen våben undtagen en dolk i sit bælte, der dannede ligesom en modvægt imod det knippe rustne nøgler, der hang på hans højre side.

De sorte slaver, der fulgte med Front-de-Boeuf, var nu ikke længere iført deres prægtige dragt, men bar kitler og benklæder af groft lærred, og deres ærmer var smøget op over albuen ligesom slagternes, når de skal til at forrette deres gerning i slagtehuset. Hver af dem havde i hånden en lille kurv, og da de trådte ind i fangehullet, blev de stående ved døren, indtil Front-de-Boeuf selv omhyggeligt havde lukket den og drejet nøglen to gange om i låsen. Efter at have taget denne forholdsregel gik

han langsomt gennem fangehullet hen imod jøden, på hvem han holdt sit blik fæstet, som om han ønskede at lamme ham med det, ligesom nogle dyr skulle kunne gøre med deres bytte. Det syntes virkelig, som om Front-de-Boeufs mørke og onde blik havde noget af denne fortryllende magt over hans ulykkelige fange. Jøden sad med åben mund og med øjnene fæstet på den grumme baron med et sådant stift, rædselsslagent blik, at hangs legeme formelig syntes at skrumpe ind og at aftage i størrelse, mens han mødte den vilde normanners stive, giftige øjne. Den ulykkelige Isak havde ikke blot ingen kraft til at rejse sig og gøre en dyb bøjning, som hans angst bød ham at gøre, men kunne ikke engang tage sin hue af eller ytre noget bønfaldende ord, så heftigt bevæget var han ved den overbevisning, at han var truet af pinsler og død.

På den anden side syntes normannens statelige skikkelse at vokse i størrelse ligesom ørnens, der rejser sine fjer, når den står i begreb med at slå ned på sit værgeløse bytte. Han blev stående tre skridt fra den krog, i hvilken den ulykkelige jøde nu ligesom var krøbet sammen på det mindst mulige rum, og gav en af slaverne et vink om at komme nærmere. Den sorte drabant trådte følgelig frem, og idet han af sin kurv fremtog en stor vægtskål og flere lodder, lagde han dem ved Front-de-Boeufs fødder og trak sig atter tilbage i den ærbødige afstand, i hvilken hans kammerat allerede havde taget plads.

Disse mænds bevægelser var langsomme og højtidelige, som om der over deres sjæle hvilede en forudfølelse af rædsler og grusomhed. Front-de-Boeuf selv åbnede scenen ved at tiltale den ulyksalige fange på følgende måde:

"Du mest forbandede hund af en forbandet race," sagde han, mens hans dybe, barske stemme gav genlyd under fængselshvælvingen, "ser du denne vægtskål?"

Den ulykkelige jøde svarede med et svagt ja.

"I denne vægtskål," sagde den ubarmhjertige baron, "skal du afveje mig tusind pund sølv efter London Towers rette mål og vægt."

"Hellige Abraham!" svarede jøden, som den truende fare gav mælet tilbage, "har noget menneske nogen sinde hørt et sådant forlangende? Hvem har nogen sinde selv i en minnesangers eventyr hørt tale om en sådan sum som tusind pund sølv? Hvilket menneskeligt øje er nogen sinde blevet velsignet med synet af en sådan uhyre skat? Ikke indenfor Yorks mure, om du også vil ransage mit hus og hele min stammes huse, vil du finde tiendedelen af denne umådelige sum i sølv, som du taler om."

"Jeg er rimelig," svarede Front-de-Boeuf, "og hvis det er knapt med sølv, siger jeg heller ikke nej til guld. Til en beregning af en mark guld for hver seks pund sølv skal du fri din vantro krop for pinsler, som dit hjerte aldrig så meget som har gjort sig nogen forestilling om."

"Hav barmhjertighed med mig, ædle ridder!" udbrød jøden, "jeg er gammel og fattig og hjælpeløs. Det vil være uværdigt at triumfere over mig – det er en ringe bedrift at knuse en orm."

"Gammel er du måske," svarede ridderen, "så meget større skam er det for de folks tåbelighed, der har tilladt dig at blive grå i åger og kæltringestreger. Svag er du måske, for hvornår har en jøde enten haft mod i brystet eller en kraftig hånd? Men rig er det velkendt, at du er."

"Jeg tilsværger Jer, ædle ridder," sagde jøden, "ved alt, som jeg tror på, og jøde alt, hvad vi tro på i fælles –"

"Sværg ingen falsk ed," afbrød normannen ham, "og lad ikke din genstridighed besegle din dom, før du har set og vel betænkt den skæbne, som venter dig. Tro ikke, at jeg taler til dig blot for at gøre dig bange og benytte mig af den usle fejhed, du har arvet fra din stamme. Jeg sværger dig til ved det, som du ikke tror, ved det evangelium, som vor kirke lærer, og ved de nøgler, som er givet den til at binde og løse, at min hensigt er sikker og urokkelig. Dette fangehul er ikke noget sted til at drive spøg i. Fanger, der var ti tusinde gange højere på strå end du, er døde indenfor disse mure, og deres skæbne er aldrig blevet kendt. Men dig venter en langsom marterdød imod hvilken deres var en lyst."

Atter gav han slaverne et tegn til at træde nærmere, og han talte afsides til dem i deres eget sprog, for han havde også været i Palæstina, hvor han måske havde lært sin grusomhed. Saracenerne fremtog af deres kurve en del trækul, en blæsebælg og en flaske med olie. Mens den ene slog ild med flint og stål, lagde den anden trækullet til rette på den store, rustne rist, som vi allerede har omtalt, og brugte bælgen, indtil kullene blev rødglødende.

"Ser du, Isak," sagde Front-de-Boeuf, "den række jernstænger, som ligger over disse gloende kul? På dette varme leje skal du ligge, nøgen som om du hvilede på en dunseng. En af disse slaver skal holde ilden vedlige under dig, mens den anden skal gnide dine usle lemmer ind med olie, for at stegen ikke skal brændes. Vælg nu mellem sådan en rist og

udbetalingen af tusind pund sølv. For, ved min faders hoved, du har intet andet valg."

"Det er umuligt," udbrød den elendige jøde, "det er umuligt, at det virkelig kan være Jeres hensigt. Den gode gud, der har skabt verden, har aldrig skabt et hjerte, der var i stand til at øve en sådan grusomhed."

"Stol ikke på det, Isak," sagde Front-de-Boeuf, "det vil være en farlig vildfarelse. Tror du, at jeg, som har set en by blive plyndret, i hvilken tusinder af mine kristne landsmænd omkom ved sværdet, ved vandet og ved ilden, vil frasige mit forsæt på grund af en enkelt elendig jødes hylen og skrigen? – Eller tror du, at disse sorte slaver, som hverken har nogen lov eller noget fædreland eller nogen samvittighed undtagen deres herres vilje – som bruger gift eller stage eller dolk eller strikke ved hans mindste vink – tror du, at de vil have barmhjertighed, de, som ikke engang forstår det tungemål, hvori der bedes om det? Vær klog, gamle mand! Let dig for en del af din overflødige mammon. Betal tilbage i en kristens hænder en del af, hvad du har erhvervet ved den åger, du har øvet imod hans trosfæller. Din snedighed kan snart igen bringe din slunkne pung til at svulme, men hverken læge eller medicin kan helbrede din svedne hud og dit brændte kød, hvis du en gang er lagt på disse stænger. Betal dine sølvpenge, siger jeg, og glæd dig over, at du for en sådan betaling kan befri dig af et fængsel, hvis hemmeligheder få har fået lejlighed til at fortælle. Jeg vil ikke spilde flere ord på dig – vælg mellem dit usle metal og dit kød og blod, og som du vælger, sådan skal det være."

"Så gid Abraham, Jakob og alle vore folks fædre stå mig bi," sagde Isak, "jeg kan ikke træffe valget, fordi jeg ikke har midler

til at opfylde din uhyre fordring."

"Grib ham og træk klæderne af ham, slaver," sagde ridderen, "og lad hans folks fædre stå ham bi, om de kan."

Baronens hjælpere, der mere skønnede, hvad han befalede dem, på hans blik end på hans ord og vink, trådte atter frem, lagde hånd på den ulykkelige Isak, trak ham op fra gulvet og ventede, mens de holdt ham imellem sig, på den hårdhjertede barons nærmere vink. Den ulykkelige jøde så på deres og Front-de-Boeufs ansigter i håb om at opdage nogle tegn på mildere følelser, men på baronens var der det samme kolde, halvt tvære, halvt sarkastiske smil, der havde været forløberen for hans grusomme optræden, og saracenernes vilde øjne, der rullede uhyggeligt under deres sorte bryn og fik et endnu skumlere udtryk ved, at den kreds, der omgiver pupillen, var så blændende hvid, røbede snarere den hemmelige glæde, de ventede af det forestående optrin, end nogen ulyst til at være medvirkende derved. Jøden så derefter på den gloende ovn, over hvilken han snart skulle udstrækkes, og da han ikke så nogen udsigt til, at hans plageånder skulle vise barmhjertighed, svigtede hans tidligere bestemthed ham.

"Jeg vil betale de tusind pund sølv," sagde han, "det vil sige," tilføjede han efter et øjebliks pause, "jeg vil betale dem med mine brødres bistand, for jeg må tigge som en betler ved vor synagoges dør, inden jeg kan samle en så uhørt sum. Når og hvor skal den afleveres?"

"Her," svarede Front-de-Boeuf, "her må den afleveres – vejes må den – vejes og optælles her på dette fængselsgulv. Tror du, jeg vil skilles ved dig, før jeg er sikker på dine løsepenge?"

"Og hvad sikkerhed," sagde jøden, "skal jeg have for, at jeg vil blive sat i frihed, når løsepengene er betalt?"

"En normannisk adelsmands ord, du pantelånende slave," svarede Front-de-Boeuf, "en normannisk adelsmands tro, renere end alt det guld og sølv, som du og hele din stamme ejer."

"Jeg beder om tilgivelse, ædle ridder," sagde Isak frygtsomt, "men hvorfor skulle jeg stole fuldstændig på den mands ord, der ikke vil stole på mit?"

"Fordi du ikke kan undgå det, jøde," sagde ridderen i en streng tone. "Var du nu i dit skatkammer i York, og forlangte jeg et lån af dine sekler, ville det være din ret at fastsætte betalingstiden og sikkerheden. Her er *mit* skatkammer. Her har jeg fordelen over dig, og jeg vil ikke gøre mig det besvær endnu engang at sige dig de vilkår, på hvilke jeg vil unde dig friheden."

Jøden sukkede dybt.

"Forund mig i alt fald," sagde han, "sammen med min egen frihed de rejsefællers, med hvilke jeg rejser. De foragtede mig som jøde, men de havde dog medynk med mig i min fortvivlelse, og forbi de tøvede undervejs for at hjælpe mig, er en del af ulykken kommet over dem. Ydermere kan de måske også bidrage lidt til løsepengene."

"Hvis du mener de angelsaksiske bønderknolde," sagde Front-de-Boeuf, "vil deres frigivelse afhænge af andre vilkår end dine. Sørg du blot for dig selv, jøde, og bland dig ikke i andres sager."

"Jeg skal altså kun sættes i frihed sammen med min sårede ven?" sagde Isak.

"Skal jeg to gange," sagde Front-de-Boeuf, "lade en Israels søn vide, at han skal passe sig selv og lade andre passe deres

anliggender? Siden du har truffet dit valg, er der ikke andet tilbage, end at du betaler dine løsepenge, og det hurtigst muligt."

"Hør mig dog," sagde jøden, "for den rigdoms skyld, som du vil vinde på bekostning af din –"

Men pludselig holdt han inde, bange for at vække den grumme normanners harme. Front-de-Boeuf lo imidlertid blot og udfyldte selv det manglende, som jøden betænkte sig på at sige.

"På min samvittigheds bekostning, ville du sige, Isak. Kom kun med det – jeg siger dig, jeg er rimelig. Jeg kan finde mig i bebrejdelser af den, der har trukket det korteste strå, selv når det er en jøde. Du var ikke så overbærende, Isak, da du påkaldte retten imod Jacques Fitzdotterel, fordi han havde kaldt dig en blodsugende ågerkarl, da dine udpresninger havde opslugt hans fædrenearv."

"Jeg sværger ved Talmud, tapre hr. ridder," sagde jøden, "at I er blevet vildledt i den sag. Fitzdotterel trak sin dolk imod mig i min egen stue, fordi jeg krævede ham for mit eget sølv. Betalingstiden var udløbet ved påske."

"Det er mig lige meget, hvad han gjorde," sagde Front-de-Boeuf, "spørgsmålet er: hvornår får jeg mit? – hvornår får jeg seklerne, Isak?"

"Lad min datter Rebecca drage til York," svarede Isak, "med Jeres lejde, ædle ridder, og så hurtigt som mand og hest kan komme tilbage, skal skatten –" ved disse ord stønnede han dybt, men tilføjede efter en pause på et par sekunder – "skal skatten blive udbetalt her på dette gulv."

"Din datter!" sagde Front-de-Boeuf ligesom overrasket, "ved Himlen, Isak, jeg vil ønske, at jeg havde vidst det. Jeg antog, at den sortlokkede pige var din frille, og jeg gav hende som tjenestekvinde til ridder Brian de Bois-Guilbert på patriarkernes og heltenes vis i gamle dage, der i sådanne sager har givet os et gavnligt eksempel."

Det hyl, Isak udstødte ved denne ubarmhjertige meddelelse, rungede gennem det underjordiske rum og gjorde de to saracenere så bestyrtet, at de slap deres tag i jøden. Han benyttede sig af sin frihed til at kaste sig ned på stengulvet og omklamre Front-de-Boeufs knæ.

"Tag alt, hvad I har forlangt, hr. ridder," sagde han, "tag ti gange så meget – ødelæg mig, og bring mig til betlerstaven, om I vil – ja, gennembor mig med Jeres dolk, rist mig på ovnen der, men skån min datter, lad hende drage bort ukrænket og i sikkerhed. Så sandt du er født af en kvinde, så skån en hjælpeløs piges ære – hun er min afdøde Rachels udtrykte billede, hun er det sidste af seks panter på hendes kærlighed. Vil I berøve en mand, der har mistet sin hustru, den eneste trøst, han har tilbage? Vil I bringe en fader så vidt, at han ønsker, at hans eneste levende barn lå ved siden af sin moder i vore fædres grav?"

"Jeg vil ønske," sagde normanneren noget mildere, "at jeg havde vidst det før. Jeg troede ikke, at Jeres race elskede noget andet end Jeres pengeposer."

"Tænk ikke så ringe om os, om vi end er jøder," sagde Isak, ivrig for at styrke den tilsyneladende deltagelse, der nu rørte sig hos ridderen, "den jagede ræv, den forpinte vildkat elsker sin unge – Abrahams foragtede og forfulgte slægt elsker sine børn."

"Lad så være," sagde Front-de-Boeuf, "jeg vil tro det i fremtiden for din skyld, Isak, men det hjælper os ikke nu, jeg kan ikke gøre om, hvad der er sket, og hvad der kan blive følgen af det. Jeg har givet min våbenfælle mit ord, og jeg vil ikke bryde det for ti jøder og jødinder til sammen. Desuden, hvorfor tror du, at der vil ske pigen noget ondt, selv om hun bliver Bois-Guilberts bytte?"

"Der vil, der må!" udbrød Isak og vred fortvivlet sine hænder, "hvornår har tempelherrer vel pønset på andet end grusomhed imod mænd og skændsel imod kvinder?"

"Hund af en vantro," sagde Front-de-Boeuf med funklende øjne, måske ikke så helt bedrøvet over at gribe et påskud til at skrue sig op til raseri, "spot ikke Zions tempels hellige orden, men tænk i stedet på at betale mig de løsepenge, du har lovet, eller en ulykke skal komme over din jødiske hals!"

"Røver og nidding!" sagde jøden, idet han besvarede sin tyrans forhånelser med en lidenskab, som han, afmægtig som han var, ikke længere fandt det muligt at tøjle, "jeg vil ikke betale dig noget – ikke en hvid vil jeg betale dig, med mindre min datter ukrænket og fri overgives til mig."

"Er du ved din forstand, israelit?" sagde normannen barsk, "er dit kød og blod fortryllet imod glidende jern og sydende olie?"

"Det er mig lige meget!" sagde jøden, som faderkærligheden havde bragt til fortvivlelse. "Gør med mig, hvad du vil. Min datter er mit kød og blod, tusind gange kærere for mig end de lemmer, som din grumhed truer. Intet sølv vil jeg give dig, med mindre jeg kunne hælde det smeltet ned i din grådige hals – nej, ikke en hvid vil jeg give dig, nazaræer, om jeg så derved

kunne frelse dig fra den evige fordømmelse, som dit hele liv har fortjent! Tag mit liv, om du synes, og sig så, at jøden under sine pinsler dog vidste at byde en kristen trods."

"Det vil vi se," sagde Front-de-Boeuf, "for ved det hellige kors, som er en vederstyggelighed for din forbandede stamme, du skal komme til at prøve alle de kvaler, ild og stål kan berede. Træk klæderne af ham, slaver, og lænk ham på jernstængerne."

Trods den gamle mands svage modstand havde saracenerne allerede revet den yderste klædedragt af ham og ville til helt at afklæde ham, da lyden af et horn, der blev stødt i tre gange uden for borgen, trængte helt ned i det mørke, afsides fangehul, og straks efter hørtes høje røster at kalde på ridder Reginald Front-de-Boeuf. Den grumme baron, der ikke gerne ville overraskes i sin djævelske beskæftigelse, gav slaverne et vink om at give Isak hans klædning tilbage, og idet han forlod fængslet med sine ledsagere, blev jøden alene tilbage der for at takke Gud for sin frelse eller for at jamre over sin datters fangenskab og sandsynlige skæbne, alt efter som hans egenkærlige eller faderlige følelser havde overhånd.

23

Ja, kan ej blide ord og ydmyg bøn
dit hjerte stemme venligt mod mig, pige,
jeg på soldatervis med sværd dig vinder
og elsker dig, mod kærligheds natur, med vold.

– De to herrer fra Verona.

Den stue, hvortil lady Rowena var blevet ført, var udstyret med nogle plumpe forsøg på kunstnerisk udsmykning og pragt, og at hun var blevet anbragt her, kunne betragtes som et særligt tegn på agtelse, der ikke blev vist de andre fanger.

Men Front-de-Boeufs hustru, som den oprindelig var blevet udstyret til, var død for længe siden, og tidens tand og mangel på tilsyn havde delvis ødelagt de få prydelser, hendes smag havde udsmykket den med. Tapeterne hang på mange steder ned fra væggene, på andre steder var de afbleget og falmet af solens indvirkning eller forrevet og hensmuldret af ælde. Uhyggeligt som det var, var det dog det gemak i borgen, der var blevet anset for mest passende til modtagelse af den rige angelsaksiske dame, og her blev hun overladt til betragtningerne over sin skæbne, indtil de medvirkende personer i dette skændige drama havde fået aftalt de forskellige roller, som hver af dem skulle spille. Dette var blevet afgjort i et krigsråd af Front-de-Boeuf, de Bracy og tempelherren, i hvilket de efter en lang og varm forhandling om de forskellige fordele, som hver især gjorde krav på at have af sin del i dette

dumdristige forehavende, til sidst var kommet overens om deres ulykkelige fangers skæbne.

Det var derfor omtrent ved middagstid, da de Bracy, til bedste for hvem planen til togtet først var blevet lagt, viste sig for at forfølge sine formål med hensyn til lady Rowenas hånd og besiddelse.

Den forløbne tid var ikke helt blevet benyttet til at pleje råd med hans medsammensvone. De Bracy havde også fået stunder til at smykke sin person efter den tids mest lapsede moder. Hans grønne jakke og masken var nu aflagt. Hans lange, fyldige hår var friseret sådan, at det i kunstfærdige krøller bølgede ned over hans med kostbart foerværk besatte kappe. Hans skæg var tæt raget, hans vams nåede til midt ned på benene, og det bælte, som holdt den sammen, og i hvilket ligeledes hans vægtige sværd hang, var broderet og smykket med ophøjede guldforsiringer. Vi har allerede omtalt den overordentlige længde, skoene havde i denne periode, og spidserne på Maurice de Bracys kunne have bejlet til prisen mellem de eleganteste kavalerers, idet de var bøjet opefter og snoede som vædderhorn. Sådan var en sprades dragt i denne periode, og i nærværende tilfælde blev virkningen forøget ved den personlige skønhed og det belevne væsen hos den, der bar den, idet i hans holdning hofmandens anstand var parret med krigerens frimodighed.

Han hilste på lady Rowena ved at tage sin fløjlsbaret af, der var prydet med et guldspænde, forestillende St. Michael, der træder det ondes fyrste under fode. Med den gav han venligt damen et vink om at tage plads, og da hun blev ved at stå, tog ridderen handsken af sin højre hånd og trådte frem for at føre

hende til en stol. Men Rowena afviste med en håndbevægelse den tilbudte artighed og sagde:

"Hvis jeg befinder mig i nærværelse af min fangefoged, hr. ridder – og anderledes tillader forholdene mig ikke at betragte Jer – så sømmer det sig bedst for fangen at blive stående, til hun erfarer sin dom."

"Ak, skønne Rowena," svarede de Bracy, "I står overfor Jeres fange, ikke Jeres fangefoged, og det er af Jeres skønne øjne, at de Bracy må modtage den dom, som I fejlagtigt venter af ham."

"Jeg kender Jer ikke, hr. ridder," sagde damen og rettede sig i vejret med al den krænkede adels og skønheds stolthed, "jeg kender Jer ikke – og den uforskammede fortrolighed, I taler til mig med i en trubadurs sprog, afgiver intet forsvar for en røvers voldsgerning."

"Dig selv, fagre pige," svarede de Bracy i sin tidligere tone, "dine egne yndigheder må alt tilskrives, hvad jeg har syndet imod den agtelse, der skyldes hende, jeg har kåret til mit hjertes dronning og mine øjnes ledestjerne."

"Jeg siger Jer atter, hr. ridder, jeg kender Jer ikke, og ingen mand, der bærer kæde og sporer, burde således trænge sig ind på en værgeløs dame."

"At jeg er Jer ukendt," sagde de Bracy, "er visselig min ulykke, men lad mig dog håbe, at de Bracys navn ikke altid har været unævnt, når minnesangere eller herolder har prist ridderlige bedrifter enten for skrankerne eller på valpladsen."

"Så overlad din pris til herolder og minnesangere, hr. ridder," svarede Rowena, "den passer bedre for deres mund end for din, og sig mig, hvem af dem der vil berette enten i sang eller i turneringsbogen din mindeværdige sejr fra i nat – en sejr

vundet over en gammel mand, fulgt af nogle frygtsomme livegne, og udbyttet af den, en ulykkelig pige, der imod sin vilje er slæbt til en røvers borg?"

"I er uretfærdig, lady Rowena," sagde ridderen, idet han noget forvirret bed sig i læberne og talte i en tone, der faldt ham mere naturlig end det kunstlede galanteri, han fra begyndelsen havde lagt an på at vise. "I, der selv er fri for lidenskab, I kan ikke undskylde en andens vanvittige kærlighed, om den end er fremkaldt ved Jeres skønhed."

"Jeg beder Jer, hr. ridder," sagde Rowena, "at lade et sprog fare, der bruges så almindeligt af omvandrende minnesangere, at det ikke passer for ridderes og adelsmænds mund. Visselig, I nøder mig til at sætte mig ned, siden I indlader Jer på sådanne hverdagstalemåder, af hvilke hver en ussel spillemand har så mange i forråd, at de kan vare fra nu af til jul."

"Stolte frøken," sagde de Bracy, opbragt over, at hans galante tale ikke skaffede ham andet end spot, "stolte frøken, du skal få lige så stolt et svar. Så vid da, at jeg har gjort mine krav på din hånd gældende på den måde, der stemte bedst med din tænkemåde. Det passer bedre med dit sindelag, at der bejles til dig med bue og stridsøkse end med kunstlede talemåder og høvisk sprog."

"Høvisk sprog," sagde Rowena, "hvis det bruges til at dække plumpe handlinger, er kun som et ridderbælte om en ussel livegens bryst. Ikke undrer det mig, at denne tvang synes at pine Jer. Bedre havde det stemt med Jeres ære at beholde en fredløs mands dragt og tale end at dække den fredløses handlinger med skrømtet høviskhed i tale og færd."

"I råder vel, frøken," sagde normannen, "og i det kække sprog, der bedst retfærdiggør kæk handling, siger jeg dig, at du aldrig skal forlade denne borg, med mindre du forlader den som Maurice de Bracys hustru! Jeg er ikke vant til at lade mig standse i mine forehavender, og ej heller behøver en normannisk adelsmand med ængstelig omhu at retfærdiggøre sin adfærd over for den angelsaksiske pige, han viser den ære at tilbyde hende sin hånd. Du er stolt, Rowena, og så meget mere skikket er du til at være min hustru. På hvilken anden måde end ved ægteskab med mig vil du kunne hæves til højere og fyrstelig rang? Hvordan vil du ellers komme bort fra den ringe bondegård, hvor angelsaksere bor med de svin, som udgør deres rigdom, for at indtage din plads, æret, som du bør være og skal blive, blandt alt i England, der er udmærket ved skønhed eller ophøjet ved rang og magt?"

"Hr. ridder," svarede Rowena, "bondegården, som I foragter, har været mit skærmende opholdssted fra barndommen af, og tro mig, når jeg forlader den – om den dag nogen sinde skal komme – vil det være med en mand, der ikke har lært at foragte det hus og de sæder, hvori jeg er opdraget."

"Jeg kan så omtrent forstå Jeres mening, frøken," sagde de Bracy, "skønt I måske tror, at den er for dunkel til, at jeg med mine fatteevner kan begribe den. Men drøm ikke om, at Richard Løvehjerte nogen sinde igen vil bestige sin trone, endnu mindre, at Wilfred af Ivanhoe, hans tro ridder, nogen sinde vil føre dig til hans skammel for der at hilses som hans yndlingsbrud. En anden bejler kan måske føle skinsyge, hvis han anslog denne streng, men mit faste forsæt kan ikke forandres ved en så barnagtig og så håbløs lidenskab. Vid,

frøken, at denne rival er i min magt, og at det kun beror på mig, om jeg vil røbe den hemmelighed, at han befinder sig her på borgen hos Front-de-Boeuf, hvis skinsyge vil være farligere for ham end min."

"Wilfred her?" sagde Rowena hånligt, "det er lige så sandt, som at Front-de-Boeuf er hans rival."

De Bracy så stift på hende et øjeblik.

"Var du virkelig uvidende om det?" sagde han, "vidste du ikke, at Wilfred af Ivanhoe rejste i jødens bærestol? – Et passende følgeskab for korsfareren, hvis mandige arm skulle erobre den hellige grav!"

Og han lo hånligt.

"Og om han også er her," sagde Rowena, der tvang sig til at tale i en ligegyldig tone, skønt hun skælvede af en angstfølelse, som hun ikke kunne besejre, "i hvad henseende er han da Front-de-Boeufs medbejler? Og hvad andet har han at frygte end et kort fangenskab og en hæderlig løsladelse på riddervis?"

"Rowena," sagde de Bracy, "er du også betaget af dit køns almindelige vildfarelse, at mænd ikke kan rivalisere om andet end dets yndigheder? Ved du ikke, at ærgerrighed og pengebegærlighed kan vække skinsyge lige så fuldt som kærlighed, og at vor vært her, Front-de-Boeuf, lige så villigt, lige så ivrigt, lige så hensynsløst vil skubbe den af vejen, der modsætter sig hans krav på det smukke baroni Ivanhoe, som om han var foretrukket for ham af en eller anden blåøjet dame? Men føj Jer efter mit ønske, ædle dame, og den sårede ridder skal intet have at frygte af Front-de-Boeuf, mens I ellers vil have årsag til at sørge over, at han befinder sig i hænderne på en mand, der aldrig har vist medlidenhed."

"Frels ham for den barmhjertige Guds skyld!" sagde Rowena, hvis kække mod bøjede sig ved angsten for den skæbne, der truede hendes elskede.

"Jeg kan – jeg vil – det er min agt," sagde de Bracy, "for hvis Rowena samtykker i at blive de Bracys brud, hvem vil da vove at øve vold imod hendes frænde – hendes formynders søn – hendes barndoms legekammerat? Men ved din kærlighed må du købe hans beskyttelse. Jeg er nu en sådan en romantisk tåbe, at jeg skulle ville fremme den mands lykke, som kan ventes at ville træde hindrende i vejen mellem mig og mine ønskers mål, og afværge hans skæbne. Brug din indflydelse hos mig til bedste for ham, og han er sikker – nægt at bruge den, og Wilfred dør, og du selv er ikke nærmere friheden."

"Der er i din kolde og plumpe tale," svarede Rowena, "noget, som ikke lader sig forene med de gyselige ting, der ligger i ordene. Jeg tror ikke, at din hensigt er så ond eller din magt så stor."

"Så giv dig da kun hen til den tro," sagde de Bracy, "indtil tiden viser, at den er falsk. Din tilbeder ligger såret i denne borg – din foretrukne bejler. Han er en skranke mellem Front-de-Boeuf og det, som Front-de-Boeuf sætter større pris på end enten ære eller skønhed. Hvad mere vil det koste end et dolkestød eller et stød med spyddet for for evigt at bringe hans krav til tavshed? Ja, skulle Front-de-Boeuf være bange for at blive krævet til regnskab for en sådan åbenlys voldshandling, lad så lægen blot give sin patient en forkert medicin – lad tjeneren eller sygeplejersken, der passer ham, blot trække puden fra hans hoved, og Wilfred vil i sin nuværende tilstand hastig og uden blodsudgydelse være færdig. Også Cedric –"

"Også Cedric," gentog Rowena, "min ædle, min højsindede formynder! Jeg har fortjent den ulykke, der har ramt mig, forbi jeg kunne glemme hans skæbne for hans søns."

"Også Cedrics skæbne afhænger af din beslutning," sagde de Bracy, "og jeg overlader det til dig selv at bestemme den."

Hidtil havde Rowena spillet sin rolle i dette pinlige drama med usvækket mod, men det var, fordi hun ikke havde betragtet faren som så alvorlig og overhængende. Af naturen var hendes karakter af den art, som fysiognomerne mener hører de blonde kvinder til, nemlig mild, blid og frygtsom, men den var blevet lidt forandret og ligesom hærdet ved de forhold, under hvilke hun var blevet opdraget. Vant som hun var til at se alles vilje, endog Cedrics (som dog var vilkårlig nok over for andre), bøje sig for hendes ønsker, havde hun vundet den art mod og selvtillid, der er en følge af stadig og daglig ærbødighed fra de kredse, i hvilke vi færdes. Hun kunne næppe tænke sig den mulighed, at hendes vilje mødte modstand, end mindre da, at der ikke blev taget mindste hensyn til den.

Hendes stolthed og herskervane var altså en kunstig karakter, der kun var som et ydre lag over den, der var hendes sande natur, og den forlod hende, da hendes øjne åbnedes for omfanget af den fare, hvori hun selv, hendes elskede og hendes formynder svævede, og da hun mærkede, at hendes vilje, hvis mindste ytring var vant til at blive modtaget med agtelse og opmærksomhed, nu stod i modsætning til en mands med en kraftig, vild og bestemt karakter, der havde hende i sin magt og var til sinds at bruge denne magt, svigtede modet hende.

Efter, at have kastet blikket rundt, ligesom for at søge efter den hjælp, som intetsteds var at finde, og efter nogle afbrudte

udråb løftede hun sine hænder imod himlen og gav sig uforbeholdent hen til et overmål af sorg og græmmelse. Det var umuligt at se en så skøn kvinde betaget af en sådan smerte uden at føle deltagelse for hende, og det undlod ej heller at gøre indtryk på de Bracy, skønt han var mere forlegen end rørt. Han var gået for vidt til, at han kunne trække sig tilbage, og dog kunne Rowena i sin nuværende tilstand hverken påvirkes ved forestillinger eller ved trusler. Han gik op og ned ad gulvet i gemakket, idet han snart forgæves formanede den angstfulde, unge pige til at fatte sig, snart tvivlrådig grundede på, hvordan han selv skulle bære sig ad.

"Hvis jeg," tænkte han, "lod mig bevæge af denne trøstesløse dames sorg og tårer, hvad andet ville jeg da vinde end tabet af de skønne forhåbninger, for hvilke jeg har udsat mig for så megen fare, og prins Johns og hans lystige kammeraters spot? Og dog," sagde han til sig selv, "føler jeg mig dårligt egnet til den rolle, jeg spiller. Jeg kan ikke se på så skønt et ansigt, når det er fortrukket af smerte, eller på disse øjne, når de er fulde af tårer. Jeg vil ønske, at hun var blevet ved at være så stolt, som hun oprindelig var, eller at jeg havde en større part af Front-de-Boeufs hårde hjerte."

Optaget som han var af disse tanker, kunne han ikke andet end bede den ulykkelige Rowena at trøste sig og forsikre hende, at hun endnu ikke havde nogen årsag til den dybe fortvivlelse, som hun nu hengav sig til. Men i dette forsøg på at trøste hende blev de Bracy afbrudt af hornet, "lydt klingende med sine hæse toner", der i samme øjeblik havde opskræmt borgens øvrige beboere og afbrudt deres forskellige pengegriske og tøjlesløse planer. Af dem alle var de Bracy måske den, der mindst

beklagede afbrydelsen, for hans forhandling med lady Rowena var nået til et sådant punkt, at han fandt det lige vanskeligt at forfølge sine planer og at opgive dem.

Vi kan ikke undlade her at anføre et bedre bevis end begivenhederne i en fortælling for at godtgøre rigtigheden af den sørgelige skildring af tidens sæder, som nys er blevet forelagt læseren. Det er bedrøveligt at tænke på, at disse tapre baroner, hvis opposition imod kronen de engelske friheder skylder deres tilværelse, selv har været så forfærdelige voldsmænd og gjort sig skyldige i hårde forsyndelser, ikke blot imod Englands, men også imod naturens og menneskehedens love. Men desværre, vi behøver blot af den flittige Henrys værk at tage et af de steder, han har hentet fra samtidige historieskrivere, for at bevise, at fantasien selv næppe kan nå den uhyggelige virkelighed i fremstillingen af denne periodes rædsler.

Den beskrivelse, forfatteren af "Den angelsaksiske Krønike" giver af de grusomheder, som under kong Stephens regering blev udøvet af de store baroner og borgherrer, der alle var normanner, giver et stærkt bevis på, hvilke udskejelser de kunne hengive sig til, når deres lidenskaber blev tændt. "De undertrykte skammeligt det stakkels folk ved at bygge borge, og når de var bygget, fyldte de dem med ryggesløse mænd eller rettere djævle, som bemægtigede sig både mænd og kvinder, om hvilke de bildte sig ind, at de havde penge, kastede dem i fængsel og underkastede dem grusommere pinsler, end martyrerne nogen sinde havde udstået. De kvalte nogle i dynd og ophængte andre ved fødderne eller ved hovedet eller ved tommelfingrene og tændte bål under dem. De

sammenpressede hovederne på nogle med knudebesatte reb, indtil de trykkede hjernen ud på dem, mens de kastede andre i fangehuller, som myldrede af igler, slanger og tudser." Men det ville være grusomt at volde læseren den pine at gennemlæse resten af denne beskrivelse.

Som et andet eksempel på disse bitre frugter af erobringen, måske det stærkeste, der kan fremføres, kan vi nævne, at prinsesse Mathilde, Edgar Athelings søskendebarn, skønt datter af kongen af Skotland og senere både Englands dronning og moder til Tysklands kejserinde, monarkers datter, hustru og moder, mens hun i sin ungdom opholdt sig i England for at opdrages, var nødt til at tage sløret som nonne, da det var den eneste måde, hun kunne undgå de normanniske adelsmænds tøjlesløse efterstræbelser. Dette anførte hun over for et stort råd af Englands gejstlighed som den eneste grund til, at hun var gået i kloster. Den forsamlede gejstlighed kendte denne undskyldning gyldig og indrømmede vitterligheden af de forhold, på hvilke den var bygget, hvorved den altså afgav et ubestrideligt og højst bemærkelsesværdigt vidnesbyrd om tilværelsen af den skammelige tøjlesløshed, som plettede denne periode. Det var en for alle vitterlig kendsgerning, sagde de, at efter kong Williams erobring af England anerkendte hans normanniske ledsagere, hovmodige over så stor en sejr, ingen anden lov end deres onde lyster og berøvede ikke blot de overvundne angelsaksere deres jord og deres godser, men krænkede deres hustruers og døtres ære med den mest tøjlesløse frækhed, og derfor var det da almindeligt, at matroner og jomfruer af fornemme familier tog sløret og søgte ly i klostre, ikke fordi de kaldtes der til ved Guds kald, men

alene for at bevare deres ære imod mændenes tøjlesløse ondskab.

Sådan var tiderne i henhold til den forsamlede gejstligheds offentlige erklæring, der er os berettet af Cadmer, og vi behøver ikke at føje mere til for at godtgøre sandsynligheden af de optrin, vi har skildret og fremdeles vil skildre efter det manuskript, hvorpå vor fortælling er bygget.

24

Jeg vil til hende bejle som løven til sin brud.

– Douglas.

Mens de optrin, vi har skildret, gik for sig i andre dele af borgen, ventede jødinden Rebecca på sin skæbne i et fjernt og afsidesliggende tårn. Dertil var hun blevet ført af de to forklædte personer, der havde røvet hende, og da hun var blevet skubbet ind i det lille kammer, befandt hun sig ansigt til ansigt med en gammel sibylle, der mumlede hen for sig en angelsaksisk sang lige som for at slå takt til den rullende dans, hendes håndten opførte på gulvet. Heksen løftede sit hoved, da Rebecca trådte ind, og skævede hen til den smukke jødinde med den ondskabsfulde misundelse, som alderdom og hæslighed, når de er forbundet med slette ydre kår, er tilbøjelige til at betragte ungdom og skønhed med.

"Du må op og afsted, gamle fårekylling," sagde en af mændene, "vor ædle herre befaler det. Du må overlade dette kammer til en skønnere gæst."

"Ja," brummede heksen, "sådan lønnes ens tjenester. Jeg har levet den tid, da et ord af mig ville have kastet de bedste stridsmænd blandt jer af sadlen og ud af jeres tjeneste, og nu må jeg rejse mig og gå, hvis blot en staldkarl som du byder det."

"Gode mutter Urfried," sagde den anden mand, "lad være at snakke om det, men rejs dig og gå. Herrens bud må lystres i en fart. Du har haft din dag, gamle mutter, men din sol er for

længe siden gået ned. Du er nu et billede af en gammel stridshest, der er jaget ud på den golde hede – du har gået strunk og stolt i din tid, men nu kan du kun humpe afsted. Så hump da bort."

"Tudende hunde er I begge to," sagde det gamle fruentimmer, "og gid et hundehus må blive Jeres begravelsesplads! Gid den onde djævel Zernebock rive mig lem fra lem, om jeg forlader mit kammer, inden jeg har spundet hampen færdig på min ten!"

"Nå, så må du selv svare vor herre for det, du gamle husdjævel," sagde manden og gik, mens Rebecca blev alene tilbage hos det gamle fruentimmer, til hvem hun således imod sin vilje var blevet ført ind.

"Hvilken satans gerning har de nu for?" mumlede den gamle heks for sig selv, mens hun dog nu og da kastede et ondskabsfuldt sideblik på Rebecca, "men det er let at gætte – klare øjne, sorte lokker og en hud som papir, inden præsten tilsmudser det med sin sorte salve. Ja det er let at gætte, hvorfor de sender hende hen i dette ensomme tårn, hvorfra et skrig lige så lidt kan høres, som om det var fem hundrede favne dybt under jorden. Du vil få ugler til naboer, smukke pige, og deres skrig høres lige så vidt og ænses lige så meget som dine. Udenlandsk er du også," sagde hun, da hun lagde mærke til Rebeccas dragt og turban. "Hvad land er du fra? – saracener? eller ægypter? Hvorfor svarer du ikke? – Du kan græde, kan du da ikke tale?"

"Vær ikke vred, gode moder," sagde Rebecca.

"Du behøver ikke at sige mere," svarede Urfried, "man kender en ræv på lunten og en jødepige på hendes mål."

"For Guds skyld," sagde Rebecca, "sig mig, hvad jeg kan vente som slutningen på den vold, jeg er slæbt hertil med! Er det mit liv, de tragter efter som et offer for min tro? Jeg vil med glæde give det hen."

"Dit liv, min lille ven?" svarede sibyllen, "hvad fornøjelse kan de have af at tage dit liv? Nej, tro mig, dit liv er ikke i nogen fare. Men sådan behandling vil du få som den, der engang blev holdt for god nok til en ædelbåren angelsaksisk pige. Og skal en jødinde som du græmme sig, fordi hun ikke får den bedre? Se på mig – jeg var lige så ung og dobbelt så smuk som du, da Front-de-Boeuf, fader til denne Reginald, og hans normanner stormede denne borg. Min fader og hans syv sønner værgede deres fædreneborg fra stokværk til stokværk, fra stue til stue. Der var ikke et kammer, ikke et trin på trappen, som ikke var glat af deres blod. De døde – de døde hver en mand. Og inden deres lig var kolde, og inden deres blod var tørt, var jeg blevet et bytte for sejrherren og til spot for ham."

"Er der ingen hjælp? Er der ingen midler til at slippe bort?" sagde Rebecca. "Rigt, rigt vil jeg lønne din bistand."

"Tænk ikke på det," sagde den gamle heks, "herfra kan man kun slippe bort gennem dødens porte; og det varer længe, længe," tilføjede hun og rystede på sit grå hoved, "inden de åbner sig for os. Men det er dog en trøst at tænke på, at vi efterlader nogle på Jorden, der vil blive lige så ulykkelige som vi. Farvel, jødinde! – enten du er jøde eller hedning, vil din skæbne blive den samme, for du har med folk at gøre, der hverken kender samvittighedsskrupler eller medlidenhed. Farvel, siger jeg. Min tråd er spundet færdig – dit arbejde skal først begynde."

"Bliv! Bliv! For Guds skyld!" sagde Rebecca, "bliv, om det så kun er for at forbande og forhåne mig – din nærværelse yder mig dog nogen beskyttelse."

"Selve Guds moders nærværelse ville ingen beskyttelse være," svarede den gamle kvinde. "Der står hun," og hun pegede på et råt udskåret billede af jomfru Maria; "se, om hun kan ændre den skæbne, der venter dig."

Mens hun talte sådan, gik hun ud af stuen med ansigtet fortrukket til en slags spottende latter, så at det så endnu hæsligere ud, end det plejede. Hun lukkede døren i lås efter sig, og Rebecca kunne høre hende bande ved hvert trin over tårntrappens stejlhed, da hun langsomt og med besvær gik ned ad den.

Rebecca måtte være belavet på en endnu skrækkeligere skæbne end Rowenas, for hvilken sandsynlighed var der for, at der ville blive vist nogen høflighed eller venlighed imod en kvinde af hendes undertrykte folkestamme, om man så også iagttog et skin af disse former over for en rig angelsaksisk dame? Den fordel havde jødinden dog, at hun ved den retning, hvori hendes tanker ofte gik, og ved den sjælsstyrke, hun af naturen var i besiddelse af, var bedre forberedt på at møde de farer, som hun var udsat for. Hun havde fra sin første barndom af haft en stærk vilje og et skarpt blik, og derfor havde den pragt og rigdom, som hendes fader udfoldede inden for deres egne fire vægge, eller som hun så i andre rige hebræeres huse, ikke været i stand til at gøre hende blind for de usikre forhold, de nød disse goder under. Lige som Damokles ved hans berømte måltid så Rebecca stadig midt i al denne glans cg pragt sværdet, der hang over hendes folks hoveder ved et eneste hår. Disse

betragtninger havde avet et sind, der under andre forhold kunne være blevet stolt, overmodigt og halskarrigt, og givet hende en sundere dømmekraft.

Af sin faders eksempel og formaninger havde Rebecca lært at optræde høfligt imod alle, der kom hende nær. Vel kunne hun ikke efterligne hans overdrevne underdanighed, fordi hun var fremmed for den lavhed i tænkemåde og den stadige tilstand af angst og bæven, hvorfra den skrev sig, men hun optrådte med en vis stolt ydmyghed, som om hun underkastede sig de onde vilkår, hun var stillet under som datter af en foragtet folkestamme, mens hun i sit hjerte havde bevidstheden om, at hun efter sit indre værd var berettiget til at indtage en højere stilling end den, religiøse fordommes vilkårlige despoti tillod hende at tragte efter.

Sådan forberedt på at gå ulykkelige forhold i møde havde hun vundet den viljefasthed, der var nødvendig for at handle under dem. Hendes nuværende stilling krævede al hendes åndsnærværelse, og hun manede den derfor frem.

Det første, hun lod sig være magtpåliggende, var at undersøge kammeret, men det gav kun ringe håb enten om undvigelse eller beskærmelse. Det indeholdt hverken nogen løngang eller nogen falddør, og når undtages det sted, hvor den dør, hun var kommet ind ad, stødte til hovedbygningen, syntes det at omgives af tårnets runde ydermur. Der var ingen bolt eller slå indvendig på døren. Det eneste vindue vendte ud til en lille platform oven på tårnet, der ved første øjekast gav Rebecca noget håb om at undvige. Men hun opdagede snart, at den ikke stod i forbindelse med nogen anden del af tårntinderne, idet det nemlig var en isoleret altan, der som sædvanlig var dækket

af et brystværn med skydeskår, ved hvilke nogle få bueskytter kunne posteres for at forsvare tårnet og med deres skud flankere borgmuren på denne side.

Der var derfor intet andet håb for hende end passiv viljekraft og den stærke fortrøstning til Himlen, som er højsindede og ædle karakterer medfødt. Skønt Rebecca havde lært at undergive Skriftens forjættelser til Guds udvalgte folk en fejlagtig fortolkning, fejlede hun ikke i den antagelse, at dets prøvelsestid nu var kommet, eller i fortrøstningen til, at Zions børn engang ville blive kaldt sammen med hedningene. Imidlertid viste alt omkring hende, at deres nuværende tilstand var en tugtens og prøvelsens, og at det var deres særlige pligt at lide uden at synde. Således forberedt til at betragte sig som et ulykkens offer havde Rebecca tidligt tænkt over sin stilling og havde opdraget sit sind til at se de farer i øjnene, som hun sandsynligvis ville møde.

Fangen skælvede imidlertid og skiftede farve, da der hørtes trin på trappen, og døren til tårnkammeret langsomt gik op, og en høj mand, klædt som en af de stimænd, de skyldte deres ulykke, langsomt trådte ind og lukkede døren efter sig. Hans hue, der var trukket ned over hans pande, skjulte den øverste del af hans ansigt, og han holdt sin kappe sådan, at den tilhyllede resten. I denne dragt og ligesom forberedt på udførelsen af en eller anden handling, ved tanken om hvilken han selv bluedes, stod han foran den forfærdede fange, men skønt hans dragt betegnede ham som en røver, syntes han at være i forlegenhed med at tilkendegive den hensigt, som havde ført ham dertil, så at Rebecca, idet hun gjorde vold på sig selv, fik tid til at komme hans erklæring i forkøbet. Hun havde

allerede spændt to kostbare armbånd og et halsbånd af, og dem skyndte hun sig at række den formodede fredløse, idet hun ganske naturligt troede, at hun kunne vinde hans gunst ved at tilfredsstille hans begærlighed.

"Tag dem, gode ven," sagde hun, "og vær for Guds skyld barmhjertig imod mig og min gamle fader! Disse smykker er kostbare, men de er dog kun lidt værd i sammenligning med, hvad han vil give for at opnå, at vi fik lov til fri og uskadte at gå ud af denne borg."

"Palæstinas skønne blomst," svarede den fredløse, "disse perler er østerlandske, men de kan ikke i hvidhed måle sig med Jeres tænder. Diamanterne er glimrende, men de blegner i sammenligning med Jeres øjne, og lige siden jeg har givet mig ind på denne vilde bane, har jeg gjort det løfte, at jeg vil foretrække skønhed for rigdom."

"Gør ikke sådan uret imod dig selv," sagde Rebecca, "tag løsepenge, og vis barmhjertighed! Guld vil kunne købe dig adspredelser – at mishandle os kan kun bringe dig samvittighedsnag. Min fader vil ærligt tilfredsstille dine dristigste ønsker, og, om du vil handle klogt, så kan du med det bytte, du vinder fra os, købe din genoptagelse i det borgerlige samfund – kan vinde tilgivelse for forbigangne synder og fritages for den nødvendighed at begå nye."

"Det er vel talt," svarede den fredløse på fransk, da han sandsynligvis fandt det vanskeligt at fortsætte på angelsaksisk en samtale, som Rebecca havde begyndt i dette sprog, "men vid, skønne lilje fra Bacas dal, at din fader allerede er i hænderne på en mægtig alkymist, der forstår at forvandle selv de rustne stænger på en fængselsrist til guld og sølv. Den ærværdige Isak

befinder sig i en destillérkolbe, i hvilken man vil uddestillere af ham alt, hvad han har kært, uden nogen bistand af mine begæringer eller dine bønner. Dine løsepenge må betales ved kærlighed og skønhed, og i ingen anden mønt vil jeg modtage dem."

"Du er ingen fredløs," sagde Rebecca i det samme sprog, han tiltalte hende i, "ingen fredløs ville have afslået sådan et tilbud. Ingen fredløs i dette land bruger det sprog, du har talt i. Du er ingen fredløs, men en normanner – normanner, ædel måske af byrd. O, vær det også i dine handlinger, og aflæg denne forfærdelige voldsmaske."

"Og du, der kan gætte så rigtigt," sagde Brian de Bois-Guilbert, idet han lod kappen falde fra sit ansigt, "er ingen ægte Israels datter, men i alt undtagen ungdom og skønhed en heks fra Endor. Nej, jeg er ingen fredløs, skønne Sarons rose. Og jeg er en mand, der vil være mere villig til at overhænge din hals og dine arme med perler og diamanter, der kunne klæde dem så godt, end at berøve dig disse prydelser."

"Hvad andet vil du have af mig end min rigdom?" sagde Rebecca. "Vi kan ikke stå i noget forhold til hinanden. I er en kristen – jeg er en jødinde. Vort ægteskab ville stride både imod kirkens og imod synagogens love."

"Ja, det ville det visselig," svarede tempelherren leende, "gift med en jødinde? *Despardieux*! – Nej, ikke om det så var dronningen af Saba. Og vid desuden, hulde Sions datter, at om så den kristeligste konge ville tilbyde mig sin kristeligste datter med Languedoc til medgift, kunne jeg ikke ægte hende. Det strider imod mit løfte at elske nogen jomfru undtagen *par*

amours, lige som jeg vil elske dig. Jeg er tempelherre. Se min hellige ordens kors."

"Vover I ved en lejlighed som denne at påberåbe Jer det?" sagde Rebecca.

"Og om jeg gør det," sagde tempelherren, "så vedkommer det ikke dig, der ikke tror på vor frelses hellige tegn."

"Jeg tror, som mine fædre har lært mig," sagde Rebecca, "og Gud forlade mig min tro, om den er fejlagtig! Men I, hr. ridder, hvad tro har I, når I uden betænkelighed påberåber Jer på det, som I anser for det helligste, mens I er i begreb med at overtræde det højtideligste af Jeres løfter som ridder og gejstlig?"

"Det er en alvorlig og smuk prædiken, o Sirachs datter!" svarede tempelherren, "men, vakre Ecclesiastica, dine snævre jødiske fordomme gør dig blind for vor høje forret. Ægteskab ville være en utilgivelig brøde af en tempelherre, men hvilken mindre dårskab jeg end måtte gøre mig skyldig i, vil jeg let få absolution for den ved vor ordens næste præceptorium. Ikke den viseste blandt monarker, ej heller hans fader, hvis eksempler du nødvendigvis må erkende for såre vægtige, krævede større rettigheder, end vi Zions tempels ringe stridsmænd har vundet ved vor iver for dets forsvar. Salomons tempels beskyttere kan kræve fribrev i kraft af Salomons eksempel."

"Om du læser skriften," sagde jødinden, "og de helliges levned blot for at retfærdiggøre din tøjlesløshed og dine udskejelser, så er din brøde lig den mands, der uddrager gift af de sundeste og nyttigste urter."

Tempelherrens øjne sprudlede ild ved denne irettesættelse.

"Hør, Rebecca," sagde han, "jeg har hidtil talt mildt til dig, men nu skal mit sprog blive sejrherrens. Du er fange ved min bue og mit spyd – min vilje undergivet efter alle nationers love, og jeg vil ikke vige en tomme fra min ret eller undlade at tage med magt, hvad du nægter mine bønner og ikke vil tilstå i kraft af, hvad nødvendigheden byder."

"Træd tilbage," sagde Rebecca, "træd tilbage, og hør mig, inden du indlader dig på at begå en så dødelig synd! Min styrke kan du visselig overvælde, for Gud har skabt kvinden svag og betroet hendes forsvar til mandens højmodighed. Men jeg vil forkynde din nedrighed, tempelherre, fra den ene ende af Europa til den anden. Jeg vil af dine brødres overtro opnå, hvad deres medlidenhed muligvis ville nægte mig. Ethvert præceptorium – et hvert kapitel i din orden skal erfare, at du som en kætter har syndet med en jødinde. De, der ikke skælver ved din brøde, vil holde dig for forbandet, fordi du har vanæret det kors, du bærer, således, at du har efterstræbt en datter af mit folk."

"Dit vid er skarpt, jødinde," svarede tempelherren, der vel vidste, at det, hun sagde, var sandt, og at hans ordens regler på den eftertrykkeligste måde og under trussel med svære straffe fordømte sådanne elskovshandler som den, han nu eftertragtede, og at i nogle tilfælde endog udstødelse af ordenen havde været en følge af dem. "Dit vid er skarpt," sagde han, "men høj må din klagerøst være, hvis den skal høres ud over denne borgs jernmure. Indenfor dem dør sagte mumlen, klager, anråbelser af retfærdigheden og skrig om hjælp lige tavse bort. Kun én ting kan frelse dig, Rebecca. Find dig i din skæbne – antag vor religion, og du skal gå herfra så strunk og

stolt, at mangen en normannisk dame både i pragt og i skønhed skal vige for hende, der elskes af den bedste lanse blandt templets forsvarere."

"Finde mig i min skæbne!" sagde Rebecca, "og, barmhjertige Gud, hvilken skæbne! Antage din religion! – Og hvad kan det være for en religion, der har en sådan nidding mellem sine bekendere? *Du* den bedste lanse blandt tempelherrerne! Feje ridder! – mensvorne præst! – Jeg foragter dig, og jeg trodser dig. Abrahams forjættelses Gud har åbnet en udvej for sin datter – selv fra denne afgrund af skændsel."

Idet hun sagde disse ord, slog hun det tilgitrede vindue op, som førte til altanen, og et øjeblik efter stod hun på selve kanten af brystværnet uden det ringeste værn mellem hende og det svimlende dyb nedenunder hende. På et sådant fortvivlet skridt var Bois-Guilbert uforberedt, for hidtil havde hun stået aldeles ubevægelig, og han fik derfor hverken tid til at træde i vejen for hende eller til at standse hende. Da han gjorde mine til at træde nærmere, udbrød hun:

"Bliv, hvor du er, stolte tempelherre, eller træd nærmere, som du selv vil! – Blot en fod nærmere, og jeg styrter mig ned i afgrunden. Hellere skal mit legeme knuses på stenene i borggården til en uformelig masse, før det skal blive et offer for din rå brynde!"

Mens hun sagde dette, slog hun sine hænder sammen og rakte dem op imod himlen, som om hun anråbte om nåde for sin sjæl, inden hun gjorde det afgørende spring. Tempelherren betænkte sig, og hans faste vilje, der aldrig havde ladet sig rokke af medynk, aldrig havde bøjet sig for nød og sorg, svigtede ham i beundringen over hendes sjælsstyrke.

"Kom ned, dumdristige pige!" sagde han, "jeg sværger ved jord og hav og himmel, jeg skal ikke tilføje dig nogen krænkelse."

"Jeg vil ikke stole på dig, tempelherre," sagde Rebecca, "du har lært mig at vurdere din ordens dyder bedre. Det næste præceptorium vil tilstå dig absolution for en ed, der ikke gjaldt andet end en stakkels jødepiges ære eller beskæmmelse."

"Du gør mig uret," udbrød tempelherren heftigt, "jeg sværger dig til ved det navn, jeg bærer – ved korset på mit bryst – ved sværdet ved min side – ved mine fædres gamle tro sværger jeg, jeg vil ikke tilføje dig nogen som helst krænkelse! Om ikke for din egen skyld, så for din faders skyld, afstå fra dette. Jeg vil være hans ven, og i denne borg vil han trænge til en mægtig ven."

"Ak!" sagde Rebecca, "jeg ved det kun alt for vel – tør jeg tro dig?"

"Gid mit våbenskjold må blive vendt om, og gid mit navn må blive beskæmmet," sagde Brian de Bois-Guilbert, "om du skal få årsag til at beklage dig over mig! Mangen en lov, mangt et bud har jeg brudt, men mit ord aldrig."

"Så vil jeg tro dig," sagde Rebecca, "så vidt" – og hun steg ned fra randen af brystværnet, men blev stående ved et af skydeskårene eller *machicollerne*, som de blev kaldt. "Her," sagde hun, "stiller jeg mig. Bliv, hvor du er, og hvis du forsøget på med et eneste skridt at formindske afstanden mellem os, skal du se, at jødepigen hellere vil betro sin sjæl til Gud end sin ære til tempelherren!"

Mens Rebecca talte sådan, gav hendes stolte og faste beslutning, der stemte så godt med hendes ansigts

udtryksfulde skønhed, hendes holdning, mine og hele ydre en mere end menneskelig værdighed. Hendes blik sænkede sig ikke, hendes kind blegnede ikke af frygt for en så truende og så forfærdelig skæbne. Tværtimod, tanken om, at hun selv var herre over sin skæbne og efter sin egen vilje kunne fri sig fra vanære ved at dø, gav hendes kinder en stærkere rødme og hendes øje en mere strålende glans. Bois-Guilbert, der selv var stolt og kæk, måtte vedgå for sig selv, at han aldrig havde set en så ædel og imponerende skønhed.

"Lad der være fred imellem os, Rebecca," sagde han.

"Fred, om du vil," svarede Rebecca, "fred, men med dette rum imellem os."

"Du behøver ikke længere at frygte mig," sagde Bois-Guilbert.

"Jeg frygter dig ikke," svarede hun, "takket være han, der byggede dette tårn så højt, at intet kunne styrte ned fra det og dog leve – takket være han og Israels Gud! – jeg frygter dig ikke."

"Du gør mig uret," sagde tempelherren, "ved jord, hav og himmel, du gør mig uret! Jeg er ikke af naturen sådan, som du har set mig – hård, egenkærlig og ubarmhjertig. Det var en kvinde, der lærte mig grusomhed, og på kvinden har jeg derfor øvet den, men ikke på en sådan kvinde som dig. Hør mig, Rebecca. Aldrig har nogen ridder taget en lanse i sin hånd med et sin kærligheds dame mere hengivent hjerte end Brian de Bois-Guilbert. Hun, datteren af en lille baron, der ikke kunne gøre sig til af andet gods end et forfaldent tårn, en ufrugtbar vingård og nogle få mil af de golde heder i Bordeaux, hendes navn var kendt over alt, hvor våbendåd øvedes, kendt mere viden om end mangen en dames, der havde et helt land til

medgift. Ja," fortsatte han, idet han skred op og ned ad den lille platform i en sindsbevægelse, i hvilken han syntes at tabe al bevidsthed om Rebeccas nærværelse, "ja, mine bedrifter, min fare, mit blod gjorde Adelaide de Montemares navn kendt fra Castiliens til Byzans' hoffer. Og hvordan blev jeg lønnet for det? Da jeg vendte tilbage med min dyrekøbte hæder, købt med møje og blod, fandt jeg hende gift med en lille gascognisk jorddrot, hvis navn aldrig var blevet hørt uden for grænserne af hans eget smule gods. Oprigtigt elskede jeg hende, og bittert hævnede jeg mig for hendes brudte tro! Men min hævn er faldet tilbage på mig selv. Fra den dag af har jeg skilt mig fra livet og dets bånd. Min manddomsalder skal ikke kende noget husligt hjem – skal ikke glædes af nogen kærlig hustru. Min alderdom skal ikke kende nogen venlig arne. Min grav skal være ensom, og intet afkom skal overleve mig for at bære det gamle navn Bois-Guilbert. For min foresattes fødder har jeg nedlagt min ret til selvstændig virksomhed. Tempelherren, der er en livegen i alt undtagen af navn, kan hverken besidde jord eller godser og lever, ånder og rører sig kun efter en andens vilje og tykke."

"Ak!" sagde Rebecca, "hvilke fordele kunne opveje et så stort offer?"

"Magten til hævn, Rebecca," svarede tempelherren, "og udsigten til at vinde hæder."

"En dårlig løn," sagde Rebecca, "for opgivelsen af de rettigheder, som er menneskene de dyrebareste."

"Tal ikke sådan, pige," svarede tempelherren, "hævn er en fest for guder! Og om de, som præsterne fortæller os, har forbeholdt sig den selv, så er det, fordi de holder den for en nydelse, der er

for kostelig for blotte dødelige. Og ærgerrighed? – det er en fristelse, der kan forstyrre selve den himmelske salighed."

Han holdt et øjeblik inde og tilføjede så: "Rebecca! Den, der kunne foretrække død for vanære, må have en stolt og kraftig sjæl. Min må du være! Nej, far ikke sådan op," tilføjede han, "det må være med dit eget samtykke og på dine egne vilkår. Du må gå ind på med mig at dele forhåbninger, der har et videre omfang end dem, der kan øjnes fra en monarks trone. Hør mig, inden du svarer, og døm, inden du siger nej. Tempelherren taber, som du har sagt, sine borgerlige rettigheder, sin magt til fri virksomhed, men han bliver lem af et mægtigt legeme, for hvilket troner allerede skælver – lige som den enkelte regndråbe, der blander sig med havet, bliver en særlig del af det vældige ocean, der underminerer klipper og opsluger kongelige armadaer. En sådan svulmende flod er dette stærke forbund. Af denne mægtige orden er jeg ikke noget ringe medlem, men allerede en af hovedkommandørerne, og kan vel en dag tragte efter at føre stormesterens stav. Templets ringe stridsmænd vil ikke blot sætte deres fod på kongers nakker – det kan en munk med en hampesandal gøre. Vore pansrede skridt skal bestige deres trone, vor panserhandske skal vriste scepteret af deres hånd. Ikke Jeres forgæves ventede Messias' rige tilbyder Jeres spredte stammer en sådan magt som den, min ærgerrighed kan sigte efter. Jeg har kun søgt efter en beslægtet ånd til at dele den, og en sådan har jeg fundet i dig."

"Siger du dette til en kvinde af mit folk?" svarede Rebecca. "Betænk vel –"

"Svar mig ikke," sagde tempelherren, "ved at påberåbe dig forskellen i vor tro. I vore hemmelige forsamlinger spotter vi

over disse ammestuehistorier. Tro ikke, at vi længe fortsatte at være blinde for den åndssvage tåbelighed hos vore stiftere, der afsvor enhver glæde i livet for den fornøjelse at dø som martyrer af hunger, tørst og pest eller for de vildes sværd, mens de forgæves stræbte at værge en gold ørken, der kun havde værdi i overtroens øjne. Vor orden antog snart kækkere og videre synsmåder og fandt en bedre erstatning for de ofre, vi bragte. Vore uhyre besiddelser i ethvert rige i Europa, vort store krigeriske ry, der fører blomsten af ridderskabet fra alle kristne lande ind i vor kreds – disse ting helliges formål, som vore stiftere lidet drømte om, og som ligeledes er skjult for sådanne svage ånder, der træder ind i vor orden i kraft af de gamle grundsætninger, og hvis overtro gør dem til vore passive redskaber. Men jeg vil ikke drage sløret længere bort fra vore mysterier. Lyden af dette horn forkynder noget, som måske kan kræve min nærværelse. Tænk over, hvad jeg har sagt. Farvel! – jeg siger ikke: tilgiv mig den vold, jeg truede dig med, for den var nødvendig, for at din karakter kunne lægge sig for dagen. Guld kan kun læres at kende, når man anvender probérstenen på det. Jeg skal snart komme igen og forhandle nærmere med dig."

Han trådte igen ind i tårnkammeret og steg ned ad trappen, mens Rebecca blev tilbage, næppe mere forfærdet over udsigten til den død, som hun så nylig havde været udsat for, end over den rasende ærgerrighed hos den dristige, onde mand, i hvis magt hun desværre var kommet. Da hun trådte ind i tårnkammeret, var hendes første gerning at takke Jakobs Gud for den beskærmelse, han havde ydet hende, og at bede, at den fremdeles måtte blive hende og hendes fader til del. Men endnu

et navn gled ind i hendes bøn – det var den sårede kristnes, som skæbnen havde givet i hænderne på så blodtørstige mænd, hans svorne fjender. Vel bankede hendes hjerte, fordi hun, selv da hun i bønnen trådte i samfund med sin Gud, i sin andagt indblandede mindet om en mand, til hvis skæbne hendes ikke kunne træde i noget forhold – en nazaræer og en fjende af hendes tro. Men bønnen var allerede bedt, og alle hendes trossamfunds snæverhjertede fordomme kunne ej heller bevæge Rebecca til at ønske den usagt.

25

Så fordømt et stykke skriveri, som jeg nogensinde i mit liv har set.

– Hun giver efter for at sejre.

Da tempelherren nåede riddersalen i borgen, fandt han allerede de Bracy der.

"Jeres elskovshandel er vel sagtens," sagde de Bracy, "blevet forstyrret ligesom min ved denne larmende udfordring. Men I er kommet senere og mere nølende, så jeg formoder, at Jeres samtale har været behageligere end min."

"Har I da ikke haft held med Jeres bejlen til den rige angelsaksiske frøken?" sagde tempelherren.

"Ved Thomas a Beckets ben," svarede de Bracy, "lady Rowena må have hørt, at jeg ikke kan tåle synet af kvindetårer."

"Hvad!" udbrød tempelherren, "du er anfører for et kompagni friknægte og bryder dig om en kvindes tårer! Nogle dråber stænket på kærlighedens fakkel bringer blot flammen til at blusse mere klart."

"Tak skal du have for et par stænk," svarede de Bracy, "men denne dame har grædt så meget, at hun kan slukke en bavne med det. Sådan en vriden hænder og sådan en tårestrøm har der ikke været siden St. Niobes dage, som prior Aymer har fortalt os om. Den smukke angelsakserinde er blevet besat af en vanddjævel."

"En legion af djævle har besat jødindens barm," svarede tempelherren, "for jeg tror ikke, at nogen enkelt, ikke engang selve Apollyon, kunne have indgivet hende en så ubetvingelig stolthed og bestemthed. Men hvor er Front-de-Boeuf? Der bliver gjort mere og mere støj med det horn."

"Han underhandler velsagtens med jøden," svarede de Bracy koldt, "sandsynligvis har Isaks hylen overdøvet hornets toner. Du ved sikkert af erfaring, ridder Brian, at en jøde, der skal af med sin skat på sådanne vilkår som dem, vor ven Front-de-Boeuf rimeligvis tilbyder, skråler så højt, at han kan høres over tredive horn og trompeter på en gang. Men vi vil lade svendene kalde på ham."

Snart efter indfandt Front-de-Boeuf sig. Han var på den måde, som læseren allerede kender, blevet forstyrret i udøvelsen af sin grusomhed og havde kun tøvet for at give nogle nødvendige befalinger.

"Lab os se, hvad årsagen er til denne forbandede støj," sagde Front-de-Boeuf. "Her er et brev, og tager jeg ikke fejl, er det på angelsaksisk."

Han så på det og vendte og drejede det, som om han virkelig havde noget håb om at finde dets mening ved at forandre papirets stilling, og rakte det så til de Bracy.

"Det er vist trylleruner," sagde de Bracy, der besad sin fulde part af den uvidenhed, der karakteriserede den tids ridderskab. "Vor kapellan forsøgte at lære mig at skrive," sagde han, "men alle mine bogstaver var formede som spydspidser og sværdklinger, så den gamle skaldepande opgav forsøget."

"Giv mig det," sagde tempelherren, "det har vi dog i al fald af at være gejstlige, at vi besidder nogle kundskaber til oplysning

af vor tapperhed."

"Lad os så drage os Jeres velærværdige kundskaber til nytte," sagde de Bracy, "hvad siger så det papir?"

"Det er en ligefrem undsigelse," svarede tempelherren, "men, ved vor frue af Betlehem, hvis det ikke er en naragtig spøg, så er det den mærkværdigste udfordring, der nogen sinde er blevet sendt over vindebroen på en barons borg."

"Spøg!" sagde Front-de-Boeuf, "jeg gad nok vide, hvem der tør vove at spøge med mig i en sådan sag! Læs det, ridder Brian."

Tempelherren læste altså som følger:

> Jeg, Wamba, Witlefs' søn, var hos en ædel og fribåren mand, Cedric af Rotherwood, kaldet Angelsakseren, og jeg, Gurth, Beowulphs søn, svinehyrde –

"Du er gal," afbrød Front-de-Boeuf oplæseren.

"Ved St. Lucas, sådan står der," svarede tempelherren. Derpå tog han igen fat og læste videre:

> Jeg Gurth, Beowulphs søn, svinehyrde hos bemeldte Cedric, med bistand af vore allierede og forbundne, der gør fælles sag med os i denne vor fejde, nemlig den gode ridder, der for øjeblikket kaldes *Le Noir Fainéant*, og den stovte fribonde, Robert Locksley, kaldet Våndkløveren, gør Jer, Reginald Front-de-Boeuf, og Jeres forbundsfæller og medskyldige, hvem de end er, vitterligt, at eftersom I uden angiven årsag eller erklæret fejde uretteligt og voldeligt har bemægtiget Jer vor husbonds og herres, bemeldte Cedrics, person, såvel som en ædel og fribåren frøken, lady

Rowena af Hargottstandstede, endvidere en ædel og fribåren mand, Athelstane af Coningsburgh, som også visse fribårne mænd, deres følge, endvidere visse livegne, deres fødte livegne, ligesom en vis jøde, kaldet Isak fra York med samt hans datter, en jødinde, og visse heste og dyr, hvilke ædle personer med deres følge og livegne samt med hestene og muldyrene og ovenmeldte jøde og jødinde alle var i fred med kongen og rejste som tro og lydige undersåtter på kongevejen, – så beder og begærer vi, at ovenmeldte ædle personer, nemlig Cedric af Rotherwood, Rowena af Hargottstandstede, Athelstane af Coningsburgh med deres livegne, tjenere og følgemænd så også hestene og muldyrene, ovenmeldte jøde og jødinde sammen med alt dem tilhørende rørlig ejendom, inden en time efter overleveringen af dette må blive udleveret til os eller til dem, hvem vi vil beskikke til at modtage dem, og det urørte og uskadte på legeme og gods. Sker dette ej, forkynder vi Jer, at vi holder Jer for røvere og forrædere og vil vove vore personer imod Jer i slag eller belejring eller på anden vis og gøre vort yderste for Jeres fortrædigelse og ødelæggelse. Derfor bevare Jer Gud!

Underskrevet af os på St. Witholds aftens dag under den store samlingseg i Harthill Walk, efter at ovenstående er skrevet af en hellig mand, klerk for Gud, vor frue og St. Dunstan i Copmanhurst kapel.

På foden af dette dokument var der på den forreste plads kradset en rå skitse af et hanehoved med kam og en omskrift, der angav, at denne hieroglyf var Wambas, Witlefs' søns, bomærke. Under dette hæderlige emblem stod der et kors, der

betegnedes som Gurths, Beowulphs søns, bomærke. Derpå var der med plumpe, kække bogstaver skrevet ordene *Le Noir Fainéant*. Til slut på det hele kom der en ganske sirligt tegnet pil, der betegnedes som fribonden Locksleys bomærke.

Ridderne hørte det usædvanlige aktstykke oplæst fra ende til anden og stirrede da på hinanden i tavs forbavselse, som om de var aldeles ude af stand til at begribe, hvad det skulle betyde. De Bracy brød først tavsheden ved et ustyrligt latteranfald, som tempelherren istemte, om end med større mådehold. Front-de-Boeuf der imod syntes ærgerlig over deres ubetimelige lystighed.

"Jeg vil lade Jer vide," sagde han, "I gode riddere, at I gør bedre i at holde råd om, hvad I vil tage Jer for under disse omstændigheder, end at give Jer hen til sådan dårligt anbragt munterhed."

"Front-de-Boeuf har ikke fået sit gode lune tilbage, siden han for nylig blev kastet af sadlen," sagde de Bracy til tempelherren. "Han bliver forknyt ved den blotte tanke om en udfordring, om den også kommer fra en nar og en svinehyrde."

"Ved St. Michael," svarede Front-de-Boeuf, "jeg vil ønske, at du alene kan stå dette eventyr igennem, de Bracy. Disse karle ville ikke have vovet at træde op med en så ubegribelig frækhed, hvis de ikke har stærke skarer til deres bistand. Der er fredløse nok i denne skov, som er vrede på mig, fordi jeg beskytter dyrene. Jeg lod kun én fyr, der blev taget på fersk gerning, binde til takkerne på en vild hjort, som stødte ham ihjel på fem minutter, så fik jeg straks så mange pile sendt efter mig, som der stødes efter skiven derhenne ved Ashby. Hør, du svend," tilføjede han til en af sine svende, "har du sendt nogen ud for at

se, af hvad for en styrke denne kostelige udfordring understøttes af?"

"Der er mindst to hundrede mand forsamlet i skoven," svarede en væbner, der havde vagt.

"Det er en rar historie," sagde Front-de-Boeuf, "det kommer der af at overlade brugen af min borg til Jer, der ikke kan besørge, hvad I skal, i al stilhed, men skaffer mig denne hvepserede på halsen."

"Hvepse?" sagde de Bracy, "nej snarere brodløse droner. En bande af dovne trælle, der tyr til skoven og ødelægger vildtet, hellere end de vil arbejde for deres underhold."

"Brodløse!" svarede Front-de-Boeuf, "hvasse pile på tre fods længde, med hvilke de tilmed kan træffe en prik så stor som en fransk krone, er brod nok."

"Fy, tal ikke så, hr. ridder!" sagde tempelherren, "lad os kalde vore folk sammen og gøre et udfald imod dem. En ridder – ja, en ordentligt væbnet mand vil være nok for en snes af sådanne bønder."

"Nok også for meget," sagde de Bracy, "jeg vil bare skamme mig ved at fælde min lanse imod dem."

"Ganske sandt," svarede Front-de-Boeuf, "hvis de var sorte tyrkere eller morer, hr. tempelherre, eller feje franske bønder, tapre de Bracy, men her er tale om engelske fribønder, som vi ikke vil have anden fordel over end den, vi skylder vore våben og heste, der kun vil gavne os lidt ude i skoven. Gøre udfald, siger du? Vi har knapt folk nok til at forsvare borgen. Mine bedste folk er i York. Det samme er tilfældet med hele Jeres kompagni, de Bracy, og vi har knapt tyve foruden den håndfuld, som var med i dette forrykte foretagende."

"Du er da ikke bange for," sagde tempelherren, "at de kan samle sig i så stort antal, at de kan angribe borgen?"

"Ikke netop det, ridder Brian," svarede Front-de-Boeuf. "Disse fredløse har visselig en dristig høvding, men uden blider, stormstiger og erfarne førere, som de er, kan min borg vel trodse dem."

"Send bud til dine naboer," sagde tempelherren. "Lad dem samle deres folk og komme tre riddere til hjælp, der er belejret af en nar og en svinehyrde i baron Reginald Front-de-Boeufs borg."

"I spøger, hr. ridder," svarede baronen, "men til hvem skal jeg sende bud? Malvoisin er for tiden i York med sine vasaller, og det er også mine andre forbundne, og det ville jeg ligeledes have været, om ikke dette satans forehavende var kommet."

"Send så bud til York og kald vore folk tilbage," sagde de Bracy. "Hvis de bliver stående, når mit banner vajer, og de ser mine friknægte, så vil jeg give dem den lov, at de er de kækkeste fredløse, der nogen sinde har spændt bue i den grønne skov."

"Og hvem skal overbringe et sådant budskab?" sagde Front-de-Boeuf. "De vil besætte hver sti og sprætte hans ærinde ud af brystet på ham. Nu har jeg det," tilføjede han efter et øjebliks pause – "I, tempelherre, kan skrive lige så fuldt som læse, og kan vi blot finde de skrivematerialier, der tilhørte min kapellan, som døde for et år siden midt under sin julesvir –"

"Med forlov," sagde væbneren, der fremdeles havde vagt, "jeg tror, at gamle Urfried har dem i forvaring et eller andet sted af kærlighed til sin skriftefader. Jeg har hørt hende sige, at han var den sidste mand, der nogen sinde tiltalte hende sådan, som en høvisk mand bør tiltale en matrone eller jomfru."

"Gå så og find dem, Engelred," sagde Front-de-Boeuf, "og så, hr. tempelherre, skal du give et svar på denne dristige udfordring."

"Jeg vil hellere gøre det med sværdodden end med pennespidsen," sagde Bois-Guilbert, "men det sker, som du vil."

Han satte sig da ned og skrev i det franske sprog et brev af følgende indhold:

"Ridder Reginald Front-de-Boeuf samt hans adelige og ridderlige forbundne og allierede modtager ingen udfordringer fra trælle, livegne eller flygtninge. Hvis den person, der kalder sig den sorte ridder, virkelig har krav på ridderskabets hæder, så bør han vide, at han er vanæret ved det selskab, hvori han nu befinder sig, og ikke har ret til at kræve gode mænd af ædelt blod til regnskab. Angående de fanger, vi har taget, beder vi Jer af kristenkærlighed at sende en gejstlig mand ind til at modtage deres skriftemål og berede dem til døden, for det er vort faste forsæt at henrette dem i dag før middag, så deres hoveder kan udstilles på borgmuren og således vise alle mænd, hvor ringe vi agter dem, der har sat sig i bevægelse for at befri dem. Derfor beder vi Jer som sagt at sende en præst ind for at berede dem til døden, for derved vil I gøre dem den sidste jordiske tjeneste."

Da dette brev var lagt sammen, blev det leveret til væbneren og af ham til det bud, der ventede udenfor, som svar på det brev, han havde overbragt.

Da bonden sådan havde røgtet sit hverv, vendte han tilbage til de forbundnes hovedkvarter, der for øjeblikket var opslået under et ærværdigt egetræ omtrent tre pileskud fra borgen. Her ventede Wamba og Gurth med deres forbundne, den sorte ridder og Locksley, samt den gemytlige eremit, utålmodigt et

svar på deres udfordring. Rundt om sås i nogen afstand fra dem mangen en kæk bonde, hvis jægerdragt og vejrslagne ansigter viste, af hvad art deres sædvanlige beskæftigelse var. Over to hundrede havde allerede forsamlet sig, og flere kom hurtigt til. De, som de adlød som anførere, afskilte sig fra de andre ved en fjer i deres hue, mens deres dragt, våben og øvrige udrustning i alle andre henseender var ens.

Foruden disse skarer var der også allerede ankommet en mindre velordnet og slettere bevæbnet styrke, bestående af de angelsaksiske indbyggere fra den nærmeste by samt en mængde livegne og tyender fra Cedrics udstrakte godser, der ville hjælpe med til hans befrielse. Få af dem var bevæbnet på anden måde end med den slags landlige våben, hvis anvendelse til krigeriske formål nødvendigheden ind imellem bød. Vildsvinespyd, leer, plejle og deslige var deres vigtigste våben, for med erobreres sædvanlige politik tillod normannerne ikke de besejrede angelsaksere at besidde eller bruge sværd og spyd. Disse omstændigheder bevirkede, at angelsaksernes bistand langt fra var så farlig for de belejrede, som selve mændenes styrke, deres overlegne antal og den ånd, en retfærdig sag indgød dem, ellers kunne have gjort den til. Til anførerne for denne brogede hær blev tempelherrens brev nu overleveret.

Man vendte sig straks til kapellanen for at få dets indhold tydet.

"Ved St. Dunstans krumstav," sagde denne ærværdige gejstlige, "der har bragt flere får ind i folden end nogen anden helgens i Paradis, sværger jeg Jer, at jeg ikke kan tyde dette kragemål, der, hvad enten det nu er fransk eller arabisk, overgår min forstand."

Han rakte der efter brevet til Gurth, som rystede ærgerlig på hovedet og lod det gå videre til Wamba. Narren så på hvert af papirets fire hjørner med et sådant grinende udtryk af påtagen forståelse, som en abekat ved lignende lejligheder gerne sætter op, slog derpå en kolbøtte og rakte brevet til Locksley.

"Hvis de lange bogstaver var buer og de korte bogstaver pile, kunne jeg måske forstå mig noget på sagen," sagde den brave jæger, "men som sagen står, er brevets mening lige så tryg for mig som den hjort, der er tre mil borte."

"Så må jeg vel være klerk," sagde den sorte ridder, og idet han tog brevet fra Locksley, læste han det først selv igennem og forklarede da dets indhold på angelsaksisk til sine forbundsfæller.

"Henrette den ædle Cedric!" udbrød Wamba, "ved det hellige kors, I må tage fejl, hr. ridder."

"Nej, min brave ven," svarede ridderen, "jeg har tydet ordene, som de er nedskrevne her."

"Ved St. Thomas af Canterbury," svarede Gurth, "så vil vi have borgen, om vi så skal rive den ned med vore hænder!"

"Vi har intet andet at rive den ned med," svarede Wamba, "men mine egner sig ikke rigtig til at rive i kvadersten og kalk."

"Det er bare et forsøg på at vinde tid," sagde Locksley, "de vover ikke at øve en gerning, for hvilken jeg kan kræve en frygtelig straf."

"Jeg ville ønske," sagde den sorte ridder, "at der var en iblandt os, der kunne få adgang til borgen og skaffe underretning om, hvordan det står til hos de belejrede. Jeg synes, at da de forlanger en skriftefader sendt derind, kan denne hellige

eremit straks øve sit fromme kald og skaffe os den oplysning, vi ønsker."

"Pokker komme efter dig og dit råd!" sagde den gode eremit. "Jeg vil lade dig vide, ridder Drivert, at når jeg aflægger min munkekutte, aflægger jeg dermed også min præstelige værdighed, min hellighed, ja selv min latin, og når jeg er i min grønne vams, kan jeg bedre fælde tyve dyr end skrifte en kristen."

"Jeg er bange for," sagde den sorte ridder, "jeg er overordentlig bange for, at der ikke er en her, som ved denne lejlighed har de fornødne betingelser for at påtage sig en skriftefaders rolle."

Alle så på hinanden og tav.

"Jeg ser," sagde Wamba efter en kort pause, "at narren fremdeles må være narren og vove sin hals i et forehavende, som kloge mænd undslår sig for. I må vide, mine kære fættere og landsmænd, at jeg gik med brun kutte, inden jeg fik narredragt, og blev opdraget til at blive munk, indtil jeg fik en hjernebetændelse, som kun lod mig beholde så megen forstand, at jeg kunne blive nar. Jeg håber, at jeg med bistand af den gode eremits kutte og den præstelige værdighed, hellighed og lærdom, der er indsyet i dens hætte, vil blive fundet egnet til at bringe både timelig og åndelig trøst til vor hæderværdige herre Cedric og hans ulykkesfæller."

"Har han forstand nok, tror du?" sagde den sorte ridder til Gurth.

"Jeg ved det ikke," sagde Gurth, "men har han det ikke, så vil det være første gang, han har manglet kløgt til at benytte sig af sin naragtighed."

"Få kutten på, gode ven," sagde ridderen, "og lad din herre sende os en beretning om tilstanden i borgen. Deres tal må være ringe, og jeg vil holde fem imod en på, at vi kan skaffe os adgang ved et pludseligt og kækt angreb. Men tiden går – afsted med dig!"

"Og imens," sagde Locksley, "vil vi omringe borgen sådan, at ikke så meget som en flue skal kunne bringe bud derfra. – Og så, min gode ven," vedblev han, idet han vendte sig til Wamba, "kan du forsikre disse tyranner, at al den vold, de øver på deres fangers personer, skal blive strengt gengældt på deres egne."

"*Pax vobiscum*," sagde Wamba, der nu var indhyllet i sin munkekutte.

Med disse ord efterlignede han en munks højtidelige og afmålte gang og holdning og begav sig bort for at udføre sit hverv.

26

Den bedste hest kan blive træt,
den dovne galopere;
en munk får narrens rolle let,
en nar kan munk agere.

Gammel vise.

Da narren, iført eremittens kutte og hætte og med hans knudereb snoet om livet, stod foran porten til Front-de-Boeufs borg, spurgte vagten ham om hans navn og ærinde.

"*Pax vobiscum*," svarede narren, "jeg er en ringe broder af den hellige Franciscus' orden, som kommer her for at forrette mit kald hos nogle ulykkelige fanger, der nu befinder sig på denne borg."

"Du er en dristig broder," sagde portvagten, "at komme her, hvor med undtagelse af vor drukne skriftefader en hane af din slags ikke har galet i de sidste tyve år."

"Jeg beder dig dog, meld mit ærinde til borgherren," svarede den foregivne munk, "tro mig, det vil blive vel modtaget af ham, og hanen skal gale, så at hele borgen skal høre ham."

"Tak skal du have" sagde vagten, "men hvis jeg får en ulykke, fordi jeg forlader min post i dit ærinde, så vil jeg prøve, om en munks grå kutte er skudfri imod en vildfaren pil."

Med denne trussel forlod han sit tårn og overbragte til borgens hal det uvante budskab, at en hellig klosterbroder stod foran porten og forlangte øjeblikkelig adgang. Med ikke ringe forundring modtog han sin herres befaling til straks at indlade

den hellige mand, og efter først at have besat indgangen for at være sikker imod overrumpling adlød han uden yderligere betænkelighed den befaling, han havde fået. Den dumdristige selvtillid, der havde givet Wamba mod til at påtage sig det farlige hverv, var næppe tilstrækkelig til at bevare hans frejdighed, da han befandt sig over for en så frygtelig og så almindeligt frygtet mand som Reginald Front-de-Boeuf, og han fremsagde sit *pax vobiscum*, som han væsentligt gjorde regning på med hensyn til gennemførelsen af sin rolle, ængsteligere og mere tøvende end hidtil. Men Front-de-Boeuf var vant til at se mænd af enhver rang ryste i hans nærværelse, så at den formentlige paters frygtsomhed ikke gav ham nogen anledning til mistanke.

"Hvem er du, og hvorfra kommer du, præst?" sagde han.

"*Pax vobiscum*," gentog narren, "jeg er en ringe tjener af den hellige Franciscus, der, da jeg rejste gennem disse tætte skove, er faldet i hænderne på røvere, som der står i skriften, *quidam viator incidit in latrones*, hvilke røvere har sendt mig ind i denne borg for at udføre mit præstelige kald over for to personer, der er dømt til døden af Jeres højt hæderlige retfærdighed."

"Ganske rigtigt," svarede Front-de-Boeuf, "og kan du, hellige fader, sige mig antallet på disse røvere?"

"Tapre ridder," svarede narren, "*nomen illis legio*, deres navn er legio."

"Sig mig med tydelige og rene ord, hvor mange de er, eller, præst, din kutte og dit reb vil dårligt skærme dig."

"Ak!" sagde den formentlige munk, "*cor meum eructavit*, det vil sige, jeg var nær ved at forgå af angst! Men jeg bilder mig ind, at

de, når man regner borgere og bønder med, kan være mindst fem hundrede mand."

"Hvad!" sagde tempelherren, der i dette øjeblik trådte ind i hallen, "sværmer hvepsene så tæt her? Det er på tide at tage denne onde yngel af dage."

Idet han derpå trak Front-de-Boeuf til side, sagde han:

"Kender du den præst?"

"Han er en fremmed fra et fjernt kloster," sagde Front-de-Boeuf, "jeg kender ham ikke."

"Så betro ham ikke mundtligt din hensigt," svarede tempelherren. "Lad ham bringe en skriftlig befaling til de Bracys kompagni af friknægte om ufortøvet at ile deres herre til hjælp. Tillad imidlertid skaldepanden, for at han ikke skal få mistanke om noget, at gå frit rundt for at røgte det hverv at berede disse angelsaksiske svin til slagtehuset."

"Lad så være," sagde Front-de-Boeuf. Og han gav straks en tjener befaling til at føre Wamba til det gemak, hvor Cedric og Athelstane blev holdt fanget.

Cedrics hidsighed var snarere blevet større end mindre ved hans fangenskab. Han gik fra den ene ende af hallen til den anden med en holdning som en mand, der går frem for at angribe en fjende eller for at storme en breche i en belejret fæstning. Ind imellem råbte han op til sig selv, ind imellem talte han til Athelstane, der med stoisk ro ventede på enden på dette eventyr og imens med stor fatning fordøjede det rundelige måltid, han havde nydt til middagen, uden at bekymre sig stort om, hvor længe dette fangenskab ville vare, idet han sluttede, at det som alle jordiske ulykker ville få en ende, når tidens fylde kom.

"*Pax vobiscum*," sagde narren, da han trådte ind i gemakket, "St. Dunstans, St. Dennis', St. Duthocs og alle andre helgeners velsignelse være over og med Jer."

"Træd kun frit ind," svarede Cedric til den formentlige munk, "i hvad hensigt er du kommet her?"

"For at byde Jer at berede Jer på døden," svarede narren.

"Det er umuligt!" svarede Cedric studsende. "Frække og onde som de er, vover de dog ikke at øve sådan åbenlys og vilkårlig grusomhed."

"Ak," sagde narren, "at ville holde dem i tømme ved menneskekærlige følelser vil være det samme som at ville standse en løbsk hest med en tøjle af silketråd. Betænk derfor, ædle Cedric, og I også, tapre Athelstane, hvilke synder I har begået i kødet, for endnu i dag vil I blive kaldt til at gøre regnskab for dem ved en højere domstol."

"Hører du det, Athelstane?" sagde Cedric, "vi må mande vore hjerter op til denne sidste handling, fordi det er bedre, at vi dør som mænd, end at vi lever som trælle."

"Jeg," svarede Athelstane, "er rede til at finde mig i alt, hvad deres ondskab kan udtænke, og skal gå min død i møde lige så roligt, som jeg nogen sinde gik til mit middagsmåltid."

"Så lad os da modtage det hellige sakramente, fader," sagde Cedric.

"Tøv endnu et øjeblik, gode onkel," sagde narren i sin naturlige tone, "I gør bedre i at se ser Jer for, inden I springer ud i mørket."

"På min tro," sagde Cedric, "jeg mener, at jeg skulle kende denne røst!"

"Det er Jeres trofaste livegnes og nars," svarede Wamba og slog hætten tilbage. "Havde I før fulgt en nars råd, ville I slet ikke have været her. Følg nu en nars råd, og I vil ikke være her længe."

"Hvad mener du med det, træl?" svarede angelsakseren.

"Sådan mener jeg," svarede Wamba, "tag du denne kutte og dette reb, hvilket er alle de ordenstegn, jeg har, og gå roligt ud af borgen, mens jeg beholder din kappe og bælte for at gøre det lange spring i dit sted."

"Jeg skulle lade dig blive i mit sted!" sagde Cedric, forbavset over dette forslag, "men de vil jo hænge dig, stakkels fyr."

"Lad dem gøre, som de har lov til," sagde Wamba, "jeg tror sikkert – det være sagt uden forklejnelse for Jeres byrd – at Witlefs' søn kan hænge i en kæde med lige så meget værdighed, som kæden hang på hans stamfader, rådmanden."

"Nu vel, Wamba," svarede Cedric, "på en betingelse vil jeg gå med på din begæring, nemlig at du vil bytte klæder med den ædle Athelstane i stedet for med mig."

"Nej, ved St. Dunstan," svarede Wamba, "det vil der være ringe rimelighed i. God grund kan der være til, at Witlefs søn lider døden for at frelse Herewards søn, men ringe visdom var der i, at han døde til bedste for en mand, hvis forfædre var fremmede for hans."

"Usle træl," sagde Cedric, "Athelstanes forfædre var konger i England."

"For mig kan de have været hvad som helst," svarede Wamba, "men min hals sidder for lige på mine skuldre til, at jeg vil have den vredet om for deres skyld. Derfor, min gode herre, modtag

enten selv mit tilbud, eller tillad, at jeg forlader dette fængsel lige så fri, som jeg er kommet."

"Lad det gamle træ visne," blev Cedric ved, "hvis blot skovens stolte håb bevares. Frels den ædle Athelstane, min trofaste Wamba. Det er en pligt for hver mand, der har angelsaksisk blod i sine årer. Du og jeg vil sammen trodse de skændige voldsmænds skummende raseri, mens han fri og frank vækker vore landsmænds ånd, så de hævner os."

"Nej, ikke sådan, fader Cedric," sagde Athelstane og greb hans hånd – for når han vaktes til tanke og handling, var hans gerninger og følelser ikke upassende for hans høje herkomst. "Ikke sådan," blev han ved, "jeg vil hellere blive i denne hal en uge uden anden spise end fangens knappe brød og anden drikke end fangens mål vand, end jeg vil benytte den lejlighed til at slippe bort, som trællens gode hjertelag har skaffet hans herre."

"I kaldes kloge mænd, I herrer," sagde narren, "og jeg en forrykt nar, men, onkel Cedric og fætter Athelstane, narren skal afgøre denne strid for Jer og spare Jer den ulejlighed at sige hinanden flere artigheder. Jeg er Hans' hoppe, der ikke vil lade sig ride af nogen anden end Hans selv. Jeg er kommet for at frelse min herre, og vil han ikke gå ind på det, så dermed basta – så har jeg ikke andet at gøre end at gå hjem igen. En tjeneste kan ikke kastes fra hånd til hånd som en fjerbold. Jeg vil ikke lade mig hænge for nogen mand undtagen min egen fødte herre."

"Gå så, ædle Cedric," sagde Athelstane, "forsøm ikke denne lejlighed. Jeres nærværelse uden for borgen kan måske

opmuntre venner til vor befrielse – det, at I bliver her, vil bringe os alle i ødelæggelse."

"Og er der da nogen udsigt til befrielse ude fra?" sagde Cedric og så på narren.

"Udsigt!" gentog Wamba, "ja, lad mig sige Jer, at når I kryber i min kutte, har I en hærførers kappe på. Fem hundrede mænd er der uden for, og jeg var i morges en af deres vigtigste anførere. Min narrehue var en hjelm og min brik en kommandostav. Nu, vi vil se, hvad godt de vil gøre, når de bytter en nar med en klog mand. Sandelig, jeg er bange for, at de vil tabe i tapperhed, hvad de vinder i kløgt. Og nu farvel, herre, vær god imod stakkels Gurth og hans hund Fangan, og lad min narrehue hænge i hallen på Rotherwood til erindring om, at jeg kastede mit liv bort for min herre som en tro – nar."

Det sidste ord blev udtalt med en slags dobbelt betydning midt imellem spøg og alvor. Cedric havde tårer i øjnene.

"Dit minde skal bevares," sagde han, "så længe troskab og hengivenhed holdes i ære på Jorden. Men hvis det ikke var, fordi jeg håber, at jeg skal finde udvej til at frelse Rowena og dig, Athelstane, og dig med, min stakkels Wamba, skulle du ikke få mig overtalt til at følge dit råd."

De byttede derefter dragt, men pludselig fik Cedric en ny tvivl.

"Jeg kan intet andet sprog end mit eget," sagde han, "og nogle enkelte ord af deres kunstlede normanniske tale. Hvordan skal jeg kunne optræde som en ærværdig broder?"

"Hele trolddommen ligger i to ord," svarede Wamba, "*pax vobiscum* er nok som svar på alle spørgsmål. Enten I går eller kommer, spiser eller drikker, lyser velsignelse eller forbandelse,

vil *pax vobiscum* føre Jer igennem det hele. Det er lige så nyttigt for en munk som et kosteskaft for en heks eller en tryllestav for en troldmand. Sig det bare sådan, i en dyb gravtone – *pax vobiscum!* – så er det uimodståeligt. Vagter og fangefogeder, riddere og svende, fodfolk og hestfolk, på dem alle virker det som en trylleformular. Jeg tror, at hvis de fører mig ud for at hænge mig i morgen, som jeg forresten tvivler om, at de kan, så vil jeg forsøge, hvad vægt det har på den, der skal fuldbyrde dommen."

"Hvis det er tilfældet," sagde hans herre, "så kan jeg snart blive munk – *pax vobiscum*. Jeg håber nok, jeg skal huske løsenet. Farvel, ædle Athelstane, og farvel, min stakkels gut, hvis hjerte kan være erstatning nok, selv for et svagere hoved – jeg vil frelse Jer eller vende tilbage og dø med Jer. Det angelsaksiske kongeblod skal ikke udøses, så længe mit blod rinder i årerne, og ej heller skal et hår krummes på den brave livegne, der har vovet sit liv for sin herre, om ellers Cedric kan forhindre det ved at sætte sit eget liv i vove. Farvel."

"Farvel, ædle Cedric," sagde Athelstane, "husk på, det hører med til en munks rolle at modtage en forfriskning, hvis en sådan bydes Jer."

"Farvel, onkel," sagde Wamba, "og husk på *pax vobiscum*."

Med disse formaninger begav Cedric sig ud på sin vandring, og det varede ikke længe, inden han fik lejlighed til at prøve, hvad kraft der lå i den trylleformular, hans nar havde anbefalet ham som almægtig. I en lav, mørk, hvælvet gang, ad hvilken han søgte at finde vej til borgens riddersal, standsedes han af en kvindelig skikkelse.

"*Pax vobiscum*!" sagde den falske munk og søgte at ile forbi, da en blød stemme svarede: "*Et vobis – quæso, domine reverendissime, pro misericordia vestra*."

"Jeg er noget tunghør," sagde Cedric på godt angelsaksisk og mumlede samtidig ved sig selv: "Pokker komme efter narren med samt hans *pax vobiscum*! Jeg har mistet mit kastespyd ved første kast."

Det var imidlertid i de dage ikke noget usædvanligt, at en præst var døv på sit latinske øre, og det vidste den person, som nu tiltalte Cedric, meget godt.

"Jeg beder Jer, ærværdige fader," svarede hun i sit eget sprog, "at I af kærlighed til Jeres næste vil være så god at bringe en såret fange i denne borg religionens trøst og vise ham og os sådan deltagelse, som Jeres hellige kald byder Jer. Aldrig skal nogen god gerning have gavnet Jeres kloster så meget."

"Datter," svarede Cedric højlig forlegen, "mit ophold i denne borg vil være for kort til, at jeg kan udøve mit kalds pligter, jeg må nu afsted – liv og død afhænger af min hurtighed."

"Jeg beder Jer dog," svarede den bønfaldende kvinde, "ved det løfte, I har aflagt, ikke at nægte dem, der er i vånde og fare, Jeres råd og bistand."

"Gid Fanden fare bort med mig og lade mig blive i Ifrin hos Odins og Thors sjæle!" svarede Cedric ærgerlig og ville sandsynligvis være fortsat i samme tone, der stred så voldsomt imod hans munkerolle, hvis ikke samtalen var blevet afbrudt af Urfried, det gamle fruentimmer fra tårnkammeret.

"Hvad for noget, min smukke," sagde hun til den anden kvinde, "er det den måde, du lønner den godhed, som tillod dig at forlade dit fangekammer der oppe? Nøder du den ærværdige

mand til at bruge anstødelig tale for at fri sig for en jødindes overhæng?"

"En jødinde," sagde Cedric, idet han benyttede sig af denne oplysning til at slippe for videre afbrydelse. "Lad mig komme forbi, kvinde! Stands mig ikke, eller det skal gå dig ilde. Jeg kommer lige fra udøvelsen af mit hellige kald og vil sky al besmittelse."

"Kom denne vej, fader," sagde den gamle kvinde, "du er en fremmed her i borgen og kan ikke komme ud af den uden en vejviser. Kom her, for jeg vil tale med dig. Og du, datter af en forbandet race, gå hen til den syge mands kammer og plej ham, til jeg kommer tilbage, og en ulykke skal ske dig, hvis du igen forlader det uden min tilladelse."

Rebecca gik. Hendes inderlige bønner havde formået Urfried til at lade hende forlade tårnet, og Urfried havde benyttet hendes tjeneste, hvor hun såre gerne ville yde den, nemlig ved den sårede Ivanhoes leje. Med et skarpt blik for deres farlige stilling og rede til at benytte sig af et hvert middel til deres frelse, som tilbød sig, havde Rebecca knyttet noget håb til nærværelsen af en munk, om hvis ankomst til denne ugudelige borg hun havde fået underretning af Urfried. Hun passede derfor den formentlige munk op, da han kom** tilbage, for at tiltale ham og vække hans deltagelse for fangerne, men hvor ringe held hun havde dermed, har læseren netop erfaret.

27

Elendige! Hvad kan du melde om
undtagen skændsel, sorg og synd?
Bevist er alt – du ved din dom –
dog, tal kun frit – begynd, begynd!

* * *

Min sorg er af en anden art,
mig knuge frygt og harme hårdt,
mit sind er sygt, det tynges svart,
o, send mig ikke uhørt bort;
kan du ej hjælpe mig så snart,
så hør mig blot, det varer kort.

– Crabbe: Retssalen.

Da Urfried med råb og trusler havde jaget Rebecca tilbage til det kammer, hvorfra hun var gået bort, førte hun Cedric imod hans vilje ind i en lille stue, hvis dør hun omhyggeligt lukkede. Idet hun derefter fra et skab fremtog en kande vin og to krus, satte hun dem på bordet og sagde i en tone, der snarere lød, som om hun fremsatte en kendsgerning, end som om hun stillede et spørgsmål:

"Du er en angelsakser, fader. – Nægt det ikke," fortsatte hun, da hun bemærkede, at Cedric ikke havde nogen hast med at svare. "Mit modersmål klinger lifligt i mine øren, skønt jeg sjældent hører det undtagen af de ulykkelige og forkuede livegne, som de stolte normanner pålægger det laveste trællearbejde i dette hus. Du er en angelsakser, fader – en

angelsakser, og på det nær, at du er en Guds tjener, er du en fri mand. Dit mål klinger lifligt i mine øren."

"Kommer angelsaksiske præster da ikke i denne borg?" svarede Cedric. "Det var, synes det mig, deres pligt at trøste landets forskudte og undertrykte børn."

"De kommer ikke – eller, hvis de kommer, vil de hellere drikke ved deres undertvingeres bord," svarede Urfried, "end høre på deres landsmænds suk og klage – sådan siger i al fald rygtet om dem – selv kan jeg ikke sige stort om det. Denne borg har i ti år ikke åbnet sin port for nogen anden præst end den fordrukne normanniske kapellan, der deltog i Front-de-Boeufs natlige drikkelag, og han er for længe siden gået bort for at aflægge regnskab for sin forvaltning. Men du er en angelsakser – en angelsaksisk præst, og jeg har et spørgsmål at stille dig."

"Jeg er angelsakser," svarede Cedric, "men visselig uværdig til navnet præst. Lad mig fortsætte min vej. Jeg sværger, at jeg vil komme tilbage eller sende en af vore fædre, som er værdigere til at høre Jeres skriftemål."

"Bliv lidt endnu," sagde Urfried, "lyden af den stemme, som du nu hører, vil snart blive kvalt af den kolde jord, og jeg vil nødig gå ned i den så syndig, som jeg har levet her. Men vin må give mig kraft til at fortælle min gyselige historie."

Hun skænkede et bæger og drak med frygtelig begærlighed, som om det var hende om at gøre at tømme bægeret til sidste dråbe.

"Det bedøver," sagde hun og så op, da hun var færdig med at drikke, "men det opmuntrer ikke. Drik med, fader, om I vil kunne høre min fortælling uden at segne om på gulvet."

Cedric ville helst have været fri for at deltage i det uhyggelige drikkelag med hende, men det tegn, hun gjorde til ham, udtrykte utålmodighed og fortvivlelse. Han opfyldte hendes begæring og drak hende til i et stort bæger vin. Derpå gav hun sig til at fortælle sin historie, som om hans føjelighed havde beroliget hende.

"Jeg er ikke," sagde hun, "født som den stakkel, du nu ser for dig, fader. Jeg var fri, lykkelig, æret, agtet og elsket. Nu er jeg en trælkvinde, elendig og vanæret – en bold for mine herrers lidenskaber, så længe jeg endnu var smuk – en genstand for deres foragt, hån og had, siden jeg har mistet min skønhed. Undrer det dig, fader, at jeg hader menneskeslægten og frem for alt det folk, der er skyld i denne forandring? Kan den rynkede, affældige heks, der står for dig, og hvis harme må give sig luft i afmægtige forbandelser, glemme, at hun en gang var datter af den ædle than af Torquilstone, for hvis rynkede pande tusinde vasaller skælvede?"

"Du Torquil Wolfgangers datter!" sagde Cedric og trådte et skridt tilbage, "du – du – datter af den ædle angelsakser, min faders ven og våbenfælle!"

"Din faders ven!" gentog Urfried, "så er det Cedric Angelsakseren, der står for mig, for den ædle Hereward af Rotherwood havde kun en søn, hvis navn er vel kendt blandt hans landsmænd. Men hvis du er Cedric af Rotherwood, hvorfor er du da iført denne munkedragt? – har også du opgivet håbet om at frelse dit fædreland og søgt tilflugt imod vold og undertrykkelse i klosterets skygge?"

"Det er lige meget, hvem jeg er," sagde Cedric. "Bliv ved, ulykkelige kvinde, med din fortælling om gru og brøde! Brøde

må der være – det er endog en brøde, at du lever for at fortælle om den."

"Det er der – det er der," svarede den elendige kvinde, "svar, mørk, fordømmelig brøde – brøde, der hviler som et blylod på mit bryst – brøde, som al skærsild hisset ikke kan rense mig for. Ja, at jeg i disse haller, plettet med min faders og mine brødres ædle og rene blod – at jeg i disse haller har levet som deres morders bolerske, på en gang som hans slavinde og som den, der tog det i hans vilde lystighed, det måtte gøre hvert et åndedræt, jeg drog af livsluften, til en brøde og en forbandelse."

"Elendige kvinde!" udbrød Cedric. "Og mens din faders venner – mens et hvert ægte angelsaksisk hjerte, idet det bad et requiem for hans og hans tapre sønners sjæle, ikke i deres bønner glemte den myrdede Ulrica – mens alle sørgede over og ærede den døde, har du levet for at fortjene vort had og vor forbandelse – levet i samkvem med den tyran, som myrdede dine nærmeste og kæreste – som udgød de spæde børns blod, for at intet mandligt afkom af Torquil Wolfgangers hus skulle overleve ham – med ham har du levet i brødefuld elskovs trællelænker!"

"Ja, i brødefulde lænker, men ikke i elskovslænker," svarede det gamle fruentimmer. "Kærligheden vil snarere vise sig i de evigt fordømtes boliger end i disse vanhellige haller. Nej, det kan jeg i al fald ikke bebrejde mig – brændende had til Front-de-Boeuf og hans slægt opfyldte min sjæl, selv når jeg hvilede i hans brødefulde favn."

"Du hadede ham, og dog levede du," svarede Cedric. "Elendige! Var der ingen dolk – ingen kniv – ingen nål? Godt var det for dig, siden du satte pris på en sådan tilværelse, at en

normannisk borgs hemmeligheder er som gravens. For havde jeg kun drømt om, at Torquils datter levede i skændigt samkvem med sin faders morder, så skulle en ægte angelsaksers sværd have fundet dig selv i din bolers arme."

"Ville du virkelig sådan have øvet retfærdighed imod Torquils barn?" sagde Ulrica, for nu kan vi aflægge hendes påtagne navn Urfried, "så er du altså den ægte angelsakser, rygtet siger dig at være! For selv indenfor disse mure, hvor, som du med sandhed siger, brøde hyller sig i uudgrundelig hemmelighed, selv her har Cedrics navn lydt – og jeg, ussel og vanæret som jeg er, har frydet mig ved tanken om, at der endnu levede en hævner af vort ulykkelige folk. Også jeg har haft mine hævntimer – jeg har pustet til vore fjenders trætter – hidset drukne mænd til kamp og mord – jeg har set deres blod rinde – jeg har hørt deres dødsrallen! Se på mig, Cedric – er der ikke endnu på dette hæslige og falmede ansigt nogle spor tilbage af Torquils træk?"

"Spørg mig ikke om det, Ulrica," svarede Cedric i en tone, i hvilken kummer var blandet med gru og væmmelse. "Det er en lighed som den, genfærdet har, der fremgår af den dødes grav, når en djævel har bragt liv i det livløse legeme."

"Lad så være," svarede Ulrica, "men dog var disse djævelske træk en lysets engels maske, da de var i stand til at vække strid mellem den ældre Front-de-Boeuf og hans søn Reginald. Helvedes mørke skulle skjule, hvad der fulgte på, men hævnen må løfte sløret og sagte berette, hvad der vil kalde de døde op af gravene, om det blev sagt højt. Længe havde splidens ild ulmet mellem den tyranniske fader og hans vilde søn – længe havde jeg lønligt næret det unaturlige had – under et vildt drikkelag, da de var berusede, blussede det op, og ved sit eget bord faldt

min voldsmand for sin egen søns hånd – af sådan art er de hemmeligheder, som disse hvælvinger skjuler! Brist, I forbandede buer," tilføjede hun og så op imod loftet, "og begrav i jeres fald alle, som kender den gyselige hemmelighed!"

"Og du, elendige, brødefulde skabning," sagde Cedric, "hvad blev din lod ved hans død, som havde øvet vold imod dig?"

"Gæt det, men spørg ikke om det. Her – her har jeg levet, indtil alderdommen, en alderdom før tiden, har præget mit ansigt med sine spøgelsestræk – hånet og fornærmet, hvor jeg engang blev adlydt, og tvunget til at indskrænke min hævn, der engang havde så vidt spillerum, til et misfornøjet tyendes små ondskaber eller en afmægtig gammel kællings tomme og upåagtede forbandelser – fordømt til fra mit ensomme tårn at høre tummelen ved de drikkelag, i hvilke jeg fordum deltog, efter skrig og jamren af nye ofre for deres vold."

"Ulrica," sagde Cedric, "hvordan vovede du med et hjerte, som jeg er bange for endnu sørger lige så meget over, at du er gået glip af lønnen for dine forbrydelser, som over de handlinger, hvorved du vandt denne løn – hvordan vovede du med dette sind at henvende dig til en mand, som bærer denne dragt? Betænk, ulykkelige kvinde, hvad kunne den hellige Edward selv gøre for dig, hvis han var her lyslevende til stede? Den kongelige bekender var af Himlen begavet med magt til at helbrede legemets bylder, men kun Gud selv kan læge sjælens spedalskhed."

"Vend dig dog ikke fra mig, du vredens strenge profet," udbrød hun, "men sig mig, om du kan, hvormed disse nye og forfærdelige følelser, der trænger sig ind på min ensomhed, kan ende. Hvorfor viser handlinger, som jeg har udført for længe

siden, sig nu for mig med ny og uimodståelig rædsel? Hvad skæbne venter der hinsides graven hende, som Gud her på Jorden har givet en så usigelig ulykkelig lod? Bedre var det for mig at vende mig til Wodan, Hertha og Zernebock – til Mista og Skogula, vore endnu udøbte forfædres afguder, end at udholde den rædsomme angst, der i den sidste tid har martret mig vågen og i drømme."

"Jeg er ikke præst," sagde Cedric, idet han med afsky vendte sig bort fra dette ulykkelige billede af brøde, elendighed og fortvivlelse, "jeg er ikke præst, skønt jeg bærer præstelig dragt."

"Enten du er præst eller lægmand," svarede Ulrica, "så er du den første, jeg har set i tyve år, der frygtede Gud og agtede mennesket; og byder du mig at fortvivle?"

"Jeg byder dig at angre," sagde Cedric, "og måske kan du endnu finde nåde! Men jeg kan ikke, jeg vil ikke blive hos dig længere."

"Bliv blot et øjeblik!" sagde Ulrica, "forlad mig ikke nu, du søn af min faders ven, for at ikke den djævel, der har ledet mit liv, skal friste mig til at hævne mig på grund af din hårdhjertede foragt. Tror du, at dit liv vil være langt, i fald Front-de-Boeuf fandt Cedric Angelsakseren i sin borg i en sådan forklædning? Allerede har hans øje været fæstet på dig, som en falk stirrer på sit bytte."

"Lad så være," sagde Cedric, "hellere må han sønderrive mig med næb og klør, end min tunge skulle sige et eneste ord, som mit hjerte ikke godkender. Jeg vil dø som angelsakser – oprigtig i ord, åben i handling. Jeg byder dig, gå! – rør mig ikke, stands mig ikke! Synet af selve Front-de-Boeuf er mig mindre

modbydeligt end synet af dig, vanæret og vanslægtet som du er!"

"Nå, lad så være," sagde Ulrica, der ikke længere forsøgte at holde ham tilbage, "gå din vej, og glem i din hovmodige overlegenhed, at den elendige, der står for dig, er en datter af din faders ven. Gå din vej – er jeg skilt fra menneskeslægten ved mine lidelser – skilt fra dem, hvis hjælp jeg med størst ret kunne vente – så skal jeg også være skilt fra dem i min hævn. Intet menneske skal hjælpe mig, men i alle menneskers øren skal beretningen klinge om den dåd, jeg vil driste mig til at udføre. Farvel! – Din foragt har sprængt det sidste bånd, der endnu syntes at binde mig til mine medmennesker – den tanke, at mine lidelser kunne gøre krav på mit folks medynk."

"Ulrica," sagde Cedric, som disse ord havde gjort et mildnende indtryk på, "har du holdt dig oppe og udholdt at leve under så megen brøde og så megen elendighed, vil du da nu hengive dig til fortvivlelse, da dine øjne er åbnet for din synd, og da du gjorde bedre i at hengive dig til anger?"

"Cedric," svarede Ulrica, "du kender kun lidet det menneskelige hjerte. For at handle, som jeg har handlet, for at tænke, som jeg har tænkt, må man have en rasende kærlighed til adspredelser, blandet med grådig attrå efter hævn og en stolt bevidsthed om magt, drikke, der er for berusende til, at det menneskelige hjerte kan tåle dem og dog beholde magt til at forebygge deres virkninger. Deres kraft er for længst ophørt. Alderdommen har ingen glæder, det rynkede ansigt har ingen indflydelse, selve hævnen dør bort i afmægtige forbandelser. Så kommer samvittighedsnaget med alle dets øglebid, blandet med tom længsel efter fortiden og fortvivlelse for fremtiden.

Når da alle andre stærke drifter er ophørt, bliver vi som djævlene i Helvede, der kan føle sjælekval, men aldrig anger. Men dine ord har vakt en ny sjæl hos mig. Med god føje har du sagt, at alt er muligt for dem, der vover at dø. Du har anvist mig midlerne til hævn, og vær forvisset om, at jeg skal følge din anvisning. Hævnlysten har hidtil delt pladsen i denne forpinte barm med andre lidenskaber, der kappedes om forrangen med den – for fremtiden skal den alene fylde mit sind, og du skal selv sige, at hvordan end Ulricas liv har været, så sømmede hendes død sig vel for den ædle Torquils datter. Der ligger uden for en styrke, som belejrer denne fordømte borg – il ud for at føre den frem til angreb, og når du ser et rødt flag vaje fra tinden på det vestlige hjørne af fangetårnet, så storm dristigt løs på normannerne – de vil da få nok at bestille inde i bygningen, og du kan vinde borgen trods både buer og blider. Jeg beder dig, gå – lad din skæbne råde, og overlad mig til min!"

Cedric ville have udspurgt hende nærmere om de planer, hun således dunkelt antydede, men Front-de-Boeufs barske stemme hørtes at råbe: "Hvor bliver den nølevorne præst af? Ved St. Jacob af Compostellas muslingeskal, jeg skal gøre ham til martyr, hvis han lusker om for at ægge mine folk til forræderi!"

"Hvilken sand profet er ikke en ond samvittighed!" sagde Ulrica. "Men bryd dig ikke om ham – ud til dine folk – opløft dit angelsaksiske krigsråb, og lad dem, om de vil, synge Rollos krigssang. Hævnen skal synge omkvædet dertil."

Mens hun talte sådan, forsvandt hun gennem en løndør, og Reginald Front-de-Boeuf trådte ind i gemakket. Med nogen møje tvang Cedric sig til at hilse ydmygt på den stolte baron, der besvarede hans hilsen med en ringe hovedbøjning.

"Dine skriftebørn, fader, har holdt et langt skriftemål – så meget bedre for dem, fordi det er det sidste skriftemål, de kommer til at holde. Har du forberedt dem på døden?"

"Jeg fandt dem forberedte på det værste," sagde Cedric, så godt han kunne på fransk, "fra det øjeblik, de vidste, i hvis magt de var faldet."

"Hvordan er det, hr. munk," svarede Front-de-Boeuf, "din tale, synes jeg, lyder nu temmelig angelsaksisk."

"Jeg er opdraget i St. Witholds kloster i Burton," svarede Cedric.

"Ja så?" sagde baronen, "det havde været bedre for dig, hvis du havde været en normanner, og bedre for mit formål også, men nøden giver intet valg mellem sendebud. Det St. Witholds-kloster i Burton er en uglerede, der fortjener at ryddes af vejen. Den dag vil snart komme, da munkekutten lige så lidt som brynjen skal beskytte angelsakseren."

"Guds vilje ske," sagde Cedric med en stemme, der rystede af harme, hvilket Front-de-Boeuf imidlertid antog stammede fra hans angst.

"Jeg ser nok," sagde han, "du drømmer allerede, at vore krigsmænd er i dit refektorium og din ølkælder, men vis mig blot en tjeneste, som passer godt for en præstemand, og hvad der så end hænder andre, skal du sove så trygt i din celle som sneglen i sit sikre hus."

"Sig, hvad du befaler," sagde Cedric med undertrykt sindsbevægelse.

"Følg mig da gennem denne gang, for at jeg kan lukke dig ud ad bagporten."

Og mens Front-de-Boeuf gik foran den formentlige munk, satte han ham ind i den rolle, han ønskede, at han skulle spille.

"Du ser, munk, den flok angelsaksiske svin der ude, som har vovet at omringe borgen Torquilstone – sig dem, hvad du kan finde på, om denne borgs svaghed, eller hvad andet der kan opholde dem foran den i fireogtyve timer. Besørg imidlertid dette papir. Men det er sandt – kan du læse, præst?"

"Ikke en tøddel," svarede Cedric, "undtagen mit breviar. I det kender jeg bogstaverne, fordi jeg har den hellige lektie i mit hjerte, lovet være vor frue og St. Withold."

"Så er du et bud, jeg så meget bedre kan bruge. Bring dette papir til Philip de Malvoisins borg. Sig, at det kommer fra mig og er skrevet af tempelherren Brian de Bois-Guilbert, og at jeg beder ham at sende det til York så hurtigt, som mand og hest kan komme afsted. Bed ham imidlertid ikke at være urolig. Han skal finde os karske og fornøjede bag vor borgmur. Lumpent er det, at vi skal nødes til sådan at skjule os for en flok landstrygere, der er vant til at flygte, så snart de blot ser vore vimpler vaje og hører vore gangeres hovslag. Jeg siger dig, præst, øv din snildhed for at holde niddingerne, hvor de er, indtil vore venner kommer med deres lanser. Min hævn er vågen, og den er en falk, der ikke sover, før den har ædt sig mæt."

"Ved min skytspatron," sagde Cedric med større iver og kraft, end der stemte med hans rolle, "og ved alle de helgener, der har levet og er døde i England, Jeres bud skal blive adlydt! Ikke en angelsakser skal røre sig fra pladsen foran disse mure, hvis jeg har snildhed og magt til at opholde dem her."

"Ha!" sagde Front-de-Boeuf, "du skifter tone, præst, og taler kort og gævt, som om dit hjerte var med ved slagteriet på den angelsaksiske flok. Og dog er du jo selv i slægt med svinene."

Cedric havde ingen færdighed i forstillelseskunsten og ville i dette øjeblik have haft god brug for et vink fra Wambas frugtbare hjerne. Men nøden gør opfindsom, som det gamle ordsprog siger, og under sin hætte mumlede han noget om, at de omtalte mænd var bandlyste røvere både for kirken og staten.

"*Despardieux*," svarede Front-de-Boeuf, "du har talt den rene sandhed – jeg glemte, at de niddinger kunne plyndre en mæsket abbed lige så godt, som om de var født syd for den salte kanal. Var det ikke ham fra St. Ibes, de bandt til et egetræ og tvang til at synge en messe, mens de tømte hans kufferter og vadsække? Nej, ved vor frue – den spøg blev drevet af Gaulter af Middleton, en af vore egne våbenfæller. Men det var angelsaksere, der plyndrede kapellet i St. Bees for alterstager, kalk og vinkande, var det ikke?"

"Det var ugudelige mænd," Svarede Cedric.

"Ja, og de drak af den gode vin og det gode øl, der lå gemt til de lønlige drikkelag, I holder, når I vil bilde folk ind, at I har travlt med vigilier og primer! Præst, det er din pligt at hævne et sådant kirkeran."

"Det er visselig min pligt at øve hævn," mumlede Cedric, "St. Withold kender mit hjertes ønske."

Front-de-Boeuf gik imidlertid foran til bagporten, og efter at være gået over borggraven på en enkelt planke nåede de et lille udenværk, hvorfra man gennem en velbefæstet udfaldsport kom ud på åben mark.

"Gå så, og hvis du udretter mit ærinde og kommer her igen, når det er besørget, skal du se, at her er lige så godt køb på angelsaksisk kød, som der nogen sinde har været på flæsk i slagteboderne i Sheffield. Og, hør du, du lader til at være en gemytlig skriftefader – kom kun hid, når kampen er omme, så skal du få så megen malvoisier, at man kan drikke hele dit kloster fuldt deri."

"Vi vil ganske sikkert mødes igen," svarede Cedric.

"Der har du imidlertid noget på hånden," blev normanneren ved, og da de skiltes, stak han en guldbyzantiner i Cedrics nølende hånd, idet han tilføjede:

"Husk på, jeg skal flå både kutte og skind af dig, hvis du ikke røgter dit ærinde."

"Ja, jeg giver dig frit lov til at gøre begge dele," svarede Cedric, idet han forlod udfaldsporten og med frejdige skridt vandrede hen over den åbne mark, "hvis jeg ikke fortjener bedre af dig, når vi næste gang mødes."

Der på vendte han sig om imod borgen, kastede guldstykket hen imod dets giver og udbrød:

"Falske normanner, gid dine penge må gå under med dig."

Front-de-Boeuf hørte ikke rigtig ordene, men handlingen var mistænkelig.

"Bueskytter," råbte han til vagterne på den ydre mur, "send mig en pil gennem den munks kutte! – Nej, tøv lidt," sagde han, da hans folk spændte deres buer, "det nytter ikke – vi må stole på ham, siden vi ikke har noget bedre valg. Jeg tror ikke, han vover at forråde mig – skulle galt være, kan jeg i hvert fald underhandle med disse angelsaksiske hunde, som jeg har i god behold i huset. Halløj! Giles Fangefoged, lad dem bringe Cedric

af Rotherwood og den anden bondelømmel, hans kammerat – jeg mener ham fra Coningsburgh – Athelstane, eller hvad det er, de kalder ham – ind til mig! Selv deres navne falder tungt i en normannisk ridders mund og har ligesom en smag af flæsk ved sig. Giv mig en stob vin, som den gemytlige prins John sagde, for at jeg kan skylle levningerne bort – sæt den ind i rustkammeret, og før også fangerne derind."

Hans befalinger blev adlydt, og da han trådte ind i det gotiske gemak, behængt med mange trofæer, som var vundet ved hans egen og hans faders tapperhed, fandt han et krus vin stående på det massive egebord samt de to angelsaksiske fanger under bevogtning af fire af hans folk. Front-de-Boeuf tog en ordentlig slurk vin og henvendte sig derpå til sine fanger – for den måde, Wamba holdt kappen for ansigtet på, den forandrede dragt, den dunkle, usikre belysning og baronens ufuldkomne kendskab til Cedrics træk (denne undgik nemlig sine normanniske naboer og kom sjældent uden for sine egne godser) forhindrede ham i at opdage, at den vigtigste af hans fanger var undveget.

"Tapre englændere," sagde Front-de-Boeuf, "hvad synes I om Jeres traktement på Torquilstone? Ved I nu, hvad I har forspildt ved den *surquedy* og *outrecuidance* [Note 3)], hvormed I skosede det traktement, I fik af en prins af huset Anjou? Har I glemt, hvordan I lønnede prins Johns gæstfrihed? Ved Gud og St. Dennis, hvis I ikke betaler mig de rigeste løsepenge, så skal jeg hænge Jer op ved fødderne fra jernstængerne i disse vinduer, indtil glenterne og kragerne har pillet kødet af Jeres ben! Tal, I angelsaksiske hunde – hvad byder I for Jeres usle liv? Hvad siger du, du fra Rotherwood?"

"Ikke en døjt," svarede den stakkels Wamba, "og hvad det angår at hænge mig op ved fødderne, så har min hjerne, efter hvad folk siger, været omvendt, lige siden jeg fik den første børnehue på hovedet. Så den kan måske blive bragt i det rette leje, når jeg bliver vendt med hovedet ned ad."

"Sankt Geneviève!" sagde Front-de-Boeuf, "hvad har vi her?"

Og med bagen af sin hånd slog han Cedrics kappe bort fra narrens hoved, og da halsen derved kom til syne, opdagede han det ulyksalige trældomsmærke, sølvhalsbåndet om hans hals.

"Giles – Clement – hunde og slyngler!" udbrød den rasende normanner, "hvad har I her bragt mig?"

"Det tror jeg, at jeg kan sige Jer," sagde de Bracy, der lige trådte ind i rustkammeret, "det er Cedric Nar, der kæmpede så mandigt med Isak fra York for at hævde sin forrang."

"Jeg skal afgøre den strid for dem begge," svarede Front-de-Boeuf, "de skal hænge i den samme galge, hvis ikke hans herre og dette vildsvin fra Coningsburgh vil betale godt for deres liv. Deres rigdom er det mindste, de kan udlevere. De må også føre bort med sig de sværme, som omringer borgen, underskrive et afkald på deres formentlige frie rettigheder og leve under os som livegne og vasaller. De må endda være glade, hvis vi i den nye tingenes orden, som er i begreb med at begynde, vil lade dem ånde frit. Så," sagde han til to af sine svende, "hent mig den rette Cedric, og jeg tilgiver for en gangs skyld Jeres fejltagelse, så meget mere som I blot tog en nar for en angelsaksisk frigårdsejer."

"Ja, men," sagde Wamba, "Jeres ridderlige højbårenhed vil finde, at der er flere narre end frigårdsejere iblandt os."

"Hvad mener den karl?" sagde Front-de-Boeuf og så på sine mænd, der i en tøvende og frygtsom tone stammede noget om, at hvis det ikke var Cedric, som befandt sig her, så vidste de ikke, hvad der var blevet af ham.

"Ved Himlens helgener!" udbrød de Bracy, "han må være sluppet bort i munkedragten."

"Alle Helvedes djævle!" lød det fra Front-de-Boeuf, "så var det vildsvinet fra Rotherwood, jeg førte til vagtdøren og lukkede ud med mine egne hænder! Og du," sagde han til Wamba, "hvis naragtighed kan overliste visdommen hos endnu større fjog end mig – dig skal jeg give munkeorden, kan du tro – dig skal jeg kronrage. Kom her, riv huden af hans pandeskal, og styrt ham så på hovedet ned fra tårntinden. Det er din håndtering at spøge, kan du nu spøge?"

"I handler bedre med mig, end Jeres ord lader, ædle ridder," klynkede stakkels Wamba, hvis vane til at gøre narrestreger ikke engang svigtede ham nu, da han havde udsigten til døden lige for øjnene, "hvis I giver mig den røde hue, I taler om, så vil I gøre en kardinal af en simpel munk."

"Den stakkels stymper," sagde de Bracy, "er bestemt på at dø i sit kald. Front-de-Boeuf, I skal ikke slå ham ihjel. Giv ham til mig, for at han kan gøre løjer for mine friknægte. Hvad siger du, karl? Vil du tage pardon og gå i krigen med mig?"

"Ja, med min herres tilladelse," sagde Wamba, "for ser I, jeg kan ikke slippe halsbåndet" (og han rørte ved det, han havde om halsen) "uden hans tilladelse."

"Å, en normannisk sav vil snart få et angelsaksisk halsbånd savet over," sagde de Bracy.

"Ja vel, ædle ridder," sagde Wamba, "og deraf kommer ordsproget:

Normanner-sav i engelsk træ,
i engelsk skål normanner-ske,
normanner-åg på engelsk nakke.
Normannen byder, England lyder,
men England da først ret sig fryder,
når det de folk for sidst kan takke."

"Du gør vel i, de Bracy," sagde Front-de-Boeuf, "at stå der og høre på en nars praten, mens ødelæggelse truer os! Ser du ikke, at vi er overlistet, og at den måde, vi har haft i sinde at sende meddelelse til vore venner, er blevet forspildt af denne spraglede herre, som du er så glad ved at gøre dig til kammerat med? Hvad andet har vi at vente end en øjeblikkelig storm?"

"Så ud på murene," sagde de Bracy, "hvornår har I nogen sinde set mig alvorligere ved tanken om kamp? Kald tempelherren derud, og lad ham kun kæmpe halvt så godt for sit liv, som han har gjort for sin orden. Gå du selv ud på murene med din vældige krop. Lad mig give mit ringe bidrag med på min egen vis, og jeg siger dig, at de angelsaksiske fredløse lige så vel kan forsøge at klatre op til skyerne som til borgen Torquilstone. Eller, hvis du vil forhandle med røverne, hvorfor vil du så ikke benytte som mægler denne brave frigårdsmand, der ser ud til at være hensunket i så dyb betragtning af vinkruset? Halløj, du angelsakser," fortsatte han til Athelstane, idet han rakte ham bægeret, "skyl din hals med denne ædle vin, og mand din sjæl op til at sige, hvad du vil gøre for din befrielse."

"Hvad en støvets mand kan," svarede Athelstane, "forudsat at det er noget, som en gæv mand bør. Lad mig drage fri herfra med mine ledsagere, og jeg vil betale tusind mark i løsepenge."

"Og vil ydermere sikre os, at de afskum af menneskeslægten, der imod Guds og kongens fred sværmer om borgen, trækker sig tilbage?" sagde Front-de-Boeuf.

"For så vidt jeg kan," svarede Athelstane, "skal jeg få dem bort, og jeg tvivler ikke om, at fader Cedric vil gøre sit bedste for at stå mig bi."

"Så er vi enige," sagde Front-de-Boeuf, "du og de skal sættes i frihed, og der skal være fred på begge sider imod en betaling af tusind mark. Det er en ringe løsepenge, angelsakser, og du har grund til at være taknemmelig for det mådehold, jeg viser ved at modtage den i bytte for jeres personer. Men mærk vel, det gælder ikke også jøden Isak."

"Ej heller jøden Isaks datter," sagde tempelherren, der nu var kommet ind til dem.

"Ingen af dem," sagde Front-de-Boeuf, "hører til denne angelsaksers selskab."

"Jeg vil være uværdig til at kaldes kristen, hvis de gjorde det," svarede Athelstane, "gør med de vantro, hvad I lyster."

"Ej heller gælder løsepengene for lady Rowena," sagde de Bracy. "Det skal aldrig blive sagt, at jeg lod mig skræmme fra et smukt bytte uden at slå et slag for det."

"Ej heller," sagde Front-de-Boeuf, "gælder vor overenskomst denne usselige nar, hvem jeg beholder for at statuere et eksempel på ham for enhver slyngel, der gør spøg til alvor."

"Lady Rowena," svarede Athelstane med den urokkeligste ro, "er min trolovede brud. Jeg vil hellere lade mig sønderrive af

vilde heste end gå ind på at skilles fra hende. Den livegne Wamba har i dag frelst fader Cedrics liv. Jeg vil hellere sætte mit liv til, før der skal krummes et hår på hans hoved."

"Din trolovede brud! Lady Rowena trolovet med en vasal som dig!" sagde de Bracy. "Angelsakser, du drømmer om, at de syv kongerigers tid er kommet tilbage. Jeg siger dig, prinserne af huset Anjou skænker ikke deres myndlinge til mænd af sådan byrd som din."

"Min byrd, stolte normanner," svarede Athelstane, "skriver sig fra en ældre og renere kilde end en fransk prakkers, der vinder sit udkomme ved at sælge de røveres blod, som han samler under sit elendige banner. Konger var mine forfædre, stærke i krig og vise i råd, mænd, der hver dag i deres hal bespiste flere hundreder, end du kan tælle følgesvende, mænd, hvis navne er blevet besunget af skjalde, og hvis love er blevet opbevaret af krønikeskriverne, hvis den jordedes under hellige mænds bønner, og over hvis grave domkirker er blevet bygget."

"Der fik du den, de Bracy," sagde Front-de-Boeuf, vel fornøjet med det djærve svar, hans kammerat havde fået. "Angelsakseren gav dig en ordentlig en."

"Ja, så godt, som en fange kan slå," sagde de Bracy med tilsyneladende ligegyldighed, "den, hvis hænder er bundet, bør have sin tunge fri. Men dit rappe svar, kammerat," sagde han til Athelstane, "vil ikke skaffe lady Rowena friheden."

Det svarede Athelstane ikke på, da han allerede havde holdt en længere tale, end han plejede om noget emne, det være sig nok så interessant. Samtalen blev afbrudt ved ankomsten af en tjener, som meldte, at en munk forlangte at blive lukket ind ad bagporten.

"I St. Bennets navn, fyrsten for disse fugleskræmsler," sagde Front-de-Boeuf, "har vi denne gang en rigtig munk eller en ny bedrager? Ransag ham, trælle – for hvis I lader en ny bedrager binde jer noget på ærmet, så skal jeg lade jeres øjne rive ud og gloende kul putte ind i deres huler."

"Jeg vil tage al Jeres vrede på mig, herre," sagde Giles, "hvis dette ikke er en ægte skaldepande. Jeres væbner Jocelyn kender ham godt og vil stå inde for, at det er broder Ambrosius, en munk i prioren af Jorvaulx' følge."

"Lad ham komme ind," sagde Front-de-Boeuf. "Højst sandsynligt bringer han os bud fra sin lystige herre. Visselig, djævlen holder helligdag, og præsterne er fri for udførelsen af deres kald, siden de sådan på må og få strejfer rundt i landet. Før disse fanger bort, og du, angelsakser, tænk over, hvad du har hørt."

"Jeg kræver et hæderligt fangenskab," sagde Athelstane, "med skyldig omhu for min kost og mit natteleje, som der tilkommer en mand af min rang og en fange, der underhandler om løsepenge. Ydermere holder jeg den af Jer, der mener sig selv den bedste, pligtig til med sin krop at stå mig til ansvar for dette angreb på min frihed. Denne udfordring er allerede blevet sendt dig ved din taffelmester. Du har fået den og er skyldig at modtage den. Der ligger min handske."

"Jeg tager ikke imod min fanges udfordring," sagde Front-de-Boeuf, "heller ikke skal du gøre det, Maurice de Bracy. – Giles," fortsatte han, "hæng frigårdsejerens handske op på en af takkerne af det hjortehorn der henne. Der skal den blive hængende, til han er en fri mand. Skulle han da driste sig til at kræve den tilbage eller at påstå, at han på ulovlig måde er blevet

min fange, ved St. Christophers bælte, så vil han have en mand for sig, der aldrig har sagt nej til at møde en mand til fods eller til hest alene eller med sine lensmænd i følge."

De angelsaksiske fanger blev altså ført bort, lige som folkene kom ind med munken Ambrosius, der syntes at være meget fortumlet.

"Dette er den rigtige *Deus vobiscum*," sagde Wamba, da han gik forbi den velærværdige broder; "de andre var kun eftergjorte."

"Hellige Guds moder!" sagde munken, idet han vendte sig til de forsamlede riddere, "endelig er jeg da sikker og i kristelig varetægt!"

"Sikker er du," svarede de Bracy, "og hvad kristendommen angår, står her den gæve baron Reginald Front-de-Boeuf, der ikke afskyr noget i verden så meget som en jøde, og den gode tempelherre Brian de Bois-Guilbert, hvis håndtering det er at slå saracenere ihjel. Hvis det ikke er gode tegn på kristendom, så ved jeg ingen andre, som de bærer på sig."

"I er venner og forbundne af vor ærværdige fader i Gud, Aymer, prior af Jorvaulx," sagde munken uden at ænse tonen i de Bracys svar. "I skylder ham begge hjælp i kraft af ridderlig troskab og hellig kristenkærlighed, for hvad siger den hellige Augustinus i sin afhandling *De civitate Dei* –"

"Hvad siger djævlen," afbrød Front-de-Boeuf ham, "eller rettere, hvad siger du, hr. præst? Vi har dårligt tid til at høre tekster af de hellige fædre."

"*Sancta Maria*!" udbrød fader Ambrosius, "hvor snare til at vredes er ikke disse lægfolk, der kun tænker på de jordiske ting! Men lad det være Jer vitterligt, tapre riddere, at visse

morderiske gavtyve, tilsidesættende frygten for Gud og ærbødigheden for hans kirke, og ikke ænsende bullen fra den hellige stol: *Si quis, suadente diabolo* –"

"Broder præst," sagde tempelherren, "alt dette kender vi eller gætter os til – fortæl os simpelthen, er din herre prioren taget til fange, og af hvem?"

"Visselig," sagde Ambrosius, "han er i hænderne på Belials mænd, der huserer i disse skove og ringeagter Skriftens hellige bud: Læg ikke hånd på min salvede, og gør ikke mine profeter noget ondt."

"Her har vi atter noget, der taler til gunst for vore sværd, I herrer," sagde Front-de-Boeuf og vendte sig om til sine kammerater, "i stedet for at yde os nogen bistand trænger prioren af Jorvaulx altså til hjælp af os. En mand bliver godt hjulpet af disse lade klerke, når han har mest at gøre. Men tal rent ud af posen, præst, og sig os straks, hvad venter din herre af os?"

"Med Jeres tilladelse," sagde Ambrosius, "eftersom der er lagt voldsom hånd på min ærværdige prior tvært imod den hellige forskrift og befaling, som jeg nys anførte, og eftersom Belials mænd har plyndret hans kister og poser og røvet fra ham to hundrede mark rent, fint guld, forlanger de desuden endnu en stor sum penge af ham, inden de vil lade ham slippe ud af deres uomskårne hænder. Derfor beder den ærværdige fader i gud Jer som hans dyrebare venner at befri ham ved enten at betale de løsepenge, de kræver af ham, eller ved våbenmagt, alt efter Jeres bedste vurderinger."

"Gid den lede satan annamme prioren!" sagde Front-de-Boeuf, "han må have taget en drøj slurk til morgen. Hvornår har

din herre hørt, at en normannisk baron spændte sin pung op for at befri en klerk, hvis pengeposer er ti gange så vægtige som vore? Og hvordan kan vi ved kamp og mandemod gøre noget for at befri ham, vi, som er indespærret her af en styrke, der er ti gange så stor som vor, og hvert øjeblik venter et angreb?"

"Det var netop det, jeg ville have fortalt Jer," sagde munken, "hvis Jeres ivrighed havde givet mig stunder dertil. Men, Gud hjælpe mig, jeg er gammel, og disse skammelige angreb forstyrrer en gammel mands hjerne. Ikke desto mindre er det en sandhed, at de samler en lejr og rejser en vold imod denne borgs mure."

"Op på tårntinden!" udbrød de Bracy, "og lad os se, hvad disse trælle tager sig for derude."

Med disse ord åbnede han en gitterdør, der førte ud til en slags lille tårn eller fremspringende altan, og straks efter råbte han derfra til dem, der endnu stod i gemakket:

"Ved Sankt Dennis, den gamle munk har bragt sande tidender! De rykker frem med skansetage og stormskjolde, og bueskytter vrimler ved udkanten af skoven som en mørk sky før en haglbyge."

Reginald Front-de-Boeuf så også ud på marken og greb straks sit horn, og efter at have ladet en lang, kraftig tone lyde, befalede han sine mænd at begive sig til deres poster på murene.

"De Bracy, hold du øje med den østlige side, hvor muren er lavest. Ædle Bois-Guilbert, din håndtering har vel lært dig både at angribe og at forsvare, hold du øje med den vestlige side – jeg selv vil tage post i udenværket. Men lad ikke Jeres virksomhed indskrænkes til ét sted, ædle venner! Vi må i dag være alle vegne

og mangfoldiggøre os, hvis det er muligt, for ved vor nærværelse at bringe hjælp og opmuntring, hvor angrebet er hedest. Vort tal er ringe, men ved raskhed og mandemod kan vi bøde på denne mangel, fordi vi kun har at gøre med elendige bønder."

"Men, ædle riddere," udbrød fader Ambrosius under den travlhed og forvirring, som voldtes ved forberedelserne til forsvar, "vil ingen af Jer høre den ærværdige fader i Gud, Aymer, prior af Jorvaulx' budskab? Jeg bønfalder dig om at høre mig, ædle ridder Reginald!"

"Gå du hen at plapre dine bønner til Himlen," sagde den rasende normanner, "for vi på Jorden har ingen tid til at høre på dem. Halløj der, Anselm, sørg for, at flydende beg og olie er rede til at hældes ned over hovederne på disse frække forrædere. Sørg for, at der ikke mangler pile til flitsbuerne. Hejs mit banner med det gamle tyrehoved – de trælle skal snart få at føle, hvem de i dag har at gøre med."

"Men, ædle ridder," blev munken ved, idet han fortsatte sine bestræbelser for at skaffe sig opmærksomhed, "betænk mit lydighedsløfte, og lad mig røgte min priors ærinde."

"Bort med den snakkesalige gamle dåre!" sagde Front-de-Boeuf. "Luk ham inde i kapellet, for at han kan bede sin rosenkrans til kampen er forbi. Det vil være noget nyt for helgenerne på Torquilstone at høre aver og paternostere. De er ikke, tror jeg, blevet hædret på denne vis, siden de blev udhugget i stenen."

"Spot ikke de fromme helgener, ridder Reginald," sagde de Bracy, "vi vil have deres hjælp behov i dag, inden det pak derude spredes."

"Jeg venter kun ringe hjælp af dem," sagde Front-de-Boeuf, "med mindre vi skal kaste dem fra murtinderne ned i hovederne på de niddinge. Der står et vældigt skrammel af en Sankt Christopher der henne, som vil være stor nok til at slå et helt kompagni til jorden."

Tempelherren havde imidlertid med noget større opmærksomhed end den rå Front-de-Boeuf eller hans letsindige kammerat set ud på belejrernes arbejder.

"Ved min ordens tro," sagde han, "disse mænd rykker frem med større krigskunst, end man skulle have ventet, hvorfra de så forresten har fået den. Se engang, hvor kløgtigt de benytter sig af enhver dækning, som et træ eller en busk yder, og undgår at udsætte sig for vore bueskytters pileskud! Jeg opdager hverken banner eller flag mellem dem, og dog vil jeg give min guldkæde i pant på, at de føres af en eller anden ædel ridder eller herre, der er erfaren i krigskunsten."

"Jeg ser ham," sagde de Bracy, "jeg ser en ridders hjelmbusk vaje og blinket fra hans rustning. Se den høje mand der henne i den sorte rustning, der nu har travlt med at opstille den fjerneste række af bondepakket. Ved St. Dennis, jeg holder for, at det er ham, vi kaldte *Le Noir Fainéant*, og som kastede dig, Front-de-Boeuf, af sadlen på kamppladsen ved Ashby."

"Så meget bedre," sagde Front-de-Boeuf, "at han kommer her for at give mig lejlighed til hævn. En fej karl må han være, siden han ikke vovede at blive for at gøre sit krav gældende på den turneringspris, som tilfældet havde givet ham. Jeg ville forgæves have søgt efter ham, hvor riddere og adelsmænd søger deres fjender, og ret glad er jeg, at han har vist sig selv her mellem de lumpne bønder."

Fjendens fremrykning afskar imidlertid al yderligere samtale. Hver ridder begav sig til sin post, og i spidsen for de få stridsmænd, som de kunne møde med, og hvis antal var utilstrækkeligt til at forsvare murene i hele deres udstrækning, afventede de med rolig bestemthed det truende angreb.

28

De flakker om, skilt fra de andre folk,
men roser sig af større kløgt og viden;
i skovene, i ørkenen, i havet
de finder selv de hemmelige skatte;
de samler blomster, små, beskedne urter,
og drager ud af dem uanet kraft.

– Jøden.

Vor historie må nødvendigvis gå nogle sider tilbage for at underrette læseren om visse begivenheder, som er af vigtighed for forståelsen af denne interessante fortælling. Hans egen forstand vil dog sikkert uden vanskelighed have sagt ham, at da Ivanhoe segnede om og syntes forladt af alverden, var det Rebeccas indtrængende bønner, der bevægede hendes fader til at lade den tapre unge stridsmand føre fra kamppladsen til det hus, som jøderne midlertidigt beboede i Ashbys forstad.

Det ville under alle andre omstændigheder ikke have været vanskeligt at formå Isak til dette skridt, for han var af naturen god og taknemmelig. Men han havde også sit forfulgte folks fordomme og ængstelige betænkelighed, og de måtte besejres.

"Hellige Abraham!" udbrød han, "han er en god ung mand, og mit hjerte bløder ved at se blodet rinde ned ad hans rigt broderede trøje og hans kostbare brystharnisk, men at bringe ham til vort hus – pige, har du vel betænkt, hvad det vil sige? – Han er en kristen, og efter vor lov kan vi ikke omgås med den fremmede og hedningen undtagen til bedste for vor handel."

"Tal ikke sådan, kære fader," svarede Rebecca. "vi kan visselig ikke færdes mellem dem ved gæstebuddet og i lystighed, men når hedningen er såret og i nød, bliver han jødens broder."

"Jeg vil ønske, at jeg vidste, hvad rabbien Jacob ben Tudela ville mene om det," svarede Isak, "ikke desto mindre må den gode yngling ikke forbløde. Lad Seth og Ruben bære ham til Ashby."

"Nej, lad dem lægge ham i min bærestol," sagde Rebecca, "jeg vil sætte mig op på en af gangerne."

"Det vil være at udsætte dig for frække blikke fra disse Ismaels og Edoms hunde," hviskede Isak og så mistænksomt hen på de forsamlede riddere og svende. Men Rebecca var allerede i færd med at sætte sit menneskekærlige forehavende i værk og hørte ikke, hvad han sagde, før han greb hende i ærmet og hastigt udbrød: "Ved Arons skæg! Hvad om ynglingen opgiver ånden! – hvis han dør i vort værge, vil vi da ikke blive anset for skyldige i hans blod og blive sønderrevet af mængden?"

"Han vil ikke dø, fader," sagde Rebecca og rev sig lempeligt løs fra Isak, "han vil ikke dø, med mindre vi lader ham ligge, og i så fald er vi visselig både for Gud og for mennesker ansvarlige for hans blod."

"Ja," sagde Isak, idet han slap hende, "det bedrøver mig så meget at se hans blodsdråber, som om det var guldbyzantinere, der faldt fra min egen pung, og jeg ved vel, at Mirjam, datter af rabbi Manasses af Byzantium, hans sjæl er i Paradis, ved sin undervisning har gjort dig dygtig i lægekunsten, og at du kender urters kraft og lægende drikkes virkning. Gør derfor, som din samvittighed byder dig – du er en god pige, en

velsignelse og en krone og en frydesang for mig og for mit hus og for mine fædres folk."

Isaks ængstelser var imidlertid ikke ubegrundede, og hans datters højsindede og taknemmelige færd udsatte hende, da hun vendte tilbage til Ashby, for Brian de Bois-Guilberts frække blikke. Tempelherren red to gange forbi dem på vejen, idet han fæstede sit dristige og glødende blik på den smukke jødinde, og vi har allerede set følgerne af den beundring, som hendes yndigheder vakte hos ham, da hændelsen bragte hende i denne samvittighedsløse vellystnings magt.

Rebecca lod skyndsomst den sårede ridder bringe til deres midlertidige bolig og gav sig straks til med sine egne hænder at undersøge og forbinde hans sår. Den yngste læser af romaner og romantiske ballader må mindes, hvor ofte kvinderne i den mørke tidsalder, som den kaldtes, var indviet i lægekunstens hemmeligheder, og hvor hyppigt den tapre ridder betroede plejen af sine legemlige sår til den kvindes omhu, hvis øjne havde såret hans hjerte endnu dybere.

Men jøderne, både mandlige og kvindelige, kendte og udøvede lægekunsten i alle dens grene, og den tids monarker og mægtige baroner betroede sig ofte til en eller anden erfaren vismand blandt dette foragtede folk, når han var såret eller syg- de jødiske lægers hjælp blev ikke mindre ivrigt eftertragtet, fordi det var en almindelig tro blandt de kristne, at de jødiske rabbinere havde dyb indsigt i de hemmelige videnskaber, navnlig i den kabbalistiske kunst, der havde sit navn og sin oprindelse fra Israels vismænds studier. Heller ikke fragik rabbinerne, at de havde en sådan kendskab til overnaturlige kunster, da det ikke forøgede det had – hvad kunne vel have

forøget det? – deres folk betragtedes med, mens det formindskede den foragt, denne uvilje var blandet med. En jødisk troldmand kunne være genstand for samme afsky som en jødisk ågerkarl, men kunne ikke være lige så ringeagtet. Det er desuden, hvis man ser på de vidunderlige kure, de skulle have udført, sandsynligt, at jøderne besad nogle for dem egne hemmeligheder i lægekunsten, som de med den eksklusive ånd, som skrev sig fra deres stilling i samfundet, passede vel på at skjule for de kristne, de levede iblandt.

Den skønne Rebecca var blevet omhyggeligt uddannet i alle de kundskaber, der tilhørte hendes folk, og hendes kløgtige og stærke ånd havde vel opfattet, udviklet og forøget dem, så at hun i høj grad overgik, hvad man kunne vente af hendes alder, hendes køn, ja selv af den tidsalder, i hvilken hun levede. Hendes indsigt i lægekunsten og lægemidlerne var vundet under vejledning af en bedaget jødinde, datter af en af deres berømteste læger, der elskede Rebecca som sit eget barn og antoges at have meddelt hende hemmeligheder, som var efterladt hende af hendes vise fader. Mirjams skæbne havde det visselig været at falde som offer for tidens fanatisme, men hendes hemmeligheder havde overlevet hende hos hendes dygtige lærling.

Rebecca, der således i lige høj grad var begavet med kundskaber og med skønhed, var almindelig agtet og beundret af sin stamme, der næsten betragtede hende som en af de begavede kvinder, der omtales i den hellige historie.

Selv hendes fader tillod, af ærbødighed for hendes store gaver, der uvilkårligt blandede sig med hans ubegrænsede kærlighed, den unge pige større frihed, end man i reglen

indrømmede personer af hendes køn efter hendes folks sædvaner, og lod sig, som vi netop har set, hyppigt bestemme af hendes mening, selv når den ikke stemte med hans.

Da Ivanhoe ankom til hans bolig, var han endnu på grund af det store blodtab, der havde fundet sted under hans anstrengelser på kamppladsen, i bevidstløs tilstand. Rebecca undersøgte såret, og efter på det at have anvendt sådanne lægemidler, som hendes kunst foreskrev, lod hun sin fader vide, at hvis man kunne undgå feber, som hun på grund af den stærke blødning ikke var synderlig bange for, og hvis Mirjams lægende balsam viste sin sædvanlige kraft, var der ingen grund til at frygte for hans gæsts liv, og at han sikkert kunne rejse til York med dem næste dag. Isak så lidt forvirret ud ved denne meddelelse. Hans menneskekærlighed ville helst have standset ved Ashby eller ville i det højeste have ladet den sårede kristne blive for at plejes i det hus, hvor han nu boede, med et løfte til den hebræer, det tilhørte, om, at han ville udrede alle omkostninger derved. Imod dette anførte Rebecca imidlertid mange grunde, af hvilke vi kun skal omtale to, der havde særlig vægt for Isak. Den ene var, at hun ikke på nogen måde ville give flasken med den kostelige balsam i hænderne på nogen anden læge, selv af hendes egen stamme, for at ikke den værdifulde hemmelighed skulle røbes. Den anden var, at denne sårede ridder, Wilfred af Ivanhoe, stod i særlig yndest hos kong Richard Løvehjerte, og at Isak, der havde forsynet hans broder John med penge til at fremme sine oprørske formål, i tilfælde af, at kongen kom tilbage, ville komme til at trænge særdeles til en mægtig beskytter, der nød Richards gunst.

"Du taler sandhed, Rebecca," sagde Isak, idet han bøjede sig for disse vægtige argumenter, "det vil være en fornærmelse imod Himlen at røbe den velsignede Mirjams hemmeligheder, for det gode, som Himlen giver, bør ikke letsindigt ødes bort til andre, hvad enten det er talenter af guld og sekler af sølv, eller det er en viis læges lønlige mysterier – visselig, de bør bevares for dem, Forsynet har skænket dem. Og hvad ham angår, som Englands nazaræere kalder Løvehjerte, var det visselig bedre for mig at falde i hænderne på en vældig løve fra Idumæa end i hans, hvis han får kundskab om mine forretninger med hans broder. Derfor vil jeg låne øre til dit råd, og denne yngling skal rejse med mig til York, og vort hus skal være som et hjem for ham, indtil hans sår er lægt. Og hvis han, Løvehjerte, kommer tilbage til sit land, som rygtet nu melder i udlandet, så skal denne Wilfred af Ivanhoe være for mig som en fæstningsmur, når kongens vrede blusser op imod din fader. Og hvis han ikke kommer tilbage, kan Wilfred ikke desto mindre erstatte os vore udgifter, når han finder skatte ved sit spyds og sit sværds styrke, lige som han gjorde i går og lige sådan i dag. For ynglingen er en god yngling og kommer på den dag, han har lovet, og betaler det tilbage, som han låner, og hjælper israelitten, selv barnet af min faders hus, når han omringes af stærke røvere og Belials sønner."

Først langt ud på aftenen kom Ivanhoe til bevidsthed om den stilling, hvori han befandt sig. Han vågnede af en urolig slummer under sådanne forvirrede indtryk, som man i reglen har lige, når man træder ud af en bevidstløs tilstand. Han var i nogen tid ude af stand til nøjagtigt at erindre de omstændigheder, der var gået forud for hans fald på

kamppladsen, eller at få sammenhæng i de begivenheder, han den foregående dag havde været deltager i. En følelse af sår og smerte i forbindelse med stor svaghed og udmattelse var blandet med mindet om uddelte og modtagne hug, om gangere, der styrtede løs på hinanden, kastede hinanden over ende og selv blev kastet om – om råb og våbenklirren og al den forvirrede kamps larmende tummel. Hans bestræbelse for at trække forhænget for hans leje til side lykkedes til dels, skønt den vanskeliggjordes ved smerten i hans sår.

Til sin store overraskelse befandt han sig i et prægtigt udstyret værelse, i hvilket der imidlertid var hynder til at hvile på i stedet for stole, og som ligeledes i andre henseender havde så meget østerlandsk i sit hele præg, at han begyndte at tænke på, om han ikke under sin søvn var blevet ført tilbage igen til Palæstina. Dette indtryk forhøjedes, da tapetet på væggen åbnede sig og en kvindelig skikkelse, iført en kostbar dragt, hvis snit var mere østerlandsk end europæisk, sagte trådte ind ad den dør, der skjultes af tapetet, og efterfulgtes af en mørkladen tjener.

Da den sårede ridder ville tiltale dette skønne syn, pålagde hun ham tavshed ved at lægge sin fine finger på sine røde læber, mens tjeneren nærmede sig ham og blottede Ivanhoes side, hvor efter den skønne jødinde forvissede sig om, at forbindingen var på sin plads, og at det gik godt med såret. Hun udførte sin gerning med en yndefuld og værdig naturlighed og blufærdighed, der selv i mere civiliserede tider ville have berøvet den alt, hvad der kunne synes anstødeligt for kvindelig finhed og takt. Tanken om, at en så ung og skøn kvinde gav sig af med at være sygeplejerske og at forbinde en

mands sår, tabte sig i tanken om hende som et velgørende væsen, der ydede sin virksomme hjælp til at lindre smerte og afbøde dødens slag. Rebeccas få og korte befalinger blev givet i det hebraiske sprog til den gamle tjener, og denne, der hyppig havde været hendes medhjælper i lignende tilfælde, adlød dem uden at svare.

Det ukendte tungemål, der måske kunne have lydt hårdt og skurrende i en andens mund, havde, når det taltes af den skønne Rebecca, den milde, romantiske virkning, som fantasten tilskriver trylleformler, udtalte af en eller anden velgørende fe, visselig uforståelige for øret, men på grund af tonefaldets liflige klang og det deltagende blik, de ledsages med, rørende og kvægende for hjertet. Uden at gøre noget forsøg på at fremsætte spørgsmål lod Ivanhoe dem i tavshed træffe de foranstaltninger, som de anså for mest skikkede til hans helbredelse, og først da de var fuldført, og hans venlige læge stod i begreb med at forlade ham, kunne han ikke længere betvinge sin nysgerrighed.

"Smukke pige," begyndte han i det arabiske sprog, som hans østerlandske rejser havde gjort ham fortrolig med, og som han antog snarest ville blive forstået af den turban- og kaftanklædte dame, der stod foran ham, "jeg beder Jer, smukke pige, at vise mig den artighed –"

Men her blev han afbrudt af sin smukke læge, og et smil, som hun næppe kunne betvinge, gled for et øjeblik hen over et ansigt, i hvilket det almindelige udtryk ellers var tankefuld tungsindighed.

"Jeg er fra England, hr. ridder, og taler det engelske sprog, skønt min dragt og min stamme hører hjemme i et andet

klima."

"Ædle dame," begyndte ridderen Ivanhoe igen, og atter skyndte Rebecca sig at afbryde ham.

"Giv mig ikke tillægsordet ædel, hr. ridder," sagde hun. "Det er rettest, at I hurtigt får at vide, at Jeres tjenerinde er en stakkels jødinde, datter af den Isak fra York, imod hvem I for så kort tid siden var en god og venlig herre. Det tilkommer ham og hans hus at yde Jer sådan omhyggelig pleje, som Jeres nuværende tilstand nødvendigvis kræver."

Jeg ved ikke, om den smukke Rowena ville have været ganske tilfreds med den art af rørelse, hvormed hendes hengivne ridder hidtil havde stirret på den dejlige Rebeccas skønne træk, smukke figur og klare øjne, hvis glans tilsløredes og ligesom mildnedes ved hendes lange, silkebløde øjenhårs frynser, og som en minnesanger ville have sammenlignet med aftenstjernen, der kastede sine stråler gennem et jasminlysthus. Men Ivanhoe var for god en katolik til at bevare den samme slags følelser over for en jødinde. Det havde Rebecca forudset, og netop af den grund havde hun skyndt sig at nævne sin faders navn og herkomst. Dog – for Isaks smukke og kloge datter var ikke ganske fri for al kvindelig svaghed – kunne hun ikke lade være at sukke i løndom, da det ærbødigt beundrende blik, ikke ganske frit for en vis ømhed, som Ivanhoe hidtil havde betragtet sin ukendte velgørerinde med, straks blev afløst af en kold, rolig og fattet mine, hvori der ikke lå nogen dybere følelse end en taknemmelig anerkendelse af en fra uventet side og fra en person af lavere race udvist artighed. Det var ikke fordi Ivanhoes tidligere mine just havde udtrykt mere end den almindelige hengivne hyldest, som ungdommen

altid yder skønheden, men dog var det ydmygende, at et ord kunne virke som et trylleslag til at stille stakkels Rebecca, der ikke kunne antages at være helt uvidende om sit krav på sådan hyldest, ned i en lav samfundsklasse, som den ikke med ære kunne ydes.

Men Rebecca havde en for ædel og åben karakter til, at hun skulle lægge Ivanhoe det til last, at han delte sin tidsalders og sin tros almindelige fordomme. Tvært imod, skønt den smukke jødinde følte, at hendes patient nu betragtede hende som henhørende til en forsmædelig race, med hvilken det var en skam at have andet end den nødvendigste omgang, undlod hun ikke at vise den samme tålmodige og opofrende omhu for hans vel og hans helbredelse. Hun lod ham vide, at de nødvendigvis måtte rejse til York, og at det var hendes faders beslutning at føre ham der hen og pleje ham i sit eget hus, indtil han havde genvundet sit helbred. Ivanhoe viste stor ulyst til at gå ind på denne plan, idet han lod, som om han nødig ville volde sine velgørere større besvær.

"Var der ikke," sagde han, "i Ashby eller i nærheden deraf en eller anden angelsaksisk frigårdsmand eller blot en velstående bonde, der vil finde sig i det besvær, at en såret landsmand bor hos ham, indtil han atter kan bære sin rustning? Var der intet kloster oprettet med angelsaksiske midler, hvor han kan modtages? Eller kan han ikke føres så langt som til Burton, hvor han er vis på at finde en gæstfri modtagelse hos Waltheoff, abbeden i St. Witholds kloster, som han er beslægtet med?"

"Hvilket som helst, selv det værste af disse herberger," sagde Rebecca med et tungsindigt smil, "vil ubestrideligt være et mere passende opholdssted for Jer end en foragtet jødes hus, men,

hr. ridder, med mindre I vil give Jeres læge afsked, kan I ikke skifte bolig. Vort folk kan, som I vel ved, læge sår, skønt vi ikke giver os af med at tilføje dem, og navnlig i vor slægt er der hemmeligheder, som er gået i arv fra Salomons dage, og af hvilke I allerede har høstet fordel. Ingen nazaræer – jeg beder Jer om tilgivelse, hr. ridder – ingen kristen læge inden for Bretlands fire have vil kunne sætte Jer i stand til i løbet af en måned at bære Jeres harnisk."

"Og hvor snart vil du sætte mig i stand til at bruge det?" sagde Ivanhoe utålmodig.

"På otte dage, hvis du vil være tålmodig og rette dig efter mine forskrifter," svarede Rebecca.

"Ved vor hellige frue," sagde Ivanhoe, "hvis det ikke er synd at nævne hende her, det er ikke en tid for mig eller nogen ægte ridder til at være sengeliggende, og hvis du indfrier dit løfte, pige, vil jeg betale dig med min hjelm fuld af kroner, hvordan jeg så skal komme til dem."

"Jeg vil indfri mit løfte," sagde Rebecca, "og du skal bære din rustning på den ottende dag fra i dag, hvis du blot vil opfylde mig en anden bøn i stedet for at give mig det sølv, du lover mig."

"Hvis det står i min magt og er, hvad en sand kristen ridder kan yde en person af dit folk," svarede Ivanhoe, "så vil jeg med glæde og taknemlighed opfylde din begæring."

"Jeg vil kun bede dig om," svarede Rebecca, "for fremtiden at tro, at en jøde kan vise en kristen en tjeneste uden at attrå anden løn end den store faders velsignelse, som har skabt både jøde og hedning."

"Det vil være syndigt at tvivle om det, pige," svarede Ivanhoe, "og uden videre betænkelighed og yderligere spørgsmål sætter

jeg min lid til din duelighed, og stoler på, at du vil sætte mig i stand til at bære mit harnisk på den ottende dag. Og lad mig nu, min gode læge, spørge om nyt fra omverdenen. Har man hørt noget om den ædle angelsakser Cedric og hans hus? Hvordan går det den skønne lady" – han standsede, som om han nødig ville nævne Rowenas navn i en jødes hus – "hende, mener jeg, der blev udnævnt til dronning ved turneringen?"

"Og som blev kåret af Jer, hr. ridder, til at beklæde denne værdighed med en skønsomhed, der beundredes lige så meget som Jeres tapperhed," svarede Rebecca.

Det blodtab, Ivanhoe havde lidt, forhindrede ikke, at en rødme fo'r hen over hans kind, da han følte, at han uforsigtigt havde røbet sin levende interesse for Rowena ved det kejtede forsøg, han havde gjort på at skjule den.

"Det var mindre om hende, jeg ville tale," sagde han, "end om prins John, og jeg vil gerne vide noget om en tro svend, og hvorfor han ikke plejer mig nu."

"Jeg må bruge min myndighed som læge," svarede Rebecca, "og pålægge Jer at forholde Jer tavs og undgå tanker, der sætte Jeres sind i bevægelse, mens jeg meddeler Jer, hvad I ønsker at vide. Prins John har afbrudt turneringen og i al hast begivet sig afsted til York med sit partis adelsmænd, riddere og gejstlige efter at have skrabet så mange penge sammen, som de ved ærlige eller uærlige midler kunne pine ud af dem, der anses for de rige i landet. Det påstås, at han agter at bemægtige sig sin broders krone."

"Ikke uden at der slås et slag til hans forsvar," sagde Ivanhoe og rejste sig op på sit leje, "om der så blot var én tro undersåt i

England. Jeg vil kæmpe for Richards ret mod de bedste af dem – ja, en imod to i den retfærdige kamp for ham."

"Men for at I skal kunne gøre det," sagde Rebecca og rørte ved hans skulder med sin hånd, "må I nu følge mine forskrifter og forholde Jer rolig."

"Du har ret, pige," sagde Ivanhoe, "så rolig, som disse urolige tider tilsteder. Og Cedric og hans hus, hvordan går det dem?"

"Hans hushovmester kom lige før herhen," sagde jødinden, "gispende af hastværk, for at bede min fader om nogle penge, betalingen for uld af Cedrics får, og af ham erfarede jeg, at Cedric og Athelstane af Coningsburgh havde forladt prins Johns hus i stor vrede og stod i begreb med at begive sig hjemefter."

"Var der nogen dame med dem ved gæstebuddet?" sagde Wilfred.

"Lady Rowena," sagde Rebecca, idet hun således besvarede spørgsmålet med større nøjagtighed, end det var fremsat, "lady Rowena tog ikke med til prinsens gæstebud, og efter hvad hushovmesteren berettede os, er hun nu på vej tilbage til Rotherwood med sin formynder Cedric. Og hvad Jeres tro svend Gurth angår – "

"Hvad, kender du hans navn?" udbrød ridderen. "Ja, det gør du naturligvis," tilføjede han, "og sagtens kan du kende det, for det var af dig og, som jeg nu er overbevist om, efter dit hjertes ædle indskydelse, at han for ikke længere siden end i går modtog hundrede zechiner."

"Tal ikke om det," sagde Rebecca dybt rødmende, "jeg ser, hvor let det er for tungen at røbe, hvad hjertet gerne vil dølge."

"Men denne sum i guld," sagde Ivanhoe alvorligt, "den byder hensynet til min ære mig at betale tilbage til din fader."

"Lad det ske, som du vil," sagde Rebecca, "når der er gået otte dage, men tænk nu ikke på og tal ikke om noget, som kan forhale din helbredelse."

"Lad så være, gode pige," sagde Ivanhoe, "det vil være såre utaknemmeligt at modsætte mig dine befalinger. Men blot et ord om stakkels Gurths skæbne, så er jeg færdig med at udspørge dig."

"Det bedrøver mig at sige Jer, hr. ridder," svarede jødinden, "at han efter Cedrics befaling befinder sig i forvaring."

Men da han bemærkede den sorg, hendes meddelelse voldte Wilfred, tilføjede hun straks:

"Men hovmesteren Oswald sagde, at hvis der ikke hændte noget, som atter vakte hans herres vrede imod ham, var han sikker på, at Cedric ville tilgive Gurth, der var en tro livegen og stod højt i hans gunst, og som kun havde begået denne forseelse formedelst den hengivenhed, han nærede for Cedrics søn. Og han sagde ydermere, at han og hans kammerater, navnlig narren Wamba, var bestemt på at hjælpe Gurth til at undvige undervejs for det tilfælde, at Cedrics vrede imod ham ikke kunne mildnes."

"Give Gud, at de må holde fast ved deres forsæt!" sagde Ivanhoe, "men det synes, som om det skulle være min skæbne at bringe ulykke over enhver, der har vist mig godhed. Min konge, af hvem jeg blev hædret og udmærket, ham ser du, at hans broder, der skylder ham så meget, står i begreb med at gribe til våben imod for at bemægtige sig hans krone – min hengivenhed har bragt tvang og plage over den skønneste blandt sit køn – og nu kan min fader måske i sin hidsighed dræbe denne stakkels livegne, blot for hans hengivenhed for

mig og den tro tjeneste, han har ydet mig. Du ser, pige, hvilken ond skæbne der hviler over den stakkel, som du gør dig møje med at hjælpe. Vær klog, og lad mig fare, inden de ulykker, der følger i mit spor som jagthunde, også drager dig ind under deres forfølgelse."

"Nej," sagde Rebecca, "din svaghed og din kummer, hr. ridder, gør, at du mistolker Guds formål. Du er ført tilbage til dit fædreland, da det mest trænger til bistand af en kraftig hånd og et ædelt hjerte, og du har ydmyget dine og din konges stolte fjender, da de knejsede højest. Og ser du ikke, at til gengæld for det onde, du har lidt, har Himlen givet dig en hjælper og en læge selv blandt de mest foragtede i landet? Vær derfor ved godt mod, og stol på, at du vil blive bevaret til et eller andet vidunder, som din arm vil udføre for dette folk. Farvel – og når du har taget det lægemiddel, jeg skal sende dig ved Ruben, læg dig så igen til ro, for at du bedre kan blive i stand til at tåle rejsen i morgen."

Ivanhoe blev overbevist ved Rebeccas forestillinger og adlød hendes befalinger. Den medicin, Ruben gav ham, var af en beroligende og søvndyssende art og skaffede patienten en sund og uforstyrret søvn. Om morgenen fandt hans venlige læge ham ganske fri for febersymptomer og skikket til at underkaste sig en rejses anstrengelser.

Han blev anbragt i den bærestol, i hvilken han var ført bort fra kamppladsen, og der blev truffet alle forholdsregler, for at han kunne rejse bekvemt. Kun i en retning formåede ikke engang Rebeccas bønner at udvirke, at der blev taget tilstrækkeligt hensyn til den sårede ridders velbefindende. Lige som den rige rejsende i Juvenals tiende satire var Isak altid

bange for at blive overfaldet af røvere, idet han var sig bevidst, at de røveriske normanniske adelsmænd og de angelsaksiske fredløse i lige høj grad ville betragte ham som godt vildt. Han rejste derfor med stor hast, gjorde kun kort rast og holdt endnu kortere måltider, så at han kom forbi Cedric og Athelstane, der dog havde flere timers forspring for ham, men var blevet forsinket ved deres langvarige måltid i St. Witholds kloster. Men så fortrinlig var Mirjams balsam, eller så kraftig var Ivanhoes konstitution, at den hastige rejse ikke voldte ham sådan ulempe, som hans gode læge havde frygtet for.

I en anden henseende viste jødens hastværk sig imidlertid alt andet end heldigt. Den hurtighed, hvormed han absolut ville rejse, fremkaldte adskillige trætter mellem ham og de folk, han havde lejet til at tjene ham som vagt. Disse mænd var angelsaksere og ingenlunde fri for den nationale tilbøjelighed til at tage alt med ro og leve godt, hvilket normannerne stemplede som dovenskab og fylderi. Omvendt af Shylock havde de overtaget deres hverv i håb om at kunne leve højt på den rige jødes bekostning og var meget misfornøjet, da de så sig skuffede på grund af den hurtighed, hvor med han forlangte, at de skulle rejse. De gjorde også indsigelse formedelst den skade, deres heste formentlig ville lide ved disse forcerede marcher. Til sidst opstod der mellem Isak og hans drabanter en meget alvorlig trætte om det kvantum vin og øl, der skulle tilstås til fortæring ved hvert måltid. Og sådan gik det til, at da det rygtedes, at der var fare, og da det, Isak havde frygtet, virkelig syntes at skulle ramme ham, så blev han forladt af de misfornøjede lejesvende, hvis beskyttelse han havde stolet

på uden at anvende de til at vinde deres hengivenhed nødvendige midler.

I denne beklagelige tilstand blev jøden, som det allerede er blevet berettet, sammen med sin datter og hendes sårede patient fundet af Cedric og faldt kort efter i hænderne på de Bracy og hans medsammensvorne. Liden notits blev der i begyndelsen taget af bæreskolen, og den kunne være blevet stående tilbage, hvis ikke de Bracys nysgerrighed havde været. Han kiggede nemlig ind i den i den tanke, at den mulig indeholdt formålet for hans forehavende, for Rowena havde ikke slået sløret til side. Men såre stor var de Bracys forbavselse, da han opdagede, at bærestolen indeholdt en såret mand, der, da han bildte sig ind, at han var faldet i hænderne på angelsaksiske fredløse, hos hvilke hans navn måske kunne være en beskyttelse for ham selv og hans venner, åbent vedgik, at han var Wilfred af Ivanhoe.

De ridderlige æresbegreber, som trods al de Bracys vildhed og letsindighed aldrig forlod ham ganske, forhindrede ham i at gøre ridderen nogen skade i hans værgeløse tilstand og forbød ham ligeledes at forråde ham til Front-de-Boeuf, der ikke ville have haft nogen betænkelighed ved under alle omstændigheder at rydde den mand, der gjorde krav på lenet Ivanhoe, af vejen. At befri en rival, der, som begivenhederne ved turneringen så vel som Wilfreds tidligere bandlysning fra sin faders hus havde gjort vitterligt, blev foretrukket af lady Rowena, var på den anden side en ædelmodighed, som de Bracy langt fra kunne hæve sig til. En middelvej mellem godt og ondt var alt, hvad han magtede at følge, og han bød to af sine svende at holde sig tæt ved bærestolen og ikke tillade nogen at komme den nær. Blev de

udspurgt, havde de befaling til at sige, at lady Rowenas tomme bærestol blev benyttet til at transportere en af deres kammerater, der var blevet såret under kampen. Da de kom til Torquilstone, og da tempelherren og borgens herre hver især var optaget af deres egne planer, den ene med hensyn til jødens skatte, den anden med hensyn til hans datter, bragte de Bracys svende Ivanhoe, stadig under navn af den sårede kammerat, til et fjernt gemak. Denne forklaring blev også af disse mænd givet Front-de-Boeuf, da han spurgte dem, hvorfor de ikke ved alarmsignalet begav sig til murene.

"En såret kammerat!" svarede han med stor harme og forbavselse. "Intet under, at livegne og bønder er så frække, at de vover at belejre borge, og at narre og svinehyrder sender udfordringer til adelsmænd, siden væbnede mænd er blevet sygeplejere og friknægte vogter på døende folks sengeomhæng, når man er i begreb med at angribe borgen. Til murene, I drivere og niddinger!" råbte han og opløftede sin stentorrøst, så at det gav genlyd fra hvælvingerne, "til murene, eller jeg skal splintre Jeres ben med denne kølle!"

Mændene svarede tvært, at de ikke ønskede noget hellere end at gå ud på murene, såfremt Front-de-Boeuf ville klare det med deres herre, der havde befalet dem at passe den døende mand.

"Den døende mand, I slyngler!" svarede baronen, "jeg lover Jer for, at vi alle vil blive døende mænd, hvis vi ikke tager bedre fat. Men jeg skal afløse Jeres vagt over denne elendige kammerat. Kom hid, Urfried – gamle kvinde – du djævel af en angelsaksisk heks – hører du mig ikke? – Pas mig denne sengeliggende karl, siden han absolut skal passes, mens disse slyngler bruger deres våben. Her er to flitsbuer, kammerater,

med vinder og pile – ud i udenværket med jer, og sørg for, at I sender hver pil gennem en angelsaksisk hjerne."

Mændene, der som de fleste personer af deres art, gerne var med, hvor der var noget på færde, og hadede uvirksomhed, begav sig med glæde til det sted, hvor faren truede, som det var befalet dem, og sådan blev Ivanhoes pleje overdraget til Urfried eller Ulrica. Men hun, hvis hjerne glødede ved mindet om lidt uret og håbet om hævn, lod sig gerne formå til at overlade Rebecca omsorgen for sin patient.

29

Stig op i tårnet hist, du tapre kriger.
Se ud på marken! Hvordan går så kampen?

– Schiller: Jomfruen fra Orleans.

Et farens øjeblik er hyppigt også et øjeblik, da hjertet åbner sig, og velviljen og hengivenheden vinder frit råderum. Vi glemmer at være på vor post formedelst den almindelige bevægelse, hvori vort sind befinder sig, og røber styrken af følelser, som i roligere tider vor klogskab i alt fald dølger, om den ikke helt kan betvinge dem. Da Rebecca atter befandt sig ved Ivanhoes side, forbavsedes hun over den heftige glædesfølelse, hun fornemmede, og det på en tid, da alt rundt om dem var fare, om ikke fortvivlelse. Da hun følte hans puls og spurgte til hans befindende, var der en blødhed såvel i hendes berøring som i hendes tone, der tydede på en varmere deltagelse, end hun selv ville have været glad ved med velberåd hu at lægge for dagen. Hendes stemme bævede, hendes hånd rystede, og først Ivanhoes kolde spørgsmål: "Er det Jer, gode pige?" kaldte hende tilbage til fuld bevidsthed og mindede hende om, at de følelser, hun nærede, ikke var og ikke kunne være gensidige. Der undslap hende et suk, men det var næppe hørligt, og de spørgsmål, hun stillede ridderen om hans helbredstilstand, blev fremsat i en rolig, venskabelig tone. Ivanhoe svarede hende hastigt, at han, hvad hans helbredstilstand angik, var så rask, ja

raskere, end han kunne have ventet – "takket være din hjælpsomme duelighed, kære Rebecca," sagde han.

"Han kalder mig kære Rebecca," sagde den unge pige til sig selv, "men det er i en kold og ligegyldig tone, der stemmer dårligt med dette ord. Hans stridshest, hans jagthund er ham mere kær end den ringeagtede jødinde."

"Mit sind, gode pige," fortsatte Ivanhoe, "er mere betaget af ængstelse end mit legeme af smerte. Af ytringer af de mænd, der før passede mig, erfarer jeg, at jeg er fange, og hvis jeg dømmer ret om den høje, hæse røst, som jog dem herfra ud til en eller anden krigstjeneste, befinder jeg mig i Front-de-Boeufs borg – hvordan vil i så fald dette ende, og hvordan kan jeg beskytte Rowena og min fader?"

"Han nævner ikke jøden eller jødinden," sagde Rebecca i sit stille sind, "men hvad lod har vi også i ham, og med hvor stor ret straffes jeg ikke af Himlen, fordi jeg lader mine tanker dvæle hos ham?"

Efter denne korte selvbebrejdelse skyndte hun sig at give Ivanhoe så meget oplysning, som hun formåede, men den bestod kun i, at tempelherren Bois-Guilbert og baronen Front-de-Boeuf var befalingsmænd i borgen, og at den blev belejret, men af hvem, vidste hun ikke. Hun tilføjede, at der var en kristen præst i borgen, der muligvis vidste mere besked.

"En kristen præst!" sagde ridderen glad. "Hent ham hertil, Rebecca, hvis du kan – sig, at en syg mand attrår hans åndelige bistand – sig, hvad du vil, men bring ham her – noget må jeg gøre eller forsøge, men hvordan kan jeg tage nogen beslutning, før jeg ved, hvordan sagerne står uden for?"

I overensstemmelse med Ivanhoes ønsker gjorde Rebecca det forsøg på at bringe Cedric ind i den sårede ridders kammer, der, som vi allerede har set, blev forhindrer af Urfried, som ligeledes havde været på udkig efter den formentlige munk for at få fat i ham. Rebecca gik tilbage for at meddele Ivanhoe udfaldet af hendes forsøg.

De fik ikke synderlig lang tid til at beklage, at denne kilde til nærmere oplysninger havde svigtet dem, eller til at grunde over, ved hvilke midler sådan underretning kunne fås, for larmen i borgen, som voldtes ved forsvarsforanstaltningerne, og som i nogen tid havde været betydelig, blev nu tifold stærkere, og bulder og råb hørtes alle vegne. Stridsmændenes tunge, men hastige skridt ilede hen over murtinderne eller genlød i de smalle, bugtede gange, der førte til de forskellige småtårne og andre forsvarspunkter. Riddernes stemmer hørtes, idet de opmuntrede deres mænd eller ledede forsvarsforanstaltningerne, mens deres befalinger ofte overdøvedes af våbnenes klirren eller de larmende råb af dem, de tiltalte. Forfærdelige, som disse lyde var, og endnu mere forfærdelige på grund af de gyselige begivenheder, de varslede om, var der dog samtidig i dem noget ophøjet, som selv i dette rædslens øjeblik gjorde indtryk på Rebeccas stolte sind. Hendes øjne strålede, skønt blodet veg fra hendes kinder, og midt i sin angst gennembævedes hun af en følelse af det ophøjede i stillingen, mens hun, halvt hviskende til sig selv, halvt talende til Ivanhoe, gentog Skriftens ord: "Pilekoggeret rasler – det blinkende spyd og skjoldet – høvedsmændenes larm og deres råb."

Men Ivanhoe var som stridshesten på dette herlige sted i Skriften, glødende af utålmodighed over sin uvirksomhed og af brændende attrå efter at styrte sig ind i den kamp, til hvilken disse lyde dannede indledningen.

"Kunne jeg blot," sagde han, "slæbe mig hen til det vindue, så at jeg kunne se, hvordan det går i denne dyst. Havde jeg blot en bue til at afskyde en pil eller en stridsøkse til at slå, om det så blot var et eneste slag for vor befrielse! Det er forgæves – forgæves – jeg har hverken kræfter eller våben."

"Græm dig ikke, ædle ridder," svarede Rebecca. "Larmen er med et ophørt – måske bliver det ikke til noget med kampen."

"Du forstår dig ikke på det," sagde Wilfred utålmodig, "denne stilhed viser kun, at folkene er på deres poster på murene og om et øjeblik venter et angreb. Hvad vi før hørte, var kun stormens fjerne susen – den vil snart bryde løs med alt sit raseri. Kunne jeg blot komme hen til det vindue!"

"Du vil kun skade dig selv ved at forsøge, ædle ridder," svarede hans plejerske. Men da hun bemærkede den store uro, han var betaget af, tilføjede hun i en bestemt tone: "Jeg skal selv stå ved vinduet og, så godt jeg kan, beskrive for dig, hvad der foregår udenfor."

"Det må du ikke – det skal du ikke" udbrød Ivanhoe. "Hvert et vindue, hver en åbning vil snart blive et mål for bueskytterne. En eller anden på må og få afskudt pil –"

"Den skal være mig velkommen!" mumlede Rebecca, idet hun med faste skridt gik op ad de to eller tre trin, som førte til det vindue, de talte om.

"Rebecca, kære Rebecca!" udbrød Ivanhoe, "det er ikke noget tidsfordriv for en jomfru – udsæt dig ikke for at blive såret eller

dræbt, for jeg vil være evigt ulykkelig, hvis jeg havde givet anledning til det. Dæk dig i alt fald med det gamle skjold der, og vis så lidt som muligt af din person ved vinduet."

Med beundringsværdig hurtighed fulgte Rebecca Ivanhoes forskrifter, og idet hun skaffede sig beskyttelse bag et stort, gammelt skjold, som hun stillede op for den nedre del af vinduet, kunne hun i tålelig sikkerhed for sin person se en del af, hvad der foregik uden for borgen, og melde Ivanhoe de forberedelser, som angriberne traf til stormen. Den plads, Rebecca sådan havde fået, var særdeles gunstig for dette formål, for da hun befandt sig i et hjørne af hovedbygningen, kunne hun ikke blot se, hvad der foregik uden for borgens område, men havde også udsigt til det udenværk, der rimeligvis ville blive det første mål for det påtænkte angreb. Det var en ikke meget høj eller stærk ydre skanse, der var bestemt til at beskytte den bagport, Front-de-Boeuf nylig havde lukket Cedric ud af. Borggraven skilte dette brohoved fra den øvrige fæstning, så at det i tilfælde af, at det erobredes, var let at afskære forbindelsen med hovedbygningen ved at afkaste den løse bro. I udenværket var der en udfaldsport, som svarede til borgens bagport, og det hele var omgivet af stærke palisader Af det antal mænd, der var anvendt til forsvar af dette punkt, kunne Rebecca skønne, at de belejrede nærede bekymringer for dets sikkerhed, og af, at angriberne samlede sig næsten lige over for udenværket, syntes det ikke mindre klart, at man havde udvalgt det som det punkt, der lettest kunne angribes.

Disse iagttagelser meddelte hun hastigt Ivanhoe og tilføjede:

"Udkanten af skoven synes besat med bueskytter, skønt endnu kun nogle få er kommet frem fra dens mørke skygge."

"Under hvilket banner?" spurgte Ivanhoe.

"Ikke under noget krigsbanner, så vidt jeg kan se," svarede Rebecca.

"Det er sælsomt og noget helt nyt," mumlede ridderen, "at rykke frem for at storme en sådan borg, uden at der vajer noget flag eller banner! Ser du, hvem det er, der optræder som anførere?"

"En ridder i sort rustning er den, der falder mest i øjnene," sagde jødinden. "Han er den eneste, som er rustet fra hoved til fod, og synes at udstede sine befalinger til alle dem, der omgiver ham."

"Hvad devise bærer han på sit skjold?" spurgte Ivanhoe.

"Noget, der ligner en jernlænke og en hængelås, malet i blåt på det sorte skjold."

"En hængelås og en lænke i blåt," sagde Ivanhoe, "jeg ved ikke, hvem der kan føre den devise, men vel mener jeg, at den nu passende kunne være min. Kan du ikke se valgsproget?"

"Jeg kan knapt se devisen selv i denne afstand," svarede Rebecca, "men når solen skinner lige på skjoldet, ser den sådan ud, som jeg siger dig."

"Viser der sig ingen andre anførere?" udbrød ridderen i spændt forventning.

"Ingen af rang eller betydning, så vidt jeg kan se fra denne plads," sagde Rebecca, "men borgen bliver vel også belejret fra den anden side. Nu synes de at berede sig til at rykke frem. Sions Gud beskærme os! Hvilket forfærdeligt skue! De, der rykker frem, bærer først vældige skjolde og skærmtage af planker. De andre følger efter og spænder deres buer under

fremrykningen. Nu løfter de deres buer. Moses' Gud, tilgiv de skabninger, du har skabt!"

Hendes beskrivelse blev her pludselig afbrudt af signalet til angreb, der blev givet ved et horns skingrende toner og straks blev besvaret med en fanfare af de normanniske trompeter fra murtinderne, der blandede sig med kedeltrommernes dybe og hule klang og i trodsige toner besvarede fjendens udfordring. Begge parters råb forøgede den frygtelige larm. Angriberne råbte: "Sankt Georg for det glade England!", mens normannerne svarede dem med råbene: *"En avant de Bracy! – Beauséant! Beauséant! – Front-de-Boeuf á la rescousse!"*, alt efter deres forskellige anføreres krigsråb.

Det var imidlertid ikke ved råb, at kampen skulle afgøres, og angribernes fortvivlede anstrengelser mødtes med et lige så kraftigt forsvar fra de belejredes side. Bueskytterne, som ved deres færd i skovene var uddannet til den mest virkningsfulde brug af buen, skød så fortrinligt, at intet punkt, ved hvilket en forsvarer viste den ringeste del af sin person, undgik deres alenlange pile. Ved denne voldsomme beskydning, der var som en tæt og skarp haglbyge, mens desuagtet alle pile havde deres bestemte mål og fløj i snesevis på samme tid imod hvert skydeskår, hver åbning i brystværnet så vel som mod et hvert vindue, hvor en forsvarer enten tilfældigvis havde post eller kunne formodes at befinde sig – ved denne fortsatte beskydning blev to eller tre personer af besætningen dræbt og flere andre såret. Men idet de stolede på deres stærke rustninger og på den dækning, deres stilling ydede, viste Front-de-Boeufs og hans forbundsfællers mænd en hårdnakkethed i forsvaret, der kunne måle sig med angrebets raseri, og

besvarede fjendens fortsatte, tætte pileregn med afskydningen af deres store flitsbuer så vel som deres andre buer, slynger og andet kasteskyts. Og da angriberne selvfølgelig kun var dårligt dækket, anrettede de betydelig mere skade, end angriberne tilføjede dem. Pilenes og andre kastevåbens susen fra begge sider blev kun afbrudt af de råb, som blev opløftet, når en af parterne enten tilføjede eller led et eller andet betydeligt tab.

"Og jeg må ligge her som en sengeliggende munk," udbrød Ivanhoe, "mens den kamp, der skal give mig frihed eller død, kæmpes af andre! Se endnu engang ud af vinduet, gode pige, men pas godt på, at bueskytterne dernede ikke får sigte på dig. Se endnu engang ud, og sig mig, om de fremdeles rykker frem til storm."

Med roligt mod, der var blevet styrket ved en stille bøn, hun imens havde bedt, tog Rebecca atter plads ved vinduet, men holdt sig dog sådan skjult, at hun ikke kunne ses nedefra.

"Hvad ser du, Rebecca?" spurgte den sårede ridder atter.

"Intet andet end en sky af pile, der flyver så tæt, at de blænder mine øjne og skjuler de bueskytter, som afskyder dem."

"Det kan ikke vare ved," sagde Ivanhoe, "hvis de ikke rykker rask frem for at tage borgen med storm, kan pile kun udrette lidt imod stenmure og fæstningsværker. Se efter ridderen med hængelåsen, smukke Rebecca, og se, hvad han tager sig for, for som anføreren er, sådan vil også hans svende være."

"Jeg ser ham ikke," sagde Rebecca.

"Feje kryster!" udbrød Ivanhoe, "viger han bort fra roret, når vinden blæser stærkest?"

"Han viger ikke! Han viger ikke!" sagde Rebecca. "Nu ser jeg ham. Han fører en skare mænd tæt ind under den ydre

palisaderække ved udenværket. De river pælene og palisaderne om. De hugger forskansningerne ned med økser. Hans høje, sorte fjerbusk svæver oven over det tætte mylder som en ravn over den ligdækkede valplads. De har lavet en breche i forskansningen – de stormer ind – de kastes tilbage! Front-de-Boeuf anfører forsvarerne. Jeg ser hans kæmpeskikkelse rage op over mængden. De stormer igen løs på brechen, og de kæmper mand imod mand. Jacobs Gud! Det er som om to rivende strømme mødes – som en kamp mellem to have, der drives frem af modsatte vinde."

Hun vendte sit hoved bort fra vinduet, som om hun ikke længere kunne udholde et så forfærdeligt syn.

"Se igen ud, Rebecca," sagde Ivanhoe, der misforstod årsagen til, at hun trak sig tilbage. "Bueskydningen må nogenlunde være ophørt, siden de nu kæmper mand imod mand. Se igen ud, nu er der mindre fare."

Rebecca så atter ud, og næsten øjeblikkelig råbte hun:

"I lovens hellige profeter! Front-de-Boeuf og den sorte ridder kæmper med hinanden i brechen under det vilde råb af deres mænd, som med spænding iagttager kampens gang. O Gud, kæmp med for de undertrykte og fangne!" Derpå udstødte hun et højt skrig og råbte: "Han er faldet! – han er faldet!"

"Hvem er faldet?" udbrød Ivanhoe, "i vor frues hellige navn, sig mig, hvem der er faldet?"

"Den sorte ridder," svarede Rebecca med mat stemme, men et øjeblik efter råbte hun med glad røst: "Nej! – nej! – hærskarernes herre være priset! – Han er igen oppe og kæmper, som om der var tyve mænds styrke i den ene mands arm. Hans sværd sønderbrydes – han griber en økse fra en af bønderne –

han trænger Front-de-Boeuf tilbage med slag på slag. Kæmpen bøjer sig og vakler som en eg for skovhuggerens økse – han falder – han falder!"

"Front-de-Boeuf!" udbrød Ivanhoe.

"Front-de-Boeuf!" svarede jødinden, "hans mænd iler ham til undsætning, anført af den stolte tempelherre – deres forenede styrke bringer ridderen til at standse. De slæber Front-de-Boeuf inden for murene."

"Angriberne har indtaget den første forskansning, ikke sandt?" sagde Ivanhoe.

"Jo, de har – de har!" udbrød Rebecca, "og de trænger de belejrede hårdt på den ydre mur. Nogle sætter stiger til, andre sværmer som bier og forsøger at klatre op på skuldrene af hinanden – sten, bjælker og træstammer ruller ned på deres hænder, og lige så hurtigt, som de fører de sårede bag ud, indtager nye mænd deres pladser ved angrebet. Store Gud! Har du givet menneskene dit billede, for at det så grusomt skal skamskændes af deres brødres hænder!"

"Tænk ikke på det," sagde Ivanhoe, "det er ikke en tid til sådanne tanker. Hvem viger? – hvem trænger frem?"

"Stigerne styrter om," svarede Rebecca gysende, "stridsmændene ligger og kravler under dem som knuste kryb. De belejrede har overhånd."

"Hellige Georg, slå for os!" udbrød ridderen, "viger de feje bønder?"

"Nej!" udbrød Rebecca, "de kæmper, som det sømmer sig for brave bønder – den sorte ridder nærmer sig til bagporten med sin vældige økse – de tordenslag, han fører imod den, kan du sikkert høre over kampens bulder og råb. Sten og bjælker

styrter ned over den gæve stridsmand – han ænser dem ikke mere, end om de var tidseldun eller fjer."

"Ved St. John af Acre!" sagde Ivanhoe og rejste sig glad op på sin albue, "jeg troede, der kun var én mand i England, som kunne udføre en sådan dåd."

"Porten ryster," vedblev Rebecca, "den brager – den splintres ved hans slag – de styrter ind – udenværket er taget. O Gud! de styrter forsvarerne ned fra murtinderne – de kaster dem i graven. O, mennesker, hvis I er mennesker, skån dem, som ikke længere kan gøre modstand!"

"Broen – broen, som står i forbindelse med borgen – har de vundet den?"

"Nej," svarede Rebecca, "tempelherren har afbrudt den planke, som de gik over – nogle få af forsvarerne slap ind i borgen med ham – de skrig og råb, I hører, forkynder, hvad der er de andres skæbne. Ak! Jeg mærker, at det er endnu værre at se på sejren end på kampen."

"Hvad gør de nu, pige?" sagde Ivanhoe, "se dog igen ud – det er ikke noget øjeblik til at blive forknyt, fordi der udgydes blod."

"For øjeblikket er det forbi," svarede Rebecca, "vore venner samler kræfter i udenværket, som de har taget, og det yder dem så god dækning imod fjendens skud, at besætningen kun nu og da sender nogle enkelte pile derover, mere, synes det, for at ængste dem end for at gøre dem nogen egentlig skade."

"Vore venner," sagde Wilfred, "vil sikkert ikke opgive et foretagende, som de har begyndt med så megen hæder og hidtil bestået så vel. Nej, jeg sætter min lid til den gode ridder, hvis økse har sønderhugget egeplanker og jernstænger. – Forunderligt," mumlede han igen ved sig selv, "om der skulle

være to, som kan udføre en så fortvivlet tapper dåd! – en hængelås og en lænke på sort felt – hvad kan det betyde? – Ser du intet andet, Rebecca, man kan kende den sorte ridder på?"

"Nej," sagde jødinden, "alt på ham er sort som natteravnens vinge. Intet kan jeg øjne, på hvilket man yderligere kan kende ham – men da jeg nu en gang har set ham udfolde sin styrke i kampen, tror jeg, at jeg kan kende ham igen blandt tusinde krigere. Han styrter sig i den vildeste kamp, som om han var kaldet til et gæstebud. Det er mere end den blotte styrke, det er, som om hele stridsmandens sjæl og ånd var i hvert slag, han fører imod sine fjender. Gud forlade ham blodsudgydelsens synd! Det er et frygteligt, men stolt syn sådan at se én mands arm og kække mod sejre over hundreder."

"Rebecca," sagde Ivanhoe, "du har skildret for mig en helt. Sikkert hviler de kun for at samle friske kræfter eller for at skaffe midler til at sætte over graven. Under en sådan anfører, som du har sagt, at denne ridder er, kan der ikke være tale om nogen fej angst, nogen koldsindig tøven, nogen opgivelse af et stolt foretagende, for de forhold, der gør det vanskeligt, gør det også hæderfuldt. Jeg sværger ved mit hus' ære – ved min skønne dames navn sværger jeg, at jeg vil finde mig i ti års fangenskab for at kæmpe en dag ved denne gode ridders side i en sådan kamp som denne."

"Ak!" sagde Rebecca, idet hun forlod sin post ved vinduet og nærmede sig til den sårede ridders leje, "denne utålmodige higen efter handling – denne sorg over Jeres nuværende svaghed og kampen med den kan ikke andet end virke skadelig på Jeres helbredelse. Hvordan kan I håbe at tilføje andre sår, før det er helbredet, som I selv har fået?"

"Rebecca," svarede han, "du ved ikke, hvor umuligt det er for en mand, der er uddannet til ridderfærd, at holde sig rolig som en præst eller kvinde, når der rundt om ham udføres hædersbedrifter. Kærligheden til kampen er den føde, vi lever af – støvet fra det blodige stævne vor ånde. Vi lever ikke – vi ønsker ikke at leve længere, end så længe vi er sejrrige og har et hædret navn. Af denne art, pige, er ridderskabets love, som vi har svoret på, og for hvilke vi ofrer alt, hvad der er os kært."

"Ak!" sagde den skønne jødinde, "og hvad andet er det, tapre ridder, end at ofre til den tomme æres dæmon og gå gennem ilden til Moloch? Hvad har I tilbage som løn for alt det blod, I har udøst – for al den møje og pine, I har udstået – for alle de tårer, som Jeres bedrifter har voldt, når døden har brudt den stærke mands spær og standset hans stridshests raske løb?"

"Hvad der bliver tilbage?" udbrød Ivanhoe. "Hæderen, pige, hæderen, som forgylder vort gravminde og foreviger vort navn."

"Hæderen," fortsatte Rebecca, "ak, den er den rustne brynje, der hænger som et sørgeskjold over ridderens dunkle og hensmuldrende grav – den er den udviskede indskrift, som den uvidende munk næppe kan læse for den frittesyge pilgrim. Er det løn nok for opofrelsen af enhver mild følelse, for et liv tilbragt i ulykke, for at I kan gøre andre ulykkelige? Eller er der så stor kraft i en omvandrende bardes simple rim, at man letsindigt skal ofre huslig kærlighed, trofast hengivenhed, fred og lykke for at blive helten i disse ballader, som omflakkende minnesangere synger for drukne bønder, der sidder ved deres aftenøl?"

"Ved Herewards sjæl!" svarede ridderen utålmodigt, "du taler, pige, om, hvad du ikke forstår. Du vil slukke ridderskabets rene

lys, der ene udmærker den adelbårne fra den ringe, den tapre ridder fra bonden og den vilde, som bringer os til at agte vort liv langt, langt ringere end ærens bud, hæver os sejrrige op over smerte, møje og lidelse og lærer os ikke at frygte noget andet onde end vanære. Du er ingen kristen, Rebecca, og for dig er de ophøjede følelser ukendte, der fylder en ædelbåren jomfrus barm, når hendes bejler har udført en eller anden dristig dåd, der retfærdiggør hans kærlighed. Ridderskabet! – ja, pige, det er ren og ædel kærligheds fostermoder – en støtte for de undertrykte, en hjælper i sorgen, en tømme på tyrannens magt. Adelskab var kun et tomt navn uden det, og frihed finder sit bedste værn i dets lanse og dets sværd."

"Jeg er visselig," sagde Rebecca, "udsprunget af en stamme, som udfoldede sit mod i forsvaret af dens eget land, men som, selv da den var et folk, kun førte krig på Guds befaling eller for at værge sit land imod voldsmænd. Trompetens klang vækker ikke længere Juda, og dets foragtede børn er nu kun de værgeløse ofre for fjendsk og stridslysten undertrykkelse. Sandt har du talt, hr. ridder – indtil Jacobs Gud rejser en ny Gideon for sit udkårne folk eller en ny Maccabæus, sømmer det sig dårligt for en jødisk kvinde at tale om kamp eller om krig."

Den højsindede pige sluttede sin tale i en vemodig tone, der dybt udtrykte hendes følelse af sit folks fornedrelse, som måske yderligere forbitredes ved den tanke, at Ivanhoe betragtede hende som en person, der ikke var berettiget til at ytre sin mening om et æresspørgsmål og ikke var i stand til at nære eller udtale følelser, der havde deres rod i erkendelse og ærens og højsindethedens krav.

"Hvor lidt kender han ikke dette hjerte," sagde hun, "hvis han tror, at fejhed eller lavhed nødvendigvis må være til huse i det, fordi jeg har dadlet nazaræernes fantastiske riddervæsen. Give Gud, at jeg ved at udgyde mit blod dråbe for dråbe kunne befri Juda af fangenskabet. Ja, give Gud, at jeg ved det kunne befri min fader og denne hans velgører fra voldsmandens lænker! Den stolte kristne skulle da se, om datteren af Guds udkårne folk ikke turde dø lige så kækt som den hovmodigste nazaræiske jomfru, der gør sig til af, at hun stammer fra en eller anden lille høvding i det rå, kolde norden."

Hun så derpå hen til den sårede ridders leje.

"Han sover," sagde hun. "Naturen er blevet udmattet af lidelsen og den åndelige spænding, og hans trætte legeme griber det første øjeblik, da der er en forbigående standsning, til at synke hen i slummer. Ak, er det en brøde, at jeg ser på ham, da det måske er sidste gang? – Måske endnu kun et kort spand af tid, og disse træk vil ikke længere besjæles af den kække, liflige ånd, der ikke en gang svigter dem i søvnen! Kun en kort tid, og denne mund vil måske stå åben, øjnene være stive og blodunderløbne, og den stolte og ædle ridder vil blive trådt under fode af den ringeste træl i denne forbandede borg, men vil ikke røre sig, hvis hælen løftes imod ham! Dø min fader! – Ak, min fader! Ilde står det til med hans datter, hvis hans grå hår ikke mindes på grund af ynglingens gyldne lokker! Må jeg ikke tro, at disse ulykker er varsler om Jehovas vrede på det unaturlige barn, der tænker på en fremmeds fangenskab frem for på en faders, som glemmer Judas elendighed og ser på en hednings og en fremmede skønhed? Men jeg vil rive denne

dårskab ud af mit hjerte, om så hver fiber bløder, når jeg river den bort!"

Hun hyllede sig tæt ind i sit slør og satte sig ned et stykke fra den sårede ridders leje med ryggen vendt til det, og styrkede eller forsøgte at styrke sit hjerte ikke blot imod de truende ulykker udefra, men også imod de forræderske følelser, der bestormede hende indefra.

30

Træd ind i kammeret, se på hans leje!
Hans død er ikke som en hedenfart
af en forsonet ånd, der op mod Himlen
sig svinger, båret af de godes sukke
og tårer, som den glade lærke,
der hæver sig mod sky i morgenvinden,
mens duggens perler blinke. Nej, på anden vis
Anselmus dør.

– Gammelt skuespil.

Under det rolige mellemrum, der fulgte på belejrernes første held, mens den ene part beredte sig til at benytte sin fordel og den anden søgte at styrke sine forsvarsforanstaltninger, holdt tempelherren og de Bracy et kort krigsråd i borgens riddersal.

"Hvor er Front-de-Boeuf?" sagde den sidste, der havde forestået borgens forsvar på den anden side. "Folk siger, at han er faldet."

"Han lever," sagde tempelherren koldt, "lever endnu, men havde han også haft det tyrehoved, han har navn af, og tidobbelte jernplader til at pansre det med, så ville han dog være faldet for den ulyksalige økse. Endnu blot et par timer, så er Front-de-Boeuf hos sine fædre – et mægtigt lem er kappet bort fra prins Johns parti."

"Og Satans rige har fået en fortræffelig tilvækst," sagde de Bracy, "det kommer der af at spotte helgener og engle og befale, at billeder af hellige ting og hellige mænd skal styrtes ned i hovederne på disse lumpne bønder."

"Gå pokker i vold – du er en nar," sagde tempelherren, "din overtro er lige så stor som Front-de-Boeufs vantro. Ingen af jer kan anføre nogen grund for jeres tro eller vantro."

"*Benedicite*, min gode tempelherre," svarede de Bracy, "jeg beder Jer at holde Jeres tunge mere i ave, når jeg er genstand for dens tale. Ved Guds moder, jeg er en bedre kristen end du og dine kammerater, for der går det slemme rygte, at den højst hellige orden af Zions tempel nærer ikke så få kættere i sit skød, og at ridder Brian de Bois-Guilbert er en af dem."

"Bryd dig ikke om sådanne rygter," sagde tempelherren, "men lad os tænke på at værge borgen. Hvordan kæmpede disse elendige bønder på din side?"

"Som de skinbarlige djævle," sagde de Bracy. "De sværmede tæt ind under muren, anført, efter hvad jeg tror, af den karl, der vandt prisen ved bueskydningen, for jeg kendte hans horn og bælte. Det er følgen af gamle Fitzurses lovpriste politik, at disse frække karle er blevet opmuntret til opstand imod os! Havde jeg ikke haft en så sikker rustning, ville den nidding syv gange have skudt mig ned lige så koldblodig, som om jeg havde været en råbuk i jagttiden. Han ramte hver en nagle i min rustning med en af sine lange pile, der hamrede imod mine ribben med så ringe samvittighedsskrupler, som om mine ben havde været af jern. Havde jeg ikke haft en spansk panserskjorte under mit brystharnisk, ville jeg nok så net være blevet ekspederet ud af verden."

"Men I holdt Jeres post?" sagde tempelherren. "Vi tabte udenværket på vor side."

"Det er et slemt tab," sagde de Bracy, "karlene vil finde dækning der til at angribe borgen på nærmere hold, og passes

der ikke godt på, kan de bemægtige sig et eller andet ubevogtet hjørne af et tårn eller komme ind ad et eller andet glemt vindue og sådan storme løs på os. Vort tal er for ringe til, at vi kan forsvare hvert punkt, og folkene klager over, at de ikke kan vise sig nogetsteds, uden at der sendes lige så mange pile imod dem som imod en skive i landsbyen en hellig aften. Front-de-Boeuf ligger også for døden, så vi vil ikke få mere hjælp af hans tyrehoved og rå kraft. Hvad synes I, ridder Brian, var det ikke bedre at gøre en dyd af nødvendigheden og slutte forlig med de gavtyve ved at udlevere vore fanger?"

"Hvad!" udbrød tempelherren, "udlevere vore fanger og stå til spot og forbandelse som de mandige stridsmænd, der nok vovede ved et overfald ved nattetide at bemægtige os nogle værgeløse rejsende, men ikke kunne værge en stærk borg imod en sammenløbet flok af fredløse, anført af svinehyrder, narre og udskuddet af menneskeheden! Skam dig for dit råd, Maurice de Bracy! Ruinerne af denne borg skal begrave både mit legeme og min skam, før jeg går ind på sådan lumpent og vanærende forlig."

"Lad os så gå op murene," sagde de Bracy i en ligegyldig tone. "Den mand har aldrig levet, han være tyrk eller tempelherre, der har agtet livet mindre end jeg. Men jeg tror ikke, der er nogen skam i at ønske, at jeg her havde et par snese af mine tapre friknægte. O, mine gæve svende, vidste I blot, hvor hårdt jeres høvedsmand i dag er blevet trængt, snart ville jeg da se mit banner i spidsen for jeres spydskare, og kun føje tid ville dette usle pak holde stand imod jeres angreb."

"Ønsk hid, hvem du vil," sagde tempelherren, "men lad os føre det forsvar, vi formår, med de stridsmænd, vi har tilbage.

Det er for det meste Front-de-Boeufs folk, der hades af englænderne for tusind frække voldshandlinger."

"Så meget bedre," sagde de Bracy, "de barske karle vil værge sig til deres sidste blodsdråbe, før de vil udsætte sig for böndernes hævn derude. Lad os så gå op og tage os noget for, Brian de Bois-Guilbert, og enten vi så skal leve eller dø, skal du se Maurice de Bracy i dag vise sig som en mand af ædel byrd."

"Til murene!" svarede tempelherren, og de gik begge to op på murtinderne for at gøre alt, hvad erfaring kunne byde og mandemod udføre til borgens forsvar. De blev let enige om, at det punkt, hvor faren var størst, var det lige over for udenværket, som angriberne havde bemægtiget sig. Borgen var ganske vist skilt fra udenværket ved graven, og det var umuligt, at belejrerne kunne angribe bagporten, som lå lige over for udenværket, uden at overvinde denne hindring, men det var både tempelherrens og de Bracys mening, at belejrerne, hvis de blev ledet med samme klogskab, som deres anførere allerede havde lagt for dagen, ville søge ved et frygteligt angreb at drage hovedparten af forsvarernes opmærksomhed hen på dette punkt og træffe forberedelser til at benytte sig af enhver forsømmelse, der måske andetsteds kunne finde sted ved forsvaret. For at skærme sig imod en sådan ulempe kunne ridderne på grund af det ringe antal mænd, de rådede over, kun stille vagter muren rundt med visse mellemrum, der holdt forbindelsen med hinanden og kunne gøre anskrig, når som helst nogen fare truede. Imidlertid blev de enige om, at de Bracy skulle lede forsvaret ved bagporten, mens tempelherren skulle beholde hos sig en snes mand eller så, omtrent som et reservekorps, der var rede til at ile til hvilket som helst andet

punkt, som pludselig kunne blive truet. Tabet af udenværket havde også den uheldige virkning, at de belejrede trods borgmurenes større højde ikke så nøje som tidligere kunne overskue fjendens bevægelser fra dem, for noget vildtvoksende krat strakte sig så nær hen til udfaldsporten på udenværket, at angriberne i det kunne anbringe så stor en styrke, som de anså for hensigtsmæssig, ikke blot i god dækning, men endog uden at forsvarerne vidste det. Da de Bracy og hans kammerat altså var ganske uvisse om, på hvad punkt stormen ville bryde løs, var de nødt til at forberede sig på enhver mulighed, og deres folk, tapre som de var, følte dog den mismodige stemning, der var naturlig hos mænd, som var indesluttet af fjender, der havde magt til selv at vælge tiden og måden for deres angreb.

Imidlertid lå den belejrede og truede borgs herre på sit leje, martret af legemlig smerte og åndelig kval. Han havde ikke den sædvanlige tilflugt for bigotte personer i den overtroiske periode, af hvilke de fleste var vant til at gøre bod for de forbrydelser, hvori de gjorde sig skyldige, ved gavmildhed imod kirken, idet de på denne måde bedøvede deres samvittighedsangst ved forestillinger om udsoning og syndsforladelse. Og skønt den nødhjælp, de sådan købte sig til, ikke mere lignede den sindsro, der følger på oprigtig anger, end den sløve bedøvelse, der opnås ved opium, ligner en sund og naturlig søvn, var det dog en sindstilstand, der var at foretrække for en vakt samvittigheds nagende pinsler. Men blandt den hårde og griske Front-de-Boeufs laster var gerrighed den mest fremherskende, og han ville hellere byde kirken og gejstligheden trods end af dem købe sig tilgivelse og absolution for skatte og godser. Ejheller karakteriserede

tempelherren – der var en vantro af en anden art – sin forbundsfælle rigtigt, når han sagde, at Front-de-Boeuf ikke kunne angive nogen grund for sin vantro og ringeagt for den gældende tro, for baronen ville have påstået, at kirken solgte sine varer for dyrt, at den åndelige frihed, den faldbød, kun kunne købes i dyre domme, og Front-de-Boeuf foretrak at benægte medicinens kraft frem for at betale udgifterne til en læge.

Men det øjeblik var nu kommet, da Jorden og alle dens skatte svandt bort for hans øjne, og da blev den vilde barons hjerte, skønt hårdt som den underste møllesten i en kværn, grebet af gru, når han stirrede ud i fremtidens øde mørke. Den febertilstand, hvori hans legeme befandt sig, skærpede hans utålmodighed og sjælelige kvaler, og hans dødsleje frembød en blanding af de nys vågnede rædselsfølelser, kæmpende med hans karakters stive og forhærdede halsstarrighed – en forfærdelig sindstilstand, der kun kunne lignes ved tilstanden i disse frygtelige regioner, hvor der er klager uden håb, sjæleangst uden anger, en gyselig følelse af tilstedeværende kval og en forudfølelse af, at den ikke kan ophøre eller formindskes.

"Hvor er nu disse præstehunde," brummede baronen, "der holder deres åndelige mummespil i så høj pris? – Hvor er alle disse skoløse karmeliter, for hvem den gamle Front-de-Boeuf stiftede St. Annas kloster og derved plyndrede sin arving for mangen smuk englod og for mangen en fed ager og for mangt et godt vænge – hvor er de grådige hunde nu? Jeg er vis på, de sidder og nyder livet ved ølkruset eller gør deres gøglerkunster ved en eller anden sølle bondes leje. Mig, arvingen til deres klosters stifter – mig, som deres klosterregler forpligter dem til

at bede for – mig – de utaknemlige niddinge! – lader de dø som den hjemløse hund på fælleden uden skrifte og sakramente! Sig til tempelherren, at han skal komme her – han er præst og kan måske gøre noget. Nej, nej! – lige så godt kan jeg skrifte til Djævelen som til Brian de Bois-Guilbert, der hverken bryder sig om Himmerig eller om Helvede. Jeg har hørt gamle mænd tale om bøn – bønner, som de selv beder – sådanne mænd behøver ikke at smigre for eller bestikke de falske præster. Men jeg – jeg tør ikke!"

"Oplever Reginald Front-de-Boeuf," sagde en brudt, skingrende stemme tæt ved hans seng, "den stund, da han må sige, at der er noget, som han ikke tør?"

Front-de-Boeufs onde samvittighed og rystede nerver gjorde, at han i denne sælsomme afbrydelse på hans enetale hørte en røst fra en af de dæmoner, der efter den tids overtro omringede døende mænds leje for at adsprede deres tanker og vende dem bort fra de betragtninger, som angik deres evige vel. Han gyste og fo'r sammen, men fattede sig hurtigt og udbrød med sin vante bestemthed:

"Hvem er der? – Hvem er du, der vover at gentage mine ord i en tone som natteravnens? Kom frem foran mit leje, for at jeg kan se dig!"

"Jeg er din onde engel, Reginald Front-de-Boeuf," svarede stemmen.

"Lad mig få se dig i din legemlige skikkelse, hvis du virkelig er en djævel," svarede den døende ridder, "tro ikke, at jeg vil ræddes for dig. Ved det evige fangehul, kunne jeg blot kæmpe med de rædsler, der omringer mig, sådan som jeg har gjort med

jordiske farer, så skulle hverken Himmerig eller Helvede nogen sinde sige, at jeg gyste for kampen!"

"Tænk på dine synder, Reginald Front-de-Boeuf," sagde røsten, der næsten havde en spøgelsesagtig klang, "på oprør, på rov, på mord! Hvem æggede den tøjlesløse John til krig imod hans gråhærdede fader – imod hans højsindede broder?"

"Enten du så er djævel eller præst eller den onde i egen person," svarede Front-de-Boeuf, "så er det løgn i din hals! Ikke jeg æggede John til oprør – ikke jeg alene – der var halvtreds riddere og baroner, blomsten af de midtengelske grevskaber – bedre mænd har aldrig lagt deres lanser i hvil. Og skal jeg stå til ansvar for den fejl, der blev begået af halvtreds? Falske djævel, jeg trodser dig! Gå, og hjemsøg ikke mere mit leje – lad mig dø i fred, hvis du er en dødelig – hvis du er en ånd, så er din tid endnu ikke kommet."

"I fred skal du ikke dø," svarede røsten; "selv i døden skal du tænke på dine mord – på den jamren, der har genlydt i denne borg – på det blod, som er indsuget af dens gulve."

"Du kan ikke ryste mig ved din usle ondskab," svarede Front-de-Boeuf med en uhyggelig, tvungen latter. "Den vantro jøde – det var en fortjeneste af Himlen at gøre med ham, som jeg gjorde, hvorfor bliver ellers mænd kanoniseret, der dypper deres hænder i saraceneres blod? De angelsaksiske svin, som jeg har dræbt, de var fjender af mit fædreland, af min slægt og af min lensherre. Ha, ha! Du ser, der er ingen sprække i mit harnisk – er du flygtet – er du bragt til tavshed?"

"Nej, nedrige fadermorder!" svarede stemmen, "tænk på din fader!– Tænk på hans død! – Tænk på hans gildestue, plettet med hans blod, og det udøst ved en søns hånd!"

"Ha!" svarede baronen efter en lang pause, "hvis du ved det, så er du visselig det ondes ophav og så alvidende, som munkene siger, at du er! Den hemmelighed troede jeg gemt i mit eget bryst og hos en til – fristerinden, deltageren i min brøde. Gå, forlad mig, djævel, og opsøg den angelsaksiske heks Ulrica, der alene kan have fortalt dig, hvad hun og jeg ene var vidne til. Gå, siger jeg, til hende, der vaskede sårene og strakte liget ud og gav den dræbte mand et udseende, som om han var død af ælde og efter naturens orden. Gå til hende, hun var min fristerinde, den, der skammelig æggede mig til denne dåd og endnu skammeligere lønnede mig derfor – lad hende lige så fuldt som mig prøve de kvaler, der er forløbere for helvedes pinsler!"

"Hun føler dem allerede," sagde Ulrica, idet hun trådte frem foran Front-de-Boeufs leje. "Hun har længe drukket af den kalk, og dens beskhed forsødes nu ved, at hun ser dig også smage den. Skær ikke tænder, Front-de-Boeuf – rul ikke med øjnene – knyt ikke din hånd, og ryst den ikke sådan truende imod mig! Din hånd, der før, lige som din berømte stamfaders, der vandt dit navn, med et slag kunne have knust en vild tyrs pandeskal, er nu lige så mat og kraftesløs som min."

"Nedrige, mordlystne heks" svarede Front-de-Boeuf, "afskyelige natugle! Er det dig, der er kommet for at hovere over de ruiner, som du selv har hjulpet til at styrte til jorden?"

"Ja, Reginald Front-de-Boeuf," svarede hun, "det er Ulrica! – Det er den myrdede Torquil Wolfgangers datter! – Det er hans dræbte sønners søster! – Det er hende, der af dig og af din faders hus kræver fader og nære slægt, navn og hæder – alt, hvad hun har mistet ved navnet Front-de-Boeuf! Tænk på den uret, jeg har lidt, Front-de-Boeuf, og sig, om jeg ikke taler

sandhed. Du har været min onde engel, og jeg vil være din – jeg vil forfølge dig, lige til opløsningens øjeblik indtræder."

"Afskyelige furie!" udbrød Front-de-Boeuf, "det øjeblik skal du aldrig nære vidne til. Halløj! Giles, Clement og Eustace! Saint Maur og Stephan! grib denne fordømte heks, og kast hende på hovedet ned fra murtinderne – hun har forrådt os til angelsakserne! Halløj! Saint Maur! Clement! I falske niddinger, hvor bliver I af?"

"Kald på dem igen, tapre baron," sagde den gamle kvinde med et hæsligt, spottende smil, "kald dine vasaller sammen om dig. Tru dem, der tøver med at komme, med svøben og fangehullet. Men vide skal du, mægtige høvedsmand," fortsatte hun og forandrede pludselig sin tone, "du vil hverken få svar eller hjælp eller lydighed af dem. Hør på disse gyselige lyde" – det genoptagne angrebs og forsvarets kamptummel lød forfærdelig stærkt ned fra borgens mure – "ved dette krigsskrig styrter dit hus sammen. Front-de-Boeufs blodkittede magtbygning vakler i sin grundvold, og det for de fjender, han foragtede mest! Angelsakseren, Reginald! – Den ringeagtede angelsakser angriber dine mure! Hvorfor ligger du her som et udslidt skrog, mens angelsakseren stormer din faste borg?"

"Guder og djævle!" udbrød den sårede ridder, "o, blot et øjebliks styrke, så at jeg kan slæbe mig hen til *meléé'en* og dø, som det anstår mit navn!"

"Tænk ikke på det, tapre stridsmand!" svarede hun, "du skal ikke dø nogen krigerdød, men omkomme som ræven i sin hule, når bønderne har sat ild på rundt om den."

"Nedrige kvinde, du lyver!" udbrød Front-de-Boeuf, "mine mænd holder sig kækt – mine mure er stærke og høje – mine

våbenfæller frygter ikke en hel hær af angelsaksere, om de så anførtes af Hengist og Horsa. Tempelherrens og de Bracys krigsråb lyder højt over kampens larm! Og ved min ære, når vi tænder den blussende bavne, der skal melde om vort heldige forsvar, skal den fortære dig med hud og hår, og jeg skal leve for at høre budskabet om, at du er vandret fra den jordiske ild til luerne i det Helvede, der aldrig har udsendt en mere ærkedjævelsk satan!"

"Bliv du kun ved din tro," svarede Ulrica, "til du får beviset på, at den er forkert. Dog nej," afbrød hun sig selv, "du skal straks, erfare den dom, som al din magt, at din styrke, alt dit mod ikke kan afvende, skønt den er beredt dig af denne svage hånd. Mærker du den tætte, kvælende røg, der allerede i sorte skyer bølger gennem kammeret? Troede du, at det kun var den tåge, der breder sig over dine bristende øjne – det tryk, der gør dit åndedræt tungt og gispende? Nej, Front-de-Boeuf, der er en anden årsag. Husker du det oplag af brændsel, der gemmes under disse gemakker?"

"Kvinde!" udbrød han rasende, "du har dog ikke stukket ild derpå? Ved Himlen, det har du, og borgen står i luer!"

"De hæver sig i alt fald hurtigt," sagde Ulrica med frygtelig ro, "og snart skal der vaje et signal til belejrerne for at opmuntre dem til at trænge de folk hårdt, der gerne vil slukke dem. Farvel, Front-de-Boeuf! Gid Mista, Skogula og Zernebock, de gamle angelsakseres guder – djævle, som præsterne nu kalder dem – må stå som trøstere ved dit dødsleje, som Ulrica nu forlader! Men vid, hvis det kan volde dig nogen trøst at vide det, at Ulrica vandrer til det samme mørke land som du, deltager i din straf, som hun har været deltager i din brøde. Og nu, fadermorder,

farvel for evigt! Gid hver sten i dette hvælvede loft må få en tunge for at råbe dette navn ind i dit øre!"

Med disse ord forlod hun gemakket, og Front-de-Boeuf kunne høre den vægtige nøgles raslen, da hun låste døren efter sig og sådan afskar den sidste svage mulighed for at slippe bort. I den dybeste fortvivlelse råbte han på sine svende og våbenfæller:

"Stephen og Saint Maur! – Clement og Giles! Jeg brænder her uden bistand. Hjælp, hjælp, gæve Bois-Guilbert, tapre de Bracy! Det er Front-de-Boeuf, der kalder! Det er Jeres herre, I forræderiske svende! Jeres forbundsfæller – Jeres våbenbroder, I mensvorne og troløse riddere! – Gid alle de forbandelser, der tilkommer forrædere, kommer over Jeres falske hoveder, hvis I lader mig sådan ynkeligt omkomme! De hører mig ikke – de kan ikke høre mig – min stemme overdøves af kampens tummel. Røgen ruller tættere og tættere gennem kammeret – ilden har angrebet gulvet. O, kun et drag af Vorherres luft, om det så skulle købes med øjeblikkelig tilintetgørelse!"

Og i fortvivlelsens vanvittige raseri råbte den elendige snart om kap med de kæmpende, snart mumlede han forbandelser over sig selv, over menneskeslægten, ja endog over Gud.

"Den røde sne glimter gennem den tætte røg!" udbrød han. "Djævlen rykker løs på mig under sit eget elements banner. Onde ånd, forsvind! Jeg går ikke med dig uden mine kammerater – alle, alle, som holder disse mure besat, er dine. Tror du, Front-de-Boeuf vil tages ud for at følge dig alene? Nej – den vantro tempelherre – den tøjlesløse de Bracy – Ulrica, den onde, mordlystne skøge – svendene, som hjalp mig ved mine foretagender – de angelsaksiske hunde og de forbandede jøder,

som er mine fanger – alle, alle skal de følge med mig – så stolt et selskab, som nogen sinde er draget ad vejen til Helvede! Ha, ha, ha!"

Og han lo i sit vanvid, så at det genlød fra det hvælvede loft.

"Hvem var det, som lo?" udbrød Front-de-Boeuf i en forandret tone, for larmen af kampen forhindrede ikke, at ekkoerne af hans egen latter genlød i hans øren – "hvem var det, som lo der? Ulrica, var det dig? Tal, heks, og jeg tilgiver dig – for kun du eller selve Djævelen fra Helvede kan have leet i et sådant øjeblik. Bort – bort! –"

Men det ville være syndigt yderligere at udmale billedet af gudsbespotterens og fadermorderens dødsleje.

31

Endnu engang i brechen, kære venner,
storm muren, var det over landsmænds lig!
... ... I, brave skytter,
Med engelsk marv i knoklen, vis os nu
Det mod, I drak med modermælken – vis os,
I har fortjent at fødes.

– Kong Henry den Femte.

Skønt Cedric ikke satte stor lid til Ulricas løfte, undlod han dog ikke at meddele det til den sorte ridder og Locksley. De var glade ved at erfare, at de havde en ven i borgen, der, når det kneb, kunne gøre det lettere for dem at trænge ind i den, og var fuldstændig enige med Angelsakseren i, at der, hvor ugunstige omstændighederne end kunne være, burde forsøges en storm som det eneste middel til at befri de fanger, der nu befandt sig i den grusomme Front-de-Boeufs hænder.

"Alfreds kongelige blod svæver i fare," sagde Cedric.

"En ædel dames ære står i fare," svarede den sorte ridder.

"Og ved Sankt Christopher på mit bælte," sagde den gode skytte, "hvis der så ikke var nogen anden årsag end redningen af den tro livegne Wamba, ville jeg dog vove mine lemmer, hellere end der skulle krummes et hår på hans hoved."

"Det ville jeg med," sagde eremitten; "ved I hvad, I gode riddere, jeg er af den mening, at en nar – jeg mener, forstår I, I herrer riddere, en nar, der er mester i sit lav og dygtig i sin håndtering og kan være lige så godt et krydderi for et bæger vin

som en skinke – jeg siger, mine brødre, sådan en nar skal aldrig savne en klog klerk til at bede eller kæmpe for ham i en snæver vending, så længe jeg kan sige en messe eller svinge en økse."

Og dermed lod han sin svære hellebard snurre om sit hoved, lige som en vogterdreng svinger sin lille hyrdestav.

"Det er sandt, hellige klerk," sagde den sorte ridder, "så sandt, som om Sankt Dunstan selv havde sagt det. Og var det nu ikke bedst, gode Locksley, at den ædle Cedric overtog ledelsen ved dette angreb?"

"Nej, ikke på nogen måde," svarede Cedric, "jeg har aldrig haft lejlighed til at sætte mig ind i, hverken hvordan man skal erobre eller hvordan man skal forsvare disse tyranniets boliger, som normannerne har opført i det land, der sukker under deres vælde. Jeg vil kæmpe blandt de forreste, men mine brave naboer ved vel, at jeg ikke er uddannet i krigskunsten og ikke forstår mig på at angribe faste borge."

"Siden det står sådan til med den ædle Cedric," sagde Locksley, "er jeg såre villig til at påtage mig at anføre bueskytterne, og I må klynge mig op i det træ, hvor mine folk samles, om forsvarerne får lov til at vise sig oven over murene uden at blive gennemboret af lige så mange pile, som der er nelliker i en flæskeskinke til julen."

"Godt talt, gæve skytte," svarede den sorte ridder, "og hvis jeg holdes for værdig til at have en kommando i denne kamp og blandt disse brave mænd kan finde så mange, som er villige til at følge en ægte, engelsk ridder, for det kan jeg med sandhed kalde mig, så er jeg rede til med al den dygtighed, som erfaringen har lært mig, at føre dem frem til stormen på disse mure."

Efter at rollerne var sådan fordelt mellem anførerne, begyndte det første angreb, hvis udfald læseren allerede har erfaret.

Da udenværket var taget, sendte den sorte ridder underretning om den lykkelige begivenhed til Locksley og bad ham samtidig at holde så skarpt øje med borgen, at forsvarerne ikke blev i stand til at samle deres stridskræfter til et pludseligt udfald og sådan tilbageerobre det udenværk, de havde mistet. Dette var det ridderen særlig magtpåliggende at undgå, da han var sig bevidst, at de mænd, han var anfører for, og som var fremfusende og uøvede frivillige, ufuldkomment bevæbnet og uvante til mandstugt, ved et hvert pludseligt angreb måtte have en meget ulige kamp at bestå med de normanniske ridderes krigsvante stridsmænd, der var vel forsynet med både forsvars- og angrebsvåben, og som til erstatning for belejrernes kampiver og høje mod besad al den tillid, som fuldendt mandstugt og øvelse i våbenbrug giver.

Ridderen anvendte mellemtiden til at lade bygge en slags flydebro eller lang tømmerflåde, ved hjælp af hvilken han håbede trods fjendens modstand at kunne komme over borggraven. Dette tog dog nogen tid, hvilket anførerne havde så meget mindre imod, som det gav Ulrica lejlighed til at udføre den plan, hun havde lagt til bedste for dem, hvad denne nu end måtte være.

Da tømmerflåden var færdig, tiltalte den sorte ridder belejrerne sådan:

"Det nytter ikke at vente her længere, mine venner; solen skrider nu ned i vesten – og jeg har ting for, som ikke tillader mig at blive hos jer en dag til. Desuden vil det være

mærkværdigt, om hestfolkene ikke kommer over os fra York, hvis vi ikke i hast når vort mål. Gå derfor om til Locksley, en af jer, og bed ham begynde at beskyde den anden side af borgen og rykke frem, som om han vil storme den. Og I, brave englændere, bliv hos mig og vær rede til at kaste tømmerflåden over graven, så snart vi åbner porten her hos os – følg mig dristigt over og hjælp mig med at sprænge udfaldsporten i borgens hovedmur. Så mange af jer, som ikke skøtter om denne tjeneste eller er for slet bevæbnede til at være med, må besætte tinden af ydertårnet, spænde jeres buer og passe på med jeres pile at ramme hver mand, der viser sig for at besætte muren. Ædle Cedric, vil du tage kommandoen over dem, som bliver tilbage her?"

"Nej, ved Herewards sjæl!" sagde angelsakseren, "føre an kan jeg ikke, men gid mine efterkommere må forbande mig i min grav, hvis jeg ikke følger med de forreste, hvor som helst du viser vejen. Kampen er min, og vel sømmer det sig for mig at være i første række under den."

"Betænk dig dog, ædle angelsakser," sagde ridderen, "du har hverken brystharnisk eller brynje og intet andet end den lette hjelm, læderskjold og sværd."

"Så meget bedre," svarede Cedric, "des lettere vil jeg være til at klatre op på disse mure. Og – tilgiv, at jeg praler, hr. ridder – du skal i dag se en angelsaksers nøgne bryst lige så modigt vendt imod fjenden, som du nogen sinde har set en normanners stålharnisk."

"Så i Guds navn da," sagde ridderen, "luk porten op, og sæt flydebroen ud."

Porten, der førte fra udenværkets indre mur til graven, og som befandt sig lige over for en udfaldsport i borgens hovedmur, blev da pludselig åbnet, den midlertidige bro blev skudt frem og plaskede snart i vandet, idet den strakte sig over graven mellem borgen og udenværket og dannende en glat og usikker vej, ad hvilken to mand høj kunne gå over graven. Vel vidende, hvor vigtigt det var, at de kunne overrumple fjenden, ilede den sorte ridder, fulgt lige i hælene af Cedric, ud på broen og nåede den modsatte side. Her begyndte han med sin økse at hamre løs på borgporten, til dels beskyttet imod de pile og sten, forsvarerne sendte ned efter ham, ved levningerne af den tidligere vindebro, som tempelherren havde ødelagt ved sit tilbagetog fra udenværket, mens dog modvægten var blevet hængende på den øverste del af porten. De, der fulgte efter ridderen, havde ingen sådan dækning. To blev øjeblikkelig skudt med flitsbuepile, og to til faldt i graven. De andre trak sig tilbage til udenværket.

Cedric og den sorte ridders stilling var nu virkelig farlig og ville have været det endnu mere, hvis ikke bueskytterne i udenværket havde været så udholdende. De sendte uafbrudt en hagl af pile op imod murtinderne, ledte således besætningens opmærksomhed hen på sig og skaffede deres to anførere noget pusterum for den hagl af kastevåben, der ellers måtte have overvældet dem. Men deres stilling var som sagt i høj grad vovelig og blev det mere hvert øjeblik.

"Skam jer alle sammen!" råbte de Bracy til de stridsmænd, der omgav ham, "kalder I jer flitsbueskytter og lader dog disse to hunde beholde deres plads under borgens mure? Hug murkammene af, og kast dem ned, hvis I ikke kan gøre noget

bedre? Hent økser og brækjern, og ned med den vældige murblok!"

Og dermed pegede han på en svær stenforsiring, der sprang frem fra murtinden.

I dette øjeblik fik belejrerne øje på det røde flag på hjørnet af det tårn, Ulrica havde beskrevet for Cedric. Den gæve fribonde Locksley var den første, der opdagede det, da han kom ilende hen til udenværket, længselsfuld efter at se, hvordan det gik med stormangrebet.

"Sankt Georg!" råbte han, "lystige Sankt Georg for England! – Fremad, bolde bønder! – hvorfor lader I den gode ridder og den ædle Cedric være alene om at storme porten? Nu munter, gale præst, vis, at du kan kæmpe for din rosenkrans – muntert frem, tapre bønder! – Borgen er vor, vi har venner derinde. Se flaget der. Det er det aftalte signal. Torquilstone er vor! Tænk på æren, tænk på byttet! Blot en anstrengelse, og borgen er vor!"

Dermed spændte han sin gode bue og sendte en pil lige igennem brystet på en af de stridsmænd, der efter de Bracys befaling var i færd med at løsne et stykke fra en af murtinderne for at styrte det ned i hovederne på Cedric og den sorte ridder. En anden stridsmand tog af den døende mands hænder brækjernet, hvormed han brød på og havde løsnet stenmassen, men han fik en pil gennem stormhuen og faldt død fra murtinden ned i graven. Stridsmændene blev forknytte, for ingen rustning syntes sikker imod denne forfærdelige bueskyttes pile.

"Bliver I rædde, elendige karle?" sagde de Bracy, "*Mount joye Saint Denis*! Giv mig brækjernet."

Og idet han greb det, brød han igen løs på murblokken, der var så tung, at når den var faldt ned, ville den ikke blot have ødelagt resten af vindebroen, der ydede de to forreste angribere dækning, men også have knust den rå plankebro, ad hvilken de var gået over. Alle så faren, og selv de kækkeste, ja endog selve den gæve eremit, vovede ikke at sætte deres fod på flydebroen. Tre gange spændte Locksley sin bue imod de Bracy, og tre gange fløj hans pil tilbage fra ridderens uigennemtrængelige rustning.

"Gid den onde annamme dit spanske stålpanser!" sagde Locksley, "havde en engelsk smed smedet det, ville disse pile være gået igennem det, som om det havde været silke eller taft." Der på begyndte han at råbe: "Kammerater! Venner! Ædle Cedric! Kom tilbage, og lad denne stenblok styrte ned."

Hans advarende røst blev ikke hørt, for den larm, som ridderen selv gjorde ved sine slag på porten, ville have overdøvet en snes krigstrompeter. Den trofaste Gurth sprang vel frem på plankebroen for at advare Cedric om den skæbne, der truede ham, eller dele den med ham, men hans advarsel ville være kommet for sent. Den mægtige stenblok vaklede allerede, og de Bracy, som endnu brækkede løs på den af al magt, ville have nået sin hensigt, hvis ikke tempelherrens stemme havde lydt lige ved hans øre.

"Alt er tabt, de Bracy, borgen brænder."

"Du er gal at sige sådan!" svarede ridderen.

"Den står i lys lue på den vestlige side. Jeg har forgæves søgt at slukke ilden."

Med den rolige kulde, der dannede grundtrækket i hans karakter, meddelte Brian de Bois-Guilbert denne forfærdelige

efterretning, der ikke blev modtaget så roligt af hans forbavsede kammerat.

"I Paradisets helgener!" sagde de Bracy, "hvad skal vi gøre? Jeg lover Sankt Nicolas af Limoges en lysestage af pure guld –"

"Spar dine løfter," sagde tempelherren, "og hør på mig. Før dine mænd ned, som om du vil gøre et udfald. Luk bagporten op. Der er kun to mand på flydebroen, kast dem i graven, og storm over til udenværket. Jeg vil bryde frem fra hovedporten og angribe udenværket udefra, og kan vi vinde det punkt tilbage, så vær forvisset om, at vi vil forsvare os, til vi får undsætning, eller til de i alt fald indrømmer os rimelige betingelser."

"Det er vel betænkt," sagde de Bracy, "jeg skal spille min rolle – tempelherre, vil du ikke svigte mig?"

"Jeg giver dig min hånd og min handske på, at jeg ikke skal svigte dig," sagde Bois-Guilbert. "Men skynd dig i Guds navn."

De Bracy samlede i hast sine folk og ilede ned til bagporten, som han straks lod lukke op. Men næppe var dette sket, før den sorte ridder med sine kæmpekræfter trængte ind ad den trods de Bracy og hans følgesvende. To af de forreste faldt øjeblikkelig, og de andre veg tilbage, uagtet deres anfører gjorde sig al mulig umage for at standse dem.

"I hunde!" sagde de Bracy, "vil I lade to mænd vinde den eneste udvej, vi har til frelse?"

"Han er den lede Satan selv," sagde en gammel stridsmand, idet han veg tilbage for deres sorte modstanders hug.

"Og hvis han også er Satan selv," sagde de Bracy, "vil I så flygte fra ham lige ind i Helvedes gab? Borgen brænder bag ved os,

uslinge! Lad fortvivlelsen give jer mod, eller lad mig komme frem, så vil jeg selv binde an med denne stridsmand."

Og godt og ridderligt hævdede de Bracy på denne dag det ry, som han havde vundet i denne sørgelige periodes borgerkrige. Den porthvælving, hvortil bagporten gav adgang, og i hvilken disse to frygtede stridsmænd nu kæmpede i enekamp med hinanden, rungede af de rasende hug, de skiftede, de Bracy med sit sværd, den sorte ridder med sin vægtige økse. Endelig fik normanneren et hug, der, skønt det til dels afpareredes med skjoldet, for ellers ville de Bracy aldrig have rørt et lem mere, dog ramte med sådan kraft på hans hjelm, at han faldt, så lang han var, på det brolagte gulv.

"Overgiv dig, de Bracy," sagde den sorte ridder, idet han bøjede sig ned over ham og holdt imod gitteret på hans hjelm den skæbnesvangre dolk, hvormed ridderne gjorde det af med deres fjender, og som kaldtes nådesdolken – "overgiv dig, Maurice de Bracy, på nåde og unåde, eller du er dødsens!"

"Jeg overgiver mig ikke til en ukendt overvinder," svarede de Bracy med mat stemme. "Sig mig dit navn, eller gør med mig, hvad du har lyst – det skal aldrig blive meldt, at Maurice de Bracy var en navnløs bondes fange."

Den sorte ridder hviskede noget i øret på den overvundne.

"Jeg overgiver mig som fange på nåde og unåde," svarede normanneren, og hans hårde, bestemte og ubøjelige tone var nu ganske vist mut, men præget af dyb underdanighed.

"Gå ud i udenværket," sagde sejrherren i en myndig tone, "og afvent der mine yderligere befalinger."

"Men lad mig først," sagde de Bracy, "sige dig noget, som det må ligge dig på sinde at vide. Wilfred af Ivanhoe er såret og

fanget, og vil omkomme i den brændende borg, hvis der ikke straks bringes ham hjælp."

"Wilfred af Ivanhoe!" udbrød den sorte ridder, "fanget og nær ved at omkomme! Hver mand i borgen skal komme til at stå til ansvar, hvis et hår på hans hoved svides. Vis mig hans kammer."

"Gå op ad den vindeltrappe der henne," sagde de Bracy, "den fører til hans kammer. Vil du ikke lade mig vise dig vejen?" tilføjede han i en ydmyg tone.

"Nej, gå ud i udenværket, og vent der på mine befalinger. Jeg stoler ikke på dig, de Bracy."

Under kampen og den korte samtale, som fulgte, var Cedric i spidsen for en flok mænd, blandt hvilke munken særligt faldt i øjnene, stormet over broen, så snart de så bagporten åben, og havde drevet de Bracys modfaldne og fortvivlede mænd tilbage. Nogle af dem bad om nåde, nogle gjorde en ringe modstand, men størstedelen flygtede ind ad borggården til. De Bracy selv rejste sig op fra jorden og kastede et bekymret blik efter sin overvinder.

"Han stoler ikke på mig," svarede han, "men har jeg også fortjent hans tillid?"

Så tog han sit sværd op fra jorden, tog sin hjelm af som tegn på, at han overgav sig, og gik over til udenværket, hvor han rakte sit sværd til Locksley, som han mødte på vejen.

Da ilden bredte sig, blev sporene af den også snart synlige i det gemak, hvor Ivanhoe blev passet og plejet af jødinden Rebecca. Han var blevet vækket af sin korte slummer ved kampens bulder, og hans sygeplejerske, der efter hans indtrængende begæring atter havde taget plads ved vinduet for at iagttage og meddele ham kampens gang, var i nogen tid ude

af stand til at se noget på grund af den stadige tiltagende, tætte og kvælende røg. Endelig gjorde de røgskyer, der rullede ind i kammeret, og råbene på vand, der hørtes endog over kampens tummel, dem klar over den nye fare, der truede dem.

"Borgen brænder," sagde Rebecca, "den brænder! Hvad skal vi gøre for at frelse os?"

"Flygt, Rebecca, og frels dit liv," sagde Ivanhoe, "for ingen menneskelig hjælp kan nytte mig."

"Jeg vil ikke flygte," svarede Rebecca, "vi vil frelses eller dø sammen. Men, store Gud! – Min fader, min fader! – Hvad skæbne vil han få?"

I dette øjeblik sprængtes døren til gemakket, og tempelherren viste sig – en uhyggelig skikkelse, for hans forgyldte rustning var sønderbrudt og blodig, og fjerbusken var dels hugget af, dels brændt af hans hjelm.

"Endelig har jeg fundet dig," sagde han til Rebecca, "du skal se, jeg vil holde mit ord om at dele godt og ondt med dig. Der er kun en vej til frelse, jeg har hugget mig gennem mangfoldige farer for at vise dig den – rejs dig, og følg mig straks."

"Alene vil jeg ikke følge dig," svarede Rebecca. "Hvis du er født af en kvinde – hvis der blot er en gnist af menneskelig barmhjertighed hos dig – hvis dit hjerte ikke er lige så hårdt som dit brystharnisk – så frels min gamle fader – frels denne sårede ridder!"

"En ridder," svarede tempelherren med den for ham ejendommelige ro, "en ridder, Rebecca, må finde sig i sin skæbne, hvad enten den møder ham i skikkelse af sværdet eller af luerne – og hvem bryder sig om, hvordan eller hvor en jøde rammes af sin?"

"Grumme kriger," sagde Rebecca, "hellere vil jeg omkomme i luerne end modtage frelse af dig!"

"Du har intet valg, Rebecca – en gang forvirrede du mig, men aldrig har nogen dødelig gjort det to gange." Med disse ord greb han den forfærdede pige, der fyldte luften med sine skrig, og bar hende trods hendes råb, og uden at ænse de trusler og udfordringer, Ivanhoe slyngede efter ham, ud af kammeret.

"Du templets hund," råbte Ivanhoe, "skamplet på din orden – giv denne jomfru fri! Du lumske forræder, Bois-Guilbert, det er Ivanhoe, som byder dig det! Elendige nidding, jeg skal tage dit hjerteblod!"

"Jeg ville næppe have fundet dig, Wilfred," sagde den sorte ridder, der i dette øjeblik trådte ind i gemakket, "hvis du ikke havde råbt så højt."

"Hvis du er en sand ridder," sagde Wilfred, "så tænk ikke på mig – forfølg den ransmand – frels lady Rowena – se efter den ædle Cedric!"

"Ja, når deres tur kommer," sagde ridderen med hængelåsen i skjoldet, "men du står først for tur."

Dermed greb han Ivanhoe og bar ham bort lige så let, som tempelherren havde båret Rebecca. Han ilede med ham om til bagporten, og efter der at have afleveret sin byrde til to bueskytter gik han igen ind i borgen for at hjælpe med til de andre fangers befrielse.

Et tårn stod nu i lys lue, og flammerne slog rasende ud af vinduer og skydeskår. Men i andre dele af borgen hindrede de tykke mure og hvælvede lofter i gemakkerne endnu ildens udbredelse, og der rasede menneskene lige så vildt som ilden andetsteds. Belejrerne forfulgte borgens forsvarere fra gemak

til gemak og mættede i deres blod den hævntørst, der længe havde besjælet dem over for tyrannen Front-de-Boeufs stridsmænd. De fleste af besætningen gjorde modstand til det yderste – nogle få bad om pardon – ingen fik den. Luften fyldtes af jamren og våbengny – gulvene var glatte af fortvivlende og døende staklers blod.

Gennem dette forvirrede optrin ilede Cedric afsted for at søge efter Rowena, mens den trofaste Gurth fulgte ham tæt igennem de kæmpende skarer og ikke tænkte på sin egen sikkerhed, idet han søgte at afbøde de hug, der blev rettet imod hans herre. Den ædle angelsakser var så heldig at nå det gemak, hvori hans myndling befandt sig, lige som hun havde opgivet alt håb om frelse og med et krucifiks i dødsangst knuget op til sin barm sad og ventede dødens nære komme. Han betroede hende til Gurth, som han bød at føre hende til udenværket, hvortil vejen nu var ryddet for fjender, mens flammerne endnu ikke havde nået derhen. Da dette var besørget, ilede den tro Cedric hen for at opsøge sin ven Athelstane, bestemt på, hvad fare han så end selv skulle udsætte sig for, at befri dette sidste mandlige skud af den angelsaksiske kongestamme. Men inden Cedric nåede så langt som til den gamle hal, i hvilken han selv havde været fange, havde den snilde Wamba allerede skaffet sig og sin ulykkesfælle friheden.

Da stridsbulderet forkyndte, at kampen var på det højeste, begyndte narren med sine lungers fulde kraft at råbe:

"Sankt Georg og dragen! Herlige Sankt Georg for det glade England! Borgen er vundet!"

Og han forøgede den skrækindjagende virkning af disse råb ved at flå nogle rustne dele af et harnisk, der lå spredt rundt i

hallen, imod hinanden.

En vagt, der havde post i forgemakket, og hvis sind allerede var meget ængsteligt, blev bange ved Wambas råb, og idet han lod døren stå åben efter sig, ilede han ud for at melde tempelherren, at fjender var trængt ind i den gamle hal. Imidlertid var det ikke forbundet med nogen vanskelighed for fangerne at slippe ud i forgemakket og derfra ud i borggården, hvor nu den sidste kamp blev udkæmpet. Her sad den grumme tempelherre til hest, omgivet af flere af borgens besætning både til hest og til fods, der havde samlet sig om denne berømte anfører for at benytte den sidste mulighed, der stod dem åben for at slippe ud af borgen og frelse livet. Vindebroen var efter hans befaling blevet firet ned, men vejen til den var besat, for så snart bueskytterne, der hidtil kun havde angrebet borgen på denne side med deres pile, så luerne slå ud og broen blive nedladt, flokkedes de hen imod indgangen, både for at forhindre besætningen fra at slippe ud og for at sikre sig deres part af byttet, inden borgen brændte ned. På den anden side kom en afdeling af belejrerne, der var trængt ind ad bagporten, nu ud i gården og angreb med rasende forbitrelse resten af forsvarerne, der således på en gang trængtes fra begge sider.

Drevet af fortvivlelse og opmuntret ved deres ubetvingelige anførers eksempel kæmpede imidlertid de af borgens stridsmænd, der endnu var tilbage, med den største tapperhed, og da de var godt bevæbnet, lykkedes det dem mere end en gang, skønt de var meget underlegne i tal, at drive angriberne tilbage. Siddende på en hest foran en af tempelherrens saracenske slaver var Rebecca midt i den lille skare, og trods tummelen og forvirringen i den blodige kamp vågede Bois-

Guilbert omhyggeligt over hendes sikkerhed. Gentagne gange var han ved hendes side, og mens han forsømte sit eget forsvar, holdt han sit trekantede, stålbelagte skjold op for hende, men øjeblikket efter fo'r han bort fra hende, opløftede sit krigsråb, sprængte frem og jog den forreste af angriberne til jorden, hvor på han atter i et nu befandt sig ved hendes hests hoved.

Athelstane, der, som læseren ved, var dorsk, men ikke fej, fik øje på den kvindelige skikkelse, som tempelherren så omhyggeligt skærmede, og tvivlede ikke om, at det var Rowena, som ridderen bortførte, trods al den modstand, der kunne ydes.

"Ved Sankt Edwards sjæl," sagde han, "jeg vil befri hende fra den hovmodige ridder, og han skal dø for min hånd."

"Betænk, hvad I gør," sagde Wamba, "den, der trækker snøren for tidligt i land, fanger frøer i stedet for fisk – ved min narrebrik, den kvinde dér er ikke lady Rowena – se blot hendes lange, sorte lokker! – Ja, hvis I ikke vil skelne sort fra hvidt, kan I gerne føre an, men jeg følger ikke med – jeg lader ikke mine knokler slå i stykker, hvis jeg ikke ved for hvem. Og I har tilmed ingen rustning. Betænk Jer vel, en silkehue har endnu aldrig skærmet imod stålod. Nå, hvis stivnakken absolut vil i vandet, må han drukne. *Deus vobiscum*, højstædle Athelstane!" Og med disse ord slap han det tag, han hidtil havde haft i angelsakserens kjortel.

At snappe en kølle op fra stenbroen, hvor den lå ved siden af en mand, der lige nys havde sluppet den i døden – at styrte løs på tempelherrens skare og at lade djærve slag regne ned til højre og venstre, at strække en stridsmand til jorden ved hvert slag, var kun et øjebliks værk for den kæmpestærke Athelstane, der nu var ægget til usædvanligt raseri. Snart befandt han sig

kun nogle få meter fra Bois-Guilbert, som han med sin kraftigste røst æskede til kamp.

"Vend om, falske tempelherre! Slip hende, som du er uværdig til at røre ned – vend om, du lem af en bande mordlystne og hyklerske røvere!"

"Hund!" sagde tempelherren tænderskærende, "jeg skal lære dig at spotte Zions tempels hellige orden!"

Med disse ord drejede han sin hest halvt om, lod den gøre et kort spring hen imod angelsakseren, og idet han løftede sig op i sadlen for at kunne lade slaget falde med så meget desto større vægt, rettede han et frygteligt hug imod Athelstanes hoved.

Med sandhed havde narren sagt, at en silkehue ikke kan skærme imod en stålod. Så skarpt var tempelherrens våben, at det sønderskar, som om det havde været en pilevånd, det seje og snoede håndtag på den kølle, som den ulykkelige angelsakser løftede for at afparere slaget, og idet det ramte hans hoved, strakte det ham til jorden.

"Ha! *Beauséant*!" råbte Bois-Guilbert, "sådan skal det gå hver den, der taler ilde om tempelherrerne!"

Idet han benyttede sig af den forvirring, der opstod ved Athelstanes fald, og med et højt råb: "De, der vil frelse sig, følger mig!" sprængte han over vindebroen og splittede de bueskytter, der ville standse ham. Han fulgtes af sine saracenere og fem eller seks svende, der havde sat sig til hest. Tempelherrens tilbagetog var udsat for ikke ringe fare, fordi der blev sendt en uendelighed af pile efter ham, men ikke desto mindre galopperede han om til udenværket, som han antog, at de Bracy måske efter den tidligere lagte plan var i besiddelse af.

"De Bracy! De Bracy!" råbte han, "er du der?"

"Ja, jeg er her," svarede de Bracy, "men jeg er fange."

"Kan jeg befri dig?" råbte Bois-Guilbert.

"Nej," svarede de Bracy, "jeg har overgivet mig på nåde og unåde, jeg er fange på æresord. Frels dig selv. – Der er falke løs – læg havet mellem dig og England. Jeg tør ikke sige mere."

"Nuvel," svarede tempelherren, "hvis du vil tøve her, så husk på, jeg har indfriet mit ord og mit håndslag. Lad falkene være, hvor de vil, jeg tænker, at præceptoriet Templestowes mure vil være beskyttelse nok, og derhen vil jeg drage som hejren til sin rede."

Efter at have sagt dette galopperede han bort med sine følgesvende.

De folk i borgen, der ikke var kommet til hest, fortsatte, da tempelherren var redet bort, endnu at kæmpe rasende med belejrerne, mere dog fordi de tvivlede om at få pardon, end fordi de nærede noget håb om frelse. Ilden bredte sig hastigt til alle dele af borgen, og Ulrica, der først havde antændt den, kom nu til syne på et lille tårn som en af oldtidens furier, idet hun med skingrende røst sang en krigssang af den slags, som i fordums tid af de hedenske angelsakseres skjalde blev kvædet på valpladsen. Hendes lange, løste grå lokker flagrede bagud fra det blottede hoved. Den tilfredsstillede hævntørsts berusende fryd kæmpede i hendes øjne med vanviddets ild, og hun svingede den håndten, hun holdt i hånden, som om hun havde været en af parcerne, der spinder og klipper menneskelivets tråd. Traditionen har bevaret nogle strofer af det barbariske kvad, hun med vild og lidenskabelig tone sang midt under dette optrin af mord og brand:

Hvæsser stålet,
Sønner af dragen hvid!
Tænd nu faklen,
Datter af Hengist!
Ej blinker stålet nu for gæstebud,
Hårdt er det, bredt og skarpt i odden;
Til brudekammer faklen ej lyser,
Den dunster af svovl og gnistrer blålig.
Hvæsser stålet, ravnen skriger!
Tænder faklen, Zernebock hyler!
Hvæsser stålet, sønner af dragen!
Tænd nu faklen, datter af Hengist!

Sort skyen hænger over thanens borg,
På dens bryst sidder ørnen skrigende.
Skrig ej, du grå rytter på sorte sky,
Beredt er dit måltid!
Valhallas møer spejde vidt,
Hengists slægt vil sende dem gæster.
Ryst Eders sorte lokker, Valhals møer,
Slå harpen lydt i fryd!
Stolte skridt gange mod jeres hal,
Hjelmklædte hoveder.

Mørk sidder aftenen på thanens borg,
Trindtom samle sig sorte skyer;
Snart vorde røde de som den tapres blod,
Skovenes fjende mod dem skal ryste
Sin røde kam.
Han, paladsers lysende fortærer,
Svinge gør han sit blussende banner,
Rødt, bredt og sortbræmmet,
Over de tapres kamp;
Hans fryd er sværdegny og brudte skjolde,
Grådig han slikker blodet varmt,
Som risler fra såret.

Alle må dø!
Sværd kløver hjelmen;
Den stærke rustning brister for lansens stød;
Ild fortærer fyrsternes bolig,
Vædderen knuser de tykke mure.
Alle må dø!
Borte er Hengists slægt –
Horsas navn er ej mere.
Gys ej tilbage, sønner af sværdet!
Lad Eders od drikke blod som vin.
Svælg i manddrabets glade gæstebud,
Blussende haller lyse for Eder!
Stærkt være sværdet, mens varmt er blodet,
Spar ingen, hverken af frygt eller medynk,
Kort kun er hævnens søde time;
Dø vil hadet, stærkt som det synes,
Selv jeg må dø.

De højt opblussende flammer havde nu besejret enhver hindring og slog op imod himlen som en eneste vældig, brændende bavne, der sås viden om i den tilstødende egn. Tårn efter tårn faldt bragende sammen med højt flammende tage og spær, og de kæmpende blev drevet bort fra borggården. De overvundne, af hvilke kun ganske få var tilbage, spredte sig og slap ind i den nærliggende skov.

Sejrherrerne samlede sig i store flokke og stirrede med forundring, blandet med frygt, på flammerne, i hvis skær deres rækker og våben blinkede med rødlig glans. Angelsakserinden Ulricas vanvittige skikkelse var længe synlig på det høje stade, hun havde valgt, og hvor hun slog vildt jublende om sig med armene, som om hun var herskerinde over den brand, hun havde fremkaldt. Til sidst styrtede hele tårnet sammen med et forfærdeligt brag, og hun omkom i de luer, der havde fortæret hendes tyran. Rædslen bragte for en stund stridsmændene, der havde været vidner til det, til at forstumme, og i flere minutter rørte de ikke en finger undtagen for at gøre korsets tegn. Da hørtes Locksleys stemme:

"Lad jeres fryderåb høre, gæve bønder! – Tyrannernes hule er ikke mere! Lad hver bringe sit bytte til vort mødested ved dommertræet i Harthillwalk, for der vil vi ved daggry dele det ligeligt mellem vore egne mænd og vore brave forbundne i denne store hævndåd."

32

Tro mig, hvert samfund have må sin orden:
Vedtægter byen har som staten love;
den vilde røver, der i skoven flakker,
har dog en følelse, en gnist af retfærd.
For siden Adam bar sit grønne blad,
ej mand med mand af egen lyst forliges,
men love drager båndet mellem dem.

– Gammelt skuespil.

Det første dagslys faldt på skovsletterne i egeskoven. De grønne grene blinkede med alle deres dugperler. Hinden førte sin kalv fra bregnekrattet ud på de mere åbne veje i skoven, og ingen jægersmand var der til at oplure den statelige hjort, når den gik i spidsen for den takkede flok.

De fredløse var alle forsamlet om dommertræet i Harthillwalk, hvor de havde tilbragt natten med at forfriske sig efter belejringens anstrengelser, nogle med vin, andre med søvn, mange også med at høre og fortælle dagens begivenheder og beregne værdien af de dynger af bytte, som deres held havde stillet til deres høvdings rådighed.

Byttet var visselig meget stort, for selv om meget var brændt, var der blevet bjerget en mængde sølvtøj, rige rustninger og prægtige klædningsstykker af de uforfærdede fredløse, der ikke lod sig afskrække af nogen fare, når de havde udsigt til sådanne belønninger. Men så strenge var deres samfunds love, at ingen

vovede at tilegne sig nogen del af byttet, der blev samlet i en fælles masse for at være til anførerens rådighed.

Mødestedet var en gammel eg, dog ikke den samme, til hvilken Locksley havde ført Gurth og Wamba på et tidligere tidspunkt i fortællingen, men en, der dannede midtpunktet i et amfiteatralsk skovparti omtrent en halv fjerdingvej fra den ødelagte borg Torquilstone. Her indtog Locksley sit sæde – en trone af græstørv, rejst under den vældige egs sammenslyngede grene – og hans mænd, skovens kække jægere, var samlet om ham. Han anviste den sorte ridder en plads på sin højre og Cedric en plads på sin venstre side.

"Forlad mig den frihed, jeg tager mig, ædle riddere," sagde han, "men her ude i skoven er jeg konge. Den er mit kongerige, og disse mine vilde undersåtter vil kun lidet ænse min magt, hvis jeg her på mit eget område veg pladsen for nogen dødelig. Nå, gode mænd, hvem har set vor præst? Hvor er vor munk? En messe begynder mellem kristne mænd bedst en travl dag."

Ingen havde set klerken fra Copmanhurst.

"Gud forbyde, at han skulle være kommet noget til," sagde de fredløses høvding. "Jeg håber, at den gemytlige præst blot er blevet en kende for længe ved vinkruset. Hvem har set ham, efter at borgen var taget?"

"Jeg så, at han havde travlt ved døren til en kælder," sagde mølleren, "og svor ved alle helgene i almanakken, at han ville smage, hvordan Front-de-Boeufs gascognevin smagte."

"Gid alle helgener, så mange som der er af dem," sagde høvdingen, "forbyde, at han har kigget for dybt i vinfadene og er omkommet ved borgens fald! Afsted, møller! – Tag folk nok med dig, afsøg det sted, hvor du sidst så ham – kast vand fra

graven på de rygende ruiner – jeg vil lade dem rydde sten for sten, hellere end jeg vil miste min klosterbroder."

Det store antal, der ilede afsted for at opfylde denne pligt, trods det at en fordeling af byttet, der havde betydning for dem alle, skulle finde sted, viste, hvor magtpåliggende den gejstlige faders sikkerhed var hele banden.

"Lad os imidlertid besørge vor forretning," sagde Locksley, "for når denne kække dåd rygtes, vil de Bracys, Malvoisins og andre af Front-de-Boeufs forbundnes skarer sætte sig i bevægelse imod os, og det er bedst for vor sikkerhed, at vi trækker os tilbage fra denne egn. Ædle Cedric," sagde han og vendte sig om til angelsakseren, "byttet her er delt i to dele. Vælg du først den del, som synes dig bedst, for med den at belønne dine folk, som tog del i vor kamp."

"Gode jæger," sagde Cedric, "mit hjerte er kuet af sorg. Den ædle Athelstane af Coningsburgh er ikke mere – det sidste skud af den hellige Bekenders stamme. Med ham er forhåbninger tilintetgjort, som aldrig kan vende tilbage. En gnist er slukket med hans blod, som intet menneskeligt åndepust atter kan tænde. Mine folk på de få nær, som nu er hos mig, venter på mit komme for at føre hans jordiske levninger til deres sidste hvilested. Lady Rowena længes efter at vende tilbage til Rotherwood og må eskorteres af en tilstrækkelig styrke. Jeg ville derfor allerede tidligere have forladt dette sted, men jeg ventede – ikke for at dele byttet, for så sandt hjælpe mig Gud og St. Withold! Hverken jeg eller nogen af mine vil røre det ringeste af det – jeg ventede kun for at bringe dig og dine gæve skytter en tak for det liv og den ære, I har frelst."

"Nej," sagde de fredløses høvedsmand, "Vi gjorde kun i det højeste det halve arbejde. Tag af byttet, hvad der kan lønne Jeres naboer og mænd."

"Jeg er rig nok til at belønne dem af mit eget gods," svarede Cedric.

"Og nogle," sagde Wamba, "har været kloge nok til at belønne sig selv. De drager ikke så helt tomhændet her fra. Vi går ikke alle med narredragt."

"Lad dem kun det," sagde Locksley, "vore love er ikke bindende for andre end os selv."

"Men du, min stakkels nar," sagde Cedric, idet han vendte sig om og omfavnede narren, "hvordan skal jeg lønne dig, som ikke var bange for at give dit legeme hen til lænker og død i stedet for mig? Da alle svigtede mig, var den stakkels nar mig tro."

Der var tårer i den barske thans øjne, da han sagde dette – et tegn på sindsbevægelse, som end ikke Athelstanes død havde fremkaldt, men der var i hans nars halvt instinktmæssige hengivenhed noget, der rørte hans hjerte dybere end selve sorgen.

"Nej," sagde narren, idet han rev sig løs fra sin herres favntag, "hvis I betaler min tjeneste med vandet fra Jeres øjne, må narren græde med for selskabs skyld, og hvad bliver der så af hans kald? Men hvis I vil gøre mig en villighed, onkel, så beder jeg Jer at tilgive min legekammerat Gurth, der stjal en uge fra Jeres tjeneste for at ofre den for Jeres søn."

"Tilgive ham!" udbrød Cedric, "jeg vil både tilgive og lønne ham. Knæl ned, Gurth."

Svinehyrden lå øjeblikkelig for sin herres fødder. "*Theow* og *esne* Note 4) er du ikke længere," sagde Cedric, idet han berørte

ham med en stav, "*Folkfree* og *sacless* Note 5) er du i byen og uden for byen, i skoven som på marken. Et bol giver jeg dig på mit gods Walburgham, fra mig og mine til dig og dine i evig arv og eje og Guds forbandelse komme over hans hoved, der siger noget imod det."

Da Gurth således ikke længere var en livegen, men en fri mand og grundejer, sprang han op og sprang to gange op fra jorden næsten lige så højt, som han selv var.

"En smed og en fil," råbte han, "til at tage halsbåndet bort fra en fri mands hals. Ædle herre! Fordoblet er min styrke ved Jeres gave, og dobbelt vil jeg kæmpe for Jer. Der er en fri ånd i mit bryst – en forvandlet mand er jeg for mig selv og for alle omkring mig. – Fangan!" blev han ved, for da den tro hund så sin herre så henrykt, begyndte den at springe op ad ham for at udtrykke sin sympati, "kender du endnu din herre?"

"Ja," sagde Wamba, "Fangan og jeg kender dig endnu, Gurth, skønt vi nødvendigvis må blive ved vort halsbånd. Det er kun dig, der rimeligvis vil glemme både os og dig selv."

"Jeg vil visselig snarere glemme mig selv, end jeg glemmer dig, trofaste kammerat," sagde Gurth "og var frihed passende for dig, Wamba, ville herren ikke lade dig savne den."

"Tro endelig ikke, at jeg misunder dig, broder Gurth," sagde Wamba "den livegne sidder ved bålet i hallen, når den frie mand må ud på valpladsen. Og hvad siger Oldhelm af Malmsbury – hellere en nar ved et gæstebud end en klog mand i kamp."

Der hørtes nu hestetrampen, og lady Rowena kom til syne, omgivet af flere ryttere og en meget stærkere skare fodfolk, der gladeligt svingede deres spyd og slog deres hellebarder imod hinanden af glæde over hendes befrielse. Hun selv, rigt klædt og

siddende på en mørk, kastanjebrun ganger, havde genvundet hele sin værdige holdning, og kun en usædvanlig bleghed tydede på de lidelser, hun havde gennemgået. Hendes smukke åsyn var vel vemodigt, men der var dog i det et udtryk af nyt håb for fremtiden så vel som af inderlig taknemmelighed for den opnåede befrielse. Hun vidste, at Ivanhoe var reddet, og hun vidste, at Athelstane var død. Den første vished opfyldte hende med den oprigtigste glæde, og hvis hun end ikke lige frem glædede sig over Athelstanes død, så var det dog tilgiveligt, om hun til fulde følte fordelen ved, at hun nu var fri for ubehageligheder i det eneste spørgsmål, hvor om hun og hendes formynder Cedric nogen sinde havde været uenige.

Da Rowena styrede sin ganger hen imod Locksleys plads, rejste denne gæve fribonde og alle hans mænd sig lige som i henhold til en fælles høflighedsindskydelse for at modtage hende. Blodet steg op i hendes kinder, da hun vinkede venligt med hånden, bøjede sig så dybt, at hendes skønne, løse lokker for et øjeblik blandede sig med hestens flagrende manke, og i få, men passende ord tolkede sin erkendtlighed og tak til Locksley og sine andre befriere.

"Gud velsigne Jer, tapre mænd," sluttede hun, "Gud og vor frue velsigne Jer og lønne Jer, fordi I modigt har sat Jeres liv på spil for de undertryktes skyld. Skulle nogen af Jer hungre, så husk på, at Rowena har føde – skulle I tørste, så har hun mangt et fad vin og godt øl – og hvis normannerne jager Jer fra disse skove, så har Rowena selv skove, hvor hendes tapre befriere kan strejfe frit om, og aldrig nogen foged skal spørge, hvis pil der har fældet dyret."

"Tak, ædle dame," sagde Locksley, "tak for mine venner og mig selv. Men det at have frelst Jer bærer løn nok i sig. Vi, som strejfer om i den grønne skov, gør os skyldige i mangen en vild gerning, og lady Rowenas befrielse kan tages som en bod for dem."

Atter bøjede Rowena sig fra sin ganger og vendte da om for at ride bort. Men da hun tøvede et øjeblik, mens Cedric, som skulle følge med hende, ligeledes tog afsked, befandt hun sig uventet tæt ved fangen de Bracy. Han stod under et træ i dybe tanker, med armene korslagte over brystet, og Rowena håbede, at hun kunne komme ubemærket forbi ham. Han så imidlertid op, og da han blev opmærksom på hende, bredte der sig en dyb skamrødme over hans smukke ansigt. Et øjeblik stod han tvivlrådig. Så trådte han frem, greb hendes ganger i tøjlen og bøjede sit knæ for hende.

"Vil lady Rowena værdige sig med at kaste et blik på en fanget ridder – på en vanæret kriger?"

"Hr. ridder," svarede Rowena, "ved foretagender som Jeres ligger den sande skam ikke i, at de mislykkes, men i, at de lykkes."

"Sejren, ædle dame, bør mildne hjertet," svarede de Bracy, "lad mig kun vide, at lady Rowena tilgiver den vold, som skyldtes ulykkelig lidenskab, og hun skal snart erfare, at de Bracy forstår at tjene hende på ædlere vis."

"Jeg tilgiver Jer, hr. ridder," sagde Rowena, "som kristen."

"Det vil sige," sagde Wamba, "at hun slet ikke tilgiver ham."

"Men jeg kan aldrig tilgive den ulykke og elendighed, som Jeres afsindige færd har voldt," blev Rowena ved.

"Slip denne dames tøjle," sagde Cedric, som nu kom til. "Ved den lyse sol, der skinner over os, var det ikke en skam, så naglede jeg dig til jorden med mit kastespyd – men vær forvisset om, Maurice de Bracy, du skal komme til at bøde for den del, du har taget i denne udåd."

"Den truer sikkert, der truer en fange," sagde de Bracy, "men hvornår har en angelsakser vel kendt til høviske sæder?"

Idet han derpå trådte to skridt tilbage, lod han damen ride forbi.

Inden de drog bort, udtalte Cedric sin særlige taknemmelighed til den sorte ridder og bad ham indstændigt at følge med ham til Rotherwood.

"Jeg ved," sagde han, "at vandrende riddere holder mest af at bære deres lykke på lansespidsen og ikke bekymre sig om gods eller jord, men krigen er en lunefuld frue, og et hjem kan stundom være attråværdigt selv for en ridder, hvis håndtering det er at flakke om. Du har vundet dig et i Rotherwoods haller, ædle ridder. Cedric har rigdom nok til at bøde på lykkens forurettelser, og alt, hvad han har, er hans befriers. Kom derfor til Rotherwood, ikke som en gæst, men som en søn eller broder."

"Cedric har allerede gjort mig rig," sagde ridderen, "han har lært mig at skatte værdien af angelsaksisk tapperhed. Til Rotherwood vil jeg komme, brave angelsakser, og det snart, men for øjeblikket holder anliggender af stor betydning mig borte fra Jeres haller. Måske, når jeg kommer derhen, vil jeg bede om en sådan gave, at selv Jeres gavmildhed vil blive sat på en alvorlig prøve ved det."

"Den er tilstået, før Jeres ord er udtalt," sagde Cedric, idet han slog sin hånd i den sorte ridders behandskede højre – "den er allerede tilstået, om den så gjaldt min halve formue."

"Sæt ikke så letsindigt Jeres løfte i pant," sagde ridderen med hængelåsen i sit skjold, "dog vil jeg håbe, at jeg vil få den gave, jeg vil bede om. Indtil da farvel."

"Jeg vil kun sige," tilføjede angelsakseren, "at så længe den ædle Athelstanes begravelse står på, vil jeg bo i Coningsburghs borghaller. De vil stå åbne for alle, der lyster at tage del i sørgefesten og – jeg taler i den ædle Ediths, den faldne fyrstes moders, navn – de vil aldrig være lukket for ham, der stræbte så tappert, skønt uden held, for at frelse Athelstane fra normanniske rænker og normanniske sværd."

"Ja, ja," sagde Wamba, der igen havde begyndt sin tjeneste hos sin herre, "prægtigt gæstebud vil der blive – skade, at den ædle Athelstane ikke kan være gæst ved sin egen jordefærd. Men han," fortsatte narren og opløftede alvorligt sine øjne, "nyder nu sit måltid i Paradis og lader uden tvivl beværtningen vederfares retfærdighed."

"Stille, lad os nu komme afsted," sagde Cedric, hvis vrede over denne ubetimelige spøg holdtes i tømme ved erindringen om de tjenester, Wamba nys havde vist ham. Rowena vinkede med anstand et farvel til ridderen af hængelåsen – angelsakseren bad Gud være med ham, og derefter red de bort gennem en bred lysning i skoven.

Næppe var de borte, før et optog pludselig kom til syne under skovens grønne grene, bevægede sig langsomt hen over skovamfiteatret og drog bort i samme retning som Rowena og hendes ledsagere. I forventning om den rige gave eller

"sjæleskat", som Cedric havde lovet, fulgte præsterne fra et nærliggende kloster med den båre, hvorpå Athelstanes lig lå, og sang hymner, mens det i langsom sørgegang blev båret på hans vasallers skuldre til hans borg Coningsburgh for at nedlægges i samme gravhvælving som Hengist, fra hvem den afdøde udledte sin herkomst. Mange af hans vasaller havde forsamlet sig ved efterretningen om hans død og fulgte båren med i al fald alle ydre tegn på sorg og kummer. Atter rejste de fredløse sig og ydede døden den samme simple og frivillige hyldest, som de nys havde ydet skønheden – præsternes langsomme sang og tunge skridt vakte hos dem mindet om dem af deres kammerater, der var faldet i gårsdagens kamp. Men sådanne minder dvæler ikke længe hos dem, der lever et liv, rigt på farer og dristige foretagender, og før dødssangens toner var døde hen i vinden, havde de fredløse atter travlt med fordelingen af deres bytte.

"Tapre ridder," sagde Locksley til den sorte ridder, "uden hvis kække mod og kraftige arm vort foretagende helt måtte være glippet, jeg beder Jer at tage af denne hob bytte, hvad der bedst behager Jer og kan minde Jer om dette mit dommertræ."

"Jeg modtager tilbuddet," sagde ridderen, "lige så ærlig, som det er gjort, og jeg beder om tilladelse til at gøre med ridder Maurice de Bracy, hvad jeg selv synes."

"Han er allerede din," sagde Locksley, "og vel er det for ham. Ellers ville tyrannen have dinglet i den højeste gren på dette egetræ med så mange af hans friknægte, som vi kunne samle, hængende så tæt som agern omkring ham. Men han er din fange, og han er sikker, om han så havde dræbt min fader."

"De Bracy," sagde ridderen, "du er fri – gå. Den, hvis fange du er, forsmår at tage en lav hævn for, hvad der hører fortiden til. Men tag dig i fremtiden i agt, for at der ikke skal ske dig noget værre. Maurice de Bracy, jeg siger, *tag dig i agt*."

De Bracy bukkede dybt og i tavshed og ville til at begive sig bort, da de fredløse pludselig begyndte at overøse ham med forbandelser og hånsord. Den stolte ridder standsede øjeblikkelig, vendte sig om, lagde sine arme over kors på brystet, rettede sig op i sin fulde højde og udbrød:

"Stille, hylende køtere, der nu skrige op, som I ikke vovede, da hjorten kunne bruge sine horn. De Bracy foragter jeres hån, som han vil forsmå jeres bifald. Afsted til jeres krat og huler, I fredløse røvere, og vær stille, når der blot tales om noget, som hører til ridderskabet og adelen, i en mils afstand fra jeres rævegrave."

Denne utimelige trods kunne let have skaffet de Bracy en salve af pile, hvis ikke de fredløses høvding i hast og på en måde, der krævede lydighed, havde lagt sig imellem. Imidlertid tog ridderen en hest ved tøjlen, for flere heste, der var blevet taget i Front-de-Boeufs stalde, stod opsadlet rundt om og udgjorde en værdifuld del af byttet. Han svang sig i sadlen og galopperede afsted gennem skoven.

Da den tummel, som denne tildragelse havde fremkaldt, noget havde lagt sig, tog høvdingen fra sin hals det rigt udstyrede horn med tilhørende bælte, som han nylig havde vundet ved bueskydningen i nærheden af Ashby.

"Ædle ridder," sagde han til den sorte ridder, "hvis I ikke forsmår gunstigt at modtage et horn, som en engelsk bonde engang har båret, vil jeg bede Jer at bevare dette til erindring

om Jeres tapre færd – og hvis I har noget at gøre og, som det ofte hænder en tapper ridder, tilfældigvis skulle være stedt i vånde i nogen skov mellem Trent og Tees, så blæs tre stød i hornet sådan: *Wa – sa – hoa!* Så kan det vel hænde, at I vil finde hjælpere og redningsmænd."

Han satte derefter hornet for munden og blæste atter og atter det omtalte signal, ind til ridderen havde lært det.

"Tak for gaven, gæve bonde," sagde ridderen, "og bedre hjælp end din og dine skytters vil jeg aldrig søge, hvis jeg så var i den yderste vånde."

Derpå blæste han signalet, så det rungede gennem skoven.

"Godt og tydeligt blæst," sagde høvdingen, "gid jeg må rammes af en ulykke, hvis du ikke forstår dig lige så godt på jagt som på krig – du har været vant til at fælde dyr i dine dage, tør jeg nok sige. Kammerater, mærk jer dette signal – det er ridderen af hængelåsen, som kalder, når det lyder, og den, som hører det og ikke iler til for at hjælpe ham i hans nød, ham skal jeg lade piske ud af vor bande med hans egen buestreng."

"Længe leve vor høvedsmand!" råbte skytterne, "og længe leve den sorte ridder af hængelåsen. Gid han snart må få brug for vor tjeneste for at se, hvor villigt den skal blive ydet."

Locksley gav sig nu til fordelingen af byttet, som han udførte med den priseligste upartiskhed. En tiendedel af det hele blev lagt til side til kirken og fromme formål, derefter blev en del henlagt til et slags fælles fond, en del henlagt til enkerne og børnene efter de faldne eller til at købe sjælemesser for dem, som ikke havde efterladt nogen familie. Resten deltes mellem de fredløse efter deres rang og dygtighed, og i alle forefaldende tvivlsmål blev høvedsmandens dom afsagt med stor snildhed og

modtaget med ubetinget lydighed. Den sorte ridder var ikke så lidt overrasket ved at se, at mænd, der levede i en lovløs tilstand, ikke desto mindre indbyrdes styredes på en så lovbundet og retfærdig måde, og alt, hvad han så, bestyrkede hans mening om deres anførers retfærdighed og skarpe dømmekraft.

Da hver havde taget sin del af byttet, og mens skatmesteren, ledsaget af fire kraftige skytter, førte den del, som tilhørte det fælles fond, til et eller andet sikkert skjulested, lå den del, der tilfaldt kirken, endnu urørt.

"Jeg vil ønske," sagde anføreren, "at vi kan få tidender om vor lystige kapellan – han plejer aldrig at være borte, når der skal læses velsignelse over maden eller byttet skal deles og det er hans pligt at tage vare på denne tiende af vort heldige foretagende. Det er en bestilling, som måske nok har hjulpet til at dække nogle af de brud på klosterreglerne, som han har gjort sig skyldig i. Også har jeg et lille stykke her fra som fange en hellig broder af ham, og jeg vil gerne have munkens hjælp til at behandle ham på rette måde. Jeg er meget bange for, at det er gået vor tapre præst ilde."

"Det skal visselig bedrøve mig, hvis det er så," sagde ridderen af hængelåsen, "for jeg er i hans gæld for en lystig nats gæstfrihed i hans celle. Lad os gå hen til borgens ruiner – det kan være, at vi der kan høre noget om ham."

Mens de talte sådan, forkyndte et højt råb fra skytterne, at han, hvis skæbne de var ængstelige for, nærmede sig, hvilket de erfarede af selve munkens stentorrøst, længe før de så hans kraftige skikkelse.

"Gør plads, lystige svende," råbte han, "plads for jeres skriftefader og hans fange! Råb endnu engang velkommen. Jeg kommer, ædle høvedsmand, som en ørn med mit bytte i mine klør."

Og idet han under alle omståendes latter banede sig vej gennem kredsen, skred han frem i majestætisk triumf med sin vældige hellebard i den ene hånd og i den anden en grime, hvis ene ende var slået om halsen på den ulykkelige Isak fra York, der, bøjet af sorg og angst, blev slæbt afsted af den sejrrige præst, som råbte højt:

"Hvor er Allan-a-Dale, at han kan besynge mig i en ballade, eller om det så blot var et lille kvad? Ved Sankt Hermangild, den klimprende rimsmed er altid borte, når der er et passende emne til at forherlige tapperheden."

"Min gode munk," sagde høvedsmanden, "du har været ved en fugtig messe i dag, så tidligt på morgenstunden som det er. I St. Nicolais navn, hvem er det, du der har fået fat på?"

"En fange ved mit sværd og ved min lanse, ædle høvedsmand," svarede klerken fra Copmanhurst, "ved min bue og min hellebard, skulle jeg vel snarere sige, og dog har jeg i kraft af min præstelige viden udfriet ham af et værre fangenskab. Tal, jøde – har jeg ikke befriet dig fra Satanas – har jeg ikke lært dig dit *Credo*, dit *Pater* og dit *Ave Maria*? Tilbragte jeg ikke hele natten med at drikke dig til og med at udlægge mysterier?"

"For Guds skyld!" Udbrød den stakkels jøde, "vil ingen befri mig fra denne gale – jeg mener denne hellige mands hænder?"

"Hvad er det, jøde" sagde munken med en truende mine, "tilbagekalder du, jøde? Betænk vel, hvis du falder tilbage til din

vantro, at skønt du ikke er så blød som en pattegris – Gud give, jeg havde en til at stille min sult på – så er du dog ikke for sej til at steges! Vær skikkelig, Isak, og gentag ordene efter mig: *Ave Maria*! – –"

"Nej, vi vil ingen gudsbespottelse have, gale præst," sagde Locksley, "lad os hellere høre, hvor du fandt din fange?"

"Ved Sankt Dunstan," sagde munken, "jeg fandt ham, hvor jeg søgte efter bedre varer. Jeg gik ned i kælderen for at se, hvad der kunne reddes der, for skønt et bæger afbrændt vin med krydderi er en aftendrik for en kejser, synes det mig dog at være ødselhed at lade så mange gode drikkevarer blive brændt af på en gang. Jeg fik fat i et lille fad sekt og ville lige til at kalde efter hjælp fra en af disse dovne karle, som man altid skal søge efter, når der skal gøres en god gerning, da jeg fik øje på en svær dør. Aha! tænkte jeg, her er de allermest udsøgte drikkevarer i denne hemmelige kælder, og kældermesteren, den gavtyv, har ladet nøglen sidde i døren, da han er blevet forstyrret i sit kald. Derfor gik jeg derind, men fandt intet andet end et oplag af rustne lænker og denne hund af en jøde, der straks overgav sig på nåde og unåde som min fange. Jeg vederkvægede mig bare efter kampens anstrengelse med den vantro ved et eneste skummende bæger sekt og ville netop til at trække min fange ud, da et ydertårn – den onde annamme dem, der ikke byggede det stærkere – med det ene brag efter det andet som torden og lynild kom brasende ned og spærrede gangen. Bulderet af det ene faldende tårn fulgte efter det andet – jeg opgav håbet om at slippe derfra med livet, og da jeg syntes, det var en skam for en mand af min stand at gå ud af denne verden i selskab med en jøde, løftede jeg min hellebard for at slå hjerneskallen i stykker

på ham, men jeg fattede medynk med hans grå hår og skønnede, at det var bedre at lægge hellebarden ned og gribe til mine åndelige våben for at omvende ham. Og i sandhed, ved den hellige Dunstans velsignelse, sæden er blevet sået i god jord, men ved at tale med ham om mysterier hele natten og på en måde faste (for de få slurke sekt, jeg skærpede min forstand med, var ikke værd at tale om) er jeg, tror jeg, næsten blevet ør i hovedet. Jeg var helt udmattet. Gilbert og Widbald ved, i hvilken tilstand de fandt mig, helt ødelagt og udmattet."

"Det kan vi bevidne," sagde Gilbert, "for da vi havde ryddet murgruset bort og ved St. Dunstans hjælp var kommet ned på trappen til fangehullerne, fandt vi det lille fad sekt halvt tomt, jøden halvt død og munken mere end halvt – udmattet, som han kalder det."

"I lyver, slyngler!" tog den fornærmede ordensbroder til genmæle, "det var jer og jeres fyldebøtter af kammerater, der drak sekten og kaldte det jeres morgendrik. Jeg vil være en hedning, hvis jeg ikke gemte den til høvedsmandens egen hals. Men hvad gør det til sagen? Jøden er omvendt og forstår alt, hvad jeg har fortalt ham – næsten, om ikke ganske, lige så godt som jeg selv."

"Jøde," sagde høvedsmanden, "er det sandt? Har du frasagt dig din vantro?"

"Så sandt jeg håber at finde nåde for Jeres øjne," sagde jøden, "forstår jeg ikke et ord af, hvad den ærværdige prælat har sagt til mig i hele denne gruelige nat. Ak! Jeg var så betaget af smerte og angst og sorg, at hvis så vor hellige fader Abraham var kommet for at prædike for mig, ville han have fundet en døv tilhører i mig."

"Du lyver, jøde, det ved du meget vel," sagde munken "jeg vil blot minde dig om et ord i vor samtale – du lovede at give alt, hvad du ejede, til vor hellige orden."

"Så sandt Herrens forjættelse hjælpe mig, ædle herrer," sagde Isak, endnu mere ængstelig end før, "hvis noget sådant ord er kommet over mine læber. Ak, jeg er en fattig, gammel mand – jeg er bange for, jeg også er barnløs – hav medlidenhed med mig, og lad mig gå."

"Nej," sagde munken, "hvis du tager de løfter tilbage, som du har givet til den hellige kirke, må du gøre bod."

Han løftede sin hellebard og ville have ladet skaftet af den danse lystigt på jødens skuldre, hvis ikke den sorte ridder havde standset slaget og derved vendt den hellige klerks harme imod sig.

"Ved Sankt Thomas af Kent," sagde han, "så sandt jeg er en karl for min hat, skal jeg lære dig, din driver, at passe dig selv trods den jernkasseting, du har på."

"Nej, bliv ikke vred på mig," sagde ridderen "du ved, jeg er din svorne ven og kammerat."

"Det ved jeg ikke noget om," svarede munken, "og jeg siger rent ud, at du er en uforskammet nar."

"Hvad," sagde ridderen, der syntes at finde en fornøjelse i at drille sin fordums vært, "har du glemt, at du for min skyld (for jeg siger ingenting om den fristelse, der lå i kruset og postejen) brød dit løfte om at faste og bede?"

"I sandhed, min ven," sagde munken og knyttede sin vældige næve, "jeg vil give dig et slag med denne her."

"Jeg tager ikke imod sådanne foræringer," sagde ridderen, "jeg er tilfreds med at tage dit næveslag som et lån, og jeg vil

give dig det tilbage med renter så drøje, som nogen sinde din fange der har krævet i sin håndtering."

"Det skal jeg straks probere," sagde munken.

"Halløj," råbte høvedsmanden, "hvad er det, du har for, gale munk? Ypper du klammeri under vort dommertræ?"

"Det er ikke klammeri," sagde ridderen, "det er bare en venskabelig udveksling af artigheder. Slå, om du tør, broder – jeg vil stå for dit slag, om du vil stå for mit."

"Du har fordelen, fordi du har den jernpotte på hovedet," sagde præsten, "men tag dig i agt. Ned skal du komme, om du så var Goliath fra Gath med sin kobberhjelm."

Munken blottede sin svære arm til albuen, og med al sin kraft gav han ridderen et næveslag, der kunne have fældet en okse til jorden. Men hans modstander stod så fast som en klippe. Et højt råb opløftedes af de mænd, der stod omkring dem, for klerkens næveslag var velkendte iblandt dem, og der var få, som ikke enten i spøg eller i alvor havde haft lejlighed til at prøve deres styrke.

"Nu, præst," sagde ridderen, idet han trak sin handske af, "havde jeg skærm på hovedet, så vil jeg ingen have på hånden – stå nu fast som en mand."

"*Genam meam dedi vapulatori* – jeg har givet min kind til den, der slår," sagde præsten, "hvis du kan røre mig af pletten, kammerat, vil jeg give dig de løsepenge, jøden skal betale."

Sådan talte den stærke præst og indtog en trodsig stilling. Men hvem kan modstå sin skæbne? Ridderens næveslag blev givet med sådan kraft og god vilje, at munken tumlede på hovedet om i græsset til stor forbavselse for alle tilskuerne. Men han rejste sig igen, hverken vred eller forknyt.

"Broder," sagde han til ridderen, "du burde have brugt dine kræfter med større varsomhed. Det ville bare været en dårlig messe, jeg havde kunnet synge, hvis du havde knust mit kæbeben, for den piber spiller kun dårligt, der mangler undermunden. Ikke desto mindre, der har du min hånd til venskabeligt vidnesbyrd om, at jeg ikke vil veksle flere næveslag med dig, fordi jeg har tabt ved den tuskhandel. Lad det nu være forbi med alt uvenskab, og lad os nu sætte jøden i løsepenge, siden leoparden ikke vil skifte sine pletter, og han vil blive ved at være jøde."

"Præsten," sagde Clement, "er ikke halvt så sikker på jødens omvendelse, siden han fik den lussing."

"Hvad, du slyngel, hvad snakker du om omvendelse? – Er der ingen respekt mere? Er alle herrer og ingen menigmand? – Jeg vil lade dig vide, karl, jeg var noget ør i hovedet, da jeg fik den gode ridders slag, ellers var jeg blevet stående for det. Men hvis du gør mere kvalm over det, så skal du få at se, at jeg kan give lige så fuldt som tage."

"Nu stille, alle mand!" sagde høvedsmanden, "og du, jøde, tænk på dine løsepenge. Det behøver ikke at siges dig, at din race holdes for forbandet i alle kristne samfund, og vær vis på, at vi ikke kan tåle din nærværelse iblandt os. Tænk derfor på et tilbud, mens jeg ser til en fange af anden kaliber."

"Blev der taget mange af Front-de-Boeufs mænd til fange?" spurgte den sorte ridder.

"Ingen af sådan betydning, at de kan sættes til løsepenge," svarede høvedsmanden. "En flok lejesvende var der, som vi straks lod løbe for at søge sig en ny herre – der var gjort nok for hævn og vinding, og hele banden var ikke en søsling værd. Den

fange, jeg taler om, er et bedre bytte. En lystig munk, der var på en ridetur for at besøge sin kæreste, så vidt jeg kan skønne af hans dragt og ridetøj. Der kommer den værdige prælat, så struttende som en påfuglehan."

Og mellem to fredløse førtes vor ven, prior Aymer af Jorvaulx, frem for høvedsmandens skovtrone.

33

– – – Du blomst blandt krigere,
hvor går det Titus Lartius?

Marcius: *Som dommeren, der travlt forkynder*
den ene død, den anden landsforvisning,
frikender hist og skænker her benådning
og truer atter strengt den næste synder.

– Coriolanus.

Den fangne abbeds åsyn og holdning røbede en kuriøs blanding af krænket stolthed, forlorent lapseri og fysisk angst.

"Nå, hvad er det med jer, gode mænd?" sagde han i en tone, hvori alle disse tre stemninger var blandet. "Hvad orden er der blandt jer? Er I tyrkere eller kristne, siden I handler sådan med en kirkens tjener? Ved I, hvad det vil sige, *manus imponere in servos Domini*? I har plyndret mine rejsesække – sønderrevet min korkåbe af sjældne kniplinger, der kunne have gjort fyldest for en kardinal! En anden ville i mit sted have udtalt sit *excommunicado vos*, men jeg er forsonlig, og hvis I lader mine pasgængere føre frem, frigiver mine brødre og giver mig mine rejsesække tilbage, samt skynder jer at udbetale hundrede kroner til messer ved højalteret i Jorvaulx abbedi og lover ikke at fortære noget vildt før næste pinse, så kan det hænde, at I ikke skal høre stort mere om denne gale streg."

"Hellige fader," sagde høvedsmanden for de fredløse, "det bedrøver mig at tænke på, at I har fået sådan behandling af

nogen af mine folk, at den kan give anledning til Jeres faderlige irettesættelse."

"Behandling," gentog præsten, opmuntret ved høvedsmandens milde tone, "det var en behandling, som ikke passede for nogen hund af god race end mindre for en kristen – end mindre for en præst – og aller mindst for prioren for det hellige kloster i Jorvaulx. Her er en vanhellig og fordrukken sanger, kaldet Allan-a-Dale – *nebulo quidam* – som har truet mig med legemlig tugtelse – ja, med selve døden, om jeg ej betaler fire hundrede kroner i løsepenge foruden alle de skatte, han alt har røvet fra mig – guldkæder og ringe af uskatterlig værdi, og foruden hvad der er sønderbrudt og ødelagt af deres plumpe hænder, så som min krydderbøsse og mit sølvpibejern."

"Det er umuligt, at Allan-a-Dale kan have behandlet en mand i Jeres ærværdige stilling sådan," svarede høvedsmanden.

"Det er så sandt som den hellige Nicodemus' evangelium," sagde prioren. "Han svor med mange gyselige nordengelske ord, at han ville klynge mig op i det højeste træ i skoven."

"Gjorde han virkelig det? Så tror jeg, ærværdige fader, at I vil gøre bedst i at opfylde hans begæring, for Allan-a-Dale er den mand, der plejer at stå ved sit ord, når han har givet det."

"I spøger med mig," sagde den bestyrtede prior med en tvungen latter, "og jeg sætter megen pris på en god spøg. Men, ha, ha, ha! når lystigheden har varet hele den lange nat, er det på tide at være alvorlig om morgenen."

"Og jeg er så alvorlig som en skriftefader," svarede den fredløse, "I må betale en klækkelig løsesum, hr. prior, ellers vil Jeres kloster rimeligvis blive nødt til at foretage et nyt valg, for I vil ikke længere beholde Jeres plads."

"Er I kristne," sagde prioren, "og fører sådant sprog til en kirkens tjener?"

"Kristne! Ja, så Marri er vi det, og vi har til med præster mellem os," svarede den fredløse. "Lad vor lystige kapellan træde frem og udlægge for denne ærværdige fader de tekster, der vedrører denne sag."

Halvt drukken, halvt ædru, havde munken trukket en munkekutte over sin grønne jægerdragt, og idet han skrabede de lærdomsbrokker sammen, som han i fordums dage havde lært på remse, sagde han:

"Hellige fader, *Deus faciat salvam benignitatem vestram*. I er velkommen i skoven."

"Hvad er dette for vanhelligt mummespil?" sagde prioren, "min ven, hvis du virkelig er en kirkens mand, var det bedre af dig at vise mig, hvordan jeg skal slippe ud af disse mænds hænder, end at stå der og dukke dig og grine som en nar."

"I sandhed, ærværdige fader," sagde munken, "jeg kender kun en måde, hvorpå du kan slippe bort. Det er Sankt Andreas' dag hos os, vi tager vor tiende."

"Men dog vel ikke af kirken, min gode broder" sagde prioren.

"Af kirke og af lægfolk," sagde munken, "og derfor, hr. prior, *facite vobis amicos de Mammone inequitatis* – gør Jer gode venner med det uretfærdige mammon, for intet andet venskab vil både Jer."

"Jeg holder grumme meget af en munter jægersmand," sagde prioren i en mildere tone, "I må ikke fare for hårdt frem imod mig – jeg forstår mig vel på jægerhåndværket, jeg kan blæse et horn klart og lystigt og råbe et hallo, så det runger gennem egene. Hører I, I må ikke fare for hårdt frem imod mig."

"Giv ham et horn," sagde den fredløse, "vi vil prøve den færdighed, han gør sig til af."

Prior Aymer blæste en melodi. Høvedsmanden rystede på hovedet.

"Hr. prior," sagde han, "du blæser lystigt nok, men derved vil du næppe kunne løskøbe dig. Vi har ikke råd til, som det hedder i mottoet på en god ridders skjold, at give dig fri, fordi du kan blæse os et stykke. Desuden har jeg nu opdaget dig – du er en af de folk, der spolerer de gamle engelske hornmelodier ved nymodens franske snirkler og triller. Prior, denne sidste krusedulle på melodien har lagt halvtreds kroner til dine løsepenge, fordi du spolerer de gamle, gæve jagtsignaler."

"Nå, min gode ven," sagde abbeden ærgerlig, "du er ikke let at gøre tilpas med dine fordringer til jagten. Jeg beder dig at være rimeligere med hensyn til løsepengene. Med et ord – siden jeg nødvendigvis for en gangs skyld skal holde lyset for Djævelen – hvilke løsepenge skal jeg betale for at få lov til at rejse på Watlingvejen uden at have et halvt hundrede mand i ryggen?"

"Var det ikke bedst," sagde bandens næstkommanderende til høvedsmanden, "at vi lod prioren bestemme jødens løsepenge og jøden priorens?"

"Du er en forrykt karl," sagde høvedsmanden, "men din plan er god. Halløj, jøde, kom her. Se på denne hellige fader Aymer, prior for det rige abbedi Jorvaulx, og sig os, hvad løsepenge vi skal sætte ham til. Jeg er sikker på, du ved, hvad indtægter hans kloster har."

"Ja, visselig," sagde Isak, "jeg har handlet med de gode fædre og købt hvede og byg og jordens frugter og desuden meget uld. Å, det er et rigt abbedi, og de lever af jordens fedme og drikker

søde vine til, disse gode fædre i Jorvaulx. Ak, når en forskudt stakkel som jeg havde et sådant hjem at gå til og sådanne indtægter om året og om måneden, ville jeg betale meget guld og sølv for at løskøbe mig af mit fangenskab."

"Hund af en jøde!" udbrød prioren, "ingen ved bedre end du selv, du forbandede, at vort hellige Guds hus endnu er i gæld for fuldendelsen af vort kor – –"

"Og for Jeres kælderes forsyning sidste efterår med det tilbørlige forråd af gascognevin," afbrød jøden ham "men det – det er småting."

"Hør den vantro hund," sagde prælaten "han snakker, som om vort hellige samfund skiftede gæld for de vine, vi har ret til at drikke *propter necessitatem et ad frigus dispellendum*. Den omskårne nidding spotter den hellige kirke, og kristne mænd hører på det uden at irettesætte ham!"

"Alt dette hjælper intet," sagde anføreren. "Isak, sig du, hvad han kan betale, uden at vi flår både hud og hår af ham."

"En seks hundrede kroner," sagde Isak, "kan den gode prior vel betale jer, gæve mænd, og endda ikke sidde mindre blødt i sin stol."

"Seks hundrede kroner," sagde anføreren alvorligt, "jeg er tilfreds! Du har talt vel, Isak. Seks hundrede kroner. Det er en dom, hr. prior."

"En dom – en dom!" råbte banden, "Salomon kunne ikke have gjort den bedre."

"Du hører din dom, prior," sagde anføreren.

"I er gale, gode mænd," sagde prioren, "hvor skal jeg skaffe en sådan sum fra, hvis jeg så sælger hostieæsken og lysestagerne på alteret i Jorvaulx, vil jeg næppe kunne rejse det halve og det

vil være nødvendigt, at jeg i dette øjemed selv tager til Jorvaulx. I kan beholde mine to præster i pant."

"Det vil være et dårligt pant," sagde den fredløse, "nej, vi vil beholde dig, prior, og sende dem ind for at hente løsepengene. Du skal ikke komme til at mangle et bæger vin og en skive vildt imens og hvis du holder af jagt, skal du få sådan jagt at se, som du her oppe i norden aldrig før har været vidne til."

"Eller, om Jer så synes," sagde Isak, der gerne ville stå sig godt med de fredløse, "kan jeg sende bud ind til York efter de seks hundrede kroner af disse penge, som jeg har i hænde, hvis så er, at den ærværdige prior her vil give mig en kvittering for dem."

"Han skal give dig, hvad du vil have, Isak," sagde høvedsmanden, "og du skal udbetale løsepengene både for prior Aymer og for dig selv."

"For mig! ak, I gæve herrer," sagde jøden, "jeg er en sønderknust og fattig mand. En betlerstav må være min lod i livet, hvis jeg skal betale Jer halvtreds kroner."

"Prioren skal dømme om den sag," svarede høvedsmanden. "Hvad siger I, fader Aymer – har jøden råd til at betale gode løsepenge?"

"Om *han* har råd til at betale løsepenge?" svarede prioren, "er han ikke Isak fra York, der er rig nok til at løskøbe af fangenskabet de ti Israels stammer, der førtes i trældom til Assyrien? Jeg har selv kun haft Iidt at gøre med ham, men vor kældermester og vor skatmester har handlet meget med ham, og rygtet siger, at hans hus i York er så fuldt af guld og sølv, at det er en spot og skam i et kristent land. Forunderligt er det for alle levende kristne sjæle, at sådanne gnavende hugorme skal

have lov til at æde sig ind i statens indvolde, ja i selve den hellige kirkes, med skammelig åger og afpresninger."

"Stands, fader," sagde jøden, "læg bånd på og formild Jeres vrede. Jeg beder Jeres velærværdighed at erindre, at jeg ikke pånøder nogen mine penge. Men når gejstlige og lægfolk, fyrster og priorer, riddere og præster, kommer og banker på Isaks dør, låner de ikke hans sekler med sådan uhøflige udtryk. Så hedder det: Ven Isak, I vil tjene os i denne sag, og vi skal betale pengene tilbage nøjagtig på den bestemte dag, så sandt hjælpe mig Gud! – og: Gode Isak, om I nogen sinde har hjulpet nogen mand, så vis Jer som min ven i denne nød. Og når dagen kommer, og jeg forlanger mine penge, hvad andet hører jeg så end fordømte jøde og Egyptens forbandelse komme over din stamme og alt andet, som kan ægge det rå og uvidende folk imod stakkels fremmede?"

"Prior," sagde høvedsmanden, "skønt han er jøde, har han dog her talt sandhed. Bestem derfor hans løsepenge, lige som han har bestemt dine, uden flere ukvemsord."

"Ingen uden *latro famosus* – ord, hvis fortolkning," sagde prioren, "jeg vil give ved en anden tid og anden lejlighed – vil sætte en kristelig prælat og en udøbt jøde på samme bænk. Men siden I forlanger, at jeg skal sætte en pris på denne nidding, siger jeg Jer åbent, at I vil gøre uret imod Jer selv, om I tager af ham en hvid mindre end tusind kroner."

"En dom! En dom!" sagde de fredløses høvedsmand.

"En dom – en dom!" råbte hans bisiddere, "den kristne har vist sin gode opdragelse og været mere rundhåndet imod os end jøden."

"Mine fædres Gud stå mig bi," sagde jøden, "vil I trykke en fattig stakkel som mig til jorden? Jeg er i dag barnløs, og I vil nu berøve mig midlerne til at leve?"

"Så vil du have så meget mindre at sørge for, jøde, hvis du er barnløs," sagde Aymer.

"Ak, herre," sagde Isak, "Jeres lov tilsteder Jer ikke at vide, hvordan vort hjertebarn er sammenvævet med vort hjertes strenge. O, Rebecca, datter af min elskede Rachel, om hvert blad på dette træ var en zechin, og hver zechin min egen, ville jeg give al den uendelige rigdom for at vide, om du er i live og undsluppet af nazaræernes hænder."

"Var din datter ikke sorthåret?" sagde en af de fredløse, "og havde hun ikke på hovedet et slør af taft, baldyret med sølv?"

"Jo, hun havde! – hun havde!" sagde den gamle mand, rystende af spænding lige som tidligere af angst. "Jacobs velsignelse være over dig! Kan du sige mig noget om, at hun er reddet?"

"Så var det hende," sagde den fredløse, "der blev bortført af den stolte tempelherre, da han brød gennem vore rækker i går aftes. Jeg havde spændt min bue for at sende en pil efter ham, men skånede ham netop for jomfruens skyld, fordi jeg frygtede for, hun kunne tage skade af pilen."

"Ak," svarede jøden, "give Gud, du havde skudt, om så pilen havde gennemboret hendes barm! Hellere hendes fædres grav end den vilde, tøjlesløse tempelherres vanærende leje. Jacob! Ichabad! Æren er veget fra mit hus."

"I venner," sagde høvedsmanden og så sig om, "den gamle mand er kun en jøde, men ikke desto mindre rører hans sorg

mig. Vær oprigtig imod os, Isak – vil det at betale disse tusind kroner i løsepenge gøre dig helt forarmet?"

Da Isak sådan manedes til atter at tænke på sit jordiske gods, til hvilket kærligheden i kraft af indgroet vane kæmpede endog med hans faderkærlighed, blev han bleg, stammede og kunne ikke benægte, at der måske nok blev lidt til overs.

"Nå – lad gå – hvad der så end er," sagde den fredløse, "vil vi ikke gå dig for nær. Har du ingen penge, kan du lige så lidt vente at løskøbe dit barn af ridder Brian de Bois-Guilberts kløer som at skyde en kronhjort med en pil uden od. Vi vil nøjes med samme løsepenge for dig som for prior Aymer eller rettere hundrede kroner mindre, hvilke hundrede kroner skulle være mit eget særlige tab og ikke skal falde på dette værdige samfund. På den måde vil vi undgå den afskyelige krænkelse at sætte en jødisk købmand lige så højt som en kristen prælat, og du vil have fire hundrede kroner tilbage til at underhandle om løsepenge for din datter. Tempelherrer sætter lige så fuldt pris på sølvseklers blinken som på sorte øjnes glans. Skynd dig at lade dine kroner klinge i Bois-Guilberts øren, inden der sker en ulykke. Du vil, efter hvad vore spejdere har meldt, finde ham i hans ordens næste præceptoriums-hus. Har jeg talt ret, mine lyslige kammerater?"

De fredløse tilkendegav som sædvanlig deres samstemning med deres anførers mening, og Isak, der var befriet for halvdelen af sine ængstelser ved at erfare, at hans datter levede og muligvis kunne løskøbes, kastede sig for den højsindede fredløses fødder, gned sit skæg imod hans strømper og forsøgte at kysse fligen på hans grønne jakke. Høvedsmanden trådte et

skridt tilbage og unddrog sig ikke uden nogle tegn på foragt jødens berøring.

"Nej, gid der times dig en ulykke, mand, op med dig. Jeg er engelsk født og holder ikke af sådan østerlandsk underdanighed. Knæl for Gud og ikke for en stakkels synder som mig."

"Ja, jøde," sagde prior Aymer, "knæl for Gud, sådan som han repræsenteres i hans alters tjener, og hvem ved, hvad nåde du kan vinde for dig og din datter Rebecca ved din oprigtige anger og ved rigelige gaver til Sankt Roberts helgenskrin. Det gør mig ondt for pigen, for hun er fager og tækkelig at skue – jeg så hende på kamppladsen ved Ashby. Også er Brian de Bois-Guilbert en mand, hos hvem jeg måske kan udrette meget – betænk vel, hvordan du kan formå mig til at lægge et godt ord ind for dig hos ham."

"Ak! Ak." sagde jøden, "på alle kanter rejser røvere sig imod mig – jeg er givet hen som et bytte for assyrerne og et bytte for ham fra Ægyptens land."

"Og hvad andet skal være din forbandede races lod?" svarede prioren, "for hvad siger den hellige skrift, *verbum Domini projecerunt, et sapientia est nulla en eis* – de har forkastet Herrens ord, og der er ingen visdom hos dem. *propterea dabo mulieres eorum extris* – jeg vil give deres kvinder til fremmede, det vil sige, som i nærværende tilfælde, til tempelherren. et *thesauros eorum hæredibus alienis*, og deres skatte til andre som i nærværende tilfælde til disse brave mænd."

Isak stønnede dybt og begyndte at vride sine hænder og igen at henfalde i trøstesløshed og fortvivlelse. Men de fredløses anfører trak ham til side.

"Betænk vel, Isak," sagde Locksley, "hvad du vil gøre i denne sag? Mit råd til dig er, at du skal gøre dig gode venner med denne præst. Han er forfængelig, Isak, og han er havesyg. I al fald har han penge behov for at tilfredsstille sine ødsle lyster. Du kan let tilfredsstille hans begærlighed; for tro ikke, at jeg lader mig føre bag lyset af dine foregivender om armod. Jeg kender nøje, Isak, den jernkiste, hvori du gemmer dine pengeposer. Hvad! kender jeg ikke den store sten under æbletræet, som fører til det hvælvede kammer under din have i York?" Jøden blev ligbleg. "Men frygt intet af mig," fortsatte høvedsmanden, "for vi er bekendte fra gammel tid. Husker du ikke den syge bonde, som din skønne datter Rebecca løskøbte fra lænkerne i York og beholdt i dit hus, indtil han havde genvundet sit helbred, hvorefter du sendte ham rask bort og med et pengestykke? Ågerkarl som du er, har du aldrig sat penge ud til bedre renter end den ringe sølvmark, for den har i dag reddet fem hundrede kroner for dig."

"Og du er altså den, hvem vi kaldte Diccon Buespænder?" sagde Isak; "jeg syntes nok hele tiden, jeg kendte din røst."

"Jeg er Buespænderen," sagde høvedsmanden, "også kaldet Locksley, og har desuden et andet godt navn."

"Men du tager fejl, gode Buespænder, med hensyn til det omtalte hvælvede kammer. Så sandt hjælpe mig Gud, der er intet i det undtagen nogle varer, som jeg med glæde vil skille mig ved til dig – hundrede alen grønt lincolnklæde til at lave trøjer af til dine mænd og hundrede stave spansk takstræ til at lave buer af og hundrede buestrenge af silke, seje og runde og gode – de ting vil jeg sende dig for din villighed, brave Diccon, hvis du vil tie stille med hvælvingen, min gode Diccon."

"Jeg skal være så tavs som en syvsover," sagde den fredløse, "og gid du aldrig tror mig mere, om jeg ikke er bedrøvet for din datter. Men jeg kan ikke hjælpe hende. Tempelherrens lanser er for stærke for mine bueskytter i åben mark – de vil sprede os som avner. Havde jeg kun vidst, at det var Rebecca, dengang hun blev bortført, så kunne der måske være gjort noget, men nu må du nødes til at fare frem med snildhed. Hør nu, skal jeg forhandle for dig med prioren?"

"I Guds navn, Diccon, hvis du kan, så hjælp mig til at få mit hjertes barn tilbage."

"Forstyr mig ikke med din ubetimelige gerrighed," sagde den fredløse, "så skal jeg forhandle med ham på dine vegne."

Derpå vendte han sig bort fra jøden, der imidlertid fulgte ham så nær som hans skygge.

"Prior Aymer," sagde høvedsmanden, "følg med mig hen under dette træ. Folk siger, at du holder mere af vin og kvindesmil, end det sømmer sig for din stand, hr. præst, men dermed har jeg intet at gøre. Jeg har også hørt, at du holder af et kobbel gode hunde og en rap hest, og det kan vel være, at fordi du holder af ting, som det er kostbart at komme til, har du ikke pungen fuld af guld. Men jeg har aldrig hørt, at du holdt af vold eller grusomhed. Isak her er nu villig til at give dig midler til glæde og tidsfordriv i en pose med hundrede mark sølv, hvis din indflydelse hos din forbundsfælle tempelherren formår at skaffe hans datter friheden."

"I sikkerhed og ære, som da hun blev taget fra mig," sagde jøden, "ellers gælder handelen ikke."

"Stille, Isak," sagde den fredløse, "ellers giver jeg mig ikke mere af med at virke for dig. Hvad siger I til dette mit forslag,

prior Aymer?"

"Sagen," sagde prioren, "er af blandet art, for hvis jeg gør noget godt på den ene side, så er det på den anden side til bedste for en jøde og strider for så vidt imod min samvittighed. Ikke desto mindre, hvis israelitten vil betænke kirken ved at give mig noget til vort dormitoriums nye bygning, så vil jeg tage det på min samvittighed at hjælpe ham i den sag med hans datter."

"På en snes mark til dormitoriet," sagde den fredløse – "vær stille, siger jeg, Isak! – eller på et par sølvstager til alteret skal det ikke komme an."

"Ja, men gode Diccon Buespænder," sagde Isak og forsøgte at blande sig i talen.

"Gode jøde – gode bæst – gode slyngel," sagde den fredløse, idet han tabte tålmodigheden, "hvis du bliver ved at lægge din smudsige vinding i vægtskålen imod din datters liv og ære, ved Himlen, da skal jeg, inden tre dage er omme, plyndre dig for hver en hvid, du ejer og har."

Isak fo'r sammen og tav.

"Og hvad sikkerhed skal jeg have for alt dette?" sagde prioren.

"Hvis Isak når sit mål ved Jeres mægling," sagde den fredløse, "sværger jeg ved Sankt Hubert, at jeg skal sørge for, at han betaler dig pengene i godt sølv, ellers skal jeg gøre sådant regnskab med ham, at han havde gjort bedre i at betale tyve gange så stor en sum."

"Nu vel da, jøde," sagde Aymer, "siden jeg absolut skal blande mig i denne sag, så lad mig bruge din skrivetavle – skønt, holdt – hellere end at bruge din pen vil jeg faste i fireogtyve timer, og hvor skal jeg få en anden fra?"

"Hvis Jeres hellige betænkeligheder kan tilstede Jer at bruge jødens tavle, så skal jeg nok skaffe pennen," sagde høvedsmanden og idet han spændte sin bue, sigtede han på en vildgås, der fløj over deres hoveder, avantgarden for en falanks af disse fugle, der var på vejen til Holderness' fjerne, ensomme sumpe. Fuglen kom dumpende ned, baskende med vingerne og gennemboret af pilen.

"Der, prior," sagde høvedsmanden, "er der penneposer nok til at forsyne hele klosteret Jorvaulx i de næste hundrede år, hvis de ikke giver sig til at skrive krøniker."

Prioren satte sig ned og skrev langsomt og sindigt en epistel til Brian de Bois-Guilbert. Efter omhyggeligt at have forseglet den, leverede han den til jøden med de ord:

"Dette vil være dit lejdebrev til præceptoriet Templestowe og vil, som jeg tror, efter al rimelighed bevirke din datters befrielse, hvis det støttes vel fra din side ved passende tilbud om gode løsepenge, for, tro mig vel, den gode ridder Bois-Guilbert hører til deres broderskab, der ikke gøre noget for intet."

"Nuvel, prior," sagde den fredløse, "jeg vil ikke opholde Jer længere her, end I behøver for at give jøden en kvittering for de seks hundrede kroner, hvortil Jeres løsepenge er sat. Jeg modtager ham som kassemester og hvis jeg hører, at I forsøger at knibe ud fra at betale ham den sum tilbage, han har betalt for Jer, så gid Sankte Marie må forstøde mig, hvis jeg ikke skal brænde abbediet af over hovedet på Jer, selv om jeg skulle komme i galgen ti år tidligere for det."

Med langt mindre anstand end den, hvor med han havde ført brevet til Bois-Guilbert i pennen, skrev prioren et bevis, efter

hvilket han skyldte Isak fra York seks hundrede kroner, hvormed denne havde forstrakt ham til løsepenge for hans frigivelse, og forpligtede sig til ærligt og redeligt at betale ham denne sum tilbage.

"Og nu," sagde prior Aymer, "vil jeg bede Jer om udlevering af mine muldyr og pasgængere og frigivelse af de ærværdige brødre, der følger med mig, og om tilbagegivelse af de ringe, smykker og kostelige klæder, som jeg er blevet plyndret for, fordi jeg nu som ærlig fange har betalt Jer Jeres løsepenge."

"Hvad Jeres brødre angår, hr. prior," sagde Locksley, "skal de straks få deres frihed, det vil være ubilligt at holde dem tilbage her. Angående Jeres heste og muldyr, så skal de også blive giver Jer tilbage sammen med så mange rejsepenge, at I kan nå York, for det vil være grusomt at berøve Jer midlerne til at rejse. Men hvad ringe, smykker, kæder og lignende angår, må I vide, at vi er mænd med en øm samvittighed og ikke vil give en ærværdig mand som Jer, der bør være død for livets tomme forfængelighed, den stærke fristelse til at bryde Jeres klosters regel ved at bære ringe, kæder eller anden forfængelig pynt."

"Tænk på, hvad I gør, gode mænd," sagde prioren, "inden I lægger hånd på kirkens gods. Disse ting er *inter res sacras*, og jeg ved ikke, hvad dom der kan times Jer, hvis der blev tumlet med dem af læge hænder."

"Det skal jeg sørge for, ærværdige prior," sagde eremitten fra Copmanhurst; "for jeg skal selv bære dem."

"Ven eller broder," sagde prioren som svar på denne løsning af hans tvivl, "hvis du virkelig hører til en hellig munkeorden, så beder jeg dig at betænke, hvordan du vil stå til regnskab for din foresatte for den del, du har taget i denne dags gerning."

"Ven prior," svarede eremitten, "I må vide, at jeg hører til et lille bispedømme, hvor jeg er min egen bisp, og bryder mig lige så lidt om biskoppen af York som om abbeden af Jorvaulx, prioren og hele klosteret."

"Du bryder alle ordensregler," sagde prioren, "og er en af de slette mænd, der er trådt ind i præstestanden uden indre drift og derfor vanhelliger kirkens ritus og sætte de folks sjæle i fare, der søge råd hos dem; *lapides pro pane condonantes iis*, giver dem stene i stedet for brød, som der står i Bibelen."

"Nej," sagde broderen, "hvis min hjerneskal havde kunnet sprænges af latin, ville den ikke have holdt så længe sammen. Jeg siger, at det at lette sådanne tåbelige, stolte præster, som du er, for deres juveler og deres dingeldangel er lovligt rov for ægypterne."

"Du er en stodderpræst," sagde prioren yderst forbitret, "*excommunicado vos.*"

"Du er selv mere som en røver og en kætter," sagde munken lige så fortørnet, "jeg vil ikke i mine sognebørns påhør stikke sådan fornærmelse i lommen, som du ikke blues ved at udslynge imod mig, skønt jeg er en ærværdig broder af dig. *Ossa ejus perfringam*, jeg skal sønderbryde dine ben, som der står i skriften."

"Halløj!" råbte høvedsmanden, "ligner det noget for de ærværdige brødre at skifte sådanne ord? Hold fred, munk. Og du, prior, da du ikke har opgjort dit regnskab fuldt ud med Vorherre, så udæsk ikke mere munken. Eremit, lad den ærværdige fader drage bort i fred som en mand, der har betalt sine løsepenge."

De fredløse skilte de to ophidsede præster, der fortsatte at opløfte deres røster og skælde hinanden ud på dårligt latin, som prioren talte mest flydende, eremitten derimod med størst heftighed. Endelig fattede prioren sig så meget, at han skønnede, at han krænkede sin værdighed ved at skændes med sådan en stodderpræst som de fredløses kapellan, og da hans ledsagere var kommet hen til ham, red han bort med betydelig mindre pomp og i en langt mere apostolisk forfatning, hvad verdslige sager angik, end før han havde haft dette møde.

Nu stod det tilbage, at jøden skulle give nogen sikkerhed for de løsepenge, han skulle betale så vel for prioren som for sig selv. Han udstedte en anvisning, forseglet med sit signet, til en anden mand af hans stamme i York, som han bad at udbetale overbringeren den sum et tusinde kroner og at udlevere visse i brevet nærmere omtalte varer.

"Min broder Scheva," sagde han med et dybt suk, "har nøglen til mine pakhuse."

"Og til det hvælvede kammer," hvislede Locksley.

"Nej, nej – det forbyde Gud!" sagde Isak, "ond er den time, i hvilken nogen som helst blev indviet i denne hemmelighed."

"Den er sikker hos mig," sagde den fredløse, "såfremt dette papir skaffer den sum til veje, som er aftalt og anført deri. Men hvad er der, Isak? Er du død? Er du fra sans og samling? Har udbetalingen af tusind kroner bragt dig til at glemme den fare, hvori din datter svæver?"

Jøden fo'r op.

"Nej, Diccon, nej – jeg vil straks drage afsted. Farvel, du, som jeg ikke kan kalde god, og som jeg ikke vil og ikke tør kalde ond."

Men inden Isak gik bort, gav de fredløses høvedsmand ham følgende råd med til afsked:

"Vær rundhåndet med dine tilbud, Isak, og spar ikke din pung for din datters frelse. Tro mig, det guld, du sparer, når det gælder at redde hende, vil i fremtiden volde dig lige så stor kval, som om det blev hældt smeltet ned i din hals."

Isak tilkendegav sin samstemning med et dybt suk og begav sig afsted på sin rejse, ledsaget af to høje, kraftige jægersmænd, der skulle være hans vejvisere og samtidig hans beskyttere gennem skoven.

Den sorte ridder, der med ikke ringe interesse havde været vidne til disse forskellige optrin, tog nu også afsked fra den fredløse, og han kunne ikke undlade at udtale sin overraskelse over, at han havde fundet så megen orden og lydighed blandt personer, der var udstødt fra al den lovlige ordens sædvanlige beskyttelse og udskydelse.

"Gode frugter, hr. ridder," sagde høvedsmanden, "kan stundom vokse på et forkrøblet træ, og onde tider frembringer ikke altid lutter ondt. Blandt dem, som er bragt ind i denne lovløse tilstand, er der sikkert mange, som ønsker at udøve den frihed, den giver, med mådehold, og nogle, som måske beklager, at de overhovedet er nødt til at give sig af med en sådan håndtering."

"Og med en af dem," sagde ridderen, "taler jeg formodentlig nu?"

"Hr. ridder," sagde den fredløse, "hver af os har sin hemmelighed. Det står Jer frit for at danne Jer en mening om mig, og jeg kan også anstille mine gisninger om Jer, skønt måske ingen af vore pile rammer det mål, de sigter efter. Men

da jeg ikke begærer at blive indviet i Jeres hemmelighed, må I ikke tage mig det ilde op, at jeg beholder min for mig selv."

"Jeg beder om forladelse, brave fredløse," sagde ridderen, "I har ret i Jeres irettesættelse. Men det kan hænde, at vi senere kan mødes, da vi begge vil være mere uforbeholdne i vore udtalelser. Imidlertid skilles vi som venner, ikke sandt?"

"Der har I min hånd der på," sagde Locksley, "og jeg vil kalde det en ægte englænders hånd, skønt den for tiden tilhører en fredløs."

"Og der er min til gengæld," sagde ridderen, "og jeg holder den for hædret ved at blive trykket af Jeres. For den, som gør godt, når han har ubegrænset magt til at gøre ondt, fortjener ros ikke blot for det gode, han gør, men også for det onde, som han undlader at gøre. Far da vel, tapre fredløse."

Sådan skiltes de brave kammerater, og idet ridderen af hængelåsen besteg sin kraftige stridshest, red han bort gennem skoven.

34

Kong John: *Jeg siger dig, min ven,*
han ligger som en slange på min vej
og snapper efter foden, når jeg prøver
at vinde frem. Forstår du mig?

– Kong John

Der var storartede gæstebud på Yorks slot, hvortil prins John havde indbudt de adelsmænd, prælater og anførere, ved hvis hjælp han håbede at gennemføre sine ærgerrige planer på sin broders trone. Valdemar Fitzurse, hans dygtige politiske rådgiver, virkede i hemmelighed iblandt dem og bestræbte sig for at mande dem op til det højdepunkt af mod, der var nødvendigt for at afgive en åben erklæring om deres formål. Men deres forehavende forhaledes ved, at mere end et vigtigt medlem af forbundet var fraværende. Front-de-Boeufs halsstarrige og dristige, omend brutale mod, de Bracys livfulde ånd og kække væsen, Brian de Bois-Guilberts klogskab, krigeriske erfaring og berømte tapperhed var af betydning for et heldigt udfald af deres sammensværgelse, og mens John i sit stille sind bandede deres unødvendige og uforståelige fraværelse, vovede hverken han eller hans rådgiver at foretage mere uden dem. Også jøden Isak syntes at være forsvundet, og med ham håbet om visse pengesummer, der udgjorde de subsidier, hvorom prins John havde sluttet kontrakt med bemeldte israelit og hans trosfæller. Denne mangel kunne let vise sig farlig på et så kritisk tidspunkt.

Morgenen efter Torquilstones indtagelse begyndte der i byen York at brede sig forvirrede rygter om, at de Bracy og Bois-Guilbert sammen med deres medsammensvorne Front-de-Boeuf var blevet taget til fange eller dræbt. Valdemar bragte rygtet til prins John og tilføjede, at han var bange for, det var sandt, så meget mere, som de var draget ud med et lille følge i den hensigt at forøve et overfald på angelsakseren Cedric og hans ledsagere. Til en anden tid ville prinsen have betragtet denne voldshandling som en god spøg, men nu, da den gjorde skår i hans egne planer, tog han stærkt på veje imod dens forøvere og talte om lovbrud og om krænkelsen af samfundsordenen og ejendomsretten i en tone, der kunne have passet for kong Alfred.

"De ryggesløse røvere!" sagde han, "skulle jeg nogen sinde blive konge i England, ville jeg hænge sådanne forbrydere over vindebroerne til deres egne borge."

"Men for at blive konge i England," sagde hans Achitophel med kold ro, "er det nødvendigt, ikke blot at Eders Nåde finder Jer i disse ryggesløse røveres lovovertrædelser, men også at I yder dem Jeres beskyttelse, trods Jeres prisværdige iver for de love, som de har for skik at bryde. Vi ville være kønt hjulpne, hvis de bondelømler af angelsaksere har gjort til virkelighed Eders Nådes drøm om at forvandle borgenes vindebroer til galger, og den kække Cedric synes at være en mand, som en sådan tanke nok kunne falde ind. Eders Nåde ved vel, at det vil være farligt at foretage noget uden Front-de-Boeuf, de Bracy og tempelherren, og dog er vi nået for vidt til, at vi med sikkerhed kan trække os tilbage."

Prins John slog sig utålmodig for panden og begyndte så at vandre frem og tilbage i gemakket.

"De niddinge," sagde han, "de lumpne, forræderiske niddinge, at svigte mig i denne vånde."

"Nej, sig hellere de hjernetomme, forrykte narre," sagde Valdemar, "der går og giver sig af med den slags fjanteri og narreværk, når der forestår sådanne forretninger."

"Hvad skal vi gøre?" sagde prinsen og stod pludselig stille foran Valdemar.

"Jeg ved intet andet at gøre," svarede hans rådgiver, "end hvad jeg allerede har truffet anstalter til. Jeg kom ikke for at klage over dette uheld for Eders Nåde, forinden jeg havde gjort mit bedste for at råde bod på det."

"Du er altid min gode engel, Valdemar," sagde prinsen "og når jeg har en sådan kansler til at råde mig i alle dele, vil Johns regering blive berømt i vore årbøger. Hvad har du påbudt?"

"Jeg har befalet Louis Winkelbrand, de Bracys løjtnant, at lade blæse til at sidde op og at udfolde sit banner og straks at drage hen ad Front-de-Boeufs borg til for at gøre, hvad der endnu kan gøres for at hjælpe vore venner."

Prins Johns ansigt blussede som et krænket, forkælet barns, der har måttet udstå, hvad det betragter som en fornærmelse.

"Ved Guds åsyn," sagde han, "Valdemar Fitzurse, meget har du taget på dig, og sært uforskammet var det af dig at lade blæse til opbrud og lade et banner hejse i en by, hvor vi selv var til stede, uden vor udtrykkelige befaling."

"Jeg beder Eders Nåde om tilgivelse," sagde Fitzurse, der i sit stille sind forbandede sin patrons tomme forfængelighed, "men da det hastede, og det kunne have farlige følger, hvis der blot

blev spildt minutter, skønnede jeg, det var bedst at tage dette ansvar på mig i en sag af sådan vigtighed for Eders Nådes vel."

"Jeg tilgiver dig, Fitzurse," sagde prinsen alvorligt, "dit formål undskylder din overilede dristighed. Men hvem har vi her? De Bracy selv, ved det hellige kors! – og i sælsom forklædning kommer han til os."

Det var ganske rigtig de Bracy – "blodig af at spore sin ganger, blussende som ild af det hastige ridt". Hans rustning, der bar talrige mærker efter den hårdnakkede kamp, der nylig havde fundet sted, var sønderbrudt, vansiret og plettet med blod på mange steder, og dækket med ler og støv fra hjelmbusken til sporen. Han tog sin hjelm af og satte den på bordet, hvorefter han stod et øjeblik som for at samle sine tanker, inden han meddelte sine efterretninger.

"De Bracy," sagde prins John, "hvad betyder dette? Tal, jeg byder dig det! Har angelsakserne gjort oprør?"

"Tal, de Bracy," sagde Fitzurse næsten i samme øjeblik som hans herre, "du har dog ellers været en mand. Hvor er tempelherren? Hvor er Front-de-Boeuf?"

"Tempelherren er flygtet," sagde de Bracy, "Front-de-Boeuf vil I aldrig se mere. Han har fundet en rød grav mellem sin egen borgs luende tagspær, og jeg er alene undkommet for at bringe tidende til Jer."

"Det er kolde tidender for os," sagde Valdemar, "skønt I taler om ild og brand."

"Den værste nyhed er endnu ikke meldt," svarede de Bracy, og idet han trådte hen til prins John, sagde han i en sagte og eftertrykkelig tone. "Richard er i England! Jeg har set ham og talt med ham."

Prins John blegnede, vaklede og greb fat i ryggen på en egebænk for at holde sig oppe omtrent som en mand, der får en pil i brystet.

"Du taler i vildelse, de Bracy," sagde Fitzurse, "det kan ikke være tilfældet."

"Det er den rene, skære sandhed," sagde de Bracy; "jeg var hans fange og talte med ham."

"Med Richard Plantagenet, siger du?" blev Fitzurse ved.

"Med Richard Plantagenet," svarede de Bracy, "med Richard Løvehjerte – med Richard af England."

"Og du var hans fange?" sagde Valdemar, "han står altså i spidsen for en troppestyrke?"

"Nej om ham var der kun nogle fredløse bønder, og de ved ikke, hvem han er. Jeg hørte ham sige, at han nu ville drage fra dem. Han gik kun med dem for at hjælpe dem med at storme Torquilstone."

"Ja," sagde Fitzurse, "sådan er visselig Richards måde at være på – en ægte vandrende ridder er han, og han vil blive ved at flakke om på forrykte eventyr, og stole på sin egen arms styrke som en ridder Guy eller en ridder Bevis, mens hans riges rigtige anliggender hviler og hans egen sikkerhed står i fare. Hvad agter du at gøre, de Bracy?"

"Jeg? – jeg tilbød Richard mine friknægtes tjeneste, og han afslog den. Jeg vil føre dem til Hull, bemægtige mig et fartøj og indskibe mig til Flandern. I disse urolige tider kan en mand, som der er drift i, heldigvis altid finde beskæftigelse. Og du, Valdemar, vil du gribe lanse og skjold og opgive din politik og drage med mig og dele den skæbne, som Gud sender os?"

"Jeg er for gammel, Maurice, og jeg har en datter," svarede Valdemar.

"Giv mig hende, Fitzurse, og jeg vil sørge for hende, som det sømmer sig for hendes rang, ved hjælp af lanse og stigbøjle," sagde de Bracy.

"Nej, nej," svarede Fitzurse, "jeg vil søge tilflugt i Sankt Peters kirke. Ærkebiskoppen er min fosterbroder."

Under denne samtale var prins John lidt efter lidt vågnet af den sløvhedstilstand, hvori den uventede efterretning havde bragt ham, og havde med opmærksomhed lyttet til den samtale, der fandt sted mellem hans tilhængere.

"De falder fra mig," sagde han til sig selv, "de holder ikke mere fast ved mig end et vissent blad ved grenen, når et vindpust blæser på den. – For helvede og alle djævle! Kan jeg ikke selv finde på råd, når jeg forlades af disse feje uslinge?"

Han tav, og der var et udtryk af djævelsk lidenskab i den tvungne latter, hvormed han til sidst afbrød deres samtale.

"Ha, ha, ha! Gode herrer, ved lyset fra vor frues åsyn, jeg holder Jer for kloge mænd, kække mænd, snarrådige mænd, og dog opgiver I rigdom, hæder, lystighed og glæde, alt, hvad vort ædle spil forjættede Jer, i det øjeblik, da det kunne vindes ved et dristigt kast!"

"Jeg forstår Jer ikke," sagde de Bracy. "så snart Richards hjemkomst rygtes, vil han være i spidsen for en hær, og alt er da fordi med os. Jeg vil råde Jer, herre, til enten at flygte til Frankrig eller søge beskyttelse hos dronningemoderen."

"Jeg søger ikke sikkerhed for mig selv," sagde prins John stolt, "den kan jeg vinde blot ved et ord til min broder. Men skønt I, de Bracy, og I, Valdemar Fitzurse, er så villige til at forlade mig, vil

det dog ikke glæde mig synderligt at se Jeres hoveder blive sorte af vejr og vind oven over Cliffords port. Tror du ikke, Valdemar, at den snu ærkebiskop vil lade dig bortføres lige fra alterets fod, hvis han derved kan forsones med kong Richard? Og glemmer du, de Bracy, at Robert Estoteville ligger mellem dig og Hull med hele sin styrke, og at jarlen af Essex samler sine tilhængere? Hvis vi endog før Richards hjemkomst har årsag til at frygte disse troppesamlinger, tror du da, at der nu er nogen tvivl om, hvad parti deres anførere vil tage? Tro mig, Estoteville alene har styrke nok til at jage alle dine friknægte ud i Humberen."

Valdemar Fitzurse og de Bracy så på hinanden med forvirrede og forsagte miner.

"Der er kun en vej til frelse," fortsatte prinsen, og hans åsyn blev så mørkt som den sorte nat. "Denne genstand for vor skræk rejser alene. Man må finde ham."

"Jeg ikke," sagde de Bracy hastigt, "jeg var hans fange, og han viste mig nåde. Jeg vil ikke gøre en fjer i hans hjelmbusk nogen skade."

"Hvem taler om at gøre ham nogen skade?" sagde prins John med en hård latter, "den karl vil vel snart sige, at jeg havde i sinde, at han skulle slå ham ihjel! Nej – et fængsel vil være bedre. Enten det er i England eller i Østrig, hvad gør det til sagen? Forholdene vil så blot være, lige som de var, da vi begyndte vort forehavende. Det var grundet på det håb, at Richard ville vedblive at være fange i Tyskland. Vor onkel Robert levede og døde i borgen Cardiffe."

"Ja," sagde Valdemar, "men Jeres fader Henry sad fastere i sit sæde, end Eders Nåde kan gøre. Jeg siger, det bedste fængsel er

det, som laves af graveren! Intet fangehul er så godt som en kirkehvælving. Jeg har sagt min mening."

"Enten her er tale om fængsel eller grav," sagde de Bracy, "tørrer jeg mine hænder i hele den sag."

"Nidding!" sagde prins John, "du vil dog ikke forråde vor plan?"

"En plan er aldrig blevet røbet af mig," sagde de Bracy stolt, "og benævnelsen nidding må ikke føjes til mit navn."

"Stille, hr. ridder," sagde Valdemar; "og I, gode herre, tilgiv den tapre de Bracys betænkeligheder. Jeg tror forvist, at jeg snart skal fjerne dem."

"Så vidt strækker Jeres veltalenhed ikke, Fitzurse," svarede ridderen.

"Nå, nå, min gode ridder Maurice," tog den snedige politiker atter ordet, "spring ikke til side som en sky ganger uden i alt fald at tage genstanden for Jeres skræk i øjesyn. Denne Richard – for blot en dag siden ville det have været dit kæreste ønske at møde ham i enekamp i slagets tummel – vel hundrede gange har jeg hørt dig ønske det."

"Ja vel," sagde de Bracy, "men det var, som du siger, i enekamp og i slagets tummel. Du har aldrig hørt mig ytre den fjerneste tanke om at overfalde ham alene og i en skov."

"Du er ingen god ridder, hvis det volder dig betænkelighed," sagde Valdemar. "Var det i slag, at Lancelot du Lac og ridder Tristram vandt navnkundighed eller var det ikke ved at møde vældige riddersmænd i dybe og ukendte skoves skygge?"

"Ja, men det lover jeg dig for," sagde de Bracy, "at hverken Tristram eller Lancelot ville have kunnet tage det op i enekamp

med Richard Plantagenet, og jeg tror ikke, det var deres skik at overfalde en enkelt mand med overmagt."

"Du er gal, de Bracy – hvad er det, vi forlanger af dig, en lejet høvedsmand for friknægte, hvis sværd er købt til prins Johns tjeneste? Vi giver dig underretning om vor fjende, og så nærer du betænkeligheder, skønt din patrons, dine kammeraters, din egen lykke og hver mands liv og ære iblandt os står på spil!"

"Jeg siger Jer," sagde de Bracy mut, "at han gav mig mit liv. Sandt nok, han sendte mig bort fra sig og ville ikke modtage min hylding – for så vidt skylder jeg ham hverken hengivenhed eller lydighed – men jeg vil ikke løfte hånd imod ham."

"Det behøves heller ikke – send Louis Winkelbrand og en snes af dine lanseknægte."

"I har selv røvere nok," sagde de Bracy, "ikke en af mine skal drage ud i sådant ærinde."

"Er du så halsstarrig, de Bracy," sagde prins John, "og vil du svigte mig efter så mange forsikringer om nidkærhed for min tjeneste?"

"Det er ikke min hensigt," sagde de Bracy, "jeg vil stå Jer bi i alt, hvad der sømmer sig for en ridder, hvad enten det er på kamppladsen eller i lejren, men denne røverfærd hører ikke med til, hvad jeg har lovet."

"Kom her, Valdemar," sagde prins John, "en ulykkelig fyrste er jeg. Min fader, kong Henry, havde tro tjenere. Han behøvede blot at sige, at han plagedes af en oprørsk præst, og Thomas a Beckets blod, hellig mand som han var, farvede hans eget alters trin. Tracy, Morville, Brito, tro og dristige undersåtter, jeres navne, jeres ånd er udslukt, og skønt Reginald Fitzurse har efterladt en søn, har han ikke arvet sin faders troskab og mod."

"Han har arvet begge dele," sagde Valdemar Fitzurse, "og siden det ikke kan være anderledes, vil jeg påtage mig ledelsen af dette farlige foretagende. Dyrt købte imidlertid min fader den ros, at han var en nidkær ven, og dog var det bevis, han gav på troskab imod Henry, langt mindre end det, jeg står i begreb med at give, for hellere vil jeg angribe alle de helgener, der står i kalenderen, end fælde en lanse imod Løvehjerte. De Bracy, dig må jeg betro at holde modet oppe hos de tvivlrådige, og at skærme prins Johns person. Hvis du får sådant budskab, som jeg håber, at jeg kan sende dig, vil vort foretagende ikke længere tage sig tvivlsomt ud. – Page," sagde han, "il til min bolig, og sig til min våbensmed, at han skal holde sig rede der, og byd Stephen Wetherald, Broad Thoresby og de tre lansedragere fra Spyinghow ufortøvet at komme til mig, og lad spejderhøvedsmanden Hugh Bardon også indfinde sig. Farvel, min prins, til bedre tider."

Med disse ord forlod han gemakket.

"Han drager ud for at tage min broder til fange," sagde prins John til de Bracy, "med så lidt betænkelighed, som om det kun gjaldt en angelsaksisk frigårdsmands frihed. Jeg stoler på, han vil efterkomme vore befalinger og vise al skyldig agtelse for vor kære Richards person."

De Bracy svarede kun med et smil.

"Ved lyset i vor frues åsyn," sagde prins John, "vor befaling til ham var såre bestemt – skønt du måske ikke hørte den, da vi stod sammen i karnapvinduet. Såre tydeligt og bestemt var vort pålæg om, at der skulle sørges for Richards sikkerhed, og ve Valdemars hoved, om han overtræder det!"

"Det er bedre, jeg går til hans bolig," sagde de Bracy, "og giver ham til fulde at forstå, hvad der er Eders Nådes vilje, for da det ganske undslap mit øre, har det kanske heller ikke nået Valdemars."

"Nej, nej," sagde prins John utålmodigt, "jeg lover dig for, at han hørte mig, og desuden har jeg anden beskæftigelse til dig. Maurice, kom hid. Lad mig støtte mig på din skulder."

De gik en omgang i hallen i denne fortrolige stilling, og med den mest tillidsfulde og intime mine sagde prins John:

"Hvad mener du om denne Valdemar Fitzurse, min de Bracy? Han tror sikkert, at han skal blive vor kansler. Visselig, vi vil betænke os, inden vi giver et så højt embede til en mand, der åbenlyst viser, hvor lidt agtelse han har for vort blod, derved, at han så beredvillig har påtaget sig dette foretagende imod Richard. Jeg er vis på, du tror, at du har tabt noget i vor agtelse der ved, at du så kækt vægrede dig ved dette ubehagelige hverv. Nej, Maurice, jeg holder dig snarere i ære for din dyd og standhaftighed. Der gives ting, som nødvendigvis må gøres, men hvis forøver vi hverken elsker eller ærer; og der kan være vægringer ved at tjene os, som snarest vil hæve dem i vort omdømme, der afslår vor begæring. Fængslingen af min ulykkelige broder giver ikke noget sådant krav på det høje kanslerembede, som din ridderlige og modige vægring giver dig på stormarskallens stav. Tænk på det, de Bracy, og gå bort til det, der påhviler dig."

"Vankelmodige tyran!" mumlede de Bracy, idet han forlod prinsen, "ond lykke har de, som stoler på dig. Din kansler! Den, der har din samvittighed i forvaring, har visselig en magelig bestilling. Men stormarskal af England!" sagde han, idet han

strakte sin arm ud som for at gribe marskalstaven og gik med stolte skridt gennem forgemakket, "det er visselig en pris, som det nok er møjen værd at hige efter."

Aldrig så snart havde de Bracy forladt gemakket, før prins John kaldte på en tjener.

"Byd Hugh Bardon, vor spejderhøvedsmand, at komme her, så snart han har talt med Valdemar Fitzurse."

Spejderhøvedsmanden kom efter et kort ophold, i hvilket John gik frem og tilbage i gemakket med usikre og urolige skridt.

"Bardon," sagde han, "hvad har Valdemar forlangt af dig?"

"To bestemte mænd, godt kendte med de vildsomme egne her i norden og dygtige til at følge sporet af mand og ganger."

"Og det har du skaffet ham?"

"Ja, gid Eders Nåde ellers aldrig må stole på mig," svarede spejderhøvedsmanden. "Den ene er fra Hexhamshire. Han er vant til at spore Tynedale og Teviotdale røverne, som en blodhund følger sporet af et anskudt dyr. Den anden er født og opdraget i Yorkshire og har mangen god gang spændt sin bue i det lystige Sherwood. Han kender hver lysning og kløft, hvert krat og hver skov mellem York og Richmond."

"Det er godt," sagde prinsen. "Drager Valdemar ud med dem?"

"Ja, ufortøvet," sagde Bardon.

"Med hvilket følge?" spurgte John i en ligegyldig tone.

"Broad Thoresby følger med ham og Wetherald, som folk på grund af hans grumhed kalder Stephen Stålhjerte, og tre harniskklædte svende fra det nordlige, der har hørt til Ralph Middletons bande – de kaldes lanserne fra Spyinghow."

"Det er godt," sagde prins John. Efter et øjebliks pause tilføjede han så, "Bardon, det er af vigtighed for vor tjeneste, at du holder skarpt øje med Maurice de Bracy – dog sådan, at han ikke mærker det. Og lad os fra tid til anden vide, hvad han tager sig for – hvem han taler med, hvad han agter at gøre. Forsøm ikke det, for du skal stå mig til ansvar derfor."

Hugh Bardon bukkede og gik.

"Hvis Maurice forråder mig," sagde prins John, "hvis han forråder mig, som hans færd lader mig frygte for, vil jeg have hans hoved, om så Richard hamrede løs på Yorks porte."

35

At vække tigren i Hyrcaniens ørken,
med hungrig løve kæmpe om dens rov,
det er dog mindre farligt end at puste
til fanatismens glød.

– En anonym.

Vi vil nu i vor fortælling vende tilbage til Isak fra York. Ridende på et muldyr, en gave fra den fredløse, med to høje, kraftige bønder til vejvisere og dækning, havde jøden begivet sig afsted til præceptoriet Templestowe for at underhandle om sin datters løsladelse. Præceptoriet var kun en dagsrejse fra den ødelagte borg Torquilstone, og jøden havde håbet at nå det, før natten faldt på. Efter at have sendt sine førere bort ved randen af skoven og belønnet dem med en sølvpenge, begyndte han derfor at drage afsted med en sådan hast, som hans modige tilstand tilstedte ham at udfolde. Men hans kræfter svigtede ham ganske, inden han var nået til en afstand af en mil fra tempelherrernes borg. Heftige smerter fløj gennem hans ryg og lemmer, og da den overordentlige hjerteangst, han fornemmede, nu forøgedes ved legemlig lidelse, var det ham aldeles umuligt at rejse videre end til en lille købstad, hvori der boede en jødisk rabbiner, der havde et stort navn som læge, og som Isak var vel bekendt med. Nathan ben Israel modtog sin lidende landsmand med den godhed, som loven foreskrev, og som jøderne var vant til at vise hinanden. Han stod på, at han skulle begive sig til ro, og anvendte sådanne midler, som da

havde bedst ry for at kunne standse den feber, som angst, udmattelse, mishandling og sorg havde bragt over den stakkels gamle jøde.

Om morgenen, da Isak ville stå op og fortsætte sin rejse gjorde Nathan indsigelser imod hans forsæt både som hans vært og som hans læge. Det kunne koste ham livet, sagde han. Men Isak svarede, at mere end liv og død afhang af, at han samme morgen drog til Templestowe.

"Til Templestowe!" sagde hans vært forbavset, følte atter hans puls og mumlede da for sig selv, "hans feber er aftaget, og dog synes hans ånd noget uklar og forvirret."

"Hvorfor skulle jeg ikke rejse til Templestowe?" svarede hans patient, "jeg ved vel, Nathan, at det er bolig for dem, for hvilke forjættelsens foragtede børn er en forargelse og en vederstyggelighed, men du ved, at påtrængende handelsforretninger stundom fører os ind blandt disse blodtørstige nazaræiske stridsmænd, og at vi besøger tempelherrernes præceptorier, ligesom vi besøger de såkaldte hospitalsridderes kommenturier."

"Det ved jeg godt," sagde Nathan, "men ved du, at Lucas de Beaumanoir, overhovedet for deres orden, ham, som de kalder stormester, nu selv er på Templestowe?"

"Det ved jeg ikke," sagde Isak; "vore sidste breve fra vore brødre i Paris meldte os, at han var i den by og anråbte Philip om hjælp imod sultan Saladin."

"Han er siden kommet til England uden at være ventet af sine brødre," sagde ben Israel, "og han kommer blandt dem med stærk og udstrakt arm for at rette og tugte. Hans åsyn er optændt af vrede imod dem, der har svigtet det løfte, de har

gjort, og stor er disse Belials sønners frygt. Du må have hørt hans navn nævne?"

"Det er mig vel kendt," sagde Isak, "hedningene omtaler denne Louis Beaumanoir som en mand, der er nidkær til at stå for ethvert punkt af den nazaræiske lov og vore brødre har betegnet ham som en frygtelig svøbe for saracenerne og en grusom tyran imod forjættelsens børn."

"Og med sandhed har de betegnet ham sådan," sagde lægen Nathan, "andre tempelherrer kunne drages fra deres hjertes mål ved kødelige lyster eller beskikkes ved løfter om guld og sølv. Men Beaumanoir er af en anden art – han hader sanselige lyster, foragter mammon og higer frem ad imod, hvad de kalder martyriets krone. Gid Jacobs Gud hastigt sender den til ham og dem alle! Særlig har denne stolte mand strakt sin handske ud over Judas børn, som den hellige David over Edom, og han holder en jødes mord for et offer af lige så sød en duft som en saraceners død. Onde og løgnagtige ting har han sagt endog om vore lægemidlers kraft, som om de var Satans påfund. Gid Herren tugte ham!"

"Ikke desto mindre," sagde Isak, "må jeg indfinde mig på Templestowe, om hans åsyn så er som en syv gange ophedet, gloende ovn."

Han forklarede der efter Nathan den påtrængende anledning til hans rejse. Rabbien hørte på ham med interesse og bevidnede sin deltagelse på sit folks vis, idet han sønderrev sine klæder og sagde:

"Ak, min datter! – Ak, min datter. Ve, Zions skønhed! Ve, Israels fangenskab!"

"Du ser, hvordan det står med mig," sagde Isak, "og at jeg ikke kan tøve. Kan hænde sig, at denne Louis Beaumanoir, da han er høvedsmanden over dem, ved sin nærværelse kan vende Brian de Bois-Guilbert bort fra det onde, han pønser på, og at han vil udlevere min elskede datter Rebecca til mig!"

"Gå du," sagde Nathan ben Israel, "og vær vis, for visdom hjalp Daniel i løvekulen, i hvilken han var kastet og gid det gå dig vel, sådan som dit hjerte ønsker. Men hvis du kan, så hold dig borte fra stormesteren, for at øve forsmædelse imod vort folk er hans fryd både morgen og aften. Måske, hvis du kan komme til at tale med Bois-Guilbert i enrum, at du da bedre vil få bugt med ham. For folk siger, at disse forbandede nazaræere ikke er af samme sindelag i præceptoriet. Gid deres råd må blive forstyrret og gjort til skamme! Men du, broder, vend du tilbage til mig, som om det var til din faders hus, og bring mig bud om, hvordan det er gået med dig; og inderlig håber jeg, at du vil bringe med dig Rebecca, hun, der er en lærling af den vise Mirjam, hvis kure hedningene bagvaskede, som om de var udført ved trolddomskunster."

Isak bød da sin ven farvel, og omtrent en times ridt bragte ham til præceptoriet Templestowes porte.

Denne tempelherrernes stiftelse lå mellem frugtbare enge og marker, som den tidligere præceptors fromhed havde skænket deres orden. Den var stærk og vel befæstet, noget, som aldrig forsømtes af disse riddere, og som den lovløse tilstand i England gjorde aldeles nødvendigt. To med hellebarder bevæbnede mænd i sort dragt holdt vagt ved vindebroen, og andre i samme sørgelige dragt gik med lydløse, afmålte skridt frem og tilbage på murene, mere lignende spøgelser end

stridsmænd. Ordenens lavere betjente var sådan klædt, siden deres brug af hvide dragter lige som riddernes og væbnernes havde fremkaldt et samfund af visse falske brødre i Palæstinas bjerge, der kaldte sig tempelherrer og bragte stor skam over ordenen. Nu og da sås en ridder at gå over gården i sin lange, hvide kappe, med hovedet bøjet ned imod sit bryst og armene korslagte. Mødtes de tilfældigvis, gik de forbi hinanden med en langsom, højtidelig og stum hilsen, for dette bød deres ordensregel, idet den støttede sig til skriftens ord: "Ved mange ord vil du ikke undgå synd" og "liv og død er i din tunges magt". Med et ord, tempeltugtens asketiske strenghed, der så længe havde været ombyttet med tøjlesløs frihed og vellevned, syntes på en gang at være vågnet til liv igen under Lucas Beaumanoirs strenge tilsyn.

Isak tøvede ved porten for at overveje, hvordan han skulle søge adgang på den måde, der snarest kunne ventes at ville bringe et godt resultat, for han vidste vel, at for hans ulykkelige race var ordenens genopvågnende fanatisme ikke mindre farlig end dens hensynsløse tøjlesløshed, og at hans religion nu ville være lige så meget genstand for had og forfølgelse, som tidligere hans rigdom havde udsat ham for ubarmhjertig vold og afpresninger.

Imidlertid vandrede Lucas Beaumanoir i en lille have, som hørte til præceptoriet og lå inden for dets ydre fæstningsværker, og førte en fortrolig samtale med en broder af hans orden, der var kommet fra Palæstina i følge med ham.

Stormesteren var en bedaget mand, hvilket man kunne se af hans lange, grå skæg og hans buskede grå øjenbryn, der skyggede over øjne, hvis ild alderen imidlertid ikke havde

formået at slukke. En frygtelig stridsmand var han, og hans magre, strenge ansigt var præget af krigerens vildhed, men desuden var han en bigot asketiker, og hans magre træk bar ikke mindre stærke spor af faste og afholdenhed så vel som af den selvtilfredse fromheds åndelige hovmod. Men med disse strengere træk i hans fysiognomi var der blandet noget imponerende og ædelt, der uden tvivl skrev sig fra den betydelige rolle, hans høje stilling gav ham lejlighed til at spille mellem monarker og fyrster, og fra den stadige udøvelse af overordnet myndighed over de tapre og højbårne riddere, der var sammenknyttet ved ordenens regler. Han var høj af vækst, og hans holdning, der ikke var kuet af alderdom og møjsommeligheder, var rank og stolt. Hans hvide kappe var skåret nøjagtig efter selve den hellige Bernhards regel. Den var syet af, hvad man dengang kaldte burralklæde, passede nøje til hans figur og havde på den venstre skulder det ottetungede kors af rødt klæde, der var særegent for ordenen. Intet hermelin dækkede hans dragt, men på grund af sin alder havde stormesteren, som ordensreglerne tillod, sin underklædning foret og kantet med det blødeste lammeskind, der var vendt med ulden udad og var det nærmeste, man efter reglerne kunne komme til brugen af pelsværk, som i denne periode var den største luksus i dragt. I hånden bar han den ejendommelige abacus eller embedsstav, hvor med tempelherrer i reglen fremstilles, og som på den øverste ende havde en rund plade, hvor på var indgraveret ordenens kors, omgivet af en kreds eller våbenrand. Hans ordensbroder, der fulgte med denne ophøjede person, havde næsten i alle henseender den samme dragt, men hans overordentlige ærbødighed for hans foresatte viste, at der

ellers ikke fandtes nogen lighed imellem dem. Præceptoren – for det var hans rang – gik ikke ved siden af stormesteren, men så langt bag ved ham, at Beaumanoir lige kunne tale med ham uden at vende hovedet om.

"Conrad," sagde stormesteren, "kære kammerat i mine kampe og mine møjsommeligheder, ene til din trofaste barm kan jeg betro mine sorger. Dig alene kan jeg sige, hvor ofte jeg, siden jeg kom til dette land, har ønsket at blive udfriet af de jordiske bånd og at vandre mellem de retfærdige. Ikke en ting i England har mødt mit øje, som det kunne hvile på med glæde, undtagen vore brødres grave under vor tempelkirkes hvælving i den stolte hovedstad. O, tapre Robert de Ros! udbrød jeg i mit stille sind, da jeg stirrede på disse korsets gode stridsmænd, hvor de ligger udhugget i marmor på deres gravsteder. O, brave William de Mareschal! åbn Jeres marmorceller, og tag til hvile hos Jer en mødig broder, der hellere vil kæmpe med hundrede tusinde hedninge end være vidne til vor hellige ordens forfald."

"Det er desværre Sandt," svarede Conrad Mont-Fitchet, "det er desværre sandt og vore brødres overtrædelser af ordensreglerne i England er endnu grovere end i Frankrig."

"Det er fordi de er rigere," svarede stormesteren, "bær over med mig, broder, hvis jeg måtte rose mig selv noget. Du kender det liv, jeg har ført, hvordan jeg har overholdt enhver af min ordens forskrifter, kæmpet med djævle både i legemlig skikkelse og uden nogen sådan, fældet den brølende løve, der går rundt og søger, hvem den kan opsluge, som en god ridder og from præst, hvor som helst jeg har truffet ham – sådan som den velsignede Sankt Bernhard har foreskrevet os i vor ordensregels femogfyrretyvende kapitel, *ut Leo semper feriatur*.

Men, ved det hellige tempel, for hvilket jeg har virket med en iver, der har fortæret min kraft og mit liv, ja selve nerverne og marven i mine knogler, – ved dette hellige tempel sværger jeg dig, at med undtagelse af dig og nogle få andre, der endnu overholder vor ordens gamle strenghed, finder jeg ingen brødre, jeg kan bringe min sjæl til at indbefatte under dette hellige navn. Hvad siger vore statutter, og hvordan overholdes de af vore brødre? De må ikke bære nogen tom og verdslig prydelse, ingen fjerbusk på deres hjelm, intet guld på stigbøjle eller bidsel. Men hvem går dog nu rundt så stolt og så broget udsmykket som templets fattige stridsmænd? Det er forbudt dem ved vore statutter at fange en fugl ved hjælp af en anden, at skyde dyr med bue eller flitsbue, at lade deres *hallo* lyde til jagthornet og at spore hesten efter vildtet. Men hvem driver nu så ivrigt som tempelherrerne jagt med hunde og falke og al anden tom og forfængelig idræt i skove og i floder? Det er forbudt dem at læse andet, end deres foresatte har tilladt, eller at høre på, hvad der læses, undtagen sådanne hellige ting, som kan læses højt i vederkvægelsestimerne, men se! deres øren er åbne for letfærdige minnesangere, og deres øjne gransker i tomme romaner. Det er pålagt dem at udrydde trolddom og kætteri. Se, de beskyldes for at granske jødernes fordømte kabbalistiske hemmeligheder og de hedenske saraceners trolddom. Tarvelighed i levemåde er foreskrevet for dem, rødder og suppe skal de spise, men kun kød tre gange om ugen, fordi den vante nydelse af kød er en skammelig fordærvelse af legemet og se, deres borde bugner af lækre retter! Deres drikke skal være vand, og nu gør enhver lystig fælle sig til af, at han kan drikke som en tempelherre. Selve denne have, der er fyldt med

sjældne urter og træer, som er sendt hertil fra østerlandske klimaer, sømmer sig bedre for en vantro emirs harem end for den plet ord, hvor kristne munke skal dyrke deres hjemlige suppeurter. Og ak, Conrad, vel var det, om slappelsen i klostertugten ikke gik videre. Vel ved du, at det blev os forbudt at modtage disse fromme kvinder, der i begyndelsen sluttede sig til os som søstre af vor orden, fordi, siger det femogfyrretyvende kapitel, den gamle fjende ved kvindeligt selskab har draget mangen en broder bort fra den rette vej til Paradis. Ja, i det sidste kapitel, der ligesom er den slutsten, som vor hellige stifter lagde på den rene og ubesmittede ære, han havde givet os, forbydes det os at give selv vore søstre og vore mødre kærlighedens kys – *ut omnium mulierum fugiantur oscula*. Jeg blues ved at omtale – jeg blues ved at tænke på – den fordærvelse, der som en flod er strømmet ind over os. Vore rene grundlæggeres sjæle, Hugh De Payens og Godfrey de Saint Omers, og de velsignede syv mænds ånder, der først sluttede sig til ordenen og viede deres liv til templets tjeneste, forstyrres i nydelsen af selve paradisets glæder. Jeg har set dem, Conrad, i nattens syner – deres forklarede øjne fældede tårer over deres brødres synder og dårskaber og over den skammelige og ugudelige overdådighed, hvori de lever. Beaumanoir, siger de, du sover – vågn op! Der er en plet på templets bygning, dyb og farlig som den, spedalskheden i gamle dage efterlod på de smittede huses mure. Korsets stridsmænd, der skulle sky en kvindes blik som en basilisks øje, lever i åbenbar synd, ikke blot med kvinderne af deres egen race, men med døtrene af de forbandede hedninge og endnu mere forbandede jøder. Beaumanoir, du sover; op, og hævn vor sag! Slå synderne ihjel,

både mandlige og kvindelige! Tag Phineas' sværd til dig! Der med flygtede synet, Conrad, men da jeg vågnede, kunne jeg endnu høre deres brynjer klirre og se deres hvide kapper flagre. Og jeg vil handle efter deres ord, jeg *vil* rense templets bygning, og de urene sten, i hvilke smitsoten er, vil jeg fjerne og kaste ud af bygningen."

"Men betænk vel, ærværdige fader," sagde Mont-Fitchet, "smitten er blevet indgroet ved tid og sædvane. Lad din reform være varsom, lige som den er retfærdig og vis."

"Nej, Mont-Fitchet," svarede den strenge gamle mand, "den må være skarp og pludselig – ordenen står ved et vendepunkt. Vore forgængeres alvor, selvopofrelse og fromhed skabte os mægtige venner – vor anmasselse, vor rigdom, vor overdådighed har skabt os mægtige fjender. Vi må give afkald på disse rigdomme, som er en fristelse for fyrster – vi må aflægge denne anmasselse, som vækker deres anstød – vi må afskaffe disse letfærdige sæder, der er en forargelse for hele den kristne verden! Eller – mærk mine ord – tempelherrernes orden vil gå til grunde, og dens plads vil ikke kendes mere blandt folkene."

"Gud forbyde en sådan ulykke!" sagde præceptoren.

"Amen," sagde stormesteren højtideligt, "men vi må fortjene hans bistand. Jeg siger dig, Conrad, at hverken Himlens eller Jordens magter længere vil tåle denne slægts ugudelighed. Min følelse er sikker – den grund, på hvilken vor bygning er opført, er allerede undergravet, og hver tilbygning, vi gør til den, vil kun så meget hurtigere sænke den i afgrunden. Vi må gå tilbage til vor oprindelige skikkelse og vise os som korsets trofaste riddere, ofrende for vort kald ikke blot vort blod og vort liv –

ikke blot vore lyster og vore laster – men vor magelighed, vor hygge og vore naturlige følelser, og handle som mænd, der er overbevist om, at mangen en glæde, der kan være berettiget for andre, er templets svorne stridsmænd forment."

I dette øjeblik trådte en riddersvend, iført en beskidt dragt (for aspiranterne til denne hellige orden bar, så længe de var novicer, riddernes aflagte klæder,) ind i haven, og idet han bukkede dybt for stormesteren, stod han tavs og ventede på hans tilladelse, inden han dristede sig til at fremføre sit ærinde.

"Er det ikke mere sømmeligt," sagde stormesteren, "at se denne Damian, iført kristen ydmygheds klædebon, sådan at træde frem med ærbødig tavshed for sin foresatte end for kun to dage siden, da den tåbelige nar gik med en broget kjortel og plaprede så næsvist og kæphøj som nogen papegøje? Tal, Damian, vi tillader dig det. Hvad er dit ærinde?"

"Udenfor porten står der en jøde, ærværdige fader," sagde riddersvenden, "som beder om at få broder Brian de Bois-Guilbert i tale."

"Det var rigtigt af dig at underrette mig om dette," sagde stormesteren, "hvis vi er til stede, er en præceptor kun en almindelig broder af vor orden, der ikke kan gå efter sin egen vilje, men kun efter mesterens – som der står i skriften: "I det, hans øre hører, har han adlydt mig." – Det er mig særlig magtpåliggende at erfare, hvad denne Bois-Guilbert tager sig for," sagde han, idet han vendte sig om til sin ledsager.

"Rygtet omtaler ham som gæv og tapper," sagde Conrad.

"Og med føje omtales han sådan," sagde stormesteren, "kun i tapperhed er vi ikke vanslægtet fra vore forgængere, korsets helte. Men broder Brian kom ind i vor orden som en

misfornøjet og skuffet mand, ganske vist nok tilskyndet til at afgive løftet og forsage verden – ikke af en oprigtig sjælens rørelse, men som en mand, hvem et let anfald af vrede havde drevet til fortrydelse. Siden er han blevet en virksom og ivrig rænkesmed, en mand, der knurrer og klager og ægger til opsætsighed, en leder blandt dem, der sætter sig op imod vor myndighed, uden at betænke, at herredømmet er givet mesteren allerede ved stavens og svøbens symbol – staven til at støtte de svages skrøbeligheder – svøben til at revse de vildfarendes fejltrin. – Damian," fortsatte han, "før jøden frem for os."

Riddersvenden gik med et dybt buk og kom nogle minutter efter tilbage, fulgt af Isak fra York. Ingen nøgen slave, der førtes frem for en eller anden mægtig fyrste, kunne nærme sig hans dommersæde med dybere ærbødighed og angst end den, jøden trådte frem for stormesteren med. Da han var kommet et par meter fra ham, gav Beaumanoir ham med sin stav et tegn til, at han ikke måtte komme nærmere. Jøden knælede ned på jorden, som han kyssede til tegn på sin ærbødighed. Idet han derpå rejste sig, stod han foran tempelherren med armene korslagt over brystet og hovedet bøjet ned imod det med hele en østerlandsk slaves underdanighed.

"Damian," sagde stormesteren, "gå bort, lad en vagt være rede til straks at komme, når vi kalder, og lad ingen komme ind i haven, før vi forlader den." Riddersvenden bukkede og gik. "Jøde," fortsatte den stolte gamle mand, "hør mit ord. Det sømmer sig ikke for os i vor stilling at føre lang samtale med dig, og vi spilder hverken ord eller tid på nogen som helst. Vær derfor kort i dine svar på de spørgsmål, jeg vil stille dig, og lad

dine ord være sandhedsord; for hvis din tunge er falsk imod mig, vil jeg lade den rive ud af dit vantro svælg."

Jøden ville til at svare, men stormesteren vedblev: "Stille, vantro – ikke et ord i vor nærværelse undtagen som svar på vore spørgsmål. Hvad har du at skaffe med vor broder Brian de Bois-Guilbert?"

Isak gispede af angst og tvivl. Hvis han aflagde sin beretning, kunne det se ud, som om han bagtalte ordenen, men hvis han ikke aflagde den, hvad håb kunne han da have om at opnå sin datters befrielse? Beaumanoir så hans dødelige angst og nedlod sig til at berolige ham lidt.

"Du har intet at frygte for din elendige person, jøde," sagde han, "hvis du blot handler ærligt i denne sag. Jeg forlanger atter at vide af dig, hvad du har at skaffe med Brian de Bois-Guilbert."

"Jeg er overbringer af et brev," stammede jøden, "med Jeres tapre velærværdighed tilladelse, til denne gode ridder fra prior Aymer af abbediet Jorvaulx."

"Sagde jeg ikke, at det var onde tider, Conrad?" sagde stormesteren, "en cistercienserprior sender et brev til en templets stridsmand og kan ikke finde noget mere passende sendebud end en vantro jøde. Giv mig brevet."

Med skælvende hænder løftede jøden folderne på sin armeniske hue, i hvilken han for større sikkerheds skyld havde gemt priorens brev, og ville med udstrakt hånd og krumbøjet krop nærme sig for at række det til den barske mand, der udspurgte ham.

"Tilbage, hund!" sagde stormesteren, "jeg rører ikke ved en vantro undtagen med sværdet. Conrad, tag du brevet fra jøden

og giv mig det."

Da Beaumanoir således var kommet i besiddelse af brevet, betragtede han det først omhyggeligt uden på og gav sig derpå til at løse den tråd, der holdt det sammen.

"Ærværdige fader," tog Conrad ordet, skønt med stor ærbødighed, "vil du bryde seglet?"

"Ja, hvorfor skulle jeg ikke gøre det?" sagde Beaumanoir med rynket pande. "Står der ikke skrevet i det toogfyrretyvende kapitel *De lectione literarum*, at en tempelherre ikke må modtage noget brev, end ikke fra sin fader, uden at meddele det til stormesteren og læse det i hans nærværelse?"

Han gennemlæste derpå brevet i hast med et udtryk af overraskelse og forfærdelse, læste det om igen langsommere, rakte det så frem til Conrad med den ene hånd, mens han slog på det med den anden, og udbrød:

"Visselig, det er rare sager for den ene kristne mand at skrive om til den anden, og det begge to medlemmer, ja tilmed ikke ubetydelige medlemmer af gejstlige ordener. Hvornår," sagde han højtideligt og løftede blikket, "vil du komme med din rensemaskine for at rense logulvet?"

Mont-Fitchet tog brevet fra sin foresatte og ville til at gennemlæse det.

"Læs det højt, Conrad," sagde stormesteren, "og du" (han vendte sig til Isak) "hør du efter, hvad der står, for vi må udspørge dig desangående."

Conrad læste brevet, der lød sådan:

> Aymer, af Guds nåde prior for Sankt Marias cistercienserkloster Jorvaulx, ønsker ridder Brian de Bois-Guilbert, ridder af Templets Hellige Orden, et godt helbred

samt kong Bacchus' og fru Venus' rige gaver. Hvad vor nuværende stilling angår, kære broder, er vi en fange hos visse lovløse og ugudelige mænd, der ikke har taget i betænkning at bemægtige sig vor person og sætte os i løsepenge, hvorved vi også har erfaret Front-de-Boeufs ulykke, og at du er sluppet bort med den skønne jødiske troldkvinde, hvis sorte øjne har forhekset dig. Vi glæder os hjerteligt over din frelse; ikke desto mindre beder vi dig at være på din post over for denne nye heks fra Endor; for vi har privat erfaret, at Jeres stormester, der ikke bryder sig en døjt om røde kinder og sorte øjne, kommer over fra Normandiet for at gøre skår i Jeres lystighed og revse Jeres overtrædelser. Derfor beder vi dig hjertelig at tage dig i agt og at være årvågen, som der står i den hellige skrift, *invenientur vigilantes*. Og da den rige jøde, hendes fader, Isak fra York, har bedt mig om et brev til anbefaling for ham, giver jeg ham dette og råder, ja beder dig indstændigt, at du sætter jomfruen i løsepenge, fordi han af sine pengeposer vil betale dig så meget, at du med dette under sikrere vilkår kan skaffe dig halvtreds jomfruer, hvoraf jeg håber at få min part, når vi samles i fryd og gammen som sande brødre, for ikke at glemme vinbægeret. For hvad siger skriften? *Vinum lætificat cor hominis*, og på et andet sted: *Rex delectabitur pulchritudine tua*.

Indtil denne fornøjelige sammenkomst byder vi dig farvel. Givet i denne røverhule i morgenstunden.

Aymer, Pr. S. M.
Jorvolciencis.

Postscriptum. Visselig, din guldkæde er ikke længe forblevet hos mig og vil nu hænge om halsen på en fredløs vildttyv, der kalder på sine hunde med den fløjte, som hænger der ved.

"Hvad siger du til det, Conrad?" sagde stormesteren, "røverhule! Ja, en passende bolig er sandelig en røverhule for sådan en prior. Intet under, at Guds hånd hviler tungt på os, og at vi i det hellige land taber det ene sted efter det andet, den ene fodsbred land efter den anden til de vantro, når vi har sådanne gejstlige som denne Aymer. – Og hvad mener han, skal jeg tro, med denne anden heks af Endor?" sagde han noget afsides til sin fortrolige.

Conrad var – måske af egen erfaring – bedre kendt med galante talemåder end sin foresatte, og han forklarede, at det sted, der satte stormesteren i forlegenhed, var en talemåde, der brugtes af verdslige mænd om dem, som de elskede nu. Men denne forklaring tilfredsstillede ikke den bigotte Beaumanoir.

"Der ligger mere i det, end du aner, Conrad. Din enfoldighed kan ikke trænge ind i denne afgrund af ugudelighed. Denne Rebecca fra York var en lærling af den Mirjam, som du nok har hørt tale om. Du skal straks høre jøden vedgå det."

Idet han derpå vendte sig om til Isak, sagde han højt:

"Din datter er altså fange hos Brian de Bois-Guilbert?"

"Ja, ærværdige og tapre herre," stammede den stakkels Isak, "og hvad løsepenge en fattig mand kan betale for hendes frigivelse –"

"Stille!" sagde stormesteren, "denne din datter har øvet lægekunsten, ikke sandt?"

"Jo, nådige herre," svarede jøden med større tillid, "og riddere og bønder, svende og lensmænd har årsag til at velsigne den gode gave, Himlen har skænket hende. Mangen en mand kan bevidne, at hun ved sin kunst har helbredet dem, når al anden menneskelig hjælp har vist sig frugtesløs; men Jacobs Guds velsignelse var over hende."

Beaumanoir vendte sig om til Mont-Fitchet med et uhyggeligt smil. "Se her, broder," sagde han, "den alt opslugende fjendes snedige bedrag. Sku den madding, hvormed han fisker efter sjæle, idet han giver et lille spand af jordisk liv til gengæld for den evige salighed hisset. Med god føje sagde vor hellige ordensregel. *Semper percutiatur leo vorans*. Op til kamp imod Løven! Ned med ødelæggeren!" sagde han og rystede højt i luften sin mystiske stav, som for at byde mørkets magter trods. "Din datter," fortsatte han til jøden, "udfører uden tvivl sine kure ved ord og beseglinger og amuletter og andre kabbalistiske mysterier."

"Nej, ærværdige og tapre ridder," svarede Isak, "fortrinsvis ved en balsam af vidunderlig kraft."

"Hvor fra har hun fået denne hemmelighed" sagde Beaumanoir.

"Den blev givet hende," svarede Isak tøvende, "af Mirjam, en viis matrone i vor stamme."

"Ha, falske jøde!" sagde stormesteren, "var det ikke denne heks Mirjam, hvis trolddomskunsters vederstyggelighed har rygtet sig i hvert et kristent land?" Og han korsede sig. "Hendes legeme blev brændt på bålet og hendes aske spredt for de fire vinde, og sådan sker det med mig og min orden, hvis jeg ikke gør lige så med hendes lærling, ja end mere! Jeg skal lære hende

at øve trolddom imod det hellige tempels stridsmænd. Her, Damian, spark denne jøde ud af porten – skyd ham ned, hvis han sætter sig til modværge eller vender om. Med hans datter vil vi handle, som den kristne lov og vort eget høje embede pålægger os det."

Stakkels Isak blev altså skubbet afsted og jaget ud af præceptoriet. Alle hans bønner, ja selv hans tilbud, forblev uhørte og uænsede. Han kunne ikke gøre noget bedre end at vende tilbage til rabbiens hus og bestræbe sig for ved hans hjælp at erfare, hvad man foretog sig med hans datter. Hidtil havde han frygtet for hendes ære, nu måtte han skælve for hendes liv.

Imidlertid lod stormesteren præceptoren på Templestowe kalde til sig.

36

Kald ej min kløgt bedrag – hver søger skinnet,
ved snilde påfund tiggeren dig rører,
og pyntet hofmand, der har smil til alt,
sig vinder ære, gods og guld ved skinnet;
præsten forsmår det ej; den tapre kriger
besmykker tit sin dåd – Hver søger skinnet;
thi den, der ene være vil sig selv,
får ringe kår i lejren, staten, kirken,
Sådan er verdens gang.

– Gammelt skuespil.

Albert Malvoisin, præsident eller i ordenens sprog: præceptor for etablissementet Templestowe, var broder til den Philip Malvoisin, der allerede lejlighedsvis er blevet omtalt i denne fortælling, og stod lige som denne baron i nært forhold til Brian de Bois-Guilbert.

Blandt udsvævende og usædelige mænd, af hvilke tempelherrernes orden kun indbefattede alt for mange, kunne Albert af Templestowe spille en fremtrædende rolle, men der var den forskel mellem ham og den dumdristige Bois-Guilbert, at han forstod at kaste hykleriets slør over sine laster og sin ærgerrighed og i sit ydre at påtage sig et skin af fanatisme, som han i sit hjerte foragtede. Havde stormesterens ankomst ikke været så uventet pludselig, ville han ikke på Templestowe have set noget, der kunne have tydet på en slappelse i ordenstugten. Og selv nu, da Albert Malvoisin var blevet overrasket og til en vis grad opdaget, hørte han med sådan ærbødighed og

tilsyneladende ruelse på sin foresattes irettesættelser og skyndte sig således at reformere de forhold, denne misbilligede, forstod kort sagt så vel at give et samfund, der i den senere tid havde viet sig til udskejelser og glæder, et præg af asketisk fromhed, at Lucas Beaumanoir begyndte at nære højere tanker om præceptorens moral, end etablissementets første udseende havde indgivet ham.

Men denne gunstige stemning hos stormesteren blev i høj grad rokket ved den efterretning, at Albert i et til religionen viet hus havde modtaget den jødiske fange og, som der var grund til at frygte for, en ordensbroders elskerinde og da Albert trådte frem for ham, så han på ham med et usædvanlig strengt blik.

"Der er i dette hus, indviet til den hellige tempelordens formål," sagde stormesteren i en streng tone, "en jødisk kvinde, som er bragt hertil af en ordensbroder med Jeres stiltiende samtykke, hr. præceptor."

Albert Malvoisin blev i højeste måde forvirret, for den ulykkelige Rebecca var blevet indespærret i en afsidesliggende, hemmelig del af bygningen, og der var truffet alle forsigtighedsregler for at forebygge, at hendes ophold der blev kendt. Han læste i Beaumanoirs blikke fordærvelse for Bois-Guilbert og for sig selv, med mindre han blev i stand til at vende det truende uvejr.

"Hvorfor er du stum?" fortsatte stormesteren.

"Er det tilladt mig at svare?" sagde præceptoren i en tone af den dybeste ydmyghed, mens han ved dette spørgsmål kun ønskede at vinde et øjebliks tid til at ordne sine tanker.

"Tal, det er tilladt dig," sagde stormesteren, "tal, og sig, kender du det kapitel i vore hellige ordensregler: *de*

commilitonibus Templi in sancta civitate, qui cum miserrimis mulieribus versantur, propter oblectationem carnis."

"I sandhed, højst ærværdige fader," svarede præceptoren, "jeg er ikke steget til denne rang i ordenen uden at være bekendt med et af dens vigtigste forbud."

"Hvoraf kommer det da, spørger jeg dig atter, at du har tilladt en broder at bringe en elskerinde, og det tilmed en jødisk troldkvinde, ind på dette hellige sted til dets vanhelligelse og besmittelse?"

"En jødisk troldkvinde?" gentog Albert Malvoisin, "gode engle beskærme os!"

"Ja, broder, en jødisk troldkvinde!" sagde stormesteren strengt. "Jeg har sagt det. Tør du benægte, at denne Rebecca, datter af den skændige ågerkarl Isak fra York og ætling af den fule heks Mirjam, nu opholder sig – en skam er det at tale om og tænke på! – indenfor dette dit præceptoriums mure?"

"Jeres visdom, ærværdige fader," svarede præceptoren, "har draget sløret fra mine øjne. Såre undredes jeg over, at så god en ridder som Brian de Bois-Guilbert syntes så fortryllet af yndighederne hos denne kvinde, som jeg kun modtog i dette hus for at sætte en skranke for deres voksende fortrolighed, hvilken ellers kunne være blevet sådan befæstet, at den havde draget vor tapre gejstlige broders fald efter sig."

"Er der da endnu ikke foregået noget imellem dem, hvorved han har brudt sit løfte?" spurgte stormesteren.

"Hvorledes! under dette tag?" sagde præceptoren og korsede sig, "hellige Magdalene og de ti tusinde jomfruer forbyde det! Nej, hvis jeg har fejlet ved at modtage hende her, så var det i den vildfarende tanke, at jeg sådan kunne afbryde vor broders

dårlige lidenskab for denne jødinde, der synes mig så forrykt og unaturlig, at jeg nødvendigvis måtte betragte den som hidrørende fra et anfald af vanvid, der snarere kunne læges ved medlidenhed end ved irettesættelser. Men siden Jeres ærværdige visdom har opdaget, at denne jødepige er en troldkvinde, kan det måske til fulde forklare hans dårlige forelskelse."

"Ja, sådan er det! Sådan er det!" sagde Beaumanoir. "Her ser du, broder Conrad, faren ved at give efter for Satans første anslag og tillokkelser! Vi betragter kvinden blot for at tilfredsstille øjets lyst og føle glæde ved, hvad mænd kalder hendes skønhed, men den gamle fjende, den brølende løve, vinder da magt over os til ved talismaner og trolddom at fuldende et værk, som er begyndt i dårskab og lediggang. Det kan hænde, at vor broder Bois-Guilbert således i denne sag mere fortjener medynk end streng tugtelse, mere slavens støtte end svøbens slag, og at vore påmindelser og bønner kan drage ham bort fra hans dårskab og give ham tilbage til hans brødre."

"Det vil være såre beklageligt," sagde Conrad Mont-Fitchet, "om ordenen skulle miste en af sine bedste lanser, nu da det hellige samfund mest trænger til sine sønners hjælp. Trehundrede saracener har denne Brian de Bois-Guilbert dræbt med egen hånd."

"Blodet af disse fordømte hunde," sagde stormesteren, "vil være et sødt og velbehageligt offer til helgenerne og englene, som de foragter og bespotter, og med deres bistand vil vi modvirke de trolddomskunster, hvormed vor broder er fanget som i et net. Han skal sprænge denne Dalilas bånd, ligesom Samson sprængte de to nye reb, hvor med filistrene havde

bundet ham, og skal slagte de vantro i dyngevis. Men hvad denne fule troldkvinde angår, som har kastet sin trolddom over en af det hellige tempels brødre, da skal hun visselig lide døden."

"Men Englands love –" sagde præceptoren, der, skønt han var glad over, at stormesterens harme sådan heldigvis havde vendt sig fra ham og Bois-Guilbert og taget en anden retning, nu begyndte at frygte for, at han ville gå for vidt.

"Englands love," afbrud Beaumanoir ham, "tilsteder og pålægger en hver dommer at øve retfærdighed i sin egen retskreds. Den usleste, lille baron kan fængsle, forhøre og domfælde en troldkvinde, der findes på hans gods. Og skal denne myndighed da nægtes tempelherrernes stormester i et præceptorium af hans orden? Nej – vi vil dømme og fordømme. Heksen skal fjernes af landet, og dets ugudelighed skal tilgives. Sæt borghallen i stand til processen imod troldkvinden."

Albert Malvoisin bukkede og gik – ikke for at give befalinger til at sætte hallen i stand, men for at opsøge Brian de Bois-Guilbert og meddele ham, hvordan det rimeligvis ville gå med sagerne. Det varede ikke længe, inden han fandt ham, skummende af forbitrelse over, at han på ny var blevet afvist af den smukke kvinde.

"Den tankeløse," sagde han, "den utaknemlige, at forskyde en mand, der midt i blod og flammer har sat sit eget liv på spil for at frelse hendes. Ved Himlen, Malvoisin, jeg blev, indtil tag og spær brasede ned omkring mig. Jeg var en skive for hundrede pile. De raslede imod mit harnisk som hagl imod et tilgitret vindue, og jeg brugte kun mit skjold til hendes beskyttelse. Således udstod jeg for hende, og nu bebrejder den egensindige

pige mig, at jeg ikke lod hende omkomme, og nægter mig ikke blot det ringeste bevis på sin taknemmelighed, men endog det fjerneste håb om, at hun nogen sinde vil lade sig formå til at give mig et sådant. Djævelen, der har besat hendes race med halsstarrighed, har samlet dens fulde styrke i hendes person."

"Djævelen," sagde præceptoren, "har, tror jeg, besat jer begge. Hvor tit har jeg ikke prædiket forsigtighed, om ikke afholdenhed til Jer? Sagde jeg Jer ikke, at I kunne finde villige kristne jomfruer nok, der ville holde det for en synd at nægte så tapper en ridder *le don d'amoureux merci*, og skal I da nødvendigvis lade Jeres kærlighed falde på en egensindig, halsstarrig jødinde? Ved den hellige messe, jeg tror, gamle Lucas Beaumanoir gætter rigtigt, når han påstår, at hun har kastet en trolddom på Jer."

"Lucas Beaumanoir," sagde Bois-Guilbert i en bebrejdende tone. "Er det Jeres forsigtighedsregler, Malvoisin? I har ladet den gamle dåre erfare, at Rebecca er i præceptoriet?"

"Hvordan kunne jeg undgå det?" sagde præceptoren. "Jeg forsømte intet, der kunne holde Jeres hemmelighed skjult, men den er røbet, og om det er Djævelen, der har gjort det, eller ej, kan kun Djævelen sige. Jeg har imidlertid drejet sagen, så godt jeg kunne. I er sikker, hvis I giver afkald på Rebecca. I er genstand for medynk – som et offer for bedrageriske trolddomskunster. Hun er en troldkvinde og må lide som sådan."

"Nej, ved Himlen, det skal hun ikke!" sagde Bois-Guilbert.

"Ved Himlen, det må og skal hun," sagde Malvoisin. "Hverken I eller nogen anden kan frelse hende. Lucas Beaumanoir har afgjort, at en jødindes død vil være et tilstrækkeligt sonoffer til

at udsone alle tempelherrernes udskejelser i kærlighed, og du ved, han har både magt og vilje til at udføre et så forstandigt og fromt forsæt."

"Vil man i kommende tider tro, at der nogen sinde har været en så tåbelig trosiver?" sagde Bois-Guilbert og gik frem og tilbage i kammeret.

"Hvad de vil tro, ved jeg ikke," sagde Malvoisin roligt; "men det ved jeg, at i vore dage vil nioghalvfems af hundrede både gejstlige og lægmænd råbe *amen!* til stormesterens dom."

"Nu ved jeg, hvad jeg vil gøre," sagde Bois-Guilbert. "Albert, du er min ven. Du må lukke øjnene for hendes flugt, og så vil jeg føre hende til et sikrere og bedre skjulested."

"Jeg kan ikke, om jeg også ville," svarede præceptoren; "huset er fyldt af stormesterens følge og andre, som er ham hengivne. Og rent ud sagt, broder, det foretagende vil jeg ikke være med til, selv om jeg kunne håbe at føre det igennem. Jeg har allerede vovet nok for din skyld, og jeg har ikke lyst til at udsætte mig for en vanærende dom eller blot for at miste mit præceptorium for et strålende stykke jødisk kød og blod. Og vil du følge mit råd, så opgiv denne umulige jagt og slip din falk løs på et andet bytte. Betænk, Bois-Guilbert, din nuværende rang, din kommende ære og myndighed, alt afhænger af din stilling i ordenen. Holder du fortsat fast ved din lidenskab for denne Rebecca, vil du give Beaumanoir magt til at udstøde dig af ordenen, og han vil ikke undlade at gøre det. Han vogter skinsygt på den kommandostav, han holder i sin rystende hånd, og han ved, at du strækker din dristige hånd ud efter den. Du må være vis på, at han vil ødelægge dig, hvis du giver ham et så godt påskud som det, at du beskytter en jødisk troldkvinde. Lad

ham råde i denne sag, for du kan ikke forhindre det. Når staven er i din egen faste hånd, så kan du kærtegne Judas døtre eller brænde dem, alt som det stemmer bedst med dit lune."

"Malvoisin," sagde Bois-Guilbert, "du er en koldblodig –"

"Ven," skyndte præceptoren sig at udfylde sætningen, som Bois-Guilbert rimeligvis ville have afsluttet med et værre udtryk, "en koldblodig ven er jeg, og derfor mere egnet til at råde dig. Jeg siger dig endnu engang, at du ikke kan frelse Rebecca. Jeg siger dig endnu engang, du kan kun dø med hende. Skynd dig til stormesteren – kast dig for hans fødder, og sig ham –"

"Nej, ved Himlen, ikke for hans fødder, men lige op i den gamle tåbes ansigt vil jeg sige –"

"Sig ham så lige op i ansigtet," fortsatte Malvoisin rolig, "at du elsker denne fangne jødinde til raseri, og jo mere du udbreder dig over denne lidenskab, desto større hast vil han have med at gøre ende på den ved den smukke troldkvindes død, mens du, grebet på fersk gerning ved tilståelsen om en brøde, som strider imod dit løfte, ikke kan håbe nogen hjælp fra dine brødre og må opgive alle dine strålende drømme om ære og magt for måske at leje din lanse ud i nogle af de usle småkampe mellem Flandern og Burgund."

"Du taler sandhed, Malvoisin," sagde Brian de Bois-Guilbert efter et øjebliks overvejelse. "Jeg vil ikke give den skimlede hældøre nogen fordel over mig, og hvad Rebecca angår, har hun ikke fortjent af mig, at jeg skal sætte min rang og ære i vove for hendes skyld. Jeg vil opgive hende – ja, jeg vil overlade hende til hendes skæbne, med mindre –"

"Sæt ingen indskrænkende betingelser for din kloge og nødvendige beslutning," sagde Malvoisin "kvinder er kun et legetøj, som vi kan adsprede os med i ledige timer – ærgerrighed er livets alvorlige syssel. Lad tusind sådanne skrøbelige stykker legetøj som denne jødinde gå til grunde, før dit mandige skridt standser på den glimrende bane, som ligger åben for dig. For øjeblikket må vi skilles, og man må ikke se os føre denne fortrolige samtale. Jeg må sætte hallen i stand, for at han kan indtage sit dommersæde."

"Hvad for noget?" sagde Bois-Guilbert, "så snart?"

"Ja," svarede præceptoren, "det går hurtigt med en sag, når dommeren på forhånd har bestemt sin dom."

"Rebecca," sagde Bois-Guilbert, da han var alene, "du vil vist nok komme mig dyrt at stå. Hvorfor kan jeg ikke overlade dig til din skæbne, som denne koldblodige hykler råder mig til? Et forsøg vil jeg gøre på at frelse dig – men vogt dig for at vise mig utaknemmelighed. For bliver jeg igen vist tilbage, skal min hævn være som min kærlighed. Bois-Guilberts liv og ære må ikke sættes på spil, når foragt og bebrejdelser er hans eneste løn."

Næppe havde præceptoren givet de nødvendige befalinger, før Conrad Mont-Fitchet kom hen til ham og underrettede ham om, at stormesteren havde besluttet ufortøvet at sætte jødinden under anklage for trolddom.

"Det er visselig en indbildning," sagde præceptoren, "vi har mange jødiske læger, og vi kalder dem ikke troldmænd, skønt de udfører vidunderlige kure."

"Stormesteren er af anden mening," sagde Mont-Fitchet; "og jeg vil være oprigtig imod dig, Albert – enten hun er en

troldkvinde eller ej, vil det være bedre, at denne ulykkelige kvinde dør, end at Brian de Bois-Guilbert går tabt for ordenen, eller at ordenen splittes ved indre tvistigheder. Du kender hans høje rang, hans krigeriske berømmelse – du ved, hvor stor pris mange af vore brødre sætter på ham – men alt dette vil ikke nytte ham overfor vor stormester, hvis han skulle betragte ham som denne jødindes medskyldige, ikke som hendes offer. Om så alle de tolv stammers sjæle var i hendes ene legeme, var det bedre, at hun alene led, end at Bois-Guilbert skulle dele hendes fordærvelige skæbne."

"Jeg har lige nys bestræbt mig for at få ham til at lade hende fare," sagde Malvoisin, "men sig mig dog, er der grunde nok til at domfælde denne Rebecca for trolddom? Vil stormesteren ikke skifte sind, når han ser, at beviserne er så svage?"

"De må gøres stærkere, Albert," svarede Mont-Fitchet, "de må gøres stærkere. Forstår du mig?"

"Ja, jeg gør," sagde præceptoren, "og heller ikke tager jeg i betænkning at gøre noget for at fremme ordenens vel – men der er kun en stakket tid til at finde passende udveje."

"Malvoisin, de *må* findes," sagde Conrad "vel vil det gavne så vel ordenen som dig. Dette Templestowe er et fattigt præceptorium – Maison Dieu er dobbelt så meget værd – du kender min indflydelse hos vor gamle stormester – find nogle, som kan føre denne sag igennem, og du er præceptor over Maison Dieu i det frugtbare Kent. Hvad siger du til det?"

"Der er," svarede Malvoisin, "blandt dem, som kom her med Bois-Guilbert, to karle, som jeg godt kender. De har tjent min broder Philip de Malvoisin og gik fra hans tjeneste over i Front-

de-Boeufs. Det kan hænde, at de ved noget om denne kvindes trolddomskunster."

"Gå så ud og opsøg dem straks – og hører du, hvis en byzantiner eller to kan skærpe deres hukommelse, så knib ikke der på."

"De vil for en zechin sværge på, at den moder, som fødte dem, var en troldkvinde," sagde præceptoren.

"Gå så," sagde Mont-Fitchet, "til middag vil sagen gå sin gang. Jeg har ikke set vor stormester så ivrig for nogen sag, siden han dømte Hamet Alfagi, en omvendt muselmand, der faldt tilbage til muhamedanismen, til bålet."

Den mægtige borgklokke havde ringet middagstimen, da Rebecca hørte trampen af fødder på den lønlige trappe, der førte til det sted, hvor hun blev holdt fangen. Tummelen forkyndte, at der kom flere personer, og dette voldte hende snarest glæde, for hun var mere bange for den vilde og lidenskabelige Bois-Guilberts besøg i enrum end for noget andet onde, der kunne ramme hende. Døren til kammeret blev åbnet, og Conrad og præceptoren Malvoisin trådte ind, ledsaget af fire sortklædte drabanter, der var bevæbnet med hellebarder.

"Datter af en forbandet race," sagde præceptoren, "rejs Jer op, og følg os."

"Hvorhen," sagde Rebecca, "og i hvad hensigt?"

"Kvinde," svarede Conrad, "det tilkommer ikke dig at spørge, men at adlyde. Ikke desto mindre være det dig vitterligt, al du skal bringes for vor hellige ordens stormesters domstol for der at stå til regnskab for dine forbrydelser."

"Abrahams Gud være priset!" sagde Rebecca og foldede andægtig sine hænder, "en dommers navn, selv om han er en

fjende af mit folk, er for mig som navnet på en beskytter. Såre redebont vælger jeg dig – tillad mig blot at slynge sløret om mit hoved."

De gik ned ad trappen med langsomme og højtidelige skridt, gik igennem et langt galleri og trådte gennem en fløjdør ved enden af det ind i den store hal, hvor stormesteren for øjeblikket havde sat sin ret.

Den nederste del af dette rummelige gemak var opfyldt af riddersvende og drabanter, som ikke uden besvær gav plads for Rebecca, der ledsagedes af præceptoren og Mont-Fitchet og blev efterfulgt af vagten med hellebarderne, så at hun kunne gå frem til den for hende bestemte plads. Mens hun med korslagte arme og bøjet hoved gik igennem skaren, blev der i hendes hånd stukket en lap pergament, som hun næsten ubevidst modtog og blev ved at holde på uden at se på dens indhold. Visheden om, at hun havde en eller anden ven i denne forfærdelige forsamling, gav hende mod til at se sig om og gøre sig rede for, hvem hun var blevet ført frem for. Hun lod altså blikket glide hen over den scene, som vi skal forsøge at beskrive i det næste kapitel.

37

Streng var den lov, der mennesket forbød
at føle medynk med sin næstes nød,
streng var den lov, der smilet syndigt fandt
og holdt uskyldig munterhed for tant;
men strengest, når dem tyranniets bud
forkyndte som en myndighed fra Gud.

– Middelalderen.

Den domstol, der var nedsat for at høre og dømme den uskyldige og ulykkelige Rebecca, havde plads på tribunen, den forhøjning, der fandtes i den øvre ende af den store hal, en platform, vi allerede har beskrevet som ærespladsen, der var bestemt til at afgive pladser for de mest udmærkede indbyggere eller gæster i et middelalderligt hus.

På et ophøjet sæde, lige foran den anklagede, sad tempelherreordenens stormester i sin skinnende hvide, flagrende kappe, med den mystiske stav i hånden, der bar ordenens symbol. Ved hans fødder stod et bord, ved hvilket der sad to skrivere, kapellaner ved ordenen, hvis opgave det var at føre dagens retsforhandlinger til protokols. Disse gejstliges sorte dragter, skaldede isser og ydmyge miner dannede en stærk modsætning til det krigeriske udseende af de riddere, der var til stede, og som enten boede i præceptoriet eller var kommet derhen for at gøre stormesteren deres opvartning. Præceptorerne, af hvilke der var fire til stede, indtog lavere pladser, der var rykket noget tilbage, bag ved deres foresatte, og

de riddere, der ikke beklædte nogen sådan rang i ordenen, havde plads på endnu lavere bænke, der stod i samme afstand fra præceptorernes sæder som disses fra stormesterens. Bag dem, men også i den ophøjede del af hallen, stod ordenens riddersvende i hvide dragter af ringere kvalitet.

Hele forsamlingen havde et præg af den dybeste alvor, og i riddernes ansigter var der et udtryk af krigerisk djærvhed, parret med den højtidelighed i holdning, der sømmede sig for mænd af en gejstlig ridderorden, og som de ikke undlod at iagttage i deres stormesters nærværelse.

Den øvrige, lavere del af hallen var fyldt af vagter med hellebarder og andre tilskuere, som nysgerrigheden havde draget derhen for på en gang at se en stormester og en jødisk troldkvinde. Den langt overvejende del af disse ringere personer var enten i den ene eller i den anden egenskab knyttet til ordenen, og de var lette at kende på deres sorte dragter. Men der nægtedes ikke bønder fra omegnen adgang, for det var Beaumanoirs stolthed at gøre det opbyggelige skue af den retfærdighed, han udøvede, så offentligt som muligt. Hans store, blå øjne syntes at udvide sig, da han lod blikket glide hen over forsamlingen, og hans åsyn syntes præget af stolthed ved bevidstheden om hans værdighed og det formentlig fortjenstlige i den rolle, han stod i begreb med at spille. En salme, ved hvilken han selv førte an med en dyb, blød stemme, som alderen ikke havde berøvet noget af dens kraft, åbnede dagens forhandlinger, og de højtidelige toner af sangen *Venite exultemus Domino*, der så ofte blev sunget af tempelherrerne, før de indlod sig i kamp med jordiske modstandere, ansås af Lucas for den mest passende indledning til den forestående triumf –

for som sådan betragtede han den – over mørkets magter. De dybe, langtrukne toner, der lød fra hundrede mandlige røster, som var vant til at istemme koralen, hævede sig op imod hallens hvælvede loft og rullede mellem dens buer med en smuk, højtidelig lyd som af mægtige, brusende vande.

Da tonerne ophørte, lod stormesteren sit blik glide rundt i kredsen og bemærkede, at en af præceptorernes sæde stod tomt. Brian de Bois-Guilbert, der havde siddet på det, havde forladt sin plads og stod nu ved enden af en af de bænke, som var indtaget af ridderne af tempelherreordenen. Med den ene hånd holdt han sin lange kappe sådan, at den delvis skjulte hans ansigt, mens den anden hvilede på det korsformede hjalte af hans sværd, med hvis af skeden dækkede spids han tegnede streger på egegulvet.

"Ulykkelige mand," sagde stormesteren efter at have set på ham med et deltagende blik. "Du ser, Conrad, hvordan denne hellige gerning smerter ham. Så vidt kan en kvindes letfærdige blik, hjulpet af fyrsten for denne verdens magter, bringe en brav og tapper ridder! Ser du, han kan ikke se på os; han kan ikke se på hende og hvem ved, hvad det er for en indskydelse af hans plageånd, der bringer hans hånd til at tegne disse kabbalistiske streger på gulvet? Måske efterstræbes således vort liv og vor sikkerhed, men vi foragter og trodser den lede Satan. *Semper Leo percutiatur*!"

Disse ord blev sagt afsides til hans fortrolige ven, Conrad Mont-Fitchet. Så opløftede stormesteren sin røst og talte til forsamlingen:

"Ærværdige og tapre mænd, riddere, præceptorer og medlemmer af denne hellige orden, mine brødre og mine børn!

– I også, velbårne og fromme svende, der tragter efter at bære dette hellige kors! – og ligeledes I, kristne brødre af enhver rang! Det være Jer vitterligt, at det ikke er mangel på magt hos os, der har foranlediget sammenkaldelsen af denne forsamling, for, hvor uværdig vor person end kan være, er der dog med denne stav givet os magt til at prøve og dømme alt, hvad der angår denne vor hellige ordens vel. I reglerne for vor gejstlige ridderorden har den hellige Sankt Bernhard i det nioghalvtredsindstyvende kapitel sagt, at han ikke ville, at brødrene skulle sammenkaldes til råd undtagen efter mesterens vilje og bud, og har således overladt det til os ligesom til de værdigere fædre, der før os har beklædt dette vort embede, at dømme såvel om, når der var anledning til det, som om tiden for og stedet, hvor på et kapitel af den hele orden eller en del af den bør sammenkaldes. I alle sådanne kapitler er det endvidere vor pligt at høre vore brødres råd og at handle efter vort bedste skøn. Men når den glubende ulv har overfaldet flokken og bortført et medlem af den, er det den gode hyrdes pligt at sammenkalde sine kammerater, for at de med buer og slynger kan slå ned på røveren efter vor vel kendte regel, at løven stadig skal slås til jorden. Vi har derfor stævnet for os en jødisk kvinde ved navn Rebecca, datter af Isak fra York – en kvinde, der er berygtet for signen og trolddomskunster, hvorved hun har forstyrret blodet og forhekset hjernen ikke på en bonde, men på en ridder – ikke på en verdslig ridder, men på en ridder, der er viet Det Hellige Tempels tjeneste – ikke på en slet og ret ridder, men på en præceptor i vor orden, højest i rang og værdighed. Vor broder, Brian de Bois-Guilbert, er velkendt for os og for alle klasser, som nu hører os, som en tro og nidkær

korsets stridsmand, ved hvis arm mange tapre bedrifter er blevet udført i det hellige land, og de hellige steder renset for besmittelse ved disse vantros blod, som besudlede dem. Heller ikke har vor broders kløgt og forstand været mindre i ry blandt hans brødre end hans tapperhed og lydighed. Ja, i så højt mål, at riddere både i Øster- og Vesterland har nævnt de Bois-Guilbert som en mand, der kan være tale om som vor afløser til denne stav, når det måtte behage Gud at befri os for den møje at bære den. Da det berettedes os, at en sådan mand, sådan hædret og så hæderværdig, pludselig tilsidesatte hensynet til sit gode navn, sine løfter, sine brødre og sine fremtidsudsigter, for at knytte til sig en jødisk kvinde, havde vandret i dette ryggesløse selskab gennem ensomme steder, værget hendes person frem for sin egen og til sidst havde været så yderligt forblindet og fortumlet af sin dårskab, at han endog havde bragt hende til et af vore egne præceptorier, hvad andet skal vi da sige, end at den ædle ridder var besat af en eller anden ond ånd eller var under indflydelse af en eller anden ugudelig trolddom? Kunne vi antage, at det var anderledes, ville hverken rang eller tapperhed eller stort ry eller noget jordisk hensyn afholde os fra at hjemsøge ham med tugtelse, for at den onde ting kunne fjernes, sådan som det hedder i skriften: *Auferte malum ex vobis*. Thi forskelligartede og afskyelige er overtrædelserne af vor velsignede ordens regel i dette sørgelige tilfælde. For det første: – Han er vandret efter sit eget tykke, hvilket strider imod kapitlet *Quod nullus juxta propriam voluntatem incedat*. For det andet: – Han har holdt samkvem med en bandlyst person, kapitel 57: *Ut fratres non participent cum excommunicatis*, og har derfor lod i Anathema Moranatha. For

det tredje: – Han har omgåedes med fremmede kvinder, hvilket strider imod kapitlet *Ut fratres non conversantur cum extraneis mulieribus*. For det fjerde: – Han har ikke skyet, ja, der er grund til at frygte for, at han tværtimod har attrået kvindekys, hvorved, siger vor berømte ordens sidste regel, *Ut fugiantur oscula*, korsets stridsmænd føres i en snare. For hvilken afskyelige og mangfoldige brøde Brian de Bois-Guilbert skulle afhugges og udstødes af vort samfund, om han så var dets højre hånd og højre øje."

Han gjorde en pause. En sagte mumlen gennemløb forsamlingen. Nogle af de yngre, der havde været tilbøjelige til at smile ad bestemmelsen *De osculis fugiendis*, blev nu alvorlige nok og ventede med spænding på, hvad stormesteren derefter agtede at foreslå.

"Sådan," sagde han, "og så stor burde en tempelherres straf være, der forsætligt overtrådte sin ordens regler i sådanne vigtige punkter. Men når Satan ved hjælp af tryllemidler og anden trolddom har vundet herredømme over ridderen, måske fordi han for letsindigt har kastet sine blikke på en kvindes skønhed, så må vi snarere beklage end straffe hans forseelse, og idet vi kun pålægger ham sådan pønitense, som kan rense ham for hans synd, bør vi vende vor harme i al dens styrke imod det forbandede redskab, der har været så nær ved at volde hans fuldstændige frafald. Træd derfor frem og aflæg vidnesbyrd, I, som har været vidner til denne usalige færd, for at vi kan domme om dens omfang og betydning og dømme, om vor retfærdighed kan blive fyldestgjort ved denne vantro kvindes straf, eller om vi med blødende hjerte må gribe til yderligere forholdsregler imod vor broder."

Flere vidner blev kaldt frem for at aflægge vidnesbyrd om, hvilken fare Bois-Guilbert udsatte sig for i sine bestræbelser for at frelse Rebecca ud af den brændende borg, og hvordan han forsømte sit personlige forsvar for at sørge for hendes sikkerhed. Mændene afgav disse forklaringer med den overdrivelse, som simple personer gerne er tilbøjelige til, når en eller anden mærkelig begivenhed har gjort stærkt indtryk på deres sind, og deres naturlige hang til at skildre alt så vidunderligt som muligt forøgedes ved den tilfredshed, som deres vidnesbyrd syntes at volde den højtstående person, til hvis underretning det blev afgivet. De farer, Bois-Guilbert havde udstået, og som i sig selv var store nok, blev sådan i deres fremstilling ganske overordentlige. Ridderens opofrende bestræbelser for at værge Rebecca skildredes som langt overskridende ikke blot klogskabens, men også den mest fanatiske ridderlige nidkærheds grænser, og hans ærbødighed for, hvad hun sagde, uagtet hendes tale ofte var hård og bebrejdende, blev fremstillet som drevet til en yderlighed, der hos en mand med hans stolte karakter syntes næsten overnaturlig.

Præceptoren på Templestowe blev derpå opfordret til at beskrive den måde, hvorpå Bois-Guilbert og jødinden ankom til præceptoriet. Malvoisins vidnesbyrd var forsigtigt og snildt anlagt. Men mens han tilsyneladende bestræbte sig for at skåne Bois-Guilberts følelser, lod han fra tid til anden vink falde, der syntes at gå ud på, at han led under en midlertidig sindsforvirring, så stærkt forelsket lod han til at være i det fruentimmer, han bragte med sig.

Med angergivne suk vedgik præceptoren sin bekymringer over, at han havde indladt Rebecca og hendes tilbeder inden for præceptoriets mure.

"Men mit forsvar," sluttede han, "er fremsat i min tilståelse til vor højærværdige fader stormesteren. Han ved, at mine bevæggrunde ikke var slette, omend min adfærd kan have været stridende imod ordensreglerne. Med glæde vil jeg underkaste mig enhver bod, som han vil pålægge mig."

"Du har talt vel, broder Albert," sagde Beaumanoir, "dine bevæggrunde var gode, for du holdt det for rigtigt at standse din vildfarende broder på hans hastigt til fordærvelse førende bane. Men din adfærd var urigtig, for den der vil standse en løbsk hest og griber den ved stigbøjlen i stedet for i tøjlen, tager selv skade i stedet for at nå sit formål. Tretten paternostere er af vor fromme stifter foreskrevet for morgenmessen og ni for vesperen. Herefter beder du det dobbelte antal. Tre gange om ugen er det tempelherrer tilladt at spise kød, men fast du i alle syv dage. Gør dette i seks uger fra nu af, og din bod vil være fuldbragt."

Med en hyklerisk, dybt underdanig mine bukkede præceptoren på Templestowe helt ned til jorden for sin foresatte og indtog atter sin plads.

"Ville det ikke være rigtigt, mine brødre," sagde stormesteren, "om vi anstillede nogle undersøgelser om denne kvindes tidligere liv og vandel, navnlig for at vi kunne opdage, om hun er en person, der kan antages at benytte magiske trylleformler og trolddomskunster, eftersom de sandheder, vi har hørt, vel kunne gøre os tilbøjelige til at antage, at vor

vildfarende broder i denne ulykkelige begivenhed er blevet påvirket af djævelsk forlokkelse og bedrag?"

Herman af Goodalricke var den fjerde tilstedeværende præceptor, de andre tre var Conrad, Malvoisin og Bois-Guilbert selv. Herman var en gammel stridsmand, hvis ansigt var fuldt af ar efter sabelhug af muselmænd, og som havde høj rang og nød stor anseelse blandt sine brødre. Han rejste sig og bukkede for stormesteren, der straks gav ham tilladelse til at tale.

"Jeg ønsker at vide, højærværdige fader, af vor tapre broder, Brian de Bois-Guilbert, hvad han siger til disse forunderlige beskyldninger, og med hvilket blik han nu selv betragter sit ulykkelige samkvem med denne jødiske pige."

"Brian de Bois-Guilbert," sagde stormesteren, "du hører det spørgsmål, som vor broder af Goodalricke ønsker, at du skal besvare. Jeg befaler dig at svare ham."

Bois-Guilbert vendte sit hoved om imod stormesteren, da han blev tiltalt sådan, men vedblev at være tavs.

"Han er besat af en stum djævel," sagde stormesteren. "*Apage Satanas*! Tal, Brian de Bois-Guilbert, jeg besværger dig, ved dette vor hellige ordens symbol."

Bois-Guilbert gjorde en anstrengelse for at bekæmpe sin vågnende foragt og harme, om hvilken han vel vidste, at det ikke kunne nytte ham stort at give den luft. "Brian de Bois-Guilbert," sagde han, "svarer ikke, højærværdige fader, på sådanne tåbelige og ubestemte beskyldninger. Hvis hans ære krænkes, vil han forsvare den med sin krop og med dette sværd, der ofte har kæmpet for kristendommen."

"Vi tilgiver dig, broder Brian," sagde stormesteren, "skønt det, at du i vor nærværelse har gjort dig til af dine krigeriske

bedrifter, er en lovprisning af dine egne handlinger og skriver sig fra den Onde, der frister os til at ophøje os selv. Men du har vor tilgivelse, da vi skønner, at du mindre taler af egen drift end efter indskydelse af ham, hvem vi, om Gud vil, vil betvinge og jage ud af vor forsamling."

Et hånligt blik lynede frem fra Bois-Guilberts sorte, vilde øjne, men han svarede ikke.

"Og nu," fortsatte stormesteren, "siden vor broder af Goodalrickes spørgsmål er blevet så ufuldkomment besvaret, lad os da fortsætte vor undersøgelse, mine brødre, og med vor skytspatrons bistand vil vi trænge til bunds i dette syndens mysterium. Lad dem, der har noget at vidne om denne jødiske kvindes liv og vandel, træde frem for os."

Der opstod nogen uro i den nederste del af hallen, og da stormesteren spurgte om årsagen, blev der svaret, at der mellem mængden var en mand, der havde været syg og sengeliggende, men som fangen ved en vidunderlig balsam havde gengivet den fulde brug af hans lemmer.

Den stakkels bonde, en angelsakser af fødsel, blev slæbt frem for skranken, skælvende for den straf, han måske kunne have pådraget sig ved den brøde, at han havde ladet sin lamhed helbredes af en jødisk kvinde. Fuldstændig helbredet var han visselig ikke, for han støttede sig på et par krykker, da han gik frem for at aflægge sit vidnesbyrd. Såre nødig og under mange tårer aflagde han dette, men han indrømmede, at han for to år siden, da han boede i York, pludselig var blevet angrebet af en smertelig sygdom, mens han i sit håndværk som snedker arbejdede for den rige jøde Isak, og at han havde været ude af stand til at røre sig af sin seng, før de efter Rebeccas anvisning

anvendte lægemidler og navnlig en varmende, krydret lugtende balsam til en vis grad havde gengivet ham brugen af hans lemmer. Desuden, sagde han, havde hun givet ham en krukke af denne kostelige salve og ydermere skænket ham et pengestykke, for at han kunne drage hjem til sin faders hus i nærheden af Templestowe. "og med Eders nådige Velærværdigheds tilladelse," sagde manden, "jeg kan ikke tro, at jomfruen mente mig det ondt derved, skønt hun har det uheld at være en jødepige, for selv mens jeg brugte hendes lægemiddel, sagde jeg mit pater og mit credo, og det virkede aldrig en smule mindre godt af den grund."

"Ti stille, træl," sagde stormesteren, "og gå din vej! Det ligner sådanne uvidende kreaturer som dig at give sig af med djævelske kure og at ofre syndens sønner deres arbejde. Jeg siger dig, den Onde kan pålægge sygdomme blot for at fjerne dem og sådan bringe en eller anden djævelsk lægedom i anseelse. Har du den salve, som du taler om?"

Idet bonden med rystende hånd famlede på sit bryst, fremtog han en lille æske med nogle hebraiske bogstaver på låget, hvilket for størstedelen af de tilstedeværende var et sikkert bevis på, at Djævelen havde ageret apoteker. Efter at have korset sig tog Beaumanoir æsken i sin hånd, og, vel erfaren som han var i de fleste østerlandske tungemål, læste han med lethed mottoet på låget: "*Løven af Juda stamme har sejret*."

"Forunderlige magt af Satanas," sagde han, "som kan forvandle skriftens ord til gudsbespottelse og blande gift i vor nødvendige føde! Er der ingen læge her, som kan sige os, hvilke stoffer denne mystiske salve består af?"

To medicinere, som de kaldte sig, den ene en munk, den anden en barber, trådte frem og vedgik, at de ikke kunne sige noget om stofferne, undtagen at de lugtede af myrrha og kamfer, som de antog for at være østerlandske urter. Men med ægte brødnid til en heldig udøver af deres kunst lod de at forstå, at siden lægemidlet oversteg deres kundskaber, måtte det nødvendigvis være tilberedt efter en ulovlig og magisk apotekerbog, fordi de selv, skønt de ikke var besværgere, til fulde var inde i enhver gren af deres kunst, for så vidt den kunne udøves med en kristens gode tro. Da denne lægevidenskabelige undersøgelse var til ende, bad den angelsaksiske bonde i al ydmyghed om at få det lægemiddel tilbage, som han havde fundet så virksomt, men stormesteren så barsk på ham ved denne begæring.

"Hvad er dit navn, karl?" sagde han til krøblingen.

"Higg, Snells søn," svarede bonden.

"Så vil jeg sige dig, Higg, Snells søn," sagde stormesteren, "at det er bedre at være sengeliggende end at modtage hjælp af vantros medicin, så at du kan stå op og gå, bedre er det at røve de vantros skatte med vold end at modtage af dem velvillige gaver eller yde dem tjeneste for løn. Gå bort, og gør, som jeg har sagt."

"Ak," sagde bonden, "med Eders Velærværdigheds tilladelse, den lærdom kommer for sent for mig, for jeg er kun en stakkels værkbruden mand. Men jeg skal sige til mine to brødre, der tjener hos den rige rabbi Nathan ben Samuel, at Eders Stormægtighed siger, at det er rigtigere at plyndre ham end at tjene ham tro."

"Bort med den sladdervorne slyngel!" sagde Beaumanoir, der ikke kunne gendrive denne praktiske anvendelse af hans almindelige grundsætning.

Higg, Snells søn, trak sig tilbage mellem mængden, men da hans velgørerindes skæbne interesserede ham, blev han i hallen, til han kunne erfare hendes dom, selv om han derved udsatte sig for atter at møde den strenge dommers barske mine, for hvilken han havde en rædsel, der næsten stivnede blodet i hans årer.

På dette trin af retsforhandlingen befalede stormesteren Rebecca at slå sit slør til side. For første gang åbnede hun sine læber og svarede tålmodigt, men med megen værdighed, "at det ikke var skik blandt hendes folks døtre at blotte deres ansigter, når de var alene i en forsamling af fremmede". Hendes stemmes liflige toner og hendes blide svar vakte en følelse af medynk og deltagelse hos forsamlingen. Men Beaumanoir, i hvis tanker bekæmpelsen af enhver menneskelig følelse, der kunne forhindre ham i at opfylde, hvad han anså for sin pligt, i og for sig var en dyd, gentog sin befaling til, at sløret skulle drages fra hans offers ansigt. Drabanterne var derfor i begreb med at drage hendes slør bort, da hun trådte frem for stormesteren og sagde: "Ak nej, så sandt I har Jeres egne døtre kær – nej, det er sandt," afbrød hun sig selv, "I har jo ingen døtre – men ved Jeres mødres minde – ved kærligheden til Jeres søstre, ved agtelsen for kvindelig ærbarhed besværger jeg Jer, lad der ikke sådan blive øvet vold imod mig i Jert påsyn. Det sømmer sig ikke for en jomfru, at sådanne rå karle river klæderne af hende. – Jeg vil adlyde Jer," tilføjede hun med et udtryk af tålmodig sorg i sin stemme, der nær havde smeltet

selv Beaumanoirs hjerte, "I er ældste blandt Jeres folk, og efter Jeres bud vil jeg blotte en ulykkelig piges åsyn."

Hun slog sløret til side og så på dem med et ansigt, i hvilket undseelse kæmpede med værdighed. Hendes overordentlige skønhed fremkaldte en overraskelsesmumlen, og de yngre riddere meddelte hinanden ved udveksling af tavse blikke, at Brians bedste undskyldning snarere lå i hendes virkelige yndigheders end i hendes indbildte trolddoms magt. Men Higg, Snells søn, blev dybt grebet ved synet af sin velgørerindes åsyn.

"Lad mig komme ud," sagde han til vagterne ved hallens dør, "lad mig komme ud. Hvis jeg ser på hende igen, vil det dræbe mig, for jeg har haft part i at myrde hende."

"Ti stille, stakkels mand," sagde Rebecca, da hun hørte hans udråb, "du har ikke gjort mig nogen skade ved at sige sandheden – du kan ikke hjælpe mig ved dine klager og din jammer. Jeg beder dig, ti stille – gå hjem og frels dig selv."

Vagterne ville af medlidenhed skubbe Higg ud, da de var bange for, at den støjende måde, han gav sin sorg luft på, skulle pådrage dem irettesættelse og ham straf. Men han lovede at tie stille og fik så lov til at blive. De to stridsmænd, som Albert Malvoisin ikke havde undladt at tale med om vigtigheden af deres vidnesbyrd, blev nu kaldt frem. Skønt de begge var forhærdede og ubøjelige skurke, lod det til, at synet af den fangne pige og hendes overordentlige skønhed straks bragte dem til at vakle i deres beslutning, men et udtryksfuldt blik fra Templestowes præceptor gav dem deres mutte fatning tilbage, og de berettede med en omstændelighed, der ville have forekommet mere upartiske dommere mistænkelig, forhold,

der enten var helt opdigtede eller ubetydelige og i sig selv naturlige, men blev mistænkelige ved den overdrevne måde, hvorpå de blev berettet, og den onde forklaring, vidnerne gav af de beskrevne kendsgerninger. Deres vidneforklaringer ville i vore dage være blevet delt i to klasser – de, som var uvæsentlige, og de, der var faktisk og fysisk umulige. Men i disse uvidende og overtroiske tider blev begge arter let troet som beviser på brøde. Til den første kategori hørte fortællingerne om, at man havde hørt Rebecca mumle for sig selv i et ukendt tungemål – at de sange, hun nu og da sang, var af en forunderlig liflig klang, så at det ringede for tilhørerens øre, og hans hjerte bankede – at hun stundom talte med sig selv og syntes at se op imod himlen for at få svar derfra – at hendes klæder var af et fremmed og mystisk snit, forskellige fra anstændige kvinders – at hun havde ringe med kabbalistiske deviser, og at underlige skrifttegn var broderet på hendes slør.

Alle disse så naturlige og så ubetydelige forhold hørtes der alvorligt på som beviser eller i alt fald som ting, der vakte stærk mistanke om, at Rebecca stod i ulovlig forbindelse med hemmelighedsfulde magter.

Men der var også mindre tvetydige vidnesbyrd, som den lettroende forsamling eller i al fald størstedelen af den slugte med begærlighed, hvor utrolige de end var. En af stridsmændene havde set hende udføre en kur på en såret mand, der var bragt med dem til borgen Torquilstone. Hun gjorde visse tegn, sagde han, på såret og fremsagde visse hemmelighedsfulde ord, som han priste Gud for, at han ikke forstod, og da løsnede jernspidsen af en firkantet flitsbuepil sig fra såret, blødningen hørte op, såret lukkede sig, og inden et

kvarter gik den døende mand på fæstningsværkerne og hjalp vidnet med at rette en blide. Denne historie stammede sandsynligvis fra den kendsgerning, at Rebecca havde plejet den sårede Ivanhoe, mens han befandt sig i borgen Torquilstone. Men det var så meget vanskeligere at bestride nøjagtigheden i vidnets fremstilling, eftersom han for at støtte sit mundtlige udsagn med et positivt bevis fremtog af sin lomme den pilespids, der efter hans fortælling på en så vidunderlig måde var blevet trukket frem af såret, og jernet, der vejede godt og vel en unse, bekræftede fuldstændigt beretningen, hvor vidunderlig den end lød.

Hans kammerat havde fra en nærliggende murtinde været vidne til optrinnet mellem Rebecca og Bois-Guilbert, da hun var på nippet til at styrte sig ned fra det øverste af tårnet. For ikke at stå tilbage for sin kammerat forklarede denne person, at han havde set Rebecca sætte sig på tårnets brystværn og der påtage sig skikkelsen af en snehvid svane, i hvilken skikkelse hun fløj tre gange omkring borgen Torquilstone, samt derefter igen sætte sig på tårnet og atter antage den kvindelige skikkelse.

Mindre end halvdelen af dette vægtige vidnesbyrd ville have været tilstrækkelig til at fælde enhver gammel, fattig og styg kælling, selv om hun ikke havde været jødinde. Men da denne ulykkelige omstændighed kom til, var beviset for vægtigt også for den unge Rebecca, skønt hos hende ungdommen var parret med en så sjælden skønhed.

Stormesteren havde samlet stemmerne og spurgte nu i en højtidelig tone Rebecca, hvad hun havde at anføre imod den dødsdom, han stod i begreb med at forkynde.

"At påkalde Jeres medlidenhed," sagde den yndige jødinde med en af sindsbevægelse skælvende stemme, "ved jeg, vil være lige så unyttigt, som det efter min mening vil være usselt. At udtale, at det at hjælpe de syge og sårede af en anden religion ikke kan vække vrede hos ham, der erkendes at have grundlagt både vor og Jeres tro, vil også være ørkesløst, at anføre til min retfærdiggørelse, at mange ting, som disse mænd (Gud forlade dem) har vidnet imod mig, er umulig, vil kun lidt gavne mig, eftersom I tror på deres mulighed. Og endnu mindre vil det være mig til nytte at forklare, at ejendommelighederne i min dragt, mit sprog og mit væsen er mit folks – jeg havde nær sagt mit lands, men ak, vi har intet fædreland. Heller ikke vil jeg rense mig på bekostning af min forfølger, som står der og hører på de opdigtelser og påstande, der synes at forvandle voldsmanden til ofret. Gud være dommer mellem ham og mig! Men hellere vil jeg ti gange underkaste mig en sådan død, som det måtte behage Jer at dømme mig til, end at lytte til de begæringer, denne Belials mand har rettet til mig – venneløs, værgeløs og hans fange, som jeg var. Men han tilhører Jeres egen tro, og hans ubetydeligste påstand vil veje mere end den ulykkelige jødindes højtideligste erklæringer. Jeg vil derfor ikke rette imod ham den anklage, der er fremsat imod mig, men til ham – ja, Brian de Bois-Guilbert, til dig henvender jeg det spørgsmål, om disse beskyldninger ikke er falske, lige så forfærdelige og løgnagtige, som de er farlige for mit liv."

Der indtrådte en pause. Alles øjne vendte sig om imod Brian de Bois-Guilbert. Han tav.

"Tal," sagde hun, "hvis du er en mand – hvis du er en kristen, så tal! Jeg besværger dig ved den dragt, du bærer, ved det navn,

du har arvet – ved den ridderværdighed, du gør dig til af – ved din moders ære – ved din faders grav og ven – jeg besværger dig, sig, er disse ting sande?"

"Svar hende, broder," sagde stormesteren, "hvis den Onde, som du kæmper med, giver dig magt dertil."

Bois-Guilbert syntes at være et bytte for kæmpende lidenskaber, der fortrak hans ansigt, og det var med halvkvalt stemme, at han til sidst, stirrende på Rebecca, svarede: "Seddelen! – seddelen!"

"Nuvel," sagde Beaumanoir, "dette er visselig et bevis! Offeret for hendes trolddomskunster kan kun nævne den ulykkelige seddel, hvorpå uden tvivl den trylleformular er skrevet, som er årsag i hans tavshed."

Men Rebecca gav de ord, der ligesom blev aftvunget Bois-Guilbert, en anden fortolkning, og idet hun lod sit blik falde på den lap pergament, som hun vedblivende holdt i hånden, læste hun på den, skrevet med arabiske bogstaver:

"Forlang en stridsmand."

De mumlende bemærkninger, som de forsamlede gjorde til hinanden om Bois-Guilberts forunderlige svar, gav Rebecca lejlighed til at undersøge og derefter øjeblikkelig ubemærket tilintetgøre pergamentslappen. Da der atter var blevet stilhed i salen, tog stormesteren ordet.

"Rebecca, du kan ikke høste nogen nytte af denne ulykkelige ridders vidnesbyrd, for Djævelen har, som vi vel ser, endnu for stor magt over ham. Har du noget andet at sige?"

"Der er endnu en mulighed tilbage for, at jeg kan frelse livet," sagde Rebecca, "selv efter Jeres egne hårde love. Livet har været

ulykkeligt – i al fald ulykkeligt i den sidste tid – men jeg vil ikke bortkaste Guds gave, så længe han forunder mig midler til at værge den. Jeg benægter denne beskyldning – jeg hævder min uskyldighed, og jeg erklærer denne anklage for falsk – jeg kræver ret til en kampprøve og skal møde ved min stridsmand."

"Og hvem, Rebecca," svarede stormesteren, "vil fælde sin lanse for en troldkvinde? Hvem vil være en jødindes stridsmand?"

"Gud vil finde mig en stridsmand," sagde Rebecca. "Det kan ikke være muligt, at der i det glade England – det gæstfri, det højsindede, det frie land, hvor så mange er rede til at sætte deres liv på spil for æren, ikke skulle findes en, som er villig til at kæmpe for retfærdigheden. Men det er nok, at jeg forlanger kampprøven –der er mit pant."

Hun tog sin broderede handske af hånden og kastede den for stormesterens fødder med en på en gang naturlig og værdig mine, der vakte almindelig overraskelse og beundring.

38

– – Der kaster jeg min handske,
med dig i kamp på liv og død jeg vil
ved sværdets od det vise.

– Richard den Anden.

Selv på Lucas Beaumanoir gjorde Rebeccas mine og holdning indtryk. Han var ikke af naturen nogen grusom, ja ikke engang nogen streng mand, men han havde ingen større lidenskaber, og hans store, omend misforståede pligtfølelse, det asketiske liv, han førte, den høje magt, han beklædte, og den formentlige nødvendighed af at bekæmpe vantroen og udrydde kætteriet, som han mente særlig påhvilede ham, havde lidt efter lidt hærdet hans hjerte. Den sædvanlige strenghed mildnedes noget i hans ansigt, da hans blik hvilede på den smukke skabning, der stod venneløs for ham og forsvarede sig med så megen begavelse og så stort mod. Han korsede sig to gange, ligesom om han ikke ret kunne begribe, hvoraf det kom sig, at et hjerte, der ved sådanne lejligheder plejede i hårdhed at ligne stålet i hans sværd, på en så uvant måde blev blødgjort. Endelig tog han ordet.

"Pige," sagde han, "hvis den medlidenhed, jeg føler for dig, skriver sig fra nogen virkning, som dine onde kunster har øvet på mig, er din brøde stor. Men jeg antager snarere, at det er naturens blidere følelser, der gribes af sorg over, at en så herlig skikkelse er et fortabelsens kar. Fortryd din synd, min datter – bekend dine trolddomskunster – vend dig bort fra din slette tro

– omfat dette hellige tegn, og alt vil endnu blive godt med dig både her og hisset. I et eller andet søsterskab af den strengeste orden skal du få tid til bøn og passende bod og til en anger, som du ikke vil fortryde. Gør dette, og lev – hvad har Moses' lov gjort for dig, at du skulle dø for den?"

"Det var mine fædres lov," sagde Rebecca; "den overleveredes dem i storm og torden, i skyer og ildsluer på Sinais bjerg. Hvis I er kristne, tro også dette – den er, siger I, kaldt tilbage, men det har mine lærere ikke lært mig."

"Lad vor kapellan træde frem," sagde Beaumanoir, "og sige denne halsstarrige vantro –"

"Tilgiv, at jeg afbryder Jer," sagde Rebecca ydmygt, "jeg er en pige og uvant til at kæmpe med ord for min religion, men jeg kan dø for den, hvis det er Guds vilje. Jeg beder Jer at svare på min bøn om en stridsmand."

"Giv mig hendes handske," sagde Beaumanoir, "dette er visselig," fortsatte han, da han så på det fine væv og de smækre fingre, "et ringe og skrøbeligt pant for så dødeligt et formål. Ser du, Rebecca, lige som denne din tynde og lette handske er imod en af vore svære stålhandsker, sådan er din sag imod templets, for det er vor orden, du har udfordret."

"Kast min uskyldighed i vægtskålen," svarede Rebecca, "og silkehandsken vil veje tungere end jernhandsken."

"Du holder altså fast ved din vægring ved at bekende din brøde og ved den driftige udfordring, du har fremsat?"

"Jeg holder fast, ædle herre," svarede Rebecca.

"Lad det da være sådan i Guds navn," sagde stormesteren, "og gid Gud vise, hvor retten er."

"Amen," svarede præceptorerne omkring ham, og ordet blev gentaget som et dybt ekko af hele forsamlingen.

"Mine brødre," sagde Beaumanoir, "vid, at vi kunne have nægtet denne kvinde den gunst at få sin sag afgjort ved tvekamp – men er hun end en jødinde og en vantro, så er hun dog også fremmed og værgeløs og Gud forbyde, at hun skulle forlange vore milde loves gunst, og at den skulle nægtes hende. Desuden er vi ikke blot gejstlige, men også riddere og krigere, og en skam var det for os under noget påskud at undslå os for en tilbudt kamp. Sådan står altså sagen. Rebecca, Isak fra Yorks datter, er i kraft af mange og mistænkelige omstændigheder tiltalt for trolddom, øvet på en af vor hellige ordens ridderes person, og har udfordret til kamp for at godtgøre sin uskyldighed. Hvem, ærværdige brødre, er det Jeres mening, at vi bør overlevere kampens pant til, idet vi der ved udnævner ham til at være vor stridsmand på kamppladsen?"

"Til Brian de Bois-Guilbert, som sagen nærmest angår," sagde præceptoren af Goodalricke, "og som ydermere bedst ved, hvad der er sandhed i denne sag."

"Men hvis nu," svarede stormesteren, "vor broder Brian er under indskydelse af en trolddom – vi nævner kun dette af forsigtighed, for ikke til nogen ridders arm i vor hellige orden ville vi ellers villigere betro denne eller en endnu vigtigere sag ..."

"Ærværdige fader," svarede præceptoren af Goodalricke, "ingen trolddom kan påvirke den stridsmand, der træder frem for at kæmpe for Guds dom."

"Du har ret, broder," sagde stormesteren. "Albert Malvoisin, giv dette kamppant til Brian de Bois-Guilbert. – Det er vor

befaling til dig, broder," fortsatte han, idet han henvendte sig til Bois-Guilbert, "at du kæmper mandigt, uden tvivl om, at den gode sag vil sejre. Og du, Rebecca, mærk dig, at vi for dig bestemmer den tredje dag fra i dag til at finde dig en stridsmand."

"Det er kun et kort tidsrum," sagde Rebecca, "for en fremmed, der også tilhører en anden tro, til at finde en mand, som vil kæmpe og sætte liv og ære i vove for hendes skyld imod en ridder, der har ord for at være en udmærket kriger."

"Vi kan ikke forlænge det," svarede stormesteren, "kampen må kæmpes i vor egen nærværelse, og forskellige vægtige årsager kalder os herfra på den fjerde dag."

"Guds vilje ske!" sagde Rebecca, "jeg sætter min lid til ham, for hvem et øjeblik er lige så godt som et helt århundrede til min redning."

"Du har talt vel, pige," sagde stormesteren, "men vel ved vi, hvem der kan påtage sig skikkelse som en lysets engel. Det står nu kun tilbage at nævne et passende sted til kampen og, hvis det så måtte hænde, også til henrettelsen. Hvor er præceptoren for dette hus?"

Albert Malvoisin, der endnu holdt Rebeccas handske i hånden, talte meget ivrigt, men med sagte stemme, til Bois-Guilbert.

"Hvad!" sagde stormesteren, "vil han ikke modtage pantet?"

"Jo, han vil – han modtager det, højst ærværdige fader," sagde Malvoisin, idet han i hast lod handsken glide ind under sin egen kappe, "og hvad kamppladsen angår, holder jeg for, at den bedste er Sankt Georgs skrankerne, som hører til dette præceptorium og bruges af os til krigeriske øvelser."

"Det er godt," sagde stormesteren, "Rebecca, på denne kampplads skal du stille din stridsmand; og om du undlader at gøre det, eller hvis din stridsmand overvindes efter Guds dom, så skal du efter dommen lide døden som troldkvinde. Lad denne vor kendelse blive ført til bogs og det bogførte læses højt, for at ingen kan foregive, at han er uvidende om det."

En af de kapellaner, der fungerede som sekretærer for kapitlet, indførte straks befalingen i en vældig bog, som indeholdt beretning om tempelherrernes forhandlinger, når de var højtideligt forsamlet ved sådanne lejligheder, og da han var færdig med at skrive, læste den anden stormesterens dom op, som, oversat fra det normannerfransk, hvori den var affattet, lød sådan:

"Rebecca, en jødinde, datter af Isak fra York, kendt skyldig i trolddom, forførelse og andre fordømmelige kunster, øvet imod en ridder af Zions Tempels Helligste Orden, benægter dette og siger, at de vidnesbyrd, der i dag er afgivet imod hende, er falske, ugudelige og forræderiske, og at hun i stedet – med lovhjemlet *essoine* Note 6) for sin person som værende ude af stand til at kæmpe, derfor tilbyder at bekræfte sin sag ved en stridsmand, idet han udfører sin ærlige *devoir* på al ridderlig vis med sådanne våben, som en udfordring til kamp forudsætter, og det på hendes bekostning og risiko. Dermed tilbød hun sit pant. Og efter at pantet var overleveret til den ædle herre og ridder, Brian de Bois-Guilbert, af Zions Tempels Hellige Orden, blev han beskikket til at udføre denne kamp på sin ordens og sine egne vegne som den, der har lidt uret og skade ved appellantens kunster. Hvisårsag den højærværdige fader og mægtige herre, Lucas, marquis af Beaumanoir, tilstedte

omtalte udfordring og omtalte *essoine* for appellantens person og fastsætter den tredje dag til ovenmeldte kamp og stedet for den til den omhegnede plads, som kaldes Sankt Georgs skranker, i nærheden af præceptoriet Templestowe. Og stormesteren pålægger appellanten at møde der ved sin stridsmand, da hun ellers må lide straf som en om trolddom og forførelse overbevist person, og pålægger på samme måde den stævnede ridder at møde under straf af i tilfælde af udeblivelse at holdes og erklæres for fej og troløs, og omtalte ædle herre og højærværdige fader bestemte, at kampen skulle finde sted i hans egen nærværelse og efter alle i et sådant tilfælde rette og gyldige regler. Og gid Gud hjælpe den retfærdige sag."

"Amen!" sagde stormesteren, og ordet blev gentaget af hele forsamlingen. Rebecca talte ikke, men hun så op imod himlen, og idet hun lagde sine arme over kors, blev hun stående et minut uden at forandre stilling. Derpå mindede hun beskedent stormesteren om, at der burde indrømmes hende lejlighed til frit at meddele sig til sine pårørende for at gøre dem bekendt med hendes stilling og om muligt skaffe en stridsmand til veje til at kæmpe for hende.

"Det er retfærdigt og lovligt," sagde stormesteren. "Vælg, hvad sendebud du vil betro dig til, og han skal have frit samkvem med dig i dit fængselskammer."

"Er der nogen her," sagde Rebecca, "som enten for en god sags skyld eller for rundelig betaling vil udføre et ærinde for et ulykkeligt væsen?"

Alle tav, for ingen anså det for rådeligt i stormesterens nærværelse at vedgå nogen interesse for den bagtalte fange, for at han ikke skulle mistænkes for at hælde til jødedommen. Ikke

engang udsigten til en rigelig betaling, end mindre da medynksfølelse alene formåede at besejre denne frygt.

Nogle øjeblikke stod Rebecca i ubeskrivelig angst og udbrød da:

"Er det virkelig således og skal jeg på Englands jord gå glip af den ringe mulighed til frelse, som jeg har tilbage, fordi ingen vil udøve en kærlighedsgerning imod mig, som ikke ville blive nægtet den argeste forbryder?"

Higg, Snells søn, svarede til sidst:

"Jeg er kun en værkbruden mand, men at jeg overhovedet kan røre mig og bevæge mine lemmer, skylder jeg hendes kærlige bistand. Jeg vil udføre dit ærinde," tilføjede han til Rebecca, "så godt, som en krøbling kan gøre det, og lykkelig vil jeg være, hvis mine ben var raske nok til at gøre den ulykke god, som min tunge har voldt. Ak, da jeg lovpriste din godhed imod mig, anede jeg ikke, at jeg førte dig i fare."

"Gud," sagde Rebecca, "råder for alt. Han kan udløse Juda af fangenskabet selv ved det svageste redskab. Til at røgte hans ærinde er sneglen lige så sikkert et sendebud som falken. Opsøg Isak fra York – her er noget, hvormed du kan betale for hest og mand – og lad ham få dette blad. Jeg ved ikke, om den ånd, som fylder mig, er af Himlen, men fuldt og fast tror jeg, at jeg ikke skal lide denne død, og at der vil blive rejst en stridsmand for mig. Farvel. Liv og død afhænger af din hast."

Bonden tog bladet, der kun indeholdt nogle linjer på hebraisk. Mange af mængden ville have frarådet ham at røre ved et så mistænkeligt dokument, men Higg var besluttet på at udføre sin velgørerindes ærinde. Hun havde frelst hans legeme,

sagde han, og han stolede trygt på, at det ikke var hendes hensigt at sætte hans sjæl i fare.

"Jeg vil," sagde han, "låne min nabo Buthans gode hest. Og jeg skal være i York på så kort tid, som mand og dyr kunne komme afsted."

Men det føjede sig så, at han ikke behøvede at rejse så langt, for et lille stykke fra præceptoriets port mødte han to ryttere, på hvis dragt og store, gule huer han kunne se, at de var jøder og da han kom dem nærmere, opdagede han, at den ene af dem var hans gamle arbejdsherre, Isak fra York. Den anden var rabbi ben Samuel, og begge havde nærmet sig så meget til præceptoriet, som de vovede, da de havde hørt, at stormesteren havde sammenkaldt et kapitel til at dømme en troldkvinde.

"Broder ben Samuel," sagde Isak, "min sjæl er betaget af angst, og jeg ved ikke hvorfor. Denne beskyldning for trolddom bruges ofte for at dække over ond færd imod vort folk."

"Vær ved godt mod, broder," sagde lægen. "Du kan forhandle med nazaræerne som den, der besidder rigeligt mammon, og kan derfor købe frihed af dem – det behersker disse ugudelige mænds vilde sind, på samme måde som Salomos segl sagdes at beherske de onde ånder. Men hvad er det for en stakkels stymper, som kommer her på sine krykker og, efter hvad jeg formoder, attrår en samtale med mig? Min ven," fortsatte lægen og vendte sig om til Higg, Snells søn, "jeg nægter dig ikke min kunsts hjælp, men jeg hjælper ikke med så meget som én af dem, der tigger om almisser på landevejen. Fy skam dig! Er du lam i benene? Så lad dine hænder arbejde for dit udkomme, for om du end er uskikket til at være løber eller til at være en påpasselig fårehyrde eller til krigsfærd eller til at tjene en

fremsusende herre, så er der dog andre beskæftigelser. Hvad er der, broder?" afbrød han sin tale for at se hen på Isak, der kun havde kastet et blik på det blad, Higg rakte ham, og derpå med en dyb jamren faldt ned af sit muldyr som en døende mand og lå bevidstløs i et minut.

Rabbineren steg nu meget bekymret af sit dyr og greb i hast til de midler, som hans kunst foreskrev, for at kalde sin ledsager tilbage til bevidstheden. Han havde lige taget en lancet op af lommen og ville til at årelade ham, da genstanden for hans ængstelige bekymring pludselig kom til sig selv, men da han gjorde det, rev han sin hue af hovedet og strøede støv på sit grå hår. Lægen var først tilbøjelig til at tro, at denne pludselige og voldsomme sindsbevægelse skrev sig fra et anfald af vanvid, og i henhold til sit oprindelige forsæt begyndte han igen at famle ved åreladningsredskaberne. Men Isak overbeviste ham snart om hans fejltagelse.

"Min kummers barn," sagde han, "med rette skulle du kaldes Benoni i stedet for Rebecca! Hvorfor skal din død bringe mine grå hår i graven, så at jeg i mit hjertes bitterhed forbander Gud og dør."

"Broder," sagde rabbineren højlig overrasket, "er du en fader i Israel og siger ord som disse? Jeg håber, at dit hus' barn endnu lever?"

"Hun lever," svarede Isak, "men det er på samme måde som Daniel, da han var i løvekulen. Hun er fanget hos disse Belials mænd, og de vil udøve deres grusomhed imod hende uden at have medlidenhed enten med hendes ungdom eller med hendes fagerhed. Ak! Hun var som en krone af grønne palmer for mine grå lokker, og hun må visne på en nat som Jonas' græskar! Min

kærligheds barn! – min alderdoms barn! – o, Rebecca, Rachels datter! Dødens skygges mørke har indhyllet dig."

"Så læs dog bladet," sagde rabbineren; "det kan ske, at vi endnu kunne finde en udvej til hendes frelse."

"Læs du, broder," svarede Isak, "for mine øjne er som en vandkilde."

Lægen læste i deres folks tungemål følgende ord.

"Til Isak, Adonikams søn, som hedningene kalde Isak fra York, fred og forjættelsens velsignelse være mangfoldiggjort hos dig! Min fader, jeg er dømt til døden for noget, som min sjæl ikke engang kender – nemlig for trolddomsbrøde. Min fader, hvis der kan findes en kraftig mand til at kæmpe for min sag med sværd og lanse efter nazaræernes skik på kamppladsen ved Templestowe på den tredje dag fra i dag, så vil vore fædres Gud måske give ham styrke til at forsvare den uskyldige og hende, som ingen har til at hjælpe sig. Men kan det ikke ske, så lad mit folks jomfruer sørge over mig som over den, der er forstødt, som over hjorten, der er såret af jægeren, og over blomsten, der er afhugget af høstmandens le. Se derfor til, hvad du gør, og om der er nogen redning. En nazaræisk kriger kunne visselig være til sinds at træde i skranken for mig, nemlig Wilfred, Cedrics søn, som hedningene kalder Ivanhoe. Men han kan måske endnu ikke bære sin rustnings vægt. Send ikke desto mindre budskabet til ham, min fader, for han har et godt navn blandt sit folks stærke mænd, og da han var i trældommens hus med os, kan han måske finde en, som vil kæmpe for min skyld. Og sig til ham, ja til ham, til Wilfred, Cedrics søn, at enten Rebecca lever eller dør, lever eller dør hun ganske fri for den brøde, for hvilken hun er beskyldt. Og hvis det er Guds vilje, at

din datter skal berøves dig, så bliv ikke, gamle mand, i dette blodsudgydelsens og grusomhedens land, men begiv dig til Cordoba, hvor din broder lever i tryghed i tronens skygge, ja saraceneren Boabdils trone; for mindre grusomme er maurernes grusomheder imod Jacobs slægt end nazaræernes grusomheder i England."

Isak hørte med tålelig fatning efter, mens ben Samuel læste brevet, og gav derefter atter sin sorg luft på østerlandsk vis i fagter og udråb, sønderrev sine klæder, strøede støv på sit hoved og råbte:

"Min datter! Min datter! Kød af mit kød og ben af mine ben!"

"Fat dog mod," sagde rabbineren, "for denne sorg nytter intet. Omgjord din lænd og opsøg denne Wilfred, Cedrics søn. Han vil måske hjælpe dig med råd eller dåd for ynglingen står i yndest hos Richard, af nazaræerne kaldet Løvehjerte, og det budskab, at han er kommet tilbage, går gennem landet. Måske kan han få hans brev og hans segl med befaling til disse blodmænd, som har taget navn efter templet til vanære for det, at de ikke må fremture i deres tilsigtede ugudelighed."

"Jeg vil opsøge ham," sagde Isak, "for han er en god ung mand og har medynk med Jacobs landflygtige slægt. Men han kan ikke bære sin rustning, og hvilken anden kristen vil vel kæmpe for Zions undertrykte datter?"

"Ja, men," sagde rabbineren, "du taler som en mand, der ikke kender hedningene. Med guld skal du købe deres tapperhed, lige som du med guld køber din egen sikkerhed. Vær ved godt mod, og drag af sted for at finde denne Wilfred af Ivanhoe. Jeg skal også gøre, hvad jeg formår, for stor synd vil det være at forlade dig i din nød. Jeg vil ile til byen York, hvor mange

krigere og stærke mænd er forsamlet, og jeg tvivler ikke om, at jeg mellem dem vil finde en eller anden, som vil vove en kamp for din datter. For guld er deres gud, og for rigdommen pantsætter de deres liv, lige som de pantsætter deres godser. Du vil jo nok, min broder, indfri det løfte, jeg vil give dem i dit navn?"

"Ja, visselig, broder," sagde Isak, "og Herren være priset, som rejste mig en trøster i min elendighed. Tilstå dem imidlertid ikke straks alt, hvad de forlanger, for du vil finde, at det er dette forbandede folks skik at forlange pund og måske lade sig nøje med unser. Ikke desto mindre sker det, som du vil, for jeg er betaget af sorg, og hvad vil mit guld nytte mig, om min kærligheds barn omkom?"

"Farvel," sagde lægen, "og gid det går dig, som dit hjerte ønsker."

De omfavnede hinanden og drog bort hver ad sin vej. Den værkbrudne bonde blev i nogen tid stående og så efter dem.

"Disse jødehunde!" sagde han, "ikke at ænse en fri gildesbroder mere, end hvis jeg var en livegen eller tyrk eller omskåret hebræer lige som de! De kunne dog gerne have kastet en mankus eller to til mig. Jeg var ikke nødt til at bringe dem deres vanhellige kradseri og udsætte mig for at blive forhekset, som flere end en sagde, at jeg ville blive. Og hvad bryder jeg mig om den guldskilling, tøsen gav mig, når jeg skal komme i fortræd for det hos præsten næste påske ved skriftemålet og være nødt til at give ham dobbelt så meget for at klare det med ham, og så oven i købet måske alle mine dage blive kaldt jødens budbringer? Jeg tror, at jeg var for alvor forhekset, da jeg var hos den pige. Men sådan har det altid været med jøder eller

hedninge, hvem som helst der er kommet hende nær – ingen kunne blive, når hun havde et ærinde, som hun ville have besørget – og dog, når som helst jeg tænker på hende, vil jeg give både værksted og værktøj for at frelse hendes liv."

39

O pige, hvor grusom og kold du end er,
mit hjerte er stolt vel som dit.

– Seward.

I skumringen på den dag, da retsforhandlingen imod Rebecca, hvis den kunne kaldes sådan, havde fundet sted, hørtes der en sagte banken på døren til hendes fængselskammer. Den forstyrrede ikke kammerets beboer, som da var optaget af den af hendes religion foreskrevne aftenbøn, der endte med en salme, som vi har dristet os til at oversætte sådan:

Da Israel, Herrens folk, drog ud,
af landet, hvor det trældom led,
en vældig fører blev dets Gud,
i røg og luer frem han skred.
Ved dag skystøtten gled foran,
og landet undrende det så;
ved nat i flammesøjlens brand
Arabiens sletter røde lå.

Lovsange steg fra hvert et bryst,
dem svarede basuners klang,
og præst og krigers dybe røst
lød mellem Zions døtres sang.
Nu ræddes ikke fjendens hær,
forladt er Israel af sin Gud;
du slog os med din vredes sværd,
for vore fædre brød dit bud.

Dog er du end usynlig her,
den dag, da lykken er os mild,
da være du som skyen, der
kan dæmpe overmodets ild.
Og synker nat på Judas vej,
og storm og uvejr raser svart,
vær da langmodig, svigt os ej,
vær lyset, der os leder klart.

Vor harpe blev ved Babels flod,
i hedninglandets kvalme luft.
Tavs er basunen, altrets fod
ombølges ej af virakduft.
Men du har sagt, at gedens blod
og bukkens kød du ænser ej,
at hjertets anger, ydmyg bod
er ofret, der behager dig.

Da tonerne af Rebeccas fromme hymne var døde hen i tavshed, blev den sagte banken på døren gentaget.

"Træd ind," sagde hun, "hvis du er en ven og er du en fjende, har jeg ikke magt til at forbyde dig adgang."

"Jeg er ven eller fjende, Rebecca," sagde Brian de Bois-Guilbert, idet han trådte ind i kammeret, "alt som udfaldet af denne samtale vil gøre mig til."

Ængstet ved synet af denne mand, hvis tøjlesløse lidenskab hun betragtede som roden til sin ulykke, veg Rebecca med en forsigtig og bekymret, men ikke frygtsom mine tilbage til den fjerneste krog af kammeret, lige som om hun var bestemt på at vige så langt bort, som hun kunne, men at værge sig, når det ikke var muligt at komme længere bort. Hun indtog en ikke trodsig, men bestemt stilling som den, der ville undgå at udæske til angreb, men var fast bestemt på, når hun blev angrebet, da at afslå angrebet af sin yderste evne.

"I har ingen grund til at frygte mig, Rebecca," sagde tempelherren, "eller, hvis jeg skal tale mere bestemt, I har i al fald *nu* ingen grund til at frygte mig."

"Jeg frygter Jer ikke, hr. ridder," svarede Rebecca, skønt hendes korte åndedræt syntes at vidne om, at hendes heltemod ikke var fuldt så stort, som hun sagde. "Min tillid til Gud er stor, og jeg frygter dig ikke."

"I har heller ingen årsag til det," svarede Bois-Guilbert alvorligt, "mine tidligere forrykte forsøg har I nu ikke at frygte. Vagter, som jeg ingen myndighed har over, er så nær, at I kan kalde på dem. De er udset til at føre Jer til døden, Rebecca, men ville dog ikke tillade, at I fornærmedes af nogen, ikke engang af mig, hvis mit vanvid – for vanvid er det – drev mig så vidt."

"Himlen være priset!" sagde jødinden, "døden er den mindste af mine bekymringer i denne ulykkens hule."

"Ja," svarede tempelherren, "tanken om døden volder ikke det modige sind ængstelse, når vejen til den er hurtig og ligger klart

for. Et stød med en lanse, et hug med et sværd vil kun være lidt for mig. For Jer har et spring fra en svimlende tårntinde, et stød med en skarp dolk ikke noget rædselsfuldt i sammenligning med, hvad enten I eller jeg anser for vanærende. Læg vel mærke til, hvad jeg siger, måske er mine egne æresbegreber ikke mindre fantastiske, Rebecca, end dine, men vi forstår begge at dø for dem."

"Ulykkelige mand," sagde jødinden, "og er du fordømt til at vove dit liv for grundsætninger, hvis sandhed din rolige dom ikke anerkender? Visselig, det er at give din skat bort for noget, som ikke er brød – men døm ikke sådan om mig. Din beslutning flyder måske på de menneskelige dommes vilde og omskiftende bølger, men min er fæstnet på årtusinders klippe."

"Stille, pige," svarede tempelherren, "sådan tale nytter kun lidt nu. Du er dømt til at dø – ikke en pludselig og let død, en sådan, som elendigheden vælger og fortvivlelsen byder velkommen, men en langsom, forfærdelig langsom kval, der svarer til, hvad disse mænds djævelske overtro kalder din brøde."

"Og hvem – hvis det skal være min skæbne – hvem skylder jeg den?" sagde Rebecca, "visselig kun den mand, der af en egennyttig og grusom årsag slæbte mig hertil, og som nu i en eller anden hensigt, som jeg ikke kender, søger at overdrive den ulyksalige skæbne, han udsatte mig for."

"Tro ikke," sagde tempelherren, "at jeg med forsæt har udsat dig for dette. Jeg ville have skærmet dig imod sådan fare med mit eget bryst lige så villigt, som jeg udsatte det for de pile, der ellers ville have gjort ende på dit liv."

"Havde dit formål været som hæderlig ridder at skærme den uskyldige," sagde Rebecca, "ville jeg have takket dig for din omhu – nu har du så ofte gjort dig til af det, at jeg siger dig, livet er mig intet værd, hvis det skal bevares for den pris, du vil kræve for det."

"Hold inde med dine bebrejdelser, Rebecca," sagde tempelherren. "Jeg har min egen årsag til kummer og tåler ikke, at dine bebrejdelser forøger den."

"Hvad er da Jeres hensigt, hr. ridder?" sagde jødinden, "sig det i korthed. Hvis I har noget andet at gøre end at være vidne til den elendighed, I har forvoldt, så lad mig det vide. Hvis det så behager Jer, lad mig da være alene – skridtet mellem tiden og evigheden er kort, men forfærdeligt, og jeg har kun få øjeblikke til at forberede mig til det."

"Jeg ser, Rebecca," sagde Bois-Guilbert, "at du bliver ved at pålægge mig ansvaret for ulykker, som jeg såre gerne ville have forhindret."

"Hr. ridder," sagde Rebecca, "jeg vil gerne undgå bebrejdelser. Men hvad er sikrere, end at jeg skylder Jeres tøjlesløse lidenskab døden?"

"I tager fejl – I tager fejl," sagde tempelherren hastigt, "hvis I tilskriver min hensigt og virksomhed noget, som jeg hverken kunne forudse eller forhindre. Kunne jeg ane den uventede ankomst af den gamle tåbe, som nogle glimt af vanvittig tapperhed og dårers lovprisning af en asketikers selvpinsler har hævet op til hans nuværende stilling, der langt overgår hans fortjenester og strider imod den sunde fornuft, og i hvilken han står over mig og over de hundreder af vor ordens medlemmer, der tænker og føler som mænd, der er frie for sådanne tåbelige

og fantastiske fordomme, som er grundlaget for hans meninger og drivfjederen til hans handlinger?"

"Ikke desto mindre," sagde Rebecca, "sad I til doms over mig, uskyldig, fuldt uskyldig, som I vidste, at jeg var og samstemmede i min domfældelse, ja, hvis jeg forstod det ret, skal I selv møde rustet på kamppladsen for at godtgøre min brøde og sikre min straf."

"Ja, ganske rigtig, pige," svarede tempelherren. "Men ingen folkestamme forstår så godt som din at rette sig efter forholdene og at styre sin skude sådan, at den drager fordel selv af modvinden."

"Usalig den stund," sagde Rebecca, "i hvilken Israels hus har lært sådan kunst! Men modgang bøjer hjertet, som ilden bøjer det hårde stål, og de, som ikke længere er deres egne herrer og borgere i deres egen frie, uafhængige stat, må bøje sig for fremmede. Det er vor forbandelse, hr. ridder, som vi uden tvivl har forskyldt ved vore egne og vore fædres misgerninger, men I – I, der gør Jer til af Jeres frihed som Jeres fødselsret, hvor meget større er ikke Jeres skam, når I nedlader Jer til at støtte andres fordomme, og det imod Jeres egen overbevisning?"

"Jeres ord er bitre, Rebecca," sagde Bois-Guilbert, idet han utålmodigt gik frem og tilbage i kammeret, "men jeg er ikke kommet her for at udveksle bebrejdelser med Jer. Vid, at Bois-Guilbert ikke viger for nogen dødelig, om end forholdene for en tid kunne formå ham til at forandre sin plan. Hans vilje er som bjergstrømmen, der vel på en lille strækning kan bøjes til side af klippen, men ikke desto mindre bryder sig et løb ud i havet. Den seddel, som opfordrede dig til at kræve en stridsmand, fra

hvem anden troede du vel, at den kom, end fra Bois-Guilbert? Hos hvem kunne du ellers have vakt sådan deltagelse?"

"En kort udsættelse fra den truende død," sagde Rebecca, "der kun lidet vil gavne mig – var det alt, hvad du kunne gøre for en kvinde, over hvis hoved du har dynget sorg, og som du endog har bragt lige til gravens rand?"

"Nej, pige," sagde Bois-Guilbert, "det var ikke alt, hvad jeg agtede at gøre. Var ikke den fanatiske gamle nar og den tåbelige præceptor af Goodalricke, der, skønt han er tempelherre, giver sig mine af at tænke og dømme efter almindelige menneskelige regler, var de ikke kommet med deres forbandede indblanding, så ville det hverv at optræde som ordenens stridsmand være blevet tildelt ikke en præceptor, men et almindeligt medlem af ordenen. Så ville jeg selv – det var min hensigt – når trompeten lød, have indfundet mig i skrankerne som din stridsmand, forklædt som en vandrende ridder, der søger eventyr for at hævde sin dygtighed i brugen af skjold og lanse. Og hvis så Beaumanoir havde valgt ikke en, men to eller tre af de her forsamlede brødre, tvivler jeg ikke om, at jeg med min ene lanse ville have kastet dem af sadlen. Sådan, Rebecca, ville din uskyldighed være blevet godtgjort, og til din egen taknemmelighed ville jeg have overladt at tilstå mig lønnen for min sejr."

"Dette, hr. ridder," sagde Rebecca, "er kun tomt praleri – brovten med, hvad I ville have gjort, hvis I ikke havde fundet det hensigtsmæssigt at handle anderledes. I modtog min handske, og min stridsmand, hvis ellers en så ulykkelig skabning kan finde nogen, må møde Jeres lanse på kamppladsen – og dog vil I give Jer mine af at være min ven og beskytter?"

"Din ven og beskytter," sagde tempelherren alvorligt, "vil jeg dog være og mærk vel, med hvilken fare eller rettere hvilken sikkerhed for spot og skam, og last mig så ikke, hvis jeg stiller mine betingelser, inden jeg opgiver alt, hvad jeg hidtil har haft kært, for at frelse en jødepiges liv."

"Tal," sagde Rebecca, "jeg forstår dig ikke."

"Nuvel da," sagde Bois-Guilbert, "jeg vil tale så åbent, som nogen sinde et tåbeligt skriftebarn har talt til sin skriftefader, når det befandt sig i skriftestolen. Hvis jeg ikke møder på kamppladsen, Rebecca, mister jeg berømmelse og rang – mister det, som er mit livs ånde, den agtelse, mener jeg, hvori jeg holdes af mine brødre, og det håb, jeg har om at opnå den mægtige myndighed, som nu udøves af det gamle hældøre Lucas de Beaumanoir, men af hvilken jeg ville gøre en helt anden brug. Dette er min sikre skæbne, når jeg ikke træder op i fuld rustning for at kæmpe imod din sag. Forbandet være præceptoren af Goodalricke, der lagde denne snare for mig, og dobbelt forbandet være Albert de Malvoisin, som afholdt mig fra at udføre den beslutning, jeg havde fattet om at kaste handsken tilbage i ansigtet på den overtroiske, gamle nar, der hørte på en så tåbelig anklage imod en kvinde så ædel af sind og så dejlig af skikkelse som du!"

"Hvad nytter nu pral eller smiger?" svarede Rebecca. "Du har truffet dit valg imellem at være årsag i, at en uskyldig kvindes blod udgydes, eller at sætte din egen jordiske stilling og dine jordiske forhåbninger på spil. Hvad nytter det at remse alt dette op – dit valg er truffet."

"Nej, Rebecca," sagde ridderen i en blidere tone, idet han trådte nærmere hen til hende, "mit valg er *ikke* truffet – ja,

mærk mit ord: det er dig, der nu skal træffe valget. Hvis jeg møder for skrankerne, må jeg hævde mit krigernavn, og gør jeg det, enten du så har nogen stridsmand eller ej, så dør du på bålet, for der lever ikke den ridder, som har kunnet tage det op med mig enten på lige vilkår eller med en ham forud tilstået fordel. undtagen Richard Løvehjerte og hans yndling Ivanhoe. Ivanhoe er, som du vel ved, ude af stand til at bære sit harnisk, og Richard er i fangenskab i udlandet. Møder jeg, så dør du, selv om dine yndigheder skulle anspore en eller anden varmblodet yngling til at træde i skranken for dig."

"Og hvad nytter det at gentage det så ofte?" sagde Rebecca.

"Meget," svarede tempelherren, "for du må lære at betragte din skæbne fra alle sider."

"Nu vel da," sagde jødinden, "så vend tæppet om, og lad mig se den fra den anden side."

"Hvis jeg møder på den skæbnesvangre kampplads," sagde Bois-Guilbert, "dør du en langsom og grusom død i sådan kval, som de siger er bestemt for de brødefulde hisset. Men møder jeg ikke, så er jeg en fornedret og vanæret ridder, beskyldt for trolddom og for samkvem med vantro – det berømte navn, der er blevet endnu mere berømt, mens jeg har båret det, bliver til spot og spe. Jeg mister berømmelse, jeg mister ære, jeg mister udsigten til sådan storhed, som knapt kejsere når til – jeg opofrer mægtig ærgerrighed, jeg tilintetgør planer, bygget så højt som de bjerge, fra hvilke hedningene siger, at man engang nær var steget op til deres himmel – og dog, Rebecca," tilføjede han, idet han kastede sig for hendes fødder, "denne storhed vil jeg ofre, på denne berømmelse vil jeg give afkald, denne magt

vil jeg opgive endog nu, da den halvt er i min hånd, hvis du vil sige: Bois-Guilbert, jeg modtager dig som min elsker."

"Tænk ikke på sådan dårlighed, hr. ridder," svarede Rebecca, "men il til regenten, dronningemoderen, og prins John – de kan ikke for den engelske krones skyld tillade Jeres stormesters adfærd. Sådan vil I skaffe mig beskyttelse uden selv at bringe noget offer og uden at få noget påskud til at kræve løn af mig."

"Med dem har jeg intet at skaffe," blev han ved og holdt fast i hendes kjoles slæb, "det er kun dig, jeg taler til, og hvad kan veje op imod dit valg? Betænk vel, var jeg også en djævel, så er døden dog en værre djævel, og det er døden, som er min rival."

"Jeg afvejer ikke disse ulykker imod hinanden," sagde Rebecca, bange for at udæske den vilde ridder og dog lige så bestemt på hverken at give efter for hans lidenskab eller endog blot give det udseende deraf. "Vær en mand, vær en kristen hvis din tro virkelig pålægger dig den medlidenhed, som din tunge, men ikke dine handlinger forkynder, så frels mig fra denne rædsomme død uden at kræve en betaling, der vil forvandle din højmodighed til en lumpen tuskhandel."

"Nej, pige," sagde den stolte tempelherre og sprang op, "sådan skal du ikke narre mig – hvis jeg giver afkald på berømmelse nu og fremtidig opfyldelse af mine ærgerrige planer, så gør jeg det for din skyld, og vi vil flygte sammen. Hør mig, Rebecca," sagde han, og hans tone blev atter blødere, "England – Europa er ikke verden. Der er lande, hvor vi kan optræde, som er store nok selv for min ærgerrighed. Vi vil drage til Palæstina, hvor Conrad, marquis af Montserrat, er min ven – en ven, der er lige så fri som jeg for de tåbelige fordomme, der lægger vor fribårne forstand i lænker – og hellere vil vi slutte

forbund med Saladin end finde os i hån af de hældører, som vi foragter. – Jeg vil bane nye veje til storhed," vedblev han, idet han atter med hastige skridt gik frem og tilbage i kammeret, "Europa skal høre de rungende trin af ham, som det har jaget bort fra sine sønners skare! Ikke de millioner, som det ved korstogene sender ud for at slagtes, kan gøre så meget for at forsvare Palæstina – ikke tusinder, ja titusinder af saraceneres sabler kan hugge deres vej så dybt i det land, om hvilket folkeslag kæmper, som den kraft og klogskab, der findes hos mig og de brødre, der trods den gamle hældøre vil holde fast ved mig i godt og ondt. Du skal blive dronning, Rebecca! på Karmels bjerg vil vi opslå den trone, som min tapperhed vil vinde for dig, og jeg vil ombytte den længe attråede stormesterstav med scepteret."

"En drøm," sagde Rebecca, "et tomt nattesyn, som, om det også var lysvågen virkelighed, ikke vil øve nogen virkning på mig. Det være dig nok, at den magt, du måske kan vinde, vil jeg aldrig dele. Heller ikke holder jeg fædreland og tro i så ringe værd, at jeg kan ægte ham, der er villig til at borttuske disse bånd og kaste fra sig den ordens forpligtelser, af hvilken han er et svorent medlem, for at tilfredsstille en ustyrlig lidenskab for datteren af et andet folk. Sæt ikke en pris for min befrielse, hr. ridder – sælg ikke en ædel handling – beskyt den undertrykte af barmhjertighed og ikke for egennyttig fordel. Gå til Englands trone. Richard vil høre på min bøn om frelse fra disse grusomme mænd."

"Aldrig, Rebecca," sagde tempelherren vildt. "Giver jeg slip på min orden, så gør jeg det kun for dig. Ærgerrighed skal vedblive at være min drivfjeder, hvis du afslår min kærlighed. Jeg vil ikke

lade mig holde for nar på alle kanter. Jeg skulle bøje min hjelmbusk for Richard? Bede denne stolte mand om en gunst? Aldrig, Rebecca, vil jeg lægge tempelherreordenen for hans fødder i min person. Jeg kan opgive ordenen, men nedværdige eller forråde den vil jeg aldrig."

"Så Gud være mig nådig," sagde Rebecca, "for om menneskelig bistand er der næsten intet håb."

"Nej, det er der visselig ikke," sagde tempelherren, "for, stolt som du er, har du i mig fundet din ligemand. Møder jeg på kamppladsen med fældet lanse, tro så ikke, at noget menneskeligt hensyn skal forhindre mig i at udfolde min styrke, og tænk så på din egen skæbne – at lide de værste forbryderes rædselsfulde død – at fortæres på det brændende bål – at spredes for de elementer, der også på en så gådefuld måde danner vort legeme, så at der ikke bliver nogen rest tilbage af denne fagre skikkelse, om hvilken vi kunne sige: Denne levede og rørte sig! Rebecca, en kvinde kan ikke udholde en sådan udsigt – du vil føje dig efter min begæring."

"Bois-Guilbert," svarede kvinden, "Du kender ikke kvindehjertet eller har kun omgåedes kvinder, for hvilke deres bedste følelser var gået tabt. Jeg siger dig, stolte tempelherre, at end ikke i dine vildeste kampe har du lagt mere af dit lovpriste mod for dagen, end der er blevet udvist af en kvinde, når kærligheden eller pligten bød hende at lide. Jeg er selv kvinde, opdraget i kærlighed, af naturen angst for farer og bange for smerte og dog, når vi træder inden for disse skæbnesvangre skranker, du for at kæmpe og jeg for at lide, nærer jeg den sikre overbevisning, at mit mod vil hæve sig højere end dit. Farvel jeg vil ikke spilde flere ord på dig. Den tid, Jacobs datter har tilbage

på Jorden, må tilbringes på anden vis – hun må søge hen til den trøster, der måske skjuler sit åsyn for sit folk, men altid oplader sit øre for deres råb, der tyr til ham i sandhed og oprigtighed."

"Vi skilles altså sådan?" sagde tempelherren efter en kort pause, "give Gud, at vi aldrig havde truffet hinanden, eller at du havde været ædel af byrd og kristen af tro! Ja, ved Himlen! Når jeg ser på dig og tænker på, hvornår og hvordan vi næste gang skulle mødes, kunne jeg endog ønske, at jeg selv var en person af dit foragtede folk, at min hånd tumlede med guldbarrer og sekler i stedet for med skjold og lanse, at mit hoved bøjede sig for enhver ussel adelsmand, og at mit blik kun var til forfærdelse for den rystende og bankerotte skyldner – dette kunne jeg ønske, Rebecca, for at være dig nær i livet og undgå den frygtelige lod, jeg må have i din død."

"Du har talt om jøden," sagde Rebecca, "sådan som han er blevet ved forfølgelse af sådanne mænd som dig. Gud har i sin vrede jaget ham bort fra hans fædreland, men fliden har åbnet ham den eneste vej til magt og indflydelse, som vold og undertrykkelse ikke har spærret for ham. Læs Guds folks gamle historie, og sig mig, om de, ved hvem Jehova udførte sådanne vidundere blandt folkene, da var et folk af gniere og ågerkarle. Og vid, stolte ridder, vi tæller navne blandt os, imod hvilke Jeres lovpriste nordengelske adel er som græskarret i sammenligning med cederen – navne, der går langt tilbage til hine store tider, da den allestedsnærværende Gud rystede nådestolen mellem keruberne, og som ikke hentede deres glans fra nogen jordisk fyrste, men fra den hellige røst, der bød deres fædre at træde frem for Guds åsyn. Sådan var fyrsterne af Jacobs hus."

Der kom en stærkere rødme i Rebeccas kinder, da hun stolt dvælede ved sit folks gamle herlighed, men den tabte sig atter, da hun med et suk tilføjede:

"Således var Judas fyrster, nu er de ikke mere på den måde! De er trådt under fode som det afhuggede græs og blandet med vejenes dynd. Dog er der nogle iblandt dem, som ikke gør sådan høj herkomst skam, og blandt dem skal Isaks, Adonikams søns, datter være. Farvel! Jeg misunder dig ikke din blodvundne hæder – jeg misunder dig ikke din barbariske herkomst fra nordiske hedninge – jeg misunder dig ikke din tro, som du altid fører i munden, men som aldrig er i dit hjerte eller i dine handlinger."

"Ved Himlen, der er en trolddom over mig," sagde Bois-Guilbert. "Jeg tror næsten, at den fjantede mumie talte sandhed, og at den ulyst, hvormed jeg skilles fra dig, har noget overnaturligt ved sig. Fagre kvinde," sagde han, idet han trådte nær hen til hende, men med stor ærbødighed, "så ung, så skøn, så modig over for døden, og dog dømt til at dø, og det med vanære og i kval! Hvem vil ikke græde for dig? Tåren, der i tyve år har været en fremmed for disse øjne, væder dem, når jeg ser på dig. Men det må ske – intet kan nu frelse dit liv. Du og jeg er kun de blinde redskaber for en eller anden uimodståelig skæbne, der driver os frem som herlige skibe, der jages af stormen, slynges imod hinanden og går til grunde. Tilgiv mig da, og lad os i alt fald skilles, som venner skilles. Jeg har forgæves søgt at rokke din beslutning, og min er så fast som skæbnens urokkelige bud."

"Sådan," sagde Rebecca, "giver mænd skæbnen skylden for frugten af deres egne vilde lidenskaber. Men jeg tilgiver dig,

Bois-Guilbert, skønt du er årsag til min tidlige død. Der er ædle tanker, som farer igennem dit stærke sind, men det er som den dovnes have, og ukrudtet er vokset op og har sluttet sig sammen om at kvæle den smukke og gode blomst."

"Ja, Rebecca," sagde tempelherren, "jeg er, som du har sagt om mig, uden lærdom og ustyrlig – og stolt over, at jeg midt i en sværm af hjernetomme tåber og snedige hældører har fået den fremragende styrke, der hæver mig over dem. Jeg har været et kampens barn lige fra min ungdom af og indtil nu, højtstræbende i mine planer, udholdende og ubøjelig i at forfølge dem. Sådan må jeg blive ved at være stolt, ubøjelig og uforanderlig, og det skal verden få beviser på. Men du tilgiver mig, Rebecca?"

"Så villigt, som nogen sinde et offer har tilgivet sin bøddel."

"Farvel da," sagde tempelherren og forlod kammeret.

Præceptoren Albert ventede utålmodigt i et kammer ved siden af på, at Bois-Guilbert skulle komme tilbage.

"Du har tøvet længe," sagde han, "jeg har af utålmodighed været, som om jeg var udspændt på glødende jern. Hvad om stormesteren eller hans spion Conrad var kommet her? Jeg var da kommet til at bøde hårdt for min føjelighed. Men hvad fejler dig, broder? Du vakler, når du går, og dit åsyn er så mørkt som natten. Er du rask, Bois-Guilbert?"

"Ja," svarede tempelherren, "så rask som den ulykkelige, der er dømt til at dø om en time. Nej, ved det hellige kors, ikke halvt så rask – for der gives nogle, der i sådanne forhold kan lade livet fare som en aflagt klædning. Ved Himlen, Malvoisin, den pige har næsten helt taget modet fra mig. Jeg er halvt bestemt på at gå til stormesteren, afsværge mig ordenen lige op i hans åbne

øjne og vægre mig ved at udføre den grusomhed, som hans tyranni har pålagt mig."

"Du er gal," svarede Malvoisin, "på den vis kan du visselig styrte dig selv fuldstændig i fordærvelse, men kan ikke engang øjne nogen mulighed for derved at frelse livet for denne jødinde, der synes så dyrebar i dine øjne. Beaumanoir vil udnævne en anden af ordenen til at træde op for at hævde hans dom i dit sted, og den anklagede vil lige så sikkert omkomme, som om du havde udført den pligt, som er pålagt dig."

"Nej, deri tager du fejl – jeg vil selv møde til kamp for hende," svarede tempelherren stolt, "og gør jeg det, så tænker jeg, Malvoisin, at du ikke kender en af ordenen, der vil blive siddende i sadlen for stødet af min lanse."

"Ja, men du glemmer," sagde den snedige rådgiver, "at du hverken vil få tid eller lejlighed til at udføre denne forrykte plan. Gå til Lucas Beaumanoir, og sig, at du tager dit lydighedsløfte tilbage, og se så, hvor længe den herskesyge mand vil lade dig beholde din personlige frihed. Ordene ville næppe have forladt dine læber, inden du enten vil være hundrede fod under jorden i præceptoriets fangehul for at afvente din dom som en fej ridder, eller, hvis han holder fast ved den tro, at du er besat, vil du blive opmuntret med et stråleje, mørke og lænker i en eller anden fjern klostercelle, få ørerne døvet med djævlebesværgelser og blive overøst med vievand, for at den lede Satan, der har vundet herredømme over dig, kan uddrives. Du må møde på kamppladsen, Brian, ellers er du en fortabt og vanæret mand."

"Jeg vil bryde ud og flygte," sagde Bois-Guilbert, "flygte til et eller andet fjernt land, hvortil dårskab og fanatisme endnu ikke

har fundet vej. Ikke en dråbe af denne fortrædelige kvindes blod skal blive udøst med min billigelse."

"Du kan ikke flygte," sagde præceptoren, "dine heftige udbrud have vakt mistanke, og du vil ikke så lov til at forlade præceptoriet. Gå hen og prøve på det – indfind dig ved porten og befal, at broen skal nedlades, og hør så, hvad svar du vil få. Du bliver forbavset og krænket, men er det ikke det bedste for dig? Flygtede du, hvad andet vil så følgen blive, end at dit våbenskjold vil blive vendt om, at dit familienavn blive vanæret og du selv fornedret? Tænk vel over det. Hvor skulle dine gamle våbenfæller skjule deres hoveder, hvis Brian de Bois-Guilbert, den dygtigste lanse mellem tempelherrerne, erklæres for fej og frafalden under det forsamlede folks spottende hyssen? Hvor stor sorg vil det ikke volde ved det franske hof? Med hvilken glæde vil ikke den overmodige Richard modtage den efterretning, at den ridder, der gik ham hårdt på klingen i Palæstina og næsten fordunklede hans berømmelse, har mistet navnkundighed og ære for en jødisk pige, som han ikke engang kunne frelse ved så kostbart et offer!"

"Malvoisin," sagde ridderen, "jeg takker dig – du har berørt den streng, som giver stærkest genlyd i mit hjerte. Der komme, hvad der vil, ordet fej skal aldrig føjes til Bois-Guilberts navn. Give Gud, at Richard eller nogen af hans storagtige yndlinge i England vil møde på kamppladsen her! Men den vil stå tom – ingen vil vove at bryde en lanse for den uskyldige, den fortabte."

"Så meget bedre for dig, hvis det bliver tilfældet," sagde præceptoren, "hvis ingen stridsmand indfinder sig, vil det ikke være dig, der er årsag til, at denne ulykkelige jomfru må dø,

men stormesteren, på hvis dom al dadlen må falde, og som vil holde denne dadel for en ros og en ære."

"Sandt nok," sagde Bois-Guilbert, "hvis ingen stridsmand møder, er jeg kun med i optoget og sidder vel til hest inden for skrankerne, men har ingen lod i, hvad der senere hænder."

"Ingen som helst," sagde Malvoisin, "ikke mere end den panserklædte billedstøtte af Sankt Georg, når den udgør en del af et optog."

"Nu vel, så vil jeg blive ved min første beslutning," svarede den stolte tempelherre. "Hun har foragtet mig – stødt mig bort – hånet mig. Og hvorfor skulle jeg ofre for hende al den anseelse, jeg nyder hos andre? Malvoisin, jeg vil møde på kamppladsen."

Han forlod hastigt stuen, da han sagde disse ord, og præceptoren fulgte efter for at holde øje med ham og styrke ham i hans beslutning, for i Bois-Guilberts gode navn havde han selv stor interesse, idet han ventede megen fordel af, at han en dag ville komme i spidsen for ordenen, for ikke at tale om den forfremmelse, om hvilken Mont-Fitchet havde givet ham håb på den betingelse, at han ville være behjælpelig ved den ulykkelige Rebeccas domfældelse. Men skønt han, idet han søgte at bekæmpe sin vens bedre følelser, besad al den overlegenhed, som en snedig, rolig, egennyttig karakter har over en mand, der omtumles af stærke og indbyrdes modstridende lidenskaber, krævedes der dog al Malvoisins snildhed til at holde Bois-Guilbert fast ved det forsæt, han havde overtalt ham til at fatte. Han var nødt til at holde et vågent øje med ham for at forhindre, at han atter fattede tanker om at flygte, og at forebygge alt samkvem mellem ham og

stormesteren, for at det ikke skulle komme til et åbent brud mellem ham og hans foresatte, samt fra tid til anden igen at fremføre de forskellige grunde, ved hvilke han søgte at vise, at Bois-Guilbert ved at møde som ordenens stridsmand ved denne lejlighed uden hverken at fremskynde Rebekkas skæbne eller gøre den mere uundgåelig ville følge den eneste fremgangsmåde, hvorved han kunne fri sig selv for vanære og skam.

40

I skygger, bort! Richard er nu sig selv.

– Richard den Tredje.

Da den sorte ridder – for vi må nu atter se, hvordan det gik ham – forlod den ædle fredløses dommertræ, tog han vejen lige til et nærliggende kloster af ringe omfang og med små indtægter, kaldet Sankt Botolphs priori, hvortil den sårede Ivanhoe, da borgen var indtaget, var blevet bragt under tilsyn af den tro Gurth og den højsindede Wamba. Det er unødvendigt i dette øjeblik at omtale, hvad der skete mellem Wilfred og hans befrier. Det må være nok at berette, at efter en lang og alvorlig samtale blev der af prioren sendt bud ud i forskellige retninger, og at den sorte ridder næste morgen stod i begreb med at drage videre på sin rejse, ledsaget af narren Wamba, der fulgte med som hans vejviser.

"Vi vil mødes i Coningsburgh, den faldne Athelstanes borg," sagde han til Ivanhoe, "eftersom din fader der holder begravelseshøjtid for sin ædle frænde. Jeg vil gerne se dine angelsaksiske frænder samlet, ridder Wilfred, og blive bedre bekendt med dem end hidtil. Du vil altså møde mig der, og det vil være min opgave at forsone dig med din fader."

Med disse ord tog han en kærlig afsked med Ivanhoe, der udtrykte et levende ønske om at følge med sin befrier, men det ville den sorte ridder ikke høre tale om.

"Bliv her og hvil dig i dag. Du vil dog knapt have kræfter nok til at rejse videre i morgen. Jeg vil ikke have nogen anden vejviser med mig end den brave Wamba, der kan spille præst eller nar, alt som jeg er i humør til det ene eller til det andet."

"Og jeg vil hjertens gerne følge med Jer," sagde Wamba. "Jeg vil gerne se gæstebuddet ved Athelstanes jordefærd, for er det ikke i alle måder rundeligt, vil han stå op fra de døde for at sætte kokken, taffelmesteren og mundskænken i rette, og det ville være et syn, som det nok var værd at se. Jeg stoler også på, tapre hr. ridder, at I vil undskylde mig hos min herre Cedric, hvis mit eget vid skulle komme til kort."

"Og hvordan skulle min ringe tapperhed, hr. nar, kunne udrette noget, når dit spillende vid siger stop? – Forklar mig det."

"Vid, hr. ridder," svarede narren, "kan udrette meget. Det er en rask, lærenem svend, der ser sin næstes svage side og forstår at holde sig i læ af ham, når hans lidenskabers kuling går højt. Men tapperhed er en kraftkarl, der bryder igennem alt. Han ror imod både vind og strøm og baner sig vej trods al modstand, og derfor, gode hr. ridder, mens jeg benytter magsvejret i vor ædle herres lune, gør jeg regning på, at I vil tage fat, når det begynder at kule."

"Hr. ridder af hængelåsen, siden det lyster Jer at kaldes sådan," sagde Ivanhoe, "jeg er bange for, at I har valgt en sladdervorn og besværlig tåbe til Jeres vejviser. Men han kender hver en vej og sti i skoven så godt som nogen jæger, der færdes i den, og den stakkels fyr er, som I har set prøver på, så tro som guld."

"Nå," sagde ridderen, "siden han har den gave at kunne vise mig vej, vil jeg ikke brumme over, at han attrår at gøre den behagelig. Farvel, gode Wilfred – jeg pålægger dig ikke at gøre noget forsøg på at rejse før i det tidligste i morgen."

Med disse ord rakte han sin hånd til Ivanhoe, der trykkede den til sine læber, tog afsked med prioren, steg op på sin ganger og drog bort med Wamba som ledsager. Ivanhoe fulgte dem med øjnene, indtil de forsvandt i den omgivende skovs skygger, og vendte så tilbage til klosteret.

Men kort efter morgensangen bad han at få prioren i tale. Den gamle mand kom hastigt til og spurgte ængstelig til hans befindende.

"Det er bedre," sagde han, "end mit dristigste håb kunne have ladet mig vente. Enten har mit sår været lettere, end jeg antog efter det store blodtab, eller denne balsam har haft en vidunderlig, helbredende virkning på det. Jeg har allerede en fornemmelse, som om jeg kunne bære mit harnisk, og heldigt er det, for tanker fylder mit sind, som giver mig liden lyst til at blive her længere i uvirksomhed."

"Alle helgener forbyde," sagde prioren, "at angelsakseren Cedrics søn skulle forlade vort kloster, inden hans sår var lægt! Det vil være en skam for vor orden, om vi ville tillade det."

"Heller ikke vil jeg attrå at forlade Jeres gæstfri tag, ærværdige fader," sagde Ivanhoe, "hvis jeg ikke følte mig i stand til at tåle rejsen og nødt til at foretage den."

"Og hvad kan have tilskyndet Jer til så pludseligt at drage bort?" sagde prioren.

"Har I aldrig, hellige fader," svarede ridderen, "været betaget af en angst for kommende ulykker, som I forgæves forsøgte at

finde årsagen til? Har I aldrig følt Jeres sind formørket lige som det solbeskinnede landskab af den pludselige sky, der varsler om et kommende uvejr? og tror I ikke, at sådan indskydelse fortjener opmærksomhed som et vink fra vor skytsånd om, at der truer en fare?"

"Jeg kan ikke benægte," sagde prioren og korsede sig, "at sådanne ting er sket, og det efter Himlens vilje, men sådanne meddelelser har da haft et tydeligvis nyttigt formål. Men såret som du er, hvad nytter det, at du følger den mands skridt, hvem du ikke kan hjælpe, hvis han også blev angrebet?"

"Prior," sagde Ivanhoe, "du tager fejl – jeg er stærk nok til at skifte hug med enhver, der vil udfordre mig til sådan dyst. Men var det også anderledes, kan jeg da ikke hjælpe ham, hvis han stadig er i fare, på anden måde end ved våbenmagt? Det er vel nok kendt, at angelsakserne ikke elsker den normanniske race, og hvem ved, hvad enden kan blive, om han kommer i kast med dem, mens deres hjerter er ophidset over Athelstanes død og deres hoveder hede af de drikkelag, som de vil hengive sig til? Jeg holder det, at han indfinder sig iblandt dem i et sådant øjeblik, for meget farligt, og jeg er bestemt på at dele eller afvende faren, men for at jeg bedre kan gøre det, vil jeg bede Jer at overlade mig en ganger, der har en lettere gang end min stridshest?"

"Visselig," sagde den brave prælat, "I skal få min egen magelige pasgænger, og jeg ville for Jeres skyld ønske, at den gik så let som abbeden af Sankt Albans'. Men det vil jeg dog sige om *Malkin* – for sådan kalder jeg den – at om I ikke kan få gøglerens hest til låns, der danser en hornpipe mellem æg, så kan I ikke foretage en rejse på noget dyr, der går så tålig og let.

Jeg har lavet mangen en prædiken på dets ryg til opbyggelse for mine brødre i klosteret og mange stakkels kristne sjæle."

"Jeg beder Jer, ærværdige fader," sagde Ivanhoe, "lad Malkin straks blive sadlet, og bed Gurth at komme her til mig med mine våben."

"Jamen, gode hr. ridder," sagde prioren, "jeg beder Jer at mindes, at Malkin er lige så lidt forfaren i at bære våben som dens herre, og at jeg ikke indestår for, at den kan tåle synet eller vægten af Jeres fulde rustning. Malkin, kan jeg sige Jer, er et forstandigt dyr og vil stride imod enhver utilbørlig vægt. Jeg lånte nys *Fructus Temporum* af præsten i St. Bees, og så forsikrer jeg Jer, den ville ikke røre sig af pletten, før jeg havde byttet den store bog ud med mit lille breviarium."

"I kan stole på, hellige fader," sagde Ivanhoe, "jeg skal ikke belaste den med for stor byrde, og hvis den indlader sig på en dyst med mig, tør jeg nok vædde på, at den vil komme til kort."

Dette svar blev givet, mens Gurth var i færd med på ridderens hæle at spænde et par store, forgyldte sporer, der var i stand til at overbevise enhver stædig hest om, at den gjorde bedst i at rette sig efter sin rytters vilje.

De store, skarpe hjul, Ivanhoes hæle nu var forsynet med, begyndte at bringe den brave prior til at fortryde sin artighed, og han udbrød:

"Jamen, gode hr. ridder, nu, da jeg tænker mig om, husker jeg, at min Malkin ikke kan tåle sporen. Bedre er det, at I tøver lidt efter vor røgemesters hoppe nede på gården, som kan hentes hertil på ikke stort mere end en time, og som ikke kan andet end være et tåligt dyr, fordi den trækker meget af vort vinterbrændsel og ingen kerner får."

"Jeg takker Jer, ærværdige fader, men vil blive ved Jeres første tilbud, eftersom jeg ser, at Malkin allerede er trukket frem til porten. Gurth skal bære min rustning, og forresten kan I stole på, at da jeg ikke vil overlæsse Malkins ryg, vil den heller ikke sætte min tålmodighed på for hård en prøve. Og nu farvel!"

Ivanhoe gik hurtigere og lettere ned ad trappen, end man skulle have ventet efter hans sår, og kastede sig på pasgængeren, ivrig for at slippe bort fra den trættende prior, der holdt så godt skridt med ham, som hans alder og trivelighed tillod, og sang Malkins pris, mens han nu rådede ridderen til forsigtighed i at omgås den.

"Den er i den alder, som er vanskeligst både for pigebarn og for hopper," sagde den gamle mand og lo ad sin egen vittighed, "for den er bare i sit femtende år."

Ivanhoe, der havde andet at tage vare på end at passiare om, hvordan en hest gik, med dens ejermand, hørte kun lidt efter så vel priorens alvorlige råd som hans vittige spøg, og efter at være sprunget op på sin hoppe og have befalet sin væbner (for sådan kaldte Gurth sig nu) at holde sig tæt ved siden af ham, fulgte han den sorte ridders spor ind i skoven, mens prioren stod ved klosterporten og så efter ham og udbrød:

"Hellige jomfru, hvor raske og hidsige dog disse krigsmænd er! Jeg vil ønske, at jeg ikke havde betroet ham Malkin, for medtaget som jeg er af den slemme gigt, vil det se ilde ud med mig, hvis noget galt skulle tilstøde den. Og dog," sagde han efter nærmere overvejelse, "ligesom jeg ikke ville spare mine egne gamle og skrøbelige lemmer, når det gjaldt gamle Englands gode sag, sådan må Malkin også tage, hvad der kan falde for i den anledning, og det kan hænde, at de vil holde vort

ringe hus værdigt til en eller anden prægtig gave eller måske de vil sende den gamle prior en god pasgænger. Og gør de hverken det ene eller det andet, fordi store mænd hyppigt glemmer de tjenester, som ringe mænd yder dem, så vil jeg dog i sandhed anse mig for vel lønnet der ved, at jeg har gjort, hvad ret er. Men nu er det så omtrent på tide, at brødrene kaldes til deres morgenmåltid i refektoriet. Ak, jeg tror for sand, de kommer villigere, når de kaldes der til, end når der ringes til prime og morgenmesse."

Prioren for Sankt Botolphs kloster humpede da tilbage til refektoriet for at føre forsædet ved det måltid af stokfisk og øl, som man netop var i færd med at anrette til frokost for klosterbrødrene. Stakåndet og stolt af sin værdighed sad han der, og mangt et dunkelt ord lod han falde om goder, som klosteret havde i vente, og om store tjenester, han havde ydet, hvilket til en anden tid ville have tildraget sig almindelig opmærksomhed. Men da stokfisken var meget salt og øllet stærkt, var brødrenes kæber alt for ivrigt beskæftiget til, at de kunne gøre synderlig brug af deres øren; heller ikke har vi læst noget om, at noget medlem af broderskabet følte sig fristet til at grunde over deres foresattes mystiske vink, alene med undtagelse af fader Diggory, der var meget plaget af tandpine, så at han kun kunne tygge med den ene side af munden.

Imidlertid red den sorte ridder og hans ledsager i al mag hen ad skovens lønlige stier, og den gode ridder nynnede alt imens en af trubadurernes kærlighedssange eller opmuntrede ved spørgsmål sin ledsagers tilbøjelighed til at lade munden løbe, så at samtalen imellem dem var en underlig blanding af sang og skæmt, som vi gerne vil give vore læsere en forestilling om. Man

må altså tænke sig denne ridder, sådan som vi allerede tidligere har beskrevet ham, kraftigt bygget, høj, bredskuldret og sværlemmet, ridende på sin mægtige ganger, der synes skabt med det udtrykkelige formål at bære hans vægt, så let travede den med ham, mens han havde visiret på sin hjelm slået op, så at han kunne ånde frit, men dog med den nederste del af hjelmen lukket, så at man kun ufuldstændigt kunne skelne hans ansigt. Men hans røde solbrændte kinder kunne tydeligt ses, og lige så hans store og klare, blå øjne, der blinkede frem under det opslåede visirs mørke skygge. Og hele ridderens mine og holdning vidnede om sorgløs munterhed og kæk tillid, om et sind, der ikke var tilbøjeligt til at ængstes for faren og rede til at byde den trods, når den rykkede ind på livet, men som dog var fortrolig med faren, som den mands sind, hvis håndtering var krig og eventyr.

Narren bar sin sædvanlige fantastiske dragt, men den senere tids hændelser havde bragt ham til at anlægge et godt kort, skarpt sværd i stedet for træsværdet og dertil et læderskjold. Og i brugen af begge disse våben havde han under stormen på Torquilstone – trods sin livsstilling – vist sig at være en dygtig mester. Svagheden i Wambas hjerne bestod virkelig navnlig i en slags utålmodig nervøsitet, der ikke tillod ham længe at forblive rolig i nogen stilling eller holde fast ved nogen bestemt tankerække, mens han i et tidsrum af nogle minutter var rask nok til at udføre en hvilken som helst øjeblikkelig gerning eller til at opfatte et hvilket som helst foreliggende emne. Når han sad til hest, svingede han sig derfor frem og tilbage, sad snart ved hestens øren, snart helt ude ved enden af dens ryg, lod snart begge ben hænge ned på den ene side og vendte snart

ansigtet imod halen, vrængede mund, skar ansigter og gjorde så mange narrestreger, at hesten til sidst blev træt af det og kastede ham, så lang han var, ned på græsset – en tildragelse, der morede ridderen vældigt, men nødte hans ledsager til derefter at ride roligere.

På det tidspunkt af deres rejse, da vi træffer sammen med dem, var det lystige par optaget af at synge en vekselsang, hvori narren dog ikke kunne måle sig med den bedre oplærte ridder af hængelåsen. Sådan lød visen:

Anna Marie, se, solen er oppe,
Skinner, min elskte, på træernes toppe,
Tågen sig letter, småfuglene kvæde,
Anna Marie, om liv og om glæde,
Anna Marie, hør, jagthornet klinger,
Lystig dets tone mod himlen sig svinger,
Ekko gensvarer fra klippe og krat,
Skynd dig, stå op, det ej længer er nat.

Wamba:
Tybalt, o, kald mig ej op fra mit leje,
Skønnere drømme min søvn har i eje;
Hvad er den fryd, som ved dagen vi møde,
Mod disse drømme, så liflige, søde?
Lad også fuglene slå deres trille,
Lad også jægeren lystelig spille,
Toner som drømmens de ere dog ej –
Tro dog ej, Tybalt, jeg drømte om dig.

"En fin sang," sagde Wamba, da de var færdige med deres arie, "og jeg sværger ved min narrebrik, der er en køn moral i

den. Jeg plejede at synge den med Gurth, min legekammerat og nu, ved Guds og hans herres nåde, så god en fri mand som nogen; og vi fik engang vore tørre hug, fordi vi var så fortryllet af melodien, at vi lå til sengs to timer efter solopgang og sang visen halvt sovende, halvt vågne – mine knokler værker lige siden, hver gang jeg tænker på den melodi. Ikke desto mindre har jeg, gode ridder, spillet Anna Maries rolle for at tækkes Jer."

Narren begyndte da en anden vise, en slags komisk arie, som ridderen istemte:

Ridderen og Wamba:

Tre lystige svende fra syd, vest og nord
– I svigte i rundsangen ej –
De komme til enken med bejlende ord,
Hvad enke kan vel sige nej?

Den første en ridder fra Tynedale var
– I svigte i rundsangen ej –
Han aner, Gud fri os, i snesetal har,
Hvad enke kan vel sige nej?

Han kvad om sin fader, der fjenderne vog,
Og onkelen glemte han ej;
Hun bad ham gå hjem i sin arnekrog,
Thi hun, hun svarede ej.

Wamba:

Den næste, der kom, svor ved nagler og blod
– I rundsangen svigte I ej –
Han havde i Wales en stamtavle god,
Hvad enke vil vel sige nej?

Herr David af Morgan, af Griffith, af Hugh,
Af Tudor og Rhice – ak nej,
Så mange om én ville være en gru,
Hr. riddersvend, gak Eders vej!

Men så kom fra Kent der en fribonde brav,
Hvor lystelig sang han dog ej!
Han talte om kornet, som gården ham gav,
Hvor kunne hun vel sige nej?

Begge:
Mens ridd'ren og svenden slukørede gå
– til sang er humøret nu ej –
Kan enken en fribondes bejlen forstå,
Til ham kan hun ej sige nej.

"Jeg ville ønske, Wamba," sagde ridderen, "at vor vært fra dommertræet eller den gemytlige munk, hans kapellan, havde hørt denne arie til pris for vor gæve fribonde."

"Det ville jeg just ikke," sagde Wamba, "hvis ikke det horn var, som hænger ved Jeres bælte."

"Ja," sagde ridderen, "det er et pant på Locksleys velvilje, skønt der ikke er rimelighed for, at jeg vil få det behov. Tre signaler på dette horn, er jeg sikker på, vil, hvis det kniber for os, samle en lystig flok af de brave jægersmænd."

"Jeg ville sige, Himlen forbyde det," sagde narren, "hvis det ikke var, fordi denne gode gave var et pant på, at de vil lade os drage bort i fred."

"Hvad mener du?" sagde ridderen, "tror du, at de ville overfalde os, hvis vi ikke havde dette venskabspant?"

"Ja, jeg siger ingenting," sagde Wamba, "for grønne træer har øren lige så vel som stenmure. Men kan I forklare mig dette, hr. ridder, hvornår er det bedre, at Jeres vinkrus og pung er tomme, end at de er fulde?"

"Aldrig, tror jeg," svarede ridderen.

"I fortjener aldrig at have et fuldt krus eller en fuld pung i hånden, når I svarer så enfoldigt. I gør bedst i at tømme Jeres krus, inden I giver det til angelsakseren, og at lade Jeres penge blive hjemme, inden I går i skoven."

"Du holder altså vore venner for røvere?" sagde ridderen af hængelåsen.

"Det siger ikke jeg, gode ridder," sagde Wamba, "det kan lette en stakkels mands ganger at tage tværsækken af, når han har en lang rejse at gøre, og det kan for sand også lette rytternes sjæl at skille ham af med det, som er roden til alt ondt; derfor vil jeg ikke give dem, som gør os sådan tjeneste, hårde navne. Jeg ville bare ønske min tværsæk hjemme og min pung i mit kammer, hvis jeg træffer på disse gode folk, for det kan spare dem nogen ulejlighed."

"Vi er forpligtet til at bede for dem, kammerat, trods det gode skudsmål, du giver dem."

"Jeg beder hjertens gerne for dem," sagde Wamba, "men helst i byen og ikke i skoven lige som abbeden af Sankt Bees, som de tvang til at læse messe for dem med et gammelt, hult egetræ til korstol."

"Du kan sige, hvad du vil, Wamba," svarede ridderen, "disse gæve bønder gjorde din herre Cedric god tjeneste ved Torquilstone."

"Ja, det er sandt," svarede Wamba, "men det var, fordi de på den måde tingede med Vorherre."

"Tingede," Wamba, "hvad mener du med det?" svarede hans rejsefælle.

"Det mener jeg så Marri sådan," sagde narren. "De gjorde et regnskab op med Vorherre, som vor gamle kældermester plejede at kalde sine smørerier, lige så pænt som det, jøden Isak holder med sine skyldnere, og lige som han giver de kun lidt ud og tager god betaling for at gøre det, idet de uden tvivl beregner sig de syvfold renter, som den hellige skrift har lovet for barmhjertige lån."

"Giv mig et eksempel på, hvad du mener, Wamba – jeg forstår mig ikke noget på tal eller renter," svarede ridderen.

"Ja, Hvis I virkelig er så enfoldig, tapre herre," sagde Wamba, "så skal jeg forklare Jer, at disse brave mænd lader en god handling veje op imod en, der ikke er fuldt så priselig, for eksempel en krone, som de giver til en tiggermunk, imod hundrede byzantinere, som de tager fra en fed abbed, eller et kys til et pigebarn i skoven imod at hjælpe en fattig enke."

"Hvilken af disse ting var den gode gerning, og hvilken var forbrydelsen?" afbrød ridderen ham.

"Ikke så tosset! Ikke så tosset!" sagde Wamba, "at være i vittigt selskab skærper forstanden. Jeg tør sværge på, hr. ridder, I sagde ikke noget så godt, da I holdt vesper ved bægeret med den gæve eremit. Men videre i teksten. Skovens lystige svende sætter det at opføre en hytte op imod at brænde en borg af – at tække et kor imod at plyndre en kirke – at give en fattig fange fri imod at slå en stolt landfoged ihjel, eller, for at tale om noget, som ligger os nærmere, at befri en angelsaksisk

frigårdsmand imod at brænde en normannisk baron levende. Kort sagt, de er vakre tyve og artige røvere, men det er altid heldigst at mødes med dem, når de er værst farne."

"Hvordan det, Wamba?" sagde ridderen.

"Jo, så har de noget samvittighedsnag og er stemt for at klare sagen med Vorherre. Men går deres regnskab lige op, så Gud nåde dem, som de åbner et nyt regnskab med. De rejsende, som først møder dem efter den gode tjeneste, de har ydet ved Torquilstone, vil blive slået, så det svier til dem. Og dog," sagde Wamba, idet han red lige hen på siden af ridderen, "er der kammerater, som det er endnu meget farligere for rejsende at møde end disse fredløse."

"Og hvem kan det vel være, for I har jo, så vidt jeg ved, hverken bjørne eller ulve?"

"Nej, det er sandt, herre, men vi har Malvoisins svende," sagde Wamba, "og det vil jeg sige Jer, at på tider, da der er borgerkrig, er en halv snes stykker af dem til enhver tid lige så krabate som en flok ulve. De venter nu vel at gøre en rig høst og er forstærket med de stridsmænd, der undslap fra Torquilstone. Skulle vi møde en flok af dem, kan det derfor nok hænde, at vi kommer til at bøde for vore bedrifter. Sig mig nu, hr. ridder, hvad I vil gøre, hvis vi mødte to af dem?"

"Jeg vil spidde slynglerne til jorden med min lanse, Wamba, hvis de lagde nogen hindring i vejen for os."

"Men om der nu var fire?"

"Så skulle de tømme samme kalk," svarede ridderen.

"Men om der nu var seks," blev Wamba ved, "og vi kun lige som nu var to – vil I så ikke huske på Locksleys horn?"

"Hvad! blæse om hjælp," udbrød ridderen, "imod en snes af sådant *rascaille*, som en god ridder kunne jage afsted foran sig, som vinden jager det visne løv?"

"Ja, ja da," sagde Wamba, "jeg vil dog bede Jer, om jeg må se lidt nøjere på dette horn, der har så kraftige toner."

Ridderen spændte sit bælte af og rakte hornet til sin rejsefælle, der straks hængte det om sin egen hals.

"Tra-lira-la," sagde han og fløjtede melodien, "jo, jeg kan min skala så godt som nogen. "

"Hvad mener du, karl," sagde ridderen, "giv mig hornet tilbage."

"Giv Jer tilfreds, hr. ridder, det er i sikkert værge. Når tapperhed og naragtighed rejser sammen, så bør naragtighed have hornet, for den kan blæse bedst."

"Hør nu, du halunk," sagde den sorte ridder, "du tager dig vel stor frihed. Tag dig blot i agt, at du ikke sætter min tålmodighed på for hård en prøve."

"Far ikke for hårdt frem imod mig, hr. ridder," sagde narren og holdt sig i tilbørlig afstand fra den hidsige krigsmand, "ellers vil narren smøre haser og overlade det til den tapre herre at finde vej gennem skoven, som han bedst kan."

"Ja, der traf du mig på det rette sted," sagde ridderen, "og sandt at sige har jeg kun lidt tid til at skændes med dig. Behold hornet, om du vil, men lad os komme videre på vor rejse."

"I vil altså ikke gøre mig nogen fortræd," sagde Wamba.

"Jeg siger jo nej, krabat!"

"Ja, men giv mig Jeres ridderlige ord på det," sagde Wamba, idet han med stor forsigtighed nærmede sig.

"Jeg sætter mit ridderlige ord i pant. Kom bare her med din naragtige person."

"Nå, så er tapperheden og naragtigheden atter gode rejsefæller," sagde narren og kom frejdigt hen til ridderens side, "men sandt at sige holder jeg ikke af sådanne næveslag som dem, I tildelte den store munk, da Hans Hellighed tumlede om i græsset som en konge i et spil kegler. Og nu, da naragtigheden bærer hornet, så lad tapperheden rejse sig og ryste sin manke, for tager jeg ikke fejl, så er der folk henne i det krat, som er på udkig efter os."

"Hvoraf slutter du det?" sagde ridderen.

"Af, at jeg to eller tre gange har set en stormhue blinke frem mellem de grønne blade. Havde det været skikkelige folk, så havde de holdt sig på vejen. Men det krat der er et udsøgt kapel for St. Nicolais klerke."

"Ved min tro," sagde ridderen og lukkede sit visir, "jeg tror, du har ret."

Og det var i det rette øjeblik, at han lukkede det, for tre pile fløj i samme nu fra det mistænkelige sted imod hans hoved og bryst, og en af dem ville være trængt ind i hjernen, hvis den ikke var sprunget tilbage fra stålvisiret. De andre to prellede af imod ringkraven på rustningen og på det skjold, der hang om hans hals.

"Tak, min dygtige våbensmed," sagde ridderen. "Wamba, lad os gå løs på dem," og han red lige hen imod krattet. Han mødtes af seks eller syv panserklædte mænd, der i fuld galop sprængte løs på ham med deres lanser. Tre af disse ramte ham og splintredes uden at gøre større virkning, end hvis de var stødt imod et tårn af stål. Den sorte ridders øjne syntes at udskyde

flammer gennem åbningerne i visiret. Han kastede sig med en ubeskrivelig værdig mine i stigbøjlerne og råbte:

"Hvad betyder dette, godtfolk?"

Men folkene svarede kun ved at trække deres sværd og angribe ham fra alle sider under råbet:

"Dø, tyran!"

"Ha, Sankt Edward! Ha, Sankt Georg!" sagde den sorte ridder og fældede ved hvert udråb en mand, "har vi forrædere her?"

Fortvivlede karle, som hans modstandere var, veg de dog tilbage for en arm, der gav døden i hvert hug, og det så ud, som om den enlige mands skrækindjagende styrke stod i begreb med at sejre i kampen imod den betydelige overmagt, da en ridder i blåt harnisk, der hidtil havde holdt sig bag de andre angribere, sprængte frem med sin lanse, tog sigte, ikke på rytteren, men på hesten, og sårede det ædle dyr dødeligt.

"Det var et niddingstød!" udbrød den sorte ridder, da hesten styrtede til jorden og rev sin rytter med i faldet.

I dette øjeblik blæste Wamba i hornet, for det hele var foregået så hastigt, at han ikke havde fået tid til at gøre det før. Den pludselige klang bragte snigmorderne til atter at vige, og skønt dårligt bevæbnet betænkte Wamba sig ikke på at styrte frem og hjælpe den sorte ridder op.

"Skam jer, falske uslinge!" råbte ridderen i det blå harnisk, der syntes at være angribernes anfører, "flygter I for den tomme lyd af et horn, der blæses af en nar?"

Opmuntrede af hans ord angreb de på ny den sorte ridder, der nu ikke havde bedre udvej end at stille sig med ryggen op imod en eg og værge sig med sit sværd. Den lumpne ridder, der havde grebet en anden lanse, tog det øjeblik i agt, da hans

frygtelige modstander var hårdest trængt, og galopperede da løs på ham i håb om at nagle ham til træet med sin lanse, men hans plan blev atter forspildt af Wamba. Narren, der ved letheden i sine bevægelser rådede bod på sin ringe styrke, og som stridsmændene, der var optaget af den vigtigere genstand for deres efterstræbelser, kun tog lidt notits af, fo'r rundt om de kæmpende og standsede brat den blå ridders løb ved at hugge haserne over på hans hest ved et hug med sit sværd. Hest og rytter tumlede til jorden, men dog blev ridderen af hængelåsen ved med at befinde sig i en meget farlig stilling, da han blev hårdt trængt af flere fuldt rustede mænd og begyndte at blive træt af de voldsomme anstrengelser for næsten i samme øjeblik at værge sig til så mange sider, da en vildfaren pil med et strakte en af de frygteligste af hans angribere til jorden, og en skare af jægere brød frem af skoven, anført af Locksley og den gemytlige eremit, der nu tog rask og virksom del i kampen og snart gjorde det af med stimændene, så at de alle lå døde eller dødeligt sårede på stedet. Den sorte ridder takkede sine redningsmænd med en værdighed, som de ikke før havde bemærket i hans holdning, der hidtil snarere havde været som en djærv gammel krigsmands end som en fornem rangspersons.

"Det er mig meget magtpåliggende," sagde han, "inden jeg endnu udtaler min hjertelige tak til mine raske venner, at opdage, hvis jeg kan, hvem det er, der således uden anledning har overfaldet mig på stimandsvis. Slå den blå ridders visir op, Wamba, for han synes at være anføreren for disse stimænd."

Wamba gik straks hen til anføreren for snigmorderne, der, forslået af faldet og liggende under den sårede ganger, hverken

var i stand til at flygte eller til at gøre modstand.

"Kom, tapre ridder," sagde Wamba, "jeg må være både Jeres våbensmed og Jeres staldmester. Jeg har kastet Jer af hesten, og nu vil jeg tage hjelmen af Jer."

Med disse ord tog han, ikke just ganske blidt, hjelmen af den blå ridder, og da den rullede hen i græsset, så ridderen af hængelåsen nogle grå lokker og et ansigt, som han ikke havde ventet at se under sådanne forhold.

"Valdemar Fitzurse," sagde han forbavset, "hvad har kunnet formå en mand af din rang og tilsyneladende en så hæderlig mand til sådan halsløs gerning?"

"Richard," sagde den fangne ridder og så op på ham, "du kender kun lidt til menneskeslægten, hvis du ikke ved, hvortil ærgerrighed og hævnlyst kan føre ethvert Adams barn."

"Hævnlyst!" svarede den sorte ridder, "jeg har aldrig gjort dig nogen uret. På mig har du intet at hævne."

"Min datter, Richard, med hvem du forsmåede at indlade dig i ægteskab – var det ikke en krænkelse for en normanner, hvis blod er lige så ædelt som dit?"

"Din datter!" svarede den sorte ridder, "visselig en passende årsag til fjendskab, og det et fjendskab, der ender med sådan blodig dåd! Træd tilbage, gode mænd, jeg vil tale alene med ham. Sig mig nu sandheden, Valdemar Fitzurse – tilstå, hvem det er, der har ægget dig til denne forræderske handling?"

"Din faders søn," svarede Valdemar, "som ved at gøre det kun hævnede på dig din ulydighed imod din fader."

Richards øjne flammede af harme, men hans bedre natur vandt overhånd over ham. Han trykkede sin hånd imod sin

pande og blev et øjeblik stående og stirrede på den ydmygede baron, i hvis ansigtstræk stolthed kæmpede med skamfølelse.

"Du beder ikke om livet, Valdemar," sagde kongen.

"Den, som er i løvens klør," svarede Fitzurse, "ved, at det ville være unyttigt."

"Så behold det da uden nogen anmodning," sagde Richard. "Ulven søger ikke sit bytte mellem døde kroppe. Behold dit liv, men på den betingelse, at du inden tre dage forlader England og skjuler din skam i din normanniske borg, og at du aldrig nævner John af Anjous navn i nogen forbindelse med din lumpne færd. Hvis du findes på engelsk jord efter den frist, jeg har indrømmet dig, skal du dø, eller hvis du lader dig forlyde med noget som helst, der kan plette mit hus' ære, ved Sankt Georg! da skal end ikke selve alteret være et fristed for dig. Jeg skal hænge dig ud til føde for ravnene fra tinden på dit eget borgtårn. – Lad denne ridder få en ganger, Locksley, for jeg ser, at dine jægersmænd har fanget dem, der løb løse rundt, og lad ham drage uskadt herfra."

"Hvis det ikke var, fordi jeg skønner, at den stemme, jeg hører på, er en sådan, hvis befalinger må lystres," svarede fribonden, "ville jeg sende en pil efter den luskende nidding, der skulle spare ham den ulejlighed at foretage en lang rejse."

"Du har et engelsk hjerte i dit bryst, Locksley," sagde den sorte ridder, "og du skønner rettelig, når du føler, at det er din pligt at adlyde min befaling. Jeg er Richard af England!"

Ved disse ord, der blev udtalt i en majestætisk tone, som stemte med Richard Løvehjertes høje rang og ikke mindre udmærkede karakter, knælede de fredløse straks ned for ham

og bragte ham deres hyldest, samtidig med at de anråbte om tilgivelse for deres lovovertrædelser.

"Rejs Jer op, mine venner," sagde Richard nådigt, idet han så på dem med en mine, i hvilken hans vante godmodighed allerede havde besejret den heftigt opblussede vrede, og uden andet spor i sit ansigt af den nys overståede, fortvivlede kamp end den stærkere rødme, der skrev sig fra den fysiske anstrengelse. "Rejs Jer op, mine venner," sagde han. "Hvad I har forbrudt, enten i skoven eller på sletten, er blevet udsonet ved de tjenester, I har ydet mine betrængte undersåtter foran Torquilstones mure, og den hjælp, I i dag har bragt Jeres konge. Rejs Jer op, mine lensmænd, og vær for fremtiden gode undersåtter. Og nu brave Locksley –"

"Kald mig ikke længere Locksley, herre konge, men kend mig under det navn, som jeg er bange for, rygtet allerede har båret alt for viden om til, at det ikke skulle have nået endog Jeres kongelige øren. Jeg er Robin Hood af Sherwood Skov [Note 7)]."

"Konge for fredløse og fyrste for gæve karle!" sagde kongen, "ja, hvem har ikke hørt et navn, der er blevet bragt helt ud til Palæstina? Men vær forvisset der om, tapre fredløse, at ingen gerning, som er udført i vor fraværelse og i de urolige tider, som den har givet anledning til, vil blive erindret til skade for dig."

"Ordsproget har ret," faldt Wamba kongen i talen, men med noget mindre kådhed end sædvanlig, "når det siger, at når katten er borte, spiller musen på bordet."

"Hvad, er du der, Wamba?" sagde Richard, "jeg har så længe ikke hørt din røst, at jeg troede, du havde taget flugten."

"Jeg taget flugten!" sagde Wamba, "hvornår har du nogen tid mærket, at naragtigheden skilte sig fra tapperheden? Der ligger

mit sværds trofæ, den gode, grå vallak, som jeg af hjertet ville ønske på benene igen, såfremt ellers dens herre lå der med overskårne haser i dens sted. Sandt er det vel, at jeg straks trak mig lidt tilbage, for en narretrøje kan ikke stå sig så godt imod lansespidser som et stålharnisk. Men om jeg end ikke kæmpede med sværdodden, så vil I dog indrømme mig, at jeg blæste til angreb."

"Og godt blæste du, skikkelige Wamba," svarede kongen. "Dine gode tjenester skal ikke blive glemt."

"*Confiteor! Confiteor!*" udbrød i en underdanig tone en røst i nærheden af kongen, "videre kan mit latin ikke bringe mig, men jeg bekender min majestætsforbrydelse og beder om at få absolution, inden jeg føres til retterstedet."

Richard vendte sig om og så den gemytlige eremit ligge på knæ og dreje på sin rosenkrans, mens hans pigstav, som ikke havde været ledig under kampen, lå på græsset ved siden af ham. Han havde lagt sit ansigt i sådanne folder, som han antog bedst udtrykte den dybeste ruelse, hans øjne var vendt imod himlen, og hans mundvige trukket ned – ligesom kvasterne ved åbningen på en pung, sagde Wamba. Men dette forsøg på at skrømte en alvorlig anger forspildtes på en meget kuriøs måde ved et spøgefuldt træk, der skimtedes i hans svære ansigt og syntes at erklære både hans frygt og hans anger for hyklede.

"Hvad er du forknyt for, gale præst?" sagde Richard, "er du bange for, at din bisp skal erfare, hvor tro du tjener vor frue og St. Dunstan. Snak om en ting, mand. Du skal ikke være bange! Richard af England røber ingen hemmeligheder, der foregår ved vinkruset."

"Nej, nådigste konge," svarede eremitten, der er vel kendt for dem, som læser skillingshistorierne om Robin Hood, under navnet broder Tuck, "det er ikke bispestaven, jeg er bange for, men scepteret. Ak! at min vanhellige næve nogen sinde er kommet i berøring med Herrens salvedes øre!"

"Ha, ha!" sagde Richard, "blæser vinden fra den kant Jeg havde sandelig helt glemt den nævekamp, skønt det ringede for mit øre en hel dag efter. Men gav du mig et godt slag, så vil jeg spørge de gode mænd, der står her omkring os, om det ikke blev lige så ærligt betalt tilbage eller, hvis du tror, at jeg endnu skylder dig noget, og er villig til at tage en tørn endnu –"

"Nej, på ingen måde," svarede broder Tuck. "Jeg fik alt tilbage, og det med renter! Gid Eders Majestæt altid må kunne betale Jeres gæld så fuldt ud!"

"Kunne jeg gøre det med næveslag," sagde kongen, "så skulle mine kreditorer have liden årsag til at klage over, at mit skatkammer var tomt."

"Og dog," sagde munken, idet han atter påtog sig sin alvorlige, skinhellige mine, "ved jeg ikke, hvad bod jeg bør gøre for dette formastelige slag."

"Tal ikke mere om det, broder," sagde kongen; "efter at jeg har stået for så mange slag af hedninge og vantro, ville det være urimeligt af mig at tage på veje over et næveslag af så hellig en klerk som eremitten fra Copmanhurst. Men jeg tror dog, min gode broder, at det ville være bedst både for kirken og dig, at jeg skaffer dig tilladelse til aflægge ornatet og beholder dig som medlem af min livvagt, for at du kan tage vare på vor person, lige som du tidligere har taget vare på Sankt Dunstans alter."

"Herre konge," sagde munken, "jeg beder Jer ydmygt om forladelse og tvivler ikke om, at I vil kende min undskyldning god, hvis I blot vidste, hvordan ladhedens synd har besat mig. Sankt Dunstan – gid han være os nådig! – står stille i sin niche, hvis jeg også skulle glemme mine bønner for at fælde en fed råbuk. Jeg bliver af og til ude om natten fra min celle og gør, jeg ved ikke hvad. Sankt Dunstan klager aldrig – en stille herre er han og så fredsommelig som nogen, der er lavet af træ. Men at være med i livvagten og skulle våge over min herre konge – det er ganske vist en stor ære, men gik jeg blot lidt bort for at trøste en enke i et hjørne eller fælde et dyr i et andet, så ville straks en sige: "Hvor er den præstehund?" Og en anden: "Hvem har set den forbandede Tuck?" – "Den gavtyv, der har mistet kjolen, ødelægger mere vildt end halvdelen af det øvrige land," ville en skovfoged sige. "Og han jager efter hver en sky dåhind," ville en anden fortælle. Kort sagt, herre konge, jeg beder jer at lade mig blive, som I fandt mig, eller, hvis I i nogen henseende agter at udstrække Jeres velvilje til mig, så beder jeg, at jeg må blive betragtet som den fattige klerk til Sankt Dunstans Kapel i Copmanhurst, der med tak modtager enhver lille gave."

"Jeg forstår dig," sagde kongen, "og den hellige klerk skal få en bevilling til at skyde vildt i mine skove ved Warncliffe. Men læg dog mærke til, jeg tilstår dig kun tre råbukke i hver jagttid, men hvis du ikke deri ser et påskud til at skyde tredive, vil jeg ikke være nogen kristen ridder eller sand konge."

"Jeres nåde," sagde munken, "kan være forvisset om, at jeg med Sankt Dunstans nådige bistand skal finde udveje til at mangfoldiggøre Jeres velvillige gave."

"Det tvivler jeg ikke om, gode broder," sagde kongen, "og da vildt kun er tør kost, skal vor kældermester få befaling til årligt at levere dig et fad sekt, et træ malvoisier og tre oksehoveder øl af bedste slags. Kan det ikke slukke din tørst, så må du komme til hove og selv gøre bekendtskab med vor kældermester."

"Men nu til Sankt Dunstan?" sagde munken.

"En korkåbe, en stola og et alterklæde skal du også få," fortsatte kongen og korsede sig. "Men det er ikke værd, at vi gør vor spøg til alvor, for at Gud ikke skal straffe os, fordi vi tænker mere på vore narrestreger end på hans ære og tilbedelse."

"Jeg svarer for min skytspatron," sagde præsten muntert.

"Svar blot for dig selv, broder," sagde kong Richard noget strengt, men straks efter rakte han eremitten sin hånd, og denne bøjede noget skamfuld knæ og kyssede den. "Du gør mindre ære af min udstrakte hånd end af min knyttede næve," sagde kongen, "for den ene knæler du kun, men for den anden kastede du dig næsegrus til jorden."

Men munken, som måske var bange for igen at vække anstød ved at fortsætte samtalen i en alt for spøgefuld tone – en uforsigtighed, som de, der taler med monarker, må tage sig særlig i agt for – bukkede dybt og trak sig tilbage.

Samtidig indfandt der sig to nye personer.

41

Velkomne de fornemme herrer være,
der trods deres rang dog ej gladere ere!
Hvis de vor leg
bag grønnende eg
vil skue, betragter vi det som en ære.

– Macdonald.

De nyankomne var Wilfred af Ivanhoe på prioren af Botolphs ganger og Gurth, som fulgte med ham på ridderens egen stridshest. Ivanhoes forbavselse var overmåde stor, da han så sin herre overstænket med blod og seks eller syv lig liggende rundt om på den lille åbne plet, hvor kongen havde stået. Ikke mindre overrasket var han ved at se Richard omgivet af så mange jægersmænd, der så ud til at være fredløse og altså at være et farligt følge for en fyrste. Han betænkte sig på, om han skulle tiltale kongen som den omvandrende sorte ridder, eller på hvad anden måde han skulle optræde overfor ham. Richard så hans forlegenhed.

"Du skal ikke være bange, Wilfred," sagde han, "for at tiltale Richard Plantagenet som den, han er, eftersom du ser ham i følge med ægte engelske hjerter, om end det hede, engelske blod måske har bragt dem lidt på afveje."

"Ridder Wilfred af Ivanhoe," sagde den tapre fredløse, idet han trådte frem, "mine forsikringer kan ikke lægge noget til vor konges, men tillad mig dog med nogen stolthed at sige, at

blandt mænd, der har gået meget igennem, har han ikke trofastere undersåtter end dem, der nu står omkring ham."

"Jeg kan ikke tvivle om det, gæve mand," sagde Wilfred, " eftersom du er iblandt dem. Men hvad betyder disse vidnesbyrd om død og fare, disse dræbte mand og min fyrstes blodige rustning?"

"Forræderi har hjemsøgt os, Ivanhoe," sagde kongen, "men takket være disse gæve mænd, har forræderiet fået løn som forskyldt. Men nu, da jeg tænker mig ret om, er du også en forræder," sagde Richard smilende, "en højst ulydig forræder, for havde vi ikke givet bestemt befaling til, at du skulle hvile dig i Sankt Botolphs kloster, indtil dit sår var lægt?"

"Det er lægt," sagde Ivanhoe, "det har ikke mere at betyde end stikket af en gren. Men hvorfor, ædle fyrste, hvorfor vil I sådan ængste Jeres tro tjeneres hjerter og udsætte Jeres liv ved ensomme rejser og letsindige eventyr, som om det ikke havde større værd end en slet og ret omvandrende ridders, der ikke har andet at leve for på Jorden end det, hans lanse og sværd kan skaffe ham?"

"Og Richard Plantagenet," sagde kongen, "attrår ikke større berømmelse end den, hans gode lanse og sværd kan vinde ham, og Richard Plantagenet er stoltere af at udføre en bedrift uden anden hjælp end sit gode sværd og sin gode arm, end hvis han førte en hær af hundrede tusind panserklædte mænd til kamp."

"Men Jeres rige, herre konge," sagde Ivanhoe, "Jeres rige trues med opløsning og borgerkrig – Jeres undersåtter er udsat for allehånde ulykker, hvis de mister deres konge i et af de farlige sammenstød, som det er Jeres daglige glæde at udsætte Jer for, og som I lige nys med nød og næppe er undsluppet."

"Ho, ho! Mit rige og mine undersåtter," svarede Richard utålmodig, "jeg siger dig, ridder Wilfred, de bedste af dem er såre villige til at gøre mig mine dårskaber efter. Min såre tro tjener Wilfred af Ivanhoe, for eksempel, vil ikke adlyde mine bestemte befalinger og holder dog en prædiken for sin konge, fordi han ikke går ganske efter hans råd. Hvem af os har mest grund til at irettesætte den anden? Men tilgiv mig, min trofaste Wilfred, den tid, jeg har holdt mig skjult og fremdeles må gøre det, er, som jeg forklarede dig i Sankt Botolphs kloster, nødvendig for at give venner og tro adelsmænd tid til at samle deres stridskræfter, så at Richard, når hans hjemkomst bliver kendt, kan stå i spidsen for en sådan stridsmagt, at hans fjender vil skælve for at byde den trods, og han således kan forspilde de forræderske planer uden at have brug for at drage sværdet. Estoteville og Bohun vil ikke i de første fireogtyve timer være stærke nok til at rykke frem imod York. Jeg må have efterretninger om Salisbury fra syden, om Beauchamp i Warwickshire og om Milton og Percy i det nordlige. Kansleren må sikre os London. Hvis jeg alt for pludseligt vil træde frem, vil jeg udsætte mig for farer, som min lanse og mit sværd ikke kan hjælpe mig ud af, om de så også bliver støttet af den kække Robins bue eller broder Tucks pigstav og den kloge Wambas horn."

Wilfred bukkede underdanigt, vel vidende, hvor frugtesløst det ville være at sætte sig op imod den utæmmelige ridderskabsånd, der så ofte drev hans herre ind i farer, som han let kunne have undgået, eller rettere, som det var utilgiveligt af ham at opsøge. Den unge ridder sukkede derfor og tav, mens Richard, glad over at have bragt sin rådgiver til tavshed, skønt

han i sit hjerte anerkendte berettigelsen af den dadel, han havde rettet imod ham, vendte sig til Robin Hood og sagde:

"Du konge for de fredløse, har du ikke en forfriskning at byde din medsuveræn? Disse døde krabater har skaffet mig både motion og appetit."

"Sandt at sige," svarede den fredløse, "for jeg vil ikke lyve for Eders Nåde, er vort forrådskammer væsentligt forsynet med –"

Han standsede noget forlegen.

"Med vildt, tænker jeg?" sagde Richard muntert, "bedre føde, når man trænger til det, kan man ikke få og til visse, når en konge ikke vil blive hjemme og selv fælde sit vildt, synes jeg, at han ikke skal tage for stærkt på veje, hvis han opdager, at andre har fældet det til ham."

"Hvis Eders Nåde altså," sagde Robin Hood, "igen vil beære et af Robin Hoods mødesteder med Jeres nærværelse, så skal det ikke fattes på vildt og en stob øl, måske også et bæger tålelig god vin til at skylle det ned med."

Den fredløse gik i spidsen, fulgt af den lystige konge, der sandsynligvis var lykkeligere over dette tilfældige møde med Robin Hood og hans jægere, end han ville have været ved igen at anlægge sin kongelige pomp og føre forsædet i en glimrende kreds af peers og adelsmænd. Ny omgang og nye eventyr var livets lyst for Richard Løvehjerte, og den skærpedes yderligere, når den krydredes ved lykkeligt udståede farer. Hos den løvehjertede konge var den romantiske ridders glimrende, men upraktiske karakter i høj grad virkeliggjort og genoplivet, og den personlige hæder, han vandt ved sine egne bedrifter, var langt kærere for hans livlige fantasi end den, som en klog politik ville have kastet over hans styre. Derfor var hans

regering som et glimrende og hurtigt forsvindende meteor, der farer over himlen og spreder om sig et stærkt og vidunderligt lysskær, der øjeblikkelig opsluges af almindeligt mørke, og hans ridderlige bedrifter gav vel skjalde og minnesangere emner for deres kvad, men ydede ikke landet nogen af de solide velgerninger, som historien gerne dvæler ved og fremstiller som et eksempel for efterverdenen. Men i sit nuværende selskab viste Richard sig til sin størst mulige fordel. Han var munter, godmodig og satte pris på mandsmod i enhver livsstilling.

Under et mægtigt egetræ blev jagtmåltidet i hast tilberedt for Englands konge, som var omgivet af mænd, der var fredløse for hans regering, men nu dannede hans hof og hans livvagt. Mens kruset gik rundt, glemte de jævne jægersmænd snart den dybe ærefrygt, som kongens tilstedeværelse i begyndelsen havde fyldt dem med. Der veksledes sange og skæmt – historier om tidligere bedrifter blev fortalt glat væk, og mens de gjorde sig til af deres heldige lovovertrædelser, mindedes til sidst ingen, at de talte i deres lovlige herskers påhør. Den lystige konge, der ænsede sin værdighed lige så lidt som sit selskab, lo, drak og spøgte med den muntre skare. Robin Hoods jævne, sunde sans bragte ham dog til at ønske, at dette optrin måtte få ende, inden der hændte noget, som forstyrrede den gode forståelse, så meget mere, som han bemærkede, at et ængsteligt udtryk bredte sig over Ivanhoes ansigt.

"Vor tapre konges nærværelse er os en ære," sagde han afsides til Ivanhoe, "men jeg vil dog nødig have, at han skal spilde en tid, som forholdene i hans rige kan gøre kostbar."

"Det er godt og forstandigt talt, tapre Robin Hood," sagde Wilfred afsides, "og vid desuden, at de, der spøger med en

konge, selv når han er i sin lystigste stemning, i virkeligheden kun leger med løveungen, der, når den i mindste måde tirres, bruger både tænder og klør."

"I har der netop berørt årsagen til min ængstelse," sagde den fredløse. "Mine folk er både af naturen og efter deres levevis simple, jævne mænd, kongen er ilsindet lige så vel som godmodig, og ikke ved jeg, hvor snart der kan hænde noget, som krænker ham, og hvor heftig han da kan blive – det er på tide, at dette drikkelag hører op."

"Så må I sørge for det, brave jæger," sagde Ivanhoe, "for hvert vink, jeg har forsøgt at give ham, har kun bidraget til at trække det længere ud."

"Skal jeg allerede nu udsætte mig for at miste min konges tilgivelse og gunst?" sagde Robin Hood og betænkte sig et øjeblik, "men ved Sankt Christopher, det må så være. Jeg ville ikke fortjene hans nåde, hvis jeg ikke satte den i vove for hans bedste. Hør Scathlock, gå om bag det krat og blæs et normannisk signal på dit horn, og du må ikke tøve et øjeblik, hvis ellers dit liv er dig kært."

Scathlock adlød sin høvedsmand, og mindre end fem minutter efter opskræmtes deltagerne i drikkelaget af hans horn.

"Det er Malvoisins horn," sagde mølleren, idet han fo'r op og greb sin bue. Munken slap kruset og tog sin pigstav. Wamba brød af midt i en vittighed og bevæbnede sig med sværd og skjold. Alle de andre greb ligeledes deres våben.

Mænd, som fører et så usikkert liv, går let lige fra drikkelaget til kampen, og for Richard syntes denne omskiftelse kun at være et nyt tidsfordriv. Han forlangte sin hjelm og de tungeste

dele af sin rustning, som han havde lagt til side, og mens Gurth hjalp ham dem på, pålagde han indstændigt Wilfred, hvis han ikke ville udsætte sig for hans højeste mishag, ikke at deltage i den kamp, som han antog forestod.

"Du har kæmpet hundrede gange for mig, Wilfred og jeg har set på. I dag skal du se til og se, hvordan Richard vil kæmpe for sin ven og vasal."

Imidlertid havde Robin Hood sendt flere af sine folk ud i forskellige retninger, ligesom for at undersøge fjendens bevægelser, og da han så, at laget var hævet, nærmede han sig til Richard, der nu var fuldstændig rustet, og idet han bøjede det ene knæ til jorden, bad han sin konge om tilgivelse.

"Hvorfor, gode fribonde?" sagde Richard noget utålmodig. "Har vi ikke allerede tilstået dig fuld tilgivelse for alle overtrædelser? Tror du, vort ord er en fjer, som kan blæses frem og tilbage mellem os? Du kan ikke have fået tid til siden at begå nogen ny forbrydelse?"

"Ja, men det har jeg dog," svarede fribonden, "hvis det er en forbrydelse at narre min fyrste til hans eget bedste. Det horn, I hørte nys, var ikke Malvoisins, men blæstes efter min befaling for at gøre ende på drikkelaget, for at det ikke skulle lægge beslag på en tid, der var alt for kostbar til, at den ikke burde benyttes på denne måde."

Derpå rejste han sig fra sin knælende stilling, lagde armene over kors på brystet og afventede med en ærbødig, men ikke just underdanig holdning kongens svar som en person, der er sig bevidst, at han måske nok har vakt anstød, men stoler på, at hans bevæggrund har været rigtig. Blodet fløj i vrede op i

Richards ansigt, men det var kun en forbigående bevægelse, og hans retfærdighedsfølelse fik øjeblikkelig magt over den.

"Kongen i Sherwood," sagde han, "under ikke kongen af England sit vildt og sit vinkrus. Det er godt, gæve Robin! – Men når du kommer for at besøge mig i det muntre London, håber jeg, at jeg skal være en mindre karrig vært. Du har imidlertid ret, kammerat. Lad os derfor stige til hest og se at komme bort – Wilfred har i den sidste time været utålmodig. Sig mig, gæve Robin, har du aldrig i din bande en ven, som ikke lader sig nøje med at give råd, men absolut vil lede dine bevægelser og ser ulykkelig ud, når du drister dig til at handle efter dit eget ønsker?"

"En sådan ven," sagde Robin, "er min næstkommanderende, Lille-John, der nu er borte på et togt helt oppe ved den skotske grænse, og jeg vil vedgå for Jeres majestæt, at jeg ind imellem ærgrer mig over den frihed, han tager sig ved sine råd, men når jeg tænker mig om to gange, kan jeg ikke længe være vred på en mand, der ikke kan have nogen anden bevæggrund for sin optræden end iver i sin herres tjeneste."

"Du har ret, gode fribonde," svarede Richard, "og når jeg havde Ivanhoe på den ene side til at give mig alvorlige råd og understøtte dem ved det vemodige og betænkelige udtryk i sit ansigt og dig på den anden side til at narre mig til, hvad du anser for mit bedste, så ville jeg have så ringe viljefrihed som nogen konge i kristenheden eller hedenskabet. Men kom, I herrer, lad os lystigt drage videre til Coningsburgh og ikke tænke mere på det."

Robin Hood forsikrede, at han havde sendt nogle af sine folk hen ad den kant, hvor de skulle drage, og de ville ikke undlade

at komme på sporet efter ethvert hemmeligt baghold og underrette dem om det. Han tvivlede ikke om, at de ville finde vejen sikker eller, hvis det ikke var så, i så god tid få varsel om faren, at de ville kunne trække sig tilbage til en stærk skare bueskytter, med hvilken han selv agtede at følge efter på den samme vej.

De kloge og betænksomme forsigtighedsregler, der var truffet for at skærme Richard, rørte denne og fjernede al den uvilje, han endnu kunne nære formedelst den måde, hvor på de fredløses høvedsmand havde narret ham. Han rakte endnu engang Robin Hood sin hånd, forsikrede ham om sin fulde tilgivelse og tilkommende bevågenhed så vel som om, at han var fast bestemt på at sætte en grænse for den tyranniske overholdelse af jagtretten og andre trykkende love, ved hvilke så mange frie engelske bønder æggedes til ulovlige handlinger. Men Richards gode hensigter imod den gæve fredløse forspildtes ved hans alt for tidlige død, og den strenge jagtlov fravristedes, omend modstræbende, kong John, da han havde efterfulgt sin heltemodige broder på tronen. Hvad angår resten af Robin Hoods livsbane så vel som beretningen om hans død på forrædersk vis, kan man læse om i de små, med gotiske typer trykte flyveblade, der engang solgtes i England for den billige pris af en halv penny, men nu er deres vægt i guld værd.

Den fredløses mening viste sig at være rigtig, og kongen, ledsaget af Ivanhoe, Gurth og Wamba, nåede uden nogen forstyrrelse så nær til borgen Coningsburgh, at de kunne se den, inden solen endnu var forsvundet fra horisonten.

Der findes i England få skønnere eller mere slående prospekter end det, som omgivelserne af denne gamle

angelsaksiske fæstning frembyder. Den jævnt rindende, venlige flod Don løber gennem et amfiteatralsk landskab, hvor dyrkede marker i yppig fylde veksler med skovstrækninger, og på en bakke, der skråner op fra floden, hæver sig, vel befæstet med mure og grave, denne gamle bygning, der, som dens angelsaksiske navn antyder, fra Vilhelm af Normandiet erobrede England, var de engelske kongers residens. De ydre mure er rimeligvis tilføjet af normannerne, men det indre tårn bærer præget af meget stor ælde. Det ligger på en bakke i en krog af den indre gård og danner en fuldstændig cirkel af måske otte meters diameter. Muren er af overordentlig tykkelse og støttes ved seks vældige stræbepiller, der springer frem fra cirklen og hæver sig op imod siderne af tårnet lige som for at styrke eller støtte det. Disse svære stræbepiller er af mur helt igennem ved grunden og et godt stykke op efter, men er hule henimod toppen og ender i en slags små tårne, der står i forbindelse med selve hovedtårnet. Synet af denne mægtige bygning med dens ejendommelige omgivelser er på afstand lige så interessant for dem, der sætter pris på det maleriske, som borgens indre er for den ivrige oldgransker, hvis fantasi ved den føres tilbage til Heptarkiets dage. Et gravkammer i nærheden af borgen udpeges som den berømte Hengists grav, og forskellige meget gamle og bemærkelsesværdige mindesmærker fremvises på den nærliggende kirkegård.

Da Løvehjerte og hans følge nærmede sig til denne simple, men stolte bygning, var den ikke som nu omgivet af ydre fæstningsværker. Den angelsaksiske bygmester havde udtømt sin kunst på at sætte hovedtårnet i forsvarsstand, og der var

ingen anden forskansning om det end en simpel kreds af palisader

Et mægtigt, sort banner, der vajede fra tårnets tinde, forkyndte, at man endnu var i færd med at fejre den tidligere ejers ligbegængelse. Der var på det ingen tegn på den afdødes rang og herkomst, for våbenmærkerne var da noget nyt, som kun fandtes hos det normanniske ridderskab, men var ganske ukendt for angelsakserne. Over porten hang der imidlertid et andet banner, på hvilket en tarveligt malet, hvid hest som det velkendte symbol for Hengist og hans angelsaksiske krigere angav den afdødes rang og nationalitet.

Rundt om borgen herskede der travl bevægelse, for ved sådanne begravelseshøjtider udfoldedes der en almindelig og storartet gæstfrihed, hvilken ikke blot enhver, der havde stået selv i det fjerneste forhold til den afdøde, men alle og enhver, der kom forbi, kunne få del i. Den afdøde Athelstanes rigdom og betydning gjorde, at denne skik fulgtes i den videste udstrækning.

Man så derfor talrige personer gå op og ned ad den bakke, borgen lå på, og da kongen og hans ledsagere red ind ad den åbne og ubevogtede port på den ydre forskansning, frembød pladsen inden for den en scene, som kun stemte dårligt med den anledning, i hvilken man var samlet. På et sted var kokke i fuldt arbejde med at stege vældige okser og fede får. På et andet sted blev store fade øl stukket an for at udskænkes efter behag til alle, der kom. Grupper af alle arter sås at nyde den mad og skylle de drikkevarer ned, som de kunne tage for sig af efter forgodtbefindende. Den halvnøgne angelsaksiske livegne druknede følelsen af et halvt års sult og tørst i en dags frådseri

og drukkenskab – den rigeligere nærede borger og gildebroder spiste sit stykke kød med velbehag eller kritiserede misfornøjet det kvantum malt, der var i øllet, og bryggerens duelighed. Nogle enkelte af den fattigere og ladere normanniske adel sås også. De var kendelige på deres ragede hager og korte kapper så vel som på, at de holdt sig sammen og med stor ringeagt så på den hele højtidelighed, selv mens de nedlod sig til at tage for sig af den gode ost, der i så rigt mål anrettedes.

Tiggere var der selvfølgelig forsamlet i snesetal, og lige så omvandrende krigsmænd, der (i alt fald efter deres eget sigende) var vendt tilbage fra Palæstina, bissekræmmere udkrammede deres varer, rejsende håndværkere søgte arbejde, og vandrende pilgrimme, tiggerpræster, angelsaksiske minnesangere og walisiske barder mumlede bønner og fremlokkede uharmoniske toner af deres harper, violiner og guitarer. En kvad Athelstanes pris i en sorrigfuld lovsang, en anden opremsede i et angelsaksisk genealogisk digt hans ædle forfædres forunderlige og hårdt klingende navne. Det manglede ikke på narre og gøglere, heller ikke formentes den anledning, hvori man var samlet, at gøre det usømmeligt for dem at udøve deres håndtering. Angelsaksernes forestillinger ved sådanne lejligheder var lige så naturlige, som de var uslebne. Var sorgen tørstig, så var der drikke – var den hungrig, så var der spise – lagde den sig tungt på hjertet og gjorde det bedrøvet, så var her midler til lystighed eller i al fald til adspredelse. Heller ikke forsmåede de tilstedeværende at benytte sig af disse trøstemidler, skønt mændene nu og da, lige som om de pludselig kom i tanker om den anledning, der havde ført dem sammen, i forening udbrød i sagte klager, mens

kvinderne, af hvilke der også var mange til stede, løftede deres stemmer og udstødte høje jammerskrig.

Sådan var det optrin, der fandt sted i Coningsburgh borggård, da Richard og hans ledsagere red ind i den. Seneskalken eller hushovmesteren værdigedes ikke at tage notits af de grupper af lavere gæster, der stadig kom og gik, undtagen for så vidt det var nødvendigt til at opretholde ordenen. Ikke desto mindre blev han slået af kongens og Ivanhoes ædle holdning, navnlig da han syntes, at den sidstes træk var ham bekendt. Desuden var ankomsten af to riddere – for det viste deres dragt, at de var – en sjælden begivenhed ved en angelsaksisk højtid og kunne ikke andet end betragtes som en slags ære for den hedengangne og hans familie. Og i sin sorte dragt og med sin hvide embedsstav i hånden gjorde denne vigtige person plads igennem den brogede forsamling af gæster og førte Richard og Ivanhoe til indgangen til tårnet. Gurth og Wamba fandt hurtigt bekendte i borggården og formastede sig heller ikke til at trænge sig længere frem, før deres nærværelse forlangtes.

42

Jeg så dem med Marcellos lig at sysle
og hørte dem så sørgelig at synge,
og mellem tonerne der hulken lød,
som altid, når de gamle kvinder våger
i nattens timer ved den dødes lig.

– Gammelt skuespil.

Den måde, hvorpå man kommer ind i Coningsburghs store tårn, er såre ejendommelig og vidner om den rå simpelhed i disse gamle tider, da det opførtes. En række trin så stejle og smalle, at det næsten er et halsbrækkende arbejde at bestige dem, fører op til en lav portal på sydsiden af tårnet, ad hvilken den dristige oldgransker endnu kan, eller i al fald for få år siden kunne, komme ind på en smal trappe i selve tårnets hovedmur, der fører op til bygningens tredje etage – de to lavere etager er nemlig fangehuller eller hvælvede rum, som hverken så luft eller lys undtagen gennem et firkantet hul fra tredje etage, med hvilken de synes at have stået i forbindelse ved en stige. Adgangen til de øvre gemakker i tårnet, som i alt består af fire etager, haves ad trapper, der er anbragt i de udvendige stræbepiller.

Ad denne vanskelige og komplicerede indgang blev den gode kong Richard, ledsaget af sin trofaste Ivanhoe, ført ind i det runde gemak, som optager hele tredje stokværk. Under den besværlige opgang fik Wilfred tid til at skjule sit ansigt med sin kappe, for det var blevet anset for rettest, at han ikke

fremstillede sig for sin fader, før kongen gav ham et tegn til, at han skulle gøre det.

I dette gemak var der om et stort egetræsbord forsamlet omtrent et dusin af de fornemste repræsentanter for de angelsaksiske familier i de nærmeste grevskaber. Det var lutter gamle eller i al fald ældre mænd, for den yngre generation havde lige som Ivanhoe til stor græmmelse for de ældre nedbrudt mange af de skranker, som i et halvt århundrede havde skilt de normanniske sejrherrer fra de overvundne angelsaksere. Disse ærværdige mænds nedslagne og sorgfulde blikke, deres tavshed og bedrøvede holdning dannede en stærk modsætning til den letsindige lystighed hos dem, der svirede uden for borgtårnet. Deres grå lokker og lange, fyldige skæg i forbindelse med deres gammeldags tunikaer og løsthængende, sorte kapper passede godt til det ejendommelige, simple gemak, hvori de sad, og gav dem et præg som en forsamling af odinsdyrkere, der var kaldt til live for at sørge over tabet af deres folks storhed.

Cedric, der sad mellem sine landsmænd som lige i rang med dem, syntes dog efter fælles samtykke at fungere som formand for forsamlingen. Da Richard, der kun var ham bekendt som den tapre ridder af hængelåsen, trådte ind, rejste han sig alvorligt og bød ham velkommen med den sædvanlige hilsen: *Waes hael*, idet han samtidig løftede et bæger op til sit hoved. Kongen, der ikke var fremmed for sine engelske undersåtters skikke, besvarede hilsenen med de dertil brugelige ord: *Drinc hael*, og drak af et bæger, som raktes ham af hushovmesteren. Den samme høflighed blev også udvist Ivanhoe, som i tavshed

drak sin fader til og erstattede de sædvanlige ord med en hovedbøjning, for at hans stemme ikke skulle genkendes.

Da denne modtagelsesceremoni var til ende, rejste Cedric sig, og idet han rakte Richard hånden, førte han ham ind i et lille og meget simpelt kapel, der ligesom var udhulet i en af de ydre stræbepiller. Da der ikke var nogen anden lysåbning end et meget smalt skydeskår, ville rummet have været næsten helt mørkt, hvis ikke to fakler havde kastet et rødligt, røgombølget skær på det hvælvede loft og de nøgne mure, det simple stenalter og krucifikset af samme materiale.

Foran dette alter stod der en båre, og på hver side af denne båre knælede tre præster, som drejede deres rosenkranse og fremmumlede bønner med de største ydre tegn på andagt. For denne tjeneste betaltes der en betydelig "sjæleskat" til Sankt Edmunds kloster af den afdødes moder, og for at den kunne til fulde fortjenes, havde alle brødrene med undtagelse af den halte sakristan begivet sig til Coningsburgh, hvor seks af dem til stadighed holdt vagt ved Athelstanes båre for at udføre de kirkelige ceremonier, mens de andre ikke undlod at nyde de forfriskninger og tage del i de adspredelser, som blev tilbudt i borgen. Mens de gode munke udførte denne fromme vagttjeneste, var de særdeles omhyggelige for ikke noget øjeblik at afbryde deres salmer, for at ikke Zernebock, den gamle angelsaksiske Apollyon, skulle slå sine klør i den døde Athelstane. Ikke mindre omhyggelige var de for at forhindre, at nogen vanhellig lægmand kom til at røre ved ligklædet, der var det samme, som var brugt ved Sankt Edmunds begravelse, og som derfor let kunne vanhelliges, om der rørtes ved det med profane hænder. Hvis disse opmærksomheder virkelig kunne

være den afdøde til nogen nytte, så havde han en vis ret til at vente dem af brødrene i Sankt Edmunds kloster, eftersom Athelstanes moder foruden hundrede mancus i guld, som hun havde betalt i sjæleskat, havde erklæret det for sin hensigt at skænke denne stiftelse størstedelen af den afdødes jordbesiddelser, for at der stadig kunne bedes for hans og hendes afdøde mands sjæle.

Richard og Wilfred fulgte med angelsakseren Cedric ind i ligstuen, hvor deres ledsager med en højtidelig mine pegede på Athelstanes sørgelige båre, hvorefter de fulgte hans eksempel, idet de andægtigt korsede sig og fremmumlede en kort bøn for den hedengangnes sjæl.

Da denne fromme kærlighedsgerning var udført, vinkede Cedric igen til dem, at de skulle følge med ham, og vandrede med lydløse skridt over stengulvet. Efter at de var steget nogle trin op, åbnede han meget varsomt døren til et lille bedekammer, som stødte op til kapellet. Det var omtrent otte fod i kvadrat og var lige som selve kapellet udhulet i muren, og da skydeskåret, fra hvilket det oplystes, vendte imod vest og udvidede sig betydeligt, mens det skrånede ind efter, faldt en stråle af den nedgående sol ind i dets mørke indre og belyste en kvinde med en værdig mine, og i hvis åsyn der sås tydelige spor af majestætisk skønhed. Hendes lange sørgekjortel og hendes flagrende slør af sort sørgeflor tjente til at fremhæve hendes hvide hudfarve og de skønne, lyse og bølgende lokker, som tiden hverken havde udtyndet eller grånet. Hendes ansigt udtrykte den dybeste sorg, som lader sig forene med resignation. På stenbordet foran hende stod et krucifiks af elfenben, ved siden af hvilket der lå en messebog, hvis blade var

rigt forsirede med billeder, og hvis bind var smykket med guldspænder og beslag af samme kostbare metal.

"Ædle Edith," sagde Cedric efter et øjeblik at have stået tavs lige som for at give Richard og Wilfred tid til at betragte husets frue, "disse mænd er hæderværdige fremmede, som er kommet for at tage del i din sorg. Særlig er dette den tapre ridder, der kæmpede så gævt for at befri ham, som vi i dag sørger over."

"Hans tapperhed har forskyldt min tak," svarede husfruen, "skønt det var Himlens vilje, at der intet skulle udrettes derved. Jeg takker også for hans og hans ledsagers artighed, at de er kommet her for at se Adelings enke, Athelstanes moder, i hendes dybe sorgs og klages stund. Til Jeres omsorg, gode frænde, betror jeg dem, forvisset om, at de ikke vil komme til at savne den gæstfrihed, som dette sorgens hus endnu kan yde."

Gæsterne bukkede dybt for den sørgende moder og gik tilbage med deres gæstfri ledsager.

Ad en anden vindeltrappe kom de op i et gemak af samme størrelse som det, de først var kommet ind i, og som optog etagen umiddelbart oven over. Inden døren til dette gemak endnu var åbnet, lød der fra det en dæmpet sørgesang. Da de trådte ind, befandt de sig i nærværelse af omtrent tyve matroner og jomfruer af fornem angelsaksisk byrd. Fire jomfruer istemte under anførsel af Rowena en hymne for den afdødes sjæl, af hvilken vi kun har formået at tyde to eller tre vers:

Støv vorder støv,
Som skovens løv,
Når sjælen drog der fra,
Til orm og kryb
I gravens dyb
Vi lægge hylstret da.

Ad ukendt vej
Svang sjælen sig
Til smertens rige hen,
Hvor ildens kval
Bortrense skal
Hver jordisk plet fra den.

Vor Frue kær,
Ham nådig vær,
Gør ej hans pine lang,
Så fangen vi
Kan skaffe fri
Ved skænk og bøn og sang.

Mens denne sang i en dæmpet, vemodig tone blev sunget af de kvindelige forsangere, var de andre delt i to grupper, af hvilke den ene var beskæftiget med, så godt deltagernes færdighed og smag formåede, at baldyre et stort ligklæde af silke, der var bestemt til at dække Athelstanes båre, mens de andre havde travlt med af blomster, der stod foran dem i kurve, at binde guirlander, som de agtede at benytte til samme sørgelige formål. De unge pigers adfærd var sømmelig, om end ikke præget af dyb kummer, men nu og da fremkaldte en hvisken eller et smil en irettesættelse fra de strengere matroner,

og hist og her kunne man se en dame mere optaget af at komme på det rene med, hvordan hendes sørgedragt klædte hende, end af den bedrøvelige ceremoni, til hvilken de traf forberedelser. Heller ikke blev – hvis vi nødvendigvis må vedgå sandheden – denne tilbøjelighed formindsket ved indtrædelsen af to fremmede riddere, som bevirkede, at de så op, kiggede hen på dem og hviskede indbyrdes. Kun Rowena, der var for stolt til at være forfængelig, hilste med yndefuld anstand på sin befrier. Hendes væsen var alvorligt, men ikke nedslået, og det er tvivlsomt, om ikke tanken om Ivanhoe og hans uvisse skæbne havde en lige så stor lod i hendes alvor som hendes frændes død.

Cedric, der, som vi allerede have bemærket, ikke var synderlig klarsynet i sådanne sager, syntes imidlertid hans myndlings sorg så meget dybere end nogen af de andre unge pigers, at han anså det for rettest til forklaring at hviske: "Hun var den ædle Athelstanes trolovede." Det tør vel betvivles, at denne meddelelse bidrog meget til at forøge Wilfreds tilbøjelighed til at føle deltagelse for de sørgende på Coningsburgh.

Efter sådan at have forestillet gæsterne i de forskellige gemakker, i hvilke der under forskellige former blev truffet forberedelser til Athelstanes jordefærd, førte Cedric dem ind i en lille stue, der, som han sagde dem, udelukkende var bestemt for agtede gæster, hvis mindre nære forhold til den afdøde muliggjorde, at de ikke havde lyst til at færdes mellem dem, som var mere umiddelbart berørtes af den sørgelige begivenhed. Han forsikrede dem, at der i alle måder skulle blive

sørget for dem, og ville til at gå bort, da den sorte ridder greb hans hånd.

"Jeg ønsker, ædle than," sagde han, "at minde Jer om, at da vi sidst skiltes, lovede I at tilstå mig en bøn for den tjeneste, jeg var så heldig at yde Jer."

"Den er på forhånd tilstået, inden I har nævnt den, ædle ridder," sagde Cedric, "men i dette sørgelige øjeblik –"

"Det har jeg også tænkt på," sagde kongen, "men min tid er kort, og heller ikke synes det mig upassende, at vi, når vi lukker den ædle Athelstanes grav, i den nedlægger visse fordomme og overilede meninger."

"Hr. ridder af hængelåsen," sagde Cedric, der blev blussende rød og nu for sit vedkommende afbrød kongen, "jeg håber, at Jeres bøn angår Jer selv og ikke nogen anden, for det, som vedkommer mit hus' ære, er det næppe passende, at en fremmede blander sig i –"

"Heller ikke ønsker jeg at blande mig i det," sagde kongen mildt, "undtagen for så vidt I vil tillade mig at tage nogen del i det. Hidtil har I kun kendt mig som den sorte ridder af hængelåsen. Kend mig nu som Richard Plantagenet."

"Richard af Anjou," udbrød Cedric og trådte yderst forbavset et skridt tilbage.

"Nej, ædle Cedric – Richard af England! – hvis dybeste interesse, hvis kæreste ønske det er at se dets sønner forenet med hinanden. Men hvordan, brave than, bøjer du ikke knæ for din fyrste?"

"For normannisk blod," sagde Cedric, "har det aldrig bøjet sig."

"Så gem din hyldest," sagde kongen, "ind til jeg godtgør min ret til den ved at yde normanner og englændere samme beskyttelse."

"Fyrste," sagde Cedric, "jeg har altid ladet din tapperhed og dit værd vederfares retfærdighed. Heller ikke er jeg uvidende om det krav på tronen, som du støtter på, at du stammer fra Mathilde, Edgar Athelings søsterdatter og datter af Malcolm af Skotland. Men selv om Mathilde var af kongeligt angelsaksisk blod, var hun ikke arving til riget."

"Jeg vil ikke drøfte min ret med dig, ædle than," sagde Richard roligt, "men jeg vil bede dig se dig om og se, hvor du finder nogen anden, som kan lægges i vægtskålen imod mig."

"Og er du draget hertil, fyrste, for at sige mig det?" sagde Cedric, "for at lade mig høre mit folks ulykke, inden graven har lukket sig over det sidste skud af den angelsaksiske kongeæt?" Der kom et mørkt udtryk i hans ansigt, da han sagde dette. "Det var dristigt – det var ubesindigt handlet!"

"Nej, ved det hellige kors!" svarede kongen, "det skete med den oprigtige tillid, som den ene tapre mand kan nære til den anden uden skygge af fare."

"Du taler vel, herre konge – for konge vedgår jeg, at du er og vil vedblive at være trods min svage modstand. Jeg tør ikke gribe til den eneste måde, hvorpå jeg kunne forhindre det, skønt du har givet mig en stærk fristelse til det."

"Og nu til min begæring," sagde kongen, "som jeg fremsætter lige tillidsfuldt, selv om du har nægtet at anerkende min ret til kongemagten. Jeg begærer af dig som en mand, der står ved dit ord, såfremt du ikke vil holdes for troløs, mensvoren og nidding, at du skal tilgive og atter skænke din inderlige

kærlighed til den gode ridder Wilfred af Ivanhoe. Ventelig vil du tilstå, at jeg har årsag til at lægge vægt på denne forsoning – på min vens lykke og udjævning af uenighed mellem mine trofaste undersåtter."

"Så er dette da Wilfred?" sagde Cedric og pegede på sin søn.

"Min fader! – Min fader!" sagde Ivanhoe og kastede sig for Cedrics fødder, "und mig din tilgivelse!"

"Du har den, min søn," sagde Cedric og løftede ham op. "Herewards søn holder sit ord, selv når det er givet til en normanner. Men lad mig se dig bruge dine engelske forfædres dragt og klædebon – ingen korte kapper, ingen spraglede huer, ingen vajende fjerbusk i mit simple hus. Den, der vil være Cedrics søn, må vise, at han er af engelsk æt. Du vil tale," tilføjede han strengt, "og jeg kan tænke mig, hvad du vil tale om. Lady Rowena må sørge i to år som for en trolovet – alle vore angelsaksiske forfædre ville fornægte os, hvis vi ville forhandle om en ny forbindelse for hende, inden den mands grav, som hun skulle have ægtet – hans, der ved sin byrd og sine stammefrænder i så højt mål var den værdigste til hendes hånd – endnu er lukket. Selve Athelstanes genfærd ville sprænge sit blodige ligskrud og træde frem for os for at forbyde os på sådan vis at vanære hans minde."

Det var, som om Cedrics ord havde fremmanet et spøgelse, for næppe havde han udtalt dem, før døren gik op, og Athelstane stod for dem, iført sine ligklæder, bleg, hulkindet og lige som en mand, der var opstået fra de døde.

Virkningen af dette syn på de tilstedeværende personer var i den grad overvældende. Cedric fo'r tilbage, så langt, som gemakkets mur tillod det, og mens han lænede sig til den, som

om han var ude af stand til at holde sig oppe, stirrede han på sin vens skikkelse med øjne, der syntes at stå stive i hovedet, og med en mund, som han ikke syntes at kunne lukke. Ivanhoe korsede sig og fremmumlede bønner på angelsaksisk, latin eller normannerfransk, alt som de kom ham i hu, mens Richard afvekslende sagde: *Benedicite!* og bandede: *Mort de ma vie!*

Imidlertid hørtes der neden under en forfærdelig larm. Nogle råbte: "Pas på de forræderske munke!" – Andre: "Ned med dem i fangehullet!" – Atter andre: "Styrt dem ned fra tårnets øverste tinde!"

"I Guds navn!" sagde Cedric, idet han henvendte sig til, hvad der forekom ham at være hans afdøde vens genfærd: "Hvis du er en dødelig, så tal! – Men er du en henfaren ånd, så sig, af hvad årsag du atter besøger os, og om jeg kan gøre noget, som kan skaffe din ånd fred. Hvad enten du er levende eller død, ædle Athelstane, så tal til Cedric!"

"Det vil jeg," sagde genfærdet meget roligt, "så snart jeg har trukket vejret, og når du giver mig tid. Levende, siger du? Ja, jeg er så levende, som den kan være, der har levet af vand og brød i tre dage, der er forekommet mig som tre århundreder. Ja, vand og brød, fader Cedric! Ved Himlen og alle dens hellige, bedre føde er ikke kommet igennem mit svælg i tre evig lange dage, og jeg skylder Guds nådige forsyn, at jeg nu er her og kan fortælle det."

"Men, ædle Athelstane," sagde den sorte ridder, "jeg så selv, hvordan I blev fældet til jorden af den rasende tempelherre hen imod slutningen af stormen på Torquilstone, og Wamba berettede, at Jeres hjerneskal var kløvet helt ned til tænderne!"

"I tog fejl, hr. ridder," sagde Athelstane, "og Wamba løj. Mine tænder er i god orden, og det skal min aftensmad snart få at fornemme. Det er dog ikke tempelherrens skyld, men hans sværd drejede sig i hånden, så at klingen ramte mig med fladen, eftersom den afbødedes med håndtaget på den gode kølle, som jeg holdt op imod hans hug. Havde jeg haft min stålhue på, ville jeg ikke have taget mig det en smule nær, men have givet ham sådant et hug til gengæld, at han nok skulle have ladet være at slippe bort. Men nu faldt jeg om, og bedøvet var jeg, men ikke såret. Andre på begge sider blev fældet til jorden og dræbt oven på mig, så at jeg ikke kom til mig selv, før jeg lå i en ligkiste – til al god lykke en åben kiste – der stod foran alteret i Sankt Edmunds kirke. Jeg nøs flere gange – stønnede – vågnede og ville være stået op, men så kom sakristanen og abbeden forfærdet løbende ved støjen. De var sikkert forbavsede og ingenlunde fornøjet ved at finde den mand levende, hvis arvinger de havde håbet at blive. Jeg bad om vin – de gav mig nogen, men den må have været stærkt tilsat med noget, for jeg sov endnu fastere end tidligere og vågnede ikke i mange timer. Jeg fandt da mine arme hyllet i bindsler – mine fødder snøret så fast, at det værker i mine ankler, når jeg bare tænker på det – der var ganske mørkt – formodentlig var det fangehullet i deres forbandede kloster, og af den indelukkede, kvælende, klamme luft slutter jeg, at det også brugtes til gravsted. Sælsomme tanker om, hvad der var overgået mig, gik igennem mit hoved, da døren til mit fængsel knagede på sine hængsler, og to elendige munke trådte ind. De ville have bildt mig ind, at jeg var i skærsilden, men jeg kendte alt for vel fader abbedens trangbrystige, stakåndede røst. Heldige Jeremias!

hvor helt anderledes talte han nu, end når han plejede at bede mig om en skive til af køllen! – den hund har gæstereret hos mig fra jul til helligtrekonger!"

"Hav tålmodighed, ædle Athelstane," sagde kongen, "pust lidt – fortæl Jeres historie i ro og mag – gid jeg få en ulykke, om sådan en historie ikke er lige så god at høre på som en roman."

"Ja men, ved Bromeholms kors, det var slet ikke nogen roman," sagde Athelstane. "Et bygbrød og et krus vand – det gav *de* mig, de karrige niddinge, som min fader og jeg havde overøst med gaver, da de ikke havde andet at leve af end de sider flæsk og mål korn, som de ved sleske ord lokkede ud af fattige livegne og bønder til gengæld for deres bønner – det utaknemlige øglekuld – bygbrød og grøftevand til sådan en herre, som jeg havde været dem! Jeg skal ryge dem ud af deres rede, om jeg så skal blive sat i band for det!"

"Men i vor frues navn, ædle Athelstane," sagde Cedric og greb sin vens hånd, "hvordan undslap du denne overhængende fare? – ynkedes deres hjerter?"

"Deres hjerter ynkes!" gentog Athelstane, "smeltes klipperne af solen? Jeg ville have været der endnu, hvis ikke noget røre i klosteret, som jeg nu skønner var deres procession hertil for at gøre sig til gode ved mit begravelsesmåltid, skønt de vel vidste, hvordan og hvor jeg var levende begravet, havde jaget sværmen ud af deres kube. Jeg hørte dem brumme deres ligsalmer og tænkte kun lidt på, at de blev sunget til bedste for min sjæl af dem, der sådan udhungrede mit legeme. De gik imidlertid, og jeg ventede længe på føde – og intet under var det – den gigtsvage sakristan havde alt for travlt med at sørge for sig selv, til at han skulle tænke på mig. Endelig kom han da ned med

vaklende skridt og lugtede stærkt af vin og krydderi. Det gode måltid havde gjort hans hjerte blødt, for han gav mig et stykke postej og et krus vin i stedet for min almindelige kost. Jeg spiste, drak og blev styrket, og til al lykke ravede sakristanen for meget til, at han kunne passe sin forretning som slutter rigtigt. Han drejede nøglen om uden for låsen, så at døren blev stående på klem. Lyset, maden og vinen gjorde mig opfindsom. Den jernkrampe, min lænke var gjort fast til, var mere rusten, end jeg og den nedrige abbed havde troet. Selv jern måtte til sidst fortæres i det djævelske fangehuls fugtige luft."

"Giv lidt stunder, ædle Athelstane," sagde Richard, "og spis en forfriskning, inden I går videre med Jeres forfærdelige fortælling."

"Spise!" sagde Athelstane, "jeg har spist fem gange i dag, men et stykke af den saftige skinke vil forresten ikke være af vejen, og jeg beder Jer, ædle herre, at gøre mig besked i et bæger vin."

Skønt gæsterne endnu var såre betaget af forbavselse, tømte de et bæger med deres genopstandne vært, som derefter fortsatte med sin fortælling. Han havde nu mange flere tilhørere, end da han begyndte, for efter at Edith havde givet visse nødvendige befalinger for at ordne sagerne i borgen, var hun fulgt efter den fra de døde opstandne søn op til de fremmedes gemak, ledsaget af så mange af gæsterne, mandlige og kvindelige, som kunne presse sig ind i den lille stue, mens andre, der færdedes på trappen, opfangede en fejlagtig udgave af historien og lod den i en endnu mere unøjagtig form gå videre til dem nedenunder, som atter sendte den ud til den simple mængde udenfor i en skikkelse, der slet ikke stemte med

de virkelige forhold. Athelstane fortsatte imidlertid som følger med beretningen om, hvordan han var sluppet bort:

"Da jeg var blevet fri fra jernkrampen, slæbte jeg mig op ad trappen så godt, som en mand belæsset med lænker og udmagret af faste kunne gøre, og efter at jeg havde famlet meget om, ledte til sidst lyden af en lystig vise mig hen til et kammer, hvor den brave sakristan med respekt at melde holdt en djævlemesse med en svær, buskbrynet, bredskuldret gråbroder, der så langt mere ud som en røver end som en klerk. Jeg kom busende ind på dem, og mine ligklæder så vel som mine lænkers raslen gjorde, at jeg mere lignede en beboer af den anden verden end af denne. De stod begge to, som om de havde tabt næse og mund, men da jeg slog sakristanen til jorden med min næve, langede den anden fyr, hans drikkebroder, mig et slag ud med en vældig pigstav."

"Det må sandt for dyden være vor broder Tuck," sagde Richard og så på Ivanhoe.

"Han kan for mig gerne være den lede Satan," sagde Athelstane. "Heldigvis ramte han mig ikke, og da jeg gik ham på livet for at tage et tag med ham, smurte han haser. Jeg skyndte mig at befri mine ben ved hjælp af den nøgle til hængelåsen, som hang blandt de andre ved sakristanens bælte, og jeg tænkte på at slå gavtyvens hoved i stykker med nøgleknippet, men taknemligheden over det stykke postej og det krus vin, som han havde givet mig i mit fangenskab, rørte mit hjerte, og med et par dygtige spark lod jeg ham ligge på gulvet, stak lidt steg og en læderflaske med vin, som de to ærværdige brødre havde gjort sig til gode med, i lommen, gik ud i stalden og fandt i en lønlig bås min egen bedste ganger, der uden tvivl var blevet sat

til side til den hellige fader abbeds særlige brug. Hertil kom jeg da så hurtigt, som dyret kunne rende – og hver moders søn flygtede for mig, hvor jeg kom frem, da de tog mig for et spøgelse, især fordi jeg for ikke at blive genkendt trak lighætten op over ansigtet. Jeg ville ikke have fået adgang til min egen borg, hvis man ikke havde troet, at jeg var i følge med en gøgler, der gør folkene i borggården sært lystige i betragtning af, at de er forsamlet for at fejre deres herres ligbegængelse. Hushovmesteren antog som sagt, at jeg var klædt ud for at være med ved gøglernes mummespil, og sådan kom jeg ind og åbenbarede mig blot for min moder og nød i hast en bid mad, inden jeg kom her for at opsøge Jer, min ædle ven."

"Og I har fundet mig rede til at forsætte med vore kække planer for ære og frihed," sagde Cedric, "jeg siger dig, aldrig vil der gry en dag så gunstig som den dag i morgen for befrielsen af det ædle angelsaksiske folk."

"Tal ikke til mig om at befri nogen," sagde Athelstane; "vel er det, at jeg selv blev fri. Jeg er mere opsat på at tugte den nedrige abbed. Han skal komme til at dingle på Coningsburghs tinde i sin korkåbe og stola; og hvis trappen er for snæver til, at hans fede krop kan komme op ad den, skal jeg lade ham hejse op udefra."

"Men min søn," sagde Edith, "betænk hans hellige kald."

"Betænk mine tre dages faste," svarede Athelstane, "jeg vil have deres blod, hver eneste en. Front-de-Boeuf blev levende brændt for mindre, for han holdt et godt bord til sin fanger, kun at han kom for meget røg i den sidste ret suppe. Men disse skinhellige, utaknemmelige trælle, der mangen god gang har

været selvbudte smigrere ved mit bord, og som hverken gav mig suppe eller løg, ikke det ringeste, ved Hengists sjæl, de skal dø!"

"Men paven, min ædle ven," sagde Cedric.

"Men Djævelen, min ædle ven," svarede Athelstane, "de dør, og dermed er den vise ude. Hvis de så var de bedste munke på jorden, ville verden dog gå sin gang uden dem."

"Fy, skam dig, ædle Athelstane," sagde Cedric, "glem sådanne elendige på den stolte bane, der ligger åben for dig. Sig til denne normanniske fyrste, Richard af Anjou, at løvehjertet som han er, skal han dog ikke ubestridt beklæde Alfreds trone, så længe der lever en ætling af den hellige Bekender til at gøre ham den stridig."

"Hvad!" sagde Athelstane, "er dette den ædle kong Richard?"

"Det er Richard Løvehjerte selv," sagde Cedric, "men jeg behøver ikke at minde dig om, at da han er kommet her som gæst af egen fri vilje, kan han hverken lide overlast eller holdes fangen her – du kender vel din pligt imod ham som hans vært."

"Ja, ved min tro!" sagde Athelstane, "og min pligt som undersåt med, for her bringer jeg ham med hjerte og hånd min hyldning."

"Min søn," sagde Edith, "tænk på dine kongelige rettigheder."

"Tænk på Englands frihed, vanslægtede fyrste!" sagde Cedric.

"Moder og ven," sagde Athelstane, "lad Jeres bebrejdelser fare – brød og vand og et fangehul er mageløse ting til at tæmme ærgerrigheden, og jeg står op af graven som en klogere mand, end jeg steg ned i den. Halvdelen af de forfængelige dårskaber blev tudet mig i ørerne af den troløse abbed Wolfram, og I kan nu selv dømme, om han er en rådgiver, som man kan stole på. Siden disse planer blev sat i gang, har jeg ikke haft andet end

hastige rejser, dårlig fordøjelse, hug og skrammer, fangenskab og sult, og de kunne desuden kun ende med, at nogle tusind fredelige mennesker måtte lade deres liv. Jeg siger Jer, jeg vil være konge på mine egne godser, men intet andet sted, og min første kongegerning skal være at hænge abbeden."

"Og min myndling Rowena," sagde Cedric, "jeg stoler på, at du ikke agter at svigte hende?"

"Fader Cedric," sagde Athelstane, "vær forsigtig. Lady Rowena bryder sig ikke om mig – hun elsker den lille finger i min frænde Wilfreds handske højere end hele min person. Der står hun og kan selv bekende det. Nej, du skal ikke rødme, frænde, der er ingen skam i at elske en høvisk ridder højere end en frigårdsmand fra landet og du skal heller ikke le, Rowena, for ligklæder og et smalkæbet ansigt er, Gud skal vide det, ikke noget at gøre sig lystig over. Nej, hvis du endelig vil le, så skal jeg skaffe dig en bedre morskab. Giv mig din hånd, eller rettere lån mig den, for jeg beder kun om den på vennevis. Her, fætter Wilfred af Ivanhoe, til bedste for dig giver jeg afkald og frasiger mig den – ej, ved Sankt Dunstan, vor fætter Wilfred er forsvundet! Og dog, hvis mine øjne ikke endnu ser dobbelt på grund af den faste, jeg har måttet døje, så jeg ham stå der lige før."

Alle så sig nu om og spurgte efter Ivanhoe, men han var forsvundet. Endelig erfaredes det, at der havde været en jøde, som ville tale med ham, og at han efter en ganske kort samtale med ham havde kaldt på Gurth og ladet sin rustning hente og derpå havde forladt borgen.

"Smukke frænde," sagde Athelstane til Rowena, "kan jeg tro, at Ivanhoes pludselige forsvinden var voldt ved andet end de

vægtigste årsager, så vil jeg selv igen –"

Men aldrig så snart havde han, da han opdagede, at Ivanhoe var forsvundet, sluppet hendes hånd, før Rowena, der fandt sin stilling såre trykket, havde benyttet den første lejlighed til at smutte ud af gemakket.

"Kvinder," sagde Athelstane, "er for sand blandt alle skabninger dem, man mindst kan stole på, munke og abbeder undtaget. Jeg vil være en vantro, hvis jeg ikke ventede tak af hende og måske et kys oven i købet. Der er sikkert en trolddom ved disse ligklæder. Alle flygter for mig. Til dig, ædle kong Richard, vender jeg mig med det løfte om troskab og lydighed, hvilket jeg som tro undersåt –"

Men kong Richard var også gået, og ingen vidste hvorhen. Til sidst erfaredes det, at han var ilet ned i borggården, havde ladet den jøde kalde, som havde talt med Ivanhoe, og efter et øjebliks samtale med ham heftigt havde råbt på sin ganger, havde kastet sig på en hest, tvunget jøden til at sætte sig op på en anden og derefter var redet bort i sådan hast, at dens hals efter Wambas forsikring ikke var en skilling værd.

"Ved alt, hvad der er helligt," sagde Athelstane, "vist er det, at Zernebock har bemægtiget sig min borg i min fraværelse. Jeg kommer tilbage i mine ligklæder som en, der er opstandet af graven, og hver eneste, jeg taler til, forsvinder, så snart han hører min røst! Men det gavner intet at tale om det. Kom, mine venner – så mange af Jer, som er tilbage – følg med mig til gildeshallen, for at ikke flere af os skal forsvinde – den er, håber jeg, endnu tålelig godt forsynet, som det sømmer sig ved en gammel angelsaksisk adelsmands jordefærd, men tøver vi

længere, hvem ved så, om ikke Djævelen kan flyve bort med aftensmaden?"

43

Gid Mowbrays synder så hans barm må tynge,
at skumklædt gangers ryg de kunne knække
og kaste rytteren, den lumpne nidding,
på hovedet i skrankerne til jorden!

– Richard den Anden.

Vi vender nu i vor fortælling tilbage til pladsen uden for borgen eller præceptoriet Templestowe omtrent ved den tid, da den blodige terning skulle kastes om Rebeccas liv eller død. Det var en livlig og bevæget scene, som om hele nabolaget havde sendt sine beboere hen til kirkevielsesfest eller landlig højtid. Men den ivrige attrå efter at se på blodige og dødbringende optrin er ikke ejendommelig for den mørke tid, selv om man dengang i de gladiatormæssige enekampe og almindelige turneringer var vant til det blodige skue af tapre mænd, der faldt for hinandens hænder. Selv i vore dage, da de moralske begreber er mere udviklet, samler en henrettelse, en nævekamp, et opløb eller et møde af radikale reformatorer med betydelig fare for vedkommende selv uhyre skarer af tilskuere, der i øvrigt ikke har stort anden interesse i det end at se, hvordan sagerne går, eller om dagens helte er, for at bruge folkelige talemåder, "knoppe" eller "pjalte".

En meget betydelig mængdes blikke var altså fæstet på præceptoriet Templestowes port i det øjemed at se optoget komme ud af den, mens et endnu større antal allerede havde omringet den til denne anstalt hørende turneringsplads. Denne

indelukkede plads lå på et fladt terræn, som stødte op til præceptoriet og var jævnet med omhu til udøvelsen af krigerske og ridderlige lege. Det lå på toppen af en lav, jævnt opadskrånende bakke, der rundt om var omhyggelig omgivet med palisader og, da tempelherrerne redebont gav tilskuere adgang til at være vidner til deres færdighed i ridderlige idrætter, var rigelig forsynet med gallerier og bænke til deres brug.

Ved nærværende lejlighed var der rejst en trone for stormesteren ved den østlige ende af pladsen, omgivet med ophøjede sæder til ordenens præceptorer og riddere. Over dem vajede det hellige banner, som bar navnet *Le Beau-séant*, hvilket navn også var tempelherrernes krigsråb.

Ved den modsatte ende af kamppladsen var der en brændestabel, der var stablet sådan om en dybt i jorden nedrammet pæl, at der blev plads til, at det offer, som den var bestemt til at fortære, kunne træde ind i den skæbnesvangre kreds for at lænkes til pælen med de lænker, som hang parat i dette øjemed. Ved siden af dette dydens redskab stod der fire sorte slaver, hvis hudfarve og afrikanske ansigtstræk, der dengang var lidet kendt i England, forfærdede mængden, der stirrede på dem som på djævle, der var i lag med en Helvedes gerning. Disse mænd rørte sig ikke, undtagen når de nu og da efter befaling af en mand, der syntes at være deres høvedsmand, flyttede rundt på brændslet. De så ikke på mængden, ja, de syntes slet ikke at ænse dens nærværelse eller noget andet end udførelsen af deres gyselige pligt. Og når de i samtale med hinanden åbnede deres tykke læber og viste deres hvide tænder frem, som om de grinede ved tanken om det

sørgespil, der var i vente, kunne de bestyrtede tilskuere af folket næsten ikke lade være at tro, at de virkelig var de djævle, som heksen havde stået i ledtog med, og som stod parat til nu, da hendes tid var omme, at være behjælpelige ved hendes rædselsfulde afstraffelse. Folk hviskede til hinanden og fortalte alle de bedrifter, som Satan havde udøvet i dette bevægede og ulykkelige tidsrum, og naturligvis undlod de ikke at give Djævelen noget mere, end der tilkom ham.

"Har I ikke hørt, fader Dennet," sagde en bonde til en anden, bedaget bonde, "at Djævelen har taget den store angelsaksiske than, Athelstane af Coningsburgh, med hud og hår?"

"Jo, men han har ved Guds og Sankt Dunstans nåde bragt ham tilbage igen."

"Hvordan det?" spurgte en rask ung fyr, der var iført en guldbroderet, grøn jakke, og bag hvem der stod en kraftig gut, som bar en harpe på ryggen, der viste, hvad hans kald var. Minnesangeren lod til ikke at være af nogen ganske ringe rang. for foruden at han var iført en broget, baldyret trøje, havde han om halsen en sølvkæde, ved hvilken den nøgle hang, han stemte sin harpe med. På højre arm havde han en sølvplade, der i stedet for som sædvanlig at være forsynet med den barons kendemærke, til hvis husstand han hørte, kun havde ordet *Sherwood* indgraveret på sig.

"Hvad mener I med det?" sagde den lystige minnesanger, idet han blandede sig i bøndernes samtale. "Jeg er kommet for at finde et emne for et kvad, og ved vor frue, det ville glæde mig, om jeg kunne finde to."

"Det er sikkert og vist," sagde den ældre bonde, "at efter at Athelstane af Coningsburgh havde været død i fire uger –"

"Det er umuligt," sagde minnesangeren, "jeg så ham i live ved turneringen i Ashby-de-la-Zouche."

"Død var han alligevel eller på anden måde ført bort," sagde den yngre bonde, "for jeg hørte munkene i Sankt Edmunds kloster synge dødssalmen for ham, og desuden var der svært begravelsesgilde, som rimeligt var, på Coningsburgh, og derhen var jeg også gået, hvis det ikke havde været for Mabel Parkins, som –"

"Ja, død var Athelstane," sagde den gamle mand og rystede på hovedet, "og bedrøveligt var det, for det gamle angelsaksiske blod – "

"Men Jeres historie, godtfolk – Jeres historie," sagde minnesangeren noget utålmodig.

"Ja vel – lad os høre historien," sagde en svær munk, der stod ved siden af dem og støttede sig på en stav, der var en mellemting mellem en pilgrimsstav og en pigstav og sandsynligvis blev benyttet på begge måder, alt som lejligheden faldt. "Jeres historie," sagde den drabelige klerk, "lad det gå lidt rask – vi har ingen tid at spilde."

"Ja, med Eders Velærværdigheds tilladelse," sagde Dennet, "der kom en drukken præst ind for at besøge sakristanen i Sankt Edmunds kloster –"

"Det kan min velærværdighed slet ikke tillade," svarede munken, "at der skulle være sådan et dyr som en drukken præst, eller at en lægmand, selv om der var det, skulle tale sådan om ham. Vær manerlig, min ven, og gå ud fra, at den hellige mand bare var optaget af sine egne tanker, hvilket gør hovedet svimmelt og benene vaklende, lige som om maven var fyldt med ung vin – jeg har selv haft den fornemmelse."

"Nå, ja, ja," svarede fader Dennet, "en hellig broder kom da hen for at besøge sakristanen i Sankt Edmunds kloster – en slags tiggerpræst var gæsten, der fælder halvparten af det vildt, som stjæles i skoven, der holder mere af klangen af et rus end af kirkeklokken og holder en flæskeskinke for lige så meget værd som ti stykker af hans breviarium, forresten en skikkelig fyr og en lystig gut, der kan svinge en pigstav, spænde en bue og danse en Cheshire-dans så godt som nogen mand i Yorkshire."

"Den sidste part af din tale, Dennet," sagde minnesangeren, "har reddet et ribben eller to for dig."

"Snak, min gode mand, jeg er ikke bange for ham," sagde Dennet, "jeg er noget gammel og stiv, men da jeg prøvede kræfter ved Doncaster –"

"Men historien – historien, min ven," sagde minnesangeren igen.

"Nå ja, historien er bare den – Athelstane af Coningsburgh blev begravet i Sankt Edmunds kloster."

"Det er en dundrende løgn," sagde munken, "for jeg så ham blive båret til sin egen borg Coningsburgh."

"Nu, så kan I selv fortælle historien, godtfolk," sagde Dennet, der blev ærgerlig over disse gentagne modsigelser, og det var knebent nok, at bonden af sin kammerat og minnesangeren kunne overtales til at blive ved med sin fortælling. "Disse to ædruelige munke," sagde han endelig, "siden denne ærværdige broder endelig vil have, at jeg skal kalde dem sådan, havde siddet og drukket godt øl og vin, og Gud ved hvad, næsten hele den udslagne dag, da de blev forstyrret i deres drikkelag ved en dyb stønnen og raslen med lænker, og den døde Athelstane trådte ind i cellen og sagde: I onde hyrder –"

"Det er løgn," sagde munken hastigt, "han sagde ikke et ord."

"Nå, broder Tuck," sagde minnesangeren, idet han trak ham bort fra bonden, "det er en rar historie den!"

"Jeg siger dig, Allan-a-Dale," sagde eremitten, "jeg så Athelstane af Coningsburgh så grangivelig, som menneskelige øjne nogen sinde har set et levende menneske. Han havde liglagenet på, og alt ved ham lugtede af graven. Et helt træ sekt kan ikke skylle det bort fra min erindring."

"Å snak!" svarede minnesangeren, "det er vel blot din spøg?"

"Du må have lov til aldrig at tro et ord af, hvad jeg siger," sagde munken, "om jeg ikke langede ham et slag ud med min pigstav, som ville have slået en stud til jorden, men det gik gennem hans krop, som det ville have gået gennem en røgsøjle."

"Ved Sankt Hubert," sagde minnesangeren, "det er en mærkelig historie, og den egner sig godt til at sættes på vers til den gamle melodi: 'Sorrigfuld var sig den gamle munk'."

"Ja, le du kun, om du lyster," sagde broder Tuck, "men hvis du nogen sinde får mig til at synge om sådant et emne, så gid det næste spøgelse eller den næste djævel må føre mig afsted med sig med hud og hår – nej, nej jeg fattede straks det forsæt, at jeg ville være med ved en eller anden god gerning, f.eks. at brænde en heks eller en gudsdom eller anden sådan gudfrygtig handling, og derfor er jeg her."

Mens de talte sådan sammen, blev deres disput afbrudt ved klangen af den store klokke i Sankt Michaels kirke i Templestowe, en ærværdig gammel bygning, som lå i en landsby noget borte fra præceptoriet. Et for et lød de dumpe slag efter hinanden i øret, og mellem dem var der kun akkurat så lang tid, at hvert enkelt kunne dø bort i et fjernt ekko, inden

jernkneblens slag atter rungede i øret. Disse lyde, signalet til den forestående ceremoni, fyldte den forsamlede mængdes hjerter med hellig gru, og dens øjne var nu vendte imod præceptoriet i forventning om, at stormesteren, ordenens stridsmand og forbrydersken skulle komme ud derfra.

Endelig blev vindebroen sænket, portene åbnede sig, og en ridder, som bar ordenens store banner, red ud fra borgen med seks trompetere foran og fulgt af præceptorerne, to og to, mens stormesteren kom sidst, ridende på en statelig hest, hvis udrustning var af den tarveligste art. Bag efter ham kom Brian de Bois-Guilbert, væbnet fra top til tå i en skinnende rustning, men uden sin lanse, skjold og sværd, der blev båret af hans to riddersvende bag efter ham. I hans ansigt, der delvis skjultes af en lang fjer, som vajede fra hans baret, sås dog et blandet udtryk af stærke lidenskaber, i hvilket stolthed syntes at kæmpe med tvivlrådighed. Han var gulbleg, som om han ikke havde sovet i flere nætter, men tumlede dog sin vældige ganger med den vante lethed og anstand, der sømmede sig for tempelherreordenens bedste kriger. Hans holdning var i det hele stolt og bydende, men når man så på ham med opmærksomhed, læste man i hans mørke træk noget, som man gerne vendte sine øjne bort fra.

På hver side af ham red Conrad de Mont-Fitchet og Albert de Malvoisin, der fungerede som faddere for stridsmanden. De var iførte deres fredskjortler, ordenens hvide dragt. Efter dem fulgte andre medlemmer af tempelherreordenen med et langt følge af sortklædte væbnere og pager, aspiranter til den ære engang at blive ordens riddere. Efter disse ynglinge kom der en vagt af drabanter til fods i samme sorte uniform, mellem hvis

hellebarder man kunne se den anklagedes blege skikkelse, der med langsomme, men faste skridt bevægede sig hen imod det sted, hvor hendes skæbne skulle afgøres. Alle hendes smykker var taget fra hende, for at der ikke muligvis mellem dem skulle være nogle af de amuletter, som Satan blev antaget for at skænke sine ofre for at berøve dem evnen til at gå til bekendelse, selv når de blev lagt på pinebænken. En grov, hvid dragt af det simpleste snit havde afløst hendes østerlandske klæder, men der var dog en sådan forunderlig blanding af mod og gudhengivelse i hendes holdning og blik, at der, trods den tarvelige dragt, og uagtet hun ikke havde noget andet smykke end sine lange, sorte lokker, dog kom tårer i et hvert øje, der så på hende, og selv den mest hårdhjertede fanatiker beklagede den skæbne, der havde forvandlet en så fager skabning til et fortabelsens kar og til Djævelens lønnede træl.

En mængde ringere personer, der hørte til præceptoriet, fulgte efter offeret. De gik alle i den strengeste orden, med korslagte arme og blikkene fæstet på jorden.

Dette optog bevægede sig langsomt op ad den jævnt skrånende bakke, på hvis øverste del turneringspladsen var, gik en gang rundt om den fra højre til venstre og gjorde så holdt, da den var gået hele kredsen rundt. Der opstod da en kort bevægelse, mens stormesteren og alle hans ledsagere med undtagelse af ordenens stridsmand og hans faddere steg af deres heste, der straks blev trukket ud fra turneringspladsen af væbnerne, som var med i dette øjemed.

Den ulykkelige Rebecca blev ført hen til den sorte stol, der stod nær ved brændestablen. Da hun kastede sit første blik på det skrækkelige sted, hvor der blev truffet forberedelser til en

død, som var lige så forfærdelig for sindet som pinefuld for legemet, sås hun at gyse og lukke øjnene, idet hun uden tvivl bad i stilhed, for hendes læber bevægede sig, skønt ingen tale hørtes. Efter et minuts forløb åbnede hun sine øjne, så stift på brændestablen lige som for at gøre sin tanke fortrolig med denne genstand og vendte da ganske naturligt langsomt sit hoved bort.

Imidlertid havde stormesteren indtaget sit sæde, og da hans ordens ridderskab var opstillet rundt om og bag ved ham, hver efter den ham tilkommende rang, forkyndte en høj og langtrukken trompetfanfare, at retten var sat for at fælde dom. Malvoisin, der fungerede som gudfader for tempelherrernes stridsmand, trådte da frem og lagde jødindens handske, der var kampens pant, ved stormesterens fødder.

"Tapre herre og ærværdige fader," sagde han, "her står den gode ridder, Brian de Bois-Guilbert, præceptor i tempelordenen, som ved at modtage det kamppant, jeg nu lægger ved Eders Højærværdigheds fødder, har forpligtet sig til at gøre sin pligt i kampen i dag for at hævde, at denne jødiske pige ved navn Rebecca med rette har fortjent den dom, der er fældet over hende i et kapitel af denne Zions tempels højst hellige orden, og ved hvilken hun er dømt til at dø som troldkvinde – her, siger jeg, står han for at kæmpe denne kamp ridderligt og hæderligt, om det så måtte stemme med Jeres ædle og hellige vilje."

"Har han," sagde stormesteren, "aflagt ed på, at hans kamp er retfærdig og hæderlig? Bring krucifikset og *Te igitur* frem."

"Hr. ridder og højærværdige fader," svarede Malvoisin hastigt, "vor her tilstedeværende broder har allerede svoret

sandheden af sin anklage til den gode ridder Conrad de Mont-Fitchet, og på anden vis bør han ikke tages i ed, eftersom hans modstander er en vantro og ikke kan aflægge nogen ed."

Denne erklæring blev til Alberts store glæde taget for fyldestgørende, for den snedige ridder havde forudset, hvor vanskeligt eller rettere umuligt det ville være at formå Brian de Bois-Guilbert til at aflægge en sådan ed for forsamlingen og havde fundet på denne udflugt, for at han kunne slippe for at gøre det.

Stormesteren godkendte Albert Malvoisins undskyldning og bød herolden at træde frem og gøre sin pligt. Trompeterne skraldede da igen, og en herold trådte frem og forkyndte højlydt: "*Oyez, oyez, oyez!* Her står den gode ridder, hr. Brian de Bois-Guilbert, rede til at træde i kamp med enhver fribåren ridder, der vil udføre den kamp, som det er tilstedt og forundt jødinden Rebecca at forsøge ved en stridsmand, så som hun ej personlig kan gøre det, og en sådan stridsmand tilsiger den ærværdige og tapre stormester, som her er til stede, en god plads, lige deling af sol og vind, og hvad andet der hører til en ærlig kamp." Trompeterne lød atter, og der indtrådte en dødsstilhed, som varede i mange minutter.

"Der møder ingen ridder for den anklagede," sagde stormesteren. "Gå, herold, og spørg hende, om hun venter nogen, der vil kæmpe for hende i denne hendes sag."

Herolden gik hen til den stol, på hvilken Rebecca sad, og idet Bois-Guilbert pludselig vendte sin gangers hoved hen imod denne ende af kamppladsen, red han trods de vink, som både Malvoisin og Mont-Fitchet gav ham, derhen og var lige så hurtigt som herolden ved siden af Rebeccas stol.

"Er dette tilstedeligt og overensstemmende med kamplovene?" sagde Malvoisin og så på stormesteren.

"Albert de Malvoisin, ja, det er," svarede Beaumanoir, "for under denne påkaldelse af Guds dom kan vi ikke forbyde parterne at have sådan samkvem med hinanden, som bedst kan bidrage til at bringe sandheden for en dag."

Imidlertid tiltalte herolden Rebecca med følgende ord:

"Pige, den hæderværdige og ærværdige stormester spørger dig, om du er rede til i dag ved en stridsmand at træde i kamp for at forsvare din sag, eller om du erkender, at du retfærdigt har fortjent dom."

"Sig til stormesteren," svarede Rebecca, "at jeg hævder min uskyldighed og ikke erkender mig retfærdigt domfældet, for at jeg ikke skal blive skyldig i mit eget blod. Sig til ham, at jeg fordrer sådan udsættelse, som hans vedtægter tillader, for at se, om Gud, hvis hjælp ofte er nærmest, når nøden er størst, vil skaffe mig en befrier, og når denne sidste frist er udløbet, så lad hans hellige vilje ske."

Herolden begav sig bort for at overbringe stormesteren dette svar.

"Gud forbyde," sagde Lucas Beaumanoir, "at enten jøde eller hedning skulle kunne beskylde os for uretfærdighed! Indtil skyggerne hælder fra vest imod øst, vil vi vente for at se, om der vil indfinde sig en stridsmand for denne ulykkelige kvinde. Når dagen er så vidt omme, må hun berede sig på døden."

Herolden meddelte Rebecca stormesterens ord, og hun bøjede ydmygt hovedet, lagde sine arme over kors, og idet hun så op imod himlen, syntes hun at vente den hjælp fra oven, som hun næppe kunne håbe fra noget menneske. Under denne

forfærdelige pause nåede Bois-Guilberts røst hendes øre – det var kun en hvisken, men den opskræmte hende mere, end heroldens henvendelse havde set ud til at gøre.

"Rebecca," sagde tempelherren, "hører du mig?"

"Jeg har ingen lod i dig, grusomme, hårdhjertede mand," sagde den ulykkelige pige.

"Nuvel, men forstår du mine ord?" sagde tempelherren, "for min stemme lyder forfærdelig i mine egne øren. Jeg ved knapt, på hvad grund vi står, eller i hvad øjemed de har ført os hertil. Denne indhegnede plads – denne stol – denne brændestabel – jeg kender øjemedet med dem, og dog synes det mig at være noget, der ikke hører virkeligheden til – et frygteligt drømmesyn, der ængster mine sanser med afskyelige billeder, men ikke overbeviser min forstand."

"Mine tanker og mine sanser er årvågne og klare," svarede Rebecca, "og siger mig begge, at disse brændestykker er bestemt til at fortære mit jordiske legeme og berede mig en smertefuld, men kort vandring til en bedre verden."

"Drømme, Rebecca – drømme," svarede tempelherren, "tomme syner, som er forkastet af Jeres egne visere sadducæeres visdom. – Hør mig, Rebecca," fortsatte han livligt, "en bedre mulighed for liv og frihed har du, end disse usle karle og den gamle tåbe drømmer om. Sæt dig op bag ved mig på min ganger – på Zamor, den herlige hest, der aldrig har svigtet sin rytter. Jeg vandt den i enekamp med sultanen af Trapezunt – stig op bag ved mig, siger jeg – på en kort time vil vi være langt fra al forfølgelse og rettergang – en ny verden af glæder åbner sig for dig – for mig en ny berømmelsens bane. Lad dem kun udtale den dom, som jeg foragter, og udslette Bois-Guilberts

navn af deres liste over klostertrælle! Jeg skal afvaske med blod hver en plet, som de vover at sætte på mit skjold."

"Frister," sagde Rebecca, "gå bort! End ikke i denne yderste vånde kan du drage mig en hårsbred fra min tilflugt – omgivet som jeg er af fjender, holder jeg dig for min værste og dødeligste fjende – forsvind fra mig i Guds navn!"

Ængstelig og utålmodig over deres lange samtale nærmede Albert Malvoisin sig nu for at afbryde den.

"Har pigen bekendt sin brøde?" spurgte han Bois-Guilbert, "eller er hun fast i sin benægtelse?"

"Ja, hun er visselig fast," sagde Bois-Guilbert.

"Så må du, ædle broder," sagde Malvoisin, "igen indtage din plads og afvente udgangen. Skyggerne skifter på solskiven. Kom, tapre Bois-Guilbert – kom, du vor hellige ordens håb, der snart skal være dens overhoved."

Mens han talte i denne indsmigrende tone, lagde han sin hånd på ridderens tøjle lige som for at føre ham tilbage til hans plads.

"Falske nidding! Hvad tænker du på ved at lægge hånd på min tøjle?" sagde Brian vredt. Og idet han rev sig løs fra sin ledsagers tag, red han tilbage til den øverste ende af kamppladsen.

"Der er endnu livskraft hos ham," sagde Malvoisin afsides til Mont-Fitchet, "hvis den blot bliver ledet rettelig, men lige som den græske ild fortærer den alt, hvad der kommer den nær."

Dommerne havde nu været på kamppladsen i to timer og havde forgæves ventet på, at der skulle indfinde sig en stridsmand.

"Det er let at forstå," sagde broder Tuck, "eftersom hun er en jødinde – og dog, ved min hellige orden, er det hårdt, at så ung og fager en kvinde skal omkomme, uden at der slås et slag for hende. Om hun så ti gange var en heks, hvis hun blot var den allermindste smule kristen, skulle min pigstav ringe tolv på den grumme tempelherres stålhue, inden han således skulle føre sagen igennem."

Det var imidlertid den almindelige tro, at ingen kunne eller ville optræde for en jødinde, som var anklaget for trolddom, og tilskyndet af Malvoisin hviskede ridderne til hinanden, at det var på tide at erklære Rebeccas pant for hjemfaldet. I dette øjeblik sås en ridder, der sporede sin ganger, på sletten at ride frem imod turneringspladsen. Hundrede stemmer råbte: "En stridsmand! En stridsmand!" Og trods mængdens fordomme og forudfattede meninger udbrød den i et enstemmigt råb, da ridderen red ind på pladsen. Et nyt blik på ham tjente dog til at tilintetgøre det håb, som hans betimelige komme havde vakt. Hans hest, der på en lang vej var drevet afsted med den yderste hurtighed, syntes at vakle af udmattelse, og hvor frejdig end rytteren indfandt sig på kamppladsen, syntes han enten af svaghed eller af træthed eller af begge årsager næppe at kunne holde sig i sadlen.

På forespørgsel af herolden, der forlangte forklaring af ham om hans rang, hans navn og hans hensigt, svarede den fremmede ridder redebont og kækt:

"Jeg er en god ridder og adelsmand, der er kommet hertil for med lanse og sværd at kæmpe en lovlig kamp for denne jomfru, Rebecca, datter af Isak fra York, for at hævde, at den over hende forkyndte dom er falsk og usandfærdig, og for at udfordre

ridder Brian de Bois-Guilbert som en forræder, morder og løgner, hvad jeg vil bevise på denne kampplads med min person imod hans ved Guds, vor frues og den gode ridder, den hellige Georgs bistand!"

"Den fremmede," sagde Malvoisin, "må først vise, at han er en god ridder og af hæderlig byrd. Templet sender ikke sine stridsmænd frem imod navnløse mænd."

"Mit navn," sagde ridderen og slog sit hjelmvisir op, "er bedre kendt, min æt renere, Malvoisin, end din. Jeg er Wilfred af Ivanhoe."

"Jeg vil ikke kæmpe med dig nu," sagde tempelherren med hul og forandret stemme. "Lad dine sår blive lægt, og skaf dig en bedre hest, så måske vil jeg holde det for umagen værd at banke dit drengeagtige overmod ud af dig."

"Ha, stolte tempelherre," sagde Ivanhoe, "har du glemt, at du to gange faldt for denne lanse? Husk på kamppladsen ved Acre – husk på turneringen ved Ashby – husk på dit stolte brovteri i Rotherwoods gildeshal og på den guldkæde, du satte i pant imod min relikvieæske på, at du vil kæmpe med Wilfred af Ivanhoe og genvinde den ære, du havde tabt! Ved denne relikvieæske og den hellige relikvie, den gemmer, vil jeg erklære dig, tempelherre, for en fej kryster ved hvert hof i Europa – i hvert af din ordens præceptorier – hvis du ikke ufortøvet kæmper med mig."

Bois-Guilbert så tvivlrådig om på Rebecca, og med et rasende blik på Ivanhoe udbrød han da:

"Hund af en angelsakser! Tag din lanse, og bered dig på den død, du har nedkaldt over dig."

"Tillader stormesteren mig at kæmpe?" sagde Ivanhoe.

"Jeg kan ikke nægte, hvad du har begæret," sagde stormesteren, "såfremt pigen antager dig som sin stridsmand. Dog ville jeg ønske, at du var bedre i stand til at kæmpe. En fjende af vor orden har du altid været, men gerne havde jeg dog set, at du var kommet til at kæmpe på hæderlige vilkår."

"Sådan – sådan som jeg er og ikke anderledes," sagde Ivanhoe. "Det er Guds dom – i hans varetægt anbefaler jeg mig. – Rebecca," sagde han, idet han red hen til den skæbnesvangre stol, "modtager du mig som din stridsmand?"

"Ja, jeg gør," sagde hun "ja, jeg gør!" – og hun var betaget af en bevægelse, som selv dødsangsten ikke havde magtet at fremkalde. "Jeg modtager dig som den stridsmand, Himlen har sendt mig. Dog nej – nej dine sår er ikke lægt. Mød ikke denne stolte mand – hvorfor skulle du også omkomme?"

Men Ivanhoe var allerede på sin post, havde lukket sit visir og tog sin lanse. Bois-Guilbert gjorde lige så, og da han slog sit visir ned, bemærkede hans væbner, at hans ansigt, som trods de forskelligartede sindsbevægelser, han havde gennemgået, hele formiddagen var forblevet at være askegråt, nu pludselig var blevet meget rødt.

Da herolden så hver stridsmand på sin plads, opløftede han sin røst og gentog tre gange:

"*Faites vos devoirs, preux chevaliers!*"

Efter det tredje råb trak han sig tilbage til den ene side af kamppladsen og forkyndte så, at ingen under straf af øjeblikkelig død måtte understå sig ved ord, råb eller handlinger at blande sig i eller forstyrre denne ærlige tvekamp. Stormesteren, som i sin hånd holdt kamppantet, Rebeccas

handske, kastede det nu ud på kamppladsen og råbte de skæbnesvangre signalord:

"*Laissez aller.*"

Trompeterne skraldede, og ridderne fo'r i strakt galop løs på hinanden. Ivanhoes trætte hest og dens ikke mindre udmattede rytter tumlede, som alle havde ventet, om for tempelherrens velrettede lanse og kraftige ganger. Dette udfald af kampen havde alle forudset, men skønt Ivanhoes lanse sammenligningsvis kun rørte ved Bois-Guilberts skjold, vaklede denne stridsmand til forbavselse for alle dem, som så på det, i sadlen, tabte stigbøjlerne og styrtede til jorden.

Ivanhoe kom snart løs fra den faldne hest og var hurtigt på benene, hvorefter han ilede hen for at bøde på sin lykke med sværdet, men hans modstander rejste sig ikke. Idet Wilfred satte sin fod på hans bryst og sværdspidsen på hans strube, bød han ham at give tabt eller at dø på stedet. Bois-Guilbert svarede ikke.

"Dræb ham ikke, hr. ridder," råbte stormesteren, "uden skrifte og absolution – dræb ikke både legeme og sjæl – vi erkender, at han er overvundet."

Han steg ned på kamppladsen og bød, at man skulle tage hjelmen af den besejrede stridsmand. Hans øjne var lukket – den mørke, blussende rødme var endnu på hans kind. Da de forbavsede så på ham, åbnede øjnene sig – men de var stive og glasagtige. Rødmen veg fra hans ansigt og gav plads for dødens gustenblege farve. Uden at være såret af sin fjendes lanse var han død som et offer for sine egne voldsomme, indbyrdes modstridende lidenskaber.

"Dette er visselig Guds dom," sagde stormesteren og så op imod himlen – "*fiat voluntas tua!*"

44

Se så, nu som en gammel kones historie er det forbi.

– Webster.

Da det første øjebliks overraskelse var omme, spurgte Wilfred af Ivanhoe stormesteren som kampdommer, om han havde gjort sin pligt mandigt og ærligt i kampen.

"Mandigt og ærligt er der kæmpet," sagde stormesteren, "jeg erklærer pigen for fri og uden skyld. Den afdødes våben og lig er til sejrherrens rådighed."

"Jeg vil ikke berøve ham hans våben," sagde ridderen af Ivanhoe, "heller ikke fordømme hans legeme til skændsel – han har kæmpet for kristendommen – Guds arm, ingen menneskelig hånd har i dag fældet ham. Men lad hans jordefærd foregå i stilhed, som det sømmer sig for en mand, der er faldet i en uretfærdig kamp. Og hvad pigen angår –"

Han blev afbrudt ved hovslag af heste, der nærmede sig i sådant antal og så hastigt, at jorden rystede ved det, og den sorte ridder galopperede ind på kamppladsen. Han var ledsaget af en talrig skare bevæbnede mænd og flere riddere i fuld rustning.

"Jeg kommer for sent," sagde han og så sig om. "Jeg havde udset mig Bois-Guilbert for min egen part. Ivanhoe, var det ret at indlade dig på et sådant vovestykke, skønt du næppe magtede at holde dig i sadlen?"

"Himlen, herre konge," svarede Ivanhoe, "har kåret denne stolte mand til sit offer. Han skulle ikke hædres ved at dø sådan, som I havde bestemt."

"Fred være med ham," sagde Richard og så stift på liget, "når så skal være – han var en tapper ridder og er død på god riddervis i sit stålharnisk. Men vi må ikke spilde nogen tid – Bohun, gør din pligt!"

En ridder trådte frem af kongens følge, og idet han lagde sin hånd på Albert de Malvoisins skulder, sagde han:

"Jeg fængsler dig for højforræderi."

Stormesteren havde hidtil stået forbavset over ankomsten af så mange krigere. Nu talte han:

"Hvem tør fængsle en af Zions Tempels riddere inden for hans eget præceptoriums område og i stormesterens nærværelse? Og efter hvis bud udføres denne dristige krænkelse?"

"Jeg udfører fængslingen," svarede ridderen "jeg, Henry Bohun, jarl af Essex, lord-overkonstabel af England."

"Og han fængsler Malvoisin," sagde kongen og slog sit visir op, "efter befaling af Richard Plantagenet, som er her til stede. Conrad Mont-Fitchet, det er godt for dig, at du ikke er født som min undersåt. Men hvad dig angår, Malvoisin, så skal du dø sammen med din broder Philip, inden verden er blevet en uge ældre!"

"Jeg vil modsætte mig din dom," sagde stormesteren.

"Stolte tempelherre," sagde kongen, "det kan du ikke – se op, og se, Englands kongelige banner vajer over dit tårn i stedet for dit tempelbanner. Vær klog, Beaumanoir, og gør ingen unyttig modstand. Din hånd er i løvens gab."

"Jeg vil anklage dig i Rom," sagde stormesteren, "for overgreb imod vor ordens friheder og rettigheder."

"Lad så være," sagde kongen, "men for din egen skyld råder jeg dig, beskyld mig ikke for overgreb nu. Opløs dit kapitel, og drag med dine ledsagere hen til dit nærmeste præceptorium – hvis du kan finde noget – som ikke har været skuepladsen for forræderiske sammensværgelser imod Englands konge. Eller, hvis du vil, så bliv her for at nyde vor gæstfrihed og skue vor håndhævelse af retten."

"Jeg skulle være gæst i det hus, hvor det tilkom mig at byde?" sagde tempelherren. "Nej, aldrig! Kapellaner, istem salmen: *Quare fremuerunt Gentes!* Riddere, væbnere og tjenere af Det Hellige Tempel, vær rede til at følge banneret *Beauséant*!"

Stormesteren talte med en værdighed, der endog kunne måle sig med Englands konges og indgød hans overraskede og forknytte ledsagere mod. De samledes om ham som fårene om hyrdehunden, når de hører ulvens tuden. Men de lagde ikke sådan frygtsomhed for dagen som den skræmmende flok – der var trodsigt rynkede bryn og blikke, der truede med det fjendskab, som de ikke vovede at udtale i ord. De samlede sig i en mørk række af lanser, i hvilken riddernes hvide kapper sås mellem deres undergivnes mørkladne dragter som de lyse kanter på en sort sky. Mængden, der havde opløftet et højt fortørnelsens råb, holdt inde og stirrede i tavshed på den frygtelige og øvede krigerskare, som den uforsigtigt havde trodset, og veg tilbage fra pladsen foran den.

Da jarlen af Essex så den samlede styrke holde stille, satte han sporerne i sin gangers side og galopperede frem og tilbage for at opstille sine folk til modværge imod en så frygtelig skare.

Kun Richard red langsomt, som om han frydede sig over den fare, hans nærværelse havde fremmanet, langs fronten af tempelherrerne og råbte højt:

"Hvad, I herrer! vil ingen blandt så mange tapre riddere vove at bryde en lanse med Richard? Riddere af Templet! Jeres damer må være af en ringe art, hvis de ikke er en brudt lanse værd!"

"Templets brødre," sagde stormesteren, idet han red frem foran skaren, "kæmper ikke i sådan tom og verdslig strid og ikke med dig, Richard af England, skal en tempelherre krydse sin lanse i min nærværelse. Paven og Europas fyrster skal dømme i vor strid og afgøre, om en kristen fyrste har gjort vel i at forsvare den sag, som du i dag har gjort til din. Hvis vi ikke bliver angrebet, drager vi bort uden at angribe nogen. Til din ære betror vi ordenens våbenforråd og ejendele, som vi efterlader her, og din samvittighed påbyder vi den forargelse og krænkelse, du i dag har voldt kristenheden."

Med disse ord gav stormesteren tegnet til afmarch uden at afvente noget svar. Deres trompeter blæste en vild march af østerlandsk karakter, der var tempelherrernes sædvanlige signal til fremrykning. De forandrede deres opstilling fra en linje til en marchkolonne og drog bort så langsomt, som deres heste kunne gå, ligesom for at vise, at det kun var deres stormesters vilje og ikke frygt for den overlegne styrke, der stod imod dem, som bragte dem til at trække sig tilbage.

"Ved glorien om vor frues pande," sagde kong Richard, "det er jammerskade, at disse tempelherrer ikke er lige så pålidelige, som de er øvede i krigerisk færd og tapre."

Som en frygtsom køter, der venter med at gø, til genstanden for dens vrede har vendt den ryggen, opløftede mængden et

svagt råb, da bagtroppen af rytterskaren havde forladt pladsen.

Under den tummel, som fulgte med tempelherrernes bortmarch, så og hørte Rebecca intet – hun var sluttet i sin gamle faders arme, svimmel og næsten bevidstløs af de hurtige skift i begivenhederne omkring hende. Men et ord fra Isak vakte hende til sidst af hendes bedøvelse.

"Lad os gå," sagde han, "min kære fatter, min genvundne skat – lad os gå hen og kaste os for den gode unge mands fødder."

"Ak nej," sagde Rebecca, "ak nej – nej – nej – jeg tør ikke tale til ham i dette øjeblik. Ak! jeg ville da sige mere end – nej, fader, lad os straks forlade dette onde sted."

"Men, min datter," sagde Isak, "hvor kan vi forlade ham, der er kommet som en vældig mand med lanse og skjold og regnede sit liv for intet, for at befri dig af fangenskabet og det tilmed dig, der er datter af et folk, som er fremmed for ham og hans – dette er visselig en tjeneste, som bør anerkendes med taknemmelighed."

"Ja, det er det – det er det – med inderlig taknemlighed – anerkendes med den dybeste hengivenhed," sagde Rebecca, "det skal visselig ske, men ikke nu. For din elskede Rachels skyld, fader, tilstå min bøn – ikke nu!"

"Ja, men," trængte Isak på, "de vil holde os for mere utaknemmelige end den argeste hund."

"Men du ser, kære fader, at kong Richard er her, og at –"

"Du har ret, min bedste – min viseste Rebecca! Lad os komme her fra – lad os komme her fra! Penge vil han trænge til, og han er lige kommet tilbage fra Palæstina og, efter hvad de siger, fra fængsel og et påskud for at forlange dem af mig kan han, hvis det skulle gøres behov, få i mine enfoldige

forretninger med hans broder John. Afsted, afsted, lad os komme herfra!"

Og idet han nu skyndte på sin datter, førte han hende bort fra turneringspladsen og bragte hende ved hjælp af et køretøj, som han havde sørget for, i god behold til rabbi Nathans hus.

Da jødinden, der havde været genstand for hovedinteressen på denne dag, nu ubemærket var forsvundet, vendte folkets opmærksomhed sig til den sorte ridder. De fyldte nu luften med råbene:

"Længe leve Richard med løvehjertet, og ned med de frække tempelherrer!"

"Trods al denne mundtroskab," sagde Ivanhoe til jarlen af Essex, "var det vel, at kongen var så forsigtig at medbringe dig, ædle jarl, og så mange af dine pålidelige mænd."

Jarlen smilede og rystede på hovedet.

"Tapre Ivanhoe," sagde Essex, "kender du vor herre så vel, og tror dog, at han kan vise så klog forsigtighed? Jeg var på vejen til York, eftersom jeg havde hørt, at prins John pønsede på opstand der, da jeg mødte kong Richard som en ægte vandrende ridder, galopperende hertil for i egen person og med sin enkelte arm at bestå dette eventyr med tempelherren og jødinden. Jeg fulgte med ham med min skare næsten imod hans vilje."

"Og hvad nyt fra York, gæve jarl?" sagde Ivanhoe, "hvilke oprørere venter på os der?"

"Ikke mere, end decembersne vil vente på julisol," sagde jarlen, "de spredes ad, og hvem andre kom vel jagende for at bringe os denne efterretning end John selv?"

"Den forræder! Den utaknemlige, frække forræder!" sagde Ivanhoe, "lod Richard ham ikke kaste i fængsel?"

"Jo vist," svarede jarlen, "nej, han modtog ham, som om de var truffet sammen efter en jagt, og idet han pegede på mig og vore ryttere, sagde han: "Du ser, broder, at jeg har nogle bistre mænd med mig – du gør bedst i at drage hen til vor moder, bringe hende min sønlige hilsen og blive hos hende, til folks ilterhed har lagt sig.""

"Og det var alt, hvad han sagde?" spurgte Ivanhoe, "må da ikke enhver sige, at denne fyrste opmuntrer til forræderi ved sin mildhed?"

"Ja, ganske rigtigt," svarede jarlen, "lige som den mand kan siges at byde døden til gæst, der indlader sig på at kæmpe en kamp, selv om han har et farligt sår, som endnu ikke er lægt."

"Jeg tilgiver dig den spøg, herre jarl," sagde Ivanhoe, "men husk på, jeg vovede kun mit eget liv – Richard satte sit riges vel på spil."

"De, der kun ænser deres eget vel såre lidet," svarede Essex, "tager sig sjældent synderlig varmt af andres. Men lad os skynde os til borgen, for Richard tænker på at straffe nogle af de underordnede deltagere i sammensværgelsen, skønt han har tilgivet deres leder."

Af de retslige undersøgelser, som anstilledes i denne anledning, og som er udførligt optegnet i det håndskrift, hvorfra vi har hentet vor fortælling, synes det at fremgå, at Maurice de Bracy slap over vandet og tog tjeneste hos Philip af Frankrig, mens Philip de Malvoisin og hans broder Albert, præceptoren på Templestowe, blev henrettet, hvor imod Valdemar Fitzurse, sjælen i sammensværgelsen, slap med

landsforvisning, og prins John, til hvis bedste den var stiftet, ikke engang blev irettesat af sin godmodige broder. Ingen ynkedes imidlertid over de to brødre Malvoisins skæbne, de led kun den død, de begge to havde gjort sig vel fortjent til ved den falskhed, grusomhed og vold, de på mange måder havde øvet.

Kort tid efter den tvekamp, der havde fundet sted til afgørelse af Rebeccas sag, blev Cedric Angelsakseren kaldet til kong Richards hof, der for at genoprette roen i de grevskaber, i hvilke hans broders ærgerrighed havde fremkaldt en gæringstilstand, på denne tid blev holdt i York. Cedric gjorde en hel del ophævelser over denne kaldelse, men han vægrede sig ikke ved at efterkomme den. Richards hjemkomst havde i virkeligheden kvalt ethvert håb, han havde næret om at genoprette et angelsaksiske dynasti i England, for hvad end angelsakserne end kunne have opnået i tilfælde af en borgerkrig, var det klart, at der ikke kunne udrettes noget under Richards uomtvistelige herredømme, afholdt som han var af folket på grund af sine gode personlige egenskaber og sin krigeriske berømmelse, skønt hans styre var vilkårligt og efterladende, snart alt for mildt og snart næsten despotisk.

Men ydermere kunne det ikke engang undgå Cedric opmærksomhed, hvor nødig han end ville vedgå det, at hans plan om fuld sammenslutning mellem angelsakserne ved Rowenas og Athelstanes giftermål nu måtte betragtes som aldeles forspildt, fordi begge de pågældende personer var imod det. Det var visselig en begivenhed, som han i sin iver for den angelsaksiske sag ikke kunne have forudset, og selv da begges utilbøjelighed lagde sig for dagen ganske åbenlyst og utvetydigt, kunne han næppe tro på, at to angelsaksere af

kongelig herkomst af personlige grunde kunne betænke sig på en forbindelse, der var så nødvendig for folkets vel. Men ikke desto mindre var det sikkert; Rowena havde altid givet sin uvilje imod Athelstane til kende, og nu var Athelstane ikke mindre tydelig og bestemt i tilkendegivelsen af sin beslutning om aldrig at fortsætte sin bejlen til lady Rowena. Selv Cedrics naturlige hårdnakkethed gav tabt over for disse hindringer, da han, stående på sammenknytningspunktet, måtte slæbe et modstræbende par derhen, en med hver hånd. Han gjorde imidlertid et sidste kraftigt angreb på Athelstane, og han fandt dette genopstandne skud af den angelsaksiske kongestamme lige som herremænd nu til dags optaget af en rasende krig med gejstligheden.

Efter alle de trusler om død og fordærvelse, Athelstane havde udstødt imod abbeden af Sankt Edmunds kloster, havde, som det synes, hans tørst efter hævn, dels på grund af hans naturlige magelighed og godmodighed, dels efter indtrængende bønner fra hans moder Edith, der som de fleste damer i den tid var gejstligheden hengiven, til sidst ladet sig nøje med at holde abbeden og hans munke i tre tage i Coningsburghs fangehuller på smalkost. For denne hårde medfart truede abbeden ham med bandlysning og opsatte en forfærdelig liste over mavesygdomme, som han og hans munke havde måttet udstå som følge af det tyranniske og uretfærdige fangenskab, de havde gennemgået. Med denne strid og med de forholdsregler, han havde truffet for at forsvare sig imod den gejstlige efterstræbelse, fandt Cedric sin ven Athelstanes sind så optaget, at der ikke var nogen plads i det for andre tanker. Og da Rowenas navn blev nævnt, bad Athelstane om tilladelse

til at tømme et fuldt bæger på hendes vel og på, at hun snart måtte blive hans frænde Wilfreds brud. Det var altså en fortvivlet sag. Der var åbenbart ikke mere at gøre med Athelstane, eller, som Wamba udtrykke det, han var en hane, der ikke ville slås.

Mellem Cedric og den beslutning, som de elskende ønskede, at han skulle komme til, var der kun to hindringer – hans egen stivsindethed og hans uvilje imod det normanniske dynasti. Den første følelse tabte sig lidt efter lidt for hans myndlings kærtegn og den stolthed, han ikke kunne lade være at føle over sin søns berømmelse. Desuden var han ikke ufølsom for den ære at knytte sin familie til kong Alfreds, når Edward Bekenderens ætlinge for bestandig havde givet afkald på deres rettigheder. Cedrics uvilje imod den normanniske kongeslægt var også meget svækket – for det første ved den betragtning, at det var umuligt at befri England for det nye dynasti, en bevidsthed, der bidrager meget til at fremkalde loyalitet hos undersåtten imod den faktiske konge, og for det andet ved den personlige opmærksomhed, der blev vist ham af kong Richard, som fandt behag i Cedrics ligefremme, mutte væsen og omgikkes den ædle angelsakser sådan, at inden han havde været gæst ved hoffet i en uge, havde han givet sit samtykke til sin myndling Rowenas og sin søn Wilfred af Ivanhoes bryllup.

Vor helts bryllup fejredes således med hans faders udtrykkelige billigelse i det ærværdigste af kristne templer, den prægtige domkirke i York. Kongen var selv til stede, og den bevågenhed, han ved denne og andre lejligheder viste de forkuede og hidtil foragtede angelsaksere, gav dem en bedre og mere sikker udsigt til at opnå deres rettigheder, end de med

rimelighed kunne håbe af en borgerkrigs tvivlsomme muligheder. Kirken gav sin velsignelse med al den pomp og pragt, som den romerske kirke med så glimrende virkning forstår at udfolde.

Gurth fungerede i prægtig dragt som riddersvend for sin unge herre, som han havde tjent så trofast, og den højsindede Wamba var ligeledes med, pyntet med en ny hue og et såre pragtfuldt sæt sølvbjælder. De havde delt Wilfreds farer og modgang, og de vedblev, som de havde ret til at vente, at få lod i hans lykkeligere livsbane.

Men foruden disse til husstanden hørende personer var også både de fornemste normanner og de fornemste angelsaksere til stede ved dette prægtige bryllup, som desuden kunne glæde sig ved almindelig jubel hos de lavere stænder, der i de to personers giftermål så et pant på fremtidig fred og forsoning mellem to folkestammer, der siden denne periode er gået så fuldstændig op i hinanden, at det er ganske umuligt at sondre imellem dem. Cedric oplevede at se denne sammenslutning nærme sig sin fuldbringelse, for da de to folk færdedes med hinanden i samfundet og giftede sig indbyrdes, lod normannerne deres ringeagt for angelsakserne fare, og disses rå sæder blev mere afslebne. Men først under Edward den Tredjes regering blev det blandede sprog, der nu benævnes engelsk, talt ved hoffet i London, og først da synes den fjendtlige sondring mellem normanner og angelsaksere ganske at være forsvundet.

På den anden morgen efter dette lykkelige bryllup blev lady Rowena af sin kammerterne Elgitha underrettet om, at en pige ønskede at tale med hende og bad om, at deres samtale måtte finde sted uden vidner. Rowena undrede sig over denne

begæring, betænkte sig, blev nysgerrig og bød til sidst, at pigen skulle føres ind, og at hendes terner skulle trække sig tilbage.

Hun trådte ind – en ædel og bydende skikkelse, hvis yndefulde og majestætiske form snarere overskyggedes end skjultes af det lange, hvide slør, hvori hun var hyllet. Hendes holdning var ærbødig, men der var i den ikke den mindste skygge af hverken frygt eller noget ønske om at vinde gunst. Rowena var altid rede til at anerkende andres krav og tage hensyn til andres følelser. Hun rejste sig og ville have ført sin skønne gæst til sæde, men den fremmed så på Elgitha og udtalte atter ønsket om en samtale med lady Rowena under fire øjne. Aldrig så snart var Elgitha nølende gået ud, før den skønne fremmede kvinde til fruen af Ivanhoes forbavselse bøjede det ene knæ, trykkede sine hænder imod sin pande, bøjede sit hoved til jorden og, selv om Rowena søgte at forhindre det, kyssede den broderede kant på hendes kjortel.

"Hvad betyder dette, Dame?" sagde den overraskede unge ridderfrue, "hvorfor viser I mig en så usædvanlig ærbødighed?"

"Fordi jeg," sagde Rebecca, idet hun rejste sig op og atter antog sit væsens vante, rolige værdighed, "med fuld ret og uden at overtræde sømmelighedens bud kan betale Jer, frue af Ivanhoe, den taknemmelighedsgæld, hvori jeg står til Wilfred af Ivanhoe. Jeg er – tilgiv den dristighed, hvormed jeg har bragt Jer mit folks hyldest – jeg er den ulykkelige jødinde, for hvem Jeres husbond vovede sit liv under så ulige vilkår på turneringspladsen ved Templestowe."

"Jomfru," sagde Rowena, "Wilfred af Ivanhoe gengældte på den dag kun i ringe mål Jeres utrættelige deltagelse for ham, da

han var såret og i nød. Tal! Er der endnu noget, hvormed han eller jeg kan hjælpe Jer?"

"Nej, intet," sagde Rebecca roligt, "undtagen hvis I vil bringe ham min taknemmelige afskedshilsen."

"I forlader altså England?" sagde Rowena, der næppe kunne komme sig af sin overraskelse over dette usædvanlige besøg.

"Jeg forlader det, frue, inden månen atter skifter. Min fader har en broder, der står i høj yndest hos Mahommed Boabdil, konge af Granada – derhen drager vi, sikre på fred og beskyttelse imod erlæggelse af den tribut, som muselmændene forlanger af vort folk."

"Og har I da ikke lige så god beskyttelse i England?" sagde Rowena. "Min husbond står i yndest hos kongen – kongen selv er retfærdig og højsindet."

"Frue," sagde Rebecca, "jeg tvivler ikke om dette, men det engelske folk er et umedgørligt folkeslag, der altid ligger i strid med sine naboer eller indbyrdes og altid er rede til at støde sværdet i brystet på hinanden. Et sådant opholdssted er ikke sikkert for mit folks børn. Efraim er en modfalden due – Isaschar et overbebyrdet lastdyr, der segner under tvende byrder. I et krigens og blodets land, omgivet af fjendtlige naboer og sønderrevet af indre partikampe, kan Israel ikke håbe at finde hvile på sin vandring."

"Men I, pige," sagde Rowena, "I kan visselig ikke have noget at frygte. – Hun, som plejede Ivanhoe på sygesengen," fortsatte hun, idet hun begejstret rejste sig, "hun kan intet have at frygte i England, hvor angelsaksere og normanner vil kappes om, hvem der skulle vise hende størst ære."

"Din tale er smuk," svarede Rebecca, "og din hensigt endnu smukkere, men det kan ikke ske – der er befæstet en kløft imellem os. Vor opdragelse og vor tro forbyder os begge i lige høj grad at skride over den. Farvel – men inden jeg går, forund mig da opfyldelsen af en bøn. Brudesløret hænger over dit ansigt. Vis mig den gunst at løfte det, og lad mig se de træk, af hvilke der går så stort ry."

"De er næppe værd at skue," sagde Rowena, "men da jeg venter det samme af min gæst, vil jeg slå sløret til side."

Hun tog det altså af, og dels i bevidstheden om sin skønhed, dels af undseelse rødmede hun så stærkt, at kinder, pande, hals og barm blussede som purpur. Rebecca rødmede også, men det var kun et øjeblik, og idet dybere følelser vandt overhånd hos hende, forsvandt rødmen langsomt af hendes åsyn, lige som purpurskyen, der skifter farve, når solen synker under horisonten.

"Frue," sagde hun, "det åsyn, I har været så god at vise mig, vil længe dvæle i min erindring. Mildhed og godhed står præget i det, og skulle et lille spor af verdens stolthed eller forfængelighed også kunne opdages i et ansigt, hvis udtryk er så elskeligt, hvordan skulle vi da kunne anke over, at det, der er af Jorden, har noget præg af sin oprindelse? Længe, længe vil jeg mindes Jeres træk og takke Gud, at min ædle redningsmand er sammenknyttet i ægteskab med –"

Hun standsede pludselig – hendes øjne fyldtes med tårer. Hastigt tørrede hun dem væk og svarede på Rowenas ængstelige spørgsmål:

"Jeg er rask, frue – jeg fejler intet. Men mit hjerte svulmer, når jeg tænker på Torquilstone og turneringspladsen ved

Templestowe. Endnu en lille del – kun den ringeste del af min pligt står det tilbage for mig at opfylde. Modtag dette skrin – forsmå ikke dets indhold."

Rowena åbnede det lille skrin af drevet sølv og så i det et halsbånd og ørenringe af diamanter, der tydeligvis var af overordentlig stor værdi.

"Det er umuligt," sagde hun og rakte skrinet tilbage. "Jeg tør ikke modtage en så kostbar gave."

"Jo, behold den, frue," svarede Rebecca. "I har magt, rang, myndighed og indflydelse. Vi har rigdom, på en gang kilden til vor styrke og vor svaghed. Værdien af disse småting, om den så var tifold så stor, ville ikke formå halvt så meget som Jeres ringeste ønske. For Jer er gaven derfor af lille værdi, og for mig er det, som jeg skiller mig ved endnu mindre. Lad mig ikke tro, at I dømmer så forfærdelig ilde om mit folk, som Jeres landsmænd plejer at gøre. Tror I, at jeg sætter større pris på disse funklende småsten end på min frihed, eller at min fader tillægger dem noget værd i sammenligning med sit eneste barns ære? Modtag dem, frue – for mig er de værdiløse. Jeg vil aldrig mere bære juveler."

"I er altså ulykkelig?" sagde Rowena, der følte sig slået af den måde, hvorpå Rebecca udtalte disse ord. "O, bliv hos os, hellige mænds råd vil bringe Jer bort fra Jeres vildfarende lov, og jeg vil være en søster for Jer."

"Nej, frue," svarede Rebecca, og i hendes bløde stemme og skønne ansigt var der det samme rolige vemod, "det kan ikke ske. Jeg kan ikke bytte mine fædres tro som et klædebon, der ikke passer for det klima, hvori jeg søger at leve, og ulykkelig,

frue, vil jeg ikke være. Han, som jeg vier mit liv i fremtiden, vil være min trøster, hvis jeg gør hans vilje."

"Har I da klostre, og agter I at ty til et af dem?" spurgte Rowena.

"Nej, frue," sagde jødinden, "men lige fra Abrahams dage indtil nu har der i vort folk været kvinder, som har viet deres tanker til Himlen og deres virksomhed til barmhjertighedsgerninger imod menneskene, som har plejet de syge, bespist de hungrige og trøstet de bedrøvede. Blandt disse kvinder vil Rebecca tælles. Sig dette til din husbond, hvis han tilfældigt skulle spørge om den kvindes skæbne, hvis liv han har frelst."

Rebeccas stemme skælvede uvilkårligt, og der var en ømhed i tonen, der måske røbede mere, end hun egentlig ville have gjort. Hun ilede med at tage afsked med Rowena.

"Farvel," sagde hun. "Gid han, der har skabt både jøde og kristen, må udøse over Jer sine rigeste velsignelser! Det skib, som skal bringe os herfra, har måske lettet anker, inden vi kan nå havnen."

Hun gik sagte ud af gemakket, mens Rowena blev tilbage så overrasket, som om hun havde set et drømmesyn. Den skønne angelsaksiske dame fortalte den sælsomme samtale til sin husbond, på hvis sind den gjorde et dybt indtryk. Han levede længe og lykkelig med Rowena, for de var knyttet til hinanden ved ungdomskærlighedens bånd, og de elskede hinanden dobbelt ved mindet om de hindringer, der havde stået i vejen for deres forbindelse. Det ville dog måske være for nærgående at spørge, om ikke erindringen om Rebeccas skønhed og ædle

sind dukkede noget hyppigere op for hans tanke, end Alfreds skønne ætling måske i det hele ville have syntes om.

Ivanhoe udmærkede sig i Richards tjeneste og modtog stadig flere beviser på den kongelige nåde. Han kunne være steget til endnu højere æresposter, hvis ikke den heltemodige Løvehjerte alt for tidligt var blevet bortrevet af døden foran borgen Chaluz i nærheden af Limoges. Ved den ædle, men ubesindige og romantiske konges død bortfaldt alle de planer, som hans ærgerrighed og højsindethed havde lagt. Han var en konge, på hvem med en ubetydelig forandring de linjer kunne anvendes, som Johnson skrev om Carl den Tolvte af Sverige:

Ham døden ventede på fremmed strand,
ved ringe borg en ringe banemand.
Det navn, som verden blegned' for, man kan
nu finde brugt som stof til en roman.

Om "Ivanhoe"

Forfatter: Walter Scott (1771-1832).
Org.udgave: *Ivanhoe. A Romance.* Archibald Constable & Co. Edinburgh / Hurst, Robinson, & Co., London 1820 .
Denne udgave baseret på: Ivanhoe. Roman af Walter Scott. 2. Udgave. Oversat af P. V. Grove. P. G. Philipsens Forlag, København 1881.
Oversætter: Peter Vilhelm Grove (1832-1893).
Redigeret af: Vivi N. Jensen.
Forside: Efter John William Waterhouse (1849-1917): *La Belle Dame Sans Merci* (1893).

ISBN 978-87-7979-863-2

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-172-5.

www.ebib1800.dk

Note 1: **Cave, adsum:** Pas på, jeg er her!

Note 2: Beau-séant var navnet på tempelherrernes banner, der var halvt sort, halvt hvidt, efter sigende for at betegne, at de var ærlige og trofaste overfor kristne, men barske og skrækkelig mod de vantro.

Note 3: **Surquedy, outrecuidance:** Uforskammethed og anmasselse

---

Note 4: **Theow og esne:** Træl og livegen.

Note 5: **Folkfree og sacless:** Frimand efter loven.

Note 6: **Essoine:** Undskyldning, sigter her til appellantens ret til formedelst sit køn af møde ved sin stridsmand i stedet for i egen person

---

Note 7: Af balladerne om Robin Hood erfarer vi, at denne berømte fredløse, når han var forklædt, undertiden antog navnet Locksley efter den landsby, hvor han var født; men hvor den lå, får vi ikke nærmere oplysning om.